

Nordea

**Årsredovisning
2016**

Vd-ord

Casper von Koskull, vd och koncernchef, och Torsten Hagen Jørgensen, Group COO och ställföreträdande koncernchef.

Sidan 6

6

Starkare kundrelationer förutsätter kärnkapacitet och en vinnande kultur.

Sidan 19

Personal Banking

11

Långsiktig ambition att bli nr 1 sett till lönsamhet och kund- och medarbetarnöjdhet.

Sidan 11

Wholesale Banking

19

Wealth Management

23

Störst inom private banking, kapitalförvaltning och liv- och pensionsprodukter.

Sidan 23

Commercial & Business Banking

15

Ledande ställning på affärsbankmarknaden i Norden, med den bästa rådgivningen och de bästa digitala upplevelserna. **Sidan 15**

Innehåll

4	Ledande plattform
6	Vd-ord
8	Nordea som investeringsalternativ – strategiska prioriteringar
10	Affärsområden
27	Group Corporate Centre
29	Nordeaaktien och kreditbetyg
32	Finansiella mål
33	Våra medarbetare skapar framtiden
34	Hållbarhet

Förvaltningsberättelse

36	Finansiell översikt 2016
40	Affärsområdesresultat
43	Risk-, likviditets- och kapitalhantering
59	Bolagsstyrningsrapport
66	Ersättningar
69	Förslag till vinstdisposition

Redovisning

71	Finansiella rapporter, koncernen
84	Noter till koncernens redovisning
175	Finansiella rapporter, moderföretaget
186	Noter till moderföretagets redovisning
227	Årsredovisningens undertecknande
228	Revisionsberättelse

Organisation

232	Styrelse
234	Koncernledning
235	Koncernstruktur
235	Nordeas organisation
236	Årsstämma
236	Finansiell kalender

Årsredovisningen innehåller förutsägelser som avspeglar ledningens aktuella syn på vissa framtida händelser och på potentiellt finansiellt resultat. Även om Nordea bedömer att förutsägelseerna grundar sig på rimliga förväntningar kan inga garantier ges för att förväntningarna visar sig korrekta. Utfallet kan alltså avvika markant från förutsägelseerna, till följd av en rad faktorer såsom: **(i)** den makroekonomiska utvecklingen, **(ii)** förändringar i konkurrensförutsättningarna, **(iii)** föränd-

ringar i regelverk och andra statliga åtgärder, och **(iv)** förändringar i räntenivån och valutakurser. Denna rapport ska inte tolkas som att Nordea åtagit sig att revidera dessa förutsägelser utöver vad som krävs av gällande lag eller börsbestämmelser, om och när omständigheter uppstår som medför förändringar jämfört med tidpunkten när förutsägelseerna gjordes.

Ledande plattform

Nordea har en stark kundstock

Kundrelationer och marknadsposition

	Privatkunder Antal kund- relationer (mn)	Privat- kunder Marknads- position
Totalt:	10	nr 1
	Företag och institutioner Antal kund- relationer ('000)	Företag och institutioner Marknads- position
Totalt:	540	nr 1

NORGE

0,9	nr 2
94	nr 2

SVERIGE

4,2	nr 2-3
201	nr 1-2

FINLAND

2,8	nr 1-2
157	nr 1

DANMARK

1,7	nr 2
49	nr 1-2

Nordea har en stark kundstock och en unik ställning i Norden

Ledande inom finansiella tjänster i Norden

Best Bank in the Nordic region,
Global Finance

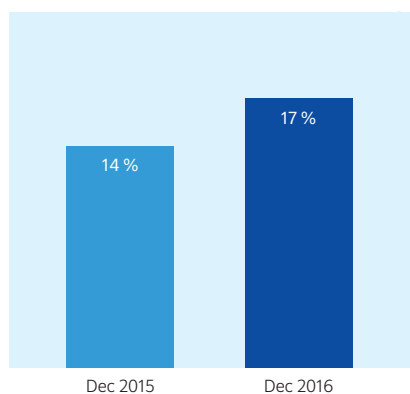
Multi Asset Manager of the year,
Financial News

Transaction Banking Award for the Nordic region 2016,
The Banker

Award BA4

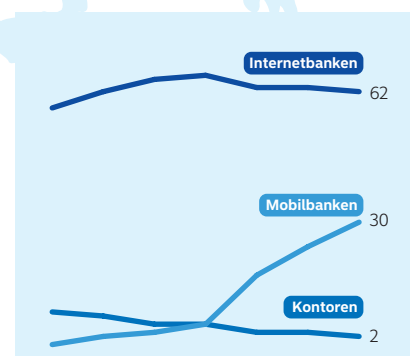
Rådgivningsmöten online

Onlinemötenas andel av totala antalet möten, exkl företagskunder.

Transaktioner, miljoner

Kv4 2010 – kv4 2016

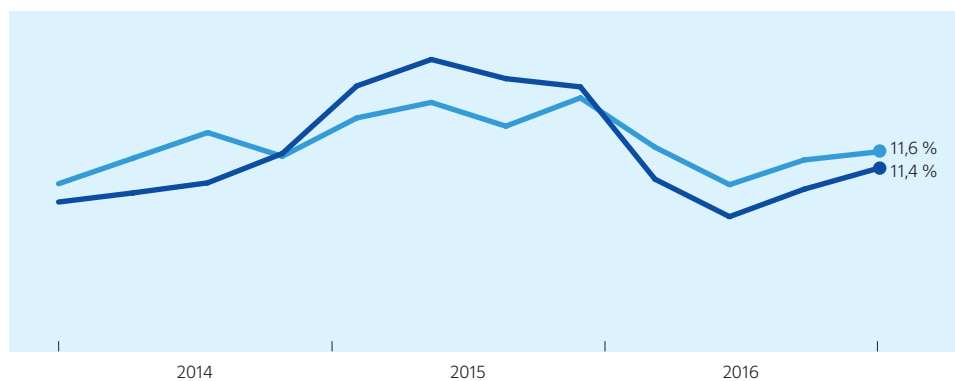

Nordea är den mest diversifierade banken i Norden, med stark kapitaltillväxt

Relativ ROE-utveckling¹

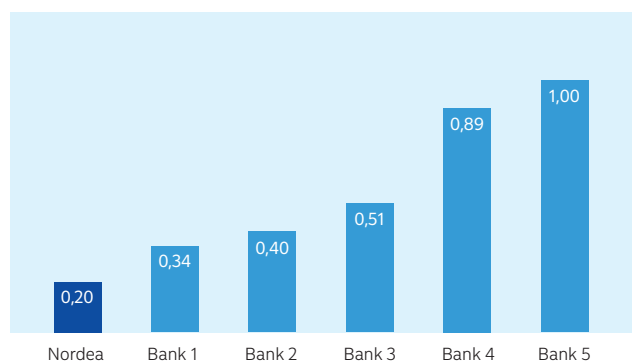
Tack vare en väl diversifierad verksamhet har Nordea levererat konkurrenskraftig avkastning, med den lägsta risken i Norden.

— Nordea, rullande 4 kvartal
— Nordiska konkurrenter, rullande 4 kvartal

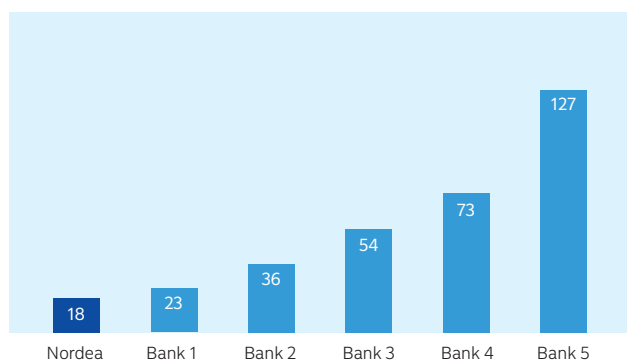
1) 2013–2015. Exkl. engångsposter.

Volatilitet i kärnprimärkapitalrelationen per kvartal¹, %

1) 2006 – 2016. Beräknad som volatilitet på kvartalsbasis i kärnprimärkapitalrelationen, justerat så att volatilitetseffekten i de fall där kärnprimärkapitalrelationen ökar från det ena kvartalet till nästa exkluderas.

Volatilitet i kvartalsresultatet¹, %

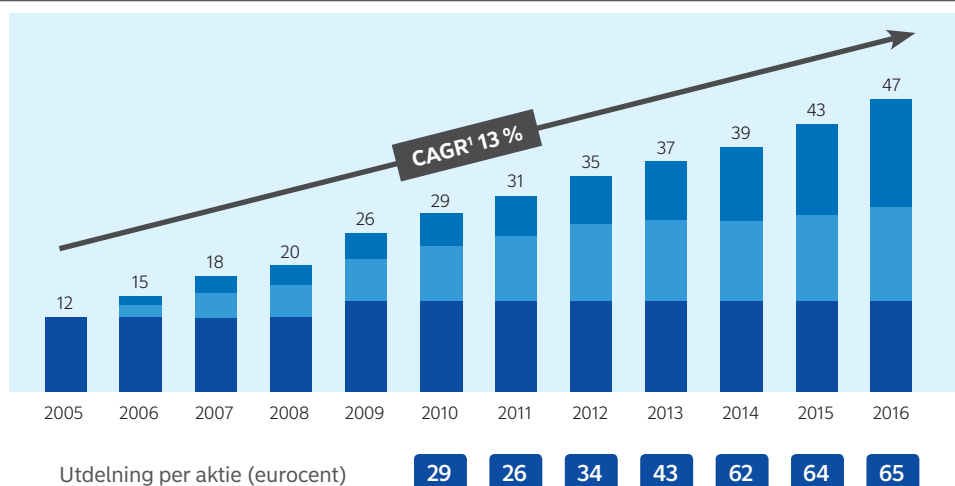
1) 2006 – 2016.

Kapital- och utdelningstillväxt

Under det senaste årtiondet har Nordea oavbrutet genererat nytt kapital och samtidigt ökat utdelningarna.

● Ack. utdelning, md euro
● Ack. eget kapital, md euro

1) Genomsnittlig årlig tillväxt (CAGR) 2005–2016, justerat för nyemission om 2,5 md euro 2009. Eget kapital-delen motsvarar eget kapital vid periodens slut, med avdrag för årets utdelning. Inget antagande om återinvesterad utdelning.

Mot Ett Nordea

– en flexibel och stark bank engagerad i kunderna

Bästa aktieägare,

2016 var ett utmanande år, med rekordlåga räntor, oväntade politiska händelser och ökad turbulens runtom i världen. Det vi lärde oss under året är att utvecklingen i världen blir allt svårare att förutse. Vi måste ännu noggrannare förbereda oss på det oväntade.

Ytterligare en lärdom från fjolåret är hur viktigt det är med affärsetik och att vara en ansvarstagande samhällsaktör. Vi kommer inte att lyckas med vårt förändringsarbete om vi inte också enas kring en stark kultur, som präglas av etik och regelefterlevnad.

Vi fortsatte under 2016 att arbeta med våra planerade förändringar. Ett viktigt steg togs i början av juni när vi lanserade den första produkten på vår nya kärnbankplattform. Och den 2 januari 2017 nådde vi en historisk milstolpe när vi gjorde om våra dotterbanker i Danmark, Finland och Norge till filialer till Nordea Bank AB. Genom fusionerna kan vi fortsätta driva verksamheten som "en bank" och fokusera fullt ut på att skapa bästa möjliga kundupplevelser. Målet med allt det vi gör är att få nöjdare kunder.

En annan viktig affärshändelse var att Nordea och DNB under sommaren träffade avtal om att slå samman sina verksamheter i Estland, Lettland och Litauen, vilket gör att vi kan bli det främsta bankalternativet för fler kunder i Baltikum.

Trots instabila förhållanden var vi fortsatt en av de mest stabila bankerna i Europa och har inte ett enda förlustkvartal på de senaste tio åren. Dessutom hör vår balansräkning till de starkaste bland europeiska banker, vilket också bekräftas av våra kreditbetyg som hör till de allra högsta.

Under de här marknadsförhållandena redovisade vi följande resultat för 2016 (exklusive engångsposter):

Intäkter: 9 754 mn euro

Rörelseresultat: 4 366 mn euro

Kostnader: 4 886 mn euro

Kreditförlustrelation: 15 punkter

Avkastning på eget kapital: 11,5 %

En mer tillgänglig bank

Just före sommaren delades Retail Banking upp i två nya affärsområden: Personal Banking och Commercial &

Business Banking. Den här förändringen gör organisationen tydligare anpassad till de olika kundbehoven, skärper vårt kundfokus och stärker vår handlingskraft i de båda nya affärsområdena.

Digitaliseringen är fortsatt drivande inom affärsområdena och kundernas användning av våra internet- och mobil-lösningar ökar snabbt. Kunderna ska kunna nå oss när de vill och var de vill. Våra onlinekontor och distansmöten är viktiga satsningar för att öka vår tillgänglighet för kunderna. Vår teambaserade rådgivningsmodell ger kunderna sakkunnig hjälp på ett enkelt sätt. Idag hålls vart sjätte kundmöte online och antalet rådgivare som hjälper våra privatkunder online i Norden ökade under året från 100 till 300.

I oktober anslöt vi oss som partner till MobilePay i Danmark och Norge. Det innebär att våra kunder i Norge och Danmark enkelt får tillgång till en användarvänlig mobilbetalningstjänst som ständigt utvecklas.

Populäraste fondbolaget i Europa

Inom Wealth Management ökade det förvaltrade kapitalet till en ny rekordnivå och passerade milstolpen 300 md euro. Nordea är den absolut största kapitalförvaltaren i Norden.

Vi var också fortsatt framgångsrika på den europeiska fondmarknaden, genom att exportera våra finansiella tjänster till länder utanför Norden.

Under större delen av 2016 var Nordea Asset Management det populäraste fondbolaget i Europa, med det största nettoinflödet till sina fonder.

Global Private Banking fick en ny grund att stå på för att kunna skapa framtidens "Great Private Bank" och ytterligare stärka Nordeas ställning inom förmögenhetsförvaltning.

För att säkerställa att International Private Banking (IPB) tar del av den här utvecklingen fullt ut, stärkte vi ytterligare den funktionella integreringen av IPB i Global Private Banking och berörda supportområden inom Wealth Management. I februari utsåg också Euromoney för åttonde året i rad Nordea till bästa leverantör av private banking-tjänster i Norden och Baltikum.

I Nordea Life & Pensions i Danmark välkomnade vi våra kunder som del-

ägare när Foreningen NLP köpte en minoritetspost i bolaget. Det gemensamma ägandet kommer ytterligare att stärka vår ställning i Danmark, något som gynnar både kunderna och bolaget.

Ledande ställning inom företagsrådgivning bekräftad

De senaste årens positiva trend i vår Wholesale Banking-verksamhet höll i sig, och under 2016 fick vi bekräftelse på vår ledande ställning inom företagsrådgivning i Norden. Sett till transaktionsvärde rankades vi som nummer fyra i Europa, och klar etta i Norden som global samordnare av börsintroduktioner. Till exempel var vi med och samordnade DONG Energys börsintroduktion, den största börsintroduktionen i världen 2016.

Vi rankades som nummer ett i flera kundundersökningar från Prospera och Greenwich samt placerade oss högt inom olika produktsegment, sett till affärsvolym. Ytterligare en framgång var att Nordea Equity Research rankades som nummer ett i Thomson Reuters Analyst Awards 2016.

En viktig faktor för våra framgångar är våra engagerade medarbetare vars spetskompetens får kunderna att välja oss som sin samarbetspartner.

Integrera hållbarhet i alla delar av banken

Under 2016 fortsatte vi med införandet av vår proaktiva hållbarhetsmodell, väl medvetna om hur viktigt det är att integrera hållbarhet i alla delar av organisationen för att stärka regelefterlevnaden, resiliensen och öppenheten på alla områden.

Vi utsåg en ny hållbarhetschef, en ny chef för regelefterlevnad och en ny personalchef – tre väldigt viktiga funktioner för alla företag som arbetar med hållbarhet. Hållbarhetsarbete kan aldrig behandlas som ett separat ämne, det är nära kopplat till allt vi gör och måste förankras i organisationen för att skapa ett åtagande om det gemensamma målet och därmed resiliens i verksamheten.

Vi trappade under året upp våra satsningar för att säkerställa en stark kultur för regelefterlevnad. Vårt program för

"Min vision för framtidens Nordea är en bank som är individuellt anpassad och relevant för varje kund."

Casper von Koskull,
vd och koncernchef

bekämpning av penningtvätt fortskri-der, med målet att utveckla långsiktigt hållbara lösningar och de bästa proces-serna. Vi gör tydliga framsteg i våra insatser för att komma till rätta med svagheter i vår regelefterlevnad.

Ett antal konkreta åtgärder har genomförts. Vi har till exempel sjösat ett särskilt program, Financial Crime Change Programme, för att bekämpa ekonomisk brottslighet. Vidare har vi bildat Business Ethics and Values Com-mittee (BEVC), en kommitté för affärs-etik och värderingar som jag själv leder. Genom BEVC har vi fått ett gediget verktyg för styrningen av vårt hållbar-hetsarbete. Dessutom har vi inrättat en särskild Tax Board på koncernnivå, till följd av ett ökat behov att stärka regel-efterlevnaden på skatteområdet i köl-vattnet av Panamadokumenten och vår egen interna utredning om offshorestrukturer.

Historiska förändringar för att skapa Ett Nordea

Vi är nu mitt uppe i en enorm föränd-ring av banken – den största i Nordeas historia – som kommer att pågå under de närmaste två åren, fram till och med 2018. Vi ska i grunden förändra vårt sätt att bedriva bankverksamhet för att snabbt anpassa oss till kundernas

behov, nu och i framtiden. Genom att investera i personal och ny teknik läg-ger vi grunden till den bank som kun-derna vill att vi ska vara. Det pågående utvecklingsarbetet ska öka användar-vänligheten, göra oss snabbare och mer flexibla, och ge bättre kundupplevelser.

Ett viktigt steg togs i början av juni när vi lanserade den första tjänsten på vår kärnbankplattform, mindre än sex månader efter det att modellbanken installerats. Under det kommande året blir det fler nylanseringar på kärnbank-plattformen och betalningsplattformen.

Den 2 januari uppnådde vi en histo-risk milstolpe när de gränsöverskridan-de fusionerna mellan Nordea och våra dotterbanker i Danmark, Finland och Norge genomfördes. Det här är ett stort steg framåt i omvandlingen av vår verk-samhet. Den enklare koncernstrukturen speglar Nordeas nordiska arbetssätt på ett bättre sätt. Samtidigt fortsätter vi att vara helhjärtat engagerade i vår verk-samhet i varje land, och besluten fattas nära kunderna, precis som tidigare. En enklare struktur minskar komplexiteten och gör det möjligt för oss att fokusera på att skapa bästa möjliga kundupplevelser.

Vår högsta prioritet är att öka kundnöjdheten

Det närmaste året kan bli fortsatt tufft. Vi kommer att verka i en ekonomi som präglas av stor osäkerhet, låg tillväxt och låga räntor.

Det som trots detta gör mig optimis-tisk är att Nordea inleder 2017 i bättre skick än för ett år sedan. Vi har kommit långt i arbetet med att bygga den bank våra kunder vill att vi ska vara. Vi fort-sätter våra stora satsningar på att utveckla banken. Och vi har en ännu starkare kapitalposition.

Vår främsta prioritet under de när-maste åren är att förbättra kundnöjdhe-ten. Att skapa värde för kunderna är en förutsättning för att kunna skapa värde för Nordea och aktieägarna. Och vi är fast beslutna att öka vår resiliens och vår kapacitet att fortlöpande förnya verksamheten, så att vi kan fortsätta att generera stabila resultat till våra aktieägare.

Vänliga hälsningar

Casper von Koskull

Nordea som investeringsalternativ

– strategiska prioriteringar

Nordea har lanserat ett antal strategiska initiativ för att förverkliga sin kundvision och främja kostnadseffektivitet, regelefterlevnad och en väl avvägd kapitalhantering.

Stärka den kundcentrerade organisationen

För att möjliggöra ett ännu tydligare kundfokus har organisationen anpassats så att den speglar de unika behoven hos de olika kundsegmenten. Nordea har nu fyra affärsområden: Personal Banking, Commercial & Business Banking, Wholesale Banking och Wealth Management. Genom att ha en verksamhetsmodell och en komplett värdekedja för varje segment säkerställer vi optimala leveranser, samtidigt som vi frigör tid för kundkontakter och snabbare får ut nya produkter och tjänster på marknaden.

Digitalisering och nya distributionskanaler

Digitaliseringen är en av de främsta drivkrafterna bakom förändringen i såväl banksektorn som i många andra branscher. Kundpreferenser och förväntningar om tillgänglighet, enkelhet och personanpassning är de huvudsakliga förklaringarna till den här utvecklingen. Nordea har sett och ser alltjämt en snabbt växande efterfrågan bland kunderna på mobila lösningar.

För att få till stånd en fullt ut digital bank genomförs en omvandling i hela Nordea under perioden 2016 till 2018. Förändringarna innebär bland annat en övergång från fysisk till digital distribution, och inrättandet av onlinekontor.

Till exempel kan transaktioner som tidigare ombesörjdes av kontoren numera göras dygnet runt av kunderna själva i mobilbanken. Vidare genomförs allt fler rådgivningsmöten på distans.

"En bank"

För att bättre spegla vår existerande nordiska affärsmodell har vi, som ett led i den bredare omvandlingen av Nordea, förenklat den legala strukturen. Den 2 januari 2017 gjordes de norska, danska och finska dotterbankerna om till filialer till det svenska moderföretaget.

Den förenklade koncernstrukturen skapar förutsättningar för mer flexibilitet, ökad effektivitet och större skalfördelar, och den stärker bolagsstyrningen. Ambitionen med vår omvandling är att det ska bli ännu lättare för kunderna att ha med oss att göra över landsgränserna, samtidigt som de kan dra större nytta av Nordeas samlade kompetens.

Förenkling

För att anpassa oss till den snabba förändringen med allt fler kunder som föredrar digital distribution och till de skärpta regelverken för verksamheten, håller vi just nu på att förenkla delar av vår verksamhet.

I linje med denna strategi utvecklar vi såväl en ny kärnbankplattform som en betalningsplattform och ett koncerngemensamt datalager. Målet är att kraftigt öka flexibiliteten, skalfördelarna och driftsäkerheten, samt att minska komplexiteten.

Kärnbankplattformen innehåller kundinformation, lån och inlåning, medan betalningsplattformen hanterar in- och utrikesbetalningar och eurobetalningar inom Europa (SEPA-betalningar). I det gemensamma datalagret slås alla befintliga datalager samman till ett enda. Slutligen läggs landspecifika data samman i vår kund- och motpartsdatlösning.

Kulturell förändring

För att anpassa oss till de dramatiska förändringarna i vår bransch och i våra kunders behov förändrar vi vårt tänkesätt och beteende i grunden. Vi har inlett en resa mot en stark och förenande kultur eftersom vi är övertygade om att en lyckad förändring av vår affärsverksamhet förutsätter att även människorna förändras. Kulturen ska tydligt definiera vilka vi är, vad vi står för, hur vi agerar och hur vi avgör vad som är rätt.

Förtroende och ansvar

Vi har satt upp ett ambitiöst mål att bli bäst på regelefterlevnad. Fokus på att implementera nya regler och bestämmelser snabbt, och göra dem till en integrerad del av vår affärsmodell, är avgörande om vi ska dra nytta av våra investeringar i regelefterlevnad också för att bättre förstå våra kunder och våra risker.

Nordea som investeringsalternativ – strategiska prioriteringar

Nordea har lanserat ett antal strategiska initiativ för att förverkliga sin kundvision och främja kostnadseffektivitet, regelefterlevnad och en väl avvägd kapitalhantering.

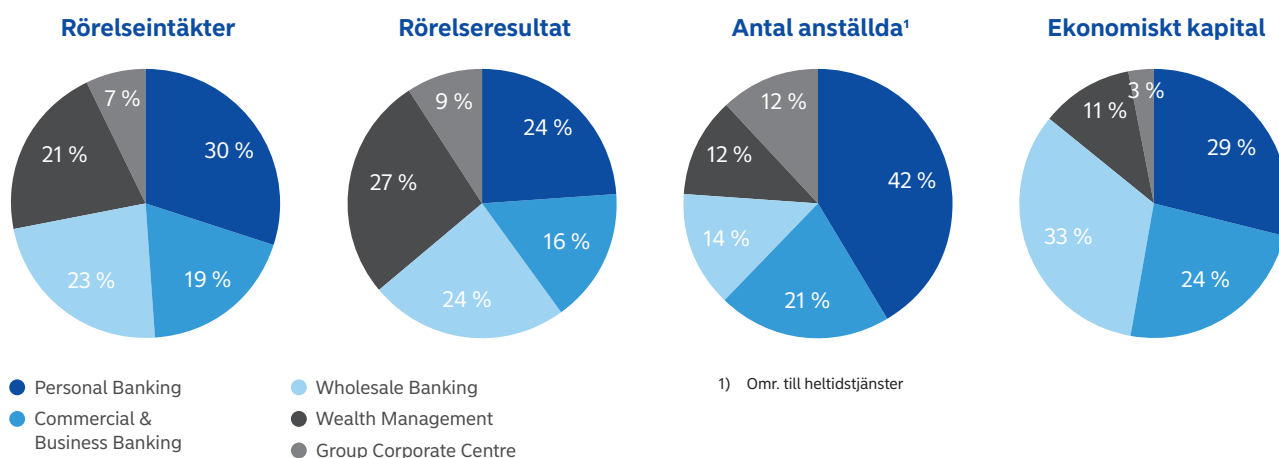
Förenklingsinitiativet: status

	Vilka milstolpar uppnåddes 2016?	Vad är på gång?
Kärnbank-plattform	- Modellbank implementerad - Första pilottestet med fasträntekonto slutfördes i Finland	- Implementering av inlånings- och sparlösningar i Finland och Danmark - Utlåningspilot och första implementering i Finland
Ny betalnings-plattform	- Ny betalningsinfrastruktur installerad - Alla eurobetalningar inom Europa (SEPA), förutom Finland, körs via den nya plattformen	- Finska Interbank-eurobetalningar - Filbaserade eurobetalningar inom Europa
Koncern-gemensamt datalager	Vissa lokala datalager i Finland och Norge migrerades och stängdes	Vissa lokala datalager i Danmark och Sverige ska stängas
Kund- och motpartsdata	Lösning för kund- och motpartsdata skapades	Utveckling av gemensam process för datalivscykeln

Affärsområden

De fyra affärsområdena ska vart och ett stödja relationsstrategin för respektive kundsegment. Genom att ha en verksamhetsmodell och en komplett värdekedja säkerställer vi optimala leveranser, samtidigt som vi frigör tid för kundkontakter och snabbare får ut nya produkter och tjänster på marknaden.

Affärsområdenas bidrag 2016

Personal Banking	Commercial & Business Banking	Wholesale Banking	Wealth Management	Group Corporate Centre
- Ledande banken för privatkunder i Norden - Kraftig ökning i rörelseresultatet - Långsiktig ambition att bli nr 1 sett till lönsamhet och kund- och medarbetarnöjdhet - Vårt sjätte rådgivningsmöte hålls online - Effektivitet och skalfördelar – en nordisk modell - Rådgivning – enkel och smidig åtkomst - Digitala upplevelser – skraddarsydda efter kundernas preferenser och behov	- Ledande ställning på affärsbankmarknaden i Norden - Ambition att bli nr 1 sett till medarbetarnöjdhet, kundnöjdhet och lönsamhet - Allt fler möten hålls online - Effektivitet och skalfördelar – en nordisk modell - Bästa rådgivningen – var som helst och när som helst - Bästa digitala upplevelserna – skraddarsydda efter kundernas preferenser och behov	- Slå vakt om vår ställning som Nordens främsta storföretagsbank - Fortsätta med vår relationsstrategi - Erbjuda ett brett urval finansiella lösningar - Erbjuda den bästa expertisen och rådgivningen - Högre kapitalomsättning	- Störst i Norden inom private banking, kapitalförvaltning och liv- och pensionsprodukter - Starkaste resultatet någonsin: ökade till 1 200 mn euro - Vårt erbjudande drog till sig ett nettoflöde på 19,3 md euro 2016 - Rådgivning och lösningar som är bäst i sitt slag - Väldiversifierade och mindre kapitalkrävande affärer med hög tillväxt	- Ansvarar för Nordeakoncernens tillgångs- och skuldförvaltning, Treasury-funktion, koncernomfattande tjänster, strategiska styrdokument och gemensamma infrastruktur - Starkaste intäktsåret någonsin - Bidrar till Nordeas fokus på att stärka kapitalet, förebygga ekonomisk brottslighet och optimera data och teknik - Ansvarar för att implementera en gemensam verksamhetsmodell i hela banken

Affärsområden

Personal Banking

Inledning

Nordea har den största kundbasen av alla finansinstitut i Norden och Östersjöregionen. Inom Personal Banking arbetar cirka 12 000 medarbetare med att betjäna drygt 10 miljoner kunder. Kunderna får hjälp via både fysiska och digitala kanaler på sju marknader i Norden och Baltikum. Våra engagerade medarbetare strävar hela tiden efter att skapa positiva kundupplevelser.

Det nya affärsområdet Personal Banking hjälper Nordeas privatkunder via olika kanaler och erbjuder dem ett heltäckande utbud av finansiella tjänster och lösningar. Affärsområdet omfattar rådgivning, kundservice, olika kundkanaler, produktenheter, back-office och IT, och har en gemensam strategi, verksamhetsmodell och styrning på samtliga marknader.

Genom starkt engagemang och värdefull rådgivning vill vi få våra kunder att anförtra Nordea alla sina bankaffärer. De snabba förändringarna i kundernas önskemål innebär att Personal Bankings relationskoncept nu även är integrerat i de digitala kanalerna. Nordeas verksamhet i Baltikum, som har både privat- och företagskunder, är en separat enhet som rapporterar till chefen för Personal Banking.

Topi Manner, chef för Personal Banking.

Affärsutveckling

Personal Bankings verksamhet håller på att omvandlas i grunden. Den digitalisering som pågår i hela samhället innebär snabba förändringar i hur kunderna vill sköta sina bankärenden och få hjälp av oss. Digitaliseringens betydelse märks framför allt på den kraftigt ökade användningen av våra internet- och mobiltjänster. Samtidigt fortsätter antalet manuella transaktioner på kontoren att minska.

Under 2016 fortsatte vi att göra våra tjänster mer lättillgängliga och användarvänliga genom ett flertal initiativ:

- Vi har i alla de fyra nordiska länderna infört en enkel, smidig och säker process för att bli ny kund i Nordea via internet.
- Vi har infört en teambaserad rådgivningsmodell som ska förbättra tillgängligheten och ge våra kunder sakkunnig hjälp på ett enkelt sätt.
- Vi arbetar med att ytterligare förbättra kundupplevelsen genom att alltid försöka lösa kundernas frågor vid deras första kontakt med banken.
- Vi har onlinekontor och erbjuder onlinemöten i syfte att öka vår tillgänglighet för kunderna. Var sjätte kundmöte hålls online, och det totala antalet onlinemöten ökade med drygt en tredjedel på årsbasis.
- Med MobilePay erbjuder vi våra kunder en ny lättillgänglig och användarvänlig lösning för betalningar mellan privatpersoner och/eller företag, och med den kortbaserade nordiska lösningen NordeaPay blir det enklare för kunderna att göra mobilbetalningar i butik.

Samtidigt kontakter vi också våra kunder proaktivt och erbjuder dem expertråd och förbättrade onlineverktyg som tillför värde för kunden.

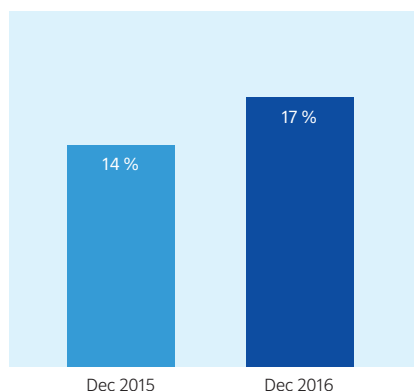
Under 2016 intensifierade vi innovationstakten och utökade samarbetet med lovande startupföretag via Nordeas Accelerator-program. Vi ser det här som ett bra sätt att hjälpa dessa företag att växa och samtidigt erbjuda våra kunder innovativa tjänster som tillgodoser deras behov och önskemål.

Resultat

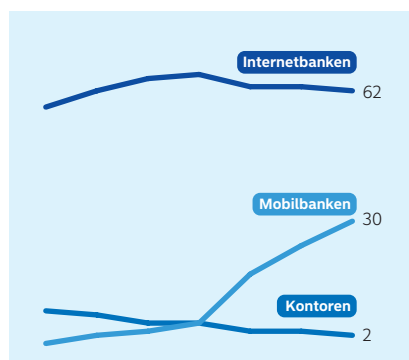
Rörelseresultatet var oförändrat i lokala valutor, och sjönk med 1 procent inklusive valutaeffekter. Lägre kreditförluster och lägre kostnader kompenserade för de lägre intäkterna under framför allt första halvåret 2016. Intäkterna i Sverige och Baltikum ökade, men totalt minskade de med 4 procent jämfört med 2015, eller med 3 procent i lokala valutor. Ökade upplåningskostnader och fortsatt press på inlåningsmarginalerna resulterade i 2 procent lägre räntenetto, eller 1 procent lägre i lokala valutor. Stigande utlåningsmarginaler och ökade volymer inom både inlåning och utlåning kompenserade i viss mån för detta. Provisionsintäkterna sjönk med 8 procent, och där är utvecklingen i Danmark den främsta förklaringen. Nettoresultat av poster till verkligt värde minskade med 2 procent. Kostnaderna minskade med 1 procent, vilket är ett resultat av det fortlöpande arbetet med att förbättra effektiviteten i verksamheten och kontorsnätet. Antalet anställda omräknat till heltidstjänster ökade något, vilket speglar den fortsatta satsningen på digital utveckling och de skärpta kraven inom regelefterlevnad.

Rådgivningsmöten online

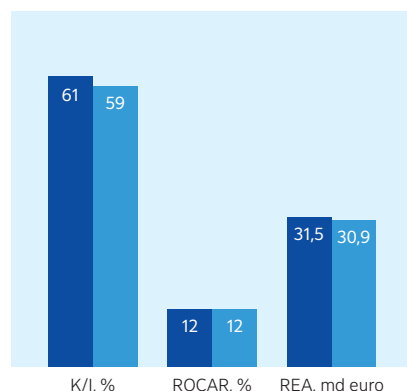
Onlinemötenas andel av totala antalet möten, exkl företagskunder

Transaktioner, miljoner

Kv4 2010 – kv4 2016

Nyckeltal

● 2016 ● 2015

Kreditkvalitet

Kreditförlusterna fortsatte att minska och kreditförlustrelationen uppgick till 4 punkter (10 punkter). Den positiva utvecklingen berodde främst på ökad kreditkvalitet och återföring av kreditförluster i Danmark.

Danmark

Rörelseresultatet ökade med 9 procent jämfört med 2015. Den positiva utvecklingen på fastighetsmarknaden minskade behovet av avsättningar för kreditförluster, vilket tillsammans med minskade kostnader på 3 procent mer än väl kompenserade för lågräntemiljöns fortsatta press på inlåningsmarginalerna och de sjunkande provisionsintäkterna.

Räntenettot från utlåningen steg mot årets slut, till följd av en generell marginalökning på bolån.

Utlåningen minskade med 1 procent, medan inlåningen ökade med 1 procent från 2015.

Finland

Intäkterna sjönk med 9 procent jämfört med 2015. Både ut- och inlåningen ökade något, men räntenettot för inlåning tyngdes av de lägre räntorna, vilket resulterade i att räntenettot sjönk med 12 procent. Avgifts- och provisionsnettot minskade med 5 procent jämfört med 2015, medan kostnaderna planerligt ökade med 2 procent.

Norge

Intäkterna sjönk med 12 procent, eller 8 procent i lokal valuta. De lägre intäkterna berodde främst på att räntenettot minskade med 10 procent i lokal valuta, till följd av pressade utlåningsmarginaler under framför allt första halvåret. Utlåningen ökade med 3 procent i lokal valuta jämfört med föregående år, medan inlåningen minskade något. Kostnaderna utvecklas enligt plan, med en viss ökning i lokal valuta.

Sverige

Intäktsutvecklingen var stark under framför allt andra halvåret 2016, och för helåret steg de med 9 procent jämfört med 2015. Utlåningen ökade med 7 procent, medan inlåningen ökade med 4 procent i lokal valuta. I kombination med ökade utlåningsmarginaler innebär detta att räntenettot ökade med 17 procent.

Banking Baltikum

Intäkterna steg med 9 procent jämfört med 2015. Räntenettot ökade med 1 procent tack vare ökad ut- och inlåning.

Utlåningen ökade med 4 procent, främst inom konsumtionskrediter och bolån, medan inlåningen ökade med 8 procent jämfört med i fjol. Provisionsnettot och nettoresultat av poster till verkligt värde steg också kraftigt, vilket speglar en ökad aktivitet hos kunderna.

Strategiska fokusområden och värde drivande faktorer

Under 2017 fortsätter vi att investera i vår långsiktiga ambition att bli nummer ett på alla våra marknader sett till lönsamhet, nöjda kunder och nöjda medarbetare. Vi ska genom ett ökat fokus på förbättrad tillgänglighet och användarvänlighet göra så att kunderna i ännu högre grad får tillgång till vår kompetens. Vi ska dra nytta av vår storlek och på ett kostnadseffektivt sätt tillgodose alla våra kunders dagliga behov av banktjänster. En central del i den här utvecklingen är att även fortsättningsvis erbjuda kunderna rätt digitala lösningar och upplevelser. Vi kommer under 2017 att lansera ett antal nya lösningar för våra Personal Banking-kunder.

Kostnadseffektiv bankplattform för vardagsärenden – Vi vill erbjuda alla våra kunder standardiserade och användarvänliga produkter som de behöver i vardagen genom att ytterligare dra nytta av våra förenklingsinitiativ och teknikinvesteringar. Det är i sammanhanget viktigt att kunderna får den grad av självbetjäning som de vill ha.

Lättillgänglig rådgivning – Vi vill göra det enklare för kunderna att komma i kontakt med våra rådgivare via online-möten även för mer avancerade kundbehov, som ett komplement till fysiska rådgivningsmöten. Det tillför värde för våra kunder och bidrar samtidigt till en effektiv och förbättrad distributionsmodell för banken.

Digitala lösningar – Det digitala inslaget blir allt viktigare för hela vårt utbud, från att erbjuda bekväma vardagstjänster till att stödja och komplettera rådgivarna i mer avancerade frågor.

Dessa fokusområden är vår utgångspunkt när vi fortsätter att skraddarsy erbjudanden och tjänster utifrån våra kundgruppers behov och önskemål. Vi kan därmed i ännu högre grad skapa rätt betjäningsskostnad för kunderna och banken, samt erbjuda nya tjänster där kundernas behov finns.

Vinnande tjänster

Erbjuder **mobila** tjänster som kärnan i våra kundrelationer, förbättrar självbetjäningsslösningar, kompletterade av våra skickliga rådgivare för mer avancerade behov.

Erbjuder de bästa kundupplevelserna för **bostadsköpare** och **förmögna kunder**, och säkerställer de bästa lösningarna vid olika livshändelser.

Utnyttjar vår **storlek** och våra **förenklingsinitiativ** för att sätta rimliga priser och skapa värde för kunden och Nordea.

Starka grundförutsättningar

Nordens största kundportfölj

Skalbar, nordisk plattform

Global räckvidd, kompetens-fokuserat distributionsnät

Låg volatilitet i affärsmodellen tack vare diversifiering mellan länder

Strategiska fokusområden

Dagliga banktjänster
centrerade kring mobilen

Bostadsägare och förmögna
kunder

Handläggning till låg kostnad

Skapar värde för kunderna, samhället och Nordea

Vi vill bidra till att utveckla vår hemmaregion och samtidigt generera vinst. De bästa kundlösningarna och kundupplevelserna i kombination med förenklade erbjudanden och låga handlägningskostnader tar oss närmare våra långsiktiga mål. Den åtföljande intäktsökningen och minskade kostnadsbasen gör att vi kan sikta på ett K/I-tal på 40–45 år 2021.

• Förenar kundnytta och samhällsnytta med värde för Nordea

• De bästa lösningarna för bostadsköpare och förmögna privatkunder

• Service till låg kostnad och förbättrad tillgänglighet – möten via mobilen, på distans
• Förenklad, automatiserad grundstruktur till låg kostnad

• Konsekvent, relevant riskprofil

Nr 1 inom lönsamhet
Nr 1 inom kundnöjdhet
Nr 1 inom
medarbetarnöjdhet

Affärsområden

Commercial & Business Banking

Inledning

Nordea har en av de största kundbaserna i Norden och Östersjöregionen. Inom Commercial & Business Banking arbetar cirka 6 000 medarbetare med att hjälpa drygt 600 000 företagskunder via olika fysiska och digitala kundkanaler, så att kunderna kan kontakta Nordea och få råd närhelst och varhelst det passar dem.

Commercial Banking tar hand om våra större företagskunder och Business Banking betjänar de små och medelstora företagskunderna. Båda enheterna har verksamhet i Danmark, Sverige, Norge och Finland. Kunderna får hjälp via mer än 300 fysiska kontor och onlinekontor i hela Norden.

Affärsområdet utgörs av rådgivare, kundservicepersonal, produktenheter, back-office och IT, som alla har en gemensam strategi, verksamhetsmodell och styrning på samtliga marknader.

I Commercial & Business Banking ingår även Transaction Banking – med bland annat Cards, Trade Finance, Nordea Finance och Transaction Products – som fungerar som en produktansvarig enhet med ansvar för transaktions- och finansieringstjänster för både privat- och företagskunder i hela Nordeakoncernen.

Vi arbetar för att ta fram ett nytt och mer kundorienterat erbjudande till våra företagskunder, med utgångspunkt från vår strategi att vara en tillförlitlig och relevant affärspartner som är enkel att ha att göra med. Vi säkerställer därmed en helhetssyn i vår rådgivning.

Vår ambition är att bli nummer ett i fråga om nöjda kunder, nöjda medarbetare och lönsamhet.

Erik Ekman, chef för Commercial & Business Banking.

Det ska vi uppnå genom att underlätta bankkontakten för våra kunder, erbjuda dem stöd och sund strategisk rådgivning samt hjälpa dem att hitta nya affärsmöjligheter, så att de kan koncentrera sig på sin verksamhet.

Affärsutveckling

Banksektorn håller på att förändras i grunden, och det gör även våra kunders verksamhet. Det snabba genomslaget för nya digitala lösningar förändrar kundernas beteenden och förväntningar.

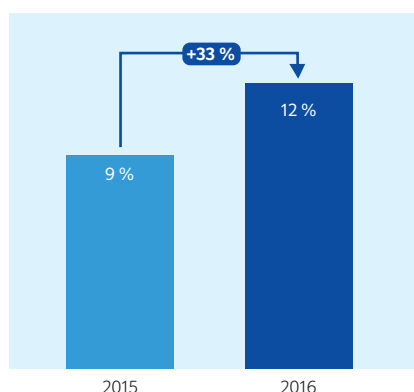
Digitaliseringens betydelse märks framför allt på den kraftigt ökade användningen av våra internet- och mobiltjänster.

För att anpassa oss till de här förändringarna lanserade vi under 2016 ett flertal tjänster och lösningar för våra företagskunder. Några exempel:

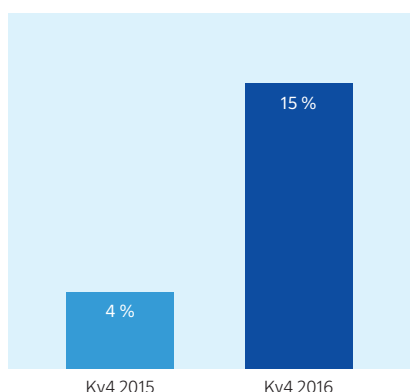
- Nordea Trade Portal lanserades för att ge praktiska råd och värdefulla kunskaper till alla kunder som planerar att expandera till nya marknader så att de kan uppnå sin fulla potential.
- Nordea Trade Club lanserades för att erbjuda medlemmarna ett globalt affärsnätverk av Nordeakunder där de kan hitta nya affärsmöjligheter och utöka sitt kontaktnät.
- Möjligheten att bli kund online infördes. Företagskunder i Sverige och Finland kan nu bli kunder online. I Danmark och Norge blir detta möjligt under 2017.

- Virtuella kontor etablerades för att kunna erbjuda kunderna samma kvalitet i rådgivningen virtuellt som de redan tidigare fått på våra fysiska kontor, vid den tidpunkt och på den plats som passar dem.
- MobilePay infördes för företagskunder i både Danmark och Norge, vilket innebär att vi erbjuder dem den bästa betalningsplattformen på marknaden, där de kan sköta sina mobiltransaktioner enkelt och bekvämt.
- TF Global lanserades – en ny och förbättrad onlineportal inom Trade Finance som ger kunderna ökad leveranseffektivitet och bättre möjligheter till självbetjäning.
- Nordea Startup Accelerator lanserades, ett tremånaders utbildnings- och utvecklingsprogram som drivs av Group Digital, med nära stöd från Transaction Banking och i samarbete med Nestholma. Syftet är att hitta nya sätt för digital utveckling och nya verktyg som kan öka vår innovationskraft så att vi kan erbjuda våra kunder nya lösningar.

Möten på distans i Commercial & Business Banking

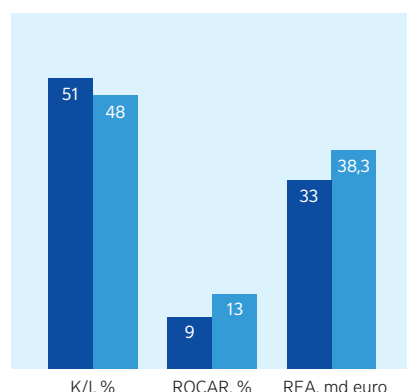

Andel nya kunder som registrerar sig online

Nyckeltal

● 2016 ● 2015

Resultat

Intäkterna minskade med 7 procent jämfört med 2015, främst till följd av lägre räntenetto. Initiativ för att öka marginalerna motverkades av effekterna från ännu lägre räntor och högre underliggande upplåningskostnader. Utlåningen var stabil och inlåningen minskade med 3 procent.

Kostnaderna var oförändrade och kreditförlusterna minskade med 6 procent. Rörelseresultatet sjönk med 15 procent jämfört med föregående år, som en följd av detta.

Riskexponeringsbeloppet (REA) sjönk med 14 procent, medan det ekonomiska kapitalet steg med 9 procent på grund av högre kapitalkrav, vilket resulterade i en nedgång i ROCAR från 13 procent till 9 procent för helåret.

Kreditkvalitet

Kreditförlusterna minskade med 6 procent jämfört med 2015. Kreditförlustrelationen uppgick till 20 punkter för 2016, en nedgång från 21 punkter från föregående år. Kreditkvaliteten förblev god.

Commercial Banking

Intäkterna sjönk med 4 procent till följd av lägre räntenetto. Avgifts- och provisionsnettot liksom nettoresultat av poster till verkligt värde ökade jämfört med 2015. Initiativ för att höja räntemarginalerna och öka merförsäljningen kunde inte motverka de negativa effekterna av lägre räntor och högre underliggande upplåningskostnader.

Kostnaderna minskade med 4 procent och kreditförlusterna ökade med 79 procent på grund av nettoåterföringar under 2015. Rörelseresultatet sjönk med 11 procent.

Riskexponeringsbeloppet (REA) sjönk med 15 procent, medan det ekonomiska kapitalet steg med 6 procent på grund av högre kapitalkrav. ROCAR minskade från 14 procent till 10 procent 2016.

Business Banking

Intäkterna minskade med 7 procent, främst till följd av minskat räntenetto genom lägre räntor och högre underliggande upplåningskostnader. Utlåningen ökade med 1 procent och inlåningen ökade med 2 procent jämfört med 2015.

Kostnaderna sjönk med 3 procent och kreditförlusterna minskade med 33 procent. Sammantaget medförde detta att rörelseresultatet minskade med 5 procent.

Riskexponeringsbeloppet (REA) sjönk med 4 procent, medan det ekonomiska kapitalet steg med 23 procent på grund av högre kapitalkrav. Lägre rörelseresultat och högre kapital innebar att ROCAR minskade från 11 procent till 10 procent.

Strategiska fokusområden och värdedrivande faktorer

Efter uppdelningen av Retail Banking håller vi fast vid den strategi som skapades tillsammans med Personal Banking. Med lanseringen av vår strategi tar vi nya steg på vägen mot att bli nummer ett på var och en av våra marknader mätt i kundnöjdhet, lönsamhet på de marknader där vi väljer att konkurrera, och medarbetarnöjdhet i branschen.

Våra strategiska fokusområden är:

- 1) **Bästa rådgivningen** – skräddarsydd efter kundernas behov och preferenser
- 2) **Bästa digitala upplevelserna** – var som helst och när som helst
- 3) **Effektivitet och skalfördelar** – en nordisk modell

Dessutom arbetar vi vidare med att förbättra vår kapitaleffektivitet och med att använda våra resurser på bästa sätt så att vi kan fortsätta att skapa de bästa upplevelserna för alla våra kunder.

Stärka våra rådgivningstjänster, fokusera på merförsäljning och öka flexibiliteten för kunderna genom att erbjuda rådgivning, försäljning och service i digitala kanaler. Nya digitala kanaler och virtuella kontor hjälper oss att förbättra kundupplevelsen genom att de ökar vår tillgänglighet med fler kontaktpunkter och enklare åtkomst.

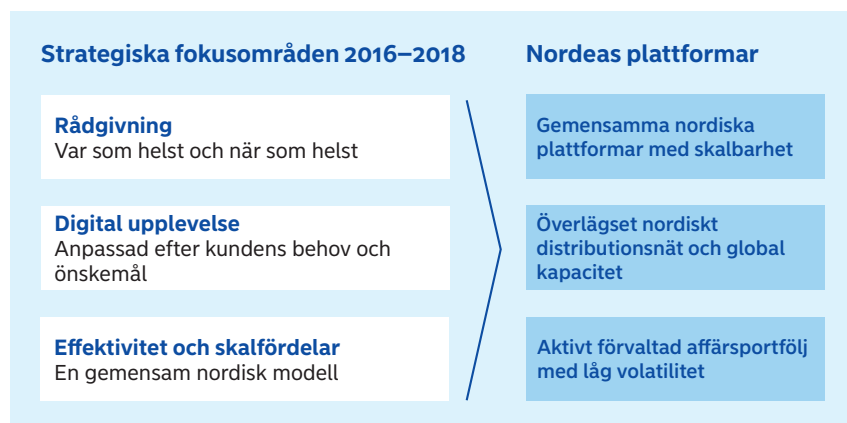
Bana väg för de bästa digitala upplevelserna genom att bygga en gemensam integrerad plattform och använda analyser för att öka relevansen och anpassa de digitala kanalerna till de enskilda kundernas behov och preferenser.

Uppnå effektivitet och skalfördelar genom att förenkla och digitalisera produkter och processer i alla länder, öka kapitaleffektiviteten och bygga framtidens plattformar. Detta ska i slutändan göra det möjligt för oss att agera snabbare och uppfylla kundernas förväntningar idag och i framtiden.

Skapa grundförutsättningar för att driva verksamheten på ett mer kostnads- och kapitaleffektivt sätt, förbättra K/I-talet och ROCAR och samtidigt öka kundnöjdheten i varje kontakt.

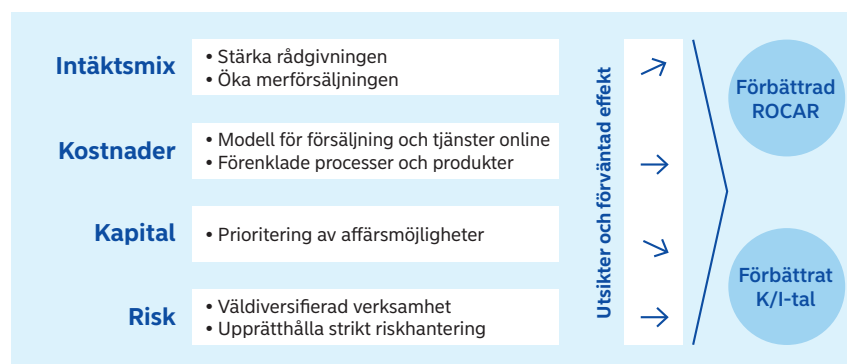
Satsningar som ska göra oss till vinnare i framtiden

- Bättre rådgivning genom ökad relevans och enklare åtkomst
- Digitala upplevelser som förbättras av integrerade plattformar och snabbare leveranser
- Förenklar och digitaliserar processer över hela Norden

Skapa värde i Commercial & Business Banking

- Fokusera vår utveckling på ett starkt rådgivningserbjudande och använda vårt kapital på bästa möjliga sätt, samtidigt som vi håller risken och kostnaderna under kontroll

Affärsområden

Wholesale Banking

Inledning

Wholesale Banking erbjuder finansiella lösningar till Nordeas största företagskunder och institutionella kunder. Affärsområdet innefattar hela värdekedjan, inklusive kund- och produkt-enheter såväl som stödjande IT och infrastruktur.

Wholesale Banking präglas av en avkastningsdriven kultur med löpande förbättringar och strikt kostnads- och kapitalhantering. Intäktsutvecklingen och kapitalallokeringen stöds av en relationsdriven kundservicemodell och ett effektivt affärsurval.

Med en tydlig närvaro i alla nordiska länder, ett konkurrenskraftigt erbjudande och en väldiversifierad affärsmix är vi den ledande storföretagsbanken i Norden. Vi har styrkan att erbjuda våra kunder tillgång till attraktiv finansiering på kapitalmarknaden och de bästa specialanpassade finansiella verktygen, så att de kan optimera sin verksamhet och hantera sina risker.

Martin Persson, chef för Wholesale Banking.

Affärsutveckling

Wholesale Banking har den största kundstocken i Norden och arbetar intensivt med att utveckla de nära och starka relationer som vi har med våra företagskunder och institutionella kunder. Under året som gick fortsatte vi att bearbeta kundstocken och slå vakt om vår ledande ställning på marknaden och vår kapacitet, samtidigt som vi anpassade oss till den nya och än mer reglerade affärsmiljön. Vår starka plattform har visat sig väl anpassad för att både möta våra kunders behov och tillvarata de möjligheter som finns.

Det makroekonomiska läget förblev kärvt under 2016, med brist på medvind, låga räntor och politisk osäkerhet efter folkomröstningen i Storbritannien och presidentvalet i USA.

Inom Fixed Income, Currency and Commodities (FICC) präglades marknadsläget och kundaktiviteten av frånvaron av en tydlig riktning, låg volatilitet, fallande räntor och flackare räntekurvor, med korta störningar i samband med ett fåtal betydande makrohändelser. Framför allt var det Storbritanniens folkomröstning om utträde ur EU i juni och det amerikanska presidentvalet i november som skapade tillfälliga toppar i volatiliteten och ökad aktivitet på marknaden. Trots marknadsläget utvecklades FICC:s underliggande verksamhet i nivå med förväntningarna.

Trots den politiska turbulensen kring Brexit-omröstningen och valet i USA var aktiviteten på de nordiska obligationsmarknaderna hög under hela året. Centralbankernas likviditetsåtgärder stödde framför allt aktiviteten inom företagsobligationer. Emittenterna valde att refinansiera sina befintliga lån till de rådande attraktiva räntorna genom att kombinera nyemissioner med återköp och utbyteserbjudanden. Nordea var den mest aktiva arrangören av obligationsemissioner och skuldhanteringstransaktioner i regionen.

Företagsutlåningen i Norden var i nivå med 2015. Nordeas ställning inom fusioner och förvärv samt börsintroduktioner var stark, och huvuddelen av lånevolymerna i Norden handlade om refinansiering.

Den nordiska utköpsmarknaden var solid under hela året, med affärer i nivå med 2015. De långsiktiga trenderna, som exempelvis kapitalmarknadens växande betydelse som likviditetskälla i segmentet, fortsatte, vilket visar att det blir allt viktigare för bankerna att kunna erbjuda kunderna upplåning både i och utanför balansräkningen. Under de här förhållandena lyckades Nordea utan tvekan försvara sin ställning som den främsta arrangören i Norden av både lån och obligationer till riskkapitalfinansierade företag i regionen.

Aktivitetsnivån på den nordiska aktiekapitalmarknaden var fortsatt hög under 2016. Nordea hanterade, i egenskap av joint global coordinator, de fyra största börsintroduktionerna i Norden under året: Dong Energy, Nets, Ahlsell och Scandinavian Tobacco Group. Aktiviteten i Norden vad gäller fusioner och förvärv var i stort sett i nivå med den under 2015, även om aktivitetsnivån i övriga Europa sjönk, bland annat på grund av Brexit.

Aktiemarknaderna präglades av det osäkra makroläget, med kraftiga svängningar framför allt i samband med Brexit-omröstningen. Nordea Markets Equities redovisade totalt sett ett tillfredsställande resultat för 2016, med högre försäljnings- och finansieringsvolymerna än i fjol. Aktivitetsnivån på primärmarknaderna var hög under hela året, bland både stora och små företag. Totalt genomfördes 40 affärer med ett värde på 11 md euro, vilket bekräftar Nordeas höga distributionskapacitet.

Wholesale Banking har under året uppmärksamats externt för sin ledande marknadskapacitet och starka resultat av bland andra Prospera, som utsåg Nordea till nr 1 inom Nordic Equity Survey. Nordea erhöll av Starmine utmärkelsen Most Award-Winning Brokers 2016 och Best Distributor in the Nordics on Europe Structured Products & Derivatives. International Finance Review utsåg börsintroduktionen av DONG Energy till årets EMEA Equity Issue.

Nordiska aktiekapitalmarknaden 2016

Källa: Dealogic

Nordiska företagsobligationer 2016

Nordiska syndikerade lån 2016

Resultat

Intäkterna uppgick till 2 262 mn euro, ner 8 procent jämfört med förra året (ner 6 procent i lokala valutor), främst på grund av lägre räntenetto. Kostnaderna minskade med 4 procent jämfört med i fjol (ner 3 procent i lokala valutor). Fortsatt strikt resurshantering resulterade i ett lägre riskexponeringsbelopp och ett fortsatt konkurrenskraftigt K/I-tal på 40 procent. Rörelseresultatet var 1 068 mn euro, och affärsområdets ROCAR uppgick till 10 procent.

Corporate & Institutional Banking

Intäkterna uppgick till 1 404 mn euro, ner 3 procent från 2015. Räntenettet sjönk med 14 procent från 2015, på grund av ökade upplåningskostnader, negativa räntor och en höjd avvecklingsavgift. Införandet av inlåningsavgifter i Sverige och Finland reducerade effekten av de negativa räntorna. Avgifts- och provisionsnettot steg med 7 procent. Nettoresultat av poster till verkligt värde var på samma nivå som under 2015. Utlåningskapaciteten och riskaptiten förblev höga bland de nordiska bankerna, vilket ledde till hård pris-konkurrens. Utlåningsvolymen minskade med 8 procent från 2015. Corporate & Institutional Bankings ROCAR uppgick till 14 procent, ner 2 procentenheter från 2015.

Shipping, Offshore & Oil Services

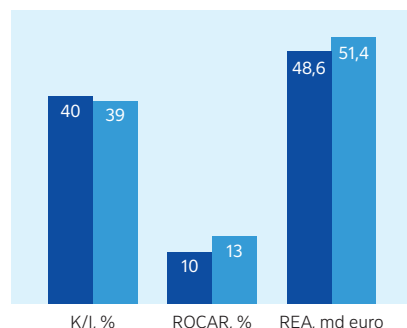
Intäkterna uppgick till 340 mn euro 2016, en minskning med 15 procent från året före. Minskningen berodde främst på lägre räntenetto, men även nettoresultat av poster till verkligt värde och avgifts- och provisionsnetto gick ner. Utlåningsvolymerna sjönk något jämfört med förra året. Kreditförlusterna uppgick till 147 mn euro 2016, varav större delen berodde på gruppvisa avsättningar för kreditförluster hänförliga till offshoreportföljen. Den betydande ökningen i kreditförluster speglar det försämrade läget i offshoreindustrin under året.

Banking Ryssland

Intäkterna uppgick till 202 mn euro 2016, en minskning med 17 procent från året före. Kostnaderna uppgick till 55 mn euro, ner 27 procent. Under 2016 fortsatte vi att fokusera på kundurvalet, och retailverksamheten började fasas ut. Detta ledde till att låneportföljen minskade med 2 md euro, motsvarande 33 procent, under året.

Nyckeltal

● 2016 ● 2015

Wholesale Banking, övrigt

Intäkterna i Wholesale Banking övrigt minskade med 13 procent. Wholesale Banking övrigt är det resterande resultatet som inte allokeras till kundenheter. Dessa intäkter innefattar oallokerade intäkter från Capital Markets och den internationella divisionen, liksom även effekten från justeringar till verkligt värde. De inkluderar även en extra likviditetspremie för långfristig ut- och inlåning inom Wholesale Banking. Wholesale Banking övrigt omfattar alla anställda i Capital Markets och i supportenheterna. En stor del av kostnaderna allokeras till kundenheterna.

Strategiska fokusområden och värdedrivande faktorer

Den 1 augusti 2016 slogs Investment Banking och Corporate & Institutions samman till en ny division: Corporate & Investment Banking (C&IB). Avsikten är att den nya organisationen ska ha bättre förutsättningar att öka relevansen och den kommersiella effekten gentemot våra kunder, liksom även att harmonisera affärsurvalet och kapitalallokeringen ytterligare, samtidigt som vi fortlöpande säkerställer starka kundcentrerade relationer. I och med den nya organisationen har vi skapat en effektiv värdekedja, och fördelarna blev tydliga i ett flertal affärer under 2016, till exempel NKT-transaktionen och börsintroduktionerna av Ahlsell och Dong Energy.

COO-organisationen inom Wholesale Banking infördes stegvis under året för att säkerställa regelefterlevnad, helhetsprocesser och förbättringar, med fokus på kvalitet, risk och effektivitet. Den här organisationen har en central funktion i den allt mer reglerade och digitaliserade miljön som vi verkar i.

Wholesale Banking stödjer koncernens förenklingssatningar och stärker direkthanteringen inom affärsområdet.

Strategin för Wholesale Banking ligger fast, med fokus på att styra om till mindre kapitalkrävande lösningar, skapa avkastning och dra nytta av den ledande ställningen på marknaden i Norden.

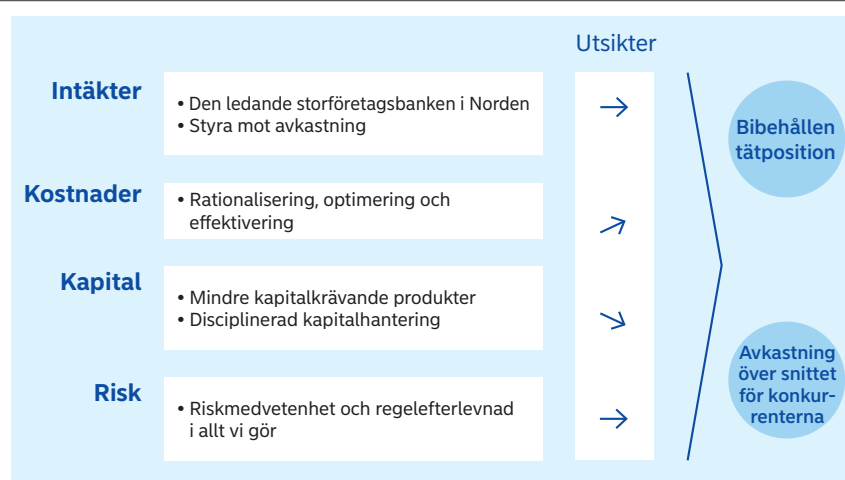
Strategin handlar i grunden om att utveckla långsiktiga relationer och hela tiden skapa mervärde för kunderna när vi stödjer deras verksamhet.

Vår ambition att ytterligare befästa vår ställning som den ledande storföretagsbanken i Norden, med global relevans och lokal närvaro, fortsätter.

Skapa värde för intressenter

Med kundrelationer som drivande faktor gör vi ett noggrant urval av kunder, produkter och geografisk närvaro. Vi strävar efter högsta nöjdhet bland kunderna där det finns ett gemensamt intresse för ett partnerskap som skapar ömsesidigt värde.

Genom Wholesale Bankings storlek och komplexitet bildar kombinationen av kapacitet, kultur och talang grunden för ett tillfredsställande resultat, fortsatta förbättringar, höga ambitioner och närhet till kunderna.

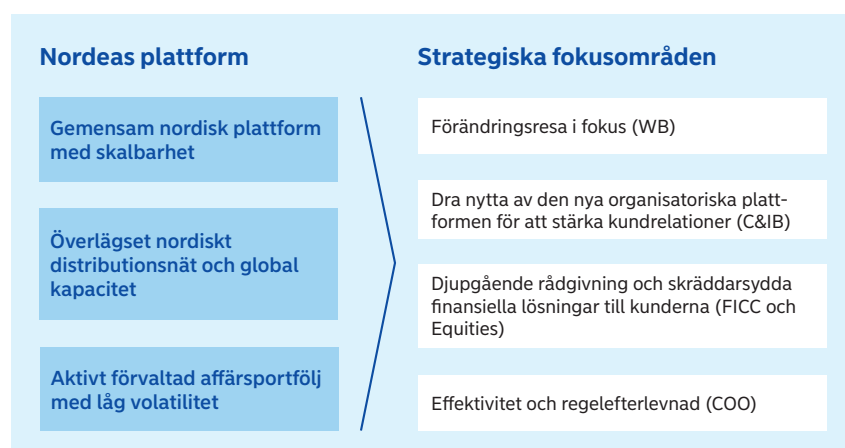

Fokusområden

Wholesale Banking anpassar fortlöpande sin affärsmodell till den nya miljön, vad gäller tjänster, kapacitet och regelverk.

Fokusområdena drar nytta av och stödjer nyckelelementen i Nordeaplattformen.

Kapitaleffektivitet och snabbhet är förutsättningar för ett robust resultat. Det är också ett återkommande tema i hela verksamheten och stödjer en attraktiv mix av merförsäljning och optimering av balansräkningen.

Affärsområden

Wealth Management

Inledning

Wealth Management erbjuder högklassiga placerings-, spar- och riskhanteringslösningar till förmögna privatkunder och institutionella placerare.

Wealth Management består av:

Private Banking – betjänar kunder från 80 kontor runtom Norden samt i Luxemburg, Zürich och Singapore.

Asset Management – ansvarar för aktivt förvaltade fonder och diskretionära mandat för institutionella kunder.

Life & Pensions – förser kunderna med ett heltäckande urval pensions-, kapitalförsäkrings- och riskprodukter.

Wealth Management är störst i Norden inom private banking, liv- och pensionsprodukter och kapitalförvaltning. Wealth Management har cirka 3 600 anställda, varav cirka 500 arbetar utanför Norden, främst i Europa.

Snorre Storset, chef för Wealth Management.

Affärsutveckling

2016 inleddes med oro för en recession, men i takt med att stämningen skiftade så kunde inte ens den politiska osäkerheten i Europa och USA hindra börserna från att stiga. Även om optimismen ledde till stigande långa räntor präglades finansmarknaderna av låga räntor under hela 2016. Trots detta fortsatte Wealth Management stadigt att locka till sig kapital, med ett erbjudande som visade sig starkt i det rådande ekonomiska klimatet.

Nordeas förvaltade kapital kom att överstiga 300 miljarders strecket i juni, och uppgick vid årsskiftet till rekordhöga 322,7 md euro, upp 34,5 md euro eller 12 procent från 2015. Ökningen i det förvaltade kapitalet berodde på ett rekordhøgt inflöde på 19,3 md euro och en värdeökning på 15,2 md euro. Alla verksamheter bidrog positivt till nettoflödet.

Private Banking fortsätter att fokusera på att värva kunder, liksom på att anpassa sin modell för service och rådgivning till kundernas behov och till regelförändringarna på marknaden. Nettoflödet i Private Banking uppgick till 1,9 md euro 2016, medan tjänsten förmögenhetsplanering fortsatte att öka i betydelse på grund av allt mer komplexa regelverk och allt mer sofistikerade kundbehov.

I det rådande ekonomiska klimatet har flera Private Banking-kunder minskat sin värdepappershandel, som förväntat under perioder av stor osäkerhet. Den minskade värdepappershandeln i kombination med fortlöpande låga räntor fick en negativ inverkan på Private Bankings marginaler och intäkter under 2016.

Global Private Banking inrättades 2016 för att dra nytta av skalfördelar genom att utvinna ytterligare synergier. Private banking-verksamheten stärktes ytterligare genom att slå samman verksamheterna på de nordiska marknaderna med de internationella kontoren i Luxemburg, Schweiz och Singapore. Satsningar på att öka produktiviteten i Private Banking pågår, inklusive aktiviteter som ska trimma processer och uppdatera IT-system. Våra erbjudanden förbättras ytterligare. Private Banking har nu öppnat onlinekontor i alla nordiska länder, där kunderna erbjuds personlig rådgivning via dator, mobil eller surfplatta sju dagar i veckan.

Efter avslöjandena i Panama-dokumenten genomförs förändringar i styrningen för att komma till rätta med brister i våra rutiner. Framöver ska dessa förändringar bilda grund för en starkare bank.

Asset Management fortsatte sin trend med hög försäljning och höga intäkter i samtliga kundsegment. Inte minst befäste Nordea sin ställning som en av Europas främsta fondleverantörer, och rankades av Morningstar som nummer två mätt i nettoflöde.

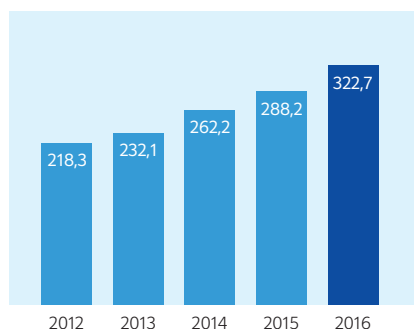
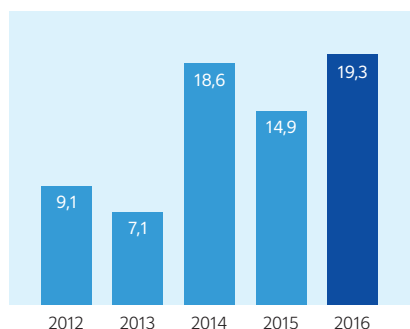
Wholesale Distribution attraherade nettoflöden på 13,4 md euro 2016, nästan dubbelt så mycket som de rekordhöga nettoflödena 2015. Flödena var extra starka i Italien, Tyskland och på den iberiska halvön. De höga flödena understöddes av erbjudanden som lämpade sig väl i övergången från spar-konton till sparprodukter. Som ett exempel förblev Multi Asset-lösningarna populära bland investerarna, och Nordea 1 Stable Return blev fonden med högst försäljning i Europa under 2016, enligt Morningstar.

Det institutionella segmentet hade ett nettoflöde på 1,0 md euro, som främst utgjordes av internationella kunder som investerade i våra Multi Asset-lösningar. Detta ledde till en ökning i genomsnittsmarginalen. Nettoflödet till nordiska retailfonder var 2,3 md euro, och Nordea ökade sin andel av retailfondmarknaden i Norden.

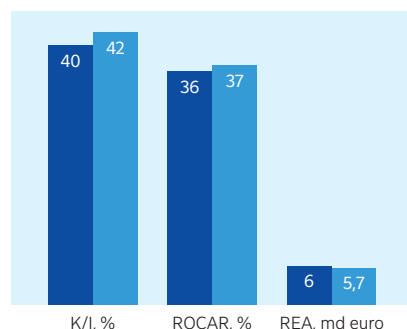
Avkastningen överträffade målet 2016, sedan 81 procent av våra fonder överträffat sina jämförelseindex. Sett över tre år förblir utvecklingen stark: 85 procent av alla fonder har överträffat sina jämförelseindex.

Life & Pensions starka solvens II-ställning på 159 procent i slutet av november 2016 har understötts av en egenfinansierad tillväxt i marknadsräntebaserade produkter och kapital som frigjorts från de utvecklade traditionella försäkringsportföljerna. Bruttopremieintäkterna låg kvar oförändrat på fjol-årets rekordhöga nivå. Marknadsräntebaserade produkter och riskprodukter svarade tillsammans för 90 procent av bruttopremieintäkterna, vilket medförde ökad kapitaleffektivitet i det förvaltade kapitalet som helhet.

Life & Pensions fortsatte under 2016 att förbättra platt-

Utveckling i förvaltad kapital, md euro**Nettoflöde, md euro****Nyckeltal**

● 2016 ● 2015

formseffektiviteten. Ett centralt försäkringssystem ersattes och processstyrningen stärktes genom ett framgångsrikt införande av robotteknik. I november 2016 kommunicerades att den kundägda Foreningen NLP ska köpa 25 procent av aktiekapitalet i Nordea Liv & Pension (NLP DK), vilket öppnar för ett unikt tillfälle att tjäna kundernas och NLP DK:s ömsesidiga intressen. Det samlade priset är 2 175 mn danska kronor (291 mn euro). Vidare har Foreningen NLP investerat 932,5 miljoner danska kronor (125 mn euro) i ett förlagslån Tier 1 emitterat av NLP DK. I samband med transaktionen distribuerade NLP DK 375 mn euro till Nordea Life Holding AB.

Under 2016 uppmärksammades Wealth Management återigen för sitt fortsatta arbete med att skapa positiva kundupplevelser och högkvalitativa lösningar. Nordea Private Banking utsågs av Euromoney till "Best Private Bank in the Nordics and the Baltics" för åttonde året i rad. Vidare utsågs Asset Management till "Multi-Asset Manager of the Year" av Financial News, och vann även cfi.co:s pris för bästa ESG-investeringsprocess i Europa för tredje året i rad.

Resultat

Intäkterna var 2 004 mn euro under 2016, upp 4 procent från förra året, och passerade därmed 2-miljardersstrecket.

Kostnaderna var oförändrade jämfört med 2015, tack vare framgångsrik kostnadshantering. Till följd av ökade intäkter och en begränsad kostnadsökning uppgick rörelseresultatet till 1 200 mn euro, upp 6 procent från 2015. Fortsatt fokus på kapitaleffektivitet resulterade i en ROCAR på 36 procent.

Private Banking

Intäkterna uppgick till 530 mn euro 2016, en minskning med 7 procent jämfört med 2015. Intäktsminskningen orsakades av lägre värdepappershandel och minskade marginaler, medan den underliggande affärstillväxten var mycket tillfredsställande.

Trots att kostnaderna var mer eller mindre oförändrade uppgick rörelseresultatet till 169 mn euro, ner 20 procent från 2015.

Asset Management

Intäkterna uppgick till 850 mn euro 2016, en ökning med 11 procent jämfört med 2015. Intäktsökningen kom från stigande förvaltad kapital, vilket understöddes av både höga nettoflöden och positiv marknadsutveckling. Under 2016 ökade det förvaltrade kapitalet med 15 procent, medan det genomsnittliga förvaltrade kapitalet ökade med 9 procent. Jämfört

med 2015 steg kostnaderna med 3 procent. K/I-talet förbättrades med 2 procentenheter till 29 procent. Rörelseresultatet uppgick till 606 mn euro, upp 14 procent jämfört med 2015.

Life & Pensions

Intäkterna uppgick till 630 mn euro under 2016, en ökning med 6 procent jämfört med 2015. Kostnaderna uppgick till 198 mn euro, upp 1 procent från 2015, till följd av nedskrivningar av IT-projekt. K/I-talet förbättrades med 2 procentenheter till 31 procent. Rörelseresultatet uppgick till 432 mn euro, upp 9 procent jämfört med 2015. Fortsatt fokus på kapitaleffektivitet resulterade i en avkastning på eget kapital på 20 procent 2016, en förbättring med 1 procentenhet jämfört med 2015, klart före målet på 20 procent år 2020. Totalt överfördes en utdelning på 300 mn euro till Nordea Bank AB för 2016.

Wealth Management övrigt

Området består av Wealth Managements serviceverksamhet som inte hänför sig direkt till någon av affärsenheterna. Hit hör en extra likviditetspremie för långfristig ut- och inlåning inom Wealth Management samt räntenettot relaterat till detta.

Strategiska fokusområden och värde drivande faktorer

Det är vår vision att bli den ledande kapitalförvaltaren på alla nordiska marknader per år 2020, med global räckvidd och global kapacitet.

Vår strategi är att skapa starka kundrelationer med hjälp av kvalitativ rådgivning och högklassiga lösningar, effektivt levererade via en integrerad värdekedja. Vi avser att dra nytta av digitalisering och operativ förenkling till att höja effektiviteten i hela organisationen.

Wealth Management prioriterar strategiska investeringar i att:

- Ta fram ledande digitala erbjudanden och förbättra effektiviteten i rådgivningen med bland annat uppgraderade digitala kontaktpunkter.

- Ta fram nya produkt erbjudanden för att tillgodose kundernas förändrade efterfrågan i det nuvarande låga ränteläget. Hit hör att dra nytta av vår starka multi-assetplaceringsprocess och alternativa placeringar.
- Ta fram det ledande pensionserbjudandet för ett stort, växande och underprioriterat segment, genom att bygga upp ny rådgivnings- och produktkapacitet.

Under 2017 satsas ytterligare resurser på att upprätthålla den pågående tillväxten, anpassning till regelverk och förstärkning av operativa plattformar.

Wealth Management fortsätter att fokusera på en välavvägd resurshantering och prioritering genom att balansera nya investeringar mot effektivitetsvinster och allokera resurser för maximalt värdeskapande. Ett förbättrat samarbete över hela Nordea är en förutsättning för att nå dessa mål, för att bana väg för ett ökat kunskapsutbyte och skapa ett överlägset erbjudande till spar- och placeringskunder.

Förbättrat upplägg

Wealth Management ser hela tiden till att dra nytta av och öka sina skalfördelar för att leverera högkvalitativa lösningar.

Tack vare vår storlek kan vi genom relativt små investeringar i produkt- och rådgivningskapacitet generera hög avkastning och säkerställa mycket konkurrenskraftiga erbjudanden.

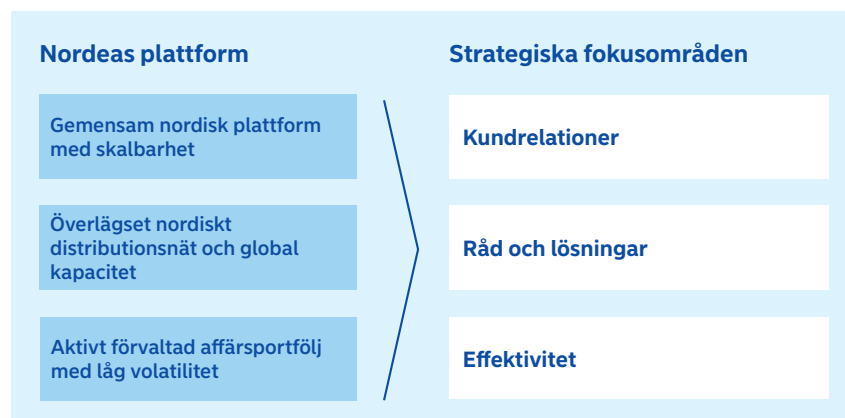
Digitaliseringen blir ytterligare en hävstång i verksamheten, både i fråga om effektivitet och mervärde för kunderna.

Väl rustade att dra nytta av trender

Vår verksamhet kommer under de närmaste åren att påverkas av ett flertal omvärldsfaktorer. Befolkningsutveckling, regleringar, makroekonomi, globalisering och digitalisering kommer att skapa möjligheter för dem som klarar att anpassa sig till dessa förändringar.

I egenskap av Nordens största kapitalförvaltare har vi goda förutsättningar att dra nytta av dessa trender.

Group Corporate Centre

Inledning

Group Corporate Centre (GCC) ansvarar för Nordeakoncernens tillgångs- och skuldförvaltning, Treasury-funktion, koncernomfattande tjänster, strategiska ramverk och gemensam infrastruktur till alla delar av banken. GCC omfattar Group Chief Operating Officer-organisationen, Group Treasury & ALM samt Investor Relations.

Group Corporate Centre säkerställer därmed en optimering och välavvägd hantering av upplåning, kapital, likviditet och marknadsrisker i Nordeas övriga verksamhet, såväl som effektivitet i processer, infrastruktur och genomförande av förändringsprogram i hela koncernen.

Group COO-organisationen ansvarar för säkerställandet av en enhetlig operativ modell i Nordea genom att harmonisera processer och tjänster i enlighet med koncernens prioriteringar att dra nytta av gemensamma styrkor och förverkliga synergier.

Group Treasury & ALM (TALM) ansvarar för optimering och hantering av Nordeas kapital, likviditet, upplåning och marknadsrisker i den övriga verksamheten inom ramen för Nordeas definierade risktolerans och limiter, samt för efterlevnad av regelverk och stöd till affärsområdenas förmåga att betjäna kunderna på ett bra sätt.

Investor Relations (IR) säkerställer effektiv kommunikation mellan Nordea och finansvärlden. Genom att publicera öppen, tillförlitlig och korrekt information om Nordeas verk-

Torsten Hagen Jørgensen, Group COO och ställföreträdande koncernchef.

samhet och finansiella utveckling hjälper IR marknaden att bilda sig en välgrundad uppfattning om Nordeas utveckling.

Affärsutveckling

TALM redovisade ett extraordinärt resultat för 2016, betydligt över förväntningarna och målet. Till detta kommer att TALM, under det turbulenta makroekonomiska året 2016, i sin hantering av marknadshändelserna gav prov på sin förmåga att hantera koncernens balansräkning och marknadsrisk på ett effektivt och framgångsrikt sätt. I slutet av 2016 uppgick andelen långfristig upplåning till cirka 82 procent, att jämföra med cirka 77 procent i slutet av 2015.

Nordeas strukturella likviditetsrisk mäts och begränsas med hjälp av en intern modell som är snarlik den föreslagna stabila nettofinansieringskvoten (NSFR), men som bygger på internt utarbetade antaganden om tillgångarnas och skuldernas stabilitet. Balansräkningens struktur bedöms som konservativ, välbalanserad och korrekt anpassad till rådande villkor vad gäller konjunktur och regelverk, liksom även vad gäller den strukturella likviditetsrisken.

Den kortfristiga likviditetsrisken, LCR, mäts med flera mått, varav Liquidity Coverage Ratio är ett. LCR uppgick till 159 procent för koncernen i slutet av året. I euro och dollar uppgick LCR vid samma tidpunkt till 334 procent respektive

221 procent. Enligt kapitalkravsförordningens LCR-definition uppgick koncernens LCR till 165 procent i slutet av året. Likviditetsreserven innefattar högst likvida, främst nordiska statsobligationer och säkerställda obligationer som centralbankerna godtar som säkerhet och som har liknande egenskaper som värdepapper enligt Basel III/CRD IV. Likviditetsreserven uppgick till 69 md euro i slutet av året. Den utestående volymen kortfristig skuld uppgick till 37 md euro.

Under 2016 emitterade Nordea cirka 22,7 md euro i långfristig skuld, exklusive danska säkerställda obligationer och förlagslån, varav cirka 13,7 md euro i form av säkerställda finska, svenska och norska obligationer på marknader i och utanför Norden. Viktiga benchmarktransaktioner under året var: en 3-årig säkerställd FRN-obligation på 500 mn GBP som emitterades i januari av Nordea Eiendoms kreditt, en obligation i två delar på 2 md euro som emitterades i februari av NBAB och som bestod av en 3-årig FRN-obligation på 750 mn euro och en 7-årig fastränteobligation på 1,25 md euro, en obligation i två delar på 1,5 md USD emitterad i maj av NBAB bestående av en 3-årig FRN-

obligation på 250 mn USD och en 5-årig fastränteobligation på 1,25 md USD, en obligation i två delar på 1 md USD emitterad i september av NBAB bestående av en 3-årig FRN-obligation på 250 mn USD och en 3-årig fastränteobligation på 750 mn USD, samt en 7-årig säkerställd fastränteobligation på 1 md euro som emitterades i november av Nordea Hypoteksbank. I september emitterade NBAB även ett förlagslån på 1 md euro, 10NC5Y Tier 2.

Under tredje kvartalet ingick Nordea avtal med ett begränsat antal investerare om risköverföring avseende 8,4 md euro av bankens kreditportfölj genom en syntetisk värdepapperisering. Den utvalda portföljen omfattade totalt 8,4 md euro i krediter till drygt 3 000 både stora och små företag i Sverige och Danmark, fördelade på ett stort antal branscher och tillgångsslag. Till skillnad från en ren försäljning av låneportföljer har inga tillgångar avförts från Nordeas balansräkning, och Nordea har fortsatt att hantera lånen och bibehållit alla kundrelationer. Affärens pris motsvarade en attraktiv kapitalkostnad för Nordea och speglade Nordeas starka ställning inom kreditgivning. Affären höjde samtidigt Nordeas

kärnprimärkapitalrelation med cirka 30 punkter.

För att ytterligare höja den operativa kvaliteten i hela koncernen har fokus varit på att genomföra förändringsagendan med inrättandet och lanseringen av COO-organisationen under 2016.

GCC har tagit på sig ett starkt sponsorskap för de koncerngemensamma förändringsprogrammen för att säkerställa ett effektivt genomförande.

Under 2016 gjordes betydande investeringar för att uppfylla de allt strängare regelkraven och fortsätta förenklingsarbetet i riktning mot Ett Nordea. Bland annat genomfördes den gränsöverskridande fusionen mellan Nordea och dess dotterbanker i Danmark, Finland och Norge för att genom en ny legal struktur bli en enda bank på riktigt. Den förenklade legala strukturen minskar komplexiteten och ger ett tydligare fokus på att skapa bästa möjliga kundupplevelser.

Fortsatta kostnadsbesparingar har gjorts inom IT-infrastruktur och siffran har nu förbättrats från 4,1 procent av intäkterna 2011 till 2,7 procent 2016.

För att förenkla IT-landskapet har det totala antalet affärssystem reducerats successivt år för år, och Group IT har gjort infrastrukturella leveranser till den nya kärnbankplattformen i form av verktyg för integration och testning, med mera.

Flera centrala funktioner har inrättats för att stärka områden inom regelefterlevnad, hantering av operativ risk, och informationssäkerhet. Nordea fortsätter att göra goda framsteg i fråga om förbättringar i regelefterlevnad och riskhantering, i tät dialog med europeiska och nordiska tillsynsmyndigheter. Koncernens centrala enhet för penningtvättsbekämpning (AML) och sanktioner har stärkts och den operativa modellen för bekämpning av ekonomisk brottslighet har slutförts. Den centrala rapporteringskapaciteten och datakvalitetsverksamheten har utvecklats i syfte att ytterligare förbättra robustheten och kvaliteten i den finansiella rapporteringen till tillsynsmyndigheter och interna och externa intressenter.

Insourcingen av tjänster från Nordic Processor har slutförts och Nordea har nu full kontroll över sin IT-miljö.

Strategiska prioriteringar

Under 2017 fortsätter GCC att fokusera på att genomföra förändringsagendan genom att införa en operativ modell och stödja Nordeas agenda för regelverk och regelefterlevnad samt de strategiska ambitionerna i koncernens förenklingsprogram.

Den övergripande föresatsen för 2017 är att leverera mer, med mindre, vilket ska bli möjligt genom

- operativ effektivitet genom "lean" arbetssätt
- resursoptimering, omvandling av arbetsstyrkan för att uppfylla nya affärskrav
- förbättrat utnyttjande av ny teknik som automatisering och big data.

Group Treasury & ALM fortsätter att leverera på ett kostnadseffektivt sätt på sina strategiska initiativ i form av optimering av upplåning, risker och kapital, något som ytterligare förstärks av en effektiv styrning av balansräkningen genom en förbättrad prissättning av interna överföringar samt fortsatt förbättring av den operativa robustheten och analytiska kapaciteten inom både risker och intäkter i den övriga verksamheten.

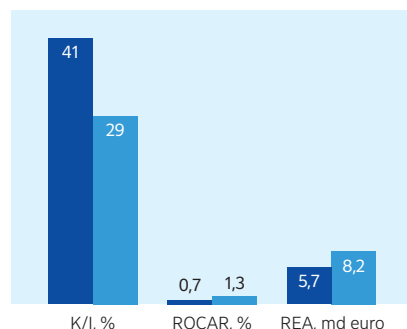
Group IT:s fokus blir att fortsätta arbetet med att öka servicetillgängligheten, stärka informationssäkerheten, regelefterlevnaden och riskhanteringen, säkerställa effektiviteten i leveransen av IT-tjänster samt att leverera infrastrukturella lösningar för den nya kärnbankplattformen och bana väg för en fullt ut digital bank.

Group IT-organisationen ska vidareutvecklas för att öka serviceinriktningen, harmonisera och förstärka satsningarna på riskhantering och regelefterlevnad, arbeta mer proaktivt med risker och genomföra förändringsagendan på ett mer effektivt sätt.

Vi satsar ytterligare på att stärka IT-kapaciteten över hela organisationen, i synnerhet inom IT-arkitektur, operativ effektivitet, leverantörshantering och finansiell hantering.

Nyckeltal

● 2016 ● 2015

Resultat

Group Corporate Centres intäkter härrör huvudsakligen från Group Treasury & ALM tillsammans med Capital Account Centre, genom vilket kapital allokteras till affärsområdena.

Rörelseintäkterna uppgick 2016 till 711 mn euro. Räntenettet uppgick till 496 mn euro, drivet av räntepositioner, positionering för lägre räntor och återköp av egenemitterade värdepapper.

Nettoresultat av poster till verkligt värde var 229 mn euro efter en stark utveckling i likviditetsreserven och försäljningen av Skibskreditt. Rörelseresultatet uppgick till 418 mn euro.

Nordeaaktien och kreditbetyg

Nordeas mål för avkastningen på eget kapital är att ligga över genomsnittet för nordiska konkurrenter*.

Nordeas börsvärde uppgick i slutet av 2016 till 42,8 md euro (41,3 md euro året före). Mätt efter börsvärde var Nordea det tredje största företaget i Norden och bland de tio största av europeiska finanskoncerner.

Nordeaaktien är noterad på Nasdaq-börserna i Stockholm (SEK), Helsingfors (EUR) och Köpenhamn (DKK). Dessutom är Nordeas ADR noterad i USA (USD).

Aktiekursens utveckling

Under 2016 steg Nordeaaktien med 9 procent på Nasdaq Stockholmsbörsen, från 93,30 kronor till 101,30 kronor. Stängningskursen för Nordeas aktie varierade under 2016 mellan 66,30 kronor och 104,40 kronor. Nasdaq OMXS30-index steg under 2016 med 5 procent, medan STOXX Europe 600 Banks-indexet sjönk med 7 procent. Sedan den 6 mars 2000, då Merita-Nordbanken och Unidanmark gick samman, har Nordeaaktien stigit med 189 procent och vida överträffat STOXX Europe 600 Banks-index och Nasdaq OMXS30-index, vars utveckling under samma period har varit -49 procent respektive -1 procent.

Nordeaaktiens utveckling kan följas på nordea.com, och där kan man även jämföra aktiens utveckling med den för konkurrenterna och med olika index, samt hitta kurshistorik.

* Viktat för att spegla Nordeas geografiska mix i Norden

Totalavkastning 2016

Totalavkastning (TSR) mäts som aktiens kursutveckling inklusive återinvesterad utdelning. Totalavkastningen under 2016 uppgick till 16 procent (8 procent under 2015). 2016 rankades Nordea som nummer 6 i gruppen jämförbara europeiska banker i fråga om TSR (2015 var Nordea nummer 7).

Omsättning – den mest likvida finansaktien i Norden

Nordeaaktien var den mest likvida nordiska finansaktien under 2016, med en genomsnittlig daglig handelsvolym på cirka 145 mn euro, vilket motsvarar cirka 16 miljoner aktier. Den samlade omsättningen på samtliga börser uppgick 2016 till 36 md euro, vilket motsvarar 4,1 miljarder aktier.

39 procent av handeln med Nordea-aktier sker på andra börser, till exempel BATS Chi-X Europe, Turquoise och Aquis. Av det totala antalet Nordeaaktier som handlades på Nasdaq 2016 var cirka 79 procent i SEK-denominerade aktier, 13 procent i EUR-denominerade aktier och 8 procent i DKK-denominerade aktier.

Aktiekapital

Enligt bolagsordningen kan aktier utges i två aktieslag: stamaktier och C-aktier. Aktiekapitalet uppgår till 4 049 951 919 euro, vilket också motsvarar det totala antalet aktier i bolaget.

Alla aktier är stamaktier. Inga föränd-

ringar har skett under 2016 i vare sig aktiekapital eller antalet aktier. Samtliga stamaktier i Nordea medför rösträtt. Varje aktie motsvarar en röst på bolagsstämman. Nordea får inte rösta för innehav av egna aktier vid bolagsstämmor.

Utöver de långsiktiga incitamentsprogrammen finns det inga utestående konvertibla förlagslån eller optioner för personal eller ledning i Nordea.

Kapitalpolicy

Nordeas nuvarande kapitalpolicy anger att koncernen ska ha en kapitalbuffert på 50–150 punkter utöver regelkravet avseende kärnprimärkapitalrelationen. Vår kapitalbuffert uppgår idag till 100 punkter, vilket är i linje med kapitalpolicyen.

Föreslagen utdelning och utdelningspolicy

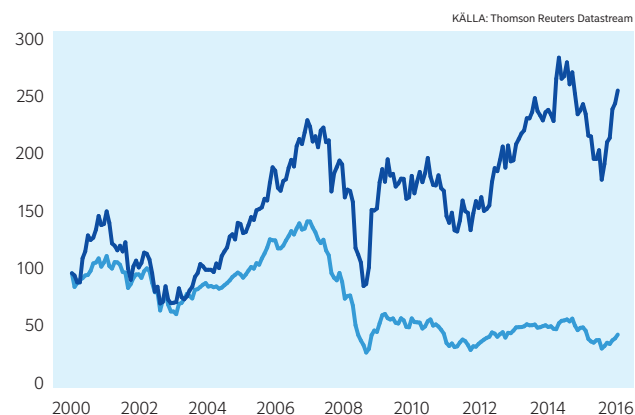
Styrelsen föreslår en utdelning för 2016 på 0,65 euro per aktie. Den totala utdelningen för 2016 skulle då bli 2 625 mn euro. Direktavkastningen, beräknad på aktiekursen den 30 december 2016, blir då 6,1 procent.

Nordeas utdelningspolicy är att upprätthålla en stark kapitalposition i enlighet med bankens kapitalpolicy. Ambitionen är att nå en årlig ökning av utdelningen per aktie.

Utdelningen uttrycks i euro, som är Nordeas redovisningsvaluta. Utbetalning görs dock i lokal valuta för det land där aktierna är registrerade.

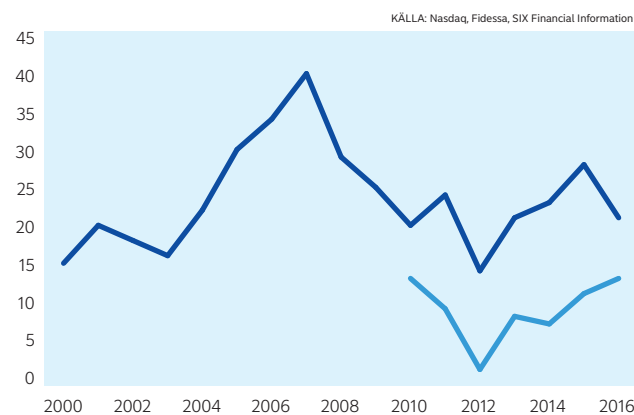
Nordeaaktiens utveckling jämfört med europeiska banker, 2000–2016, %

— Nordea — STOXX Europe 600 Banks index

Nordeaaktiens omsättning på börsen 2000–2016¹, md euro

— Nasdaq — Övriga börser

1) Nasdaq-börser från 2000 och övriga börser från 2010.

Ägare av aktier som är registrerade i Sverige kan välja att få utdelningen utbetalad i svenska kronor eller euro. En officiell växlingskurs publiceras. I Danmark betalas utdelningen ut i euro. Om aktieägaren inte har något eurokonto räknas utdelningen om till lokal valuta. Varje kontoförande institut beslutar om sin egen växlingskurs. I Finland betalas utdelningen ut i euro.

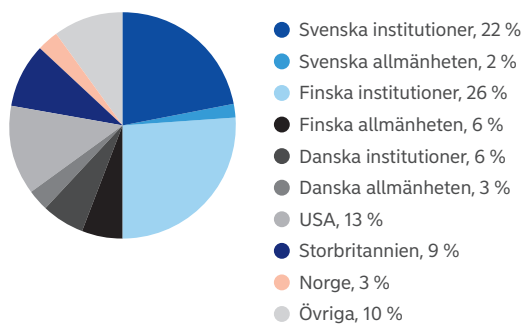
Aktieägare

Med cirka 460 500 aktieägare registrerade vid utgången av 2016 är Nordeaaktien en av de mest spridda aktierna i Norden. I Sverige är antalet aktieägare cirka 114 400, i Finland cirka 204 700 och i Danmark cirka 141 400, det vill säga i stort sett oförändrat jämfört med föregående år.

Den största kategorin aktieägare är

finska institutioner (inklusive Sampo Abp) som vid årsskiftet ägde 26 procent av aktierna i Nordea. Svenska institutionella ägares innehav uppgick till 22 procent, medan utomnordiska aktieägares innehav uppgick till 32 procent vid utgången av 2016. Den största enskilda aktieägaren är Sampo Abp med ett innehav på 21,3 procent.

Aktieägare, 31 dec 2016

Aktieägare, 31 dec 2016

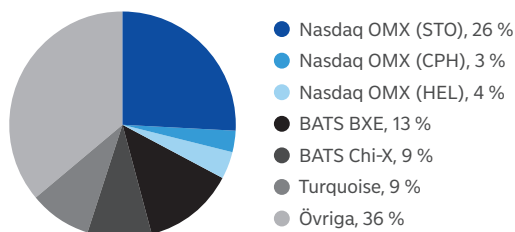
De största registrerade¹ aktieägarna i Nordea, 31 dec 2016

Aktieägare	Antal aktier, miljoner	Innehav, %
Sampo Abp	860,4	21,3
Nordea-fonden	158,2	3,9
Alecta	99,1	2,5
Swedbank Robur fonder	96,8	2,4
Norska oljefonden	82,3	2,0
AMF Försäkring & Fonder	74,3	1,8
SEB Fonder	45,1	1,1
SHB Fonder	42,9	1,1
Didner & Gerge Fonder	37,5	0,9
Nordea Fonder	32,7	0,8
Fjärde AP-fonden	32,7	0,8
Henderson Fonder	31,4	0,8
Tredje AP-fonden	31,3	0,8
Första AP-fonden	30,6	0,8
Ömsesidiga pensionsförsäkringsbolaget Varma	30,0	0,7
Vanguard Fonder	28,4	0,7
SPP Fonder	25,3	0,6
Abu Dhabi Investment Authority	24,5	0,6
AFA Försäkring	23,0	0,6
Andra AP-fonden	22,0	0,5
Summa	1 808,6	44,8

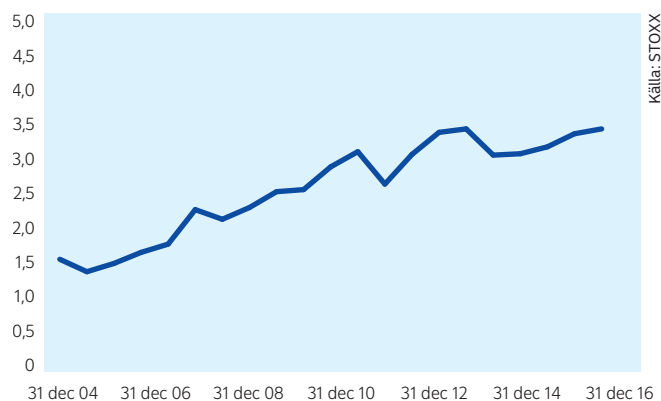
KÄLLA: Euroclear Sweden, Modular Finance och VP Online.

1) Exklusive förvaltarregistrerade innehav.

Nordeaaktien, årlig omsättning på olika börser 2016

Nordeaaktiens vikt i STOXX Europe 600 Banks-indexet, %

Fördelning av aktier, 31 dec 2016

Fördelning av aktier	Antal aktieägare	Aktieägare, %	Antal aktier	Aktier, %
1–1 000	345 152	75	104 927 818	2
1 001–10 000	107 628	23	267 088 422	7
10 001–100 000	6 657	2	159 747 610	4
100 001–1 000 000	826	0	272 086 475	7
1 000 001–	275	0	3 235 178 892	80
Summa	460 538		4 039 029 217	

Aktiedata för 5 år

	2016	2015	2014	2013	2012
Aktiekurs, svenska kronor	101,30	93,30	90,90	86,65	62,10
Högst/lägst, svenska kronor	104,40 / 66,30	115,40 / 87,00	100,00 / 84,25	86,65 / 62,10	66,90 / 51,55
Börsvärde, md euro	42,8	41,3	38,9	39,7	29,3
Utdelning, euro	0,65 ²	0,64	0,62	0,43	0,34
Direktavkastning ³ , %	6,1	7,6	5,4	4,2	3,8
Totalavkastning, %	16,3	8,2	9,2	44,6	21,0
STOXX Europe 600 Banks-index, %	–6,8	–3,3	–2,8	19,0	23,1
P/E (verkligt)	11,4	11,2	11,7	12,7	9,3
P/B	1,32	1,32	1,31	1,35	1,03
Eget kapital per aktie, euro	8,03	7,69	7,40	7,27	6,96
Resultat per aktie ⁴ , euro	0,93	0,91	0,83	0,77	0,78
Utestående aktier¹	4 039 029 217	4 038 273 025	4 034 032 732	4 031 635 539	4 029 683 426

1) Exklusive aktier avseende de långsiktiga incitamentsprogrammen.

2) Förelägen utdelning.

3) Direktavkastning för 2011–2015 beräknad utifrån betalningsdagens öppningskurs och för 2016 beräknad utifrån kursen den 30 december 2016.

4) Resultat per aktie, efter utspädning, total verksamhet.

Finansiella mål

Marknadsåtaganden och finansiella prioriteringar 2016–2018

Koncernens finansiella mål 2016 – 2018		
Stark kapitaltillväxt och kapitaleffektivitet, med utdelning av överskottskapital till aktieägarna	Utdelningspolicy	Upprätthålla en stark kapitalposition i linje med bankens kapitalpolicy. Ambitionen är att nå en årlig ökning av utdelningen per aktie.
Avkastning på eget kapital (ROE) över snittet för nordiska konkurrenter	Kapitalpolicy	Kapitalbuffert 50–150 punkter utöver myndigheternas kärnprimärkapitalkrav
	Avkastning på eget kapital (ROE)	ROE över snittet för nordiska konkurrenter ¹
Upprätthålla en lågriskprofil baserad på en aktivt skött och resiliert verksamhet	Kostnader	Årlig total kostnadstillväxt ² 1 %
	REA	I stort sett oförändrad

1) Viktat för att spegla Nordeas geografiska mix i Norden.
2) Exklusive valutaeffekter och prestationsbaserade löner.

Kreditbetyg

Nordeas kreditbetyg hör till de allra starkaste bland världens banker. Nordea behöll sina kreditbetyg under 2016, med oförändrade utsikter.

De långfristiga kreditbetygen för Nordea Bank AB:s icke säkerställda upplåning ligger alla på AA-nivå: Moody's Aa3 (stabila utsikter), Fitch AA- (stabila utsikter) och Standard & Poor's AA- (negativa utsikter). De kortfristiga kreditbetygen ligger på högsta nivå: P-1 från Moody's, F1+ från Fitch och A-1+ från S&P.

Kreditvärderingsinstitutens analyser är i allmänhet inriktade på lönsamhet, tillgångsrisk, kapitalisering och affärsmodell samt upplåningsprofil och likviditet, där synen på Nordea har varit stabil eller stärkts under året.

Under året lade kreditvärderingsinstitutet särskilt stor vikt vid ramverket för avveckling, med bland annat analyser av hur skuldsättningen påverkas av BRRD, MREL och TLAC.

I samband med fusionerna den 2 januari 2017, där all bankverksamhet flyttades till filialer till moderföretaget,

försvann de tre dotterbankerna i Danmark, Finland och Norge, och följaktligen drogs kreditbetygen för dessa företag tillbaka. Detta har påverkat Nordeas kreditställning positivt.

Kreditbetygen för de bolag som utfärdar säkerställda obligationer är opåverkade, och samtliga sådana obligationer från Nordea Hypotek AB (publ) (Sverige), Nordea Kredit Realkreditaktieselskab (Danmark), Nordea Hypoteksbank Abp (Finland) och Nordea Eiendomskreditt (Norge) har kreditbetyget Aaa/AAA.

Kreditbetyg, 31 dec 2016

	Moody's Investors Service		Standard & Poor's		Fitch		DBRS	
	Kortfristig	Långfristig	Kortfristig	Långfristig	Kortfristig	Långfristig	Kortfristig	Långfristig
Nordea Bank AB (publ)	P-1	Aa3	A-1+	AA-**	F1+	AA-	R-1 (mid)	AA (low)
Nordea Bank Danmark A/S***	P-1	Aa3	A-1+	AA-**	F1+	AA-	R-1 (mid)	AA (low)
Nordea Bank Finland Abp***	P-1	Aa3	A-1+	AA-**	F1+	AA-	R-1 (mid)	AA (low)
Nordea Bank Norge ASA***	P-1	Aa3	A-1+	AA-**	F1+	AA-	R-1 (mid)	AA (low)
Nordea Hypotek AB (publ)		Aaa*		AAA*				
Nordea Kredit Realkreditaktieselskab		Aaa*		AAA*				
Nordea Eiendomskreditt AS		Aaa*						
Nordea Hypoteksbank Abp		Aaa*						
Kreditbetyg för AT1-lån i september 2014				BBB		BBB		
Kreditbetyg för AT1-lån i mars 2015				BBB		BBB		

* Kreditbetyg för säkerställda obligationer

** Negativa utsikter från 20 november 2012

*** Efter fusionerna av Nordeas dotterbanker Nordea Bank Danmark, Nordea Bank Finland och Nordea Bank Norge med moderföretaget Nordea Bank AB (publ) finns inte längre dessa dotterföretag som separata företag i Nordeakoncernen, och följaktligen har kreditbetygen för dessa företag dragits tillbaka.

Våra medarbetare skapar framtiden

Vår bransch genomgår en omfattande förändring. Vi arbetar proaktivt för att se till att vi kan uppfylla kundernas förändrade behov i den digitala eran liksom de skärpta regelkraven som påverkar vår bransch.

Som den ledande banken i Norden har vi enorma möjligheter att forma branschen, och våra medarbetare kan alla ta en framträdande roll i den här förändringen. Vår högsta prioritet är att stötta våra medarbetare så att de kan fokusera på att göra ett bra jobb under omvandlingen, och vi påbörjar nu en omfattande kulturförändring för att kunna tillvarata möjligheterna.

Gemensamt skapa framtiden

Vi ser möjligheter i hur vi gemensamt skapar framtiden och blir den bank vi vill vara. Vi vill stötta våra medarbetare att uppnå sina ambitiösa mål, sett i fyra dimensioner:

Strävan: Genom att höja ribban och våra egna ambitioner ser vi till att bli den bank vi vill vara.

Samarbete: Framtidens utmaningar kräver att vi samarbetar bortom de egna enheterna och säkerställer att vi har rätt personer på rätt plats, det vill säga där de kan tillföra mest värde. Vi vill också vara en ansvarstagande medlem i samhället som aktivt för diskussioner med de viktigaste intressenterna: våra kunder, myndigheterna och samhället i stort.

Ägarskap: Vi vill att våra medarbetare ska känna ägarskap och ansvar för sin egen kompetens så att de fullt ut kan bidra till nuvarande och framtida förändringar.

Lärande: Vi vill skapa en livfull lärandemiljö där vi också lär av våra misstag och systematiskt skaffar oss den nya kompetens vi behöver för att bygga vår framtid.

Det är människorna i organisationen som förändras

Om vi ska kunna förändras och uppfylla de nya krav som ställs på oss måste vi först titta på vilka vi är och vad vi är bra på. Vi är stolta över våra medarbetares expertis och yrkeskunnande, liksom deras förmåga att leverera. Vår förmåga att snabbt skaffa oss framtidssäkrade kompetenser är det som avgör om vi kan fortsätta gå i spetsen. Rekryterings- och lärandeprocesser är därför kritiska för hur väl vi lyckas, och genom personlig utveckling och talanghantering ska

vi säkerställa att vår kompetens alltid håller yttersta klass.

Vikten av riskhantering och regelefterlevnad

Dagens komplexa riskhanteringsmiljö kräver framtidssäkrade kompetenser med en mycket god förståelse av långsiktiga riskfaktorer. I samarbete med Group Compliance, Group Risk Management and Control och Business Risks Implementation Support (BRIS) har vi tagit fram utbildningsmaterial för alla våra medarbetare, med inriktning på vad det innebär att vara riskansvarig. Vi har ett program för ökad medvetenhet om regelefterlevnad som riktar sig till högre chefer, i syfte att hålla ansvar och kompetens på den nivå som krävs.

Mångfald och inkludering – en framgångsfaktor

Vi är övertygade om att en inkluderande arbetsplatskultur gynnar alla. Vi ska bredda våra insatser till fler aspekter av mångfald såsom kön, ålder, etnicitet, religion, sexuell läggning, synsätt och andra faktorer som bidrar till en människas identitet. Under 2016 rekryterade vi personer från 27 olika länder för olika befattningar inom bland annat regelefterlevnad och IT. Att ha medarbetare med olika bakgrund berikar samarbetet och underlättar problemlösning. Mångfalden ger oss motståndskraft och gör oss bättre förberedda på morgondagens utmaningar och möjligheter.

Engagemang är viktigt

Sedan flera år genomför vi en årlig medarbetarundersökning där vi uppmärksammar våra medarbetare att tycka till om hur det är att arbeta i Nordea. Svarsfrekvensen var 93 procent för 2016, vilket visar på ett starkt engagemang. Medarbetarnas uppfattning om Nordeas image har försämrats sedan i fjol, vilket inte är särskilt överraskande eftersom vi också påverkas internt när allmänhetens syn på Nordea förändras.

Det övergripande resultatet från undersökningen tyder på ett fortsatt starkt engagemang bland medarbetarna (samma nivå som förra året och sex indexpoäng högre än för finansbranschen i Norden), vilket inte minst märks på att vi är nöjda med innehålllet i vårt arbete, med samarbetet på lokal nivå och med relationen till vår närmaste chef, och att vi upplever att vi kan utvecklas och får stimulans i jobbet.

Vår resa mot en stark och förenande kultur

Vi vill att våra medarbetare kommer till jobbet varje dag förenade av en stark kultur, med stark strävan och med frihet att prestera sitt allra bästa. Vi kallar detta för vår kulturreisa, och vår "People agenda" är en viktig del för att stärka kapaciteten och skapa en positiv, inkluderande arbetskultur i hela Nordea.

Vi ska se till att bygga en ändamålsenlig organisation där vi har tydligt avgränsade roller i hela koncernen och där verksamheten får fullt stöd från Nordeas People-organisation så att enheterna kan uppnå sina affärs mål. Vi ska arbeta med strategisk kompetensförsörjning för att säkerställa att vi har rätt kompetens på rätt plats och god kapacitet på områden med särskilt stor genomslagskraft och behov av resurser.

"Vi vill att alla våra medarbetare ska ställa sig frågan: Hur kan jag bidra till förändringen?"

Karen Tobiasen, Chief People Officer

Antal anställda, per område eller funktion

	2016	2015	2014
Personal Banking	13 105	13 197	12 824
Commercial & Business Banking	6 036	5 944	4 782
Wholesale Banking	4 059	3 898	5 985
Wealth Management	2 790	2 697	2 557
Koncernfunktioner	5 607	4 089	3 246
Summa	31 596	29 826	29 395

Nu trappar vi upp vårt hållbarhetsarbete

I vår hållbarhetsrapport för 2016 presenterar vi vår nya satsning som ska stärka regelefterlevnaden och öka vårt fokus på hållbarhet. Det är ett pågående arbete med syftet att integrera vår proaktiva hållbarhetsmodell i alla våra affärsområden för att stärka resiliensen och öppenheten i hela koncernen.

Integrera hållbarhet i vår kärnverksamhet

I samband med utvecklingen av vår nya hållbarhetsmodell vidtog vi en rad konkreta åtgärder under året som gick. Vi sjösatte till exempel vårt Financial Crime Change Programme för att förhindra finansiell brottslighet och inrättade en kommitté för affärsetik och värderingar, Business Ethics and Values Committee (BEVC), där koncernchefen är ordförande. Vi stärkte regelefterlevnaden på skatteområdet genom att inrätta en nya Tax Board på koncernnivå. Dessutom kompletterade vi vår interna expertis genom att utse nya chefer på koncernnivå för områdena regelefterlevnad, personal och hållbarhet.

Kommunicera med våra intressenter

Bankverksamhet och finansiella transaktioner grundas på förtroendefulla relationer. Vi anser att förtroende är något som måste förtjänas genom etiska affärsrutiner, ansvarstagande samarbeten och efterlevnad av regler och bestämmelser. Våra kunder och intressenter hjälper oss att forma och omforma vår affärsmodell, våra affärsrutiner och vår riskhantering. Att upprätthålla meningsfulla kundrelationer är absolut nödvändigt för Nordeas utveckling som en hållbar aktör i finanssektorn och samhället i stort. I Nordea lyssnar vi på våra intressenter, och under andra halvåret 2016 genomförde vi dialoger med över 170 intressenter i och utanför banken, för att få en bild av deras åsikter och förväntningar. Utifrån resultatet av dessa dialoger gjordes sedan en väsentlighetsanalys, som har hjälpt oss att prioritera vilka aspekter vi ska fokusera på.

Skapa och förvalta kapital ansvarsfullt

Som finansinstitut bygger vi hela vår affärsmodell på att skapa värde. För att en affärsmodell ska bli framgångsrik kan det här värdet inte bara utgöras av pengar, utan måste även innefatta aspekter som rör miljö, etik och socialt ansvar. Vårt arbete uppmärksammas och uppskattas på den internationella arenan genom vår tydliga hållning i hållbarhetsfrågor. Vi vill ändå reflektera över frågor som varit aktuella under året, exempelvis investeringar i kontroversiella vapen, kolberoende bolag eller bolag som kränker ursprungsbefolkningars rättigheter. Vi kan fortfarande skärpa våra krav och samtidigt skapa mervärde för våra investerare. Det globala skattelandskapet är under förändring och det har ställt allt större etiska krav på våra rådgivare att vara striktare än reglerna kräver när de erbjuder våra tjänster. Vi stärkte under 2016 vår skattepolicy för kunder och vi granskar löpande våra processer och rutiner för att säkerställa att de överensstämmer med den höga etiska standard som samhället kräver av en tillförlitlig finansiell partner som Nordea.

Uppfylla morgondagens krav inom utlåning

Vi förstår att hållbarhet inte bara är en viktig fråga för oss i våra investeringar, utan även i våra affärer med kunder som behöver finansiering. Därför arbetade vi under året med hur vi i vår kreditbeslutsprocess kan införliva och kalibrera rättvisa och värdefulla ESG-aspekter som leder till utveckling, ökad medvetenhet och bättre uppföljning i vår kreditgivning. Kärnkraft, sjöfart och olja är några exempel på områden som vi måste följa noga för att säkerställa att vi inte bara följer reglerna och hanterar riskerna, utan framför allt också stödjer våra kunder i en ständigt föränderlig värld där etik blir en allt viktigare valuta. För att lyckas måste vi vara medvetna om den komplexitet som finns dels i relation till våra intressenter, dels i fråga om lika och rättvis behandling i all affärsverksamhet. Vi ska förtydliga vår hållning genom specifika ställningstaganden och stärka vår kompetens för att kunna hjälpa kunderna i deras anpassning till klimatförändringen.

Klimatförändringarna och hållbar finansiering

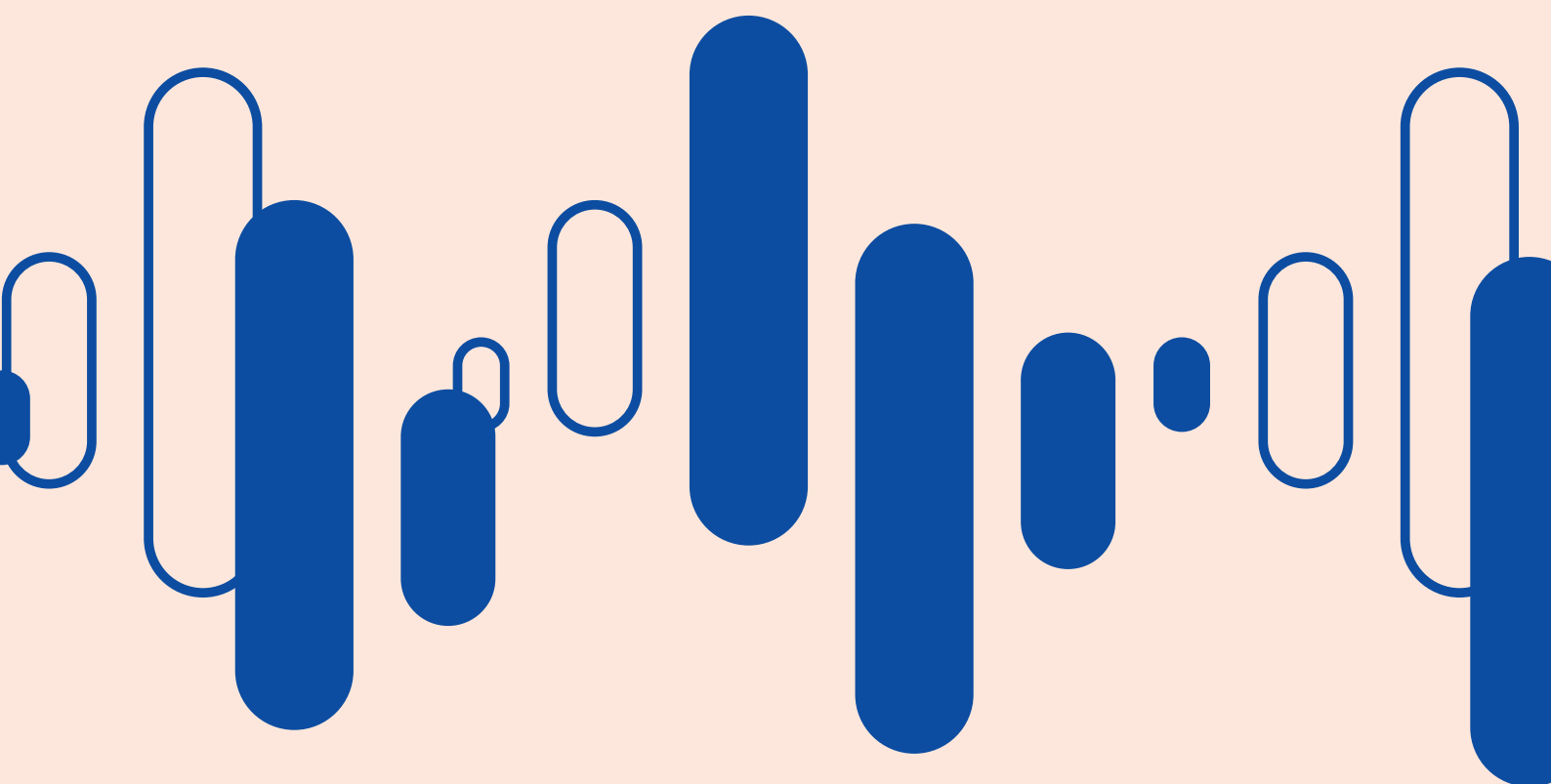
Nordea har gått med i Paris Pledge som lanserades i samband med klimatmötet COP21. Initiativets målsättning är att hålla den globala temperaturökningen under 2°C. Den här nivån används när nya vetenskapligt baserade miljömål fastställs, eftersom de gamla endast sträckte sig till 2016. Vi vet hur viktigt det är att integrera miljö- och klimat-aspekter i verksamheten, och dessa frågor måste beaktas i allt från investeringar till utlåning och vår hantering av leverantörskedjan. Vi ska fortsätta att ta fram program och anvisningar för att öka kunskaperna om och beredskapen inför kundernas behov av förändring och anpassning till klimatförändringarna och lagstiftningen inom deras områden. Vi har fastställt följande hållbarhetsmål för verksamheten, utifrån resultatet av våra intressentdialoger.

Hållbarhetsmål för verksamheten

- Följa upp hållbarhetsmål och åtgärder med nyckeltal
- Identifiera risker i värdekedjan
- Formulera och följa upp vetenskapliga klimatmål
- Införa rutiner för ansvarsfull utlåning
- Införa ESG-verktyg i alla affärsområden
- Uppdatera styrprocess, styrdokument och rapportering
- Införa rapportering av hållbarhetsinformation
- Kartlägga lagar och bestämmelser om hållbarhet för finanssektorn
- Införa etisk och ansvarsfull rådgivning
- Sätta mångfald och jämlikhet i fokus

Förvaltningsberättelse

36	Finansiell översikt 2016
40	Affärsområdesresultat
43	Risk-, likviditets- och kapitalhantering
45	Riskhantering
52	Likviditetshantering
53	Kapitalhantering
57	Nya regelverk
59	Bolagsstyrningsrapport 2016
66	Ersättningar
69	Förslag till vinstdisposition

Finansiell översikt 2016

- Rörelseresultat^{1,2} -9 %, -8 % i lokala valutor
- Rörelseintäkter¹ -2 %, -1 % i lokala valutor
- Rörelsekostnader² +4 %, +5 % i lokala valutor
- Kreditförlustrelation³ 15 punkter (förra året 14 punkter)
- Avkastning på eget kapital^{1,2} 11,5 % (förra året 12,3 %)
- Kärnprimärkapitalrelation (CET1) 18,4 % (förra året 16,5 %)
- Den sammantagna kreditkvaliteten fortsatt god
- Förvaltad kapital upp 12 % till 322,7 md euro
- Föreslagen utdelning 0,65 euro per aktie (betald utdelning i fjol: 0,64 euro per aktie)

1) Exklusive engångsposter (kv4 2015: kapitalvinst från försäljningen av Nordeas kortinlösenverksamhet till Nets på 176 mn euro före skatt. Kv2 2016: kapitalvinst från Visa Inc:s förvärv av Visa Europe på 151 mn euro efter skatt. Kv4 2016: ytterligare 22 mn euro i kapitalvinst från Visa Inc:s förvärv av Visa Europe).

2) Exklusive engångsposter (kv4 2015: omstruktureringsskostnader på 263 mn euro före skatt, kv4 2016: en vinst på 86 mn euro före skatt till följd av ändringar i ett pensionsavtal i Norge).

3) Inklusive utlåning till allmänheten redovisat under Tillgångar som innehas för försäljning.

Koncernstruktur

I februari 2016 undertecknade styrelsen för vart och ett av Nordea Bank AB (publ), Nordea Bank Danmark A/S, Nordea Bank Finland Abp och Nordea Bank Norge ASA fusionsplaner som syftade till att omvandla dotterbankerna i Norge, Danmark och Finland till filialer till det svenska moderföretaget Nordea Bank AB (publ) genom gränsöverskridande fusioner. Årsstämman i Nordea Bank AB (publ) beslutade den 17 mars 2016 att godkänna fusionsplanerna. Alla övriga godkännanden som krävdes för att genomföra fusionerna mellan Nordea Bank AB (publ) och Nordea Bank Danmark A/S, Nordea Bank Finland Abp respektive Nordea Bank Norge ASA, erhöles under 2016.

Som ett led i fusionsarbetet bildades ett nytt hypoteksbolag (Nordea Hypoteksbank Abp) i Finland den 1 oktober 2016. Det nya hypoteksbolaget ska ta över utgivningen av säkerställda obligationer som tidigare sköttes av Nordea Bank Finland Abp.

Den 2 januari 2017 genomfördes de gränsöverskridande fusionerna mellan Nordea Bank AB (publ) och dess dotterbanker i Danmark, Finland och Norge. Därmed överfördes dotterbankernas alla tillgångar och skulder till Nordea Bank AB (publ), och Nordea Bank Danmark A/S, Nordea Bank Finland Abp och Nordea Bank Norge ASA upplöstes. Bankverksamheten i Danmark, Finland och Norge bedrivs nu i filialer till Nordea Bank AB (publ).

Den förenklade legala strukturen skapar förutsättningar för

mer flexibilitet, ökad effektivitet och skalfördelar, samt stärker bolagsstyrningen.

Konjunkturutveckling

2016 präglades av fortsatt gradvis tillväxt i världsekonomin, låg inflation och kraftiga svängningar på finans- och råvarumarknaden. Det kraftiga oljeprisraset var särskilt kännetecknande under andra halvåret. Amerikansk och brittisk ekonomi utvecklades fortsatt stabilt, med sjunkande arbetslöshet och positiv BNP-tillväxt. Även europeisk ekonomi visade positiva tecken, om än något svagare, med stigande tillväxt och sjunkande arbetslöshet. Mot mitten av året ökade oron över konjunkturen i tillväxtländerna, till viss del på grund av de kraftigt sjunkande råvarupriserna och utsikterna för en normalisering av räntepolitiken i USA.

De nordiska ekonomierna utvecklades åt olika håll.

Svensk ekonomi var stark, med en tillväxt på över 3 procent. Den ekonomiska utvecklingen i Danmark var till en början stabil, men mattades av något under andra halvåret 2016. Helhetsintrycket är ändå stabilt, med en fortsatt gradvis stigande trend. Även Norge hade tillväxt inledningsvis, men i takt med oljeprisets allt brantare nedgång påverkades också ekonomin och även förväntningarna. Finsk ekonomi var fortsatt mer dämpad. Landets tillväxt var omväxlande positiv och negativ under de olika kvartalen.

Resultatet 2016 i korthet

Intäkterna minskade med 1 procent i lokala valutor (-2 procent i euro) jämfört med 2015, exklusive engångsposter. Exklusive engångsposter steg kostnaderna med 5 procent i lokala valutor (+4 procent i euro), i linje med vår prognos. Vi räknar med i stort sett oförändrade kostnader 2018 jämfört med 2016. För 2017 räknar vi med en kostnadsökning på cirka 2-3 procent i lokala valutor jämfört med 2016 till följd av fortsatt hög aktivitetsnivå. Kreditförlusterna ökade jämfört med föregående år till 15 punkter av utlåningen (14 punkter). Rörelseresultatet minskade med 8 procent i lokala valutor, exklusive engångsposter (-9 procent i euro).

Intäkter

Räntenettet minskade med 3 procent i lokala valutor från 2015 (-5 procent i euro). Utlåningen sjönk med 3 procent i lokala valutor och exklusive omvända repor. Marginalerna på utlåningen till företag och privatkunder ökade. Inlåningsmarginalerna minskade jämfört med förra året och drog ner räntenettet med 103 mn euro. Nettoräntemarginalen, det vill säga genomsnittligt räntenetto för utlåning och inlåning, var i stort sett oförändrad jämfört med i fjol (1 procent).

Avgifts- och provisionsnettot steg med 1 procent i lokala valutor (oförändrat i euro), främst till följd av en stark trend för sparande- och placeringsprovisioner.

Nettoresultat av poster till verkligt värde ökade med 4 procent i lokala valutor (+4 procent i euro) jämfört med förra året. Till ökningen bidrog högre räntor och positiv utveckling för ränteskillnaderna under fjärde kvartalet.

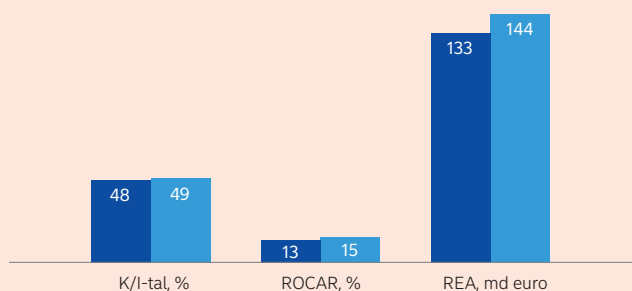
Intäkterna från resultatandelar i intresseföretag uppgick till 112 mn euro (39 mn euro). Övriga rörelseintäkter var 135 mn euro (263 mn euro) inklusive engångsposter.

Kostnader

Kostnaderna ökade med 5 procent i lokala valutor (+4 procent i euro) jämfört med 2015 exklusive engångsposter. Personalkostnaderna minskade med 1 procent i lokala valutor,

Nyckeltal¹, Nordeakoncernen

● 2016 ● 2015

1) Exklusive engångsposter.

exklusive engångsposter (–1,5 procent i euro). Övriga kostnader ökade med 15,7 procent i lokala valutor, exklusive engångsposter (+14,5 procent i euro). Avskrivningarna ökade med 11 procent i lokala valutor, exklusive engångsposter (+9 procent i euro).

Kreditförluster

Avsättningarna för kreditförluster ökade med 9 procent i lokala valutor till 502 mn euro (+5 procent i euro), vilket motsvarar en kreditförlustrelation på 15 punkter (14 punkter i fjol). Kreditförlustrelationen var något lägre än det 10-åriga genomsnittet.

Skatter

Den effektiva skattesatsen 2016 var 18,6 procent, att jämföra med 22,2 procent 2015.

Årets resultat och avkastning på eget kapital

Årets resultat ökade med 4 procent i lokala valutor (3 procent i euro), till 3 766 mn euro.

Avkastningen på eget kapital var 11,5 procent exklusive engångsposter och 12,3 procent inklusive dessa (12,3 procent exklusive och 12,2 inklusive engångsposter i fjol).

Finansiell struktur

Tillgångarna i balansräkningen minskade under året med 5 procent eller 31 md euro till 616 md euro. Skulderna minskade med 5 procent eller 33 md euro till 583 md euro. Alla balansräkningsposter i utländska valutor räknas om till euro till de kurser som gällde vid årsskiftet, när de konsolideras in i Nordeakoncernen. Se not K1 för mer information om redovisningsprinciper och avsnitt 28 om vilka valutakurser som använts.

Euron stärktes mot den svenska och norska kronan och försvagades mot den ryska rubeln under 2016. Kursen mot den danska kronan var i stort sett oförändrad. Förändringar i valutakurser ledde till en minskning av koncernens tillgångar och skulder med 3 md euro respektive 2 md euro.

Tillgångar och skulder som innehas för försäljning (Nordeas verksamhet i Baltikum samt bolån och konsumtionslån i Ryssland) redovisas på separata rader i balansräkningen, "Tillgångar som innehas för försäljning" och "Skulder som innehas för försäljning", per 31 december 2016 men inte per 31 december 2015.

Utlåning

Utlåningen minskade med 27 md euro eller 7 procent exklusive tillgångar som innehas för försäljning. Inklusive dessa tillgångar minskade utlåningen med 15 md euro eller 4 procent. Minskningen berodde på omvända repor.

Värdepapper

Placeringar i räntebärande värdepapper och aktier ligger på samma nivå som i fjol.

Inlåning

In- och upplåningen minskade med 15 md euro eller 8 procent exklusive skulder som innehas för försäljning. Inklusive dessa skulder minskade in- och upplåningen med 10 md euro eller 5 procent. Minskningen berodde på omvända repor. Emitterade värdepapper uppgick vid årsskiftet till totalt 192 md euro.

Livförsäkringsrörelsen

Erhållna premier, netto, i livförsäkringsverksamheten investeras i räntebärande värdepapper, aktier och fastigheter. Ökningar i dessa investeringars verkliga värde såväl som högre premieintäkter medförde en höjning av "skulder till försäkringstagare" med 3 md euro eller 6 procent.

Derivat

Balansräkningsposten Derivatinstrument speglar nuvärdet av derivatkontrakt fördelat på positiva och negativa verkliga värden. Positiva marknadsvärden på derivat minskade från 81 md euro till 70 md euro, och negativa marknadsvärden minskade från 80 md euro till 69 md euro. Utvecklingen berodde på de stigande långa räntorna och omvärderingar av valutaswappar. För ytterligare information, se not K1 och K18.

Finansiella mål

Nordeas finansiella mål för perioden 2016–2018, baserade på idag kända regelkrav, är att ha en avkastning på eget kapital (ROE) över genomsnittet för nordiska konkurrenter (viktat för att spegla Nordeas geografiska mix), en årlig kostnadsökning på 1 procent, exklusive valutaeffekter och prestationsbaserade löner, och ett i det närmaste oförändrat riskexponeringsbelopp.

Kapitalposition och kapitalpolicy

Kärnprimärkapitalrelationen stärktes ytterligare under 2016, tack vare koncernens starka resultatutveckling och fortsatta fokus på kapitalhantering, och uppgick till 18,4 procent vid årets slut (16,5 procent). I september 2016 emitterade Nordea ett supplementärkapitalinstrument på 1 md euro som uppfyller kraven i CRD IV. Detta stärkte den totala kapitalrelationen med 60 punkter. Koncernens totala kapitalrelation uppgick vid årsskiftet till 24,7 procent.

Nordeas kapitalpolicy fastställer målet för koncernens kapitaliseringsnivåer. Kapitalpolicyn anger att koncernen under normala affärsförhållanden ska ha en kärnprimärkapitalrelation, primärkapitalrelation och total kapitalrelation som överstiger de kapitalkrav som kommunicerats av Finansinspektionen i Sverige. Policyn anger att Nordea ska hålla en kapitalbuffert på 50–150 punkter, som går utöver kärnprimärkapitalkravet.

Kapitalpositionen presenteras under Kapitalhantering på sidan 53–56 och i not K38.

Kreditportfölj

Utlåningen till allmänheten, exklusive omvända repor, minskade med 3 procent i lokala valutor till 298,5 md euro. Företagskundernas andel av utlåningen var 45 procent. Av koncernens samlade utlåning var 4 procent till shipping-, offshore- och oljeservicesektorn.

Den övergripande kreditkvaliteten är fortsatt stabil, med hög kreditvärdighet bland kunderna. Den sammantagna effekten av förändrad kreditkvalitet var en marginell ökning av riskexponeringsbeloppet med cirka 0,7 procent under 2016.

Koncernens osäkra fordringar, brutto, hade vid årsskiftet sjunkit till 5 550 mn euro (5 960 mn euro). 58 procent av de osäkra fordringarna, brutto, utgörs av lån där kunderna fortfarande betalar (reglerade) och 42 procent är lån där kunderna ej betalar (oreglerade).

Ytterligare information om kreditportföljen finns i avsnittet Riskhantering på sidan 45, i not K46, samt i kapital- och riskhanteringsrapporten för 2016 på Nordeas hemsida.

Baltikum

Den 25 augusti 2016 publicerade Nordea ett pressmeddelande om att Nordea och DNB tecknat avtal om att slå samman sina verksamheter i Estland, Lettland och Litauen för att skapa en ledande storbank i Baltikum med starka nordiska rötter. Den nya banken blir större, får en starkare geografisk närvaro och ett utökat produktutbud. Nordea och DNB har 1 300 respektive 1 800 anställda, och 8 md respektive 5 md euro i tillgångar¹ i Baltikum. De främsta målen är att skapa en ledande storbank i Baltikum med kundfokus och nordiska rötter, att arbeta upp en oberoende verksamhet och upplåning samt att höja lönsamheten och avkastningen på eget kapital

1) Baserat på utlåning till allmänheten.

över tid. Nordea och DNB är starkt engagerade i arbetet med att skapa den nya banken. Nordea och DNB ska få lika röst-rätt i den sammanslagna banken och lika stor representation i styrelsen. Majoriteten av styrelseledamöterna, inklusive styrelseordföranden, ska vara oberoende. De ekonomiska ägar-nivåerna kommer att spegla ägarnas respektive andel av eget kapital från deras bidrag till den sammanslagna banken vid tiden för affärens slutförande.

I anslutning till pressmeddelandets publiceringsdag omklassificerade Nordea tillgångarna och skulderna i den baltiska verksamheten till tillgångar och skulder som innehas för försäljning till redovisat värde. När affären slutförts kommer Nordeas investeringar i den nya banken att betraktas som ett intresseföretag i redovisningssyfte och kapitalandels-metoden kommer att användas i koncernredovisningen.

Affären förutsätter myndigheternas godkännande, och väntas vara slutförd under andra kvartalet 2017.

Bankerna fortsätter att vara konkurrenter och bedriva verksamhet oberoende av varandra till dess att alla myndig-hetsgodkännanden har erhållits.

Kunder delägare i Nordea Liv & Pension i Danmark

Foreningen NLP, som representerar kunderna i Nordea Liv & Pension, har köpt 25 procent av aktiekapitalet i danska Nordea Liv & Pension, Livsforsikringsselskab A/S från Nordea Life Holding AB. Affären godkändes av den danska finansinspektionen och slutfördes den 10 januari 2017. Priset var 291 miljoner euro och den skattefria kapitalvinsten uppgick till cirka 125 mn euro. Kapitalvinsten bokförs i eget kapital när affären slutförs, alltså i januari 2017. Foreningen NLP har också investerat 125 mn euro i ett förlagslån som Nordea Liv & Pension emitterat. Lånet får räknas in i Nordea Liv & Pensions primärkapital.

Ändringar i pensionsavtalet i Norge

Till följd av vissa ändringar i den norska lagen om social- och pensionsförsäkring som nyligen trädde i kraft beslöt Nordea den 25 oktober att ändra pensionsavtalet med alla medarbetare i Norge födda 1958 eller senare från en förmånsbestämd pensionsplan till en avgiftsbestämd pensionsplan. Pensions-rätter som intjänats under den förmånsbestämda pensions-planen har placerats i intjänade pensionsförmåner och redo-visas även fortsättningsvis som pensionsförpliktelser efter-som de finns kvar i Nordeas balansräkning, men förpliktelserna har minskat eftersom antagandet om framtida löneökningar tagits bort. Detta medförde en engångsvinst (minskning av "Personalkostnader") på 86 mn euro, inklusive sociala avgifter, under fjärde kvartalet 2016.

Nordeas upplåning

Under 2016 emitterade Nordea cirka 22,7 md euro i långfris-tiga skuldinstrument, exklusive danska säkerställda obligatio-ner och efterställda lån. Likviditetshanteringen presenteras på sidan 52. En löptidsanalys presenteras i not K44.

Visa Inc:s förvärv av Visa Europe Ltd.

I årsredovisningen för 2015 beskrev Nordea Visa Inc:s plane-rade förvärv av Visa Europe Ltd. Affären slutfördes under 2016 och Nordea redovisade en vinst på 173 mn euro. Vinsten redovisas på raderna "Andelar i intresseföretags resultat" (97 mn euro efter skatt) och "Övriga rörelseintäkter" (76 mn euro, varav 29 mn är skattefri kapitalvinst).

Marknadsrisk

En beskrivning av marknadsrisk återfinns på sidan 49–50.

Säkringsredovisning

Nordea tillämpar säkringsredovisning för att uppnå en sym-metrisk behandling av förändringarna i verkligt värde för de säkrade riskerna i de säkrade posterna och för säkringsinstru-menten, samt för att säkra sig mot risken för variationer i

kassaflöden och nettoinvesteringar i utlandsverksamheten. Ytterligare information om säkrade risker finns i not K1.

Nordeaaktien

Enligt bolagsordningen kan aktier utges i två aktieslag: stam-aktier och C-aktier. Det totala antalet aktier i Nordea är 4 049 951 919. Alla aktier är stamaktier. Se även Rapport över förändringar i eget kapital på sidan 76. Rösträtterna beskrivs på sidan 59. C-aktierna berättigar inte till vinstutdelning.

Därutöver finns det bestämmelser i bolagsordningen som säkrar att de inbördes rättigheterna och skyldigheterna mel-lan varje aktieägare och varje aktieslag består vid nyemission av aktier, teckningsoptioner eller konvertibler. Det finns inga begränsningar i aktiernas överlåtbarhet på grund av bestäm-melse i lag eller i bolagsordningen och Nordea känner inte till några avtal mellan aktieägare i detta avseende.

Eftersom Nordea är ett kreditinstitut får emellertid ett direkt eller indirekt förvärv av aktier i Nordea, som medför att förvärvarens sammanlagda innehav utgör ett kvalificerat innehav eller en ökning av kvalificerat innehav (vilket motsva-rar 10 procent eller mer av aktiekapitalet eller rösträtten), endast ske efter tillstånd av Finansinspektionen enligt lagen om bank- och finansieringsrörelse.

Vid årsskiftet var Sampo Abp den största enskilda aktie-ägaren med ett innehav på 21,3 procent och den enda aktie-ägaren med ett innehav på över 10 procent. En tabell över de största registrerade aktieägarna i Nordea vid utgången av 2016 finns på sidan 30.

Den 31 december 2016 hade de anställda ett indirekt aktie-innehav om 0,55 procent i Nordea genom Nordeas vinstan-delsstiftelse och ett mindre, indirekt aktieinnehav i Nordea genom pensionsstiftelserna. Rösträtten för aktierna kan i inget fall utövas direkt av de anställda.

Innehav av egna aktier

Den 31 december 2016 uppgick Nordeas innehav av egna aktier till 13 349 246 aktier (0,3 procent av det totala antalet aktier), en minskning med 5 223 339 aktier jämfört med 31 december 2015. Kvotvärdet är 1 euro och anskaffnings-värdet uppgår till 41 mn euro.

Dessa aktier innehas delvis i handelssyfte och delvis som säkring av villkorade rättigheter i de långsiktiga incitamentsprogrammen.

Utdelning

Styrelsen föreslår årsstämman 2017 en utdelning på 0,65 euro per aktie (0,64 euro) och att avstämningsdag blir 20 mars 2017. Detta motsvarar en utbetalningskvot på 70 procent av årets resultat. Den föreslagna utdelningen uppgår till sam-manlagt 2 625 mn euro.

Första datum för notering exklusive utdelning är 17 mars 2017. Utbetalningsdagen planeras till den 27 mars 2017.

Bemyndigande att förvärva och överlåta egna aktier

Årsstämman 2015 bemyndigade styrelsen att fatta beslut om förvärv av egna aktier på en reglerad marknad där bankens aktier är noterade, eller enligt förvärvserbjudande till bankens samtliga aktieägare. Bemyndigandet, som gällde fram till års-stämman 2016, var begränsat så att Nordea som mest kunde inneha 10 procent av alla Nordeaaktier.

Årsstämman 2015 bemyndigade vidare styrelsen att fatta beslut om överlåtelse av egna aktier att användas som betal-ningsmedel vid eller finansiering av förvärv av företag eller verksamhet. Överlåtelse kan ske på annat sätt än på en regle-rad marknad och med åsidosättande av aktieägarnas företrädesrätt.

Årsstämman 2016 bemyndigade emellertid inte styrelsen att fatta beslut om förvärv och överlåtelse av egna aktier. Styrelsen har därmed haft mandat att besluta om förvärv och

överlåtelse av egna aktier från årsskiftet till den 17 mars 2016 då stämman hölls, men inte därefter.

Styrelsen har inte föreslagit att årsstämman 2017 ska besluta om motsvarande bemyndiganden att förvärva och överlåta egna aktier.

Bemyndigande att emittera konvertibler

Styrelsen föreslår att årsstämman 2017 bemyndigar styrelsen att fatta beslut om emission av konvertibler, med eller utan företrädesrätt för befintliga aktieägare. Bemyndigandet innebär att aktiekapitalet kan ökas med maximalt 10 procent. Bemyndigandet kan utnyttjas vid ett eller flera tillfällen fram till nästa årsstämma.

Emission av konvertibler ska ske på marknadsmässiga villkor. Syftet med bemyndigandet är att möjliggöra en flexibel och effektiv anpassning av Nordeas kapitalstruktur till nya kapitaltäckningsregler.

Årsstämman 2016 gav styrelsen bemyndigande att emittera konvertibler.

Kreditbetyg

För information om kreditbetyg i Nordeakoncernen, se sidan 32.

Personal

Personalkostnader, betydande avtal med nyckelpersoner i ledande befattningar och fördelning mellan antal anställda, länder och kön presenteras i not K7. Ytterligare information finns i kapitlet Våra medarbetare skapar framtiden, sidan 33.

Vinstandelar och aktiebaserade incitamentsprogram

För 2016 kostnadsfördes cirka 35 mn euro (inkl sociala avgifter) till Nordeas vinstandelsprogram för alla anställda och det långsiktiga incitamentsprogrammet som omfattar chefer och andra nyckelpersoner (84 mn euro i fjol).

För 2016 kunde varje medarbetare erhålla som mest 3 200 euro baserat på i förväg fastställda prestationskriterier. Vinstandelsprogrammet och det aktiebaserade incitamentsprogrammet såväl som övriga ersättningsprinciper presenteras i avsnittet Ersättningar på sidan 66–68 och i not K7.

Pensionsförpliktelser

Det sammantagna åtagandet i Nordeas förmånsbestämda pensionsplaner ökade under 2016 från 3 271 mn euro till 3 434 mn euro. Ökningen berodde i huvudsak på omvärderingar från förändringar i finansiella antaganden, främst till följd av högre diskonteringsräntor, som delvis uppvägdes av en förändring av antaganden om dödlighet (demografiskt antagande) i Sverige och ändringen i pensionsavtalet i Norge. Utbetalda pensioner minskade pensionsförpliktelserna, men minskningen uppvägdes av intjänade pensionsrätter och diskonterings effekter. Förvaltningstillgångarnas verkliga värde uppgick till 3 438 mn euro (3 319 mn euro). Avkastning och tillskott höjde värdet på förvaltningstillgångarna, men ökningen uppvägdes delvis av pensionsutbetalningar. Pensionstillgångarna uppgår till 4 mn euro (48 mn euro) netto. För ytterligare information, se not K32.

Twister

Inom ramen för den normala affärsverksamheten är koncernen föremål för ett antal krav i civilrättsliga stämningar och tvister, varav de flesta rör relativt begränsade belopp. Ingen av de pågående tvisterna bedöms för närvarande komma att medföra någon väsentlig negativ effekt på koncernen eller dess finansiella ställning.

Ytterligare information presenteras i not K36.

Miljöhänsyn och företagets samhällsansvar

Nordea har förbundit sig att verka för en hållbar affärsverksamhet och utveckling genom att kombinera finansiellt resultat med ansvar för miljö och samhälle såväl som sund bolagsstyrning. Nordea har formulerat en hållbarhetspolicy som beskriver koncernens värderingar och åtaganden när det gäller affäretik. Policyn grundar sig på principerna i FN:s Global Compact, FN:s deklaration om mänskliga rättigheter, ILO-konventioner och OECD:s riktlinjer för multinationella företag. Hållbarhetspolicyn innehåller ett särskilt avsnitt om miljöfrågor och ger vägledning om hur koncernen ska hantera miljörisker i sina affärsbeslut och i den egna verksamheten. Policyn gäller för alla medarbetare i Nordeakoncernen, inklusive alla som arbetar för Nordeas räkning.

Nordea har också utformat ett antal specifika och konkreta riktlinjer för att säkerställa att principerna följs i den dagliga verksamheten. Riktlinjerna rör exempelvis personal, korruptionsbekämpning, placeringar och kreditgivning.

Ytterligare information finns i avsnittet Hållbarhet på sidan 34 och i Nordeas hållbarhetsrapport på bankens hemsida.

Utländska filialer

Moderföretaget har utländska filialer i Baltikum, Danmark, Finland, Kina, Norge, Polen, Singapore, Storbritannien, Tyskland och USA.

Försäljning av kreditportfölj i Ryssland

På grund av det vanskliga geopolitiska och ekonomiska läget fortsatte vi att minska våra risker och exponeringar i Ryssland, och fokusera enbart på tjänster till företag. Som framgick i vår tidigare kommunicerade strategi beslöt vi att sälja den befintliga portföljen med bolån och konsumtionslån. Vi upphörde med nyutlåningen i dessa segment redan 2014. Portföljens redovisade värde, som ingår i "Tillgångar som innehas för försäljning" i balansräkningen, uppgick till 228 mn euro den 31 december 2016. Försäljningen medförde en förlust på 14 mn euro som redovisas i posten "Nettoresultat av poster till verkligt värde" under första kvartalet 2017. Köparen var Sovcombank.

Värdepapperisering

Under året ingick Nordea avtal med ett begränsat antal investerare om risköverföring avseende 8,4 md euro av bankens kreditportfölj genom en syntetisk värdepapperisering. Den utvalda portföljen omfattar totalt 8,4 md euro i krediter till drygt 3 000 både stora och små företag i Sverige och Danmark, fördelade på ett stort antal branscher och tillgångsslag. Affären var inte inriktad på någon specifik sektor. Enligt avtalet köper investerarna värdepapper kopplade till de i kreditportföljen ingående lånen. Till skillnad från en ren försäljning av låneportföljer har inga tillgångar avförts från Nordeas balansräkning, och Nordea fortsätter att hantera lånen. Nordea har därmed behållit alla sina kundrelationer. Affären bokfördes som ett derivat. Affärens pris motsvarade en attraktiv kapitalkostnad för Nordea och speglade Nordeas starka ställning inom kreditgivning. Affären höjde samtidigt Nordeas kärnprimärkapitalrelation med cirka 30 punkter.

Årsstämma

Årsstämman hålls torsdagen den 16 mars 2017 i Stockholm. Mer information återfinns längst bak i årsredovisningen.

Affärsområdesresultat

Personal Banking, rörelseresultat per marknad

	Summa		Förändring		Personal Banking Danmark		Personal Banking Finland		Personal Banking Norge		Personal Banking Sverige		Banking Baltikum		Personal Banking, övrigt	
	2016	2015	%	Lokal val. %	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015
Mn euro																
Räntenetto	2 112	2 162	-2	-1	603	612	381	432	302	348	693	597	149	145	-16	28
Avgifts- och provisionsnetto	727	791	-8	-8	158	205	187	196	85	86	247	255	37	33	13	16
Nettoresultat av poster till verkligt värde	104	106	-2	-1	9	-1	27	28	14	26	26	38	23	14	5	1
Resultatandelar i intresseföretag	7	1	-	-	-2	-1	2	2	3	-1	1	0	1	0	2	1
Summa rörelseintäkter	2 950	3 060	-4	-3	768	815	597	658	404	459	967	890	210	192	4	46
Personalkostnader	-854	-899	-5	-4	-169	-176	-146	-148	-72	-77	-144	-151	-28	-27	-295	-320
Övriga kostnader och avskrivningar	-931	-900	3	4	-378	-388	-290	-280	-160	-160	-303	-288	-63	-60	263	276
Summa rörelsekostnader	-1 785	-1 799	-1	0	-547	-564	-436	-428	-232	-237	-447	-439	-91	-87	-32	-44
Resultat före kreditförluster	1 165	1 261	-8	-7	221	251	161	230	172	222	520	451	119	105	-28	2
Kreditförluster	-62	-145	-57	-57	0	-50	-13	-22	-4	-4	-10	-16	-21	-13	-14	-40
Rörelseresultat	1 103	1 116	-1	0	221	201	148	208	168	218	510	435	98	92	-42	-38
K/I-tal, %	61	59	-	-	71	69	73	65	57	52	46	49	43	45	-	-
ROCAR, %	12	12	-	-	12	10	10	17	12	15	18	18	10	10	-	-
Övrig information, md euro																
Utlåning till företag ¹	6,5	6,2	3	4	0,3	0,3	0,1	0,1	0,0	0,1	0,6	0,6	5,4	5,2	-	-
Bolån till privatkunder	127,7	123,8	3	3	29,5	29,4	26,0	25,8	26,4	24,2	43,2	41,8	2,6	2,5	-	-
Konsumtionslån	20,7	21,4	-3	-3	9,6	10,2	5,3	5,3	1,3	1,1	4,1	4,3	0,4	0,4	-	-
Inlåning från företag ²	6,9	6,1	12	12	2,4	2,0	0,6	0,6	0,3	0,3	0,1	0,1	3,4	3,1	-	-
Inlåning från privatkunder	73,6	73,3	0	1	21,8	22,0	19,9	19,8	8,5	8,1	22,1	22,1	1,4	1,3	-	-

1) Varav 5,4 md euro avser utlåning till företagskunder i Baltikum i dec 2016 (dec 2015: 5,2 md euro). Övrig utlåning avser Personal Banking-kunder som har både privat- och företagsaffärer.

2) Varav 3,4 md euro avser inlåning från företagskunder i Baltikum i dec 2016 (dec 2015: 3,1 md euro). Övrig inlåning avser Personal Banking-kunder som har både privat- och företagsaffärer.

Commercial & Business Banking, rörelseresultat per enhet

	Summa		Förändring		Commercial Banking		Business Banking		Commercial & Business Banking, övrigt	
	2016	2015	%	Lokal val. %	2016	2015	2016	2015	2016	2015
Mn euro										
Räntenetto	1 110	1 125	-9	-8	466	512	602	653	42	50
Avgifts- och provisionsnetto	413	432	-4	-4	218	213	252	269	-57	-50
Nettoresultat av poster till verkligt värde	278	285	-2	-1	211	209	73	76	-6	0
Resultatandelar i intresseföretag	32	37	-13	-12	8	11	0	1	24	25
Summa rörelseintäkter	1 833	1 969	-7	-6	903	945	927	999	3	25
Personalkostnader	-486	-521	-7	-6	-108	-110	-157	-157	-221	-254
Övriga kostnader och avskrivningar	-455	-415	10	11	-256	-270	-372	-385	173	240
Summa rörelsekostnader	-941	-936	0	2	-364	-380	-529	-542	-48	-14
Resultat före kreditförluster	892	1 033	-14	-13	539	565	398	457	-45	11
Kreditförluster	-160	-171	-6	-5	-68	-38	-87	-128	-5	-5
Rörelseresultat	732	862	-15	-14	471	527	311	329	-50	6
K/I-tal, %	51	48	-	-	40	40	57	54	-	-
ROCAR, %	9	13	-	-	10	14	10	11	-	-
Övrig information, md euro										
Utlåning till företag	70,6	70,7	0	0	42,2	42,9	28,3	27,7	-	-
Bolån till privatkunder ¹	6,9	6,9	0	1	0,2	0,2	6,8	6,7	-	-
Utlåning till privatkunder ¹	2,3	2,4	-3	-2	0,7	0,6	1,7	1,8	-	-
Inlåning från företag	36,0	37,4	-4	-4	17,0	18,8	19,0	18,6	-	-
Inlåning från privatkunder ¹	3,3	3,2	1	20	0,2	0,2	3,1	3,0	-	-

1) Commercial & Business Banking erbjuder privat ut- och inlåning för vissa företagskunder.

Wholesale Banking, rörelseresultat per enhet

Mn euro	Summa		Förändring		Corporate & Institutional Banking (CIB)		Shipping, Offshore & Oil Services		Banking Ryssland		Wholesale Banking övrigt (inklusive oallokerade kapitalmarknadsintäkter)	
	2016	2015	%	Lokal val. %	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015
Räntenetto	830	1 018	-18	-15	519	602	252	294	173	214	-114	-92
Avgifts- och provisionsnetto	629	600	5	6	574	535	57	68	14	16	-16	-19
Nettoresultat av poster till verkligt värde	803	832	-3	-4	311	310	31	39	15	11	446	472
Resultatandelar i intresseföretag	0	2	-	-	0	0	0	0	0	1	0	1
Summa rörelseintäkter	2 262	2 452	-8	-6	1 404	1 447	340	401	202	242	316	362
Personalkostnader	-625	-649	-4	-2	-33	-37	-18	-20	-34	-45	-540	-547
Övriga kostnader och avskrivningar	-290	-304	-5	-3	-410	-404	-44	-45	-21	-30	185	175
Summa rörelsekostnader	-915	-953	-4	-3	-443	-441	-62	-65	-55	-75	-355	-372
Resultat före kreditförluster	1 347	1 499	-10	-8	961	1 006	278	336	147	167	-39	-10
Kreditförluster	-279	-158	77	88	-103	-142	-147	-6	-31	-23	2	13
Rörelseresultat	1 068	1 341	-20	-20	858	864	131	330	116	144	-37	3
K/I-tal, %	40	39	-	-	32	30	18	16	27	31	-	-
ROCAR, %	10	13	-	-	14	16	7	19	19	23	-	-
Övrig information, md euro												
Utlåning till företag	80,3	99,1	-19	-	37,9	41,4	12,0	12,4	3,8	5,7	26,6	39,6
Utlåning till privatkunder	0,2	0,3	-33	-	-	-	-	-	0,2	0,3	-	-
Inlåning från företag	47,1	57,3	-18	-	35,5	40,0	5,1	5,4	0,6	0,7	5,9	11,2
Inlåning från privatkunder	0,1	0,1	0	-	-	-	-	-	0,1	0,1	-	-

Wealth Management, rörelseresultat per enhet

Mn euro	Summa		Förändring		Asset Management		Private Banking		Life & Pensions		Wealth Management övrigt	
	2016	2015	%	Lokal val. %	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015
Räntenetto	112	121	-7	-10	0	0	112	121	0	0	0	0
Avgifts- och provisionsnetto	1 521	1 437	6	6	849	760	326	337	346	340	0	0
Nettoresultat av poster till verkligt värde	352	341	3	2	1	3	85	102	266	236	0	0
Resultatandelar i intresseföretag	19	30	-37	-37	0	4	7	9	18	17	-6	0
Summa rörelseintäkter	2 004	1 929	4	4	850	767	530	569	630	593	-6	0
Personalkostnader	-500	-501	0	-1	-146	-135	-162	-175	-109	-111	-83	-80
Övriga kostnader och avskrivningar	-304	-300	1	1	-98	-102	-199	-182	-89	-86	82	70
Summa rörelsekostnader	-804	-801	0	0	-244	-237	-361	-357	-198	-197	-1	-10
Resultat före kreditförluster	1 200	1 128	6	5	606	530	169	212	432	396	-7	-10
Kreditförluster	0	-1	-	-	0	0	0	-1	0	0	0	0
Rörelseresultat	1 200	1 127	6	5	606	530	169	211	432	396	-7	-10
K/I-tal, %	40	42	-3	-	29	31	68	63	31	33	-	-
ROCAR, %	36	37	0	-	-	-	23	31	20	19	-	-
Övrig information, md euro												
Utlåning till privatkunder	11,5	10,6	8	8	-	-	11,5	10,6	-	-	-	-
Inlåning från allmänheten	13,5	12,6	7	7	-	-	13,5	12,6	-	-	-	-

Group Corporate Centre, rörelseresultat

Mn euro	2016	2015
Räntenetto	496	385
Avgifts- och provisionsnetto	-14	-14
Nettoresultat av poster till verkligt värde	229	93
Resultatandelar i intresseföretag	0	0
Övriga rörelseintäkter	0	18
Summa rörelseintäkter	711	481
Summa rörelsekostnader	-291	-142
Rörelseresultat	418	335

Life & Pensions, resultatdrivande poster

Mn euro	2016	2015
Resultatdrivande poster		
Resultat traditionella produkter	123	110
Resultat marknadsräntebaserade produkter	231	223
Resultat riskprodukter	81	72
Summa produktresultat	435	405
Avkastning på eget kapital, övriga resultat och koncernjusteringar	-3	-9
Rörelseresultat	432	405
Övrig information		
Solvens som andel av krav (%)	159	-

Nordeakoncernen och affärsområden

	Personal Banking		Commercial & Business Banking		Wholesale Banking		Wealth Management		Group Corporate Centre		Koncern-funktioner, övriga och eliminerings		Nordea-koncernen		Förändring	
Mn euro	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	%	Lokal val. %
Räntenetto	2 112	2 162	1 110	1 215	830	1 018	112	121	496	385	67	62	4 727	4 963	-5	-3
Avgifts- och provisionsnetto	727	791	413	432	629	600	1 521	1 437	-14	-14	-38	-16	3 238	3 230	0	1
Nettoresultat av poster till verkligt värde	104	106	278	285	803	832	352	341	229	93	-51	-12	1 715	1 645	4	4
Resultatandelar i intresseföretag	2	2	11	10	0	0	0	0	0	0	98	27	112	39	-	-
Övriga rörelseintäkter	5	-1	21	27	0	2	19	30	0	18	90	187	135	263	-	-
Summa rörelseintäkter	2 950	3 060	1 833	1 969	2 262	2 452	2 004	1 929	711	481	166	249	9 927	10 140	-2	-1
Personalkostnader	-854	-899	-486	-521	-625	-649	-500	-501	-286	-237	-175	-456	-2 926	-3 263	-10	-9
Övriga kostnader	-881	-846	-424	-391	-270	-285	-295	-295	57	140	167	192	-1 646	-1 485	11	12
Avskrivningar	-50	-54	-31	-24	-20	-19	-9	-5	-62	-45	-56	-62	-228	-209	9	11
Summa rörelsekostnader	-1 785	-1 799	-941	-936	-915	-953	-804	-801	-291	-142	-64	-326	-4 800	-4 957	-3	-2
Kreditförluster	-62	-145	-160	-171	-279	-158	0	-1	0	0	-1	-4	-502	-479	5	9
Rörelseresultat	1 103	1 116	732	862	1 068	1 341	1 200	1 127	418	335	104	-77	4 625	4 704	-2	-1
K/I-tal ¹ , %	61	59	51	48	40	39	40	42	41	26	-	-	48	49	-	-
ROCAR, %	12	12	9	13	10	13	36	37	-	-	-	-	13	15	-	-
Volymer, md euro																
Utlåning till företag ²	6,5	6,2	70,6	70,7	80,3	99,1	-	-	-	-	-0,7	0,5	156,7	175,5	-	-
Bolån till privatkunder ³	127,7	123,8	6,9	6,9	0,2	0,3	7,2	6,7	-	-	-	-	142,0	137,7	-	-
Konsumtionslån ³	20,7	21,4	2,3	2,4	-	-	4,3	3,8	-	-	-	-	27,3	27,6	-	-
Inlåning från företag ⁴	6,9	6,1	36,0	37,4	47,1	57,3	-	-	-	-	-1,7	-1,0	88,3	99,8	-	-
Inlåning från privatkunder ³	73,6	73,3	3,3	3,2	0,1	0,1	13,5	12,6	-	-	-	-	90,5	89,2	-	-

1) Exklusive engångsposter 2015 och 2016.

2) Personal Banking: Varav 5,4 md euro avser utlåning till företagskunder i Baltikum i dec 2016 (dec 2015: 5,2 md euro). Övrig utlåning avser Personal Banking-kunder som har både privat- och företagsaffärer.

3) Commercial & Business Banking erbjuder privat ut- och inlåning för vissa företagskunder.

4) Personal Banking: Varav 3,4 md euro avser inlåning från företagskunder i Baltikum i dec 2016 (dec 2015: 3,1 md euro). Övrig inlåning avser Personal Banking-kunder som har både privat- och företagsaffärer.

Se kapitlet Finansiella rapporter för en femårsöversikt över koncernens resultat- och balansräkning.

Risk-, likviditets- och kapitalhantering

Hantering av risk, likviditet och kapital är en viktig framgångsfaktor i den finansiella sektorn.

Att upprätthålla riskmedvetenheten i organisationen är en del i affärsstrategierna. Nordea har definierat tydliga risk-, likviditets- och kapitalhanteringssystem, med bland annat riktlinjer och instruktioner för olika typer av risk, kapitaltäckning och kapitalstruktur.

Ledningsprinciper och kontroll Styrelsen och styrelsens riskutskott

Styrelsen har det yttersta ansvaret för att begränsa och följa upp Nordeas risker, liksom för att fastställa kapitaltäckningsmål och risktolerans. Risker mäts och redovisas enligt enhetliga principer och riktlinjer som fastställts av styrelsen. Det är också styrelsen som beslutar om koncerndirektiv för kredit-, motparts-, marknads-, likviditets-, affärs- samt liv- och sjukförsäkringsrisk, liksom för operativ risk, modellrisk, regelefterlevnadsrisk, den interna kapitalutvärderingen och den interna likviditetsutvärderingen.

Styrelsen godkänner kreditinstruktionerna, där befogenheter för affärsområdenas viktigaste kreditkommittéer i fastställs. Dessa befogenheter ser olika ut på olika beslutsnivåer, främst i fråga om limiternas storlek men också beroende på kundernas interna riskkategori. Styrelsen fastställer också limiterna för koncernens marknads- och likviditetsrisk.

Styrelsens riskutskott bistår styrelsen i dess tillsynsansvar avseende riskhantering, riskkontroll och styrdokument samt kontroller och processer hänförliga till Nordeas verksamhet.

Koncernchefens och koncernledningens ansvar

Koncernchefen har det övergripande ansvaret för att utveckla och underhålla effektiva principer och god kontroll inom risk-, likviditets- och kapitalhantering för Nordea.

Koncernchefen och koncernledningen granskar regelbundet rapporter om riskexponering och har bildat ett antal kommittéer för risk-, likviditets- och kapitalhantering:

Asset and Liability Committee (ALCO), där Chief Operating Officer (COO) är ordförande, bereder viktiga frågor avseende Nordeas finansiella verksamhet och balansräkning, antingen för beslut av koncernchefen i koncernledningen eller för rekommendation av koncernchefen i koncernledningen och för beslut av styrelsen.

Financial Management Committee (FMC) har inrättats vid sidan av ALCO och Riskkommittén. FMC beslutar i frågor som rör resultatstyrning och finansiell rapportering (till exempel Group Valuation Committee).

Riskkommittén, där Chief Risk Officer (CRO) är ordförande, övervakar hanteringen och kontrollen av Nordeas risker på aggregerad nivå och utvärderar om styrdokument, kontroller och processer för koncernens riskhantering på området är tillräckliga. Riskkommittén fastställer också allokeringen av kredit-, marknads- och likviditetsrisklimiterna till de risktagande enheterna, inom ramen för beslut som tagits av styrelsen. Enhetscheferna fördelar sedan limiterna inom respektive enhet. De kan även införa mer detaljerade limiterna och kräva andra riskbegränsande åtgärder såsom stop-loss-regler. Riskkommittén har bildat underordnade kommittéer för sitt arbete och beslutsfattande inom specifika riskområden.

GEM Credit Committee leds av koncernchefen. Sedan januari 2017 leds arbetet i Executive Credit Committee av chefen för Group Credit Risk Management (GCRM), medan Group Credit Committee Commercial & Business Banking och Group

Credit Committee Wholesale Banking leds av Chief Credit Officer (CCO). Dessa kreditkommittéer godkänner större interna kreditrisklimiterna, som därmed utgör den högsta tillåtna kreditrisken för kunden i fråga. Individuella kreditbeslut inom godkända kreditrisklimiterna fattas av de kundansvariga enheterna. Interna kreditrisklimiterna beviljas som individuella limiterna för kunder eller totalt för kundgrupper samt som branschlimiterna för vissa branscher.

Styrning av riskhantering och regelefterlevnad

Group Risk Management and Control och Group Compliance utgör den andra försvarslinjen. Riskinformationen från affärsområdena och koncernfunktionerna till styrelsen går via riskkommittén och BRIC. Group Compliances rapportering sker direkt till styrelsen och diskuteras även i styrelsens revisionsutskott (BAC).

Sedan januari 2017 är Group Risk Management and Control organiserat i följande divisioner: Group Credit Risk and Control, Group Market and Counterparty Credit Risk, Group Operational Risk, Balance Sheet Risk Controls, Chief Operating Officer Function och CRO Office. Informationsflödet startar i divisionerna, som övervakar och analyserar informationen om respektive risktyp. Riskerna presenteras och diskuteras i riskkommittén och dess underkommittéer. Information om risk lämnas sedan till BRIC, där riskärenden diskuteras och bereds innan de presenteras för styrelsen.

Andra försvarslinjen utgörs av Group Compliance som består av centrala enheter liksom affärsområdesspecifika divisioner som främjar och övervakar effektiviteten och integriteten i Nordeas hantering av regelefterlevnadsrisk. Group Compliance tillför värde för Nordea och dess intressenter genom att göra en oberoende utvärdering av hur banken efterlever gällande regler och bestämmelser, till stor del utifrån sin övervakning av verksamheten. Vidare ger Group Compliance råd och stöd åt första försvarslinjen om olika sätt att effektivt hantera skyldigheter på regelefterlevnadsområdet.

Risktolerans

Risktolerans i Nordea definieras som den risknivå och den typ av risk som banken är villig att acceptera i syfte att förverkliga sin uttalade strategi för aktieägarnas räkning. Risktoleransen omfattar de begränsningar som speglar aktieägarnas, fordringsägarnas, lagstiftarnas och övriga intressenters hållning.

Styrelsen har det yttersta ansvaret för Nordeas övergripande risktolerans och ska besluta om principerna för hur risktoleransen ska hanteras. BRIC bistår styrelsen i att ta detta ansvar genom att övervaka hur riskprofilen utvecklas i relation till risktoleransen och vid behov rekommendera förändringar i Nordeas risktolerans. Styrdokumentet för Nordeas risktolerans, från toppnivå och nedåt, bygger på en riskförklaring som inbegriper samtliga väsentliga risker som koncernen står inför. Styrdokumentet, som godkänns av styrelsen, fastställer gränserna för Nordeas risktagande. De bidrar också till att identifiera områden där det finns utrymme att ta mer risk och bilda underlag för en riskrapporteringsstruktur. Styrdokumentet stödjer även ledningens beslutsprocesser, däribland planering och fastställande av mål. Nordea har en limitskala med tre nivåer:

- **Grön:** Risknivå ligger klart inom fastställd risktolerans
- **Gul:** Ett tröskelvärde som föranleder ytterligare övervakning, utredning eller analys
- **Röd:** Den övre gränsen för bankens risktolerans

Utgångspunkten för att fastställa Nordeas risktolerans är den tillgängliga kapitalbasen och den övergripande affärsstrategin.

Styrdokumentet för risktolerans täcker in viktiga risker med relevans för Nordeas affärsverksamhet. På aggregerad nivå formuleras dessa som kreditrisk, marknadsrisk, likviditetsrisk, operativ risk, solvensrisk, regelefterlevnadsrisk och icke-förhandlingsbar risk. Mer information om styrdokumentet för risktolerans finns i Nordeas kapital- och riskhanteringsrapport.

Övervakning och rapportering

Enligt Nordeas riktlinjer för intern kontroll (Policy for Internal Control in the Nordea Group) innefattar den interna kontrollen följande delar: kontrollmiljö, riskbedömning, kontroller, information och kommunikation, samt övervakning (inklusive rapportering av observationer och brister). Riktlinjerna gör det möjligt för hela organisationen att bidra till den interna kontrollens effektivitet och höga kvalitet. De bygger på tydliga definitioner, fördelning av roller och ansvarsområden samt gemensamma verktyg och rutiner, och är formulerade på ett gemensamt språk.

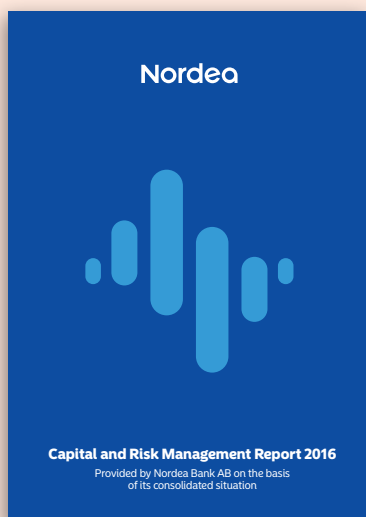
Riskhanteringen innefattar allt som syftar till att identifiera, mäta, bedöma, övervaka och kontrollera risker samt åtgärder för att begränsa riskernas konsekvenser. Riskhanteringen är förebyggande, med betoning på utbildning och riskmedvetenhet. Nordea upprätthåller en hög standard i sin riskhantering genom att använda tillgängliga tekniker och metoder. Alla i Nordea ska hantera risker, och därför har vi samlat relevanta e-kurser, riktlinjer och anvisningar i något som vi internt kallar för Licence to Work. Licence to Work innebär att medarbetarna måste uppfylla anpassade kunskapskrav om risk och regelefterlevnad, något som ska göras varje år.

Kontrollmiljön bygger bland annat på principerna om uppdelning av arbetsuppgifter och oberoende mellan enheter. Övervakning och rapportering av risk utförs dagligen för marknads-, motparts- och likviditetsrisk samt månads- och kvartalsvis för kreditrisk, operativ risk, IT-risk samt för den samlade kapitaltäckningen.

Detaljerade rapporter om samtliga risker och kapitaltäckningen lämnas regelbundet till riskkommittén, koncernledningen och styrelsen. Vidare lämnas rapporter om Nordeas regelefterlevnad till koncernledningen och styrelsen. Styrelsen och verkställande direktören i de enskilda Nordeabolagen får regelbundna riskrapporter som rör lokala förhållanden.

Upplysningskrav enligt kapitaltäckningsförordningen – Nordeas kapital- och riskhanteringsrapport 2016

Ytterligare upplysningar om risk- och kapitalhantering finns i Nordeas kapital- och riskhanteringsrapport för 2016 (Capital and Risk Management Report 2016), i enlighet med kapitaltäckningsförordningen (CRR), som i sin tur bygger på Basel III-reglerna, utfärdade av Baselkommittén för banktillsyn. Rapporten kan hämtas på nordea.com.

Nordeas kapital- och riskhanteringsrapport för 2016 finns på nordea.com

Riskhantering

Kreditriskhantering

Credit Risk Management utgör den första försvarslinjen och ansvarar för den övergripande kreditprocessen. Group Risk Management and Control (andra försvarslinjen) ansvarar för styrdokumenterna som rör kreditriskhanteringen, där bland annat riktlinjer, instruktioner och anvisningar ingår. Group Risk Management and Control ansvarar också för att kontrollera och övervaka kvaliteten i kreditportföljen och kreditprocessen. Varje division/enhet har huvudansvaret för hantering av kreditrisk i sina respektive verksamheter, inom tillämpliga ramar och limiter, med bland annat identifiering, kontroll och rapportering av risker.

Beslutsfattande kreditinstanser på olika nivåer i organisationen fastställer interna kreditrisklimiter inom ramen för de befogenheter som styrelsen tilldelat. Dessa kreditrisklimiter motsvarar Nordeas maximala risktolerans gentemot kunden i fråga. Individuella kreditbeslut inom godkända kreditrisklimiter fattas av den kundansvariga enheten. Kundens riskkategori och samlade kreditexponering avgör på vilken nivå beslutet tas. Ansvaret för kreditrisk ligger hos kundansvarig enhet. Kunderna riskklassas med hjälp av en rating eller scoring i enlighet med Nordeas riktlinjer på området. Från den 1 januari 2017 är det representanter från kreditorganisationens första försvarslinje som självständigt godkänner ratingen.

Definition och identifiering av kreditrisk

Kreditrisk definieras som risken för förlust om en låntagare inte kan fullgöra sina betalningsskyldigheter för ett lån i enlighet med avtalade villkor. För att minska förlustrisken används olika metoder för riskhantering. Kreditrisker uppkommer huvudsakligen genom olika typer av utlåning, men också genom garantier och rembursar. Kreditrisk innefattar motpartsrisk, transfereringsrisk och avvecklingsrisk. Alla krediter i Nordea ska beviljas enligt samma styrdokument. Som stöd i arbetet med att övervaka fördelningen i en kreditportfölj, förbättra riskhanteringen och definiera en gemensam strategi för enskilda branscher finns branschspecifika riktlinjer för kreditgivning som fastslår krav och maxutlåning.

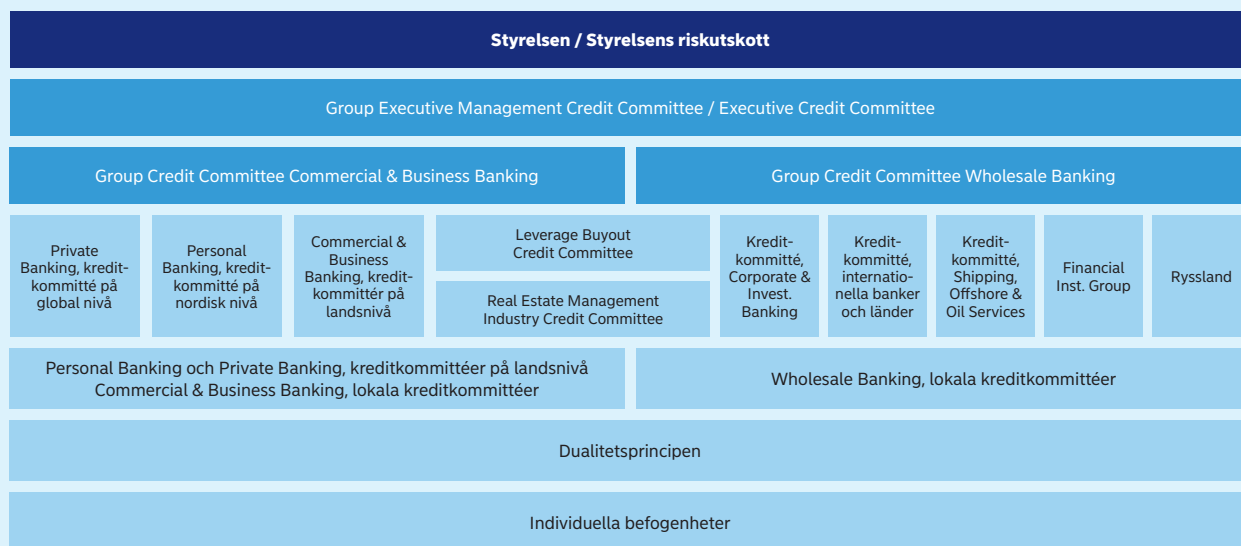
Begränsning av kreditrisken

Begränsning av kreditrisken görs inom ramen för kreditbeslutsprocessen. I varje kreditbeslut och kreditgranskning beaktas värdet av säkerheter och eventuella kovenanter samt andra riskbegränsande åtgärder. Tagande av säkerhet är den vanligaste metoden för riskbegränsning. Inom företagsutlåningen utgörs säkerheterna främst av pantbrev i fastigheter, företagsinteckningar och leasingobjekt. Säkerhetstäckningen är högre för exponeringar mot ekonomiskt svagare kunder. Limitbeslut fattas oberoende av säkerhetstäckningen. För stora exponeringar används huvudsakligen syndikering av lån som metod för att hantera koncentrationsrisk, medan kreditderivat (credit default swaps) endast används i väldigt begränsad omfattning. Kovenanter i kreditavtal är ett viktigt komplement till både säkrade och osäkrade exponeringar. De flesta exponeringar av betydande storlek och komplexitet omfattar lämpliga kovenanter. Finansiella kovenanter utformas så att de fångar upp tidiga signaler och följs upp noggrant.

Individuell och gruppvis prövning av nedskrivningsbehov

Nordea granskar kontinuerligt kreditportföljens kvalitet i syfte att identifiera och begränsa nedskrivningsbehovet. Svaga och osäkra fordringar övervakas löpande och granskas minst en gång per kvartal med avseende på aktuell finansiell ställning, framtidsutsikter, framtida återbetalningsförmåga samt eventuellt behov av reserveringar. En reservering görs om det finns objektiva belägg, i form av förlusthändelser och observerbara data, som visar att kundens framtida kassaflöde försvagas i sådan utsträckning att fullständig återbetalning, inklusive säkerhet, inte längre är sannolik. Exponeringar med reserveringar betraktas som osäkra. Reserveringens storlek motsvarar den förväntade förlusten, det vill säga skillnaden mellan det redovisade värdet av den utestående exponeringen och det diskonterade värdet av framtida kassaflöden, inklusive värdet av pantsatt egendom. Osäkra fordringar kan vara antingen reglerade eller oreglerade. Förfallna fordringar som inte betalats inom 90 dagar betraktas per definition som fallerade och oreglerade, och huruvida de redovisas som osäkra fordringar eller inte bestäms av hur stor förlustrisken bedöms vara. Eftergifter omfattar omförhandlade villkor eller omstrukturering till följd av att låntagaren har eller är på väg att få ekonomiska svårigheter. Avsikten med eftergifter under

Kreditkommittéstruktur

en begränsad tidsperiod är att säkerställa full återbetalning av det utestående lånebeloppet. Exempel på omförhandlade villkor är förändringar i amorteringsprofil, återbetalningsplan, kundmarginal samt lättad gällande finansiella kovenanter.

Eftergifter görs selektivt och på individuell basis, med efterföljande prövning av nedskrivningsbehovet. Reserveringar för kreditförluster görs vid behov. Lånefordringar med eftergifter men utan nedskrivningar täcks i fråga om kunder med rating i sin helhet av säkerheter och/eller nuvärdet av framtida kassaflöden.

Utöver individuell prövning av nedskrivningsbehov för fordringar av betydande värde görs en samlad så kallad kollektiv prövning av nedskrivningsbehovet för grupper av fordringar som inte bedömts vara osäkra individuellt. Syftet med gruppvisa reserveringar för kreditförluster är att ta hänsyn till värdeminskningar till följd av inträffade förlusthändelser i den betalande kreditportföljen. Grunden i Nordeas modell för gruppvisa reserveringar är en statistisk modell som bedömer hur stor reservering som behöver göras för de delar av Nordeas kreditportföljer som inte omfattas av individuell värdering. Modellen för gruppvisa reserveringar baseras på rating- och scoring-förändringar för kunderna i kreditportföljen. Den gruppvisa prövningen av nedskrivningsbehovet görs med hjälp av inträffade förlusthändelser, där kreditkvaliteten i varje exponering jämförs med den ursprungliga kreditkvaliteten. Om kreditkvaliteten har försämrats beräknar modellen de gruppvisa reserveringarna så att de ger en rättvisande bild av den förväntade förlusten. Vidare görs en gruppvis värdering av kunder som ställt in betalningarna och för vilka inga individuella reserveringar har gjorts. Modellens resultat kompletteras med en expertanalys för att säkerställa tillräcklig reservering. Modellen används kvartalsvis och resultaten baseras på en beräkning nerifrån och upp, med hänsyn tagen till den senaste portfölj-utvecklingen. Gruppvis prövning av nedskrivningsbehovet görs kvartalsvis för varje juridisk enhet. Prövningen görs både individuellt och gruppvis för att säkerställa att samtliga kreditförluster fram till och med varje balansdag redovisas.

Mer information om kreditrisk finns i not K46.

Kreditportfölj

Kreditrisk mäts, övervakas och delas upp på olika sätt. Lånefordringar i balansräkningen utgör den största delen av kreditportföljen och bildar underlag för osäkra lånefordringar och kreditförluster. Kreditrisken i utlåningen mäts och redovisas som kapitalbeloppet av fordringar i balansräkningen, dvs utlåning till kreditinstitut och till allmänheten, och som ansvarsförbindelser och åtaganden gentemot kunder och motparter, netto efter reserveringar. Kreditriskexponeringen omfattar också derivatkontrakt och värdepappersfinansiering. Den samlade kreditriskexponeringen, inklusive poster utanför balansräkningen och exponeringar hänförliga till värdepapper och livförsäkringsrörelsen, uppgick vid årsskiftet till 544 md euro (588 md euro förra året). Den samlade kredit-

Kreditriskexponering och utlåning

(exklusive kassa och tillgodohavanden hos centralbanker samt exponering för avvecklingsrisk)

Mn euro	31 dec 2016	31 dec 2015
Till centralbanker och kreditinstitut	20 261	24 183
Till allmänheten	317 689	340 920
- varav företag	152 964	177 542
- varav privatkunder	161 099	158 150
- varav offentlig sektor	3 626	5 228
Summa utlåning	337 950	365 103
Exponering för poster utanför balansräkningen ¹	77 881	93 569
Exponering för motpartsrisk	33 628	32 457
Statsskuldförbindelser och räntebärande värdepapper ²	72 700	75 342
Summa kreditriskexponering i bankverksamheten	522 159	566 471
Kreditriskexponering i livförsäkringsrörelsen	21 841	21 167
Summa kreditriskexponering, inklusive livförsäkringsrörelsen	544 000	587 638

1) Varav företagskunder cirka 90 procent.

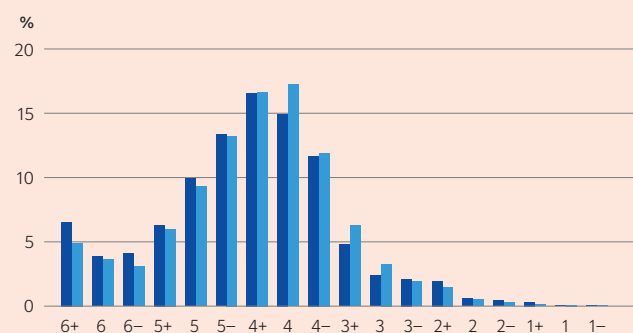
2) Innefattar även statsskuldförbindelser och räntebärande värdepapper som pantsatts i återköpsavtal.

exponeringen enligt definitionen i kapitaltäckningsförordningen uppgick vid årets slut, efter den så kallade kreditkonverteringsfaktorn, till 499 md euro (498 md euro). Ytterligare information om och en uppdelning av exponeringen enligt definitionen i kapitaltäckningsförordningen finns i not K46 och i kapital- och riskhanteringsrapporten.

Nordeas utlåning till allmänheten minskade under 2016 med 7 procent, till 318 md euro (341 md euro), exklusive avvecklad verksamhet i Baltikum. Utlåningen till kunder i Baltikum uppgick till 8,3 md euro (8,5 md euro). Utlåningen till företag minskade med omkring 14 procent och utlåningen till privatpersoner ökade med 2 procent. Den övergripande kreditkvaliteten är stabil, med starka kunder, och en förbättring märktes för portföljen som helhet. Av utlåningen till allmänheten avsåg 48 procent (52 procent) företag, 51 procent (46 procent) privatpersoner och 1 procent (2 procent) den offentliga sektorn. Shipping- och offshoresektorn utgör 3,3 procent (3,1 procent) av koncernens utlåning till allmänheten. Utlåningen till centralbanker och kreditinstitut, huvudsakligen i form av tillgodohavanden i andra banker, minskade och uppgick vid utgången av 2016 till 20 md euro (24 md euro).

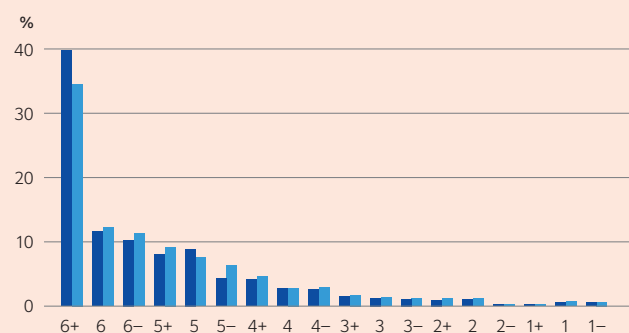
Ratingfördelning, IRK företagskunder

● 2016 ● 2015

Fördelning mellan riskklasser, IRK privatkunder

● 2016 ● 2015

Utlåning till allmänheten, per land och bransch

31 dec 2016, mn euro	Danmark	Finland	Norge	Sverige	Ryssland	Koncernen 2016	Koncernen 2015
Energi (olja, gas, etc)	1	85	970	1 445	176	2 678	3 035
Metaller och gruvmaterial	14	200	140	388	113	856	836
Papper och skogsprodukter	302	832	19	457	0	1 610	1 629
Övriga material (byggmaterial, etc)	341	1 630	466	1 505	647	4 589	6 087
Producentkapitalvaror	634	775	55	495	0	1 959	1 932
Producenttjänster, etc	5 091	1 489	1 991	3 167	0	11 738	12 517
Bygg och anläggning	989	871	2 143	1 155	0	5 158	4 613
Shipping- och offshoreverksamhet	146	2 923	5 387	2 038	0	10 494	10 510
Transport	530	1 305	678	1 008	138	3 659	3 601
Konsumentkapitalvaror (bilar, apparater, etc)	266	375	449	520	0	1 611	2 272
Media och fritid	776	530	330	836	0	2 472	2 467
Detaljhandel	3 012	2 117	980	2 892	2	9 003	9 584
Dagligvaror (livsmedel, jordbruksprodukter, etc)	7 198	1 309	1 552	735	3	10 796	11 515
Hälsovårds- och läkemedelsbolag	677	344	125	247	0	1 393	1 781
Finansinstitut	2 662	1 321	1 145	8 473	0	13 600	17 013
Fastigheter	9 206	7 742	9 085	14 461	648	41 142	41 811
IT-utrustning och IT-tjänster	690	363	188	394	0	1 634	1 609
Telekommunikationsutrustning	4	63	0	9	0	76	79
Teleoperatörer	43	342	266	384	8	1 044	1 242
Kraftförsörjning (distribution och produktion)	979	1 324	1 195	1 227	384	5 109	6 200
Övriga, allmänhet och organisationer	3 096	0	39	32	0	3 167	4 938
Summa exkl. omvända repor	36 657	25 941	27 203	41 868	2 119	133 788	145 268
Omvända repor		19 174	1	0		19 176	32 274
Summa företagsutlåning	36 657	45 115	27 205	41 868	2 119	152 964	177 542
Hypotekslån till privatkunder	31 031	28 978	27 801	45 531	0	133 341	130 232
Konsumtionslån till privatkunder	10 320	8 789	1 525	5 406	0	27 759	27 919
Offentlig sektor	1 268	1 084	38	1 236	0	3 626	5 228
Summa utlåning till allmänheten	79 276	83 966	56 568	94 041	2 119	317 689	340 920
Utlåning till centralbanker och kreditinstitut	9 800	3 481	588	4 793		20 261	24 183
Summa utlåning	89 075	87 447	57 156	98 834	2 119	337 950	365 103

Osäkra fordringar och nyckeltal

	2016	2015
Osäkra fordringar, brutto, koncernen, mn euro	5 550	5 960
- varav reglerade	3 244	3 682
- varav oreglerade	2 306	2 278
Andel osäkra fordringar, punkter	163	162
Reserveringsgrad, punkter	71	72
Reserveringskvot, %	44	45

Utlåning till företagskunder

Utlåningen till företagskunder uppgick vid utgången av 2016 till 153 md euro (178 md euro), en minskning med 14 procent. Den bransch som ökade mest under året var Bygg och anläggning, medan Finansinstitut minskade mest. De tre största branscherna utgör tillsammans cirka 23 procent av den samlade utlåningen. Fastigheter är fortsatt den största branschen i Nordeas kreditportfölj, med 41,1 md euro (41,8 md euro). Fastighetsportföljen domineras av relativt stora och finansiellt starka företag, med 90 procent (83 procent) av utlåningen i ratingklass 4– och högre. Utlåningen till shipping- och offshorebolag var oförändrad och uppgick vid

Kreditförluster och nyckeltal

	2016 ¹	2015
Kreditförluster, mn euro	–502	–479
Kreditförlusterrelation, koncernen, punkter	15	14
- varav individuella	12	13
- varav gruppvisa	3	1
Kreditförlusterrelation, Personal Banking, punkter	4	10
Kreditförlusterrelation, Commercial & Business Banking, punkter	20	21
Kreditförlusterrelation, Baltikum, punkter	25	16
Kreditförlusterrelation, Corporate & Institutional Banking, punkter	27	34
Kreditförlusterrelation, Shipping, Offshore & Oil Services, punkter	123	5

1) För 2016 innefattar relationstalet Utlåning till allmänheten som redovisats som tillgångar som innehas för försäljning.

Osäkra lånefordringar, brutto, och reserveringar, per land och bransch

31 dec 2016, mn euro	Danmark	Finland	Norge	Sverige	Ryssland	Koncernen	Reserve- ringar	Reserve- ringskvot
Energi (olja, gas, etc)	0	1	54	60	0	116	100	86 %
Metaller och gruvmaterial	1	30	30	2	0	63	37	58 %
Papper och skogsprodukter	6	1	0	0	0	7	4	51 %
Övriga material (byggmaterial, etc)	19	162	12	27	0	220	111	50 %
Producentkapitalvaror	12	16	0	7	0	34	43	>100 %
Producenttjänster, etc	120	98	62	112	0	392	193	49 %
Bygg och anläggning	111	23	23	3	0	160	86	54 %
Shipping- och offshoreverksamhet	36	70	135	3	0	244	240	98 %
Transport	27	11	5	2	0	45	27	60 %
Konsumentkapitalvaror (bilar, apparater, etc)	29	14	60	19	0	123	82	67 %
Media och fritid	27	20	4	12	0	63	34	54 %
Detaljhandel	162	80	8	81	0	331	165	50 %
Dagligvaror (livsmedel, jordbruksprodukter, etc)	825	56	27	1	0	909	301	33 %
Hälsovårds- och läkemedelsbolag	12	6	0	0	0	18	8	42 %
Finansinstitut	156	27	58	42	0	284	163	57 %
Fastigheter	267	56	59	1	17	400	183	46 %
IT-utrustning och IT-tjänster	28	36	1	0	0	65	38	58 %
Telekommunikationsutrustning	0	1	0	0	0	1	1	79 %
Teleoperatörer	1	11	4	0	0	16	26	>100 %
Kraftförsörjning (distribution och produktion)	3	1	16	2	0	23	17	76 %
Övriga, allmänhet och organisationer	17	2	0	0	0	19	42	>100 %
Omvända repor	0	0	0	0	0	0	0	0%
Summa osäkra lånefordringar, företag	1 860	722	559	375	17	3 533	1 900	54 %
Osäkra lånefordringar, hypotekslån till privatkunder	579	344	122	64	0	1 126	83	7 %
Osäkra lånefordringar, konsumtionslån till privatkunder	478	297	21	86	0	882	441	50 %
Osäkra lånefordringar, offentlig sektor	0	0	0	0	0	0	0	–
Osäkra lånefordringar, kreditinstitut	0	9	0	0	0	9	2	22 %
Summa osäkra lånefordringar	2 917	1 372	701	525	17	5 550		
Summa reserveringar	1 056	594	450	298	22		2 425	
Reserveringskvot	36 %	43 %	64 %	57 %	128 %			44 %

årets slut till 10,5 md euro. Det är just nu en utmanande shipping- och offshoremarknad till följd av lägre efterfrågan än väntat och kraftig överkapacitet. Nordeas portfölj är väl diversifierad i fråga om typ av fartyg och offshoresegment, med fokus på stora och finansiellt stabila industriella aktörer. Ändå har kreditkvaliteten i portföljen försämrats under året, och vi räknar med försämrad rating även under 2017. Portföljen har en genomsnittlig rating på 4. Nordea är en ledande bank i den globala shipping- och offshorebranschen, med ett välkänt varumärke och världsledande ställning inom lånesyndiker. Utlåningen till företag är väl diversifierad sett till lånens storlek. Cirka 69 procent (66 procent) av företagsutlåningen avser lån på upp till 50 mn euro per kund.

Utlåning till privatkunder

Utlåningen till privatkunder ökade under 2016 med 2 procent, till 161 md euro (158 md euro). Hypotekslånen ökade något till 133 md euro (130 md euro) och konsumtionslånen var i stort oförändrade och uppgick till 28 md euro. Hypotekslånen andel av utlåningen till privatkunder var oförändrad och uppgick till 83 procent.

Geografisk fördelning

Kunder i Norden och Ryssland står för 99 procent (94 procent) av Nordeas utlåning till allmänheten. Portföljen har en god

geografisk fördelning, och inget land svarar för mer än 30 procent av utlåningen. Övriga EU-länder utgör den största delen av utlåningen utanför Norden. Vid utgången av 2016 uppgick utlåningen till kunder i Ryssland till 2,1 md euro (3,6 md euro).

Kundklassificering

Ett sätt att bedöma kreditkvaliteten är att analysera fördelningen mellan ratingklasserna för företagskunder och institut med rating, och mellan riskklasserna för privatkunder och små företagskunder med scoring, dvs. hushållsportföljen. Kreditkvaliteten förbättrades något under 2016 i såväl företags- som privatkundsportföljen. 27 procent (31 procent) av företagskunderna fick högre rating, medan 20 procent (9 procent) fick lägre. I fråga om exponering omfattades 19 procent (24 procent) av företagsportföljen av högre rating och 19 procent (18 procent) av lägre. 84 procent (86 procent) av utlåningen till företag låg i ratingklass 4– eller högre, med en genomsnittlig rating på 4+.

Institut och privatkunder återfinns huvudsakligen i de säkrare riskklasserna. 91 procent (92 procent) av privatkunds-exponeringen återfinns i riskklass C– eller högre, där sannolikheten för fallissemang är 1 procent eller lägre. Osäkra fordringar ingår inte i rating-/scoringfördelningen. De sammantagna förändringarna i kreditkvaliteten medförde en ökning av risk-exponeringsbeloppet (REA) med cirka 0,7 procent under 2016.

Marknadsrisk i handelslagret, VaR¹

Mn euro	Mått	31 dec 2016	2016 högst	2016 lägst	2016 snitt	31 dec 2015
Samlad risk	VaR	15,7	56,1	12,4	28,7	32,9
Ränterisk	VaR	11,7	50,7	9,5	25,5	32,4
Aktierisk	VaR	5,1	10,9	1,9	4,5	6,8
Kreditspreadrisk	VaR	6,2	12,5	3,2	6,6	5,6
Valutarisk	VaR	4,2	16,1	3,1	7,3	3,7
Diversifieringseffekt	VaR	42 %	57 %	16 %	36 %	32 %

1) Nordeas VaR-modell beskrivs i avsnittet Mätning av marknadsrisk (nedan).

Marknadsrisk i övrig verksamhet, VaR¹

Mn euro	Mått	31 dec 2016	2016 högst	2016 lägst	2016 snitt	31 dec 2015
Samlad risk	VaR	58,7	110,0	54,0	77,1	77,2
Ränterisk	VaR	57,6	104,3	48,1	70,0	76,1
Aktierisk	VaR	1,0	14,8	0,9	3,7	3,3
Kreditspreadrisk	VaR	1,6	5,9	1,2	3,2	3,2
Valutarisk	VaR	5,1	46,1	3,0	26,9	3,3
Inflationsrisk	VaR	0,1	2,2	0,1	1,2	0,0
Diversifieringseffekt	VaR	10 %	38 %	10 %	32 %	10 %

1) Nordeas VaR-modell beskrivs i avsnittet Mätning av marknadsrisk (nedan).

Osäkra fordringar

Koncernens osäkra fordringar, brutto, minskade till 5 550 mn euro (5 960 mn euro), vilket motsvarar 163 punkter av den samlade utlåningen (162 punkter). 58 procent av de osäkra fordringarna, brutto, utgörs av lån där kunderna fortfarande betalar (reglerade) och 42 procent är lån där kunderna ej betalar (oreglerade). Osäkra fordringar netto, efter reserveringar för individuellt värderade osäkra fordringar, uppgick till 3 637 mn euro (3 747 mn euro) eller 108 punkter av den samlade utlåningen (102 punkter). Reserverna för individuellt värderade lånefordringar minskade något från 2 213 mn euro till 1 913 mn euro. Reserverna för gruppvis värderade lånefordringar ökade något från 451 mn euro till 513 mn euro. Reserveringskvoten för individuella reserver minskade till 34 procent, och den totala reserveringskvoten var något högre och uppgick till 44 procent. Minskningen av osäkra fordringar avsåg huvudsakligen branscherna Övriga material (byggmaterial, etc) och Fastigheter. De branscher där de osäkra fordringarna ökade mest var Shipping- och offshoreverksamhet och Energi. Förfallna lånefordringar (6 dagar eller mer) som inte är osäkra minskade för företagskunder till 704 mn euro (962 mn euro), och förfallna lånefordringar bland privatkunder minskade till 1 410 mn euro (1 620 mn euro) under 2016.

Kreditförluster

Kreditförlusterna ökade under 2016 med 5 procent till 502 mn euro (479 mn euro). Detta motsvarade en kreditförlustrelation på 15 punkter (14 punkter). 427 mn euro (336 mn euro) avsåg företagskunder och 74 mn euro (143 mn euro) privatkunder. På företagssidan gjordes de största avsättningarna inom branscherna Konsumentkapitalvaror, Dagligvaror och Detaljhandel. Shipping, Offshore & Oil Services redovisade kreditförluster på 127 mn euro för 2016, att jämföra med 7 mn euro året före.

Motpartskreditrisk

Motpartskreditrisken består i att Nordeas motpart i ett valuta-, ränte-, råvaru-, aktie- eller kreditderivatkontrakt fallerar före förfallodagen och att Nordea vid den tidpunkten har en fordran på motparten. Motpartskreditrisk kan också finnas i återköpsavtal och andra transaktioner avseende värdepappersfinansiering. Exponeringen uppgick vid utgången av 2016

till 33,6 md euro (32,5 md euro), varav den aktuella nettoexponeringen (efter nettningsavtal och säkerheter) var 13,6 md euro. 56 procent av exponeringen och 35 procent av den aktuella nettoexponeringen avsåg finansinstitut. Information om finansiella instrument som omfattas av ramavtal för nettning finns i not K41.

Marknadsrisk

Marknadsrisk är risken för förlust i Nordeas innehav och transaktioner till följd av förändringar i marknadskurser och parametrar som påverkar marknadsvärdet, till exempel förändringar i räntor, ränteskillnader, valutakurser, aktiekurser, råvarupriser och volatilitet i optioner. Nordea Markets och Group Treasury and Asset & Liability Management (Group TALM) står för huvuddelen av Nordeakoncernens marknadsrisk. Nordea Markets ansvarar för den kunddrivna handeln, Group TALM för upplåningen och investeringar för Nordeas egen räkning, förvaltningen av tillgångar och skulder, likviditetsportföljerna och portföljen av ställda panter/säkerheter. För all övrig bankverksamhet hanteras marknadsriskerna av Group TALM.

Strukturell valutarisk uppstår genom investeringar i dotterföretag och intresseföretag i utländsk valuta. Nordea risksäkrar normalt sådana investeringar genom matchad finansiering, även om avsteg kan förekomma på marknader där matchad finansiering inte kan uppnås eller endast kan uppnås till orimligt hög kostnad.

Intäkter och kostnader i utländsk valuta eller från utländska filialer medför en valutarisk, som i de enskilda Nordeabolagen hanteras inom ramen för respektive bolags valutaposition. Valutaomräkningsdifferenser i koncernens eget kapital utgörs normalt av skillnaden mellan eget kapital och goodwill i utländsk valuta minus nettot av investeringar i säkringar samt skatt. Utöver den omedelbara förändringen i marknadsvärdet på Nordeas tillgångar och skulder som kan uppstå vid svängningar på finansmarknaden, skulle en ränteförändring också kunna påverka räntenettot över tiden. Detta kallas för strukturell räntenettorisik (SIIR) och beskrivs närmare nedan. Marknadsrisk för Nordeas del uppstår också i samband med förmånsbestämda pensioner för Nordeas medarbetare (pensionsrisk) och i samband med placeringar och försäkringsavtal inom Life & Pensions.

Mätning av marknadsrisk

Nordea beräknar value-at-risk (VaR) med hjälp av historisk simulering. Den aktuella portföljen omvärderas utifrån dagliga förändringar i marknadspriser och parametrar som observerats under de senaste 500 handelsdagarna, vilket ger ett underlag på 499 utfall baserade på empiriska data. Utifrån detta underlag används förväntad förlust-metoden för att beräkna VaR, vilket innebär att VaR-siffran baseras på genomsnittet av de mest ogynnsamma utfallen i underlaget. Siffran för 1-dags VaR omvandlas till 10-dagars VaR. Siffran för 10-dagars VaR används för att begränsa och mäta marknadsrisk i både handelslagret och den övriga verksamheten. Separata VaR-siffror beräknas för ränte-, ränteskillnads-, valuta-, aktie- och inflationsrisk. Det samlade VaR-måttet omfattar alla dessa riskkategorier, vilket medger en diversifieringseffekt mellan kategorierna. VaR-siffrorna omfattar både linjära positioner och optioner. Modellen har anpassats för att ta fram en 99-procentig VaR-siffror. Detta innebär att siffran för 10-dagars VaR kan tolkas som den förlust som överskrider under en av hundra 10-dagars handelsperioder. Det bör dock betonas att även om mycket arbete ägnas åt att göra VaR-modellen så realistisk som möjligt, så baseras alla modeller på antaganden och uppskattningar som har stor inverkan på de risktal som genereras. Historisk simulering har den fördelen att den inte är beroende av specifika antaganden om utfallens fördelning, men eftersom det är historiska marknadsvariabler som används får man kanske inte en rättvisande bild av hur dessa variabler kommer att utvecklas i framtiden. Valet av tillämpad tidsperiod är också viktigt. Medan en längre tidsperiod kan förbättra modellens förutsäggande egenskaper och minska konjunkturreffekterna, innebär en kortare tidsperiod att modellen reagerar snabbare på plötsliga förändringar i volatiliteten på finansmarknaden. Nordeas beslut att använda historiska data för de senaste 500 dagarna syftar till att nå en balans mellan fördelarna och nackdelarna med att använda längre eller kortare tidsserier för beräkningen av VaR.

Valutapositioner, valutarelaterad VaR¹

Mn euro	2016	2015
DKK	-845,3	665,3
SEK	134,2	-45,4
NOK	30,0	12,1
USD	28,3	91,7
Övriga ²	7,1	

1) De redovisade valutapositionerna är hänförliga till finansiella instrument i handelslagret och i den övriga verksamheten. Derivat är inkluderade med sina deltagarvärden. Strukturell valutarisik, hänförlig till exempelvis investeringar i dotterföretag och intresseföretag eller intäkter och kostnader i utländsk valuta, är inte inkluderade.

2) Sammanlagd nettoposition för enskilda valutapositioner med ett absolut värde på under 20 mn euro.

Marknadsriskanalys

Marknadsrisken i Nordeas handelslager redovisas i tabellerna ovan. Det samlade VaR-måttet uppgick vid utgången av 2016 till 16 mn euro (33 mn euro). Ränterelaterat VaR uppgick till 12 mn euro (32 mn euro). Marknadsrisken i övrig verksamhet i Nordea redovisas i tabellerna ovan. Det samlade VaR-måttet uppgick vid utgången av 2016 till 59 mn euro (77 mn euro). Ränterelaterat VaR uppgick till 58 mn euro (76 mn euro). Det verkliga värdet på portföljen av mindre likvida alternativa investeringar uppgick vid utgången av 2016 till 517 mn euro (553 mn euro), varav riskkapitalfonder 238 mn euro, hedgefonder 48 mn euro, kreditfonder 168 mn euro och "seed-money" 63 mn euro. Alla fyra typerna av investeringar har fördelats på ett antal olika fonder.

Strukturell räntenettorisik

Strukturell räntenettorisik (SIIR) motsvarar det värde med vilket Nordeas ackumulerade räntenetto skulle förändras under kommande tolv månader vid en förändring av samtliga räntor med 1 procentenhet. Jämförelseräntorna i scenarierna kan som lägst vara noll. SIIR speglar de skillnader som uppstår för poster i och utanför balansräkningen när räntebindnings-tiderna, volymerna eller jämförelseräntorna för tillgångar, skulder och derivatinstrument inte helt motsvarar varandra. Nordeas SIIR-hantering bygger på fastställda riktlinjer som i sin tur resulterar i olika åtgärder och rutiner för SIIR.

Riktlinjerna handlar om optimering av finansiell struktur, balanserat risktagande och tillförlitlig resultattillväxt, identifiering av alla väsentliga källor till SIIR, mätning under pressade marknadsförhållanden samt korrekt information till allmänheten.

Mätmetoder för SIIR

Nordeas SIIR mäts med hjälp av dynamiska simuleringar genom att beräkna flera räntenettoscenarier och sedan jämföra skillnaderna mellan dessa. Flera räntescenarier tillämpas, men de grundläggande måtten för SIIR utgår från två huvudscenarier: stigande räntor och sjunkande räntor. Dessa scenarier mäter effekten på Nordeas räntenetto för en 12-månadersperiod vid 1 procentenhets ökning respektive minskning av samtliga räntor. Balansräkningen antas vara konstant över tiden. Hänsyn tas emellertid till huvuddragen i kundernas beteende och beslutsprocessen avseende Nordeas egna räntor.

SIIR-analys

Vid årets slut uppgick SIIR för stigande marknadsräntor till 822 mn euro (384 mn euro) och SIIR för sjunkande marknadsräntor till -762 mn euro (13 mn euro). Dessa siffror visar att räntenettet skulle öka om räntorna steg. Till följd av lägstanivåer i scenariedefinitionerna ökar räntenettet vid både stigande och sjunkande marknadsräntor.

Operativ risk

Operativ risk definieras som risken för direkt eller indirekt förlust eller skadat anseende till följd av brister eller fel hänförliga till interna processer, eller till människor, system eller externa händelser. I fråga om Nordeas kapitalbas omfattar operativ risk även legal risk och regelefterlevnadsrisk. Operativ risk finns i all verksamhet i organisationen, i verksamhet som lagts ut på entreprenad och i all kontakt med externa parter.

Huvudprincipen för hanteringen av operativa risker i Nordea är de tre försvarslinjerna. Den första försvarslinjen utgörs av affärsområdena och koncernfunktionerna. De ansvarar för sin egen riskhantering i den dagliga verksamheten och för att verksamheten bedrivs inom fastställda gränser och i enlighet med Nordeas styrdokument för intern kontroll och riskhantering i första försvarslinjen. Kontrollfunktionen Group Operational Risk (GOR), som ingår i Group Risk Management and Control, hör till den andra försvarslinjen och ansvarar för att ta fram och uppdatera styrdokumentet för hantering av operativa risker. De stöttar linjeorganisationen och kontrollerar också att styrdokumentet följs. Grundprinciperna för hur operativa risker ska hanteras i banken anges i Nordeas riktlinjer för operativ risk (Operational Risk Policy) som är ett av styrdokumentet för riskhantering och intern kontroll. Hanteringen av operativa risker är förebyggande, med betoning på utbildning och riskmedvetenhet. Group Internal Audit genomför revisioner i den tredje försvarslinjen och avger en förklaring till Nordeas intressenter om tillförlitligheten i bankens interna kontroller och riskhanteringsprocesser.

Den viktigaste processen för hantering av operativa risker är den årliga processen för operativ riskbedömning. Pro-

cessen innefattar en utvärdering av risken i den egna verksamheten, en scenarieanalys och kontroller på koncernnivå, och den fokuserar på både divisionernas/enheternas risker i den dagliga verksamheten och de risker som skulle kunna orsaka extremt stora ekonomiska förluster eller få andra betydande konsekvenser för Nordea. Det görs en utvärdering som ska säkerställa att kraven i koncerndirektiven uppfylls. Riskerna identifieras såväl uppifrån och ner som nerifrån och upp genom analys av resultatet från kontrollfrågor och information från exempelvis incidentrapportering, scenarieanalys, kvalitets- och riskanalyser samt produktgodkännanden. När riskerna har identifierats görs en bedömning av konsekvenserna om dessa skulle bli verklighet, och därefter fastställs åtgärder som ska stävja riskerna. Tidsmässigt sammanfaller den här utvärderingen med den årliga planeringsprocessen, vilket säkerställer att koncernens övergripande prioriteringar baseras på adekvat information.

Slutsatserna rapporteras till Group Risk Management and Control (GRMC), koncernledningen och styrelsen eller berört styrelseutskott.

Regelefterlevnadsrisk

Nordea definierar regelefterlevnadsrisk som risken att inte lyckas efterleva lagar, förordningar, regler, föreskriven praxis och etiska standarder som reglerar Nordeas verksamhet i ett land, och där detta skulle kunna resultera i att koncernen drabbas av betydande ekonomiska förluster, skadat anseende eller anmärkningar/straffavgifter från myndigheterna.

Huvudprincipen för hanteringen av compliance-risk i Nordea är de tre försvarslinjerna. Första försvarslinjen utgörs av affärsområdena och koncernfunktionerna som äger risken och ansvarar för sin egen riskhantering i den dagliga verksamheten liksom för kontrollen av regelefterlevnadsrisker. Ledningen på samtliga nivåer ansvarar för att verksamheten bedrivs inom fastställda gränser och i enlighet med Nordeas direktiv, instruktioner och riskhanteringsprocesser, liksom för att införa instruktioner och anvisningar på koncern- och affärsområdesnivå och se till att dessa följs.

Group Compliance är den andra försvarslinjen. Enheten samordnar, främjar och övervakar effektiviteten och integriteten i koncernens hantering av regelefterlevnadsrisk. Group Compliance gör en oberoende utvärdering av hur banken efterlever gällande regler och bestämmelser, genom bland annat sin övervakning av verksamheten. Vidare ger Group Compliance råd, stöd och utbildning åt första försvarslinjen om olika sätt att effektivt hantera skyldigheter på regelefterlevnadsområdet. Group Internal Audit genomför revisioner i den tredje försvarslinjen och avger en förklaring till Nordeas intressenter om tillförlitligheten i bankens interna kontroller och riskhanteringsprocesser.

I april 2016 inledde koncernchefen en intern utredning för att klargöra huruvida vi i vår Private Banking-verksamhet har följt våra interna riktlinjer och gällande lagstiftning för beskattning och bekämpning av penningtvätt. Utredningen omfattade Panama-relaterade offshorestrukturer i Nordea Bank S.A. i Luxemburg (NBSA) och i Nordic Private Banking. Utredningen fann inga belägg för att medarbetare skulle ha initierat bildandet av offshorestrukturer, och inte heller att de proaktivt skulle ha bistått kunder att undgå eventuell skatt. Däremot slår utredningen fast att många av de granskade kundkännedomshandlingarna inte alls når upp till de standarder som anges i koncernens riktlinjer. Detta avser främst rutinen för så kallad utökad kundkännedom, som krävs för högrisk kunder. Ett antal initiativ har startats för att åtgärda bristerna.

I juni 2016 genomförde danska finansinspektionen en granskning av hur Nordea Bank Danmark A/S följt regelverken för bekämpning av penningtvätt. Slutrapporten resulterade i kritik och ärendet överlämnades i juni 2016, i enlighet med dansk administrativ praxis, till polisen för ytterligare utredning och eventuella sanktioner.

För att komma till rätta med de brister som Finansinspektionen i Sverige poängterade förra våren, och som även den danska finansinspektionen lyfte fram, startade vi 2015 ett särskilt program, Financial Crime Change Programme, med syftet att säkerställa gedigna, koncernövergripande styrdokument och processer. Vi har sedan dess kraftigt ökat resurserna för att förbättra vår kapacitet att hantera risker hänförliga till ekonomisk brottslighet, och det nya arbetssättet införs nu successivt i Nordeas processer.

I slutet av 2015 inrättades Business Ethics and Values Committee, med uppgift att kontrollera att Nordea bedriver sin verksamhet på ett ansvarsfullt sätt och i enlighet med våra värderingar och etiska standarder. I syfte att stärka företagskulturen i koncernen startades under tredje kvartalet 2016 ett särskilt program som omfattar alla medarbetare i Nordea.

Tillsynsmyndigheterna genomförde under 2016 löpande granskningar av Nordeas regelefterlevnad på flera områden, bland annat placeringsrådgivning, bekämpning av penningtvätt, skatt, konkurrens samt styrning och kontroll. Nordea har också blivit ombedd att svara på frågor från statliga myndigheter i USA om vår tidigare efterlevnad av USA:s ekonomiska sanktioner under åren 2008–2013. Vissa utredningar pågår fortfarande och det kan inte uteslutas att dessa kan komma att leda till kritik eller sanktioner.

Utöver Financial Crime Change Programme gör Nordea också mer generella satsningar på att förbättra bankens standarder, processer och resurser för regelefterlevnad. Nordea har tagit fram en reviderad verksamhetsmodell för regelefterlevnad, anställt mer personal och infört särskilda stödenheter i första försvarslinjen för regelefterlevnad och operativ risk.

Livförsäkringsrisk och marknadsrisk inom Life & Pensions

Nordea Life & Pensions (NLP) har ett brett utbud av liv- och sjukförsäkringsprodukter, från kapitalförsäkringar med en löptid på några få år till mycket långfristiga pensionssparavtal där löptiden kan vara längre än 40 år. Det sker en strategisk förskjutning från traditionella försäkringar, där försäkringstagarna får en garanterad avkastning, till marknadsräntebaserade produkter, där försäkringstagarna tar en större del av placeringsrisken men också gynnas om avkastningen skulle bli högre. De två största riskerna inom livförsäkringsverksamheten är fortfarande marknadsrisk samt liv- och sjukförsäkringsrisk.

I NLP uppstår marknadsrisk huvudsakligen till följd av värdeskillnader mellan tillgångar och skulder och påverkas av hur känsliga dessa tillgångar och skulder är för förändringar i nivån på eller svängningarna i marknadskurser eller räntor. Dessutom uppstår marknadsrisk i NLP i samband med placering av försäkringstagarnas kapital. Marknadsrisken begränsas genom aktiv investeringsstyrning, där detta är lämpligt, i syfte att minska värdeskillnaden mellan tillgångar och skulder, och samtidigt generera en avkastning som gör att Nordea Life & Pensions kan fullgöra lämnade garantier och därmed infria kundernas förväntningar.

Liv- och sjukförsäkringsrisk är risken för oväntade förluster till följd av förändringar i nivån, trenden eller svängningarna för mortalitet, förväntad livslängd, invaliditet samt risken för återköp eller bortfall. Risken bedöms normalt genom att mäta exponeringen, analysera de erfarenhetsmässiga riskerna avseende mortalitet, morbiditet, bortfall och kostnader, samt genomföra olika känslighets- och stresstester.

Liv- och sjukförsäkringsrisken kontrolleras huvudsakligen med hjälp av aktuariemetoder, det vill säga genom prissättning, kundurvalsregler, återförsäkring, stresstester samt tillräckliga riskreserveringar.

Likviditetshantering

Viktiga frågor under 2016

Nordea fortsatte under 2016 att dra nytta av sin konservativa likviditetsriskhantering. Genom att fokusera på en diversifierad och stark finansieringsbas hade koncernen tillgång till alla relevanta finansmarknader och kunde aktivt utnyttja alla sina upplåningsprogram. Nordea emitterade cirka 23 md euro i långfristiga skuldinstrument, exklusive förlagslån och säkerställda obligationer emitterade av Nordea Kredit Realkreditaktieselskab, varav cirka 14 md euro på den svenska, finska och norska marknaden för säkerställda obligationer. Finansinspektionen i Sverige införde krav på likviditetstäckningsgrad (Liquidity Coverage Ratio, LCR) som trädde ikraft i början av 2013, och Nordea uppfyller LCR-kraven i alla valutor tillsammans och separat i dollar och euro. Nordea uppfyller också kraven i Europeiska bankmyndighetens delegerade akt om LCR som trädde ikraft i oktober 2015.

Ledningsprinciper och kontroll

TALM ansvarar för fullföljandet av Nordeas likviditetsstrategi, för likviditetshanteringen och för efterlevnaden av koncernens övergripande limiter som fastställts av styrelsen och riskkommittén. TALM, som ingår i den första försvarslinjen, utvecklar koncernens styrdokument för likviditetsrisk och likviditetshantering, som utgörs av riktlinjer, instruktioner och anvisningar, och tar fram principerna för prissättning av likviditetsrisk. GMCCR (andra försvarslinjen) granskar koncernens riktlinjer och styrdokument, och utövar kontroll över likviditetshanteringen.

Styrelsen definierar risktoleransen på likviditetsområdet genom att fastställa gränsvärden för olika likviditetsmått. Det viktigaste måttet är överlevnadshorisonten, som anger risktoleransen genom att fastställa en minsta överlevnadsperiod på tre månader under Nordeaspecifika och marknadsomfattande stressscenarier, och med definierade riskbegränsande åtgärder.

Hantering av likviditetsrisk

Likviditetsrisk är risken att endast kunna fullgöra likviditetsåtaganden till ökad kostnad eller – i sista hand – inte alls kunna fullgöra åtaganden vid förfall. Nordeas likviditetsriskhantering och likviditetsstrategi bygger på fastställda riktlinjer som i sin tur resulterar i olika åtgärder, limiter och rutiner för likviditetsrisk.

Riktlinjerna anger att Nordeas likviditetshantering ska präglas av en konservativ hållning till likviditetsrisk. Nordea strävar efter diversifierad finansiering och försöker bygga upp och underhålla relationer med investerare för att säkerställa tillgång till marknaden. Nordeas breda och diversifierade finansieringsbas speglar koncernens starka ställning på de fyra hemmamarknaderna, med en stark och stabil kundbas inom retail och en mängd olika finansieringsprogram. Finansieringsprogrammen är både kortfristiga (amerikanska och europeiska företagscertifikat, andra företagscertifikat, bankcertifikat) och långfristiga (säkerställda obligationer, European Medium Term Notes, Medium Term Notes) och omfattar flera olika valutor.

Nordeas finansieringskällor framgår av tabellen nedan. Vid utgången av 2016 uppgick utnyttjad volym i de kortfristiga programmen till 36,9 md euro (49,3 md euro), med en genomsnittlig återstående löptid på 0,3 år (0,3 år). Volymen i de långfristiga programmen uppgick till 154,9 md euro (152,7 md euro), med en genomsnittlig återstående löptid på 6,0 år (6,0 år). Under 2016 ökade volymen i de långfristiga programmen med 2,2 md euro, medan volymen i de kortfristiga programmen minskade med 12,4 md euro. Förtroende är oerhört viktigt på upplåningsmarknaden, och därför publicerar Nordea fortgående information om koncernens likviditetssituation. I Nordeas hantering av likviditetsrisk ingår stresstest och en

beredskapsplan för likviditetshantering. Stresstest definieras som en utvärdering av potentiella effekter på bankens likviditet om en rad exceptionella men inte otänkbara händelser skulle inträffa. Stresstesterna innefattar också måttet överlevnadshorisont (se nedan), som tar hänsyn till ett kombinerat scenario för likviditetsrisk (idiosynkratisk och marknadsomfattande stress).

Mätmetoder för likviditetsrisk

Riskhanteringen är inriktad på både kortsiktig och strukturell långsiktig likviditetsrisk. I syfte att hantera korta finansieringspositioner mäter Nordea finansieringsbehovet, uttryckt som maximalt förväntat behov av likvida medel under de närmaste 30 dagarna. Kassaflöden från både balansposter och poster utanför balansräkningen ingår. Finansieringsbehovet mäts och begränsas för varje enskild valuta och för alla valutor sammanlagt. Det sammanlagda beloppet för alla valutor begränsas av styrelsen.

Nordea har en likviditetsbuffert för att säkerställa finansiering i situationer där koncernen är i tvingande behov av kontanta medel och de normala finansieringskällorna inte räcker till. Buffertens miniminivå fastställs av styrelsen. Likviditetsbufferten utgörs av högljikvida värdepapper som innehas av Group Treasury & ALM och som centralbankerna godtar som säkerhet. Dessa värdepapper kan snabbt säljas eller användas som säkerhet vid finansiering.

Under 2011 infördes måttet överlevnadshorisont. Det påminner begreppsmässigt om likviditetstäckningsgraden (LCR). Måttet tar hänsyn till kassaflöden hänförliga till likviditetsbufferten och risken i upplåningsbehovet. Dessutom ingår förväntade kassaflöden från sådant som påverkar beredskapslikviditeten. Överlevnadshorisonten definierar koncernens risktolerans avseende kortfristig likviditet och visade fram till mars månad 2016 överskottlikviditeten efter 30 dagar utan tillgång till upplåning på marknaden. I april 2016 förlängdes den här perioden till 90 dagar. Det är styrelsen som fastställt kravet på överskottlikviditet efter 90 dagar utan tillgång till upplåning på marknaden. Nordeas strukturella likviditetsrisk mäts och begränsas av styrelsen med hjälp av ett särskilt mått, nettobalans av stabil upplåning, som anger skillnaden mellan långfristiga skulder och långfristiga tillgångar. Skulderna utgörs främst av inlåning från allmänheten, bankupplåning och obligationer med en återstående löptid på mer än 12 månader samt eget kapital, medan långfristiga tillgångar huvudsakligen utgörs av utlåning till allmänheten och annan utlåning med en återstående löptid på mer än 12 månader samt lånelöften. Koncernchefen har i koncernledningen fastställt målet att nettobalansen av stabil upplåning ska vara positiv, vilket innebär att stabila tillgångar ska finansieras med stabila skulder.

Analys av likviditetsrisk

Den kortsiktiga likviditetsrisken hölls kvar på en konservativ nivå under hela 2016. Det genomsnittliga finansieringsbehovet, det vill säga det genomsnittliga förväntade behovet av likvida medel under de närmaste 30 dagarna, uppgick till +21,6 md euro (+20,4 md euro). Nordeas likviditetsbuffert uppgick under 2016 till mellan 54,4 och 68,6 md euro (54,6 – 82,3 md euro), med ett genomsnitt på 59,9 md euro (61,9 md euro). Nordeas buffert är mycket likvid och utgörs uteslutande av värdepapper som innehas av Group Treasury & ALM och är belåningsbara i centralbanken (se tabellen nedan). Överlevnadshorisonten låg under hela 2016 på mellan 24,6 och 49,4 md euro (40,6 – 55,8 md euro), med ett genomsnitt på 32,3 md euro (48,4 md euro). Målet att alltid ha en positiv nettobalans av stabil upplåning har under hela 2016 uppnåtts med bred marginal. Årsgenomsnittet för nettobalansen av stabil upplåning var 69,3 md euro (55,0 md euro).

Likviditetstäckningsgraden (LCR), som mäter likviditetsrisken enligt svenska regler, uppgick till 159 procent för koncernen vid utgången av 2016 (201 procent), och årsgenomsnittet

Nettobalans av stabil upplåning, 31 december 2016

Md euro	
Stabila skulder och eget kapital	
Primärkapital och supplementärt kapital	31,5
Säkerställd/icke säkerställd upplåning >1 år	133,9
Stabil inlåning från privatkunder	30,1
Mindre stabil inlåning från privatkunder	51,0
Inlåning från företag <1 år	77,7
Summa stabila skulder	324,3
Stabila tillgångar	
Utlåning till företag och privatkunder >1 år	237,1
Långfr. utlåning till banker och finansiella företag	3,8
Övriga illikvida tillgångar	11,2
Summa stabila tillgångar	252,1
Poster utanför balansräkningen	2,2
Nettobalans av stabil upplåning	69,9

Finansieringskällor, 31 december 2016

Typ av skuld, mn euro	Räntebas	Snittlöp-tid (år)	Belopp
Skulder till kreditinstitut			
- Kortare än 3 månader	Euribor etc.	0,0	34 775
- Längre än 3 månader	Euribor etc.	1,9	3 383
In- och upplåning från allmänheten			
- Avistainlåning	Administrativ	0,0	149 191
- Övrig inlåning	Euribor etc.	0,2	29 613
Emitterade värdepapper			
- Bankcertifikat	Euribor etc.	0,3	19 089
- Företagscertifikat	Euribor etc.	0,2	17 805
- Säkerställda bostadsobligationer	Fast ränta, marknadsbaserad	7,3	109 477
- Övriga obligationslån	Fast ränta, marknadsbaserad	2,9	45 379
Derivatinstrument		—	68 638
Övriga ej räntebärande skulder		—	54 230
Efterställda skulder			
- Daterade förlagslån	Fast ränta, marknadsbaserad	6,1	7 085
- Eviga och övriga förlagslån	Fast ränta, marknadsbaserad	—	3 374
Eget kapital			32 411
Summa			574 449
Skulder till försäkringstagare			41 210
Summa, inklusive livförsäkringsrörelsen			615 659

Information om fördelning av löptider finns i not K45.

uppgick till 158 procent (134 procent). Vid utgången av 2016 uppgick LCR i euro till 334 procent (303 procent) och i dollar till 221 procent (188 procent), båda enligt svenska regler. Års-genomsnittet uppgick till 209 respektive 224 procent. LCR enligt Europeiska bankmyndighetens delegerade akt uppgick till 165 procent vid årets slut (161 procent).

Kapitalhantering

Nordea strävar efter en effektiv kapitalanvändning och är därför aktiv i förvaltningen av olika tillgångar, skulder och risker i balansräkningen. Målet är att öka avkastningen till aktieägarna och samtidigt upprätthålla en väl avvägd kapitalstruktur. Styrelsen är ytterst ansvarig för att fastställa Nordeas kapitaltäckningsmål, kapitalpolicy och övergripande styrdokument för kapitalhantering. Förmågan att nå målen och uppfylla minimikraven för kapitaltäckning granskas regelbundet inom Asset and Liability Committee (ALCO) och riskkommittén.

Kapitalkrav

Kapitalkravet och kapitalbasen som beskrivs i detta avsnitt utgår från reglerna i kapitaltäckningsförordningen (CRR) och inte redovisningsstandarderna (se not K38 för ytterligare information). Kapitalkravet och kapitalbasen avser därför endast Nordea Bank AB (publ) i dess konsoliderade situation, och där ingår inte försäkringsbolagen.

Kapitalpolicy

Nordeas nuvarande kapitalpolicy anger att koncernen under normala affärsförhållanden ska ha miniminivåer för kärnprimärkapitalrelationen, primärkapitalrelationen och den totala kapitalrelationen som överstiger de kapitalkrav som stipuleras av Finansinspektionen i Sverige. Dessutom kommer Nordea att hålla en kapitalbuffert på 50–150 punkter, som går utöver myndigheternas kärnprimärkapitalkrav. De nuvarande kapitalmålen speglar Finansinspektionens senaste kommunikation, men det finns fortfarande utestående frågor kring reglernas utformning, bland annat avseende förändringar i dagens kapitalgolv.

Minimikrav för kapitaltäckning

Riskenxponeringsbelopp beräknas i enlighet med kraven i CRR. Vid utgången av 2016 omfattades 87 procent av Nordeas risk-exponeringsbelopp för kreditrisk av metoden för intern riskklassificering (IRK). Nordea har för avsikt att införa IRK-metoden för vissa återstående portföljer under 2017. Nordea har tillstånd att använda interna Value-at-Risk-modeller (VaR) för att beräkna kapitalkravet för huvuddelen av marknadsrisken i handelslagret. Schablonmetoden används för operativ risk.

Internt kapitalkrav

Nordeas interna kapitalkrav uppgick vid årets slut till 14,6 md euro. Det interna kapitalkravet ska jämföras med kapitalbasen som vid samma tidpunkt uppgick till 32,9 md euro. Det interna kapitalkravet beräknas enligt kraven i pelare 1 och pelare 2. Ytterligare information finns i Nordeas pelare III-rapport. Därutöver kräver tillsynsmyndigheterna att Nordea ska hålla kapital för andra typer av risker som identifierats i samband med den årliga översyns- och utvärderingsprocessen (SREP). Enligt utfallet av SREP för 2016, som kommunicerades i oktober 2016, uppgick kärnprimärkapitalkravet till 17,3 procent från tredje kvartalet 2016. Vid utgången av året bedöms kärnprimärkapitalkravet vara 17,4 procent. Det samlade buffertkravet utgörs av en systemriskbuffert på 3 procent, en kapitalkonserveringsbuffert på 2,5 procent och en kontryckisk buffert på cirka 0,5 procent. Den kontryckiska bufferten väntas öka till cirka 0,7 procent vid utgången av 2017, efter den planerade höjningen av det kontryckiska buffertkravet i Sverige under första kvartalet och Norge under fjärde kvartalet 2017. Övriga delar i pelare 2 utgörs av Finansinspektionens benchmark-modeller för kreditrisk samt pelare 2-påslag som en följd av SREP. Det slutliga kapitalkravet för 2017 beror på utfallet av SREP för 2017, som Nordea räknar med ska vara klart i oktober 2017.

Kapitalkrav och riskexponeringsbelopp (REA)

Mn euro	31 dec 2016		31 dec 2015
	Minimi-kapitalkrav	REA	REA
Kreditrisk	8 601	107 512	116 978
- varav motparts kreditrisk	759	9 489	9 510
IRK-metoden	7 517	93 958	103 717
- företag	4 977	62 212	70 371
- avancerade	3 887	48 585	56 211
- grundläggande	1 090	13 627	14 160
- institut	572	7 144	8 526
- privatkunder	1 755	21 933	22 520
- med säkerhet i fast egendom	1 001	12 505	12 702
- övrigt privatkunder	754	9 428	9 818
- poster som utgör värdepapperiserade tillgångar	66	828	–
- övrigt	147	1 841	2 300
Schablonmetoden	1 084	13 554	13 261
- stater och centralbanker	26	320	504
- kommuner eller lokala myndigheter	21	266	237
- offentlig sektor	3	39	32
- multilaterala utvecklingsbanker	2	32	0
- internationella organisationer	–	–	–
- institut	40	498	282
- företag	173	2 159	2 109
- hushåll	258	3 223	3 137
- exponeringar med säkerhet i fastigheter	229	2 863	2 887
- fallerade	9	114	119
- förenade med särskilt hög risk	56	701	741
- säkerställda obligationer	–	–	–
- institut och företag med kortfristigt kreditbetyg	–	–	–
- fondföretag	–	–	–
- aktier	221	2 760	2 617
- övrigt	46	579	596
Risk hänförlig till kreditvärdighetsjusteringar	144	1 798	1 751
Marknadsrisk	358	4 474	6 534
- handelslager, intern modell	236	2 942	2 990
- handelslager, schablonmetoden	74	928	1 209
- övrig verksamhet, schablonmetoden	48	604	2 335
Operativ risk	1 350	16 873	17 031
Schablonmetoden	1 350	16 873	17 031
Ytterligare riskexponeringsbelopp, artikel 3 CRR	200	2 500	1 000
Delsumma	10 653	133 157	143 294
Justering för Basel I-golv			
Ytterligare kapitalkrav enligt Basel I-golv	6 612	82 655	78 533
Summa	17 265	215 812	221 827

Pelare 2-påslagen, inklusive riskviktsgolven, påverkar inte nivån på det högsta utdelningsbara beloppet, där automatiska restriktioner för utdelning kopplade till det kombinerade buffertkravet skulle träda in, såvida inte ett formellt beslut om pelare 2 har fattats. Något formellt beslut om pelare 2 har inte fattats. Det högsta utdelningsbara beloppet är för närvarande 10,5 procent och väntas öka till 10,7 procent 2017, när de kon- tracykliska buffertkraven i Sverige och Norge höjs.

Ekonomiskt kapital (EC)

Ekonomiskt kapital är ett sätt att allokera kostnaden för att hålla kapital i samband med risktagande. Allokeringen av kostnader inom EC-modellen grundas på samma riskkomponenter som IKU, men tar dessutom hänsyn till risker i livförsäkringsrörelsen. EC beräknas för hela koncernen, medan IKU, som styrs av CRD IV, endast omfattar Nordea Bank AB (publ) i dess konsoliderade situation. EC har anpassats till kraven på kärnprimärkapital enligt CRR. Ekonomiskt kapital (EC inklusive Nordea Life & Pensions) uppgick vid utgången av 2016 till 26,3 md euro (25,0 md euro 2015).

Kapitalbas

Kapitalbas är summan av primärkapital och supplementärt kapital. Primärkapitalet utgörs av både kärnprimärkapital och övrigt primärkapital. Kärnprimärkapital är kapital av högsta kvalitet, med bästa förlustabsorberande förmåga, och utgörs huvudsakligen av inbetalt kapital och balanserade vinstmedel. Årets resultat får endast medräknas efter godkännande från Finansinspektionen och efter avdrag för föreslagen utdelning. Övrigt primärkapital och supplementärt kapital utgörs främst av eviga respektive daterade förlagslån. Innehav av andra finansiella företags förlagslån räknas av från motsvarande kapitaltyp.

Värdepapperisering

Nordea har ingått avtal med ett begränsat antal investerare om risköverföring avseende 8,4 md euro av bankens kreditportfölj genom en syntetisk värdepapperisering. Den utvalda portföljen omfattar totalt 8,4 md euro i krediter till drygt 3 000 både stora och små företag i Sverige och Danmark, fördelade på ett stort antal branscher och tillgångsslag. Affären var inte inriktad på någon specifik sektor. Enligt avtalet köper investerarna värdepapper kopplade till de i kreditportföljen ingående lånen. Till skillnad från en ren försäljning av låneportföljer kommer inga tillgångar att avföras från Nordeas balansräkning, och Nordea fortsätter att hantera lånen. Nordea behåller därmed alla sina kundrelationer. Affären har bokförts som ett derivat, och priset motsvarar en attraktiv kapitalkostnad för Nordea, vilket speglar Nordeas starka ställning inom kreditgivning.

Kapitalsituation för det finansiella konglomeratet

Sampokoncernens innehav i Nordea Bank AB (publ) uppgår till över 21,3 procent. Nordea ingår därmed i finanskonglomeratet Sampo, i enlighet med Lag om tillsyn över finans- och försäkringskonglomerat (2004/699) i Finland, som bygger på direktiv 2002/87/EG.

Ytterligare information

Mer upplysningar om kapitalhantering och kapitaltäckning finns i not K38, Kapitaltäckning, och i Nordeas kapital- och riskhanteringsrapport på nordea.com.

Sammanfattning av poster som ingår i kapitalbasen

Mn euro	31 dec 2016 ¹	31 dec 2015 ²
Beräkning av kapitalbas		
Eget kapital i konsoliderad situation	31 533	29 959
Föreslagen/verkställd utdelning	-2 625	-2 584
Kärnprimärkapital före avdrag enligt CRR	28 908	27 375
Uppskjutna skattefordringar	-	-
Immateriella tillgångar	-3 435	-2 866
IRK-reserveringar underskott (-)	-212	-296
Avdrag för investeringar i kreditinstitut (50%)	-	-
Pensionstillgångar utöver relaterade förpliktelser ¹	-240	-296
Övriga poster, netto	-483	-342
Summa avdrag från kärnprimärkapitalet enligt CRR	-4 370	-3 800
Kärnprimärkapital (netto efter avdrag)	24 538	23 575
Övrigt primärkapital före avdrag enligt CRR	3 042	2 968
Summa avdrag från övrigt primärkapital enligt CRR	-25	-27
Övrigt primärkapital	3 017	2 941
Primärkapital (netto efter avdrag)	27 555	26 516
Supplementärt kapital före avdrag enligt CRR	6 541	5 940
IRK-reserveringar överskott (+)	78	-
Avdrag för investeringar i kreditinstitut (50%)	-	-
Avdrag för investeringar i försäkringsföretag	-1 205	-1 501
Pensionstillgångar utöver relaterade förpliktelser	-	-
Övriga poster, netto	-65	-55
Summa avdrag från supplementärt kapital enligt CRR	-1 192	-1 556
Supplementärt kapital	5 349	4 384
Kapitalbas (netto efter avdrag)²	32 904	30 900

1) Baserat på villkorat godkännande av Finansinspektionen.

2) Kapitalbas justerad för IRK-reservering, dvs. justerad kapitalbas, uppgick den 31 dec 2016 till 33 038 mn euro.

3) Inklusive årets resultat.

Kapitaltäckning, nyckeltal

	2016	2015
Kärnprimärkapitalrelation exkl Basel I-golv (%)	18,4	16,5
Primärkapitalrelation exkl Basel I-golv (%)	20,7	18,5
Total kapitalrelation exkl Basel I-golv (%)	24,7	21,6
Kapitaltäckningskvot (kapitalbas / kapitalkrav exkl Basel I-golv)	3,1	2,7
Kapitaltäckningskvot (kapitalbas / kapitalkrav inkl Basel I-golv)	1,9	1,8

Life & Pensions – solvens II-position 30 nov 2016

Mn euro	Life & Pensions
Solvenskapitalkrav	2 549
Kapitalbas	4 065
Solvensbuffert	1 516
Solvenskvot	159 %

Life & Pensions – solvens II-känslighet 30 nov 2016

Procent	Life & Pensions
Solvenskvot	159 %
Börsnedgång 12 %	164 %
Räntor ner 50 punkter	164 %
Räntor upp 50 punkter	162 %

Nya regelverk

Kapitaltäckningsdirektivet (CRD IV) och kapitaltäckningsförordningen (CRR) trädde ikraft den 1 januari 2014 och följdes av krishanteringsdirektivet (BRRD) den 15 maj 2014. CRR blev direkt tillämplig i samtliga EU-länder från 1 januari 2014, medan CRD IV och BRRD införlivades i respektive lands nationella lagstiftning under 2014.

Den 14 mars 2016 beslutade Finansinspektionen i Sverige att höja den kontracykliska kapitalbufferten (CCyB) från 1,5 procent till 2 procent från den 19 mars 2017. Även den norska finansinspektionen har meddelat att dagens CCyB på 1,5 procent ska höjas till 2 procent från 31 december 2017.

Den 24 maj 2016 publicerade Finansinspektionen två nya metoder som syftar till att höja kapitalkraven vid företagsutlåning för banker som använder sig av intern riskklassificering (IRK). Enligt de nya metoderna ska bankerna i sina beräkningar av sannolikheten för fallissemang ta hänsyn till en ekonomisk nedgång vart femte år, och dessutom införs ett löptidsgolv på 2,5 år inom pelare 2 för banker som använder den avancerade IRK-metoden.

Förslag reviderade CRR, CRD IV och BRRD

I november 2016 publicerade EU-kommissionen ett förslag om reviderade BRRD, CRD IV och CRR. Ändringarna i CRR, som är en förordning, blir direkt tillämpliga i alla EU-länder så snart de träder i kraft, medan ändringarna i CRD IV och BRRD, som är direktiv, först måste införlivas i nationell lagstiftning. Tidpunkten för implementering är osäker, men det framgår att ändringarna tidigast träder i kraft under 2019, samt att vissa delar kan införas senare eller fasas in. Till de större ändringarna hör:

TLAC / MREL

EU-kommissionens förslag är att införa en standard för förlustabsorberande kapital (TLAC), som utfärdats av Rådet för finansiell stabilitet. TLAC bygger på BRRD, som innehåller minimikrav på kapitalbas och nedskrivningsbara skulder (MREL). Enligt TLAC ska globalt systemviktiga banker (G-SIB), som i EU:s lagstiftning benämns G-SII, hålla tillräckligt med förlustabsorberande skulder (nedskrivningsbara skulder) för att säkerställa en smidig och snabb absorbering av förluster och rekaptalisering i händelse av resolution. Syftet med MREL är detsamma som för TLAC, även om den tekniskt skiljer sig från denna och tillämpas för både G-SII:er och övriga institut inom EU.

Enligt EU-kommissionens förslag om ändringar i BRRD ska både G-SII:er och övriga systemviktiga institut (O-SII) uppfylla det så kallade företagsspecifika MREL-kravet som fastställts av resolutionsmyndigheterna. Kravet ska inte vara högre än summan av förlustabsorberande kapital och rekaptaliseringsbelopp, som båda fastställs utifrån minimikapitalkravet på 8 procent och kapitalkravet i pelare 2. För att banker ska kunna emittera godkända instrument på ett kostnads effektivt och harmoniserat sätt vill EU-kommissionen införa en ny rangordning vid insolvens för oprioriterad senior skuld.

Pelare 2

Förslaget delar upp påslagen enligt pelare 2 i pelare 2-krav (P2R) respektive pelare 2-anvisningar (P2G). P2R höjer det högsta utdelningsbara beloppet, medan P2G blir en anvisning som inte påverkar det högsta utdelningsbara beloppet.

NSFR

EU-kommissionen föreslår en bindande stabil nettofinansieringskvot (NSFR) som innebär att instituten måste finansiera sin långsiktiga verksamhet (tillgångar och poster utanför balansräkningen) genom stabil upplåning. NSFR-förslaget anpassar styrningen, regelefterlevnaden och tillsynen på området till EU:s krav på likviditetstäckningsgrad (LCR).

Bruttosoliditet

Förslaget innehåller ett bindande bruttosoliditetskrav på 3 procent av primärkapitalet, i överensstämmelse med den standard som fastställts av internationella Baselkommittén för banktillsyn (Baselkommittén). Frågan om ett eventuellt högre krav för G-SII:er skjuts upp tills Baselkommittén fattat beslut i frågan.

Marknadsrisk

I januari 2016 slutförde Baselkommittén sitt arbete med den fundamentala översynen av handelslagret (FRTB) och publicerade en ny standard för hantering av marknadsrisk. Ändringarna i CRR införlivar FRTB-reglerna i EU:s förordning med vissa justeringar, såsom att införandet skjuts upp till 2021 och sker under en treårsperiod. De viktigaste delarna i FRTB är en reviderad gräns för exponeringar i handelslagret och övrig verksamhet, en reviderad metod för interna modeller och en reviderad schablonmetod.

Stödfaktor för små och medelstora företag

EU-kommissionens förslag innehåller en utökad stödfaktor för små och medelstora företag. Dagens stödfaktor ger en kapitalkravsminskning på 23,81 procent för utlåning upp till 1,5 mn euro till små och medelstora företag. Förslaget innebär en ytterligare minskning på 15 procent för den del som överstiger tröskelvärdet 1,5 mn euro, och syftar till att stimulera utlåningen till dessa företag.

Ändringar i Basel III ("Basel IV")

Basel III är ett globalt regelverk om kapitaltäckning, stress-tester och likviditetsrisk i banksektorn. Regelverket fastställdes av medlemmarna i Baselkommittén 2010 och 2011, men vissa delar håller nu på att ses över.

Bland annat föreslås restriktioner för användningen av IRK-metoden för viss utlåning, till exempel till institut och stora företag, och införandet av golv för modellparametrar. Ett annat förslag är en reviderad schablonmetod, där riskvikterna baseras på riskdrivande faktorer och externa kreditbetyg. Baselkommittén föreslår vidare reviderade regler för operativ risk som ska beräknas med hjälp av en enhetlig metod utan modeller. Dessutom föreslår Baselkommittén ett nytt kapitalgolv som ska baseras på de reviderade schablonmetoderna för kreditrisk, marknadsrisk och operativ risk. Det pågår också diskussioner inom Baselkommittén om en eventuell bruttosoliditetsbuffert för banker som räknas som G-SIB.

I januari 2017 meddelade Baselkommittén att översynen befinner sig i sitt slutskede och man räknar med att vara klar inom en nära framtid.

IFRS 9 i kapitaltäckningen

I oktober 2016 publicerade Baselkommittén ett diskussionsunderlag och ett remissförslag om hur kapitaltäckningen ska förhålla sig till redovisningsmässiga avsättningar enligt IFRS 9 inom ramen för kapitalkraven i Basel III. Diskussionsunderlaget innehåller förslag på en reviderad kapitaltäckningshantering av avsättningar, med tillämpning så snart revideringarna av schablon- och IRK-metoden har trätt ikraft. IFRS 9 börjar gälla 2018 och Baselkommitténs förslag kommer, under en övergångsperiod, att behålla den ordalydelse gällande avsättningar som idag tillämpas för både schablon- och IRK-metoden i syfte att noga kunna överväga vilka alternativ som finns på längre sikt.

Bolagsstyrningsrapport 2016

God bolagsstyrning handlar om att ha enkla och systematiska beslutsprocesser med tydliga ansvarsområden, utan intressekonflikter och med tillfredsställande intern kontroll, riskhantering och öppenhet. Engagemang i Nordeas mission och vision kräver att goda bolagsstyrningsprocesser integreras i den vanliga affärsverksamheten för att, så långt det går, säkerställa såväl god styrning som god ledning av bolaget.

Denna bolagsstyrningsrapport är framställd i enlighet med kraven i årsredovisningslagen samt i Svensk kod för bolagsstyrning (koden). Huvudvikten ligger på styrelsen i dess roll som huvudansvarigt beslutsorgan i Nordeas bolagsstyrningsstruktur och samspelet med övriga organ för att säkerställa god bolagsstyrning. Nordeas system för intern kontroll och riskhantering avseende finansiell rapportering täcks också.

Bolagsstyrning i Nordea

Nordea Bank AB (publ) är ett svenskt publikt aktiebolag som är noterat på NASDAQs börser i Stockholm, Helsingfors och Köpenhamn. Bolagsstyrningen i Nordea följer allmänt vedertagna principer. Det externa ramverket som reglerar arbetet med bolagsstyrning innefattar aktiebolagslagen och lagen om bank- och finansieringsrörelse, årsredovisningslagen, lagen om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag, EU-regler för den finansiella marknaden, föreskrifter utfärdade av berörda tillsynsmyndigheter, NASDAQs regler för respektive börs samt reglerna och principerna i koden. Nordea följer koden och har inga avvikelser att redovisa för 2016.

Bolaget hade under 2016 varken några överträdelser av tillämpliga börsregler eller av god sed på aktiemarknaden enligt beslut av respektive börs disciplinnämnd eller uttalande av Aktiemarknadsnämnden.

Koden återfinns på www.bolagsstyrning.se

Fördelning av befogenheter och ansvar

Styrning och kontroll av Nordea fördelas mellan aktieägarna (på bolagsstämman), styrelsen och verkställande direktören tillika koncernchefen i enlighet med reglerna i det externa ramverket, bolagsordningen och de interna instruktioner som fastställts av styrelsen.

Bolagsstämma (1)

Bolagsstämman är bolagets högsta beslutande organ på vilken aktieägarna utövar sin rösträtt. På bolagsstämman fattas beslut bland annat avseende årsredovisningen, utdelning, val av styrelse och revisorer, ersättning till styrelseledamöter och revisorer samt riktlinjer för ersättning till ledande befattningshavare.

Bolagsstämmor hålls i Stockholm. Protokollet från årsstämman 2016 återfinns på nordea.com.

Årsstämman 2017 hålls torsdagen den 16 mars 2017.

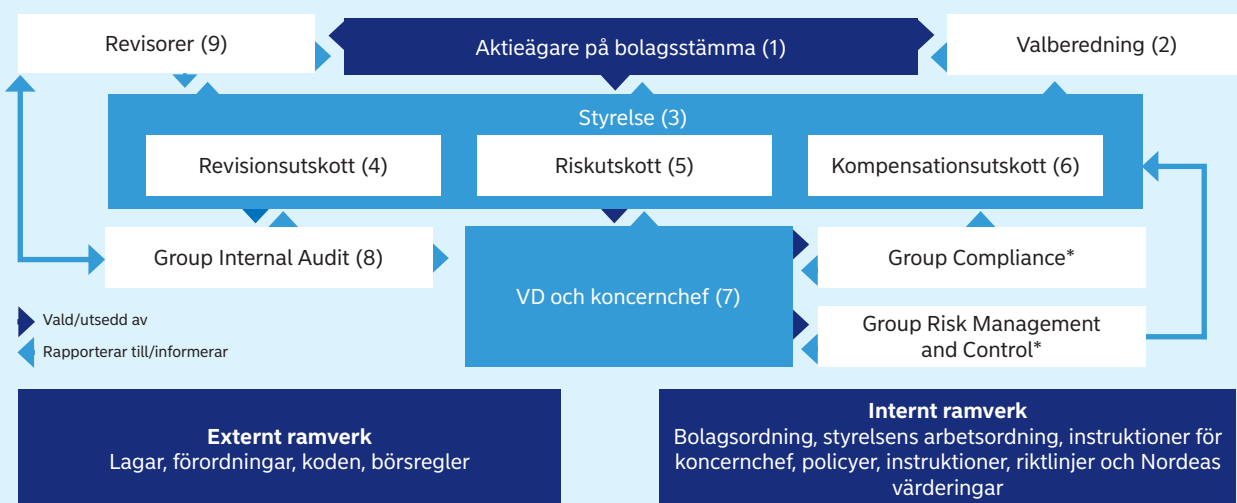
Rösträtt

Enligt bolagsordningen kan aktier utges i två aktieslag: stamaktier och C-aktier. Samtliga aktier i Nordea har rösträtt, varvid varje stamaktie har en röst och varje C-aktie en tiondels röst vid bolagsstämma. Vid stämman får varje aktieägare rösta för det fulla antalet aktier som han eller hon äger eller företrädare. Nordea får inte rösta för innehav av egna aktier på bolagsstämmor. Ytterligare information om Nordeaaktien finns i avsnittet "Nordeaaktien och kreditbetyg" på sidan 29 och "Finansiell översikt 2016" på sidan 38.

Bolagsordning

Bolagsordningen återfinns på nordea.com. Ändringar av bolagsordningen beslutas av bolagsstämma i enlighet med svensk lag och ändringarna måste godkännas av Finansinspektionen.

Struktur för bolagsstyrning

Siffrorna inom parentes är hänvisningar till olika textavsnitt i Bolagsstyrningsrapporten 2016

* Group Risk Management and Control samt Group Compliance beskrivs i avsnittet "Risk-, likviditets- och kapitalhantering" på sidan 43.

Bemyndigande att förvärva och överlåta egna aktier

Information om bemyndigandet att förvärva och överlåta egna aktier presenteras i avsnittet "Finansiell översikt 2016" på sidan 38.

Bemyndigande att emittera konvertibler

Information om bemyndigandet att emittera konvertibler presenteras i avsnittet "Finansiell översikt 2016" på sidan 39.

Nomineringsprocess (2)

Årsstämman 2016 beslutade att inrätta en valberedning med uppgift att lägga fram förslag till beslut om val av styrelseledamöter och styrelseordförande samt revisorer liksom ersättning till styrelseledamöter och revisorer inför årsstämman 2017.

Valberedningen ska bestå av styrelsens ordförande (Björn Wahlroos) samt fyra ledamöter utsedda av de fyra röstmässigt största aktieägarna per den 31 augusti 2016, som önskar delta i valberedningen.

Valberedningens sammansättning offentliggjordes den 12 september 2016. Sampo Abp hade utsett Torbjörn Magnusson, Nordea-fonden hade utsett Mogens Hugo, Alecia hade utsett Katarina Thorslund samt AMF och AMF Fonder hade utsett Anders Oscarsson. Torbjörn Magnusson hade utsetts till valberedningens ordförande. Vid datumet för inrättandet representerade valberedningen 29,5 procent av aktieägarnas röster.

Valberedningens förslag presenteras i kallelsen till årsstämman 2017 och på nordea.com.

Nordeas styrelse (3)

Styrelsens sammansättning

Enligt bolagsordningen ska styrelsen bestå av minst sex och högst femton ledamöter valda av aktieägarna på bolagsstämman. Mandatperioden för styrelseledamöter är ett år. Nordea har ingen fastställd pensionsålder för styrelseledamöter och inte heller någon tidsgräns för hur länge en styrelseledamot kan sitta i styrelsen. Det finns inga sådana bestämmelser i det externa ramverket.

Enligt bolagsordningen ska vid val av styrelse eftersträvas att styrelsen som helhet besitter för styrelsearbetet erforderligt kunnande om och erfarenhet av de samhälls-, affärs- och kulturförhållanden som råder i de regioner och på de marknadsområden där Nordeakoncernens huvudsakliga verksamhet bedrivs. Vidare, enligt koden ska styrelsen ha en med hänsyn till bolagets verksamhet, utvecklingsskede och förhållanden i övrigt ändamålsenlig sammansättning, präglad av mångsidighet och bredd avseende de bolagsstämvalda ledamöternas kompetens, erfarenhet och bakgrund. Enligt koden ska bolaget eftersträva en jämn könsfördelning.

Alla styrelseuppdrag i Nordea grundas på förtjänst varvid det främsta syftet är att vidmakthålla och förbättra styrelsens effektivitet totalt sett. För att uppfylla detta eftersträvas en bred uppsättning egenskaper och kompetenser och det är uttalat att mångfald, avseende bl.a. ålder, kön, geografisk härkomst, utbildning och yrkesmässig bakgrund, är en viktig omständighet att beakta.

Styrelsen består av nio ledamöter valda av bolagsstämman. De är Björn Wahlroos (ordförande), Marie Ehrling (vice ordförande), Tom Knutzen, Robin Lawther, Lars G. Nordström, Sarah Russell, Silvija Seres, Kari Stadigh och Birger Steen.

Därutöver är tre ledamöter och en suppleant utsedda av de anställda – Gerhard Olsson (som ersatte Lars Oddestad som gick i pension den 1 oktober 2016), Hans Christian Riise, Toni H. Madsen och Kari Ahola (för närvarande suppleant). Anställda har en rätt enligt svensk lag att vara representerade i styrelsen. Nordeas koncernchef är inte ledamot i styrelsen. Styrelsens sammansättning framgår av tabellen på sidan 62 och ytterligare information om styrelsens ledamöter valda vid årsstämman 2016 finns i avsnittet "Styrelse" på sidan 232.

Styrelsens oberoende

Nordea följer tillämpliga regler avseende styrelsens oberoende. Valberedningen konstaterar att samtliga styrelseledamöter valda av aktieägarna är oberoende i förhållande till bolaget och dess ledning.

Samtliga styrelseledamöter valda av aktieägarna är oberoende i förhållande till bolagets större aktieägare, med undantag för Björn Wahlroos och Kari Stadigh. Björn Wahlroos är styrelseordförande i Sampo Abp och Kari Stadigh är verkställande direktör och koncernchef i Sampo Abp som äger mer än tio procent av samtliga aktier och röster i Nordea.

Därmed överstiger antalet styrelseledamöter som är oberoende i förhållande till bolaget och bolagsledningen, samt även är oberoende i förhållande till bolagets större aktieägare, minimikravet.

Ingen stämvald styrelseledamot är anställd av eller arbetar i en operativ funktion i bolaget. Styrelseledamöterna och styrelsesuppleanten som har utsetts av arbetstagarna är anställda i Nordeakoncernen och är därmed inte oberoende i förhållande till bolaget. De enskilda styrelseledamöternas oberoende visas också i tabellen på sidan 62.

Styrelsens arbete

Styrelsen fastställer årligen sin arbetsplan, i vilken lednings- och riskrapporteringen till styrelsen också fastställs. Vid det konstituerande styrelsemötet efter årsstämman 2016 valdes vice ordföranden samt utsågs ledamöterna i styrelsens utskott. Styrelsen har fastställt en skriftlig arbetsordning för styrelsen och arbetet som utförs i styrelseutskotten (the Charter). The Charter omfattar bland annat regler avseende styrelsens och ordförandens ansvarsområden, dokumentation av möten, beslutförhet samt hur ofta styrelsen ska ha möten. Den innehåller också regler beträffande intressekonflikter och konfidentialitet. Styrelsen har vidare antagit en instruktion för koncernchefen, som anger dennes ansvarsområden, samt ytterligare charters, policyer, och instruktioner för koncernens verksamhet. Dessa tillsammans med bolagsordningen, styrelsens arbetsordning och Nordeas värderingar utgör det interna ramverket som reglerar bolagsstyrning i Nordea.

Styrelsen ansvarar för organisationen och förvaltningen av bolagets angelägenheter samt den övergripande förvaltningen av Nordeakoncernens angelägenheter i enlighet med det externa och interna ramverket. Styrelsen ska vidare tillse att bolagets organisation är utformad så att bokföringen, medelsförvaltningen och bolagets ekonomiska förhållanden i övrigt kontrolleras på ett betryggande sätt. Styrelsen är ytterst ansvarig för att säkerställa att ett fullgott och effektivt system för intern kontroll upprättas och underhålls. Varje år förser Group Internal Audit styrelsen med en övergripande bedömning av effektiviteten i Nordeas bolagsstyrning och styrdokumentet för risk och kontroll, tillsammans med en analys av teman och trender som framkommit under arbetet med internrevisionen och deras inverkan på organisationens riskprofil. Mer information om intern kontroll inom Nordea finns under rubriken "Intern kontrollprocess" nedan.

Styrelsen träffar minst en gång per år bolagets externa revisor utan att koncernchefen eller annan person från koncernledningen är närvarande. Därutöver träffar huvudansvarig revisor på egen hand dels styrelsens ordförande, dels revisionsutskottets ordförande.

Under 2016 hölls 19 styrelsemöten. 13 möten hölls i Stockholm och ett i London medan fem möten hölls per capsulam. För ytterligare information se tabellen på sidan 62. Styrelsen följer regelbundet upp strategin, Nordeas affärsutveckling och finansiella ställning, utvecklingen på finansmarknaden samt de makroekonomiska trenderna. Vidare uppdaterar styrelsen regelbundet sina policyer och interna regler för styrning och kontroll. Styrelsen granskar också risktoleransen samt följer regelbundet upp utvecklingen av risker, kapital och likviditet. Under 2016 hanterade styrelsen även den

interna kapitalutvärderingen, organisationsförändringar och olika transaktioner av väsentlig betydelse. Arbetet i styrelsens utskott har rapporterats till styrelsen. Under 2016 hanterade styrelsen även bland annat förändringen av den legala strukturen, koncernens förenklingsprogram, digitalisering, HR- och ersättningsfrågor samt rapporter om och frågor avseende internkontroll och regelefterlevnad, penningtvättsbekämpning och den interna utredningen angående Nordea Bank S.A. i Luxemburg.

Styrelsens sekreterare är Lena Eriksson, chef för Group Legal.

Ordföranden

Styrelseordföranden väljs av aktieägarna på årsstämman. Enligt the Charter ska ordföranden tillse att styrelsearbetet utförs på ett effektivt sätt och att styrelsen fullgör sina uppgifter. Ordföranden ska organisera och leda styrelsearbetet, ha regelbunden kontakt med koncernchefen, tillse att styrelsen erhåller tillfredsställande informations- och beslutsunderlag och svara för att styrelsen årligen genomför en utvärdering av det egna arbetet samt att valberedningen informeras om resultatet av utvärderingen.

Utvärdering av styrelsen

Styrelsen genomför årligen en utvärdering av det egna arbetet, där man utvärderar styrelsens arbete och arbetsprestation med syftet att löpande förbättra arbetet. Utvärderingen baserar sig på en metod som innefattar frågeformulär som utvärderar styrelsen som helhet, ordföranden och enskilda styrelseledamöter. Utvärderingsprocessens resultat diskuteras av styrelsen och presenteras för valberedningen av styrelseordföranden.

I enlighet med europeiska regelkrav har det etablerats en intern process för bedömning av både styrelseledamöternas individuella lämplighet och styrelsens kollektiva lämplighet. Denna bedömning görs när nya ledamöter ska anmälas till Finansinspektionen och när det i övrigt är lämpligt.

Styrelsens utskott

I enlighet med det externa ramverket och i syfte att öka effektiviteten på styrelsearbetet har styrelsen inrättat särskilda arbetsutskott som ska bistå styrelsen genom att förbereda frågor som hör till styrelsens befogenhet och besluta i frågor som delegerats av styrelsen. Styrelseutskottens arbetsuppgifter och arbetsordning fastställs i the Charter. Varje utskott rapporterar regelbundet sitt arbete till styrelsen.

Revisionsutskottet (4)

Revisionsutskottet biträder styrelsen i dess tillsynsarbete genom att bland annat övervaka Nordeakoncernens finansiella rapporteringsprocess samt lämna rekommendationer eller förslag för att säkerställa rapporteringens tillförlitlighet, med avseende på den finansiella rapporteringen övervaka effektiviteten i koncernens system för intern kontroll och riskhantering och övervaka GIA:s effektivitet. Revisionsutskottet ska vidare hålla sig informerat om revisionen av årsredovisningen och koncernredovisningen samt om slutsatserna av Revisorsnämndens kvalitetskontroll av den externa revisorn eller, om relevant, av annan myndighet, informera styrelsen om resultatet av revisionen och förklara på vilket sätt revisionen bidrog till den finansiella rapporteringens tillförlitlighet samt om den funktion utskottet har haft i processen, samt granska och övervaka den externa revisorns opartiskhet och självständighet och i samband därmed uppmärksamma om den externa revisorn tillhandahåller bolaget och koncernen andra tjänster än revision.

Ledamöter i revisionsutskottet är Tom Knutzen (ordförande), Sara Russell och Silvija Seres. Koncernrevisionschefen (CAE), den operativa chefen (Group Chief Operating Officer, COO) och ställföreträdande koncernchefen samt koncern-

finanschefen (CFO), är i regel närvarande vid möten med rätt att delta i diskussioner, men inte i beslut.

Majoriteten av utskottets ledamöter ska vara oberoende i förhållande till Nordeakoncernen och dess ledning. Minst en av de ledamöter som är oberoende i förhållande till Nordeakoncernen och dess ledning ska även vara oberoende i förhållande till bolagets större aktieägare samt ha redovisnings- eller revisionskompetens. Ingen av ledamöterna i revisionsutskottet får vara anställd i Nordeakoncernen. Ordföranden i revisionsutskottet ska utses av utskottets ledamöter och ska vara oberoende i förhållande till Nordeakoncernen, dess ledning och bolagets större aktieägare samt får inte vara ordförande i styrelsen eller något av styrelseutskotten. Nordea följer både lagkravet och koden. För ytterligare information, se tabellen på sidan 62.

Riskutskottet (5)

Riskutskottet biträder styrelsen i dess tillsyn över hanteringen och kontrollen av risker och risksystem samt kontroller och processer avseende koncernens verksamhet, inklusive kredit-, marknads-, likviditets-, affärs- och livförsäkringsrisk samt operativ risk.

Utskottet ska bland annat granska utvecklingen av koncernens övergripande ramverk för riskhantering och kontroll liksom koncernens riskprofil och viktiga riskfrågor. Därtill granskar utskottet och ger rekommendationer om koncernens riskvillighet och limiter för marknads- och likviditetsrisk. Utskottet granskar vidare utlånande enheters beslut om krediter eller limiter över vissa belopp liksom strategiska kreditpolicyfrågor och utvecklingen av kreditportföljen.

Ledamöter i riskutskottet är Kari Stadigh (ordförande), Lars G Nordström, Robin Lawther och Birger Steen (från årsstämman 2016). Chefen för Group Risk Management and Control och, när det bedöms viktigt och i den utsträckning det är möjligt, koncernchefen är i regel närvarande vid möten med rätt att delta i diskussioner, men inte i beslut. Ytterligare information avseende kreditbeslutsstrukturen för huvudverksamheten inom Nordea finns i avsnittet "Riskhantering", på sidan 45.

Enligt föreskrifter utfärdade av Finansinspektionen ska medlemmarna i riskutskottet vara styrelseledamöter som inte ingår i bolagets verkställande ledning. Bolaget följer dessa regler. För ytterligare information se tabellen på sidan 62.

Kompensationsutskottet (6)

Kompensationsutskottet ansvarar för att bereda och presentera förslag om ersättningsfrågor för styrelsen. Detta inkluderar förslag om Nordeas ersättningspolicy och kompletterande instruktioner, riktlinjer för ersättning till ledande befattningshavare som ska godkännas av årsstämman. Utskottet ansvarar vidare för förslag om ersättning till koncernchefen, den operativa chefen och ställföreträdande koncernchefen, andra koncernledningsmedlemmar liksom koncernrevisionschefen, riskchefen samt, på förslag av koncernchefen, Group Compliance Officer.

Minst en gång om året följer utskottet upp hur Nordeas ersättningspolicy och kompletterande instruktioner tillämpas via en oberoende översyn som görs av Group Internal Audit samt gör en utvärdering av Nordeas ersättningspolicy och ersättningssystem med deltagande av lämpliga kontrollfunktioner. Utskottet har också i uppdrag att årligen övervaka, utvärdera och till styrelsen rapportera om programmen för rörlig ersättning till koncernledningen och tillämpningen av riktlinjerna för ersättning till ledande befattningshavare. På begäran av styrelsen förbereder utskottet även principfrågor för behandling av styrelsen.

Ledamöter i kompensationsutskottet är Marie Ehrling (ordförande) och Björn Wahlroos. Koncernchefen och Chief People Officer är i regel närvarande vid möten med rätt att delta i diskussioner, men inte i beslut. Varken koncernchefen

	Styrelse	Revisionsutskott	Riskutskott	Kompensations- utskott	Oberoende i förhållande till bolaget	Oberoende i förhållande till stora aktieägare ¹
Antal möten (varav per capsulam)	19 (5)	10 (1)	6 (0)	9 (3)		
Närvaro vid sammanträden						
Valda vid årsstämman						
Björn Wahlroos ²	19	–	–	9	Ja	Nej
Marie Ehrling ³	19	–	–	9	Ja	Ja
Tom Knutzen	19	10	–	–	Ja	Ja
Robin Lawther	19	–	6	–	Ja	Ja
Lars G Nordström	18	–	6	–	Ja	Ja
Sarah Russell	19	10	–	–	Ja	Ja
Silvija Seres	19	10	–	–	Ja	Ja
Kari Stadigh	19	–	6	–	Ja	Nej
Birger Steen ⁴	19	–	4	–	Ja	Ja
Utsedda av medarbetarna						
Lars Oddestad ⁵ (suppleant 1 nov 2015–30 april 2016)	15	–	–	–	Nej	Ja
Toni H Madsen (suppleant 1 maj 2016–31 okt 2016)	19	–	–	–	Nej	Ja
Kari Ahola (suppleant 1 nov 2016–30 apr 2017)	18	–	–	–	Nej	Ja
Hans Christian Riise	19	–	–	–	Nej	Ja
Gerhard Olsson ⁶	4	–	–	–	Nej	Ja

1) För ytterligare information, se avsnitt "Styrelsens oberoende" på sidan 60.

2) Ordförande från årsstämman 2011.

3) Vice ordförande från årsstämman 2011.

4) Utskottsledamot från årsstämman 2016.

5) Styrelseledamot till den 30 sep 2016.

6) Styrelseledamot från den 1 okt 2016.

eller Chief People Officer deltar vid överläggningar rörande sina egna anställningsvillkor.

Enligt koden ska ledamöterna i kompensationsutskottet vara oberoende i förhållande till bolaget och dess ledning. Nordea följer denna regel.

Ytterligare information om ersättningar inom Nordea finns i avsnittet "Ersättningar" på sidan 66 och i not K7, på sidan 110.

Möten, närvaro och oberoende

Tabellen ovan visar antalet sammanträden som hölls av styrelsen och dess utskott liksom de enskilda ledamöternas närvaro. Den visar också de enskilda styrelseledamöternas oberoende i förhållande till bolaget samt dess större aktieägare.

Koncernchefen och koncernledningen (7)

Nordeas verkställande direktör och koncernchef har att sköta den löpande förvaltningen av Nordea Bank AB:s och Nordea-koncernens angelägenheter i enlighet med det externa och interna ramverket. Det interna ramverket reglerar ansvarsfördelningen och samspelet mellan koncernchefen och styrelsen. Koncernchefen har ett nära samarbete med styrelsens ordförande avseende planering av styrelsemöten.

Koncernchefen ansvarar inför styrelsen för ledningen av Nordeakoncernens verksamhet. Han ansvarar också för att utveckla och underhålla effektiva system för intern kontroll inom koncernen. Ytterligare information om kontrollmiljön för riskexponering finns i avsnittet "Risk-, likviditets- och kapitalhantering" på sidan 43. Koncernchefen arbetar i koncernledningen tillsammans med vissa ledande befattningshavare inom koncernen. För närvarande består koncernledningen av nio medlemmar och koncernchefen. Koncernledningen träffas regelbundet och närhelst det behövs på begäran av koncernchefen. Dessa möten leds av koncernchefen, som fattar beslut

efter samråd med övriga medlemmar i koncernledningen. Det förs mötesprotokoll som justeras av koncernchefen. Ytterligare information om koncernchefen och koncernledningen finns i avsnittet "Koncernledning" på sidan 234.

Intern kontrollprocess

Den interna kontrollprocessen utförs av styrelsen, ledningen och annan personal inom Nordea och är utformad för att i rimlig utsträckning följa upp och säkerställa uppfyllande av mål vad gäller yttre och inre effektivitet i verksamheten, tillförlitlighet i finansiell och icke-finansiell rapportering, efterlevnad av externa och interna bestämmelser samt skyddande av tillgångar, inklusive tillfredsställande hantering av verksamhetens risker. Den interna kontrollprocessen baseras på fem huvudkomponenter: kontrollmiljö, riskbedömning, kontrollaktiviteter, information och kommunikation samt uppföljning.

Ramverket för den interna kontrollprocessen är avsett att göra det möjligt för hela organisationen att bidra till den interna kontrollens effektivitet och höga kvalitet genom bland annat tydliga definitioner, fördelning av roller och ansvarsområden samt gemensamma verktyg och rutiner.

Roller och ansvarsområden avseende intern kontroll och riskhantering är uppdelade i tre försvarslinjer. I första försvarslinjen är det affärsorganisationen och koncernfunktioner som är riskägare och således ansvarar för att verksamheten sköts inom ramen för fastställd riskexponering och risktolerans och i enlighet med det fastställda ramverket för intern kontroll och riskhantering. Som andra försvarslinje är de centraliserade funktionerna för riskkontroll ansvariga för aktiviteter såsom att identifiera, bedöma, övervaka, kontrollera och rapportera frågor relaterade till alla väsentliga risker inklusive regelefterlevnad avseende interna och externa ramverk. Group Internal Audit, som är den tredje försvarslinjen,

genomför revisioner och förser styrelsen med en övergripande bedömning av effektiviteten i processerna för bolagsstyrning och styrdokumentet för risk och kontroll, tillsammans med en analys av teman och trender som framkommit under arbetet med internrevisionen och deras inverkan på organisationens riskprofil.

Internrevision (8)

Group Internal Audit (GIA) är en oberoende funktion som arbetar på uppdrag av styrelsen. Revisionsutskottet ansvarar för anvisningar för och utvärdering av GIA inom Nordeakoncernen. Koncernrevisionschefen har det övergripande ansvaret för GIA. Koncernrevisionschefen rapporterar funktionellt till styrelsen och revisionsutskottet, och administrativt till koncernchefen. Styrelsen godkänner utnämning och uppsägning av koncernrevisionschefen samt beslutar, på förslag från kompensationsutskottet, om lön och andra anställningsvillkor för koncernrevisionschefen.

GIA bedriver ingen rådgivning utan att först ha erhållit specifika uppdrag av revisionsutskottet. GIA:s mål är att, baserat på genomförda revisioner, förse styrelsen med en övergripande bedömning av effektiviteten i processerna för bolagsstyrning och styrdokumentet för risk och kontroll, tillsammans med en analys av teman och trender som framkommit under arbetet med internrevisionen och deras inverkan på organisationens riskprofil.

All verksamhet och alla enheter inom koncernen faller inom GIA:s behörighetsområde. GIA avgör genom riskbaserade beslut vad inom behörighetsområdet som bör omfattas av den revisionsplan som godkänns av styrelsen.

GIA ska självständigt fastställa internrevisionens omfattning, hur arbetet ska genomföras och hur resultatet ska presenteras. Det innebär exempelvis att GIA, genom koncernrevisionschefen, utan godkännande kan informera tillsynsmyndigheterna om vilka frågor som helst. GIA har behörighet att genomföra alla typer av undersökningar och erhålla all information som behövs för utförandet av sina uppgifter. GIA har därmed rätt till åtkomst till organisationens samtliga arkiv, system, lokaler och medarbetare närhelst de så begär. GIA har rätt att delta i och observera styrelsens utskott, koncernledningen, andra kommittéer och sammankomster i koncernen samt andra viktiga beslutsinstanser när det är relevant och nödvändigt.

Externrevision (9)

Enligt bolagsordningen ska en eller två revisorer väljas av bolagsstämman för en period om ett år. Vid årsstämman 2016 omvaldes Öhrlings PricewaterhouseCoopers AB till revisor för perioden fram till och med årsstämman 2017. Peter Clemedtsen är huvudansvarig revisor.

Rapport om intern kontroll och riskhantering avseende den finansiella rapporteringen

Systemen för intern kontroll och riskhantering avseende finansiell rapportering är utformade för att uppnå rimlig säkerhet avseende tillförlitligheten i den externa finansiella rapporteringen och säkerställa att de finansiella rapporterna är framtagna i överensstämmelse med god redovisningssed, tillämpliga lagar och förordningar samt övriga krav på noterade bolag. De interna kontroll- och riskhanteringsaktiviteterna ingår i Nordeas planerings- och resursallokeringsprocesser. Intern kontroll och riskhantering avseende den finansiella rapporteringen i Nordea kan beskrivas i enlighet med COSO-ramverket såsom framgår nedan.

Kontrollmiljö

Kontrollmiljön utgör basen för Nordeas interna kontroll och omfattar huvudsakligen den kultur och de värderingar som etableras av styrelsen och koncernledningen, samt den organisatoriska strukturen med tydliga roller och ansvar.

En tydlig och transparent organisationsstruktur är viktig för kontrollmiljön. Nordeas affärsstruktur syftar till att stödja den övergripande strategin, för att säkerställa en stark affärsutveckling och uppfylla skärpta krav på kapital och likviditet. Verksamheten liksom organisationen är under ständig utveckling.

Tydliga roller och ansvarsområden är avgörande i styrningen av intern kontroll avseende den finansiella rapporteringen när riskägare i affärsområdena och Group Finance & Business Control är ansvariga för riskhanteringen. En riskhanteringsfunktion stödjer CFO när det gäller att, i linje med ramverket för risker, vidmakthålla koncernomfattande kontroller (i Nordea definierade som Accounting Key Control (AKC)), däribland riskkontrollen och riskidentifieringsprocessen som i hög grad baseras på befintliga affärs- och bokslutsprocesser. En självständig funktion för riskkontroll som är ansvarig för att identifiera, kontrollera och rapportera risker avseende den finansiella rapporteringen har etablerats i Group Risk Management and Control (GRMC). I tillägg till detta förser funktionen för internrevision styrelsen med en övergripande bedömning av effektiviteten i processerna för styrning, riskhantering och kontroll.

Riskbedömning

Styrelsen har det yttersta ansvaret för att begränsa och övervaka Nordeas riskexponering. Riskhantering är en integrerad del av affärsverksamheten och huvudansvaret för att utföra riskbedömningar avseende den finansiella rapporteringen ligger hos affärslinjen. När riskbedömningar utförs nära affärsverksamheten blir det lättare att identifiera de mest relevanta riskerna. I kvalitetssyfte föreskriver centrala funktioner i styrdokument när och hur dessa bedömningar ska utföras. Exempel på riskbedömningar som utförs minst årligen är kvalitets- och riskanalyser för ändringar (Quality & Risk Analysis) och utvärdering av risker och kontroll i den egna verksamheten (Risk and Control Self Assessments).

Riskbedömning i fråga om tillförlitlig finansiell rapportering innefattar identifiering och analys av riskerna för väsentliga felaktigheter. Den finansiella riskkontrollen i Nordea fokuserar på risker och processer som kan leda till väsentliga felaktigheter, dvs. om felets omfattning, mot bakgrund av relevanta omständigheter, är av sådan natur att en bedömning gjord av en förnuftig person som förlitat sig på rapporten sannolikt skulle ha ändrats eller påverkats om felet hade inkluderats eller korrigerats. Genom strukturerade rutiner för riskbedömning fastställs hos vilka avdelningar, platser och/eller processer det finns risk för väsentliga felaktigheter, och vilka som därför behöver övervakas enligt ramverket för AKC för att i rimligaste mån säkerställa en tillförlitlig extern finansiell rapportering.

Kontrollaktiviteter

Det är i första hand respektive enhetschef som ansvarar för hanteringen av risker som är knutna till den egna enhetens verksamhet och finansiella rapporteringsprocesser. Som stöd finns bland annat koncernens redovisningshandbok, principer för finansiell kontroll och flera olika kontrollorgan, som till exempel Group Valuation Committee. Koncernens redovisningshandbok innehåller bland annat ett standardiserat rapporteringspaket som används av alla enheter för att säkerställa en konsekvent tillämpning av Nordeas principer och en samordnad finansiell rapportering. Till Nordeas grundläggande interna kontrollprinciper hör uppdelning av arbetsuppgifter och dualitetsprincipen i samband med godkännande av bland annat transaktioner och bemyndiganden.

Ramverket för AKC i respektive process baseras på en analys av riskerna i processen varpå specifika kontroller kopplas till dessa risker på transaktionsnivå. Efter beslut om vilka kontroller på transaktionsnivå som ska göras, avgör man vilka system och/eller applikationer som kan komma i fråga för

Accounting Key-kontroller där särskilda generella IT-kontroller är reglerade. Analysen syftar till att identifiera de viktiga system i vilka data som inte upptäcks i kontrollerna på transaktionsnivå, riskerar att korrumpas.

Kvalitetssäkringen enligt ledningsrapporteringsprocessen, där det finansiella resultatet analyseras i detalj, utgör en av de viktigaste kontrollmekanismerna i samband med rapporteringen. Avstämningar är en annan viktig form av kontroller, där Nordea fortlöpande arbetar för att ytterligare förbättra kvaliteten.

Information och kommunikation

Group Finance & Business Control säkerställer att koncernens redovisningshandbok och principer för finansiell kontroll är uppdaterade och att ändringar delges de ansvariga enheterna. Dessa styrdokument bryts sedan ned till riktlinjer och standardiserade arbetsrutiner inom respektive enhet. Rapporteringsspecialister inom Group Finance & Business Control ser till att redovisningspersonal och controllers hålls löpande informerade om gällande och uppdaterade regler och förordningar av betydelse för Nordea.

Nordea interagerar med relevanta experter för att säker-

ställa uppnåendet av de finansiella rapporteringsmålen.

Nordea deltar aktivt i relevanta nationella forum, som till exempel forum inrättade av finansinspektioner, centralbanker eller sammanslutningar för finansiella institut.

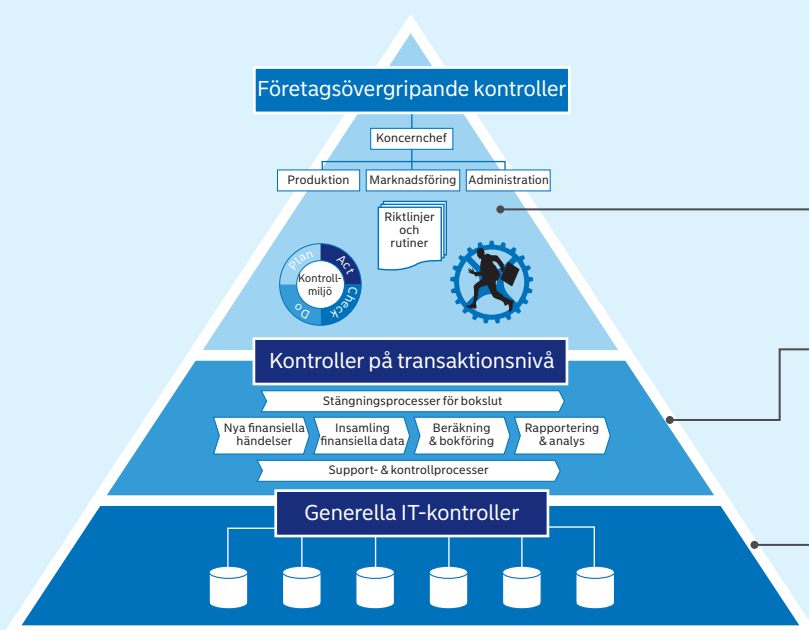
Rapporteringsprocedurerna för AKC förser ledningen på olika nivåer i organisationen med information med anknytning till utförande och bedömning av identifierade Accounting Key-kontroller i form av processägarrapporter och management-rapporter med en sammanfattande bedömning av resultatet och eventuella högriskområden.

Uppföljning

Nordea har fastställt en process för att säkerställa korrekt övervakning av kvaliteten i den finansiella rapporteringen och uppföljning av eventuella avvikelser. Denna interaktiva process ska omfatta alla COSO-komponenter i COSO-ramverket och beskrivs i illustrationen nedan.

Utvärderingen av risker och kontroll i den egna verksamheten omfattar uppföljning av kvaliteten på den interna kontrollen avseende den finansiella rapporteringen. Detta presenteras i den årliga risköversikten för koncernen (Group Operational and Compliance Risk Map) som avges till

Kontrollaktiviteter

Exempel på kontrollaktiviteter i Nordea:

Företagsövergripande kontroller

Koncernens redovisningshandbok, principer för finansiell kontroll, Group Valuation Committee, flertalet analyser i ledningsrapporteringen

Kontroller på transaktionsnivå

Avstämning, godkännande, finansiella kontrollanalyser, behörighet, automatiserade kontroller och koncerninterna elimineringar.

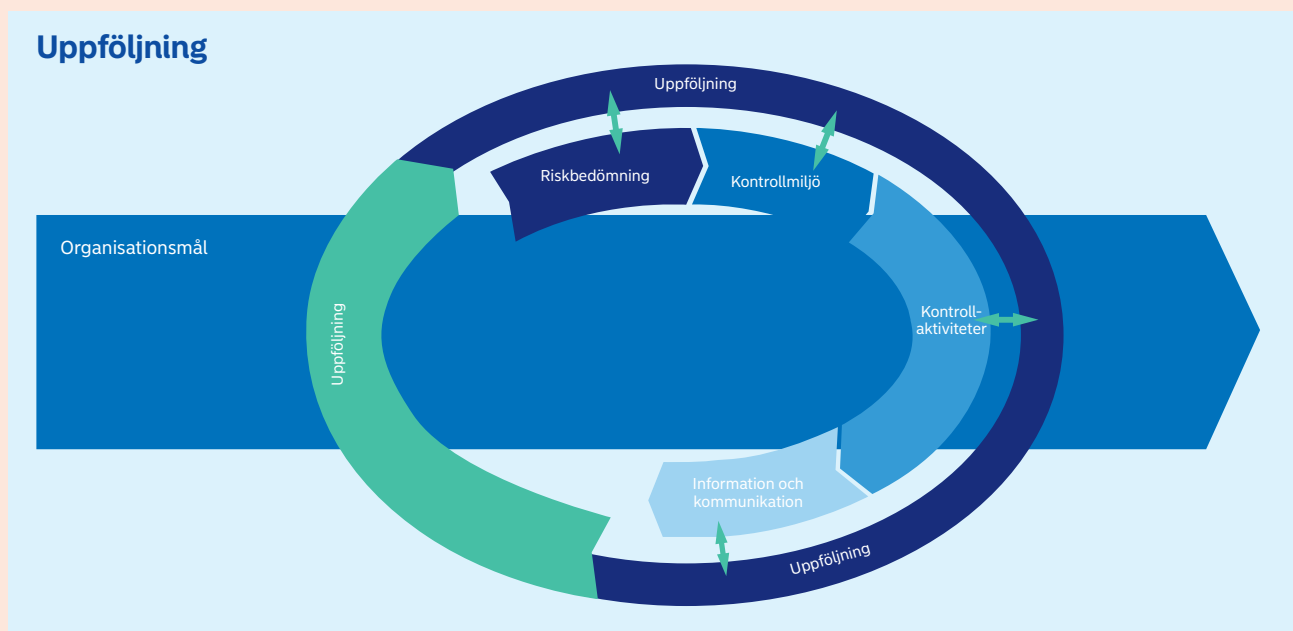
Generella IT-kontroller

Kontroller för åtkomst, systemutveckling och utnyttjande, säkerhetskopiering och återställning samt logisk och fysisk säkerhet kritisk för den finansiella rapporteringsprocessen.

koncernchefen i koncernledningen, riskutskottet och styrelsen.

Styrelsen, revisionsutskottet, riskutskottet och GIA har viktiga roller vad gäller tillsynen och uppföljningen av den interna kontrollen avseende finansiell rapportering i Nordea-koncernen. För ytterligare information hänvisas till "Styrelsens arbete (3)", "Revisionsutskottet (4)", "Riskutskottet (5)" och "Internrevision (8)" ovan.

Group Finance & Business Control skickar till Group CFO kvartalsvis rapportering angående internkontroll över finansiell rapportering, som innefattar riskhantering och högriskområden. Den oberoende riskkontrollfunktionen inom GRMC förser kvartalsvis revisionsutskottet och koncernchefen i koncernledningen med en särskild rapport avseende finansiella rapporteringsrisker.

Ersättningar

Nordea har tydliga riktlinjer, instruktioner och processer för ersättningar som säkerställer en sund ersättningsstruktur i hela koncernen.

Styrelsens kompensationsutskott tar fram förslag till ersättningspolicy, utifrån en analys av de risker som policyn medför. Förslaget godkänns sedan av styrelsen som säkerställer att ersättningspolicyn tillämpas och följs upp.

Nordeas ersättningspolicy ska

- stärka Nordeas möjligheter att rekrytera, utveckla och behålla motiverade, kompetenta och resultatinriktade medarbetare och därmed stödja People-strategin.
- vara en drivkraft, tillsammans med bra ledarskap och utmanande uppgifter, som bidrar till ett starkt engagemang bland medarbetare och ett "great Nordea".
- säkerställa att ersättningarna i Nordea överensstämmer med effektiv riskhantering och Nordeas värderingar: Positiva kundupplevelser, Det är människor det handlar om, och Ett Nordeateam.

Nordea erbjuder konkurrenskraftiga ersättningar, utan att vara marknadsledande.

Nordea ser ersättningar utifrån ett helhetsperspektiv som tar hänsyn till vikten av dels välbalanserade men differentierade ersättningar utifrån verksamhetens behov och den lokala marknaden, och dels ersättningssystem som överensstämmer med och stödjer en sund och effektiv riskhantering. Ersättningar ska inte uppmuntra överdrivet risktagande eller motverka Nordeas långsiktiga intressen.

Nordeas ersättningar – syfte och berättigande

Fast lön är ersättning till medarbetare för ett fullgott arbete. Individens lönenivå grundar sig på följande tre faktorer: ansvar och komplexitet i befattningen, prestation samt lokala marknadsvillkor.

Vinstandelsprogrammet syftar till att stimulera värdeskapandet för kunder och aktieägare, och erbjuds samtliga medarbetare. Prestationskriterierna för programmet 2016 är avkastning på ekonomiskt kapital (ROCAR), avkastning på eget kapital (ROE) i förhållande till en jämförelsegrupp av nordiska banker, samt kundnöjdhetsindex (CSI), både absolut och i jämförelse med övriga nordiska banker.

Rörlig lönedel erbjuds utvalda chefer och specialister för att belöna en stark prestation. Individuella prestationer bedöms utifrån i förväg fastställda finansiella och icke-finansiella prestationskriterier, inklusive koncerngemensamma mål.

Bonusprogram erbjuds endast utvalda grupper av medarbetare inom specifika affärsområden eller enheter. Målet är att säkerställa en stark prestation och upprätthålla kostnadsflexibilitet för Nordea. Bedömningen av individuella prestationer ska grundas på i förväg fastställda finansiella och icke-finansiella prestationskriterier, inklusive koncerngemensamma mål.

Engångstillägg kan användas för att belöna medarbetare för särskilda prestationer som går utöver de krav eller förväntningar som finns, eller i samband med tillfälligt projektarbete.

Pensions- och försäkringsplaner syftar till att ge medarbetarna en godtagbar levnadsstandard efter pensionering och personalförsäkringar under anställningstiden. Pensioner och försäkringar erbjuds enligt nationella lagar, bestämmelser och marknadspraxis i form av antingen kollektivavtalade eller företagsspecifika planer, eller enligt en kombination av dessa två. Nordea strävar efter att ha avgiftsbestämda pensionsplaner.

Förmåner i Nordea ges för att stimulera till prestationer och skapa välbefinnande. Förmånerna är kopplade till antingen anställningsavtalet eller nationella förhållanden.

Executive Incentive Programme (EIP) kan erbjudas för att rekrytera, motivera och behålla utvalda chefer och nyckelpersoner, och syftar till att belöna starka prestationer. EIP baseras på i förväg fastställda finansiella och icke-finansiella prestationskriterier på koncern-, affärsområdes-, enhets- och individnivå. Koncernens prestationskriterier för EIP 2016 är avkastning på ekonomiskt kapital (ROCAR), totala kostnader, avkastning på eget kapital (ROE) jämfört med de nordiska konkurrenterna, samt kundnöjdhetsindex (CSI), både absolut och i jämförelse med övriga nordiska banker.

Ytterligare information om vinstandelsprogrammet, rörlig lönedel, bonusprogram och EIP återfinns nedan.

Riskanalys

Nordeas ersättningar utvärderas årligen för att säkerställa överensstämmelse med både internationella och nationella riktlinjer för ersättningar. Förutom utvärderingen av Nordeas olika ersättningskomponenter uppdaterades i mars 2016 riskanalysen som ligger till grund för Nordeas ersättningspolicy. Analysen omfattar ersättningsprogrammets struktur och styrningen av dem, målfastställelse och resultatmätning, samt risken för bedrägeri och risken att Nordeas anseende skadas. Tyngdpunkten i analysen har legat på de rörliga delar som kan resultera i höga ersättningar.

Nordea begränsar dessa risker genom att regelbundet se över ersättningsprogrammets struktur, bland annat med avseende på programmets deltagare och möjliga utfall, och genom att offentliggöra relevant information. Dessutom har Nordea tydliga processer för att fastställa mål utifrån koncernens strategi och beslutade tillväxt- och utvecklingsinitiativ. Resultatmätningen sker på liknande sätt som Nordeas övergripande resultatmätning, och beslut om utbetalning fattas i separata processer och enligt den så kallade farfarsprincipen (godkännande av chefs chef). Nordea begränsar också förekommande risker genom det ramverk som internkontrollen erbjuder och som baseras på befintlig kontrollkultur. Denna kultur innefattar värderingar, ledningskultur, målorientering, uppföljningsmetodik, en tydlig och genomlyst organisationsstruktur, ansvarsfördelning, dualitetsprincipen, högklassig och effektiv internkommunikation samt en oberoende utvärdering.

Delar av den prestationsbaserade ersättningen för 2016 till de medarbetare som i riskanalysen definierats som särskilt reglerad personal utbetalas inte under 2017, utan skjuts upp i enlighet med internationella riktlinjer och nationella regel-

verk. De uppskjutna beloppen och information om dessa publiceras på nordea.com en vecka före den ordinarie årsstämman den 16 mars 2017.

Revision av ersättningspolicyns tillämpning

Minst en gång om året följer styrelsens kompensationsutskott upp hur Nordeas ersättningspolicy och kompletterande instruktioner tillämpas, via en oberoende översyn som görs av Group Internal Audit.

Ersättning till styrelsen

Ersättningen till styrelsen fastställs varje år av årsstämman. Ytterligare information finns i not K7 på sidan 110.

Ersättning till koncernchefen och koncernledningen

Styrelsen tar fram det förslag till riktlinjer för ersättning till ledande befattningshavare som årligen ska fastställas av årsstämman. Enligt dessa riktlinjer beslutar styrelsen om den faktiska ersättningen till koncernchefen och medlemmarna i koncernledningen, efter förslag från styrelsens kompensationsutskott. Ytterligare information om styrelsens kompensationsutskott finns i avsnittet "Bolagsstyrningsrapport" på sidan 59.

De externa revisorerna lämnade till årsstämman 2016 en rapport som visar att styrelsen och koncernchefen under 2015 följde de riktlinjer för ersättning till ledande befattningshavare som godkändes av årsstämmorna 2014 och 2015.

Ytterligare information om ersättningar finns i not K7 på sidorna 110 och 111.

Godkända riktlinjer för ersättning till ledande befattningshavare 2016

Årsstämman 2016 godkände följande riktlinjer för ersättning till ledande befattningshavare:

"Nordea ska ha de ersättningsnivåer och anställningsvillkor som erfordras för att rekrytera och behålla ledande befattningshavare med kompetens och kapacitet att genomföra strategin och nå de uppsatta målen så att Nordea kan bli en 'great European bank'.

Med ledande befattningshavare förstås i detta sammanhang koncernchef och ställföreträdande koncernchef i Nordea Bank AB (publ) och övriga medlemmar i koncernledningen (Group Executive Management). Ersättning till ledande befattningshavare kommer att beslutas av styrelsen i enlighet med Nordeas interna riktlinjer och rutiner vilka baseras på den svenska Finansinspektionens (FI) föreskrifter om ersättningssystem, nationell implementering av EU:s direktiv om kapitalkrav för banker liksom internationell praxis för en sund ersättningsstruktur.

Marknadsmässighet ska vara den övergripande principen för lön och annan ersättning till ledande befattningshavare inom Nordea. Ersättning till ledande befattningshavare ska vara förenlig med och främja en sund och effektiv riskhantering och inte uppmuntra till ett överdrivet risktagande eller motverka Nordeas långsiktiga intressen.

Årlig ersättning består av fast lön och rörlig lön.

De ledande befattningshavarna kommer att erbjudas rörlig lön i form av ett Executive Incentive Programme 2016 (GEM EIP 2016), vilket belönar uppfyllelsen av i förväg överenskomna mål på koncernnivå, affärsområdes-/koncernfunktionsnivå och individuell nivå (medlemmar i koncernledningen som är ansvariga för den andra försvarslinjen – chefen för Group Risk Management och chefen för Group Compliance – har inte mål på koncernnivå). Hur resultatet påverkas på lång sikt ska beaktas när målen beslutas. Utfallet från GEM EIP 2016 betalas över en femårsperiod i form av kontant ersättning och är föremål för justering av uppskjuten ersättning, indexering till Nordeas totalavkastning (TSR) samt förfoganderestriktioner enligt FI:s föreskrifter om ersättningssystem, med beaktande av lokala regler och förhållanden när detta är relevant.

GEM EIP 2016 har en resultatmättningsperiod om ett år och utfallet ska inte överstiga den fasta lönen. De ledande befattningshavarna erbjöds ett liknande program för 2013, 2014 och 2015 (GEM EIP 2013, GEM EIP 2014 och GEM EIP 2015).

I enlighet med FI:s föreskrifter om ersättningssystem ska garanterad rörlig lön utgöra undantag och vara tillåten endast i samband med anställning av ny ledande befattningshavare och då begränsas till det första anställningsåret.

Icke-monetära förmåner ska underlätta de ledande befattningshavarnas arbetsutförande och motsvara vad som kan anses rimligt i förhållande till praxis på marknaden. De ledande befattningshavarna ska erbjudas pensionsvillkor som är marknadsmässiga i förhållande till situationen i det land där befattningshavarna stadigvarande är bosatta. Fast lön under uppsägningstiden och avgångsvederlag för de ledande befattningshavarna ska sammantaget inte överstiga 24 fasta månadslöner.

Styrelsen får frånga dessa riktlinjer om det är nödvändigt till följd av nya ersättningsregler eller om det i ett enskilt fall finns andra särskilda skäl för det."

Förslag till riktlinjer för ersättning till ledande befattningshavare 2017

Styrelsen i Nordea Bank AB (publ) föreslår att årsstämman den 16 mars 2017 beslutar om följande riktlinjer för ersättning till ledande befattningshavare:

Nordea ska ha de ersättningsnivåer och anställningsvillkor som erfordras för att rekrytera och behålla ledande befattningshavare med kompetens och kapacitet att genomföra strategin och nå de uppsatta målen så att Nordea kan bli en "great European bank".

Med ledande befattningshavare förstås i detta sammanhang koncernchef och ställföreträdande koncernchef i Nordea Bank AB (publ) och övriga medlemmar i koncernledningen (Group Executive Management).

Ersättning till ledande befattningshavare kommer att beslutas av styrelsen i enlighet med Nordeas interna riktlinjer och rutiner vilka baseras på den svenska Finansinspektionens (FI) föreskrifter om ersättningssystem, Svensk kod för bolagsstyrning, nationell implementering av EU:s direktiv om kapitalkrav för banker liksom internationell praxis för en sund ersättningsstruktur.

Marknadsmässighet ska vara den övergripande principen för lön och annan ersättning till ledande befattningshavare inom Nordea. Ersättning till ledande befattningshavare ska vara förenlig med och främja en sund och effektiv riskhantering och inte uppmuntra till ett överdrivet risktagande eller motverka Nordeas långsiktiga intressen.

Årlig ersättning består av fast lön och rörlig lön.

De ledande befattningshavarna kommer att erbjudas rörlig lön i form av ett Executive Incentive Programme 2017 (GEM EIP 2017), med i förväg fastställda mål på koncernnivå, affärsområdes-/koncernfunktionsnivå och individuell nivå. Hur resultatet påverkas på lång sikt ska beaktas när målen beslutas. Utfallet av GEM EIP 2017 kommer att fastställas utifrån styrelsens bedömning av uppfyllelsen av de i förväg fastställda målen. Utfallet från GEM EIP 2017 betalas över en femårsperiod i form av kontant ersättning och är föremål för justering av uppskjuten ersättning, indexering till Nordeas totalavkastning (TSR) (utdelningsfaktorn ska exkluderas under uppskjutandeperioden) samt förfoganderestriktioner enligt FI:s föreskrifter om ersättningssystem, med beaktande av lokala regler och förhållanden när detta är relevant. GEM EIP 2017 har en resultatmättningsperiod om ett år och utfallet ska inte överstiga den fasta lönen. De ledande befattningshavarna har erbjudits liknande program sedan 2013.

I enlighet med FI:s föreskrifter om ersättningssystem ska garanterad rörlig lön utgöra undantag och vara tillåten endast i samband med anställning av ny ledande befattningshavare och då begränsas till det första anställningsåret.

Icke-monetära förmåner ska underlätta de ledande befattningshavarnas arbetsutförande och motsvara vad som kan anses rimligt i förhållande till praxis på marknaden. De ledande befattningshavarna ska erbjudas pensionsvillkor som är marknadsmässiga i förhållande till situationen i det land där befattningshavarna stadigvarande är bosatta. Fast lön under uppsägningstiden och avgångsvederlag för de ledande befattningshavarna ska sammantaget inte överstiga 24 fasta månadslöner.

Styrelsen får fråga dessa riktlinjer om det är nödvändigt till följd av nya ersättningsregler eller om det i ett enskilt fall finns andra särskilda skäl för det.

Information som fogas till styrelsens förslag till riktlinjer för ersättning till ledande befattningshavare **Avvikelser från godkända riktlinjer 2016:**

Det finns inga avvikelser från de godkända riktlinjerna för 2016.

Kostnad för rörliga ersättningar till ledande befattningshavare (exklusive sociala avgifter):

Den faktiska kostnaden för GEM EIP 2016 uppgår till 3,4 mn euro och utbetalas under en femårsperiod.

Den beräknade maximala kostnaden för GEM EIP 2017 uppgår till 7,1 mn euro, och den beräknade kostnaden förutsatt 65-procentig uppfyllelse av prestationskriterierna uppgår till 4,6 mn euro.

Ytterligare information om rörliga ersättningar

Kostnad för rörliga ersättningar till personer utanför koncernledningen (exklusive sociala avgifter):

Den faktiska kostnaden för EIP 2016 uppgår till 33 mn euro och utbetalas under en period om tre till fem år.

Den faktiska kostnaden för bonus 2016 uppgår till 192 mn euro och utbetalas under en period om tre till fem år.

Den faktiska kostnaden för program med rörlig lönedel 2016 uppgår till 92 mn euro och utbetalas under en period om tre till fem år.

Vinstandelsprogrammet

Vinstandelsprogrammet har ett tak och baseras inte på Nordeas aktiekurs. Programmet är en förmån som innebär att medarbetarna får en del av vinsten. Detta ska uppmuntra goda insatser och stödja värderingen Ett Nordeateam, något som i sin tur ska leda till bättre lönsamhet och göra Nordea till en attraktivare arbetsgivare.

Under 2016 avsattes totalt 35 mn euro till Nordeas vinstandelsprogram för alla anställda. För 2016 kunde varje medarbetare erhålla som mest 3 200 euro baserat på i förväg fastställda prestationskriterier. Om alla prestationskriterier hade uppfyllts skulle kostnaden för programmet maximalt ha uppgått till cirka 97 mn euro.

Rörlig lönedel

Nordea erbjuder utvalda chefer och specialister en rörlig lönedel för att belöna starka prestationer och för att kunna rekrytera, motivera och behålla högpresterande medarbetare i Nordeakoncernen. Den rörliga lönedelen måste vara transparent och baseras på i förväg fastställda prestationskriterier med tydliga vikter. Prestationskriterierna ska innefatta såväl finansiella som icke-finansiella kriterier som baseras på Nordeakoncernens operativa nyckeltal, vilka årligen fastställs av koncernchefen. Vid svagt eller negativt resultat för Nordeakoncernen kan den rörliga lönedelen sänkas enligt koncernchefens beslut.

Den rörliga lönedelen uppgår till högst 25 procent av den fasta årslönen, med undantag för ett fåtal chefer och viktiga specialister inom särskilda områden, där beloppet som högst kan uppgå till 100 procent av den fasta årslönen. Ansvarig medlem i koncernledningen kan i sällsynta undantagsfall

godkänna avtal om en rörlig lönedel på upp till 100 procent av den fasta årslönen.

Nordea tillämpar den så kallade farfarsprincipen när medarbetare erbjuds rörlig lönedel och när utfallet ska godkännas. Nordea tillämpar regler för uppskjuten utbetalning för medarbetare som i riskanalysen definierats som särskilt reglerad personal.

Bonusprogram

Bonusprogram erbjuds enbart utvalda grupper av medarbetare inom specifika affärsområden eller enheter som godkänts av styrelsen. Nordea betalar bonus kopplad till prestation, där både bonuspooler per enhet och individuella allokeringar baseras på i förväg fastställda prestationsmål. Finansiellt resultat per enhet mäts som riskjusterat resultat, med hänsyn tagen till kapital- och finansieringskostnader och justerat för historiska intäktseffekter, liksom minimikrav på resultatet. Vid svagt eller negativt resultat för Nordeakoncernen kan bonuspoolerna sänkas enligt styrelsens beslut. Individuell ersättning fastställs utifrån detaljerade prestationsbedömningar som omfattar en rad finansiella och icke-finansiella faktorer.

För att förhindra betalning av oskäliga individuella bonusar finns en maxkvot både för andelen riskjusterat resultat som kan utbetalas och för nivån på bonus till individen. Nordea tillämpar regler för uppskjuten utbetalning för medarbetare som i riskanalysen definierats som särskilt reglerad personal.

Åtgärder har vidtagits för att säkerställa att personal vid kontroll- eller regelefterlevnadsfunktioner i enheter som använder bonusprogram erhåller konkurrenskraftig lön, även om de inte är bonusberättigade.

Styrelsen beslutar om nya eller ändrade bonusprogram och storleken på enheternas bonuspooler, efter förslag från styrelsens kompensationsutskott. Koncernledningen ansvarar för genomförandet av beslutade bonusprogram. Nordea har också en strikt process för att säkerställa att ersättningen till enskilda medarbetare inte uppmuntrar till överdrivet risktagande. Som komplement till bedömningen på enhetsnivå finns en godkännandeprocess för betydande bonusar till enskilda medarbetare.

Incitamentsprogram för utvalda chefer och nyckelpersoner

Nordeas incitamentsprogram för utvalda chefer och nyckelpersoner, Executive Incentive Programme 2016 (EIP 2016), syftar till att stärka Nordeas möjligheter att behålla och rekrytera de bästa talangerna. Målet är vidare att stimulera de chefer och nyckelpersoner vilkas insatser har en direkt påverkan på Nordeas resultat, lönsamhet och långsiktiga värdeskapande. 2017 kommer Nordea att erbjuda EIP 2017, med liknande mål och struktur som i EIP 2016.

EIP erbjuds för att belöna uppfyllelsen av i förväg överenskomna mål på koncern-, affärsenhets- och individnivå. Hur resultatet påverkas på lång sikt ska beaktas när målen beslutas. Utfallet från EIP ska inte överstiga den fasta lönen.

EIP ska betalas i form av kontant ersättning och vara föremål för indexering till Nordeas aktiekurs, uppskjutande, justering av uppskjuten ersättning och förfoganderestriktioner i enlighet med gällande föreskrifter om ersättningar. Huvuddelen av EIP 2016 betalas ut tidigast i oktober 2020.

Upp till 400 chefer och andra nyckelpersoner i Nordeakoncernen, exklusive koncernledningen, kommer att erbjudas att delta i programmet. EIP har sedan 2013 erbjudits berörda medarbetare istället för Nordeas långsiktiga incitamentsprogram och rörlig lönedel.

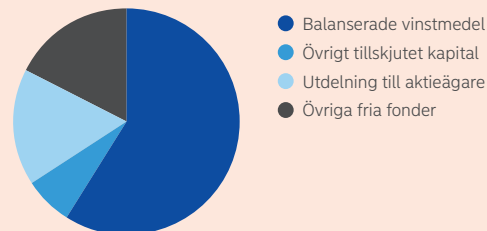
Förslag till vinstdisposition

Enligt moderbolagets balansräkning står följande vinstmedel till årsstämman förfogande:

Euro	
Övrigt tillskjutet kapital	1 079 925 521
Balanserade vinstmedel	9 049 852 113
Övriga fria fonder	2 762 284 828
Årets resultat	2 899 588 070
Summa	15 791 650 532

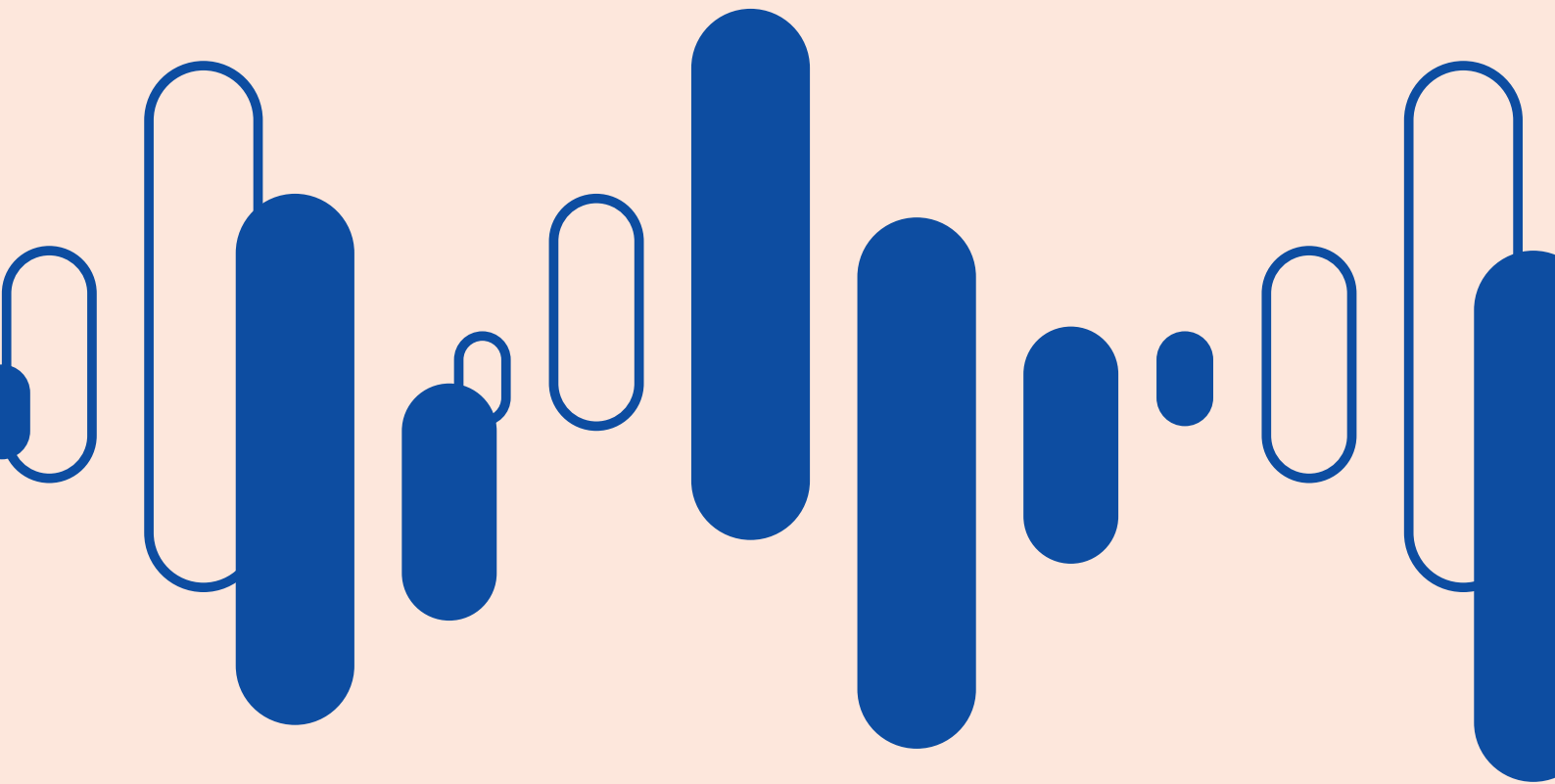
Styrelsen föreslår att vinstmedlen disponeras på följande sätt:

Euro	
Utdelning till aktieägare, 0,65 euro per aktie	2 625 368 991
Till ny räkning förs	
- övrigt tillskjutet kapital	1 079 925 521
- balanserade vinstmedel	9 324 071 192
- övriga fria fonder	2 762 284 828
Summa	15 791 650 532

Det är styrelsens bedömning att den föreslagna utdelningen är försvarlig med hänsyn till de krav som verksamhetens art, omfattning och risker ställer på storleken av bolagets och koncernens egna kapital, konsolideringsbehov, likviditet och ställning i övrigt.

Finansiella rapporter, Koncernen

Innehåll

Finansiella rapporter

Resultaträkning	73
Rapport över totalresultat	74
Balansräkning	75
Rapport över förändringar i eget kapital	76
Kassaflödesanalys	78
Kvartalsvis utveckling	80
Femårsöversikt, koncernen	81
Nyckeltal	82
Ordlista	83

Noter till finansiella rapporter

Redovisningsprinciper

K1 Redovisningsprinciper	84
--------------------------------	----

Noter till resultaträkningen

K2 Segmentrapportering	104
K3 Räntenetto	108
K4 Avgift- och provisionsnetto	109
K5 Nettoresultat av poster till verkligt värde	109
K6 Övriga rörelseintäkter	109
K7 Personalkostnader	110
K8 Övriga administrationskostnader	115
K9 Av- och nedskrivningar av materiella och immateriella tillgångar	116
K10 Kreditförluster, netto	116
K11 Skatter	116
K12 Resultat per aktie	117

Noter till balansräkningen och poster inom linjen

K13 Utlåning och osäkra lånefordringar	117
K14 Räntebärande värdepapper	119
K15 Pantsatta finansiella instrument	119
K16 Aktier och andelar	119
K17 Tillgångar och inlåning i placeringsportföljer och fondförsäkringsavtal	119
K18 Derivatinstrument och säkringsredovisning	120
K19 Aktier och andelar i intresseföretag och joint ventures	122
K20 Immateriella tillgångar	123
K21 Leasing	124
K22 Förvaltningsfastigheter	125
K23 Övriga tillgångar	125
K24 Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	125
K25 Skulder till kreditinstitut	125
K26 In- och upplåning från allmänheten	125
K27 Skulder till försäkringstagare	126
K28 Emitterade värdepapper	128
K29 Övriga skulder	128
K30 Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	128
K31 Avsättningar	128
K32 Pensionsförpliktelser	129
K33 Efterställda skulder	133
K34 För egna skulder ställda säkerheter	133
K35 Övriga ställda säkerheter	134
K36 Eventualförpliktelser	134
K37 Åtaganden	134

Övriga noter

K38 Kapitaltäckning	135
K39 Klassificering av finansiella instrument	148
K40 Tillgångar och skulder till verkligt värde	150
K41 Finansiella instrument som kvittats i balansräkningen eller omfattas av nettningsavtal	162
K42 Avyttringsgrupper som innehas för försäljning	163
K43 Överförda tillgångar och erhållna säkerheter	163
K44 Löptidsanalys för tillgångar och skulder	164
K45 Transaktioner med närstående	166
K46 Upplysningar om kreditrisk	166
K47 Andelar i strukturerade företag	172
K48 Rapportering per land	173

Resultaträkning

Mn euro	Not	2016	2015
Rörelseintäkter			
Ränteintäkter		7 747	8 549
Räntekostnader		–3 020	–3 586
Räntenetto	K3	4 727	4 963
Avgifts- och provisionsintäkter		4 098	4 092
Avgifts- och provisionskostnader		–860	–862
Avgifts- och provisionsnetto	K4	3 238	3 230
Nettoresultat av poster till verkligt värde	K5	1 715	1 645
Andelar i intresseföretags och joint ventures resultat	K19	112	39
Övriga rörelseintäkter	K6	135	263
Summa rörelseintäkter		9 927	10 140
Rörelsekostnader			
Allmänna administrationskostnader:			
Personalkostnader	K7	–2 926	–3 263
Övriga administrationskostnader	K8	–1 646	–1 485
Av- och nedskrivningar av materiella och immateriella tillgångar	K9	–228	–209
Summa rörelsekostnader		–4 800	–4 957
Resultat före kreditförluster		5 127	5 183
Kreditförluster, netto	K10	–502	–479
Rörelseresultat		4 625	4 704
Skatt	K11	–859	–1 042
Årets resultat		3 766	3 662
Hänförligt till:			
Aktieägare i Nordea Bank AB (publ)		3 766	3 662
Minoritetsintressen		–	–
Summa		3 766	3 662
Resultat per aktie före utspädning, euro	K12	0,93	0,91
Resultat per aktie efter utspädning, euro	K12	0,93	0,91

Rapport över totalresultat

Mn euro	2016	2015
Årets resultat	3 766	3 662
Poster som kan komma att omklassificeras till resultaträkningen		
Valutakursdifferenser under året	438	-544
Säkringar av nettotillgångar i utländska verksamheter:		
Värdeförändringar under året	-219	308
Skatt på värdeförändringar under året	48	-68
<i>Finansiella tillgångar som kan säljas¹:</i>		
Värdeförändringar under året	186	-94
Skatt på värdeförändringar under året	-42	23
Omklassificerat till resultaträkningen under året	-69	-66
Skatt på omklassificerat till resultaträkningen under året	15	14
<i>Kassaflödessäkringar:</i>		
Värdeförändringar under året	-569	611
Skatt på värdeförändringar under året	147	-145
Omklassificerat till resultaträkningen under året	525	-527
Skatt på omklassificerat till resultaträkningen under året	-137	126
Poster som inte kan omklassificeras till resultaträkningen		
Förmånsbestämda pensionsplaner:		
Omvärdering av förmånsbestämda pensionsplaner	-205	483
Skatt hänförlig till omvärdering av förmånsbestämda pensionsplaner	47	-108
Övrigt totalresultat, netto efter skatt	165	13
Totalresultat	3 931	3 675
Hänförligt till:		
Aktieägare i Nordea Bank AB (publ)	3 931	3 675
Minoritetsintressen	-	-
Summa	3 931	3 675

1) Resultat från omvärderingar relaterade till säkrade risker i verkligt värde säkringar redovisas direkt i resultaträkningen.

Balansräkning

Mn euro	Not	31 dec 2016	31 dec 2015	1 jan 2015
Tillgångar				
Kassa och tillgodohavanden hos centralbanker		32 099	35 500	31 067
Utlåning till centralbanker	K13	11 235	13 224	6 958
Utlåning till kreditinstitut	K13	9 026	10 762	12 096
Utlåning till allmänheten	K13	317 689	340 920	348 085
Räntebärande värdepapper	K14	87 701	86 535	85 666
Pantsatta finansiella instrument	K15	5 108	8 341	12 151
Aktier och andelar	K16	21 524	22 273	24 002
Tillgångar i placeringsportföljer och fondförsäkringsavtal	K17	23 102	20 434	17 442
Derivatinstrument	K18	69 959	80 741	105 119
Förändringar av verkligt värde för räntesäkrade poster i säkringsportföljer		178	151	256
Aktier och andelar i intresseföretag och joint ventures	K19	588	515	487
Immateriella tillgångar	K20	3 792	3 208	2 908
Materiella tillgångar		566	557	509
Förvaltningsfastigheter	K22	3 119	3 054	3 135
Uppskjutna skattefordringar	K11	60	76	130
Aktuella skattefordringar		288	87	132
Pensionstillgångar	K32	306	377	42
Övriga tillgångar	K23	18 973	18 587	17 543
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	K24	1 449	1 526	1 614
Tillgångar som innehas för försäljning	K42	8 897	–	–
Summa tillgångar		615 659	646 868	669 342
Skulder				
Skulder till kreditinstitut	K25	38 136	44 209	56 322
In- och upplåning från allmänheten	K26	174 028	189 049	192 967
Inlåning i placeringsportföljer och fondförsäkringsavtal	K17	23 580	21 088	18 099
Skulder till försäkringstagare	K27	41 210	38 707	38 031
Emitterade värdepapper	K28	191 750	201 937	194 274
Derivatinstrument	K18	68 636	79 505	97 340
Förändringar av verkligt värde för räntesäkrade poster i säkringsportföljer		2 466	2 594	3 418
Aktuella skatteskulder		487	225	368
Övriga skulder	K29	24 413	25 745	26 973
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	K30	1 758	1 805	1 943
Uppskjutna skatteskulder	K11	830	1 028	983
Avsättningar	K31	306	415	305
Pensionsförpliktelser	K32	302	329	540
Efterställda skulder	K33	10 459	9 200	7 942
Skulder som innehas för försäljning	K42	4 888	–	–
Summa skulder		583 249	615 836	639 505
Eget kapital				
Minoritetsintressen		1	1	2
Aktiekapital		4 050	4 050	4 050
Överkursfond		1 080	1 080	1 080
Övriga reserver		–1 023	–1 188	–1 201
Balanserade vinstmedel		28 302	27 089	25 906
Summa eget kapital		32 410	31 032	29 837
Summa skulder och eget kapital		615 659	646 868	669 342
För egna skulder ställda säkerheter	K34	189 441	184 795	163 041
Övriga ställda säkerheter	K35	8 330	9 038	11 265
Eventualförpliktelser	K36	23 089	22 569	22 017
Åtaganden	K37	79 434	78 002	75 935

Rapport över förändringar i eget kapital

2016

	Hänfört till aktieägare i Nordea Bank AB (publ) ²									
	Övriga reserver:									
Mn euro	Aktie- kapital ¹	Över- kursfond	Omräkning utländsk verk- samhet	Kassa- flödes- säkringar	Finansiella tillgångar som kan säljas	Förmåns- bestämda pensions- planer	Balanse- rade vinst- medel	Summa	Minoritets- intressen	Summa eget kapital
Ingående balans per 1 jan 2016	4 050	1 080	-1 617	71	-10	368	27 089	31 031	1	31 032
Årets resultat	-	-	-	-	-	-	3 766	3 766	-	3 766
Poster som kan omklassificeras till resultaträkningen										
Valutakursdifferenser under året	-	-	438	-	-	-	-	438	-	438
Säkringar av nettotillgångar i utländska verksamheter:										
Värdeförändringar under året	-	-	-219	-	-	-	-	-219	-	-219
Skatt på värdeförändringar under året	-	-	48	-	-	-	-	48	-	48
Finansiella tillgångar som kan säljas:										
Värdeförändringar under året	-	-	-	-	186	-	-	186	-	186
Skatt på värdeförändringar under året	-	-	-	-	-42	-	-	-42	-	-42
Omklassificerat till resultaträkningen under året	-	-	-	-	-69	-	-	-69	-	-69
Skatt på omklassificerat till resultaträkningen under året	-	-	-	-	15	-	-	15	-	15
Kassaflödessäkringar:										
Värdeförändringar under året	-	-	-	-569	-	-	-	-569	-	-569
Skatt på värdeförändringar under året	-	-	-	147	-	-	-	147	-	147
Omklassificerat till resultaträkningen under året	-	-	-	525	-	-	-	525	-	525
Skatt på omklassificerat till resultaträkningen under året	-	-	-	-137	-	-	-	-137	-	-137
Poster som inte kan omklassificeras till resultaträkningen										
Förmånsbestämda pensionsplaner:										
Omvärdering av förmånsbestämda pensionsplaner under året	-	-	-	-	-	-205	-	-205	-	-205
Skatt hänförlig till omvärdering av förmånsbestämda pensionsplaner under året	-	-	-	-	-	47	-	47	-	47
Övrigt totalresultat, netto efter skatt	-	-	267	-34	90	-158	-	165	-	165
Totalresultat	-	-	267	-34	90	-158	3 766	3 931	-	3 931
Utdelning för 2015	-	-	-	-	-	-	-2 584	-2 584	-	-2 584
Försäljning av egna aktier ³	-	-	-	-	-	-	31	31	-	31
Utgående balans per 31 dec 2016	4 050	1 080	-1 350	37	80	210	28 302	32 409	1	32 410

1) Totalt antal registrerade aktier var 4 050 miljoner.

2) Bundet eget kapital uppgick den 31 dec 2016 till 4 889 mn euro, varav aktiekapital 4 050 mn euro, kapitalandelsfond 240 mn euro och fond för utvecklingsutgifter 599 mn euro. Kapitalandelsfond och fond för utvecklingsutgifter redovisas som balanserade vinstmedel. Fritt eget kapital uppgick den 31 dec 2016 till 27 520 mn euro.

3) Hänför sig till förändring av egna aktier relaterade till det långsiktiga incitamentsprogrammet, tradingportföljen och Nordeaaktier i de danska kundernas investeringsportföljer. Antalet egna aktier var 13,3 miljoner. Totala antalet egna aktier relaterade till LTIP var 10,9 miljoner.

2015

Mn euro	Hänförligt till aktieägare i Nordea Bank AB (publ) ²									
	Aktie- kapital ¹	Över- kursfond	Övriga reserver:				Balanse- rade vinst- medel	Summa	Minoritets- intressen	Summa eget kapital
			Omräkning utländsk verksamhet	Kassa- flödes- säkringar	Finansiella tillgångar som kan säljas	Förmåns- bestämda pensions- planer				
Ingående balans per 1 jan 2015	4 050	1 080	-1 313	6	113	-7	25 906	29 835	2	29 837
Årets resultat	-	-	-	-	-	-	3 662	3 662	-	3 662
Poster som kan omklassificeras till resultaträkningen										
Valutakursdifferenser under året	-	-	-544	-	-	-	-	-544	-	-544
<i>Säkringar av nettotillgångar i utländska verksamheter:</i>										
Värdeförändringar under året	-	-	308	-	-	-	-	308	-	308
Skatt på värdeförändringar under året	-	-	-68	-	-	-	-	-68	-	-68
<i>Finansiella tillgångar som kan säljas:</i>										
Värdeförändringar under året	-	-	-	-	-94	-	-	-94	-	-94
Skatt på värdeförändringar under året	-	-	-	-	23	-	-	23	-	23
Omklassificerat till resultaträkningen under året	-	-	-	-	-66	-	-	-66	-	-66
Skatt på omklassificerat till resultaträkningen under året	-	-	-	-	14	-	-	14	-	14
<i>Kassaflödessäkringar:</i>										
Värdeförändringar under året	-	-	-	611	-	-	-	611	-	611
Skatt på värdeförändringar under året	-	-	-	-145	-	-	-	-145	-	-145
Omklassificerat till resultaträkningen under året	-	-	-	-527	-	-	-	-527	-	-527
Skatt på omklassificerat till resultaträkningen under året	-	-	-	126	-	-	-	126	-	126
Poster som inte kan omklassificeras till resultaträkningen										
<i>Förmånsbestämda pensionsplaner:</i>										
Omvärdering av förmånsbestämda pensionsplaner under året	-	-	-	-	-	483	-	483	-	483
Skatt hänförlig till omvärdering av förmånsbestämda pensionsplaner under året	-	-	-	-	-	-108	-	-108	-	-108
Övrigt totalresultat, netto efter skatt	-	-	-304	65	-123	375	-	13	-	13
Totalresultat	-	-	-304	65	-123	375	3 662	3 675	-	3 675
Aktierelaterade ersättningar	-	-	-	-	-	-	2	2	-	2
Utdelning för 2014	-	-	-	-	-	-	-2 501	-2 501	-	-2 501
Försäljning av egna aktier ³	-	-	-	-	-	-	20	20	-	20
Förändring i minoritetsintressen	-	-	-	-	-	-	-	-	-1	-1
Utgående balans per 31 dec 2015	4 050	1 080	-1 617	71	-10	368	27 089	31 031	1	31 032

1) Totalt antal registrerade aktier var 4 050 miljoner.

2) Bundet eget kapital uppgick den 31 dec 2015 till 4 318 mn euro, varav aktiekapital 4 050 mn euro och kapitalandelsfond 268 mn euro, kapitalandelsfond redovisas som balanserade vinstmedel. Fritt eget kapital uppgick den 31 dec 2015 till 25 713 mn euro.

3) Hänför sig till förändring av egna aktier relaterade till det långsiktiga incitamentsprogrammet, tradingportföljen och Nordeaaktier i de danska kundernas investeringsportföljer. Antalet egna aktier var 18,6 miljoner. Totala antalet egna aktier relaterade till LTIP var 11,7 miljoner.

Kassaflödesanalys

Mn euro	2016	2015
Den löpande verksamheten		
Rörelseresultat	4 625	4 704
Årets resultat från avvecklade verksamheter, efter skatt	3 892	2 824
Income taxes paid	-952	-1 056
Kassaflöde från den löpande verksamheten före förändring av den löpande verksamhetens tillgångar och skulder	7 565	6 472
Förändring av den löpande verksamhetens tillgångar		
Förändring av utlåning till centralbanker	7 824	-10 002
Förändring av utlåning till kreditinstitut	689	1 171
Förändring av utlåning till allmänheten	14 357	5 173
Förändring av räntebärande värdepapper	-154	-831
Förändring av pantsatta finansiella instrument	3 233	3 812
Förändring av aktier och andelar	488	-937
Förändring av derivatinstrument, netto	-751	4 453
Förändring av förvaltningsfastigheter	-174	38
Förändring av övriga tillgångar	-3 217	-1 402
Förändring av den löpande verksamhetens skulder		
Förändring av skulder till kreditinstitut	-6 482	-13 495
Förändring av in- och upplåning från allmänheten	-9 686	-4 272
Förändring av skulder till försäkringstagare	2 602	2 361
Förändring av emitterade värdepapper	-7 357	4 374
Förändring av övriga skulder	-5 657	3 281
Kassaflöde från den löpande verksamheten	3 280	196
Investeringsverksamheten		
Avyttring av rörelser	-	175
Investeringar i intresseföretag och joint ventures	-5	0
Avyttring av intresseföretag och joint ventures	134	10
Förvärv av materiella tillgångar	-124	-162
Avyttring av materiella tillgångar	20	27
Förvärv av immateriella tillgångar	-658	-467
Avyttring av immateriella tillgångar	1	9
Nettoinvestering av värdepapper, som hålles till förfall	-360	-139
Avyttring av övriga finansiella tillgångar	58	25
Kassaflöde från investeringsverksamheten	-934	-522
Finansieringsverksamheten		
Emission av efterställda skulder	1 000	2 159
Amortering av efterställda skulder	-	-1 424
Försäljning av egna aktier, inklusive förändringar i tradingportföljen	31	20
Utbetald utdelning	-2 584	-2 501
Kassaflöde från finansieringsverksamheten	-1 553	-1 746
Årets kassaflöde	793	-2 072
Likvida medel vid årets början	40 200	39 683
Omräkningsdifferens	867	2 589
Likvida medel vid årets slut	41 860	40 200
Förändring	793	-2 072

Kommentarer till kassaflödesanalysen

Kassaflödesanalysen visar in- och utbetalningar av likvida medel under året för den totala verksamheten. Nordeas kassaflödesanalys har upprättats enligt den indirekta metoden, vilket innebär att rörelseresultatet har justerats för transaktioner som inte medfört in- eller utbetalningar, som t ex avskrivningar och kreditförluster. Redovisning av kassaflöden indelas i kategorierna löpande verksamhet, investeringsverksamhet och finansieringsverksamhet.

Den löpande verksamheten

Den löpande verksamheten utgörs av den huvudsakliga intäktbringande verksamheten och kassaflödet härrör huvudsakligen från rörelseresultatet, justerat för poster som inte ingår i kassaflödet samt för betalda inkomstskatter. Justering för icke kassaflödespåverkande poster innefattar:

Mn euro	2016	2015
Avskrivningar	221	189
Nedskrivningar	7	20
Kreditförluster	560	543
Orealiserade värdeförändringar	-2	1 401
Realisationsvinster/-förluster, netto	-72	-197
Förändring av upplupna kostnader/intäkter och avsättningar	126	143
Omräkningsdifferenser	919	811
Förändring av återbäringsmedel, livförsäkring	-115	236
Förändring av tekniska reserver, livförsäkring	2 491	1 053
Förändringar av verkligt värde av den säkrade posten, tillgångar/skulder (netto)	-92	-753
Övrigt	-151	-622
Summa	3 892	2 824

Förändring av den löpande verksamhetens tillgångar och skulder innefattar tillgångar och skulder som ingår i den normala affärsverksamheten, som t ex utlåning, inlåning och emitterade värdepapper. Förändringar i derivatinstrument redovisas netto.

I kassaflödet från löpande verksamhet ingår erhållen ränta och betald ränta med följande belopp:

Mn euro	2016	2015
Erhållen ränta	7 649	8 810
Betald ränta	-3 198	-3 473

Investeringsverksamheten

Investeringsverksamheten omfattar förvärv och avyttring av anläggningstillgångar, finansiella såväl som materiella och immateriella.

Finansieringsverksamheten

Finansieringsverksamheten utgörs av den verksamhet som medför förändringar i eget kapital och efterställda skulder, som t ex nyemission av aktier, utdelningar och emission/amortering av efterställda skulder.

Likvida medel

Följande poster ingår i likvida medel:

Mn euro	31 dec 2016	31 dec 2015
Kassa och tillgodohavanden hos centralbanker	32 099	35 500
Utlåning till centralbanker betalbar vid anfordran	8 538	2 684
Utlåning till kreditinstitut, betalbar vid anfordran	1 093	2 016
Skulder som innehas för försäljning	130	-
Summa	41 860	40 200

Kassatillgångar omfattar lagliga betalningsmedel inklusive utländska sedlar och mynt. Tillgodohavanden hos centralbanker utgörs av tillgodohavanden på konton hos centralbanker och postgiron i myndighetsform, där följande förutsättningar är uppfyllda:

- centralbanken eller postgirot är hemmahörande i det land där institutet är etablerat
- tillgodohavandet kan disponeras fritt när som helst.

Utlåning till kreditinstitut, betalbar vid anfordran, utgörs av likvida tillgångar som inte representeras av obligationer och andra räntebärande värdepapper. Utlåning till centralbanker, betalbara vid anfordran inkluderar instrument som Nordea omedelbart har rätt att sälja tillbaka.

Kvartalsvis utveckling

Mn euro	Kv 4 2016	Kv 3 2016	Kv 2 2016	Kv 1 2016	Kv 4 2015	Kv 3 2015	Kv 2 2015	Kv 1 2015	2016	2015
Räntenetto	1 209	1 178	1 172	1 168	1 203	1 233	1 274	1 253	4 727	4 963
Avgifts- och provisionsnetto	867	795	804	772	821	767	833	809	3 238	3 230
Nettoresultat av poster till verkligt värde	498	480	405	332	421	211	386	627	1 715	1 645
Andelar i intresseföretags och joint ventures resultat	4	-2	101	9	3	18	8	10	112	39
Övriga rörelseintäkter	32	15	74	14	197	24	22	20	135	263
Summa rörelseintäkter	2 610	2 466	2 556	2 295	2 645	2 253	2 523	2 719	9 927	10 140
Allmänna administrationskostnader:										
Personalkostnader	-687	-743	-756	-740	-956	-756	-772	-779	-2 926	-3 263
Övriga administrationskostnader	-475	-389	-396	-386	-455	-303	-363	-364	-1 646	-1 485
Av- och nedskrivningar av materiella och immateriella tillgångar	-71	-51	-54	-52	-65	-49	-50	-45	-228	-209
Summa rörelsekostnader	-1 233	-1 183	-1 206	-1 178	-1 476	-1 108	-1 185	-1 188	-4 800	-4 957
Resultat före kreditförluster	1 377	1 283	1 350	1 117	1 169	1 145	1 338	1 531	5 127	5 183
Kreditförluster, netto	-129	-135	-127	-111	-142	-112	-103	-122	-502	-479
Rörelseresultat	1 248	1 148	1 223	1 006	1 027	1 033	1 235	1 409	4 625	4 704
Skatt	-148	-260	-227	-224	-179	-253	-283	-327	-859	-1 042
Årets resultat	1 100	888	996	782	848	780	952	1 082	3 766	3 662
Resultat per aktie efter utspädning (DEPS), euro	0,27	0,22	0,25	0,19	0,21	0,19	0,24	0,27	0,93	0,91
DEPS, rullande 12 månader till periodens slut, euro	0,93	0,87	0,84	0,83	0,91	0,92	0,95	0,89	0,93	0,91

Femårsöversikt

Resultaträkning¹

Mn euro	2016	2015	2014	2013	2012
Räntenetto	4 727	4 963	5 349	5 525	5 563
Avgifts- och provisionsnetto	3 238	3 230	3 017	2 642	2 468
Nettoresultat av poster till verkligt värde	1 715	1 645	1 383	1 539	1 774
Andelar i intresseföretags resultat	112	39	18	79	93
Övriga rörelseintäkter	135	263	474	106	100
Summa rörelseintäkter	9 927	10 140	10 241	9 891	9 998
Allmänna administrationskostnader:					
Personalkostnader	-2 926	-3 263	-3 159	-2 978	-2 989
Övriga administrationskostnader	-1 646	-1 485	-1 656	-1 835	-1 808
Av- och nedskrivningar av materiella och immateriella tillgångar	-228	-209	-585	-227	-267
Summa rörelsekostnader	-4 800	-4 957	-5 400	-5 040	-5 064
Resultat före kreditförluster	5 127	5 183	4 841	4 851	4 934
Kreditförluster, netto	-502	-479	-534	-735	-895
Rörelseresultat	4 625	4 704	4 307	4 116	4 039
Skatt	-859	-1 042	-950	-1 009	-970
Årets resultat från kvarvarande verksamheter	3 766	3 662	3 357	3 107	3 069
Årets resultat från avvecklade verksamheter, efter skatt	-	-	-25	9	57
Årets resultat	3 766	3 662	3 332	3 116	3 126

Balansräkning¹

Mn euro	31 dec 2016	31 dec 2015	31 dec 2014	31 dec 2013	31 dec 2012
Kassa och tillgodohavanden hos centralbanker	32 099	35 500	31 067	33 529	36 060
Utlåning till centralbanker och kreditinstitut	20 261	23 986	19 054	22 512	18 574
Utlåning till allmänheten	317 689	340 920	348 085	342 451	346 251
Räntebärande värdepapper	92 809	94 876	97 817	96 889	94 596
Tillgångar i placeringsportföljer och fondförsäkringsavtal	23 102	20 434	17 442	-	-
Derivatinstrument	69 959	80 741	105 119	70 992	118 789
Övriga tillgångar	50 843	50 411	50 758	55 166	53 908
Tillgångar som innehas för försäljning	8 897	-	-	8 895	-
Tillgångar	615 659	646 868	669 342	630 434	668 178
Skulder till kreditinstitut	38 136	44 209	56 322	59 090	55 426
In- och upplåning från allmänheten	174 028	189 049	192 967	200 743	200 678
Inlåning i placeringsportföljer och fondförsäkringsavtal	23 580	21 088	18 099	-	-
Skulder till försäkringstagare	41 210	38 707	38 031	47 226	45 320
Emitterade värdepapper	191 750	201 937	194 274	185 602	183 908
Derivatinstrument	68 636	79 505	97 340	65 924	114 203
Efterställda skulder	10 459	9 200	7 942	6 545	7 797
Övriga skulder	30 562	32 141	34 530	31 897	32 841
Skulder som innehas för försäljning	4 888	-	-	4 198	-
Eget kapital	32 410	31 032	29 837	29 209	28 005
Skulder och eget kapital	615 659	646 868	669 342	630 434	668 178

1) Jämförelsetalen för 2014/2015 har omräknats, för mer information se not K1 "Redovisningsprinciper".

Nyckeltal¹

	2016	2015	2014	2013	2012
Resultat per aktie före utspädning, euro	0,93	0,91	0,83	0,77	0,78
Resultat per aktie efter utspädning, euro	0,93	0,91	0,83	0,77	0,78
Aktiekurs ² , euro	10,60	10,15	9,68	9,78	7,24
Totalavkastning, %	16,3	8,2	9,2	44,6	21,0
Föreslagen/verkställd utdelning per aktie, euro	0,65	0,64	0,62	0,43	0,34
Eget kapital per aktie ² , euro	8,03	7,69	7,40	7,27	6,96
Potentiellt antal utestående aktier ² , miljoner	4 050	4 050	4 050	4 050	4 050
Vägt genomsnittligt antal aktier efter utspädning, miljoner	4 037	4 031	4 031	4 020	4 026
Avkastning på eget kapital, %	12,3	12,2	11,4	11,0	11,6
Kapital under förvaltning ² , md euro	322,7	288,2	262,2	232,1	218,3
K/I-tal ³ , %	50	47	49	51	51
Kreditförluster på årsbasis, punkter ⁴	15	14	15	21	26
Kärnprimärkapitalrelation, exklusive Basel I golv ^{2,5,6} , %	18,4	16,5	15,7	14,9	13,1
Primärkapitalrelation, exklusive Basel I golv ^{2,5,6} , %	20,7	18,5	17,6	15,7	14,3
Total kapitalrelation, exklusive Basel I golv ^{2,5,6} , %	24,7	21,6	20,6	18,1	16,2
Primärkapital ^{2,5,6} , md euro	27,6	26,5	25,6	24,4	24,0
Risikexponeringsbelopp, inklusive Basel I golv ^{2,5,6} , md euro	133	143	146	155	168
Antal anställda (omräknat till heltidstjänster) ²	31 596	29 815	29 643	29 429	29 491
Economic capital ^{2,5} , md euro	26,3	25,0	24,3	23,5	22,8
ROCAR ^{3,7} , %	13,4	14,8	14,0	13,7	13,9

1) För mer detaljerad information avseende nyckeltal som definierats som Alternativa nyckeltal, se <http://www.nordea.com/en/investor-relations/>. Alla nyckeltal speglar Nordeas kvarvarande verksamhet. Jämförelsetalen för 2015 har omräknats, för mer information, se K1 "Redovisningsprinciper".

2) Vid årets slut.

3) Exklusive engångsposter 2016, 2015 och 2014.

4) 2016 inkluderar nyckeltalet även Lån till allmänheten som rapporterats under Innehav till försäljning.

5) Sedan 2014 rapporteras nyckeltalen enligt Basel III-reglerna (CRR/CRDIV).

6) Inklusive periodens resultat.

7) ROCAR för 2015 har omräknats på grund av ändrad definition.

Ordlista

Andel osäkra lånefordringar, brutto

Individuellt värderade osäkra lånefordringar före reserver dividerade med totala lånefordringar före reserver.

Andel osäkra lånefordringar, netto

Individuellt värderade osäkra lånefordringar efter reserver dividerade med totala lånefordringar före reserver.

Avkastning på ekonomiskt kapital

Periodens resultat exklusive engångsposter som en andel av ekonomiskt kapital. Affärsområdena använder rörelseresultat efter schablonskatt istället för periodens resultat.

Avkastning på eget kapital

Årets resultat exklusive minoritetsintressen i procent av genomsnittligt eget kapital under året. I genomsnittligt eget kapital ingår årets resultat och ej utbetald utdelning. Minoritetsintressen ingår ej.

Avkastning på totalt kapital

Årets resultat som andel av balansomslutningen vid årets slut.

Ekonomiskt kapital

Ett internt mått på det kapital som krävs för att med viss sannolikhet täcka oväntade förluster i verksamheten. Ekonomiskt kapital beräknas med avancerade interna modeller för att ge ett konsekvent mått avseende kredit- och marknadsrisk, operativ risk och livförsäkringsrisk inom Nordeas olika affärsområden.

När alla risker i koncernen aggregeras uppstår diversifieringseffekter, till följd av skillnader i verksamheternas risk samt att det är osannolikt att oväntade förluster uppstår samtidigt.

Eget kapital per aktie

Eget kapital efter utspädning och exklusive minoritetsintressen dividerat med antalet aktier efter utspädning.

Kapitalbas

Kapitalbasen är summan av primärkapital och supplementärkapital (förlagslån), efter avdrag för det redovisade värdet av aktier i helägda försäkringsbolag och eventuellt underskott i kreditriskjusteringar.

Kreditförluster på årsbasis

Kreditförluster, netto (på årsbasis) dividerade med utgående balans för utlåning till allmänheten (utlåning).

K/I-tal

Rörelsekostnader dividerat med rörelseintäkter.

Oreglerade lånefordringar utan reserv

Förfallna lånefordringar som inte är osäkra med hänsyn till framtida kassaflöden (ingår i Lånefordringar som inte är osäkra).

P/B

Aktiekursen dividerat med bokfört värde per aktie.

Primärkapital

Primärkapitalet består av kärnprimärkapitalet och övrigt primärkapital. I primärkapitalet ingår konsoliderat eget kapital exklusive investeringar i försäkringsbolag, föreslagen utdelning, uppskjutna skattefordringar, immateriella tillgångar i bankverksamheten, hela avdraget avseende förväntat "underskott" (den negativa skillnaden mellan förväntade kreditförluster och gjorda reserveringar) och slutligen övriga avdrag såsom kassaflödessäkringar.

Primärkapitalrelation

Primärkapital i procent av riskexponeringsbeloppet. Kärnprimärkapitalrelationen beräknas som kärnprimärkapital i procent av riskexponeringsbeloppet.

Reserver i relation till osäkra lånefordringar

Reserver för individuellt värderade osäkra lånefordringar dividerade med individuellt värderade osäkra lånefordringar före reserver.

Reserver i relation till osäkra lånefordringar (reserveringskvot)

Totala reserver dividerade med totala osäkra lånefordringar före reserver.

Resultat per aktie efter utspädning

Årets resultat dividerat med vägt genomsnittligt antal utestående stamaktier efter utspädning, exklusive minoritetsintressen.

Resultat per aktie före utspädning

Årets resultat dividerat med vägt genomsnittligt antal utestående stamaktier, exklusive minoritetsintressen.

Riskexponeringsbelopp

Balansomslutningen och poster utanför balansräkningen som värderas utifrån kreditrisken, marknadsrisken och den operativa risken i koncernföretagen enligt gällande kapitaltäckningsregler, exklusive tillgångar i försäkringsbolag, redovisat värde på aktier som avräknats från kapitalbasen och immateriella tillgångar.

Total kapitalrelation

Kapitalbasen som andel av riskexponeringsbeloppet.

Total reserveringsgrad

Totala reserver dividerade med totala lånefordringar före reserver.

Totalavkastning

Totalavkastning mätt som värdetillväxt i ett aktieinnehav under året, under antagande om att utdelningen återinvesteras i nya aktier vid utbetalningstidpunkten.

K1. Redovisningsprinciper

Innehållsförteckning Not K1

1. Grunder för presentationen	84
2. Förändrade redovisningsprinciper och förändrad presentation	84
3. Förändringar i IFRS som ännu inte tillämpats	86
4. Kritiska bedömningar och osäkerhet i uppskattningar	87
5. Principer för konsolidering	89
6. Redovisning av rörelseintäkter och nedskrivningar	91
7. Intäktsredovisning livförsäkring	92
8. Redovisning och bortbokning av finansiella instrument i balansräkningen	93
9. Omräkning av tillgångar och skulder i utländsk valuta	93
10. Säkringsredovisning	93
11. Fastställande av verkligt värde på finansiella instrument	94
12. Kassa och tillgodohavande hos centralbanker	95
13. Finansiella instrument	95
14. Utlåning till allmänheten/kreditinstitut	97
15. Leasing	98
16. Immateriella tillgångar	99
17. Materiella tillgångar	99
18. Förvaltningsfastigheter	100
19. Skulder till försäkringstagare	100
20. Tillgångar och inlåning i placeringsportföljer och fondförsäkringsavtal	101
21. Skatter	101
22. Resultat per aktie	101
23. Ersättningar till anställda	101
24. Eget kapital	102
25. Finansiella garantiavtal och kreditlöften	102
26. Aktierelaterade ersättningar	103
27. Transaktioner med närstående	103
28. Valutakurser	103

1. Grunder för presentationen

Nordeas koncernredovisning har upprättats i enlighet med International Financial Reporting Standards (IFRS) som godkänts av EU-kommissionen. Vidare har vissa kompletterande regler i enlighet med Lag (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag (ÅRKIL), Finansinspektionens föreskrifter (FFFS 2008:25, inklusive tillägg) och Kompletterande redovisningsregler för koncerner (RFR 1) från Rådet för finansiell rapportering tillämpats.

De tilläggsupplysningar som krävs enligt ovan nämnda standarder, rekommendationer och lagstiftning har inkluderats i noterna, i kapitlet "Risk, likviditets- och kapitalhantering" samt i andra delar av de "Finansiella rapporterna".

Den 3 februari 2017 godkände styrelsen årsredovisningen, som slutligt ska godkännas av årsstämman den 16 mars 2017.

2. Förändrade redovisningsprinciper och förändrad presentation

I allt väsentligt är redovisningsprinciperna, beräkningsgrunderna och presentationen oförändrade jämfört med årsredovisningen 2015. De nya redovisningskrav som infördes under 2016 och deras inverkan på Nordeas redovisning beskrivs nedan.

Följande nya och omarbetade standarder och tolkningar implementerades av Nordea den 1 januari 2016, men har inte haft någon betydande inverkan på Nordeas redovisning.

- Ändringar i IFRS 10, IFRS 12 och IAS 28 "Investmentföretag: Tillämpning av undantaget från konsolidering"
- Ändringar i IFRS 11 "Redovisning av förvärv av andelar i gemensam verksamhet"
- Ändringar i IAS 1 "Upplysningsinitiativ"
- Ändringar i IAS 16 och IAS 38 "Förtydligande avseende acceptabla metoder för avskrivning"
- Årliga förbättringar av IFRS, 2012–2014

Dessutom har ändringar gjorts i Lag (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag (ÅRKIL). Ändringarna började tillämpas av Nordea den 1 januari 2016, men har inte haft någon betydande inverkan på Nordeas redovisning.

Finansinspektionen har gjort ändringar i redovisningsföreskrifterna FFFS 2008:25 genom FFFS 2015:20. Dessa ändringar började tillämpas av Nordea den 1 januari 2016, men har inte haft någon betydande inverkan på Nordeas redovisning.

Rådet för finansiell rapportering har gjort ändringar i redovisningsrekommendationen för koncerner genom att ge ut "RFR 1 Kompletterande redovisningsregler för koncerner – januari 2016". Dessa ändringar började tillämpas av Nordea den 1 januari 2016, men har inte haft någon betydande inverkan på Nordeas redovisning.

Förändrad presentation av placeringsportföljer och fondförsäkringsavtal

Nordea placerar i räntebärande värdepapper och aktier för sina kunders räkning, i pensionsportföljer och fondförsäkringsavtal, där kunden står för placeringsrisken. Sådana tillgångar har omklassificerats till en separat rad i balansräkningen "Tillgångar i placeringsportföljer och fondförsäkringsavtal" för att särskilja dem från tillgångar där Nordea står placeringsrisken. Motsvarande skulder till kunder har omklassificerats till en separat rad i balansräkningen "Inlåning i placeringsportföljer och fondförsäkringsavtal", eftersom dessa skulder uppför sig på ett annat sätt än vanlig inlåning från kunderna.

Jämförelsesiffrorna har räknats om och deras inverkan på den aktuella och tidigare perioder framgår av tabellen nedan. Den förändrade presentationen har inte haft någon inverkan på Nordeas resultaträkning eller eget kapital.

K1. Redovisningsprinciper, forts.

Mn euro	31 dec 2016			31 dec 2015			1 jan 2015		
	Gamla riktlinjer	Omräkning	Nya riktlinjer	Gamla riktlinjer	Omräkning	Nya riktlinjer	Gamla riktlinjer	Omräkning	Nya riktlinjer
Tillgångar									
Utlåning till kreditinstitut	9 290	–264	9 026	10 959	–197	10 762	12 217	–121	12 096
Räntebärande papper	89 375	–1 674	87 701	88 176	–1 641	86 535	87 110	–1 444	85 666
Aktier	42 543	–21 019	21 524	40 745	–18 472	22 273	39 749	–15 747	24 002
Tillgångar i placeringsportföljer och fondförsäkringsavtal	–	23 102	23 102	–	20 434	20 434	–	17 442	17 442
Förvaltningsfastigheter	3 258	–139	3 119	3 165	–111	3 054	3 227	–92	3 135
Övriga tillgångar	18 979	–6	18 973	18 600	–13	18 587	17 581	–38	17 543
Skulder									
In- och upplåning från allmänheten	178 368	–4 340	174 028	193 342	–4 293	189 049	197 254	–4 287	192 967
Inlåning i placeringsportföljer och fondförsäkringsavtal	–	23 580	23 580	–	21 088	21 088	–	18 099	18 099
Skulder till försäkringstagare	60 439	–19 229	41 210	55 491	–16 784	38 707	51 843	–13 812	38 031
Övriga skulder	24 424	–11	24 413	25 756	–11	25 745	26 973	–	26 973

Förändrad presentation av omlägningsavgifter och utbetalningsavgifter

Omlägningsavgifter och utbetalningsavgifter som erhålls i samband med danska bolån har omklassificerats från "Nettoresultat av poster till verkligt värde" till "Avgifts- och provisionsnetto" i resultaträkningen i enlighet med Nordeas riktlinjer för klassificering av avgifter för lånehandläggning. En omlägningsavgift tas ut när ett bolån med rörlig ränta läggs om och en utbetalningsavgift tas ut när ett lån betalas ut. Jämförelsesiffrorna har räknats om och deras inverkan på den aktuella och tidigare perioder framgår av tabellen nedan. Den

förändrade presentationen har inte haft någon inverkan på balansräkning eller eget kapital.

Förändrad presentation av stabilitetsavgifter

För att följa praxis på den lokala marknaden har Nordea omklassificerat avgifter till statliga garantiprogram från "Avgifts- och provisionsnetto" till "Räntenetto". Jämförelsesiffrorna har räknats om och inverkan på den aktuella och tidigare perioder framgår av tabellen nedan. Den förändrade presentationen har inte haft någon inverkan på balansräkning eller eget kapital.

Mn euro	2016			2015		
	Gamla riktlinjer	Omräkning	Nya riktlinjer	Gamla riktlinjer	Omräkning	Nya riktlinjer
Räntenetto	4 855	–128	4 727	5 110	–147	4 963
- varav statliga garantiprogram		–128			–147	
Avgifts- och provisionsnetto	3 060	178	3 238	3 025	205	3 230
- varav statliga garantiprogram		128			147	
- varav omlägnings-/utbetalningsavgifter		50			58	
Nettoresultat av poster till verkligt värde	1 765	–50	1 715	1 703	–58	1 645
- varav omlägnings-/utbetalningsavgifter		–50			–58	

Förändrad presentation av "Avgifts- och provisionsnetto"

Presentationen i not K4 "Avgifts- och provisionsnetto" har ändrats, i tillägg till de ändringar som beskrivs ovan. Den största ändringen är att intäkter och kostnader nu kvittats så att nettoresultatet från de olika verksamhetsområdena blir tydligare. Provisionskostnaderna har delats upp i mindre poster för att bättre svara mot provisionsintäkterna. I not K4 åskådliggjorts även bruttoeffekten på intäkter och kostnader.

Provisionsintäkter i samband med börsnoteringar har omklassificerats från "Depå- och emissionstjänster" till "Courtage, värdepappersemissioner och företagsfinansiering" (ändringen påverkar helårsresultatet 2015 med 27 mn euro). Provisionskostnader i samband med kapitalförvaltning har omklassificerats från "Övrigt" till "Provisioner från kapitalförvaltning" (ändringen påverkar helårsresultatet 2015 med 80 mn euro). Dessa omklassificeringar har gjorts för att syftet med tjänsterna som utförts av Nordea ska framgå tydligare.

Presentation av avyttringsgrupper som innehas för försäljning

Tillgångar och skulder som innehas för försäljning utgörs av Nordeas verksamhet i Baltikum samt bolån och konsumtionslån i Ryssland. En närmare beskrivning finns i not K42 "Avyttringsgrupper som innehas för försäljning". Tillgångar och skulder i denna avyttringsgrupp redovisas på separata rader i balansräkningen "Tillgångar som innehas för försäljning" respektive "Skulder som innehas för försäljning" från klassificeringsdagen. Finansiella instrument värderas även fortsättningsvis enligt reglerna i IAS 39, medan icke-finansiella tillgångar redovisas till det lägre av redovisat värde och verkligt värde. Jämförelsetalen har inte räknats om.

K1. Redovisningsprinciper, forts.

3. Förändringar i IFRS som ännu inte tillämpats

IFRS 9 "Finansiella instrument"

IASB har slutfört den nya standarden för finansiella instrument, IFRS 9 "Finansiella instrument". IFRS 9 omfattar klassificering och värdering, nedskrivning och generell säkringsredovisning och ersätter de befintliga kraven inom dessa områden i IAS 39. IFRS 9 träder i kraft för räkenskapsår som börjar den 1 januari 2018 eller senare. Standarden har godkänts av EU-kommissionen. Tidigare tillämpning är tillåten, men Nordea avser inte att tillämpa standarden i förtid. Nordea avser inte heller att räkna om jämförelsetalen för 2017 i årsredovisningen 2018 på grund av IFRS 9.

Klassificering och värdering

Enligt klassificerings- och värderingskraven i IFRS 9 ska finansiella tillgångar klassificeras som och värderas till upplupet anskaffningsvärde, verkligt värde via resultaträkningen eller verkligt värde via övrigt totalresultat. Klassificeringen av ett finansiellt instrument bestäms utifrån affärsmodellen för den portfölj som instrumentet ingår i och huruvida kassaflödena endast utgör betalning av kapitalbelopp och ränta.

För att kunna bedöma affärsmodellen har Nordea delat in sina finansiella tillgångar i portföljer och underportföljer utifrån hur olika grupper av finansiella tillgångar förvaltas tillsammans för att uppnå ett visst affärsområde. I samband med fastställandet av rätt nivå för portföljen har hänsyn tagits till aktuell affärsområdesstruktur. Vid bedömningen av affärsmodell för respektive portfölj har Nordea analyserat syftet med de finansiella tillgångarna och exempelvis tidigare försäljningstrender och ersättning till ledningen.

Nordea har analyserat kassaflödena från de finansiella tillgångarna per den 31 december 2015 för att fastställa om de endast utgör betalning av kapitalbelopp och ränta. Detta har gjorts genom att gruppera avtal som är homogena ur ett kassaflödesperspektiv, och slutsatserna har dragits för samtliga avtal i den gruppen.

Ingen affärsmodellsbedömning eller analys för att fastställa om kassaflödena endast utgör betalning av kapitalbelopp och ränta har gjorts för Nordea Life & Pensions eftersom Nordea har avvakat EU:s godkännande av IFRS 9.

Bedömningen av affärsmodell och analysen av huruvida kassaflödena endast utgör betalning av kapitalbelopp och ränta, enligt beskrivningen ovan, har inte resulterat i några betydande förändringar jämfört med hur de finansiella instrumenten värderas enligt IAS 39. Därmed förväntas ingen betydande inverkan på Nordeas finansiella ställning, finansiella resultat eller egna kapital för den första tillämpningsperioden. Inte heller förväntas någon betydande inverkan på Nordeas kapitaltäckning, stora exponeringar, riskhantering eller alternativa resultatmått för den första tillämpningsperioden. Dessa preliminära slutsatser påverkas naturligtvis av vilka finansiella instrument som finns i Nordeas balansräkning vid övergången.

Nedskrivning

Nedskrivningskraven i IFRS 9 baseras på en modell för förväntade kreditförluster till skillnad från den nuvarande modellen för inträffade kreditförluster i IAS 39. Dessutom är nedskrivningskraven i IFRS 9 mer omfattande än de i IAS 39. IFRS 9 anger att alla tillgångar som värderas till upplupet anskaffningsvärde och verkligt värde via övrigt totalresultat, liksom åtaganden utanför balansräkningen, inklusive garantier och kreditåtaganden, ska omfattas av prövningen av nedskrivningsbehovet. För närvarande beräknar inte Nordea gruppvisa reserveringar för poster utanför balansräkningen eller för finansiella instrument som klassificerats som tillhörande värderingskategorin Finansiella tillgångar som kan säljas.

De tillgångar vars nedskrivningsbehov ska prövas delas in i

tre kategorier, beroende på graden av kreditförsämrings. Kategori 1 omfattar tillgångar där det inte har skett en väsentlig ökning av kreditrisken, kategori 2 omfattar tillgångar där det skett en väsentlig ökning av kreditrisken och kategori 3 omfattar fallerade tillgångar. Tillgångar av betydande värde i kategori 3 prövas för nedskrivning på individuell nivå, medan det för tillgångar av obetydligt värde görs en gruppvis bedömning. I kategori 1 ska reserveringarna motsvara förväntade kreditförluster under kommande 12 månader. I kategori 2 och 3 ska reserveringarna motsvara förväntade kreditförluster under hela den återstående löptiden.

En viktig del som påverkar storleken på avsättningarna enligt IFRS 9 är den utlösande faktorn för överföring av en tillgång från kategori 1 till kategori 2. Nordea måste bestämma vilka parametrar som ska användas för att fastställa ökningen i kreditrisk och hur mycket dessa parametrar behöver förändras för att de ska anses medföra en "väsentlig ökning". För tillgångar som innehåller vid övergången har Nordea preliminärt beslutat att använda förändring i interna rating- och scoringuppgifter för att fastställa om det skett en väsentlig ökning i kreditrisk eller inte. För tillgångar som tillkommer efter övergången kommer förändringar i sannolikheten för fallissemang (PD) för den återstående löptiden att användas som den utlösande faktorn. Nordea har dragit slutsatsen att det inte är möjligt att beräkna PD vid kreditgivning för den återstående löptiden utan oskäliga kostnader eller arbetsinsatser och utan bedömningar i efterhand av tillgångar som redan redovisas i balansräkningen vid övergången. För tillgångar som bedöms utifrån PD för den återstående löptiden har Nordea preliminärt beslutat att använda en blandning av absoluta och relativa förändringar i PD som kriterium för överföringen. Dessutom kommer kunder som omfattas av förmildrande åtgärder och kunder som är mer än 30 dagar sena med sina betalningar också att överföras till kategori 2. Nordea har ännu inte bestämt tröskelvärdet för att avgöra om förändringen i rating, scoring och PD är väsentlig eller inte.

Nordeas befintliga modell för beräkning av gruppvisa reserveringar baseras på en försämrings i låntagarens rating/scoring. En förlusthändelse i den befintliga modellen väntas dock inte motsvara den utlösande händelse som flyttar en post från kategori 1 till kategori 2 enligt IFRS 9.

Reserveringarna enligt IFRS 9 kommer att beräknas som exponeringen vid fallissemang gånger sannolikheten för fallissemang gånger förlusten i händelse av fallissemang. För tillgångar i kategori 1 baseras beräkningen endast på de kommande 12 månaderna, medan den för tillgångar i kategori 2 baseras på tillgångens förväntade löptid.

För tillgångar där det har skett en väsentlig ökning av kreditrisken har Nordea i dagsläget reserveringar motsvarande de förluster som beräknas uppkomma under perioden mellan dagen för förlusthändelsen och dagen då den identifieras individuellt, den så kallade uppkomstperioden, medan IFRS 9 kommer att kräva reserveringar motsvarande förväntade kreditförluster under hela den återstående löptiden.

Vid beräkningen av förluster under den återstående löptiden enligt IFRS 9, inklusive kategoriindelningen, ska beräkningen baseras på sannolikhetsviktad, framåtblickande information. Nordea har preliminärt beslutat att använda tre makroekonomiska scenarier för att ta hänsyn till de icke-linjära aspekterna av förväntade kreditförluster. De olika scenarierna kommer att användas för att justera de aktuella parametrarna för beräkning av förväntade kreditförluster, och ett sannolikhetsviktat genomsnitt av de förväntade förlusterna enligt respektive scenario kommer att redovisas som reserveringar.

De nya kraven förväntas öka reserveringarna för kreditförluster och minska det egna kapitalet för den första tillämpningsperioden. Detta förväntas inte ha någon betydande inverkan på stora exponeringar. Inverkan på kapitaltäckningen kan

K1. Redovisningsprinciper, forts.

ännu inte fastställas eftersom Baselkommittén väntas utfärda nya regler för övergången till IFRS 9, men dessa är ännu inte slutgiltiga. Vidare förväntas de långsiktiga effekterna, när övergångsreglerna inte längre gäller, ha en negativ inverkan på kapitaltäckningen, eftersom minskningen i eget kapital väntas minska kärnprimärkapitalet. Det förväntas dock inte att hela ökningen av reserverna kommer minska kärnprimärkapitalet eftersom det finns dämpande effekter, till exempel att dagens underskott i kreditriskjusteringar blir mindre när reserveringarna beräknas enligt IFRS 9.

Beräkningen av nedskrivningsbehovet enligt IFRS 9 kommer att kräva mer erfarenhetsmässiga kreditbedömningar av de rapporterade enheterna än vad som krävs enligt IAS 39 idag, vilket innebär en högre grad av subjektiv bedömning. Användandet av framåtblickande information ökar komplexiteten och gör reserveringar mer beroende av ledningens syn på de ekonomiska utsikterna.

Säkringsredovisning

Den största förändringen av kraven avseende generell säkringsredovisning är att standarden gör säkringsredovisningen mer anpassad till riskhanteringen. Eftersom Nordea i allmänhet använder portföljsäkring bedömer Nordea att de nya kraven inte får någon betydande inverkan på Nordeas redovisning, kapitaltäckning, stora exponeringar, riskhantering eller alternativa resultatmått för den första tillämpningsperioden.

Nordeas preliminära slutsats är att fortsätta använda säkringsredovisningskraven i IAS 39 även efter det att IFRS 9 har införts, men detta kvarstår att bekräfta.

IFRS 15 "Intäkter från avtal med kunder"

IASB publicerade 2014 den nya standarden IFRS 15 "Intäkter från avtal med kunder". Förtydliganden av den här standarden publicerades i april 2016. Den nya standarden beskriver en enda heltäckande redovisningsmodell för intäkter från kundkontrakt och ersätter nuvarande standarder och tolkningar för intäktsredovisning i IFRS, till exempel IAS 18 "Intäkter". Den nya standarden ska tillämpas för räkenskapsår som börjar den 1 januari 2018 eller senare, men får tillämpas tidigare. Standarden godkändes av EU-kommissionen 2016 och förtydligandena väntas godkännas 2017. För närvarande avser Nordea inte att tillämpa standarden i förtid. Standarden gäller inte för finansiella instrument, försäkringsavtal eller leasingavtal. Nordea har inte slutfört sin analys av dess inverkan på redovisningen, men den nuvarande bedömningen är att den nya standarden inte får någon betydande inverkan på Nordeas redovisning, kapitaltäckning eller stora exponeringar för den första tillämpningsperioden.

Ändringar i IFRS 10 och IAS 28 "Försäljning eller överföring av tillgångar mellan en ägare och dess intresseföretag eller joint venture"

IASB har ändrat kraven i IFRS 10 och IAS 28 avseende försäljning och överföring av tillgångar mellan en ägare och dess intresseföretag eller joint venture, till följd av inkonsekvent hantering av vinster och förluster från sådana transaktioner enligt dessa standarder. IASB har därefter föreslagit att skjuta upp ikraftträdandetidpunkten och tillåta en tidigare tillämpning. Ändringarna har ännu inte godkänts av EU-kommissionen. För närvarande avser Nordea inte att tillämpa ändringarna i förtid. De nya kraven väntas inte få någon inverkan på Nordeas redovisning, kapitaltäckning eller stora exponeringar för den första tillämpningsperioden, eftersom de är i linje med Nordeas nuvarande redovisningsprinciper.

IFRS 16 "Leasing"

IASB har publicerat den nya standarden IFRS 16 "Leasing". Den nya standarden förändrar redovisningskraven för leasetagare. Alla leasingkontrakt (med undantag för kortfristiga och mindre leasingkontrakt) ska redovisas som en tillgång med nyttjanderätt och som en skuld i leasetagarens balansräkning och leasingbetalningarna ska redovisas som avskrivning och räntekostnad. Redovisningskraven för leasegivare är oförändrade. Även ytterligare upplysningar krävs. Den nya standarden träder i kraft för räkenskapsår som börjar den 1 januari 2019 eller senare och tidigare tillämpning är tillåten. Omarbetningarna väntas godkännas av EU-kommissionen 2017. För närvarande avser Nordea inte att tillämpa omarbetningarna i förtid. Nordeas nuvarande bedömning är att den nya standarden kommer att förändra redovisningen av fastighetsleasing, vilket huvudsakligen påverkar Nordeas balansräkning.

Övriga förändringar i IFRS

IASB har publicerat följande nya eller omarbetade standarder som inte bedöms få någon betydande inverkan på Nordeas redovisning, kapitaltäckning eller stora exponeringar för den första tillämpningsperioden:

- Ändringar i IFRS 4 "Tillämpningen av IFRS 9 Finansiella instrument med IFRS 4 Försäkringsavtal"
- Ändringar i IAS 12 "Redovisning av uppskjutna skattetilgångar avseende orealiserade förluster"
- Ändringar i IAS 7 "Upplysningsinitiativ"
- Ändringar i IFRS 2: "Klassificering och värdering av aktiebaserade ersättningstransaktioner"

4. Kritiska bedömningar och osäkerhet i uppskattningar

För att upprätta årsredovisning i enlighet med god redovisningssed måste ledningen i vissa fall använda sig av bedömningar och uppskattningar. Det faktiska utfallet kan senare i viss mån avvika från de uppskattningar och antaganden som gjorts. I det här avsnittet beskrivs:

- källorna till osäkerhet i uppskattningar vid rapportperiodens slut, som innebär en betydande risk för en väsentlig justering av de redovisade värdena för tillgångar och skulder under nästkommande räkenskapsår, och
- bedömningarna som vid tillämpningen av redovisningsprinciper (utöver de som gäller uppskattningar) har störst inverkan på de redovisade beloppen i de finansiella rapporterna.

Kritiska bedömningar och uppskattningar är främst hänförliga till:

- värdering till verkligt värde av vissa finansiella instrument
- prövning av nedskrivningsbehovet för:
 - goodwill och
 - utlåning till allmänheten/kreditinstitut
- effektivitetstest av kassaflödessäkringar
- aktuariella beräkningar av pensionsförpliktelser och förvaltningstillgångar för anställda
- aktuariella beräkningar av försäkringsavtal
- värdering av förvaltningsfastigheter
- klassificering av leasingavtal
- klassificering av primärkapitaltillskott
- bedömning av bestämmande inflytande i samband med konsolidering
- omräkning av tillgångar och skulder i utländsk valuta
- värdering av uppskjutna skattefordringar
- krav i civilrättsliga processer.

Värdering till verkligt värde av vissa finansiella instrument

Nordeas redovisningsprincip för att fastställa verkligt värde på finansiella instrument beskrivs i avsnitt 11 "Fastställande av verkligt värde på finansiella instrument" och i not K40 "Tillgångar och skulder till verkligt värde". Kritiska bedömningar med betydande inverkan på redovisade belopp för finansiella instrument görs i samband med fastställande av

K1. Redovisningsprinciper, forts.

verkligt värde för OTC-derivat och andra finansiella instrument som saknar noterade kurser eller nyligen observerade marknadspriser. Dessa bedömningar omfattar följande:

- Val av värderingsmetoder.
- Bedömning av när noterade priser inte motsvarar verkligt värde (bland annat bedömning av om marknaden är aktiv).
- Val av metod för justeringar till verkligt värde för att beakta relevanta riskfaktorer såsom kreditrisk, modellrisk och likviditetsrisk.
- Bedömning av vilka marknadsparametrar som kan observeras.

De kritiska bedömningar som krävs vid fastställandet av verkligt värde på finansiella instrument som saknar noterade kurser eller nyligen observerbara marknadspriser innebär också en hög grad av osäkerhet i uppskattningarna.

I alla dessa fall baseras besluten på en professionell bedömning i enlighet med Nordeas redovisnings- och värderingsprinciper. Värderingsprinciperna fastställs av Group Valuation Committee, där koncernens CFO är ordförande. Det verkliga värdet på finansiella tillgångar och skulder, värderade med hjälp av en värderingsmetod, nivå 2 och 3 i värderingshierarkin, uppgick till 208 371 mn euro (244 266 mn euro) respektive 129 441 mn euro (156 354 mn euro) vid årets slut.

Upplysningar om känslighetsanalysen för verkliga värden på finansiella instrument med betydande icke-observerbara indata finns i not K40 "Tillgångar och skulder till verkligt värde".

Osäkerhet i uppskattningar uppstår även vid värderingen vid anskaffningstillfället av finansiella instrument som utgör en del av större strukturella transaktioner. Även om den efterföljande värderingen inte är till verkligt värde redovisas dessa instrument vid anskaffningstillfället till verkligt värde och då det normalt inte finns något separat transaktionspris eller någon aktiv marknad för dylika individuella instrument måste det verkliga värdet estimeras.

Prövning av nedskrivningsbehov för goodwill

Nordeas redovisningsprincip för goodwill beskrivs i avsnitt 16 "Immateriella tillgångar". I not K20 "Immateriella tillgångar" listas de kassagenererande enheter till vilka goodwill har allokerats. Nordeas samlade goodwill uppgick till 2 247 mn euro (2 170 mn euro) vid årets slut.

Uppskattningen av framtida kassaflöden och beräkningen av diskonteringsräntan för dessa kassaflöden är förenade med osäkerhet i uppskattningarna. Uppskattningen av framtida kassaflöden påverkas mycket av kassaflödesprognoserna för de närmaste åren (normalt 3–5 år) och av tillväxttakten för sektorn efter 3–5 år. Tillväxttakten baseras på historiska data som uppdateras för att spegla den aktuella situationen, vilket ger upphov till osäkerhet i uppskattningarna.

Diskonteringsräntan för förväntat kassaflöde baseras på den långfristiga riskfria räntan plus en riskpremie (efter skatt). Riskpremien baseras på extern information om riskpremier generellt i relevanta länder.

För information om känsligheten för förändringar i olika parametrar, se not K20 "Immateriella tillgångar".

Prövning av nedskrivningsbehov för utlåning till allmänheten/kreditinstitut

Nordeas redovisningsprincip för prövning av nedskrivningsbehov för lånefordringar beskrivs i avsnitt 14 "Utlåning till allmänheten/kreditinstitut".

Ledningen måste göra kritiska bedömningar och uppskattningar vid beräkningen av reserveringar för osäkra lånefordringar, för såväl individuellt som kollektivt värderade lånefordringar. Nordeas samlade utlåning, före reserveringar för osäkra lånefordringar, uppgick till 340 376 mn euro (367 570 mn euro)

vid årets slut. För ytterligare information, se not K13 "Utlåning och osäkra lånefordringar".

Det område som ställer högst krav på bedömningar är beräkningen av gruppvisa reserveringar för osäkra lånefordringar. Vid kollektiv prövning av nedskrivningsbehovet för en grupp av lånefordringar måste bedömningar göras för att identifiera de händelser och/eller observerbara data som har gett upphov till kreditförluster inom gruppen av lånefordringar. Nordea bevakar kreditportföljen via ratingändringar, och en förlusthändelse är en händelse som leder till försämrad rating. Bedömningen av nuvärdet av de kassaflöden som kunderna i gruppen av lånefordringar genererar är också förenad med osäkerhet i uppskattningarna. Bland annat används historiska data för sannolikheten för fallissemang och förlust vid fallissemang, kompletterat med erfarenhetsmässig justering av dessa data till den aktuella situationen.

Effektivitetstest av kassaflödessäkringar

Nordeas redovisningsprinciper för kassaflödessäkringar beskrivs i avsnitt 10 "Säkringsredovisning".

En viktig bedömning i samband med redovisning av kassaflödessäkringar är valet av metod för att testa effektiviteten.

De säkringsinstrument som används när Nordea tillämpar kassaflödessäkring är huvudsakligen valutaränteswappar, vilka alltid redovisas till verkligt värde. Valutakomponenten hanteras som en kassaflödessäkring av valutarisk och räntekomponenten som en verklig värdesäkring av ränterisk. Vid mätningen av effektiviteten i dessa kassaflödessäkringar används den hypotetiska derivatmetoden, vilket innebär att förändringen i en perfekt hypotetisk swap anses motsvara nuvärdet av den ackumulerade förändringen i förväntade framtida kassaflöden för den säkrade transaktionen (valutakomponenten). Fastställandet av egenskaper för den perfekta hypotetiska swappen kräver kritiska bedömningar.

Aktuariella beräkningar av pensionsförpliktelser och förvaltningstillgångar för anställda

Nordeas redovisningsprincip för ersättningar efter avslutad anställning beskrivs i avsnitt 22 "Ersättningar till anställda".

Förpliktelser för förmånsbestämda pensioner framräknas för de större pensionsplanerna av externa aktuariar med hjälp av demografiska antaganden baserade på aktuella befolkningsdata. Beräkningarna baseras på ett antal aktuariella och finansiella parametrar.

Uppskattningen av diskonteringsräntan är förenad med osäkerhet om huruvida marknaden för företagsobligationer är tillräckligt djup, av hög kvalitet och i samband med extrapoleringen av räntekurvor för relevanta löptider. I Sverige, Norge och Danmark baseras diskonteringsräntan på hypoteksobligationer och i Finland på företagsobligationer. Andra parametrar, såsom antaganden om löneökningar och inflation, baseras på den förväntade långsiktiga utvecklingen för dessa parametrar och är också förenade med osäkerhet i uppskattningarna. De viktigaste parametrarna som användes vid årsskiftet redovisas i not K32 "Pensionsförpliktelser" tillsammans med en beskrivning av känsligheten för förändringar i antagandena. Förpliktelser för förmånsbestämda pensioner uppgick vid årets slut till 3 434 mn euro (3 271 mn euro).

Aktuariella beräkningar av försäkringsavtal

Nordeas redovisningsprincip för försäkringsavtal beskrivs i avsnitt 19 "Skulder till försäkringstagare".

Vid värderingen av försäkringsskulder används både finansiella och aktuariella uppskattningar och antaganden. Ett viktigt finansiellt antagande är den ränta som används för att diskontera framtida kassaflöden. Viktiga aktuariella antaganden är de om dödlighet och invaliditet, som påverkar storleken på och tidpunkten för de framtida kassaflödena. De finansiella

K1. Redovisningsprinciper, forts.

och aktuariella antagandena är till stor del föreskrivna i ländernas lagstiftning och kan inte påverkas av Nordea. Även antaganden om framtida förvaltnings- och skattekostnader påverkar beräkningen av skulder till försäkringstagare.

Försäkringsskulder uppgick vid årets slut till 37 682 mn euro (35 190 mn euro). Det redovisade värdets känslighet för olika antaganden anges i not K27 "Skulder till försäkringstagare".

Värdering av förvaltningsfastigheter

Nordeas redovisningsprinciper för förvaltningsfastigheter beskrivs i avsnitt 18 "Förvaltningsfastigheter".

Förvaltningsfastigheter värderas till verkligt värde. Eftersom det normalt inte finns några aktiva marknader för förvaltningsfastigheter estimeras verkligt värde med hjälp av modeller baserade på diskonterade kassaflöden. Dessa modeller bygger på antaganden om framtida hyror, beläggning, drifts- och underhållskostnader, avkastningskrav och räntenivåer.

Det redovisade värdet på förvaltningsfastigheter uppgick vid årets slut till 3 119 mn euro (3 054 mn euro). Se not K22 "Förvaltningsfastigheter" för ytterligare information om belopp och parametrar som används i dessa modeller.

Klassificering av leasingavtal

Nordeas redovisningsprinciper för leasingavtal beskrivs i avsnitt 15 "Leasing".

Klassificeringen av leasingavtal innefattar kritiska bedömningar. Ett leasingavtal klassificeras som finansiell leasing om avtalet innebär att i stort sett alla risker och rättigheter förknippade med ägandet överförs. Ett leasingavtal klassificeras som operationellt om avtalet inte innebär att i stort sett alla risker och rättigheter förknippade med ägandet överförs.

De centralt belägna fastigheterna i Finland, Norge och Sverige som Nordea har avyttrat återförhys. Leasingavtalen tecknades på 3–25 år, med option på förlängning. Leasingavtalen omfattar inte någon övergång av äganderätten till fastigheterna vid löptidens slut och innehåller inte heller någon ekonomisk fördel avseende värdestegring på de leasade fastigheterna. Dessutom omfattar inte leasingperioden större delen av fastigheternas ekonomiska livslängd. Nordea har därför klassificerat dessa leasingavtal som operationell leasing. Denna bedömning är en kritisk bedömning som har betydande inverkan på det redovisade värdet i de finansiella rapporterna. Det redovisade värdet på dessa fastigheter uppgick vid avyttrandet till 1,5 Md euro.

Ytterligare information om leasingavtal finns i not K21 "Leasing".

Klassificering av primärkapitaltillskott

Nordea har emitterat eviga efterställda instrument där räntebetalningarna till innehavarna beslutats diskretionärt av Nordea och inte ackumuleras. Dessa instrument innefattar också ett krav på Nordea att betala ränta om instrumenten inte längre tillåts ingå i primärkapitalet. Om instrumentet innefattar ett krav på räntebetalning, beroende på om en framtida osäker händelse bortom både emittentens och innehavarens kontroll inträffar eller inte inträffar, ska instrumentet klassificeras som en finansiell skuld. Vilka efterställda skulder som får räknas in i primärkapitalet bestäms av tillsynsmyndigheterna och är därmed bortom Nordeas och innehavarnas kontroll. Nordea klassificerar instrumenten som finansiella skulder.

Bedömning av bestämmande inflytande i samband med konsolidering

En avgörande faktor vid bedömningen av om Nordea utövar ett bestämmande inflytande över ett annat företag är huruvida Nordea är exponerat för volatilitet i avkastningen från investeringen. För strukturerade företag där rösträtten inte är den

avgörande faktorn vid bestämning av bestämmande inflytande, måste kritiska bedömningar göras för att fastställa när Nordea är exponerat för betydande volatilitet i avkastningen. Nordeas kritiska bedömning är att Nordea normalt är exponerat för volatilitet i avkastningen när Nordea erhåller mer än 30 procent av den avkastning som det strukturerade företaget genererar. Detta gäller endast strukturerade företag där Nordea också är kapitalförvaltare och därmed har inflytande över den avkastning som genereras av det strukturerade företaget.

En annan bedömning avseende bestämmande inflytande är om Nordea är en agent eller huvudman. För fondförsäkringar och andra kontrakt där försäkringstagaren/insättaren bestämmer både belopp och vilka tillgångar som Nordea ska investera i anses Nordea vara agent och därmed inte ha bestämmande inflytande.

En kritisk bedömning måste även göras i samband med bedömningen av om ett signifikant innehav, som dock är mindre än ett majoritetsinnehav, av rösträtterna i ett bolag ger Nordea så kallad faktisk (de facto) kontroll. En bedömning måste även göras av i vilka fall potentiella rösträtter ska tas i beaktande i bedömningen. Nordeas nuvarande bedömning är att Nordea ej kontrollerar några enheter där rösträtterna understiger 50 procent.

Omräkning av tillgångar och skulder i utländsk valuta

Nordeas redovisningsprinciper för omräkning av tillgångar och skulder i utländsk valuta beskrivs i avsnitt 9 "Omräkning av tillgångar och skulder i utländsk valuta".

Moderföretaget Nordea Bank AB (publ) har bedömts ha två funktionella valutor i sin koncernredovisning, svenska kronor och euro, beroende på vilken affärsverksamhet som avses. Den funktionella valutan i den normala bankverksamheten är svenska kronor och den funktionella valutan i den enhet som innehar eget kapital, andelar i koncernföretag, samt finansieringen av sådana andelar, är euro. Det är Nordeas bedömning att en juridisk person kan bestå av flera enheter med olika funktionella valutor.

Värdering av uppskjutna skattefordringar

Nordeas redovisningsprincip för redovisning av uppskjutna skattefordringar beskrivs i avsnitt 20 "Skatter" och i not K11 "Skatter".

Värderingen av uppskjutna skattefordringar påverkas av ledningens bedömning av Nordeas framtida resultat och tillräckligheten av framtida beskattningsbara vinster och framtida återföringar av befintliga beskattningsbara temporära skillnader. Dessa bedömningar uppdateras och ses över vid varje bokslutstillfälle, och justeras om så behövs för att avspegla den nuvarande situationen.

Det redovisade värdet på uppskjutna skattefordringar uppgick vid årets slut till 60 mn euro (76 mn euro).

Krav i civilrättsliga processer

Inom ramen för den normala affärsverksamheten är Nordea föremål för ett antal krav i civilrättsliga stämningar och tvister, varav de flesta rör relativt begränsade belopp. Ingen av de pågående tvisterna bedöms för närvarande komma att medföra någon väsentlig negativ effekt på Nordea eller dess finansiella ställning. Se även not K31 "Avsättningar" och not K36 "Eventualförpliktelser".

5. Principer för konsolidering

Konsoliderade företag

Koncernredovisningen omfattar moderföretaget Nordea Bank AB (publ) samt de företag som moderföretaget har ett bestämmande inflytande över. Bestämmande inflytande föreligger när Nordea är exponerat för volatilitet i avkastningen från sina investeringar i ett annat företag och kan påverka

K1. Redovisningsprinciper, forts.

avkastningen genom sitt inflytande över det andra företaget. Bestämmande inflytande uppnås i regel om moderföretaget, direkt eller indirekt genom koncernföretag, innehar mer än 50 procent av aktiernas röstvärde. För företag där aktiernas rösträtt inte är det som avgör om bestämmande inflytande föreligger, se avsnittet "Strukturerade företag" nedan.

Alla koncernföretag konsolideras i enlighet med förvärvsmetoden, förutom vid bildandet av Nordea 1997–98, då innehavet i Nordea Bank Finland Abp konsoliderades med poolingmetoden. Enligt förvärvsmetoden betraktas köpet som en transaktion där moderföretaget indirekt förvärvar koncernföretagets tillgångar och övertar dess skulder och eventualityplikter. Koncernens anskaffningsvärde beräknas med hjälp av en förvärvsanalys. Vid analysen fastställs anskaffningsvärdet till summan på överlåtelседagen av verkligt värde på överlåtna tillgångar, uppkomna eller övertagna skulder samt av förvärvaren emitterade eget kapital-instrument, i utbyte mot de förvärvade identifierbara nettotillgångarna. Kostnader som är direkt hänförliga till rörelseförvärvet kostnadsförs.

På förvärvsdagen redovisar Nordea de förvärvade identifierbara tillgångarna och övertagna skulderna till verkligt värde per förvärvsdagen.

För varje rörelseförvärv värderar Nordea minoritetsintressen i den förvärvade rörelsen antingen till verkligt värde eller till innehavets proportionella andel av den förvärvade rörelsens nettotillgångar.

Om summan av den ersättning som betalas vid ett rörelseförvärv och det belopp som redovisas som minoritetsintresse överstiger det verkliga nettovärdet på identifierbara tillgångar, skulder och eventualityplikter redovisas skillnaden som goodwill. Om skillnaden är negativ redovisas den direkt i resultaträkningen.

Eget kapital och resultat hänförliga till minoritetsintressen redovisas på separata rader i balans- och resultaträkningen samt i rapport över totalresultat.

Koncerninterna transaktioner samt fordringar och skulder mellan koncernföretagen elimineras.

Koncernföretagen ingår i koncernredovisningen från den dag det bestämmande inflytandet över företaget övergår till Nordea. Konsolideringen upphör när bestämmande inflytande inte längre existerar.

I samband med konsolideringen anpassas koncernföretagens redovisning för att uppnå överensstämmelse med de IFRS-principer som Nordea tillämpar.

I not M20 "Aktier och andelar i koncernföretag" listas alla större koncernföretag i Nordeakoncernen.

Aktier i intresseföretag och joint ventures

Kapitalandelsmetoden tillämpas för intresseföretag, där rösträttsandelen uppgår till mellan 20 och 50 procent och/eller där Nordea har betydande inflytande. Betydande inflytande är rätten att delta i beslut som rör företagets finansiella och operativa strategier, men ger inte ett bestämmande inflytande eller gemensamt bestämmande inflytande över dessa.

Kapitalandelsmetoden tillämpas även för joint ventures där Nordea har gemensamt bestämmande inflytande. Med gemensamt bestämmande inflytande avses att två eller flera parter i avtal reglerat att gemensamt utöva det bestämmande inflytande över en ekonomisk verksamhet. Det existerar endast när det krävs att parterna som delar det bestämmande inflytandet måste ge sitt samtycke i fråga om relevanta aktiviteter kopplade till verksamheten.

Investeringar inom ramen för Nordeas investeringsverksamhet, som klassificeras som en riskkapitalorganisation inom Nordea, värderas till verkligt värde i enlighet med reglerna i IAS 28 och IAS 39. Ytterligare information om kapitalandelsmetoden finns i avsnitt 6 "Redovisning av rörelseintäkter och nedskrivningar".

Andelar i intresseföretags och joint ventures resultat redovisas i resultaträkningen efter skatt. Skattekostnad hänförlig till dessa resultatandelar ingår följaktligen inte i Nordeas redovisade skattekostnad.

Nordea genomför i regel inga transaktioner med intresseföretag och joint ventures som omfattar försäljning eller överföring av tillgångar. Övriga transaktioner mellan Nordea och dess intresseföretag och joint ventures elimineras inte.

I not K19 "Aktier och andelar i intresseföretag och joint ventures" listas alla större intresseföretag och joint ventures i Nordeakoncernen.

Strukturerade företag

Ett strukturerat företag är ett företag som bildats för att uppnå ett begränsat och väldefinierat syfte, där rösträtten inte är den avgörande faktorn för att avgöra om bestämmande inflytande föreligger. Ofta finns juridiska arrangemang som innebär strikta begränsningar för ledningens beslutanderätt i fråga om den löpande verksamheten i ett strukturerat företag. Samma konsolideringskrav gäller för dessa företag, men eftersom aktiernas rösträtt inte är det som avgör om bestämmande inflytande föreligger, används andra faktorer för att avgöra detta.

Inflytande kan föreligga till följd av avtal eller andra typer av inflytande över ett strukturerat företag. Nordea har i regel inflytande över företag som Nordea gett stöd till eller har bildat. Nordea har bildat ett antal strukturerade företag som erbjuder kunder att investera i tillgångar som förvärvats av dessa strukturerade företag. Några strukturerade företag har investerat i omsättningsbara finansiella instrument som aktier och obligationer (värdepappersfonder). Strukturerade företag kan också investera i strukturerade kreditprodukter eller förvärva tillgångar från Nordeas kunder. I dagsläget finns emellertid bara ett sådant strukturerat företag. Nordea är normalt kapitalförvaltare och fattar efter eget gottfinnande beslut om investeringar och andra administrativa frågor. Därmed föreligger ett inflytande över dessa företag.

Vanligtvis erhåller Nordea service- och provisionsavgifter i samband med bildandet av dessa strukturerade företag eller för sin roll som kapitalförvaltare, förvaringsinstitut eller annan funktion. Sådana intäkter är i regel inte tillräckligt stora för att exponera Nordea för volatilitet i avkastningen och föranleder därför inte konsolidering. Nordea har i vissa strukturerade företag svarat för en stor del av finansieringen i form av fondandelar, lån eller kreditlöften. I dessa fall är Nordea exponerat för volatilitet i avkastningen, och eftersom inflytandet över företagen påverkar avkastningen ska dessa strukturerade företag konsolideras. Nordea bedömer normalt att en andel uppgående till 30 procent av avkastningen i ett strukturerat företag ger upphov till volatilitet i avkastningen och därmed bestämmande inflytande. Volatilitet i avkastningen beräknas som summan av de avgifter som erhålls och omvärdering av de tillgångar som innehas. För fondförsäkringar och andra kontrakt där försäkringstagaren/insättaren bestämmer både belopp och vilka tillgångar som Nordea ska investera i anses Nordea vara agent och därmed inte ha bestämmande inflytande.

Ytterligare information om konsoliderade och icke konsoliderade strukturerade företag finns i not K47 "Andelar i strukturerade företag".

Valutaomräkning av utländska enheter

Koncernredovisningen upprättas i euro (EUR), rapporteringsvalutan för moderföretaget Nordea Bank AB (publ). Dagskursmetoden tillämpas vid omräkning av utländska enheters finansiella rapporter, från deras funktionella valutor till euro. De utländska enheternas tillgångar och skulder har omräknats till balansdagens kurs, medan poster i resultaträkningen och i rapport över totalresultat omräknats till årets genomsnittskurs.

K1. Redovisningsprinciper, forts.

Genomsnittskurserna beräknas utifrån dagliga växelkurser dividerat med antalet bankdagar under perioden. Omräkningsdifferenser redovisas i övrigt totalresultat och ackumuleras i reserven för omräkning av utländsk verksamhet under eget kapital.

Goodwill och justeringar till verkligt värde från förvärv av koncernföretag hanteras som poster i samma funktionella valuta som den kassagenererande enheten till vilken de hör, och omräknas också till balansdagens kurs.

Information om de viktigaste valutakurserna finns i avsnitt 28 "Valutakurser".

6. Redovisning av rörelseintäkter och nedskrivningar Räntenetto

Ränteintäkter och räntekostnader beräknas och redovisas med tillämpning av effektivräntemetoden eller, om så anses lämpligt, med tillämpning av en metod som resulterar i ett belopp som utgör en rimlig uppskattning av vad en beräkning grundad på effektivräntemetoden skulle ge. Effektivräntan innefattar avgifter som anses vara en integrerad del av effektivräntan för ett finansiellt instrument (vanligen avgifter erhållna som kompensation för risk). Effektivräntan motsvarar den ränta som används för att diskontera avtalsenliga framtida kassaflöden till redovisat värde på den finansiella tillgången eller skulden.

Ränteintäkter och räntekostnader från finansiella instrument klassificeras, med nedanstående undantag, som "Räntenetto".

Ränteintäkter och räntekostnader hänförliga till balansposter redovisade till verkligt värde inom Markets och Nordea Life & Pensions klassificeras i resultaträkningen som "Nettoresultat av poster till verkligt värde". Även räntan hänförlig till nettofinansieringen av verksamheten inom Markets redovisas under denna post.

Räntekomponenten i valutaswappar, och räntan som betalats och erhållits i ränteswappar samt förändringar i upplupen ränta, klassificeras som "Nettoresultat av poster till verkligt värde", med undantag för derivat som innehåller i säkringssyfte, samt ekonomiska säkringar av Nordeas upplåning, där sådana komponenter klassificeras som "Räntenetto".

Avgifts- och provisionsnetto

Nordea har provisionsintäkter från olika typer av tjänster som tillhandahålls kunder. Hur provisionsintäkterna redovisas beror på i vilket syfte avgiften tas ut. Avgifter intäktsredovisas antingen i takt med att tjänsterna tillhandahålls eller i samband med genomförandet av en betydande aktivitet. Avgifter som debiteras löpande redovisas som intäkt i den period då tjänsten tillhandahålls. En syndikeringsavgift som debiteras för att arrangera ett lån, liksom andra avgifter som debiteras för väsentliga aktiviteter, intäktsredovisas när aktiviteten har genomförts, dvs. när syndikeringen har slutförts.

Provisionskostnader är normalt transaktionsbaserade och redovisas i den period då tjänsterna erhålls.

Intäkter för utställda finansiella garantier samt kostnader för köpta finansiella garantier fördelas över instrumentets löptid och klassificeras som "Avgifts- och provisionsintäkter" respektive "Avgifts- och provisionskostnader".

Nettoresultat av poster till verkligt värde

Realiserade och orealiserade vinster och förluster på finansiella instrument värderade till verkligt värde via resultaträkningen redovisas under posten "Nettoresultat av poster till verkligt värde".

Realiserade och orealiserade vinster och förluster härstammar från:

- Aktier och andelar samt andra aktierelaterade instrument.
- Räntebärande värdepapper och andra ränterelaterade instrument.

- Övriga finansiella instrument, inklusive kreditderivat och råvaruinstrument/råvaruderivat.
- Valutakursförändringar.
- Förvaltningsfastigheter, inklusive realiserade och orealiserade intäkter, exempelvis omvärderingsvinster/-förluster. Posten innehåller också realiserade resultat från avyttringar liksom den löpande avkastningen från innehavet av förvaltningsfastigheter.

Ränteintäkter och räntekostnader hänförliga till balansposter redovisade till verkligt värde inom Markets och Nordea Life & Pensions klassificeras i resultaträkningen som "Nettoresultat av poster till verkligt värde". Även räntan hänförlig till nettofinansieringen av verksamheten inom Markets redovisas under denna post.

Även den ineffektiva delen av säkringar av kassaflöden och nettoinvesteringar liksom omklassificerade vinster och förluster på finansiella instrument som klassificerats som tillhörande kategorin Finansiella tillgångar som kan säljas redovisas under "Nettoresultat av poster till verkligt värde".

Den här posten innefattar också realiserade vinster och förluster på finansiella instrument som värderats till upplupet anskaffningsvärde, till exempel erhållen ränteskillnadsersättning och realiserade vinster/förluster på återköp av egna skulder.

"Nettoresultat av poster till verkligt värde" innefattar också förluster från motpartsrisk i instrument som klassificerats som tillhörande kategorin Finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen samt nedskrivningar av finansiella instrument som klassificerats som tillhörande kategorin Finansiella tillgångar som kan säljas. Justeringar av verkligt värde för kreditrisk på lån som beviljats i enlighet med dansk lagstiftning om bostadsfinansiering (se avsnitt 13 "Finansiella instrument" och not K40 "Tillgångar och skulder till verkligt värde") redovisas däremot under "Kreditförluster, netto". Nedskrivningar avseende instrument i andra kategorier redovisas i posten "Kreditförluster, netto" eller i "Nedskrivning av värdepapper som innehåller som finansiella anläggningstillgångar" (se även avsnitten "Kreditförluster, netto" och "Nedskrivning av värdepapper som innehåller som finansiella anläggningstillgångar" nedan).

Erhållna utdelningar redovisas i resultaträkningen som "Nettoresultat av poster till verkligt värde" och klassificeras i noten som "Aktier och andelar samt andra aktierelaterade instrument". Intäkter redovisas i den period då rätten att erhålla utdelning fastställs.

Intäktsredovisningen och beteckningarna till de poster som avser livförsäkringsverksamheten beskrivs i avsnitt 7 "Intäktsredovisning livförsäkring" nedan.

Andelar i intresseföretags och joint ventures resultat

Andelar i intresseföretags och joint ventures resultat definieras som värdeförändringen, efter anskaffningsdagen, av Nordeas andel av intresseföretagets och joint ventureföretagets netto-tillgångar. Nordeas andel av poster redovisade i intresseföretagets och joint ventureföretagets övriga totalresultat redovisas i övrigt totalresultat i Nordea. Som framgår av avsnitt 5 "Principer för konsolidering" redovisas andelar i intresseföretags och joint ventureföretagets resultat i resultaträkningen efter skatt. Skattekostnaden hänförlig till dessa resultatandelar ingår följaktligen inte i Nordeas redovisade skattekostnad.

I samband med förvärv allokeras verkliga värden till intresseföretagets och joint ventureföretagets identifierbara tillgångar, skulder och eventalförpliktelser. En eventuell skillnad mellan Nordeas andel av de verkliga värdena på de förvärvade identifierbara nettotillgångarna och köpeskillingen är goodwill eller negativ goodwill. Goodwill inkluderas i intresseföretagets och joint ventureföretagets redovisade värden. I efterföljande perioder ökar/minskar det redovisade värdet

K1. Redovisningsprinciper, forts.

med Nordeas andel av förändringar i intresseföretagens och joint ventureföretagens nettotillgångar efter förvärvet och minskar med erhållna utdelningar och nedskrivningar. Nedskrivningar kan reverseras i efterföljande perioder.

Värdeförändringen i Nordeas andel av nettotillgångarna baseras vanligen på månadsvis rapportering från intresseföretagen och joint ventureföretagen. För vissa intresseföretag och joint venture som inte är enskilt betydande baseras förändringar i Nordeas andel av nettotillgångarna på intresseföretagens externa rapportering och påverkar Nordeas finansiella rapporter i den period då informationen blir tillgänglig. Rapporteringen från intresseföretagen och joint ventureföretagen anpassas, där det är tillämpligt, till Nordeas redovisningsprinciper.

Övriga rörelseintäkter

Nettoresultat från avyttring av aktier i koncernföretag, intresseföretag och joint ventures, nettoresultat från avyttring av materiella tillgångar liksom övriga rörelseintäkter som inte kan hänföras till någon annan intäktspost redovisas normalt när det är sannolikt att de förmåner som är kopplade till transaktionen tillfaller Nordea, och om de betydande riskerna och förmånerna har överförts till köparen (vanligtvis när transaktionerna har slutförts).

Kreditförluster

Nedskrivningar avseende finansiella tillgångar som klassificerats som tillhörande kategorin Lånefordringar och kundfordringar (se avsnitt 13 "Finansiella instrument") på balansraderna "Utlåning till centralbanker", "Utlåning till kreditinstitut" och "Utlåning till allmänheten" redovisas som "Kreditförluster, netto", tillsammans med förluster från finansiella garantier. Även justeringar av verkligt värde för kreditrisk på lån som beviljats i enlighet med dansk lagstiftning om bostadsfinansiering (se avsnitt 13 "Finansiella instrument" och not K40 "Tillgångar och skulder till verkligt värde") redovisas under "Kreditförluster, netto". Förlusterna redovisas med avdrag för eventuella säkerheter eller andra kreditförstärkningar. Nordeas redovisningsprinciper för beräkningen av nedskrivning av lån finns i avsnitt 14 "Utlåning till allmänheten/kreditinstitut".

Motparts förluster hänförliga till finansiella tillgångar som klassificerats som tillhörande kategorin Finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen, inklusive kreditderivat, men exklusive lån som redovisas till verkligt värde enligt beskrivningen ovan, samt nedskrivningar hänförliga till finansiella tillgångar klassificerade som tillhörande kategorin Finansiella tillgångar som kan säljas, redovisas under "Nettoresultat av poster till verkligt värde".

Nedskrivning av värdepapper som innehas som finansiella anläggningstillgångar

Nedskrivningar av investeringar i räntebärande värdepapper, klassificerade som tillhörande kategorin Lånefordringar och kundfordringar eller investeringar som hålles till förfall, och av investeringar i intresseföretag och joint ventures, klassificeras i resultaträkningen som "Nedskrivning av värdepapper som innehas som finansiella anläggningstillgångar". Principerna för nedskrivningar av finansiella tillgångar som klassificerats som tillhörande kategorierna Lånefordringar och kundfordringar och investeringar som hålles till förfall redovisas i avsnitt 13 "Finansiella instrument" och 14 "Utlåning till allmänheten/kreditinstitut".

Om det finns indikationer på nedskrivningsbehov (förlusthändelser) genomförs nedskrivningsprövningar för att bedöma om det finns objektiva belägg för nedskrivning. Det redovisade värdet på investeringen i intresseföretag och joint ventures jämförs med återvinningsvärdet (det högre av nyttjandevärdet och verkligt värde minus försäljningskostna-

der) och det redovisade värdet skrivs om erforderligt ner till återvinningsvärdet.

Nedskrivningar återförs om återvinningsvärdet ökar. Det redovisade värdet ökas då till återvinningsvärdet, men kan inte överstiga vad det redovisade värdet varit om en nedskrivning inte redovisats i första läget.

7. Intäktsredovisning livförsäkring

Erhållna premier och återbetalningar till försäkringstagare hänförliga till sparandedelen i livförsäkringsavtal redovisas som en ökning eller minskning av skulden till försäkringstagarna. Mer information finns i avsnitt 19 "Skulder till försäkringstagare".

Intäkterna från livförsäkringsverksamheten utgörs huvudsakligen av:

- Kostnadsresultat
- Resultat av försäkringsrisker
- Vinstdelning på risk- och avkastningsresultat
- Avkastning på ytterligare kapital i livförsäkringsverksamheten

Resultatet från dessa komponenter, med undantag för kostnadsresultat och vinstdelning på risk- och avkastningsresultat för fondförsäkringsavtal och finansiella avtal, ingår i "Nettoresultat av poster till verkligt värde".

Kostnadsresultatet utgörs av ett avgiftsuttag från försäkringstagarna och ingår i posten "Avgifts- och provisionsintäkter", tillsammans med vinstdelningen på risk- och avkastningsresultat för fondförsäkringsavtal och finansiella avtal. Motsvarande kostnader ingår i posterna "Avgifts- och provisionskostnader" och "Rörelsekostnader". Försäkringstagarens andel av ett positivt eller negativt kostnadsresultat (vinstdelning) ingår i posten "Förändring av försäkringstekniska avsättningar, livförsäkring" i not K5 "Nettoresultat av poster till verkligt värde".

Resultatet av försäkringsrisker utgörs av intäkter från enskilda riskprodukter och från försäkringsdelen i enskilda livförsäkringsavtal samt sjuk- och olycksfallsförsäkringar. Riskpremierna fördelas över försäkringsperioden och avsättningsarna minskar i takt med att försäkringsrisken avtar. En stor del av riskresultatet från traditionella livförsäkringsavtal omfattas av vinstdelning, vilket innebär att försäkringstagarna erhåller en del av nettointäkterna eller nettounderskottet. Riskintäkterna och riskkostnaderna bruttoredovisas i posterna "Intäkter försäkringsrisk, livförsäkring" och "Kostnader försäkringsrisk, livförsäkring" i not K5 "Nettoresultat av poster till verkligt värde". Försäkringstagarnas andel av resultatet redovisas i posten "Förändring av försäkringstekniska avsättningar, livförsäkring" i samma not.

Vinster och förluster från placeringar inom livförsäkringsverksamheten fördelas på respektive poster i not K5 "Nettoresultat av poster till verkligt värde", precis som för andra placeringar i Nordea. Posterna omfattar avkastning på tillgångar som ska täcka skulderna till försäkringstagarna och avkastning på ytterligare kapital som allokerats till livförsäkringsverksamheten (eget kapital i livförsäkringskoncernen).

Posten "Förändring av försäkringstekniska avsättningar, livförsäkring" i not K5 "Nettoresultat av poster till verkligt värde" innefattar:

- Avkastning på tillgångar som hålls för att täcka skulder till försäkringstagarna (inklusive skulder från traditionella livförsäkringsavtal, fondförsäkringsavtal och finansiella avtal), som överförs individuellt till försäkringstagarnas konton i enlighet med avtalen.
- Ytterligare återbäring (diskretionär del) till försäkringstagarna avseende traditionella livförsäkringsavtal eller andra överföringar till försäkringstagarna för att täcka tillfälliga underskott mellan placeringsresultat och eventuell avtalad minimiförmån.

K1. Redovisningsprinciper, forts.

- Vinstdelning på risk- och avkastningsresultat för traditionella livförsäkringsprodukter i enlighet med lokala fördelningsregler i respektive livförsäkringsenhet och gällande avtal med försäkringstagarna. Redovisningen av vinstdelningen i resultaträkningen förutsätter framför allt ett positivt resultat för traditionella livförsäkringsavtal. Vinstdelning som inte kan redovisas under innevarande period till följd av svaga placeringsresultat kan i vissa länder, helt eller delvis, senareläggas till år med högre avkastning.
- Försäkringstagarnas andel av kostnads- och riskresultatet för traditionella livförsäkringsavtal eller fondförsäkringsavtal.

Posten "Förändring av återbäringsmedel, livförsäkring" i not K5 "Nettoresultat av poster till verkligt värde" avser endast traditionella livförsäkringsavtal. Posten omfattar försäkringstagarnas andel av avkastning som ännu inte har fördelats till individuella försäkringstagare. Även återbäringsmedel ingår (diskretionär del), liksom belopp som behövs för att täcka tillfälliga underskott mellan placeringsresultat och eventuell minimiförmån till försäkringstagarna.

8. Redovisning och bortbokning av finansiella instrument i balansräkningen

Affärsdagsredovisning tillämpas vid redovisning och bortbokning (omklassificering till posterna "Övriga tillgångar" eller "Övriga skulder" i balansräkningen mellan affärsdagen och likviddagen) av derivatinstrument, börsnoterade värdepapper och avistatransaktioner i utländsk valuta. Övriga finansiella instrument redovisas i balansräkningen på likviddagen.

Finansiella tillgångar, andra än de för vilka affärsdagsredovisning tillämpas, bokas bort från balansräkningen när den avtalsenliga rätten till kassaflödet från den finansiella tillgången upphör att gälla eller överförs till annan part. Rätten till kassaflödet upphör att gälla eller överförs vanligen när motparten har uppfyllt sin del av avtalet genom att t ex betala tillbaka ett lån till Nordea, dvs. på likviddagen.

I vissa fall genomförs transaktioner där Nordea överför tillgångar som redovisas i balansräkningen, men samtidigt behåller antingen hela eller delar av riskerna och rättigheterna förknippade med de överförda tillgångarna. Om alla eller i stort sett alla risker och rättigheter behålls, bokas inte de överförda tillgångarna bort från balansräkningen. Om Nordeas motpart kan sälja eller pantsätta de överförda tillgångarna på nytt, omklassificeras tillgångarna i balansräkningen till "Pantsatta finansiella instrument". Överföring av tillgångar med bibehållande av alla eller i stort sett alla risker och rättigheter omfattar bl a avtal om värdepapperslån och återköpsavtal.

Finansiella skulder bokas bort från balansräkningen när de upphör. Normalt sker detta när Nordea fullgör sin del av avtalet, till exempel när Nordea återbetalar inlåning till motparten, dvs. på likviddagen. Finansiella skulder där affärsdagsredovisning tillämpas omklassificeras normalt till "Övriga skulder" i balansräkningen på affärsdagen.

För ytterligare information, se avsnitt 13 "Finansiella instrument" ("Avtal om inlåning och utlåning av värdepapper" samt "Återköpsavtal och omvända återköpsavtal") och not K43 "Överförda tillgångar och erhållna säkerheter".

9. Omräkning av tillgångar och skulder i utländsk valuta

En enhets (koncernföretag eller filial) funktionella valuta fastställs utifrån den ekonomiska miljö i vilken enheten primärt bedriver sin verksamhet. Moderföretaget Nordea Bank AB (publ) använder sig av två funktionella valutor (utöver filialernas funktionella valutor), svenska kronor och euro, för rapportering i koncernredovisningen, beroende på vilken underliggande affärsverksamhet som avses.

Utländsk valuta definieras som annan valuta än enhetens funktionella valuta. Transaktioner i utländsk valuta redovisas

till transaktionsdagens kurs. Monetära tillgångar och skulder i utländsk valuta omräknas till balansdagens kurs.

Valutakursdifferenser som uppkommer vid reglering av transaktioner till kurser som avviker från dem på transaktionsdagen, liksom orealiserade omräkningsdifferenser på ej reglerade monetära tillgångar och skulder i utländsk valuta, redovisas i resultaträkningen under posten "Nettoresultat av poster till verkligt värde".

Omräkningsdifferenser på finansiella instrument som används som säkringsinstrument i en säkring av nettoinvestering i ett koncernföretag redovisas, i den mån säkringen är effektiv, under övrigt totalresultat. Detta för att neutralisera de omräkningsdifferenser som påverkar övrigt totalresultat när koncernföretagen konsolideras. Eventuell ineffektiv del av säkringen redovisas i resultaträkningen under posten "Nettoresultat av poster till verkligt värde".

10. Säkringsredovisning

Nordea tillämpar EU:s "carve out"-version av IAS 39 för portföljsäkringar av både tillgångar och skulder. EU:s "carve out" avseende makrosäkring möjliggör att en grupp av derivat (eller andelar därav) kan kombineras och användas som säkringsinstrument. Den eliminerar också några av begränsningarna med säkring av verkligt värde avseende säkring av inlåning och strategier för undersäkringar.

Nordea tillämpar säkringsredovisning för att uppnå en symmetrisk behandling av förändringarna i verkligt värde för den säkrade posten och förändringarna i verkligt värde för säkringsinstrumentet, samt för att risksäkra exponeringen för variationer i framtida kassaflöden och exponeringen för nettoinvesteringar i utlandsverksamheten.

Det finns det tre typer av säkringsredovisning:

- Säkring av verkligt värde
- Kassaflödessäkring
- Säkring av nettoinvesteringar

Säkring av verkligt värde

Säkring av verkligt värde tillämpas när derivat används för att risksäkra förändringar i verkligt värde på en redovisad tillgång eller skuld hänförlig till en specifik risk. Risken för förändringar i verkligt värde på tillgångar och skulder i Nordeas finansiella rapporter härrör huvudsakligen från lån, värdepapper och inlåning med fast ränta, vilket ger upphov till ränterisk. Förändringar i verkligt värde på derivat liksom förändringar i verkligt värde på den säkrade posten, hänförliga till de risker som säkras, redovisas separat i resultaträkningen under posten "Nettoresultat av poster till verkligt värde". Om säkringen är effektiv tar de båda förändringarna i verkligt värde i stort ut varandra, vilket innebär att nettoresultatet i det närmaste är noll. Förändringarna i verkligt värde på den säkrade posten, hänförliga till riskerna säkrade med derivatinstrumentet, avspeglas i en justering av den säkrade postens redovisade värde som också redovisas i resultaträkningen. Förändringen i verkligt värde på de räntesäkrade posterna i en säkringsportfölj redovisas, i det fall de redovisas till upplupet anskaffningsvärde, i balansräkningen separerat från portföljen under posten "Förändringar av verkligt värde för räntesäkrade poster i säkringsportföljer".

I Nordea tillämpas säkring av verkligt värde huvudsakligen på portföljbasis. Eventuell ineffektiv del av säkringen redovisas i resultaträkningen under posten "Nettoresultat av poster till verkligt värde".

Säkrade poster

En säkrad post i en säkring av verkligt värde kan vara en redovisad enskild tillgång eller skuld, ett oredovisat fast åtagande eller en del därav. Den säkrade posten kan också vara en grupp av tillgångar, skulder eller fasta åtaganden med likartade riskegenskaper. Säkrade poster utgörs i Nordea av

K1. Redovisningsprinciper, forts.

både enskilda tillgångar eller skulder och portföljer av tillgångar och/eller skulder.

Säkringsinstrument

De säkringsinstrument som används i Nordea är huvudsakligen ränteswappar och valutaränteswappar, vilka alltid redovisas till verkligt värde. Upplåning i utländsk valuta används endast som säkringsinstrument vid säkring av valutarisk.

Kassaflödessäkring

Kassaflödessäkring kan tillämpas för säkring av exponering för variationer i framtida räntebetalningar på instrument med rörlig ränta och för säkring av valutaexponeringar. Den del av vinsten eller förlusten på säkringsinstrumentet som bedöms vara en effektiv säkring redovisas i övrigt totalresultat och ackumuleras i reserven för kassaflödessäkringar under eget kapital. Den ineffektiva delen av vinsten eller förlusten på säkringsinstrumentet omklassificeras till resultaträkningen under posten "Nettoresultat av poster till verkligt värde".

Vinster eller förluster på säkringsinstrument som redovisats i reserven för kassaflödessäkringar under eget kapital via övrigt totalresultat omklassificeras och redovisas i resultaträkningen i samma period som den säkrade posten påverkar resultaträkningen, normalt i den period när ränteutäkten eller räntekostnaden redovisas.

Säkrade poster

En säkrad post i en kassaflödessäkring kan vara högst sannolika kassaflöden från redovisade, eller framtida, tillgångar eller skulder som löper med rörlig ränta. Nordea tillämpar kassaflödessäkring vid säkring av valutarisk i framtida betalningar av ränta och kapitalbelopp i utländsk valuta.

Säkringsinstrument

De säkringsinstrument som används i Nordea är huvudsakligen valutaränteswappar, vilka alltid redovisas till verkligt värde, där valutakomponenten hanteras som en kassaflödessäkring av valutarisk och räntekomponenten som en säkring av verkligt värde av ränterisk.

Säkring av nettoinvesteringar

Se avsnitt 9 "Omräkning av tillgångar och skulder i utländsk valuta".

Säkringens effektivitet

För att få tillämpa säkringsredovisning krävs att säkringen har en hög effektivitet. En säkring anses ha detta om det vid ingången och under säkringens hela löptid kan förväntas att förändringar i verkligt värde på den säkrade posten, med avseende på den säkrade risken, väsentligen neutraliseras av förändringar i verkligt värde på säkringsinstrumentet. Utfallet ska ligga inom intervallet 80–125 procent. Vid bedömning i efterhand av säkringens effektivitet värderar Nordea säkringsinstrumentet till verkligt värde och jämför förändringen av detta värde med förändringen av verkligt värde på den säkrade posten. Mätning av effektiviteten görs på kumulativ basis. Vid mätningen av effektiviteten i kassaflödessäkringar används den hypotetiska derivatmetoden, vilket innebär att förändringen i en perfekt hypotetisk swap anses motsvara nuvärdet av den ackumulerade förändringen i förväntade framtida kassaflöden från den säkrade transaktionen (valutakomponenten).

Om säkringsförhållandet inte uppfyller kraven upphör säkringsredovisningen. För säkringar av verkligt värde omklassificeras säkringsinstrumentet till ett handelsderivat och förändringen i verkligt värde på den säkrade posten, fram till den tidpunkt då säkringsförhållandet avslutas, resultatförs linjärt över den säkrade postens återstående löptid.

För kassaflödessäkringar redovisas förändringar i det orealiserade värdet på säkringsinstrumentet i resultaträkningen från och med det senaste tillfället då säkringen bedömdes vara effektiv. Den ackumulerade vinsten eller förlusten på säkringsinstrumentet, som sedan den period då säkringen bedömdes vara effektiv har redovisats i reserven för kassaflödessäkringar under eget kapital via övrigt totalresultat, omklassificeras från eget kapital till "Nettoresultat av poster till verkligt värde" i resultaträkningen om den förväntade transaktionen inte längre väntas inträffa. Om den förväntade transaktionen inte längre är högst sannolik, men ändå förväntas inträffa, så kvarstår den ackumulerade vinsten eller förlusten på säkringsinstrumentet, som sedan den period då säkringen bedömdes vara effektiv har redovisats under övrigt totalresultat, i övrigt totalresultat till dess transaktionen inte längre förväntas inträffa.

11. Fastställande av verkligt värde på finansiella instrument

Finansiella tillgångar och skulder som klassificeras som tillhörande kategorierna Finansiella tillgångar/skulder värderade till verkligt värde via resultaträkningen (inklusive derivatinstrument) redovisas till verkligt värde i balansräkningen. Förändringarna i verkligt värde redovisas i resultaträkningen under posten "Nettoresultat av poster till verkligt värde".

Verkligt värde definieras som det pris som vid värderingstidpunkten skulle erhållas vid försäljning av en tillgång eller betalas vid överlåtelse av en skuld i en ordnad transaktion mellan marknadsaktörer under aktuella marknadsförhållanden på tillgångens eller skuldens huvudmarknad, eller, om en huvudmarknad saknas, på tillgångens eller skuldens mest fördelaktiga marknad.

Det bästa beviset på verkligt värde är förekomsten av publicerade prisnoteringar på en aktiv marknad och när sådana förekommer används de vid värderingen av finansiella tillgångar och finansiella skulder. En aktiv marknad för en tillgång eller skuld är en marknad där transaktioner för tillgången eller skulden inträffar tillräckligt ofta och med tillräcklig volym för att ge löpande prisinformation. Den absoluta nivån av likviditet och volym som krävs för att marknaden ska anses vara aktiv varierar med klasserna av instrument. För vissa klasser föreligger låg prisvolatilitet, även för de instrument inom de klasser där handelsfrekvensen är hög. För instrument i sådana klasser är likviditetskraven lägre och därmed är åldersgränsen för priserna som används för att fastställa verkligt värde högre.

Handelsfrekvensen och volymen övervakas regelbundet för att bedöma om marknaderna är aktiva eller inte. Nordea använder främst publicerade prisnoteringar för att fastställa verkligt värde på instrument som redovisas under följande balansposter:

- Räntebärande värdepapper
- Aktier och andelar (noterade)
- Derivatinstrument (noterade)
- Emitterade värdepapper (emitterade bostadsobligationer i Nordea Kredit Realkreditaktieselskab)

Om noterade priser för ett finansiellt instrument inte representerar faktiska och regelbundet förekommande marknadstransaktioner, eller om noterade priser inte finns tillgängliga, fastställs det verkliga värdet med hjälp av lämplig värderingsmetod. Värderingsmetodens lämplighet, inklusive en bedömning av om noterade priser eller teoretiska priser ska användas, övervakas regelbundet.

Värderingsmetoderna kan variera från enkel analys av diskonterade kassaflöden till komplexa optionsvärderingsmodeller. Värderingsmodellerna har utformats så att observerbara marknadspriser och kurser används som indata i förekommande fall, men även ej observerbara modellparametrar

K1. Redovisningsprinciper, forts.

kan användas. Värderingsteknikens lämplighet bedöms genom att mäta dess förmåga att träffa marknadspriser. Detta görs genom att jämföra beräknade priser med relevant jämförelsedata, t ex börskurser, motpartens värderingar eller konsensuspriser.

Nordea använder främst värderingsmetoder för att fastställa verkligt värde på instrument som redovisas under följande balansposter:

- Utlåning till allmänheten (hypotekslån i Nordea Kredit Realkreditaktieselskab)
- Räntebärande värdepapper (när prisnoteringar på en aktiv marknad saknas)
- Aktier och andelar (när prisnoteringar på en aktiv marknad saknas)
- Derivatinstrument (OTC-derivat)

För finansiella instrument där verkligt värde uppskattas med hjälp av en värderingsmetod undersöks om de variabler som använts i värderingsmodellen till övervägande del baserats på data från observerbara marknader. Med data från observerbara marknader avser Nordea data som kan inhämtas från allmänt tillgängliga externa källor och som bedöms utgöra realistiska marknadspriser. Vid användning av ej observerbara data, som har en betydande inverkan på värderingen, kan instrumentet vid första redovisningstillfället inte redovisas till det verkliga värde som beräknats via värderingsmetoden, och eventuella initiala vinster periodiseras därför i resultaträkningen över instrumentets löptid. De initiala vinsterna redovisas därefter direkt i resultaträkningen i det fall ej observerbara data blir observerbara.

I not K40 "Tillgångar och skulder till verkligt värde" återfinns en uppdelning av det verkliga värdet för finansiella instrument som tagits fram med hjälp av:

- instrument med publicerade prisnoteringar på en aktiv marknad (nivå 1),
- värderingsmetod baserad på observerbara marknadsdata (nivå 2), och
- värderingsmetod baserad på icke observerbara marknadsdata (nivå 3).

Värderingsmodellerna som Nordea använder överensstämmer med accepterade ekonomiska metoder för prissättning av finansiella instrument och tar hänsyn till alla faktorer som marknadsaktörer skulle beakta vid prissättning.

Varje ny värderingsmodell godkänns av modellriskkommittén (Model Risk Committee) och alla modeller granskas regelbundet.

Mer information finns i not K40 "Tillgångar och skulder till verkligt värde".

12. Kassa och tillgodohavande hos centralbanker

Kassatillgångar omfattar lagliga betalningsmedel inklusive utländska sedlar och mynt. Tillgodohavanden hos centralbanker utgörs av tillgodohavanden på konton hos centralbanker och postgiron i myndighetsform, där följande förutsättningar är uppfyllda:

- Centralbanken eller postgirot är hemmahörande i det land där institutet är etablerat
- Tillgodohavandet kan disponeras fritt när som helst

13. Finansiella instrument

Klassificering av finansiella instrument

Varje finansiellt instrument har klassificerats som tillhörande en av följande kategorier:

Finansiella tillgångar:

- Finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen:
 - Innehas för handel

- Från början värderade till verkligt värde via resultaträkningen (verkligt värde-optionen)

- Lånefordringar och kundfordringar
- Investeringar som hålls till förfall
- Finansiella tillgångar som kan säljas

Finansiella skulder:

- Finansiella skulder värderade till verkligt värde via resultaträkningen:
 - Innehas för handel
 - Från början värderade till verkligt värde via resultaträkningen (verkligt värde-optionen)
- Övriga finansiella skulder

Alla finansiella tillgångar och skulder redovisas till verkligt värde vid första redovisningstillfället. Klassificeringen av finansiella instrument som tillhörande olika kategorier utgår från grunden för hur varje finansiellt instrument efterföljande värderas i balansräkningen och hur förändringar i dess värde redovisas. I not K39 "Klassificering av finansiella instrument" presenteras vilka olika kategorier de finansiella instrumenten i Nordeas balansräkning tillhör.

Finansiella tillgångar och skulder värderade till verkligt värde via resultaträkningen

Finansiella tillgångar och skulder värderade till verkligt värde via resultaträkningen värderas till verkligt värde exklusive transaktionskostnader. Alla värdeförändringar i dessa poster redovisas direkt i resultaträkningen under "Nettoresultat av poster till verkligt värde".

Kategorin består av två underkategorier: Innehas för handel och Från början värderade till verkligt värde via resultaträkningen (verkligt värde-optionen).

Underkategorin Innehas för handel omfattar främst derivatinstrument som innehas i handelssyfte, räntebärande värdepapper och aktier inom Markets och Treasury. Den omfattar också tradingrelaterade skulder såsom blankningspositioner och utlåning i omvända återköpsavtal.

Huvuddelen av de finansiella tillgångar och skulder som klassificerats som tillhörande kategorin Från början värderade till verkligt värde via resultaträkningen utgörs av hypotekslån och tillhörande emitterade obligationer i det danska koncernföretaget Nordea Kredit Realkreditaktieselskab samt räntebärande värdepapper, aktier och finansiella avtal inom Nordea Life & Pensions.

Tillgångar och skulder i Nordea Kredit Realkreditaktieselskab klassificeras som tillhörande kategorin Från början värderade till verkligt värde via resultaträkningen för att eliminera eller avsevärt minska bristande överensstämmelse i redovisningen. När Nordea beviljar bolån till kunder i enlighet med dansk lagstiftning om bostadsfinansiering emitterar Nordea samtidigt obligationer med matchande villkor, så kallad "matchad finansiering". Kunderna kan återbetala sina lån genom att antingen återbetala skuldbeloppet eller köpa de emitterade obligationerna och återlämna dessa till Nordea som reglering av fordran. Obligationerna är en viktig komponent på den danska penningmarknaden och Nordea köper och säljer följaktligen egna obligationer på marknaden. Om lånen och obligationerna värderades till anskaffningsvärde skulle sådana återköp av obligationer ge upphov till bristande överensstämmelse i redovisningen, eftersom eventuella vinster eller förluster måste redovisas direkt i resultaträkningen. Om sådana obligationer därefter säljs på marknaden skulle eventuella över- eller undervärden periodiseras över förväntad återstående löptid, vilket också skulle ge upphov till bristande överensstämmelse i redovisningen. I syfte att undvika sådan bristande överensstämmelse värderar Nordea både lånen och obligationerna till verkligt värde via resultaträkningen.

Räntebärande värdepapper, aktier och finansiella avtal

K1. Redovisningsprinciper, forts.

(definieras i avsnitt 19 "Skulder till försäkringstagare") inom Nordea Life & Pensions klassificeras normalt också som tillhörande kategorin Från början värderade till verkligt värde via resultaträkningen, i syfte att eliminera eller avsevärt minska den bristande överensstämmelsen i redovisningen. Finansiella avtal (fondförsäkringar) som i balansräkningen redovisas som "Skulder till försäkringstagare" hanteras på basis av verkligt värde och klassificeras följaktligen som tillhörande kategorin Från början värderade till verkligt värde via resultaträkningen. Detsamma gäller försäkringsavtalens underliggande tillgångar (definieras i avsnitt 19 "Skulder till försäkringstagare"), som klassificeras som tillhörande kategorin Från början värderade till verkligt värde via resultaträkningen, för att minska den bristande överensstämmelsen med de skulder till försäkringstagare som normalt värderas till aktuellt värde.

Även tillgångar i så kallade placeringsportföljer, en produkt som påminner om fondförsäkringar, klassificeras som tillhörande kategorin Från början värderade till verkligt värde via resultaträkningen, för att undvika bristande överensstämmelse med tillhörande inlåning som hanteras på basis av verkligt värde och följaktligen också återfinns i kategorin Från början värderade till verkligt värde via resultaträkningen.

Nordea tillämpar också verkligt värde-alternativet på vissa finansiella tillgångar och skulder hänförliga till Markets. Klassificeringen grundar sig på att Markets förvaltar och värderar sina finansiella tillgångar och skulder till verkligt värde. Följaktligen klassificeras huvuddelen av de finansiella tillgångarna och skulderna inom Markets som tillhörande kategorin Finansiella tillgångar och skulder värderade till verkligt värde via resultaträkningen.

Lånefordringar och kundfordringar

Lånefordringar och kundfordringar utgör finansiella tillgångar, som inte är derivat med fastställda eller fastställbara betalningar och som inte är noterade på en aktiv marknad. Dessa tillgångar jämte osäkra lånefordringar beskrivs närmare i avsnitt 14 "Utlåning till allmänheten/ kreditinstitut".

Investeringsinstrument som hålls till förfall

Finansiella tillgångar som Nordea valt att klassificera som tillhörande kategorin Investeringsinstrument som hålls till förfall är finansiella tillgångar, som inte är derivat, med fastställda eller fastställbara betalningar och fastställd löptid som Nordea har avsikt och förmåga att hålla till förfall. Finansiella tillgångar som klassificeras som tillhörande kategorin Investeringsinstrument som hålls till förfall redovisas initialt i balansräkningen till anskaffningsvärdet, inklusive transaktionskostnader. Efter första redovisningstillfället värderas instrument i denna kategori till upplupet anskaffningsvärde. Vid värdering till upplupet anskaffningsvärde resultater skillnaden mellan anskaffningsvärdet och inlösningsvärdet över den återstående löptiden med hjälp av effektivräntemetoden.

Om mer än ett oväsentligt belopp i kategorin Investeringsinstrument som hålls till förfall säljs eller omklassificeras så påverkas hela portföljen, förutom om förfall är nära, om Nordea har erhållit i stort sett hela det ursprungliga nominella beloppet, eller om försäljningen eller omklassificeringen sker på grund av en isolerad händelse utanför Nordeas kontroll.

Nordea genomför vid varje rapporteringstillfälle en bedömning av huruvida det finns några rapporteringsbehov för nedskrivningsbehov. I det fall sådana belägg finns redovisas en nedskrivning. Nedskrivningen beräknas som skillnaden mellan det redovisade värdet och nuvärdet av förväntade framtida kassaflöden och redovisas i resultaträkningen som "Nedskrivning av värdepapper som innehåller finansiella anläggningstillgångar". Se avsnitt 14 "Utlåning till allmänheten/kreditinstitut" för mer information om identifiering och beräkning av objektiva belägg för nedskrivningsbehov, vilken är applicerbar även för

räntebärande värdepapper som klassificerats som tillhörande kategorin Investeringsinstrument som hålls till förfall.

Finansiella tillgångar som kan säljas

Finansiella tillgångar som klassificerats som tillhörande kategorin Finansiella tillgångar som kan säljas värderas till verkligt värde. Förändringar i verkligt värde, bortsett från räntor, valutakurseffekter och nedskrivningar, redovisas mot verkligt värdereserven under eget kapital via övrigt totalresultat. Ränta redovisas i resultaträkningen i posten "Ränteintäkter", och valutakurseffekter och nedskrivningar i posten "Nettoresultat av poster till verkligt värde".

Vid avyttring av ett instrument som klassificerats som tillhörande kategorin Finansiella tillgångar som kan säljas, omklassificeras ackumulerade förändringar i verkligt värde, som tidigare har redovisats i verkligt värdereserven (för Finansiella tillgångar som kan säljas) under övrigt totalresultat, från eget kapital till resultaträkningen under posten "Nettoresultat av poster till verkligt värde".

Finansiella tillgångar som klassificerats som tillhörande kategorin Finansiella tillgångar som kan säljas utvärderas för att fastställa eventuellt nedskrivningsbehov. Om det finns objektiva belägg för nedskrivning flyttas den ackumulerade förlusten, som tidigare har redovisats direkt under övrigt totalresultat, från eget kapital och redovisas istället i resultaträkningen i posten "Nettoresultat av poster till verkligt värde". Den ackumulerade förlust som omklassificeras från eget kapital motsvarar skillnaden mellan tillgångens anskaffningsvärde och aktuellt verkligt värde. För eget kapital-instrument är en utdragen eller betydande minskning av det verkliga värdet, jämfört med anskaffningsvärdet, att betrakta som ett objektiva belägg för nedskrivning. Objektiva belägg för nedskrivning av skuldinstrument är framförallt kopplade till en förlusthändelse, såsom en emittents finansiella svårigheter.

Övriga finansiella skulder

Finansiella skulder som inte har klassificerats som tillhörande kategorin Finansiella skulder värderade till verkligt värde via resultaträkningen, värderas till upplupet anskaffningsvärde. Räntor från Övriga finansiella skulder redovisas i resultaträkningen under posten "Räntekostnader".

Sammansatta finansiella instrument

Sammansatta finansiella instrument är avtal som omfattar ett värdepapper och ett inbäddat derivat. Sådana kombinationer uppstår huvudsakligen i samband med emissioner av strukturerade skuldinstrument, såsom emitterade indexobligationer.

Indexobligationer som har emitterats av Group Treasury anses utgöra en del av finansieringsverksamheten. Nollkupongsobligationer värderas till upplupet anskaffningsvärde. Inbäddade derivat i sådana instrument särskiljs från värdepapret och redovisas separat som derivat till verkligt värde om de ekonomiska egenskaperna och riskerna inte är nära förknippade med värdepaprets ekonomiska egenskaper och risker samt om det inbäddade derivatet uppfyller definitionen på ett derivat. Förändringar i verkligt värde på inbäddade derivat redovisas i resultaträkningen under posten "Nettoresultat av poster till verkligt värde".

Indexobligationer som har emitterats av Markets som en del av tradingportföljen klassificeras som tillhörande kategorin Innehåll för handel, och hela det sammansatta instrumentet, värdepapret och det inbäddade derivatet, värderas till verkligt värde via resultaträkningen. Förändringar i verkligt värde redovisas i resultaträkningen under posten "Nettoresultat av poster till verkligt värde". Presentationsmässigt redovisas värdepapret som "Emitterade värdepapper" och det inbäddade derivatet som "Derivat" i balansräkningen.

K1. Redovisningsprinciper, forts.

Avtal om inlåning och utlåning av värdepapper

Transaktioner avseende in- och utlåning av värdepapper innebär i allmänhet ställande av säkerhet. Om inte riskerna och rättigheterna förknippade med ägandet överförs, beaktas inte överföringen av värdepapper i balansräkningen. Om motparten har rätt att sälja vidare eller pantsätta värdepappren på nytt, omklassificeras dessa till posten "Pantsatta finansiella instrument" i balansräkningen.

Utlånade värdepapper redovisas också under posten "För egna skulder ställda säkerheter".

Säkerheter i form av likvida medel (inlåning av värdepapper) som har lämnats till motparter redovisas i balansräkningen som "Utlåning till centralbanker", "Utlåning till kreditinstitut" eller som "Utlåning till allmänheten". Säkerheter i form av likvida medel (utlåning av värdepapper) som har erhållits från motparter redovisas i balansräkningen som "Skulder till kreditinstitut" eller som "In- och upplåning från allmänheten".

Återköpsavtal och omvända återköpsavtal

Värdepapper som har lämnats enligt återköpsavtal och värdepapper som mottagits enligt omvända återköpsavtal bokas inte bort från respektive redovisas inte i balansräkningen. Om motparten har rätt att sälja vidare eller pantsätta värdepappren på nytt, omklassificeras dessa till posten "Pantsatta finansiella instrument" i balansräkningen.

Värdepapper som har lämnats enligt återköpsavtal redovisas också under posten "För egna skulder ställda säkerheter".

Likvida medel som har erhållits enligt återköpsavtal redovisas i balansräkningen som "Skulder till kreditinstitut" eller som "In- och upplåning från allmänheten". Likvida medel som har lämnats enligt omvända återköpsavtal redovisas i balansräkningen som "Utlåning till centralbanker", "Utlåning till kreditinstitut" eller som "Utlåning till allmänheten".

Vidare innebär försäljning av värdepapper som mottagits i omvända återköpsavtal redovisning av en tradingrelaterad skuld (blankning).

Derivatinstrument

Samtliga derivat redovisas i balansräkningen och värderas till verkligt värde. Derivat med positiva verkliga värden, inklusive upplupen ränta, redovisas på tillgångssidan under posten "Derivatinstrument". Derivat med negativa verkliga värden, inklusive upplupen ränta, redovisas på skuldsidan under posten "Derivatinstrument".

Realiserade och orealiserade vinster och förluster på derivat redovisas i resultaträkningen under posten "Nettoresultat av poster till verkligt värde".

Kvittning av finansiella tillgångar och skulder

Nordea kvittar finansiella tillgångar och skulder i balansräkningen om en legal rätt till kvittning föreligger, i den löpande verksamheten och i händelse av konkurs, och om avsikten är att nettoreglera posterna eller avyttra tillgången samtidigt som skulden regleras. Detta uppnås vanligen genom de centrala motparter för clearing som Nordea har avtal med.

Börsnoterade derivat bokas bort från balansräkningen på daglig basis när likvid betalas eller erhålls och instrumentet justeras till rådande marknadsvillkor. Derivat tillgångar och derivat skulder gentemot centrala motparter för clearing kvittas, som nämnts ovan, normalt i balansräkningen men erhållna eller betalda kontantsäkerheter, netto, redovisas vanligen separat som betalda kontantsäkerheter (tillgång) eller erhållna kontantsäkerheter (skuld). Detsamma gäller betalda eller erhållna kontantsäkerheter i bilaterala transaktioner med OTC-derivat. Betalda eller erhållna kontantsäkerheter i bilaterala transaktioner med OTC-derivat kvittas därmed inte mot de verkliga värdena på derivaten.

Emitterade skuld- och eget kapital-instrument

Ett finansiellt instrument emitterat av Nordea klassificeras antingen som en finansiell skuld eller som eget kapital. Emitterade finansiella instrument klassificeras som en finansiell skuld om avtalsförhållandena innebär att Nordea har en befintlig förpliktelse att antingen erlägga kontanter eller annan finansiell tillgång, eller ett variabelt antal egna kapital-instrument, till innehavaren av instrumentet. Om så inte är fallet är instrumentet vanligtvis ett eget kapital-instrument och klassificeras som eget kapital, med avdrag för transaktionskostnader. För finansiella instrument som innehåller både en skuld- och en eget kapital-del, redovisas dessa delar separat.

14. Utlåning till allmänheten/kreditinstitut

Finansiella instrument som klassificeras som "Utlåning till allmänheten/kreditinstitut" (inklusive utlåning till centralbanker) och som tillhörande kategorin Lånefordringar och kundfordringar värderas till upplupet anskaffningsvärde (se även avsnitt 8 "Redovisning och bortbokning av finansiella instrument i balansräkningen" och not K39 "Klassificering av finansiella instrument").

Nordea bevakar utlåningen på det sätt som beskrivs i kapitlet Risk-, likviditets- och kapitalhantering. Lån hänförliga till enskilda kunder eller grupper av kunder identifieras som osäkra om objektiva belägg vid en prövning av nedskrivningsbehovet tyder på förlust.

Även räntebärande värdepapper klassificerade som tillhörande kategorierna Lånefordringar och kundfordringar och investeringar som hålles till förfall värderas till upplupet anskaffningsvärde. Beskrivningen nedan gäller även i fråga om identifiering och värdering av nedskrivningar för dessa tillgångar. Eventuella nedskrivningar av räntebärande värdepapper klassificerade som tillhörande kategorierna Lånefordringar och kundfordringar och investeringar som hålles till förfall redovisas i resultaträkningen under posten "Nedskrivning av värdepapper som innehas som finansiella anläggningstillgångar".

Prövning av nedskrivningsbehov för individuellt värderade lån

Nordea prövar nedskrivningsbehovet för alla lånefordringar individuellt. Syftet med dessa prövningar är att ta reda på om det finns ett nedskrivningsbehov. Som ett första steg kontrollerar Nordea om det finns indikationer på nedskrivningsbehov (förlusthändelse) och om dessa förlusthändelser i så fall kan betraktas som objektiva belägg för nedskrivningsbehov. Mer information om identifiering av förlusthändelser finns i avsnittet "Risk-, likviditets- och kapitalhantering".

Lånefordringar som individuellt inte bedöms ha något nedskrivningsbehov överförs till en grupp av lånefordringar med likartade riskegenskaper för en kollektiv prövning av nedskrivningsbehovet.

Prövning av nedskrivningsbehov för kollektivt värderade lån

För lån som inte är individuellt nedskrivna görs en kollektiv bedömning av nedskrivningsbehovet.

Dessa lån grupperas utifrån likartade riskegenskaper som är indikativa för låntagarnas förmåga att återbeta utestående fordringar i enlighet med avtalsvillkoren. Nordea bevakar kreditportföljen via ratingändringar, kreditprocessen och årsfördragningar samt genom kvartalsvisa riskgranskningar. Genom dessa processer identifierar Nordea förlusthändelser som kan ha gett upphov till kreditförluster inom gruppen av lånefordringar. En förlusthändelse är en händelse som leder till en försämring i förväntat framtida kassaflöde. Endast förlusthändelser som inträffat fram till rapporteringsdagen ingår i bedömningen av nedskrivningsbehovet för gruppen av lånefordringar.

K1. Redovisningsprinciper, forts.

Målet med den gruppvisa bedömningen är att pröva om en avsättning måste göras till följd av en inträffad förlusthändelse som ännu inte identifierats på individuell nivå. Perioden mellan dagen för förlusthändelsen och dagen då den identifieras individuellt kallas för uppkomstperiod (emergence period). Nedskrivningsbehovet är kopplat till gruppen av lånefordringar tills kreditförlusterna har identifierats individuellt. Identifieringen sker genom att kunden faktisk fallerar eller genom andra indikatorer.

För företagskunder och banker använder Nordea det befintliga ratingsystemet som grund för bedömning av kreditrisk. Risken för att kunder ska falla i en ratingklass beräknas med hjälp av historiska data för denna sannolikhet. Dessa lånefordringar bedöms och grupperas huvudsakligen utifrån typ av bransch och/eller känslighet för vissa makroekonomiska parametrar, t ex oljeprisberoende.

Individer och mindre företag följs upp genom att använda scoring-modeller. Dessa baseras primärt på historiska data, såsom falleringsnivåer och förluster i samband med att en kund fallerar, samt ledningens erfarenhet. Rating- och scoring-modeller beskrivs mer i detalj i det separata avsnittet Risk-, likviditets- och kapitalhantering.

Kreditförluster

Om redovisat värde på lånen är högre än summan av nuvärdet av beräknade kassaflöden (diskonterade med den ursprungliga effektiva räntan), inklusive verkligt värde för säkerheter och andra kreditförstärkningar, utgör skillnaden ett nedskrivningsbehov.

För lånefordringar med betydande värde där ett individuellt nedskrivningsbehov har identifierats beräknas nedskrivningsbeloppet på individuell nivå.

För lånefordringar som inte är betydande där ett individuellt nedskrivningsbehov har identifierats och för lånefordringar där något sådant behov inte har identifierats beräknas nedskrivningsbeloppet utifrån en portföljbaserad bedömning av förväntade framtida kassaflöden.

Om nedskrivningen inte anses vara definitiv redovisas den på ett reserveringskonto som visar de ackumulerade nedskrivningarna. Förändringar i kreditrisken och de ackumulerade nedskrivningarna redovisas som förändringar på reserveringskontot och som "Kreditförluster, netto" i resultaträkningen (se även avsnitt 6 "Redovisning av rörelseintäkter och nedskrivningar").

Om nedskrivningen anses vara definitiv redovisas den som en konstaterad kreditförlust, och värdet på lånet jämte tillhörande reservering för kreditförluster tas bort från balansräkningen. En nedskrivning anses vara definitiv när konkursansökan inges mot låntagaren och konkursförvaltaren har presenterat den ekonomiska utgången av konkursförfarandet, eller när Nordea efterskänker sina fordringar genom rekonstruktion på antingen rättslig eller frivillig grund eller när Nordea av andra skäl bedömer återvinning av fordran som osannolik.

Diskonteringsränta

Diskonteringsräntan som används för värdering av osäkra lånefordringar motsvarar den ursprungliga effektiva räntan för lån hänförliga till en enskild kund eller, i förekommande fall, till en grupp av lånefordringar. Om så anses lämpligt kan diskonteringsräntan beräknas med en metod som resulterar i en nedskrivning som utgör en rimlig uppskattning av vad en beräkning grundad på effektivräntemetoden skulle ge.

Omstrukturerade lånefordringar

Med en omstrukturerad lånefordran avses i detta sammanhang en lånefordran där Nordea har beviljat låntagaren eftergifter till följd av dennes försämrade finansiella situation och där dessa eftergifter har gett upphov till en kreditförlust för

Nordea. Efter en omstrukturering betraktas lånefordran vanligen inte längre som osäker om åtagandena fullföljs i enlighet med de nya villkoren. Eftergifter som har beviljats i samband med omstruktureringen betraktas som kreditförluster såvida inte Nordea har behållit rätten att återvinna de uppkomna kreditförlusterna. I det fall en återvinning sker redovisas betalningen som en återvinning av kreditförluster.

Tillgångar övertagna för skyddande av fordran

I en finansiell omstrukturering kan långivaren komma att avstå från lånefordringar till förmån för låntagaren och i utbyte mot denna eftergift ta över tillgångar som lämnats som säkerhet för lånen, aktier som emitterats av låntagaren eller andra tillgångar. En tillgång övertagen för skyddande av fordran redovisas i balansräkningen tillsammans med liknande tillgångar som redan innehas av Nordea. En övertagen fastighet som inte innehas för eget utnyttjande redovisas till exempel tillsammans med andra förvaltningsfastigheter.

Alla tillgångar som övertagits för skyddande av fordran redovisas vid första redovisningstillfället till verkligt värde och eventuell skillnad mellan lånets redovisade värde och det verkliga värdet för den övertagna tillgången redovisas under posten "Kreditförluster, netto". Det verkliga värdet på redovisningsdagen blir tillgångens anskaffningsvärde eller upplupna anskaffningsvärde, beroende på vad som är tillämpligt. Under efterföljande perioder värderas tillgångar som övertagits för skyddande av fordran i enlighet med gällande värderingsprinciper för tillgångsslaget. Förvaltningsfastigheter värderas då till verkligt värde. Övertagna finansiella tillgångar klassificeras generellt som tillhörande kategorierna Finansiella tillgångar som kan säljas eller Från början värderade till verkligt värde via resultaträkningen (verkligt värde-optionen) (se avsnitt 13 "Finansiella instrument") och värderas till verkligt värde. Förändringar i verkligt värde redovisas under övrigt totalresultat för tillgångar klassificerade som tillhörande kategorin Finansiella tillgångar som kan säljas. För tillgångar klassificerade som tillhörande kategorin Från början värderade till verkligt värde via resultaträkningen redovisas värdeförändringar i resultaträkningen under posten "Nettoresultat av poster till verkligt värde".

Eventuella värdeförändringar, efter den övertagna egendomens första redovisningstillfälle, redovisas i resultaträkningen i enlighet med koncernens principer för presentation av tillgångsslaget. Posten "Kreditförluster, netto" i resultaträkningen påverkas följaktligen inte av nya värderingar av den övertagna egendomen efter första redovisningstillfället.

15. Leasing

Nordea som leasegivare

Finansiell leasing

Nordeas leasingverksamhet omfattar huvudsakligen finansiell leasing. Ett finansiellt leasingavtal redovisas som fordran på leasetagaren under balansposten "Utlåning till allmänheten" till ett belopp som motsvarar nettoinvesteringen enligt leasingavtalet. Leasingbetalningen, exklusive kostnad för service, redovisas som återbetalning av fordran och som ränteintäkt. Intäkten fördelas så att en jämn förräntning erhålls på under varje period redovisad nettoinvestering.

Operationell leasing

Tillgångar som omfattas av operationell leasing fördelas i balansräkningen på slag av tillgång, vanligen materiella tillgångar. Leasingintäkter intäktsredovisas linjärt under leasingavtalets löptid och klassificeras som "Räntenetto". Avskrivning på leasingobjekt beräknas enligt de principer för avskrivningar som Nordea använder för liknande tillgångar och redovisas i resultaträkningen som "Av- och nedskrivningar av materiella och immateriella tillgångar".

K1. Redovisningsprinciper, forts.

Nordea som leasetagare

Finansiell leasing

Finansiell leasing redovisas som tillgångar och skulder i balansräkningen till ett belopp motsvarande de leasade tillgångarnas verkliga värde eller, om detta belopp är lägre, nuvärdet av framtida minimileaseavgifter vid leasingavtalets början. Tillgångarna fördelas på olika tillgångsslag i de finansiella rapporterna. Leasingbetalningarna fördelas mellan ränta och amortering av utestående skuld. Räntan fördelas över leasingperioden så att varje redovisningsperiod belastas med ett belopp som motsvarar en fast räntesats för den under respektive period redovisade skulden. Finansiell leasing ger också upphov till en avskrivningskostnad för den leasade tillgången. Principen för avskrivning är densamma som för motsvarande egna tillgångar. Prövning av nedskrivningsbehov på leasade tillgångar görs enligt samma regler som för egna tillgångar.

Operationell leasing

Operationell leasing redovisas inte i Nordeas balansräkning. Vid operationell leasing redovisas leasingavgifterna som kostnader i resultaträkningen linjärt fördelade över leasingperioden, såvida inte något annat systematiskt sätt bättre återspeglar Nordeas ekonomiska nytta över tiden. De ursprungliga leasingperioderna är normalt på mellan 3 och 25 år.

Operationell leasing är främst hänförlig till för verksamheten normala avtal avseende kontorslokaler och kontorsutrustning.

De centralt belägna fastigheterna i Finland, Norge och Sverige som Nordea har avyttrat återförhyrs. Leasingavtalen tecknades på 3–25 år, med option på förlängning. Leasingavtalen omfattar inte någon övergång av äganderätten till fastigheterna vid löptidens slut och innehåller inte heller någon ekonomisk fördel avseende värdestegring på de leasade fastigheterna. Dessutom omfattar inte leasingperioden större delen av fastigheternas ekonomiska livslängd. Avtalen klassificeras därför som operationell leasing. Hyreskostnaden för dessa fastigheter redovisas så att den speglar Nordeas ekonomiska nytta över tiden, vilket inte är en linjär fördelning, utan istället något som mer liknar ett traditionellt hyresavtal.

Avtal som innehåller leasingavtal

Avtal kan omfatta rätten att använda en tillgång i utbyte mot en eller flera betalningar, även om avtalet inte har leasingavtalets juridiska form. I förekommande fall separeras dessa tillgångar från avtalet och redovisas som leasade tillgångar.

16. Immateriella tillgångar

Immateriella tillgångar är identifierbara, icke-monetära tillgångar som saknar fysisk beskaffenhet. Tillgångarna står under Nordeas kontroll, vilket innebär att Nordea har möjlighet och rätt att erhålla de framtida ekonomiska fördelarna hänförliga till den underliggande tillgången. Nordeas immateriella tillgångar utgörs främst av goodwill, IT-utvecklingsprojekt/programvaror och kundrelaterade immateriella tillgångar.

Goodwill

Goodwill utgör skillnaden mellan anskaffningsvärdet och det verkliga värdet på Nordeas andel av identifierbara nettotillgångar i förvärvade koncernföretag/intresseföretag/joint ventures vid förvärvstidpunkten. Goodwill som uppkommit vid förvärv av koncernföretag redovisas som "Immateriella tillgångar". Goodwill som uppkommit vid förvärv av intresseföretag och joint ventures redovisas inte som en separat tillgång utan som "Aktier och andelar i intresseföretag och joint ventures". Goodwill prövas årligen för eventuellt nedskrivningsbehov, eller oftare om händelser eller ändrade förutsättningar tyder på att nedskrivningsbehov finns. Goodwill redovisas till anskaffningsvärde minskat med ackumulerade nedskrivningar.

Nedskrivning av goodwill kan inte återföras i senare perioder. Goodwill hänförlig till intresseföretag och joint ventures prövas inte separat för nedskrivningsbehov utan inkluderas i det redovisade värdet på intresseföretaget och joint ventureföretaget. Principerna för nedskrivningsprövning av intresseföretag och joint ventures beskrivs i avsnitt 6 "Redovisning av rörelseintäkter och nedskrivningar".

IT-utvecklingsprojekt/Programvaror

Kostnader hänförliga till underhåll av programvaror kostnadsförs löpande. Utgifter direkt hänförliga till större investeringar i utveckling av programvara redovisas som immateriella tillgångar om de förväntas generera framtida ekonomiska fördelar. Dessa utgifter omfattar personalkostnader för programutveckling och indirekta kostnader för att färdigställa tillgången för avsedd användning. Programkostnader omfattar också förvärvade programlicenser som inte är hänförliga till funktionen hos en materiell tillgång.

Avskrivningen beräknas linjärt över programvarans nyttjandeperiod, som vanligen är 3 till 10 år.

Kundrelaterade immateriella tillgångar

I samband med rörelseförvärv allokeras normalt sett en del av köpeskillingen till kundrelaterade immateriella tillgångar, under förutsättning att tillgången är identifierbar och under Nordeas kontroll. En immateriell tillgång är identifierbar om den uppstår till följd av avtalsmässiga eller lagliga rättigheter, eller om den kan separeras från företaget och säljas, överförs, licensieras, uthyras eller bytas. Tillgången skrivs av över nyttjandeperioden, som vanligen är mer än 10 år.

Nedskrivning

Goodwill och IT-utvecklingsprojekt som ännu inte tagits i bruk skrivs inte av, men prövas årligen med avseende på eventuellt nedskrivningsbehov. Prövningen görs oftare om något tyder på att ett nedskrivningsbehov föreligger. Nedskrivningskostnaden beräknas som skillnaden mellan redovisat värde och återvinningsvärde.

Alla immateriella tillgångar med begränsad nyttjandeperiod, inklusive IT-utvecklingsprojekt som har tagits i bruk, prövas per varje balansdag med avseende på indikationer på nedskrivningsbehov. Om sådana indikationer finns görs en analys för att bedöma huruvida de immateriella tillgångarnas redovisade värde är fullt återvinningsbart.

Återvinningsvärdet är det högre av verkligt värde efter avdrag för försäljningskostnader och nyttjandevärdet för tillgången eller den kassagenererande enheten. Kassagenererande enhet definieras som den minsta identifierbara grupp av tillgångar som ger upphov till kassaflöden som i allt väsentligt är oberoende av andra tillgångar. För goodwill och IT-utvecklingsprojekt som ännu inte tagits i bruk, motsvaras de kassagenererande enheterna av rörelsesegmenten. Nyttjandevärdet är nuvärdet av de kassaflöden som tillgången eller den kassagenererande enheten förväntas ge upphov till. Kassaflödet bedöms utifrån tillgångens eller den kassagenererande enhetens nuvarande skick och diskonteras med en diskonteringsränta motsvarande den långfristiga riskfria räntan plus en riskpremie (efter skatt). Om återvinningsvärdet är lägre än redovisat värde görs en nedskrivning. Se även not K20 "Immateriella tillgångar" för mer information om nedskrivningsprövningar.

17. Materiella tillgångar

Materiella tillgångar omfattar fastigheter för egen användning, förbättringsutgifter på annans fastighet, IT-utrustning, möbler och annan utrustning. Materiella tillgångar redovisas till anskaffningsvärde minskat med ackumulerade av- och nedskrivningar. Anskaffningsvärdet för en materiell tillgång utgörs av dess inköpspris samt eventuella kostnader direkt

K1. Redovisningsprinciper, forts.

hänförliga till att sätta tillgången i brukbart skick för avsedd användning. Om olika delar av samma materiella tillgång har olika nyttjandeperioder redovisas de som separata poster.

Materiella tillgångar skrivs av linjärt över den beräknade nyttjandeperioden. Den beräknade nyttjandeperioden för olika materiella tillgångar uppdateras årligen. Nedan följer de nuvarande avskrivningstiderna:

Byggnader	30–75 år
Inventarier	3–5 år
Förbättringsutgifter på annans fastighet	För förändringar inom byggnader det kortare av 10 år och återstående hyresperiod. För nybyggnation det kortare av redovisningsprinciperna för ägda byggnader och återstående hyresperiod. För fast inredning i leasade fastigheter gäller det kortare av 10–20 år och återstående hyresperiod.

Varje balansdag prövar Nordea om det finns indikationer på nedskrivningsbehov för en materiell tillgång. Om sådana indikationer finns görs en bedömning av tillgångens återvinningsvärde och eventuell nedskrivning görs.

Nedskrivningar återförs om återvinningsvärdet ökar. Det redovisade värdet ökas då till återvinningsvärdet, men kan inte överstiga vad det redovisade värdet varit om en nedskrivning inte redovisats i första läget.

18. Förvaltningsfastigheter

Förvaltningsfastigheter är huvudsakligen fastigheter som innehas i syfte att generera hyresinkomster och/eller värdestegring. Huvuddelen av Nordeas förvaltningsfastigheter är hänförliga till Nordea Life & Pensions. Nordea använder verkligt värdemodellen för värdering av förvaltningsfastigheter. Bästa beviset på verkligt värde är normalt noterade priser på en aktiv marknad för liknande fastigheter med samma läge och i samma skick. Då noterade priser på en aktiv marknad oftast saknas, används även modeller baserade på diskonterade kassaflödesprognoser som bygger på tillförlitliga uppskattningar av framtida kassaflöden.

Driftsnetto, reavinster och reaförluster liksom justeringar till verkligt värde redovisas direkt i resultaträkningen som "Nettoresultat av poster till verkligt värde".

19. Skulder till försäkringstagare

Skulder till försäkringstagare omfattar åtaganden enligt försäkringsavtal och finansiella avtal med försäkringstagare i alla bolag inom Nordea Life & Pensions, inklusive bolag i Sverige, Norge, Finland och Danmark.

Ett försäkringsavtal definieras som "ett avtal enligt vilket en part (försäkringsgivaren) accepterar en betydande försäkringsrisk från en annan part (försäkringstagaren) genom att gå med på att kompensera försäkringstagaren om en angiven oviss framtida händelse (den försäkrade händelsen) har en negativ inverkan på försäkringstagaren".

Finansiella avtal är avtal med försäkringstagare som har försäkringsavtalets juridiska form, men för vilka försäkringsrisken bedöms vara obetydlig.

Försäkringsrisken beräknas vanligen som risksumman i procent av den reserv som täcker avtalet vid avtalsperiodens början.

Avtalen kan delas in i följande klasser:

- Försäkringsavtal:
 - Traditionella livförsäkringsavtal med eller utan diskretionär del
 - Fondförsäkringsavtal med betydande försäkringsrisk
 - Sjuk- och olycksfallsförsäkringar
- Finansiella avtal:
 - Finansiella avtal med diskretionär del
 - Finansiella avtal utan diskretionär del

Försäkringsavtal

Värderingsprinciperna enligt nationell redovisningsstandard har bibehållits, vilket följaktligen resulterar i icke enhetliga redovisningsprinciper vid konsolidering.

Värderingen av försäkringstekniska avsättningar för traditionell livförsäkring i Danmark och Finland fastställs genom beräkning av nuvärdet av de framtida förmåner som försäkringstagarna har rätt till. Beräkningen baseras på antaganden om marknadsmässiga diskonteringsräntor liksom om kostnader och livförsäkringsrisk. Diskonteringsräntan är baserad på skuldernas aktuella löptid. I Danmark omfattar avsättningen dessutom återbäringsmedel på betalda försäkringar och framtida premier.

I Norge beräknas avsättningarna för traditionell livförsäkring i huvudsak enligt en prospektiv metod. Den diskonteringsränta som används motsvarar den ursprungliga räntan justerad med hänsyn till antaganden om kostnader och risk.

Redovisningsprinciperna för varje företag grundar sig på den lokala verksamhetens struktur och är kopplade till solvensreglerna och nationella bestämmelser avseende vinstdelning och andra krav avseende fond för kollektivt utfördelad bonus (ofördelade avsättningar som skyddar försäkringstagarna).

Fondförsäkringsavtal omfattar försäkringstekniska avsättningar hänförliga till fondförsäkringar som har tecknats antingen med eller utan utdelningsgaranti. Fondförsäkringsavtal som klassificeras som försäkringsavtal innehåller samma försäkringsrelaterade riskelement som traditionella försäkringsavtal. Dessa avtal redovisas och värderas huvudsakligen till verkligt värde baserat på:

- det verkliga värdet på tillgångar hänförliga till fondförsäkringsavtalen och
- det beräknade nuvärdet för försäkringsrisken, som framräknas på samma sätt som för traditionella försäkringsavtal med beaktande av effekten på varje riskelement som ingår i kassaflödet.

Avsättningar avseende sjuk- och olycksfallsförsäkringar omfattar premiereserver och utestående ersättningskrav. Denna post redovisas och värderas på upplupen basis, enligt samma princip som för skadeförsäkringsavtal.

Finansiella avtal

Avtal som klassificeras som finansiella avtal är avtal med försäkringstagare som inte medför tillräcklig försäkringsrisk för att klassificeras som försäkringsavtal och som innehåller en garanti eller en diskretionär del.

Finansiella avtal med diskretionär del redovisas, i enlighet med IFRS 4, som försäkringsavtal med tillämpning av nationella redovisningsprinciper. Nordea Life & Pensions har endast ett fåtal sådana avtal.

Finansiella avtal utan diskretionär del redovisas och värderas till verkligt värde i enlighet med IAS 39 "Finansiella instrument: Redovisning och värdering", och motsvaras av verkligt värde på tillgångarna hänförliga till dessa avtal. Dessa tillgångar klassificeras som tillhörande kategorin Från början värderade till verkligt värde via resultaträkningen för att eliminera eller avsevärt minska bristande överensstämmelse i redovisningen.

K1. Redovisningsprinciper, forts.

Avtal med diskretionär del (DPF)

Enligt vissa traditionella livförsäkringsavtal och finansiella avtal har försäkringstagaren rätt till betydande förmåner utöver de garanterade. Det är Nordea som avgör om dessa ytterligare förmåner ska utbetalas som bonus på riskresultat, kostnadsresultat eller ränta. Dessa avtal med diskretionär del (Fond för kollektivt utfördelad bonus) klassificeras som skulder i balansräkningen.

Fond för kollektivt utfördelad bonus omfattar belopp som allokerats till men inte gottskrivits försäkringstagaren. I Finland omfattar fonden försäkringstagarens andel av samtliga realiserade vinster på placeringstillgångar och återbäringsmedel på betalda försäkringar och framtida premier (skillnaden mellan retroaktiva och marknadsmässiga prospektiva värderingsprinciper för försäkringsavtal). I Norge omfattar den försäkringstagarens andel av både samtliga realiserade vinster på placeringstillgångar och ytterligare reserver. I Sverige och Danmark är huvudprincipen för värdering verkligt värde (försäkringsavtal). Försäkringstagarens andel av både realiserade och realiserade vinster upptas därför i balansräkningen som antingen "Förändring av försäkringstekniska avsättningar, livförsäkring" och/eller "Förändring av återbäringsmedel, livförsäkring", beroende på om placeringsresultatet allokeras eller inte. Båda dessa ingår i balansposten "Skulder till försäkringstagare".

Prövning av försäkringsskuld

Vid varje rapporteringsdatum görs en prövning för att säkerställa att försäkringsavsättningarna är tillräckliga. Vid prövningen säkerställs att skuldernas redovisade värde är högre än den bästa uppskattningen av framtida kassaflöde diskonterat med aktuell ränta. Vid behov görs ytterligare avsättningar som redovisas i resultaträkningen.

20. Tillgångar och inlåning i placeringsportföljer och fondförsäkringsavtal

Inlåning i placeringsportföljer och fondförsäkringsavtal är avtal med kunder och försäkringstagare där all risk tas av kunderna och försäkringstagarna. Inlåningsmedlen investeras i olika typer av finansiella tillgångar till förmån för kunderna och försäkringstagarna.

Fondförsäkringsavtal inkluderar finansiella avtal utan garantier och som inte medför tillräcklig försäkringsrisk för att klassificeras som försäkringsavtal.

Tillgångar och inlåning i dessa avtal redovisas och värderas till verkligt värde i enlighet med avsnitt 13 ovan.

21. Skatter

Posten "Skatt" i resultaträkningen omfattar aktuell och uppskjuten inkomstskatt. Inkomstskatten redovisas i resultaträkningen, såvida den inte avser poster som förs mot övrigt totalresultat eller direkt mot eget kapital. I dessa fall förs även skatten mot övrigt totalresultat respektive eget kapital.

Aktuell skatt är den förväntade skattekostnaden på årets beskattningsbara inkomst, beräknad enligt beslutade eller i praktiken beslutade skattesatser per balansdagen, jämte justering av aktuell skatt från tidigare år.

Uppskjutna skattefordringar och skatteskulder redovisas, i enlighet med balansräkningsmetoden, för temporära skillnader mellan redovisade respektive skattemässiga värden på tillgångar och skulder. Uppskjutna skattefordringar redovisas för utnyttjade skattemässiga förluster och skatteavdrag. Uppskjuten skatt redovisas inte för temporära skillnader som uppstår vid första redovisningen av tillgångar eller skulder i en transaktion som inte är ett företagsförvärf och varken påverkar redovisat eller beskattningsbart resultat. Uppskjuten skatt redovisas inte heller för skillnader hänförliga till aktier och andelar i koncernföretag, intresseföretag och joint

ventures, i den mån det är sannolikt att en reglering eller realisering inte kommer att ske inom överskådlig tid. Inte heller redovisas uppskjuten skatt för skattepliktiga temporära skillnader som härrör från den första redovisningen av goodwill.

Uppskjuten skatt beräknas enligt de skattesatser som väntas gälla för de temporära skillnaderna när de återförs, med utgångspunkt från antagna eller i praktiken antagna lagar per balansdagen. Uppskjutna skattefordringar och skatteskulder diskonteras inte. Uppskjutna skattefordringar redovisas endast i den utsträckning det är sannolikt att framtida beskattningsbar vinst kommer att finnas tillgänglig, mot vilken temporära skillnader, underskottsavdrag och utnyttjade skatteavdrag kan utnyttjas. Uppskjutna skattefordringar granskas varje balansdag, och minskas i den mån det inte längre är sannolikt att avdragsrätten kan utnyttjas.

Aktuella skattefordringar och aktuella skatteskulder kvittas när en legal rätt till kvittning föreligger, och Nordea avser att antingen nettoreglera dessa skatteposter eller återvinna skattefordran samtidigt som skatteskulden regleras. Uppskjutna skattefordringar och uppskjutna skatteskulder kvittas generellt i den mån det är legalt tillåtet att kvitta aktuella skattefordringar och aktuella skatteskulder.

22. Resultat per aktie

Resultat per aktie före utspädning beräknas som årets resultat hänförligt till aktieägare i Nordea Bank AB (publ) dividerat med vägt genomsnittligt antal utestående stamaktier under perioden.

Resultat per aktie efter utspädning fastställs genom att justera det vägda genomsnittliga antalet utestående stamaktier med den potentiella utspädningseffekt som rätten till prestationsaktier enligt de långsiktiga incitamentsprogrammen innebär.

Potentiella stamaktier anses endast medföra en utspädningseffekt på balansdagen om samtliga prestationsvillkor har uppfyllts och om en konvertering till stamaktier skulle minska vinsten per aktie. Vidare anses rättigheterna endast medföra en utspädningseffekt om lösenpriset, med tillägg för framtida tjänster, är lägre än periodens genomsnittliga aktiekurs.

23. Ersättningar till anställda

All form av ersättning till anställda som kompensation för utförda tjänster utgör ersättning till anställda. Kortfristiga ersättningar till anställda ska regleras inom tolv månader efter utgången av den rapportperioden då tjänsterna utförts. Ersättningar efter avslutad anställning är ersättningar som kommer att betalas ut efter anställningens upphörande. Ersättningar efter avslutad anställning i Nordea omfattar endast pensioner. Avgångsvederlag blir normalt aktuellt när en anställning avslutas före pensionsdagen eller om en anställd accepterar ett erbjudande om frivillig avgång.

Kortfristiga ersättningar till anställda

Kortfristiga ersättningar till anställda består främst av fast och rörlig lön. Både fast och rörlig lön kostnadsförs i den period då de anställda utfört tjänster till Nordea. Nordea har även ställt ut aktierelaterade incitamentsprogram, vilka beskrivs vidare i avsnitt 26 "Aktierelaterade ersättningar".

För ytterligare information, se not K7 "Personalkostnader".

Ersättningar efter avslutad anställning

Pensionsplaner

Företagen inom Nordea har olika pensionsplaner, både förmånsbestämda och avgiftsbestämda, i enlighet med nationell praxis och de villkor som gäller i de länder där Nordea verkar. Förmånsbestämda pensionsplaner används huvudsakligen i Sverige, Norge och Finland. De större förmånsbestämda

K1. Redovisningsprinciper, forts.

pensionsplanerna är fonderade planer som täcks av tillgångar i pensionskassor/pensionsstiftelser. Om verkligt värde på förvaltningstillgångar hänförliga till en specifik pensionsplan är lägre än nuvärdet, brutto, av den förmånsbestämda förpliktelsen fastställt enligt Projected Unit Credit Method, redovisas nettobeloppet som en skuld ("Pensionsförpliktelser"). I det omvända fallet redovisas nettobeloppet som en tillgång ("Pensionstillgångar"). Icke-fonderade pensionsplaner redovisas som "Pensionsförpliktelser".

De flesta pensioner i Danmark, men även i andra länder, baseras på avgiftsbestämda pensionsplaner som inte medför något pensionsåtagande för Nordea. Samtliga förmånsbestämda pensionsplaner är stängda för nya deltagare. Nordea bidrar också till offentliga pensionssystem.

Pensionskostnader

Förpliktelser enligt avgiftsbestämda pensionsplaner redovisas som en kostnad i den takt de intjänas genom att de anställda utför tjänster åt företaget och avgifterna för dessa tjänster förfaller till betalning. Nordeas nettoförpliktelse för förmånsbestämda pensionsplaner beräknas separat för varje plan genom en uppskattning av det ersättningsbelopp som de anställda har intjänat under innevarande period och tidigare perioder i utbyte mot sina tjänster. Ersättningsbeloppet diskonteras för att fastställa dess nuvärde. Aktuariella beräkningar inkluderande Projected Unit Credit Method används för att fastställa nuvärdet av förmånsbestämda förpliktelser och kostnader hänförliga till dessa. Beräkningarna baseras på ett antal aktuariella och finansiella antaganden (se not K32 "Pensionsförpliktelser").

Vid beräkningen av förpliktelsens nuvärde och eventuella förvaltningstillgångars verkliga värde kan omvärderingseffekter uppstå, till följd av ändrade aktuariella antaganden och erfarenhetsmässiga avvikelser (verkligt utfall jämfört med antaganden). Dessa omvärderingseffekter redovisas direkt mot eget kapital via övrigt totalresultat.

När beräkningen resulterar i ett överskott begränsas det redovisade värdet på tillgången till nuvärdet av framtida återbetalningar från eller minskade inbetalningar till planen.

Särskild löneskatt och socialförsäkringsavgifter beräknas och redovisas baserat på redovisat nettoöverskott eller net-tounderskott per plan och ingår i balansräkningen som "Pensionsförpliktelser" eller "Pensionstillgångar".

Diskonteringsränta i förmånsbestämda planer

Diskonteringsräntan baseras på företagsobligationer med höga kreditbetyg, där en tillräckligt djup marknad existerar för sådana obligationer. Säkerställda hypoteksobligationer anses i detta sammanhang vara företagsobligationer. I länder där en dylik marknad inte existerar baseras diskonteringsräntan på statsobligationer. I Sverige, Norge och Danmark baseras diskonteringsräntan på hypoteksobligationer och i Finland på företagsobligationer. I Sverige, Norge och Danmark härleds spreaden på säkerställda hypoteksobligationer över swapkurvan från de mest likvida obligationerna med längre löptid och extrapoleras till samma duration som pensions-skulden med hjälp av relevanta swapkurvor. Swapkurvorna interpoleras mellan likvida durationer i den utsträckning detta är nödvändigt för att reflektera en korrekt duration. I Finland extrapoleras spreaden i företagsobligationer över statsobligationer till samma duration som pensionsskulden med hjälp av statsobligationskurvan.

Avgångsvederlag

Som ovan nämnts blir avgångsvederlag normalt aktuellt när en anställning avslutas före pensionsdagen eller om en anställd accepterar ett erbjudande om frivillig avgång. Avgångsvederlag utgår inte om medarbetaren ska fortsätta

utföra sina tjänster och betalningen kan anses utgöra normal ersättning för dessa tjänster.

Avgångsvederlag kostnadsförs när Nordea har en skyldighet att göra betalningen. En skyldighet uppstår när det finns en formell plan som beslutats på lämplig organisatorisk nivå och när det inte finns en realistisk möjlighet för Nordea att dra sig ur, vilket normalt anses uppfyllt när planen har kommunicerats till berörda medarbetare eller deras representanter.

Avgångsvederlag kan innefatta både kortfristiga ersättningar, till exempel ett antal månadslöner, och ersättningar efter avslutad anställning, normalt i form av förtidspensionering. I not K7 "Personalkostnader" klassificeras kortfristiga ersättningar som "Löner och arvoden" och ersättningar efter avslutad anställning som "Pensionskostnader".

24. Eget kapital Minoritetsintressen

Minoritetsintressen omfattar den del av koncernföretags nettotillgångar som inte ägs direkt eller indirekt av Nordea Bank AB (publ).

För varje rörelseförvärv värderar Nordea minoritetsintressena i den förvärvade rörelsen antingen till verkligt värde eller till innehavets proportionella andel av den förvärvade rörelsens nettotillgångar.

Överkursfond

Överkursfonden utgörs av skillnaden mellan teckningskursen och kvotvärdet på Nordeas aktier vid Nordeas nyemission. Avdrag görs för transaktionskostnaderna i samband med nyemissionen.

Övriga reserver

Övriga reserver utgörs av intäkter och kostnader, netto efter skatteeffekter, som redovisas under eget kapital via övrigt totalresultat. Dessa reserver omfattar verkligt värdereserver för kassaflödessäkringar, finansiella tillgångar som klassificerats som tillhörande kategorin Finansiella tillgångar som kan säljas och ackumulerade omvärderingar av förmånsbestämda pensionsplaner, samt en reserv för omräkningsdifferenser.

Balanserade vinstmedel

Med undantag för ej utdelade vinstmedel från tidigare år, omfattar balanserade vinstmedel eget kapitaldelen av obeskattade reserver. Obeskattade reserver enligt nationella bestämmelser, redovisas som eget kapital efter beaktande av uppskjuten skatt enligt gällande skattesatser i respektive land.

Även Nordeas andel av ej utdelade vinstmedel från intresseföretag och joint ventures intjänade efter förvärvsdagen, ingår i balanserade vinstmedel.

Egna aktier

Egna aktier redovisas inte som tillgångar. Förvärv av egna aktier klassificeras i balansräkningen som en minskning av "Balanserade vinstmedel". Även egna aktier i tradingportföljer klassificeras som egna aktier. Försäljning av egna aktier redovisas som en ökning av "Balanserade vinstmedel".

Kontrakt på Nordeaaktier som kan kontantavräknas är finansiella tillgångar eller finansiella skulder.

25. Finansiella garantiavtal och kreditlöften

Erhållna premier i emitterade finansiella garantiavtal och kreditlöften redovisas vid första redovisningstillfället som förutbetalda intäkter i balansräkningen. Därefter värderas garantierna och de oåterkalleliga kreditlöften och redovisas i balansräkningen som en avsättning, till det högre av erhållen avgift minus avskrivning och ett belopp motsvarande den diskonterade bästa möjliga uppskattningen av det som krävs för att

K1. Redovisningsprinciper, forts.

reglera aktuellt åtagande. Förändringar i avsättningar redovisas i resultaträkningen under posten "Kreditförluster, netto".

Som framgår av avsnitt 6 "Redovisning av rörelseintäkter och nedskrivningar" fördelas erhållna premier för finansiella garantiavtal över garantiperioden och redovisas i resultaträkningen som "Avgifts- och provisionsintäkter". Erhållna premier för kreditlöften fördelas normalt över åtagandeperioden. Garanti- och löftesbeloppen redovisas utanför balansräkningen, finansiella garantier under posten "Eventualförpliktelser" och oåterkalleliga kreditlöften under posten "Åtaganden".

26. Aktierelaterade ersättningar

Program som regleras med eget kapital-instrument

Nordea har årligen ställt ut långsiktiga incitamentsprogram 2007 till 2012. Anställda som deltar i programmen tilldelas aktierelaterade rättigheter som regleras med eget kapital-instrument, dvs. rättigheter att vederlagsfritt erhålla aktier eller att förvärva aktier i Nordea till en väsentligt lägre kurs än den vid tilldelningstidpunkten. Värdet av sådana rättigheter kostnadsförs. Kostnaden baseras på det beräknade verkliga värdet för varje rättighet vid tilldelningstidpunkten. Det sammanlagda verkliga värdet för dessa rättigheter fastställs utifrån koncernens uppskattning av antalet rättigheter som slutligen kommer att intjänas, vilket omvärderas per varje balansdag. Det verkliga värdet kostnadsförs linjärt över intjänandeperioden. Intjänandeperioden är den period som de anställda måste förbli i tjänst hos Nordea för att kunna utnyttja sina rättigheter. Förändrade marknadsvillkor för Prestationsaktie II återspeglas i form av en sannolikhetsjustering av den ursprungliga beräkningen av verkligt värde vid utgivning. Ingen justering (true-up) görs för skillnader mellan förväntad och faktisk intjänning.

Sociala avgifter periodiseras också över intjänandeperioden, i enlighet med UFR 7 från Rådet för finansiell rapportering: "IFRS 2 och sociala avgifter för noterade företag". Avsättningen för sociala avgifter omvärderas vid varje balansdag för att säkerställa att den baseras på rättigheternas verkliga värde på balansdagen.

För ytterligare information, se not K7 "Personalkostnader".

Kontantreglerade program

Enligt tillsynsmyndigheternas bestämmelser och allmänna riktlinjer i Norden måste Nordea skjuta upp betalningar av rörliga ersättningar, och detta gäller Nordeas incitamentsprogram för utvalda chefer och nyckelpersoner (Executive Incentive Programme, EIP). De uppskjutna beloppen är i viss utsträckning beroende av Nordeas totalavkastning (Total Shareholders' Return, TSR) och dessa "program" klassificeras som aktierelaterade ersättningar som regleras med kontanter. Programmen är fullt intjänade när betalningarna av de rörliga ersättningarna för första gången redovisas som uppskjutna, och det verkliga värdet på förpliktelsen omvärderas kontinuerligt. Omvärderingarna redovisas, tillsammans med tillhörande sociala avgifter, i resultaträkningen under posten "Nettoresultat av poster till verkligt värde".

För ytterligare information, se not K7 "Personalkostnader".

27. Transaktioner med närstående

Nordea definierar närstående parter enligt följande:

- Aktieägare med betydande inflytande
- Koncernföretag
- Intresseföretag
- Joint ventures
- Nyckelpersoner i ledande positioner
- Övriga närstående parter

Alla transaktioner med närstående är gjorda i enlighet med armlängdsprincipen, förutom utlåning till anställda, se not K7 "Personalkostnader".

Aktieägare med betydande inflytande

Aktieägare med betydande inflytande är aktieägare som har rätt att delta i beslut som rör Nordeas finansiella och operativa strategier, men som inte har ett bestämmande inflytande över dessa.

Koncernföretag

En definition av begreppet koncernföretag finns i avsnitt 5 "Principer för konsolidering". Ytterligare information om företag som ingår i Nordeakoncernen finns i not M20 "Aktier och andelar i koncernföretag".

Koncerninterna transaktioner mellan juridiska enheter sker baserat på armlängdsprincipen i enlighet med OECD:s krav. Dessa transaktioner elimineras i koncernredovisningen.

Intresseföretag och joint ventures

En definition av begreppet intresseföretag och joint venture finns i avsnitt 5 "Principer för konsolidering".

Ytterligare information om intresseföretag och joint ventures som ingår i Nordeakoncernen finns i not K19 "Aktier och andelar i intresseföretag och joint ventures".

Nyckelpersoner i ledande positioner

Nyckelpersoner i ledande positioner omfattar följande:

- Styrelsen
- Koncernchefen
- Koncernledningen

För information om ersättningar och pensioner till, samt övriga transaktioner med, dessa befattningshavare, se not K7 "Personalkostnader".

Övriga närstående parter

Övriga närstående parter utgörs av nära anhöriga till nyckelpersoner i ledande positioner. Övriga närstående parter utgörs också av företag som står under betydande inflytande av nyckelpersoner i ledande positioner i Nordeakoncernen liksom företag som står under betydande inflytande av nära anhöriga till dessa befattningshavare. Dessutom omfattar Övriga närstående parter Nordeas pensionsstiftelser.

Information om transaktioner mellan Nordea och övriga närstående parter återfinns i not K45 "Transaktioner med närstående".

28. Valutakurser

	Jan–dec 2016	Jan–dec 2015
EUR 1 = SEK		
Resultaträkning (genomsnitt)	9,4675	9,3537
Balansräkning (vid årets slut)	9,5525	9,1895
EUR 1 = DKK		
Resultaträkning (genomsnitt)	7,4453	7,4587
Balansräkning (vid årets slut)	7,4344	7,4626
EUR 1 = NOK		
Resultaträkning (genomsnitt)	9,2943	8,9434
Balansräkning (vid årets slut)	9,0863	9,6030
EUR 1 = RUB		
Resultaträkning (genomsnitt)	74,1913	67,9657
Balansräkning (vid årets slut)	64,3000	80,6736

K2. Segmentrapportering

Rörelsesegment

Värdering av rörelsesegmentens prestation

Värderingsprinciper och allokeringar mellan rörelsesegmenten följer, i enlighet med IFRS 8, den information som rapporteras till den högsta verkställande beslutsfattaren. I Nordea har Group Executive Management identifierats som den högsta verkställande beslutsfattaren. De huvudsakliga skillnaderna jämfört med affärsområdesrapporteringen är att information till den högsta verkställande beslutsfattaren upprättas med användande av budgetkurser och att olika allokeringsprinciper mellan rörelsesegmenten har använts.

Identifiering av rörelsesegment

Jämfört med årsredovisningen 2015 har rörelsesegmenten förändrats till följd av beslutet att dela upp Retail Banking i två affärsområden, Personal Banking och Commercial & Business Banking. Affärsområdet Personal Banking inkluderar privata kunder från det tidigare affärsområdet Retail Banking och affärsområdet Commercial & Business Banking inkluderar företagskunder från det tidigare affärsområdet Retail Banking. Från och med fjärde kvartalet inkluderas de nya affärsområdena i rapporteringen till den högsta verkställande beslutsfattaren och är till följd av detta en del av rörelsesegmenten i not K2. De nya affärsområdena är ytterligare nedbrutna på rörelsesegment. Jämförelsesiffror har omarbetats på motsvarande sätt.

Finansiellt resultat presenteras för de huvudsakliga affärsområdena Personal Banking, Commercial & Business Banking, Wholesale Banking och Wealth Management, med ytterligare nedbrytning på rörelsesegment, samt för rörelsesegmentet Group Corporate Centre. Övriga rörelsesegment som understiger de kvantitativa gränsvärdena i IFRS 8 inkluderas i Övriga rörelsesegment. Koncernfunktioner, elimineringsringar och resultat som inte i sin helhet allokeras till något av rörelsesegmenten visas separat som avstämningsposter.

Rapporterbara rörelsesegment

Personal Banking hjälper Nordeas privatkunder via olika kanaler och erbjuder dem ett heltäckande utbud av finansiella tjänster och lösningar. Affärsområdet innefattar rådgivning, kundservice, olika kundkanaler, produktenheter, back-office och IT, och har en gemensam strategi, verksamhetsmodell och styrning på samtliga marknader. Personal Banking inkluderar också verksamhet i Baltikum, som har både privat- och företagskunder. Commercial Banking inriktar sig på de stora

företagskunderna, och Business Banking på de små och medelstora företagskunderna. Commercial & Business Banking arbetar med en relationsbaserad servicemodell med ett kundcentrerat värdeerbjudande till våra företagskunder. Commercial & Business Banking omfattar även Transaction Banking, som inriktar sig på både privat- och företagskunder i alla delar av koncernen. Enheter omfattar Cards, Trade Finance, Nordea Finance och Cash Management.

Wholesale Banking erbjuder banktjänster och andra finansiella lösningar till stora privata och offentliga företag och institutioner i och utanför Norden. Kundenheten Corporate & Institutional Banking betjänar Nordeas största globala företagskunder. Enheten är även ansvarig för Nordeas kunder inom den finansiella sektorn, och erbjuder enskilda produkter såsom fonder och finansiella instrument samt rådgivande tjänster inom fondförsäljning och placering av tillgångar. Kundenheten Shipping, Oil Services & International är ansvarigt för Nordeas kunder inom shipping, offshore och oljeservice och erbjuder skräddarsydda lösningar och syndikerade lånetransaktioner. Nordea Bank Russia erbjuder banktjänster till företags- och privatkunder i Ryssland. Capital Markets oal-lokerat är det resterande resultatet som inte allokeras till de huvudsakliga affärsområdena.

Wealth Management erbjuder högklassiga placerings-, spar- och riskhanteringsprodukter. Affärsområdet förvaltar också kundernas tillgångar och ger finansiell rådgivning till förmögna privatpersoner och institutionell investerare. Divisionen Private Banking erbjuder heltäckande rådgivning om placeringar, förmögenhetsplanering, krediter och fastigheter till förmögna privatpersoner, företag och deras ägare, samt stiftelser. Divisionen Asset Management ansvarar för alla aktivt förvaltade investeringsprodukter, inklusive internt förvaltade fonder och mandat såväl som vissa utvalda fonder under extern förvaltning, samt för tjänster till institutionella kapitalförvaltningskunder. Life & Pensions erbjuder Nordeas retail-, private banking- och företagskunder ett komplett utbud pensions- och kapitalförsäkringar och riskprodukter samt skräddarsydd rådgivning för bankdistribution. Life & Pensions oal-lokerat är det resterande resultatet som inte allokeras till de huvudsakliga affärsområdena.

Group Corporate Centres huvudsakliga syfte är att hantera koncernens finansiering samt stödja ledningen och kontrollen av Nordeakoncernen. Den största inkomstkällan inom Group Corporate Centres är Group Treasury & ALM.

K2. Segmentrapportering, forts.

Resultaträkning 2016

Mn euro	Personal Banking	Commercial & Business Banking	Wholesale Banking	Wealth Manage- ment	Group Corporate Centre	Övriga rörelse- segment	Summa rörelse- segment	Avstämning	Summa koncernen
Räntenetto	2 129	1 114	852	112	507	17	4 731	-4	4 727
Avgifts- och provisionsnetto	1 203	515	644	1 526	-16	1	3 873	-635	3 238
Nettoresultat av poster till verkligt värde	101	280	801	365	232	-5	1 774	-59	1 715
Andelar i intresseföretags och joint ventures resultat	2	11	0	0	-2	102	113	-1	112
Övriga rörelseintäkter	5	22	0	12	1	88	128	7	135
Summa rörelseintäkter	3 440	1 942	2 297	2 015	722	203	10 619	-692	9 927
- varav interna transaktioner ¹	-774	-419	-410	6	1 578	19	0	-	-
Personalkostnader	-859	-491	-634	-509	-292	80	-2 705	-221	-2 926
Övriga administrationskostnader	-1 003	-460	-274	-283	57	-76	-2 039	393	-1 646
Av- och nedskrivningar av materiella och immateriella tillgångar	-50	-31	-20	-19	-64	-2	-186	-42	-228
Resultat före kreditförluster	-1 912	-982	-928	-811	-299	2	-4 930	130	-4 800
Rörelseresultat	1 528	960	1 369	1 204	423	205	5 689	-562	5 127
Kreditförluster, netto	-62	-161	-296	0	-	-	-519	17	-502
Rörelseresultat	1 466	799	1 073	1 204	423	205	5 170	-545	4 625
Skatt	-337	-184	-247	-265	-133	-47	-1 213	354	-859
Årets resultat	1 129	615	826	939	290	158	3 957	-191	3 766

Balansräkning 31 dec 2016, md euro

Utlåning till allmänheten ²	149	80	56	11	-	-	296	22	318
In- och upplåning från allmänheten ²	72	39	44	14	-	-	169	5	174

Resultaträkning 2015

Mn euro	Personal Banking	Commercial & Business Banking	Wholesale Banking	Wealth Manage- ment	Group Corporate Centre	Övriga rörelse- segment	Summa rörelse- segment	Avstämning	Summa koncernen
Räntenetto	2 158	1 208	1 006	121	380	7	4 880	83	4 963
Avgifts- och provisionsnetto	1 243	522	605	1 445	-16	1	3 800	-570	3 230
Nettoresultat av poster till verkligt värde	106	284	830	339	101	-5	1 655	-10	1 645
Andelar i intresseföretags och joint ventures resultat	2	10	0	0	0	25	37	2	39
Övriga rörelseintäkter	0	28	3	19	16	178	244	19	263
Summa rörelseintäkter	3 509	2 052	2 444	1 924	481	206	10 616	-476	10 140
- varav interna transaktioner ¹	-789	-460	-314	14	1 550	-1	0		
Personalkostnader	-898	-520	-648	-504	-239	33	-2 776	-487	-3 263
Övriga administrationskostnader	-970	-423	-284	-289	135	-23	-1 854	369	-1 485
Av- och nedskrivningar av materiella och immateriella tillgångar	-54	-24	-19	-8	-45	-2	-152	-57	-209
Resultat före kreditförluster	-1 922	-967	-951	-801	-149	8	-4 782	-175	-4 957
Rörelseresultat	1 587	1 085	1 493	1 123	332	214	5 834	-651	5 183
Kreditförluster, netto	-146	-170	-157	-1	0	0	-474	-5	-479
Rörelseresultat	1 441	915	1 336	1 122	332	214	5 360	-656	4 704
Skatt	-346	-219	-320	-246	-127	-51	-1 309	267	-1 042
Årets resultat	1 095	696	1 016	876	205	163	4 051	-389	3 662

Balansräkning 31 dec 2015, md euro

Utlåning till allmänheten ²	145	80	61	11	-	-	297	44	341
In- och upplåning från allmänheten ²	71	40	47	13	-	-	171	18	189

1) IFRS 8 kräver information om intäkter från transaktioner med andra rörelsesegment. Nordea har definierat segmentinterna intäkter som interna ränteintäkter och räntekostnader relaterade till rörelsesegmentens finansiering genom internbanken inom Group Corporate Centre.

2) Volymerna inkluderas endast separat för rörelsesegment om de rapporteras separat till den högsta verkställande beslutsfattaren.

K2. Segmentrapportering, forts.

Nedbrytning av Personal Banking

Resultaträkning, Mn euro	Personal Banking Nordic		Personal Banking Baltikum		Personal Banking Övrigt ¹		Summa Personal Banking	
	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015
Räntenetto	2 066	2 053	147	145	–84	–40	2 129	2 158
Avgifts- och provisionsnetto	1 593	1 636	37	33	–427	–426	1 203	1 243
Nettoresultat av poster till verkligt värde	101	127	23	14	–23	–35	101	106
Andelar i intresseföretags resultat	2	2	0	0	0	0	2	2
Övriga rörelseintäkter	3	0	2	0	0	0	5	0
Summa rörelseintäkter	3 765	3 818	209	192	–534	–501	3 440	3 509
- varav interna transaktioner	–646	–708	–27	–28	–101	–53	–774	–789
Personalkostnader	–647	–670	–28	–26	–184	–202	–859	–898
Övriga administrationskostnader	–1 385	–1 357	–63	–61	445	448	–1 003	–970
Av- och nedskrivningar av materiella och immateriella tillgångar	–33	–35	0	–1	–17	–18	–50	–54
Summa rörelsekostnader	–2 065	–2 062	–91	–88	244	228	–1 912	–1 922
Resultat före kreditförluster	1 700	1 756	118	104	–290	–273	1 528	1 587
Kreditförluster, netto	–28	–92	–21	–13	–13	–41	–62	–146
Rörelseresultat	1 672	1 664	97	91	–303	–314	1 466	1 441
Skatt	–384	–399	–22	–22	69	75	–337	–346
Årets resultat	1 288	1 265	75	69	–234	–239	1 129	1 095

Balansräkning 31 dec, Md euro								
Utlåning till allmänheten	148	144	9	8	–8	–7	149	145
In- och upplåning från allmänheten	75	74	5	4	–8	–7	72	71

1) Personal Banking Övrigt inkluderar områdena COO, Products och HR.

Nedbrytning av Commercial & Business Banking

Resultaträkning, Mn euro	Business Banking		Commercial Banking		Commercial & Business Banking ¹		Summa Commercial & Business Banking	
	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015
Räntenetto	615	658	482	514	17	36	1 114	1 208
Avgifts- och provisionsnetto	398	408	304	284	–187	–170	515	522
Nettoresultat av poster till verkligt värde	84	89	234	230	–38	–35	280	284
Andelar i intresseföretags resultat	0	0	6	5	5	5	11	10
Övriga rörelseintäkter	0	4	2	7	20	17	22	28
Summa rörelseintäkter	1 097	1 159	1 028	1 040	–183	–147	1 942	2 052
- varav interna transaktioner	–306	–335	–123	–121	10	–4	–419	–460
Personalkostnader	–158	–157	–109	–110	–224	–253	–491	–520
Övriga administrationskostnader	–425	–431	–288	–297	253	305	–460	–423
Av- och nedskrivningar av materiella och immateriella tillgångar	–5	–5	–3	–3	–23	–16	–31	–24
Summa rörelsekostnader	–588	–593	–400	–410	6	36	–982	–967
Resultat före kreditförluster	509	566	628	630	–177	–111	960	1 085
Kreditförluster, netto	–87	–128	–69	–38	–5	–4	–161	–170
Rörelseresultat	422	438	559	592	–182	–115	799	915
Skatt	–97	–105	–129	–142	42	28	–184	–219
Årets resultat	325	333	430	450	–140	–87	615	696

Balansräkning 31 dec, Md euro								
Utlåning till allmänheten	37	37	44	44	–1	–1	80	80
In- och upplåning från allmänheten	23	22	19	20	–3	–2	39	40

1) Commercial & Business Banking Övrigt inkluderar områdena COO, Transaction Banking, Digital Banking och HR.

K2. Segmentrapportering, forts.

Nedbrytning av Wholesale Banking

Resultaträkning, Md euro	Corporate & Institutional Banking		Shipping, Offshore & Oil Services		Banking Ryssland		Capital Markets oallokerat		Wholesale Banking Övrigt ¹		Summa Wholesale Banking	
	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015
Räntenetto	526	601	264	294	178	204	-7	-4	-109	-89	852	1 006
Avgifts- och provisionsnetto	581	539	59	67	14	16	-48	-64	38	47	644	605
Nettoresultat av poster till verkligt värde	314	307	31	39	16	12	422	434	18	38	801	830
Övriga rörelseintäkter	0	0	0	0	0	1	1	1	-1	1	0	3
Summa rörelseintäkter	1 421	1 447	354	400	208	233	368	367	-54	-3	2 297	2 444
- varav interna transaktioner	-211	-141	-137	-68	-77	-82	111	58	-96	-81	-410	-314
Personalkostnader	-33	-38	-18	-19	-35	-42	-287	-297	-261	-252	-634	-648
Övriga administrationskostnader	-415	-404	-46	-45	-18	-21	43	47	162	139	-274	-284
Av- och nedskrivningar av materiella och immateriella tillgångar	0	0	0	0	-4	-9	0	0	-16	-10	-20	-19
Summa rörelsekostnader	-448	-442	-64	-64	-57	-72	-244	-250	-115	-123	-928	-951
Resultat före kreditförluster	973	1 005	290	336	151	161	124	117	-169	-126	1 369	1 493
Kreditförluster, netto	-112	-142	-154	-6	-32	-22	0	0	2	13	-296	-157
Rörelseresultat	861	863	136	330	119	139	124	117	-167	-113	1 073	1 336
Skatt	-198	-207	-31	-79	-28	-33	-28	-28	38	27	-247	-320
Årets resultat	663	656	105	251	91	106	96	89	-129	-86	826	1 016

Balansräkning 31 dec, Md euro

Utlåning till allmänheten	39	42	13	13	4	6	-	-	-	-	56	61
In- och upplåning från allmänheten	37	41	6	5	1	1	-	-	-	-	44	47

1) Wholesale Banking Övrigt inkluderar områdena International Divisions, COO och HR.

Nedbrytning av Wealth Management

Resultaträkning, Md euro	Private Banking		Asset Management		Life & Pensions oallokerat		Wealth Management Övrigt ¹		Summa Wealth Management	
	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015
Räntenetto	112	120	0	1	0	0	0	0	112	121
Avgifts- och provisionsnetto	632	635	853	761	349	340	-308	-291	1 526	1 445
Nettoresultat av poster till verkligt värde	87	93	1	2	277	244	0	0	365	339
Övriga rörelseintäkter	10	13	7	5	7	9	-12	-8	12	19
Summa rörelseintäkter	841	861	861	769	633	593	-320	-299	2 015	1 924
- varav interna transaktioner	4	14	1	0	0	0	1	0	6	14
Personalkostnader	-163	-175	-148	-135	-115	-116	-83	-78	-509	-504
Övriga administrationskostnader	-244	-229	-103	-105	-59	-64	123	109	-283	-289
Av- och nedskrivningar av materiella och immateriella tillgångar	-9	-4	0	0	-7	-3	-3	-1	-19	-8
Summa rörelsekostnader	-416	-408	-251	-240	-181	-183	37	30	-811	-801
Resultat före kreditförluster	425	453	610	529	452	410	-283	-269	1 204	1 123
Kreditförluster, netto	0	-1	0	0	0	0	0	0	0	-1
Rörelseresultat	425	452	610	529	452	410	-283	-269	1 204	1 122
Skatt	-94	-99	-134	-116	-99	-90	62	59	-265	-246
Årets resultat	331	353	476	413	353	320	-221	-210	939	876

Balansräkning 31 dec, Md euro

Utlåning till allmänheten	11	11	-	-	-	-	-	-	11	11
In- och upplåning från allmänheten	14	13	-	-	-	-	-	-	14	13

1) Wealth Management Övrigt inkluderar områdena Savings, COO och HR.

K2. Segmentrapportering, forts.

Avstämning mellan summa rörelsesegment och finansiella rapporter

	Summa rörelseintäkter, Mn euro		Rörelseresultat, Mn euro		Utlåning till allmänheten, Md euro		In- och upplåning från allmänheten, Md euro	
	2016	2015	2016	2015	31 dec 2016	31 dec 2015	31 dec 2016	31 dec 2015
Summa rörelsesegment	10 619	10 616	5 170	5 360	296	297	169	171
Koncernfunktioner ¹	12	10	-85	-30	-	-	-	-
Oallokerade poster ²	-11	64	-1	-243	33	46	12	19
Elimineringar	-11	-5	-	-	-	-	-	-
Skilnader i redovisningsprinciper ³	-682	-545	-459	-383	-11	-2	-7	-1
Summa	9 927	10 140	4 625	4 704	318	341	174	189

1) Består av Group Risk Management och Control, Group Internal Audit, Chief of staff office, Group Finance & Business Control och Group Compliance.

2) Inkluderar engångsposter 2015 om -263 mn euro.

3) Effekt från skillnad i klassificeringen av tillgångar/skulder som innehas för försäljning, användning av budgetvalutakurser och interna allokeringarprinciper i segmentrapporteringen.

Rörelseintäkter fördelade på produktgrupper

Mn euro	2016	2015
Banking produkter	5 996	6 183
Kapitalmarknadsprodukter	1 731	1 793
Sparprodukter & Kapitalförvaltning	1 369	1 341
Liv & Pension	631	593
Övriga	200	230
Summa	9 927	10 140

Banking produkter består av tre olika produkttyper. Kontopro-
dukter inkluderar kontobaserade produkter såsom lån, inlå-
ning, kort och nätbankstjänster. Transaktionsprodukter består
av kontanthantering, handel och projektfinsiering. Finansie-
ringsprodukter inkluderar tillgångsbaserad finansiering genom
leasing, hyrköp och factoring och erbjuder även försäljning till
finansiella partners såsom försäljare, återförsäljare och butiker.

Kapitalmarknadsprodukter innefattar finansiella instru-
ment, eller uppsättning av finansiella instrument, som är
tillgängliga på den finansiella marknaden, såsom valutor,
råvaror, aktier, obligationer etc.

Sparprodukter & Kapitalförvaltning inkluderar investe-
ringsfonder, diskretioner förvaltning, portföljrådgivning, aktie-
handel och pensioner. Investeringsfonder är en kombinerad
produkt där fondbolaget investerar i aktier, fonder, derivat
eller andra standardiserade produkter på uppdrag av fondens
ägare. Diskretioner förvaltning är en tjänst som tillhandahål-
ler, på uppdrag av kunden, förvaltning av en investeringsport-
följ. Portföljrådgivning är en tjänst som erbjuds för att stödja
kunders investeringsbeslut.

Liv & Pension består av produkter och tjänster inom försäk-
ring och pension.

Geografisk information

	Summa rörelseintäkter, Mn euro		Tillgångar, Md euro	
	2016	2015	31 dec 2016	31 dec 2015
Sverige	2 487	2 590	168	180
Finland	1 855	2 091	92	75
Norge	1 582	1 692	87	80
Danmark	2 839	2 792	217	250
Baltikum	336	247	3	10
Luxemburg	280	310	10	5
Ryssland	158	182	2	5
Övriga	390	236	37	42
Summa	9 927	10 140	616	647

Nordeas huvudsakliga geografiska marknad utgörs av de
nordiska länderna, Baltikum, Luxemburg och Ryssland. Intäk-
ter och tillgångar fördelas på geografiska områden baserat
på lokaliseringen av kundverksamheterna. Goodwill fördelas
på länder utifrån var affärsverksamheten i de förvärvade
enheterna bedrivs.

K3. Räntenetto

Ränteintäkter

Mn euro	2016	2015
Utlåning till kreditinstitut	56	18
Utlåning till allmänheten	6 630	7 350
Räntebärande värdepapper	433	551
Övriga ränteintäkter	628	630
Summa ränteintäkter¹	7 747	8 549

1) Varav variabla leasingintäkter 83 mn euro (94 mn euro). Variabla leasingintäkter
består av rörliga räntor exklusive den fasta marginalen. Om den variabla leasingin-
täkten minskar motverkas detta av lägre upplåningskostnader.

Räntekostnader

Mn euro	2016	2015
Skulder till kreditinstitut	-87	-90
In- och upplåning från allmänheten	-414	-652
Emitterade värdepapper	-3 014	-3 175
Efterställda skulder	-372	-362
Övriga räntekostnader ¹	867	693
Summa räntekostnader	-3 020	-3 586
Räntenetto	4 727	4 963

1) Räntenettet från derivatinstrument, som värderas till verkligt värde och är kopplade
till Nordea's upplåning. Det kan ha både positiv och negativ påverkan på övriga rän-
tekostnader, för mer information se not K1 "Redovisningsprinciper".

Ränteintäkter från finansiella instrument som inte värderas till
verkligt värde via resultaträkningen uppgår till 5 927 mn euro
(6 551 mn euro). Räntekostnader från finansiella instrument
som inte värderas till verkligt värde via resultaträkningen
uppgår till -3 056 mn euro (-3 213 mn euro).

Ränta på osäkra lånefordringar utgjorde en obetydlig
andel av ränteintäkter.

K4. Avgifts- och provisionsnetto

Mn euro	2016	2015
Provisioner från kapitalförvaltning	1 369	1 261
- varav intäkter	1 681	1 496
- varav kostnader	-312	-235
Livförsäkring & Pensioner	306	299
- varav intäkter	371	373
- varav kostnader	-65	-74
Inlåningsprodukter	30	31
- varav intäkter	30	31
Courtage, värdepappersemissioner och företagsfinansiering	226	225
- varav intäkter	298	301
- varav kostnader	-72	-76
Depå- och emissionstjänster	59	55
- varav intäkter	100	93
- varav kostnader	-41	-38
Betalningar	297	307
- varav intäkter	413	408
- varav kostnader	-116	-101
Kort	226	271
- varav intäkter	360	523
- varav kostnader	-134	-252
Utlåningsprodukter	531	548
- varav intäkter	552	562
- varav kostnader	-21	-14
Garantier och dokumentbetalningar	161	177
- varav intäkter	168	181
- varav kostnader	-7	-4
Övrigt	33	56
- varav intäkter	126	122
- varav kostnader	-93	-66
Summa	3 238	3 230

Avgifts- och provisionsintäkter från finansiella tillgångar och skulder som inte värderas till verkligt värde via resultaträkningen och som inte ingår i beräkningen av effektiv ränta uppgår till 510 mn euro (506 mn euro).

Avgifts- och provisionsintäkter från förvaltningsverksamhet som resulterar i innehav eller placering i tillgångar för kunders räkning och som inte ingår i beräkningen av effektiv ränta uppgår till 2 349 mn euro (2 171 mn euro). Motsvarande belopp för avgifts- och provisionskostnader är -65 mn euro (-74 mn euro).

K5. Nettoresultat av poster till verkligt värde

Mn euro	2016	2015
Aktierelaterade instrument	-141	271
Ränterelaterade instrument och valutakursförändringar	1 833	1 077
Övriga finansiella instrument (inklusive krediter och råvaror)	-251	56
Förvaltningsfastigheter	-1	-4
Livförsäkring ¹	275	245
Summa	1 715	1 645

1) Interna transaktioner har ej eliminerats mot andra rader i noten. Raden Livförsäkring ger således den verkliga effekten från livförsäkringsverksamheten.

K5. Nettoresultat av poster till verkligt värde, forts.

Utbrytning av livförsäkring

Mn euro	2016	2015
Aktierelaterade instrument	1 338	893
Ränterelaterade instrument och valutakursförändringar	970	-148
Förvaltningsfastigheter	221	150
Förändring av försäkringstekniska avsättningar	-2 491	-529
Förändring av återbäringsmedel	177	-169
Intäkter försäkringsrisk	168	213
Kostnader försäkringsrisk	-108	-165
Summa	275	245

Nettoresultat från kategorier av finansiella instrument¹

Mn euro	2016	2015
Finansiella tillgångar som kan säljas, realiserade	69	66
Finansiella instrument redan från början värderade till verkligt värde via resultaträkningen	26	-89
Finansiella instrument som innehas för handel ²	249	656
Finansiella instrument under säkringsredovisning	-11	-5
- varav nettoresultat från säkringsinstrument	-106	-605
- varav nettoresultat från säkrade poster	95	600
Finansiella tillgångar värderade till upplupet anskaffningsvärde ³	18	58
Finansiella skulder värderade till upplupet anskaffningsvärde	-28	-30
Valutakursförändringar, exklusive valuta-säkringar	1 069	751
Övrigt	48	-7
Intäkter finansiell risk, netto, livförsäkring ⁴	215	197
Intäkter försäkringsrisk, netto, livförsäkring	60	48
Summa	1 715	1 645

1) Beloppen för Life (intäkter finansiell risk och intäkter försäkringsrisk) redovisas brutto, d v s före eliminerings av interna transaktioner.

2) Varav periodiserade dag 1-resultat uppgår till 30 mn euro (11 mn euro).

3) Varav 18 mn euro (58 mn euro) avser instrument klassificerade in i kategorin "Lånefordringar och kundfordringar" och 0 mn euro (0 mn euro) relaterade till instrument klassificerade in i kategorin "Investeringsinstrument som hålls till förfall".

4) Premieintäkter uppgår till 2 571 mn euro (2 500 mn euro).

K6. Övriga rörelseintäkter

Mn euro	2016	2015
Avyttring av aktier och andelar ¹	-	182
Intäkter från fastigheter	2	3
Avyttring av materiella tillgångar	10	13
Övrigt ²	123	65
Summa	135	263

1) Vinst vid avyttring av Nordeas kortlösungsverksamhet till Nets under 2015 uppgår till 176 mn euro.

2) Kapitalvinst från Visa Inc:s förvärv av Visa Europe om 76 mn euro under 2016.

K7. Personalkostnader

Mn euro	2016	2015
Löner och arvoden (specifikation nedan) ¹	-2 352	-2 490
Pensionskostnader (specifikation nedan)	-197	-295
Sociala avgifter	-427	-434
Övriga personalkostnader ²	50	-44
Summa ³	-2 926	-3 263

Löner och arvoden:

Till ledande befattningshavare ⁴		
- Fast ersättning och förmåner	-24	-18
- Prestationsbaserad ersättning	-8	-10
- Avsättning för vinstandel	-0	-1
Summa	-32	-29
Till övriga anställda	-2 320	-2 461
Summa	-2 352	-2 490

1) Avsättning för vinstandel 2016 uppgår till 33 mn euro (84 mn euro) varav 35 mn euro (84 mn euro) är en ny avsättning och -2 mn euro (0 mn euro) är en justering relaterad till tidigare år.

2) Inkluderat kapitalisering av IT-projekt med 164 mn euro (65 mn euro).

3) Varav 185 mn euro i löner och 20 mn euro i pensionskostnader, inklusive sociala avgifter, avser ersättningar vid uppsägning i samband med kostnadseffektivitetsprogrammet som infördes under det andra kvartalet 2015.

4) Ledande befattningshavare inkluderar styrelse (inklusive suppleanter), koncernchef, vice koncernchef, vice verkställande direktörer och koncernledning i moderföretaget, samt styrelsen (inklusive suppleanter), verkställande direktörer samt vice verkställande direktörer i rörelsedrivande dotterbolag. Tidigare styrelseledamöter (inklusive suppleanter), koncernchefer, vice koncernchefer, verkställande direktörer samt vice verkställande direktörer, i moderbolaget och i rörelsedrivande dotterbolag, är också inkluderade. Ledande befattningshavare uppgår till 189 (185) individer.

Pensionskostnader¹

Mn euro	2016	2015
Förmånsbestämda pensionsplaner (not K32) ²	31	-76
Avgiftsbestämda pensionsplaner	-228	-219
Summa	-197	-295

1) Pensionskostnader avseende samtliga ledande befattningshavare, definierade i fotnot 4 ovan, uppgår till 4 mn euro (1 mn euro) och pensionsförpliktelser till 18 mn euro (23 mn euro).

2) Exklusive sociala avgifter. Belopp inklusive sociala avgifter uppgår till -31 mn euro (90 mn euro).

Nordiska Finansinspektionernas föreskrifter och allmänna råd om ersättningspolicyer

De kvalitativa upplysningarna i enlighet med dessa föreskrifter redovisas i det separata avsnittet om ersättningar i förvaltningsberättelsen. De kvantitativa upplysningarna kommer att redovisas i en separat rapport som publiceras på Nordeas hemsida (www.nordea.com) senast en vecka före årsstämman den 16 mars 2017.

Ersättningar till styrelse, koncernchef och koncernledning Styrelsearvode

Årsstämman 2016 beslutade att höja styrelsearvodet. Arvodet fastställdes till: ordföranden 287 400 euro, vice ordföranden 136 500 euro och övriga ledamöter 88 850 euro. För utskottsarbete uppgick årsarvodet till 36 050 euro för utskottets ordförande och 25 750 euro för övriga ledamöter. Styrelseledamöter som är anställda i Nordea erhåller inte särskild ersättning för sitt arbete i styrelsen. Det föreligger inga åtaganden om avgångsvederlag, pensioner eller dylikt till styrelsens ledamöter, med undantag för en pensionsförpliktelse till en styrelseledamot som tidigare varit anställd i Nordea.

Löner och ersättningar Koncernchefen

Casper von Koskull utsågs till koncernchef 1 november 2015. Koncernchefens ersättning utgörs av tre komponenter: Fast lön, GEM Executive Incentive Programme (GEM EIP) och förmåner.

Ersättningar till styrelse, koncernchef och koncernledning¹

Mn euro	2016	2015
Styrelseordförande:		
Björn Wahlroos	311 056	296 377
Vice Styrelseordförande:		
Marie Ehrling	171 395	161 614
Övriga styrelseledamöter²:		
Elisabeth Grieg ³	-	23 808
Tom Knutzen	124 068	116 224
Robin Lawther	113 837	107 183
Lars G Nordström	113 837	107 183
Sarah Russell	113 837	107 183
Silvija Seres ⁴	113 837	83 374
Kari Stadigh	124 068	116 224
Birger Steen ⁴	107 689	64 639
Summa	1 293 624	1 183 809

1) Styrelsearvodet utgörs av ett fast årligt arvode samt ett fast årligt arvode för utskottsarbete. Arvodena fastställs i euro och utbetalas kvartalsvis med fyra lika stora belopp omräknade till svenska kronor. I redovisningssyfte omräknas betalningarna till euro igen, till årets genomsnittskurs. Valutakurseffekter resulterade i lägre redovisade belopp för ersättningar till styrelsen.

2) Omfattar inte arbetstagarrepresentanter.

3) Avgick som styrelseledamot vid årsstämman 2015.

4) Ny styrelseledamot sedan årsstämman 2015.

Den fasta årslönen som koncernchef fastställdes till 12 200 000 svenska kronor (1 288 620 euro).

GEM EIP 2016 baseras på särskilt fastställda mål och kan uppgå till högst 100 procent av den fasta lönen. För 2016 blev utfallet från GEM EIP 749 204 euro.

I enlighet med Finansinspektionens föreskrifter om ersättningar utbetalas 40 procent av GEM EIP 2016 under 2017, medan 30 procent skjuts upp till 2020 och 30 procent till 2022.

Förmånerna för 2016 uppgick till 29 499 euro och utgörs huvudsakligen av bilförmån och skatterådgivning.

Den intjänade ersättningen för 2016, som koncernchef, uppgick för de tre komponenterna till 2 071 015 euro.

Koncernchefen deltog i de tidigare LTIP-programmen.

Ytterligare information om LTIP finns i det särskilda avsnittet om ersättningar i förvaltningsberättelsen samt nedan.

Koncernchefens fasta lön, GEM EIP och anställningsvillkor i övrigt föreslås av styrelsens kompensationsutskott och fastställs av styrelsen, i enlighet med Nordeas ersättningsriktlinjer som godkändes av årsstämman 2016.

Group Chief Operating Officer och ställföreträdande koncernchef (Group COO och ställföreträdande koncernchef)

Torsten Hagen Jørgensen utsågs till Group COO och ställföreträdande koncernchef 1 november 2015. Group COO och ställföreträdande koncernchefens ersättning utgörs av tre komponenter: Fast lön, GEM EIP och förmåner.

Den fasta årslönen som Group COO och ställföreträdande koncernchef fastställdes till 8 000 000 danska kronor (1 074 502 euro).

GEM EIP 2016 baseras på särskilt fastställda mål och kan uppgå till högst 100 procent av den fasta lönen. För 2016 blev utfallet från GEM EIP 624 715 euro.

I enlighet med Finansinspektionens föreskrifter om ersättningar utbetalas 40 procent av GEM EIP 2016 under 2017, medan 30 procent skjuts upp till 2020 och 30 procent till 2022.

Förmånerna för 2016 uppgick till 13 264 euro och utgörs huvudsakligen av bostadsförmån.

Den intjänade ersättningen för 2016, som Group COO och ställföreträdande koncernchef, uppgick för de tre komponenterna till 1 796 368 euro.

Group COO och ställföreträdande koncernchefen deltog i de tidigare LTIP-programmen. Ytterligare information om

K7. Personalkostnader, forts.

LTIP finns i det särskilda avsnittet om ersättningar i förvaltningsberättelsen samt nedan.

Styrelsens kompensationsutskott förbereder ändringar i

ersättningsnivåerna och utfallet av GEM EIP, liksom andra ändringar i ersättningsavtalen för Group COO och ställföreträdande koncernchefen, för beslut av styrelsen.

Ersättning till koncernchefen och koncernledningen (exklusive LTIP)

Euro	Fast lön ¹		GEM Executive Incentive Programme ²		Förmåner ¹		Summa ersättningar	
	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015
Koncernchef:								
Christian Clausen ³	–	1 041 869	–	1 003 526	–	72 114	–	2 117 509
Casper von Koskull ⁴	1 292 312	217 383	749 204	179 123	29 499	8 164	2 071 015	404 670
Group Chief Operating Officer och ställföreträdande koncernchef (Group COO och ställföreträdande koncernchef):								
Torsten Hagen Jørgensen ⁵	1 158 389	178 761	624 715	165 175	13 264	2 015	1 796 368	345 951
Koncernledningen:								
8 (7) personer exklusive koncernchefen och Group COO och ställföreträdande koncernchef ⁶	4 554 196	4 800 274	2 443 852	3 657 267	60 690	108 072	7 058 738	8 565 613
Summa	7 004 897	6 238 287	3 817 771	5 005 091	103 453	190 365	10 926 121	11 433 743
Tidigare koncernchef:								
Christian Clausen ³	1 230 216	207 512	–	–	7 327	5 390	1 237 543	212 902
Summa	8 235 113	6 445 799	3 817 771	5 005 091	110 780	195 755	12 163 664	11 646 645

1) Fast lön betalas i lokala valutor och omräknas till euro till årets genomsnittskurs. Den fasta lönen innefattar också semesterersättning och biltillägg. Förmåner har medräknats till det skattepliktiga värdet.

2) Koncernchefen och medlemmarna i koncernledningen erbjöds fram till 2012 en rörlig lönedel och ett aktiebaserat långsiktigt incitamentsprogram. I syfte att minska komplexiteten beslutade styrelsen 2013 att istället för dessa båda program erbjuda ett GEM Executive Incentive Programme (GEM EIP). Utfallet från GEM EIP 2016 har kostnadsförts i sin helhet under 2016, men utbetalas under en femårsperiod, med möjlighet till nedjustering av uppskjuten ersättning i enlighet med Finansinspektionens föreskrifter. GEM EIP indexeras med Nordeas totalavkastning (TSR) under uppskjutandeperioden. GEM EIP beskrivs ytterligare i det särskilda avsnittet om ersättningar i förvaltningsberättelsen samt nedan. GEM EIP 2016 innefattar också en sign-on bonus för en ny medlem i koncernledningen.

3) Ersättningen som koncernchef medräknas under den tid som befattningen har innehaft, för perioden 1 januari 2015 till 31 oktober 2015. Ersättningen som tidigare koncernchef och senior rådgivare ingår för perioden 1 januari till 31 december 2016 och för perioden 1 november till 31 december 2015. Den tidigare koncernchefen har under 2016 varit strategisk partner och rådgivare åt koncernchefen och koncernledningen.

4) Den fasta årslönen för koncernchefen är 12 200 000 svenska kronor (1 288 620 euro). Ersättningen som koncernchef medräknas under den tid som befattningen har innehaft, för perioden 1 januari till 31 december 2016 och för perioden 1 november till 31 december 2015. Ersättningen som medlem i koncernledningen ingår i ersättningen till övriga medlemmar i koncernledningen, för perioden 1 januari till 31 oktober 2015.

5) Den fasta årslönen för Group COO och ställföreträdande koncernchefen har fastställts till 8 000 000 danska kronor (1 074 502 euro). Ersättningen som Group COO och ställföreträdande koncernchef medräknas under den tid som befattningen har innehaft, för perioden 1 januari till 31 december 2016 och för perioden 1 november till 31 december 2015. Ersättningen som medlem i koncernledningen ingår i ersättningen till övriga medlemmar i koncernledningen, för perioden 1 januari till 31 oktober 2015.

6) Medlemmarna i koncernledningen medräknas under den tid som de har innehaft sin befattning. Under 2016 lämnade fyra medlemmar koncernledningen och fem nya medlemmar i koncernledningen utsågs. Ersättning under uppsägningstid och avgångsvederlag för de medlemmar som lämnat koncernledningen uppgick för 2016 till 1,2 mn euro och ingår inte i tabellen ovan.

Långsiktiga incitamentsprogram (LTIP) 2010–2012

Euro	Kostnad ¹ (euro)		Antal utestående aktier ²			
	2016	2015	LTIP 2012	LTIP 2011	LTIP 2010	Summa
Koncernchef:						
Christian Clausen	–	51 172	–	–	–	–
Casper von Koskull	–	6 550	42 195	26 220	8 097	76 512
Group Chief Operating Officer och ställföreträdande koncernchef (Group COO och ställföreträdande koncernchef):						
Torsten Hagen Jørgensen	–	6 076	39 140	23 464	6 363	68 967
Koncernledningen:						
8 (7) personer exklusive koncernchefen och Group COO och ställföreträdande koncernchef	–	145 327	46 485	25 330	6 523	78 338
Summa	–	209 125	127 820	75 014	20 983	223 817
Tidigare koncernchef:						
Christian Clausen ³	–	10 234	65 930	40 972	10 152	117 054
Summa	–	219 359	193 750	115 986	31 135	340 871

1) Kostnaden för LTIP redovisas i takt med att intjänandevillkoren uppfylls under den treåriga intjänandeperioden, med start under året för utfästelsen. Kostnaden för 2015 innefattar kostnaden från LTIP 2012, som i maj 2015 hade kostnadsförts i sin helhet. Kostnaden beräknas i enlighet med IFRS 2 "Aktierelaterad ersättning" och redovisas ovan för den tid som befattningarna som koncernchef, Group COO och ställföreträdande koncernchef, koncernledning och tidigare koncernchef har innehaft.

2) 60 procent av de intjänade aktierna omfattas av uppskjutanderegler, med möjlighet till nedjustering av uppskjuten ersättning i enlighet med Finansinspektionens föreskrifter, och tilldelas under en femårsperiod – för LTIP 2010 med start i maj 2013, för LTIP 2011 med start i maj 2014 och för LTIP 2012 med start i maj 2015. För ytterligare information, se även avsnittet Ersättningar på sidan 66 samt nedan. Antalet utestående aktier redovisas per 31 december 2016. Samtliga aktier enligt LTIP-programmen är fullt intjänade och därmed inte villkorade.

K7. Personalkostnader, forts.

Koncernledningen

Styrelsens kompensationsutskott förbereder ändringar i ersättningsnivåerna och utfallet av GEM EIP, liksom andra ändringar i ersättningsavtalen för medlemmar i koncernledningen, för beslut av styrelsen. GEM EIP 2016, som baseras på särskilt fastställda mål, kan uppgå till högst 100 procent av den fasta lönen.

Pensioner

Koncernchefen

Koncernchefen har en avgiftsbestämd pensionsplan i enlighet med det svenska kollektivavtalet (BTP1), med en kompletterande avgiftsbestämd pensionsplan utöver kollektivavtalet. Pensionspremierna uppgår sammantaget till 30 procent av den fasta lönen.

Group Chief Operating Officer och ställföreträdande koncernchef (Group COO och ställföreträdande koncernchef)

Group COO och ställföreträdande koncernchefen har en avgiftsbestämd pensionsplan. Pensionspremierna uppgår till 30 procent av den fasta lönen.

Koncernledningen

Pensionsplanerna ser olika ut beroende på de nationella förhållandena.

Pensionsplanerna är förmånsbestämda, avgiftsbestämda eller en kombination av dessa.

En medlem har en förmånsbestämd pensionsplan som inte grundas på kollektivavtal. Den förmånsbestämda pensionsplanen berättigar till en pension motsvarande 50 procent av pensionsgrundande lön livsvarigt, från 62 års ålder, inklusive lagstadgade pensionsförmåner. Tre medlemmar har pensionsplaner i enlighet med svenska kollektivavtal, två i BTP1 (avgiftsbestämd pension) och en i BTP2 (förmånsbestämd pension), med kompletterande avgiftsbestämda pensionsplaner utöver kollektivavtalet. Tre medlemmar har pensionsplaner i enlighet med lagstadgade nationella pensionssystem. En medlem, slutligen, har en avgiftsbestämd pensionsplan som inte grundas på kollektivavtal. Den fasta lönen utgör pensionsgrundande lön för alla medlemmar i koncernledningen. För tre medlemmar ingår även en del av GEM EIP i den pensionsgrundande inkomsten, i enlighet med lagstadgade pensionsregler och i ett av fallen enskilt avtal.

Uppsägningstid och avgångsvederlag

Enligt anställningsavtalet har koncernchefen en uppsägningstid på 12 månader. Koncernchefen är under denna tid berättigad till ett avgångsvederlag motsvarande 12 månadslöner. Denna ersättning minskas med eventuellt erhållen lön från annan anställning under de 12 månaderna. Group COO och ställföreträdande koncernchefen och sex medlemmar i

Pensionskostnader och pensionsförpliktelser

Euro	2016		2015	
	Pensionskostnad ¹	Pensionsförpliktelse ²	Pensionskostnad ¹	Pensionsförpliktelse ²
Styrelseledamöter³:				
Lars G Nordström	–	330 380	–	334 110
Koncernchef:				
Christian Clausen ⁴	–	–	–2 159 170	–
Casper von Koskull ⁵	386 513	306 358	65 215	284 571
Group Chief Operating Officer och ställföreträdande koncernchef (Group COO och ställföreträdande koncernchef):				
Torsten Hagen Jörgensen ⁶	322 351	–	53 677	–
Koncernledningen:				
8 (7) personer exklusive koncernchefen och Group COO och ställföreträdande koncernchef ⁷	1 188 910	3 922 800	1 837 118	8 741 323
Summa	1 897 774	4 559 538	–203 160	9 360 004
Tidigare styrelseordförande och koncernchefer:				
Vesa Vainio ⁸	–	5 375 054	–	5 376 111
Christian Clausen ⁴	338 280	–	62 254	–
Summa	2 236 054	9 934 592	–140 906	14 736 115

1) Pensionskostnader utgörs av under året betalda pensionspremier i avgiftsbestämda pensionsplaner och under året intjänade pensionsrätter i förmånsbestämda pensionsplaner (kostnader avseende tjänstgöring innevarande år och kostnader avseende tjänstgöring tidigare år samt regleringar, definierade i IAS 19). Av de totala pensionskostnaderna avser 1 868 269 euro (1 366 811 euro) avgiftsbestämda pensionsplaner.

2) Pensionsförpliktelser beräknas i enlighet med IAS 19. Dessa förpliktelser påverkas av förändringar i aktuariella antaganden, och skillnaden mellan åren kan vara betydande. IAS 19 innehåller ett antagande om framtida löneökningar, vilket innebär att redovisade pensionsförpliktelser motsvarar intjänade pensionsrätter beräknade med hjälp av förväntade lönenivåer vid pensionering. Pensionsplanerna är fonderade pensionsplaner, vilket innebär att dessa förpliktelser täcks av förvaltningstillgångar vars verkliga värde i huvudsak motsvarar värdet av förpliktelserna.

3) Omfattar inte arbetstagarrepresentanter. För en svensk styrelseledamot är pensionsförpliktelserna i överensstämmelse med det svenska kollektivavtalet BTP2 och är intjänad under anställningstiden.

4) Pensionsavtalet ändrades från en förmånsbestämd till en avgiftsbestämd pensionsplan den 1 april 2015. Pensionsförpliktelser/pensionsrisken överfördes till koncernchefen den 1 april 2015, vilket innebär att pensionsförpliktelserna gentemot den tidigare koncernchefen redovisas som reglerad. Detta resulterade i en vinst på 2 611 144 euro, vilket minskade pensionskostnaderna för 2015. Pensionsavtalet från den 1 april 2015 är en avgiftsbestämd pensionsplan, där premien uppgår till 30 procent av den fasta lönen. Pensionskostnaden för 2015 redovisas ovan för tiden som koncernchef, 1 januari 2015 till 31 oktober 2015. Pensionskostnaden exklusive regleringen uppgick till 451 974 euro för tiden som koncernchef. Pensionskostnaden som tidigare koncernchef och senior rådgivare redovisas ovan för perioden 1 januari till 31 december 2016 och för perioden 1 november 2015 till 31 december 2015.

5) Pensionsavtalet är en avgiftsbestämd pensionsplan. Premien uppgår till 30 procent av den fasta lönen och utgörs av dels BTP1 enligt kollektivavtal, dels en kompletterande premie. Pensionskostnaden som koncernchef redovisas för den tid som befattningen innehaft, för perioden 1 januari till 31 december 2016 och för perioden 1 november till 31 december 2015. Pensionsförpliktelserna är i överensstämmelse med det svenska kollektivavtalet BTP2 och intjänad som medlem i koncernledningen. Pensionskostnaden som medlem i koncernledningen ingår i ersättningen till övriga medlemmar i koncernledningen för perioden 1 januari 2015 till 31 oktober 2015.

6) Group COO och ställföreträdande koncernchefens pensionsavtal är en avgiftsbestämd pensionsplan och premien uppgår till 30 procent av den fasta lönen. Pensionskostnaden som Group COO och ställföreträdande koncernchef redovisas för den tid som befattningen innehaft, för perioden 1 januari till 31 december 2016 och för perioden 1 november till 31 december 2015. Pensionskostnaden som medlem i koncernledningen ingår i ersättningen till övriga medlemmar i koncernledningen för perioden 1 januari 2015 till 31 oktober 2015.

7) Medlemmarna i koncernledningen medräknas under den tid som de har innehaft sin befattning. Pensionsförpliktelser är förpliktelser gentemot medlemmarna i koncernledningen den 31 december. Ersättning under uppsägningstid för de medlemmar som lämnat koncernledningen uppgick till 0,3 mn euro och ingår inte i tabellen ovan.

8) Pensionsförpliktelserna gentemot Vesa Vainio härrör främst från pensionsrätter intjänade i, och finansierade av, de banker som bildat Nordea.

K7. Personalkostnader, forts.

koncernledningen har en uppsägningstid på 6 månader och är berättigade till ett avgångsvederlag motsvarande 12 månadslöner. Denna ersättning minskas med eventuellt erhållen lön från annan anställning under de 12 månaderna. En medlem i koncernledningen har en uppsägningstid på 6 månader och är berättigad till ett avgångsvederlag motsvarande 18 månadslöner. Denna ersättning minskas med eventuellt erhållen lön från annan anställning under de 18 månaderna. En medlem i koncernledningen har en uppsägningstid på 6 månader. Tidigare koncernchefen är inte berättigad till något avgångsvederlag.

Utlåning till nyckelpersoner i ledande positioner

Utlåning till nyckelpersoner i ledande positioner, beskrivet i not K1 avsnitt 27 uppgår till 5 mn euro (4 mn euro). Räntetäkter på dessa lån uppgår till 0 mn euro (0 mn euro).

Nyckelpersoner i ledande positioner som är anställda av Nordea erhåller samma kreditvillkor som övriga anställda, förutom nyckelpersoner i ledande positioner i Danmark vars

kreditvillkor är desamma som normala marknadsvillkor för Guldkunder. I Norge är personalräntan för lån rörlig och uppgick den 31 december 2016 till 1,8 procent för lån upp till 5 mn NOK och till 2,15 procent för lån över 5 mn NOK. I Finland motsvarar personalräntan på lån upp till 0,4 mn euro Nordeas inlåningskostnad med en marginal på 0,40 procentenheter. På den del som överstiger 0,4 mn euro har man en marginal på 0,60 procentenheter. I Sverige är personalräntan på lån med fast eller rörlig ränta 2,15 procentenheter lägre än motsvarande ränta för externa kunder (med en nedre gräns på 50 baspunkter). Per idag finns en begränsning på 57 svenska prisbasbelopp, både för lån med fast ränta och för lån med rörlig ränta. Lån överstigande de fastslagna begränsningarna ges till marknadsvillkor. Lån till familjemedlemmar till nyckelpersoner i ledande positioner och till nyckelpersoner i ledande positioner som ej är anställda av Nordea ges till normala marknadsvillkor.

Långsiktiga incitamentsprogram

	2016			2015		
	Matchningsaktie	Prestationsaktie I	Prestationsaktie II	Matchningsaktie	Prestationsaktie I	Prestationsaktie II
Rättigheter LTIP 2012						
Utestående vid årets början	280 628	841 884	280 628	1 254 300	3 141 893	1 254 300
Tilldelade ¹	20 363	61 089	20 363	66 029	165 168	66 029
Förverkade	–	–	–	–136 196	–395 678	–136 196
Erhållna	–79 430	–238 290	–79 430	–903 505	–2 069 499	–903 505
Utestående vid årets slut²	221 561	664 683	221 561	280 628	841 884	280 628
- varav inlösningsbara	–	–	–	–	–	–
Rättigheter LTIP 2011						
Utestående vid årets början	212 541	355 118	95 641	269 671	450 568	121 352
Tilldelade ¹	15 422	25 768	6 940	14 513	24 248	6 531
Förverkade	–	–	–	–	–	–
Erhållna	–76 825	–128 360	–34 570	–71 643	–119 698	–32 242
Utestående vid årets slut²	151 138	252 526	68 011	212 541	355 118	95 641
- varav inlösningsbara	–	–	–	–	–	–
Rättigheter LTIP 2010						
Utestående vid årets början	86 955	91 858	39 119	132 584	140 078	59 664
Erhållna	–45 644	–48 218	–20 534	–45 629	–48 220	–20 545
Utestående vid årets slut²	41 311	43 640	18 585	86 955	91 858	39 119
- varav inlösningsbara	–	–	–	–	–	–

1) Tilldelade rättigheter är kompensation för utdelning på den underliggande Nordeaaktien under året.

2) Tilldelade rättigheter är uppskjutna till följd av uppskjutande- och förfoganderestriktioner under de nordiska finansinspektionerna regleringar. De uppskjutna rättigheterna har inte något lösenpris.

Deltagandet i det Långsiktiga incitamentsprogrammet (LTIP) kräver att deltagarna tar direkt ägarskap genom att investera i Nordeaaktier.

	LTIP 2012		
	Matchningsaktie	Prestationsaktie I	Prestationsaktie II
Stamaktier per rättighet	1,00	1,00	1,00
Lösenpris	–	–	–
Utgivningsdatum	13 maj 2012	13 maj 2012	13 maj 2012
Intjänandeperiod	36 månader	36 månader	36 månader
Avtalad löptid	36 månader	36 månader	36 månader
Tilldelning	april/maj 2015	april/maj 2015	april/maj 2015
Verkligt värde vid utgivning ¹	euro 5,44	euro 5,43	euro 1,97

1) Det verkliga värdet har räknats om med anledning av utdelning under intjänandeperioden som deltagarna kompenseras för genom ytterligare matchnings- och prestationsaktier.

K7. Personalkostnader, forts.

	LTIP 2012
Tjänstevillkor, Matchningsaktie/ Prestationsaktie I och II	Anställd, med vissa undantag, inom Nordea koncernen under den treåriga intjänande-perioden.
Prestationskrav, Prestationsaktie I	Genomsnittliga RAROCAR under perioden 2012 till och med 2014. Full tilldelning erhålls om RAROCAR uppgår till 17 procent.
Prestationskrav, Prestationsaktie II	RAROCAR under perioden 2012 till och med 2014 samt P/B-ranking årsskiftet 2014 i förhållande till en jämförelsegrupp. Full tilldelning erhålls om RAROCAR uppgår till 14 procent samt om Nordeas P/B-ranking är 1–5.
Vinstbegränsning	Marknadsvärdet på de tilldelade aktierna är begränsat till deltagarens årslön för år 2011.
Utdelnings-kompensation	Antalet matchnings- och prestationsaktier justeras för utdelning på den underliggande Nordeaaktien under intjänandeperioden, så som att varje utdelning används för att omedelbart investera i ytterligare Nordea-aktier.

Villkor och krav

För varje stamaktie som deltagarna binder upp i LTIP, tilldelas deltagaren en villkorad Matchningsaktie att erhålla stamaktier baserat på, med vissa undantag, fortsatt anställning samt villkorade Prestationsaktie I och II att erhålla ytterligare stamaktier, under förutsättning att även vissa prestationskrav uppfylls. Prestationskraven för Prestationsaktie I omfattar även ett tillväxtnål för risk adjusted return on capital at risk (RAROCAR). Prestationskravet för Prestationsaktie II är marknadsrelaterat och består av ett tillväxtnål för RAROCAR och P/B-ranking i jämförelse med jämförelsegruppens. Vidare är vinst per rättighet begränsad.

När prestationskraven inte är fullt uppfyllda visas de rättigheter som inte längre är inlösningsbara som förverkade i tabellen ovan, tillsammans med rättigheter som förverkats till följd av att deltagarna avslutat sin anställning hos Nordea. LTIP 2012, 2011 och 2010 är ej fullt tilldelade med anledning av uppskjutande- och förfoganderestriktioner under de nordiska finansinspektionerna regleringar.

Verkligt värde beräkning

Det verkliga värdet har beräknats genom användandet av generellt antagna värderingsmodeller. Följande beräkningsunderlag har använts:

	LTIP 2012
Vägd genomsnittlig aktiekurs	euro 6,70
Löptid	3,0 år
Avdrag av förväntade utdelningar	Nej
Risikfri ränta	Ej applicerbart
Förväntad volatilitet	Ej applicerbart

Kostnad för aktierelaterade ersättningar som regleras med egetkapitalinstrument¹

Mn euro	LTIP 2012
Kostnad under 2016	–
Kostnad under 2015	–2

1) Exklusive sociala avgifter.

Vid beräkning av den förväntade kostnaden har en förväntad årlig personalomsättning om 5 procent använts. Den förväntade kostnaden redovisas över intjänandeperioden om 36 månader. Då rättigheterna har ett lösenpris på noll för LTIP 2012 har modellen en begränsad känslighet för förväntad volatilitet och riskfri ränta.

Värdet på Prestationsaktie II är baserat på principen för marknadsrelaterade villkor och vid beräkning av rättigheters verkliga värde vid utgivning har uppfyllelse av RAROCAR samt P/B målen tagits i beaktande. Vid bedömningen av effekten av de marknadsrelaterade villkoren har det antagits att alla möjliga utfall har samma sannolikhet. Vid beräkning av verkligt värde vid utgivning har det även tagits hänsyn till vinstbegränsningen. Justeringen till verkligt värde är cirka 2–3 procent av det vägda genomsnittliga aktiepriset.

Aktierelaterad ersättning som regleras med kontanter

Nordea tillämpar uppskjuten aktierelaterad ersättning på delar av den rörliga ersättningen till vissa kategorier av medarbetare. Som index används Nordeas totalavkastning (TSR) och ersättningen tilldelas medarbetaren antingen i sin helhet efter tre år, eller i lika delar årligen under, den tre- till femåriga uppskjutandeperioden.

Sedan 2011 tillämpar Nordea också TSR-relaterad ersättning med förfoganderestriktioner på delar av den rörliga ersättningen till vissa kategorier av medarbetare. Eftersom beslut om fördelningen av rörlig ersättning inte fattas under innevarande räkenskapsår avser uppskjuten ersättning i nedanstående tabell under året rörlig ersättning intjänad under föregående år.

Dessutom införde Nordea under 2013 ett incitamentsprogram för utvalda chefer och nyckelpersoner, Executive Incentive Programme (EIP, som syftar till att stärka Nordeas möjligheter att behålla och rekrytera de bästa talangerna. Målet är vidare att stimulera de chefer och nyckelpersoner vilkas insatser har en direkt påverkan på Nordeas resultat, lönsamhet och långsiktiga värdetillväxt. EIP erbjuds för att belöna uppfyllelsen av i förväg överenskomna mål på koncernnivå, affärsenhetsnivå och individuell nivå. Hur resultatet påverkas på lång sikt ska beaktas när målen beslutas. Utfallet från EIP ska inte överstiga den fasta lönen. EIP ska betalas i form av kontant ersättning och vara föremål för indexering till Nordeas totalavkastning, uppskjutande, justering av uppskjuten ersättning och förfoganderestriktioner i enlighet med gällande föreskrifter om ersättningar. Huvuddelen av EIP 2016 betalas ut tidigast hösten 2020. Upp till 400 chefer och andra nyckelpersoner i Nordea-koncernen erbjöds att delta i programmet. Dock omfattades inte koncernledningen, som istället erbjöds GEM EIP (ytterligare information om GEM EIP finns i avsnittet Ersättningar i förvaltningsberättelsen). EIP erbjöds berörda medarbetare istället för Nordeas långsiktiga incitamentsprogram (LTIP) och rörlig lönedel. Tilldelningen enligt EIP 2016 beslutas under våren 2017, och en avsättning på 36 mn euro, exkl. sociala avgifter, har gjorts för 2016. 80 procent av det tilldelade beloppet är föremål för indexering med Nordeas totalavkastning.

Tabellen till höger omfattar endast uppskjuten ersättning som indexerats med Nordeas TSR. EIP inkluderas från och med 2014, då uppskjuten. Ytterligare information om samtliga uppskjutna belopp finns i den separata rapport om ersättningar som publiceras på Nordeas hemsida (www.nordea.com).

Fördelning efter kön, ledande befattningshavare

I moderföretagets styrelse var 56 procent (56 procent) män och 44 procent (44 procent) kvinnor. I styrelserna för Nordea-koncernens bolag var 77 procent (73 procent) män och 23 procent (27 procent) kvinnor. Motsvarande siffror för Övriga ledande befattningshavare var 76 procent (69 procent) män och 24 procent (31 procent) kvinnor. Interna styrelser utgörs främst av ledningen inom Nordea, arbetstagarrepresentanter är exkluderade.

K7. Personalkostnader, forts.**Medelantal anställda**

	Summa		Män		Kvinnor	
	2016	2015	2016	2015	2016	2015
Omräknat till heltidstjänster						
Danmark	8 717	8 288	4 789	4 486	3 928	3 802
Sverige	7 276	6 957	3 502	3 346	3 774	3 611
Finland	7 104	6 946	2 329	2 181	4 775	4 765
Norge	3 140	3 137	1 692	1 678	1 448	1 459
Polen	1 571	1 197	765	585	806	612
Ryssland	829	1 085	261	268	568	817
Estland	559	480	121	114	438	366
Lettland	457	436	141	125	316	311
Luxemburg	441	393	277	243	164	150
Litauen	378	360	147	123	231	237
USA	120	110	61	57	59	53
Singapore	85	86	38	39	47	47
Storbritannien	77	82	48	52	29	30
Tyskland	55	58	31	32	24	26
Kina	30	29	12	13	18	16
Schweitz	29	32	20	23	9	9
Brasilien	5	5	5	4	0	1
Summa genomsnitt	30 873	29 681	14 239	13 369	16 634	16 312
Totalt antal anställda (omräknat till heltidstjänster), vid årets slut	31 596	29 815				

Mn euro	Uppskjuten aktie-relaterad ersättning	
	2016	2015
Vid årets början	67	32
Omklassificeringar ¹	0	12
Omklassificeringar för Skulder som innehas för försäljning	-1	-
Uppskjuten/intjänad under året	50	47
TSR-indexering under året	19	3
Utbetalningar under året ²	-25	-26
Omräkningsdifferenser	0	-1
Vid årets slut	110	67

1) Hänför sig till en omklassificering från uppskjuten ersättning som indexeras med en fast ränta.

2) Inga justeringar till följd av bortfall har gjorts

K8. Övriga administrationskostnader

Mn euro	2016	2015
Informationsteknologi	-573	-485
Marknadsföring och representation	-79	-84
Porto-, transport-, telefon- och kontorskostnader	-125	-145
Hyres-, lokal- och fastighetskostnader	-309	-373
Övrigt	-560	-398
Summa	-1 646	-1 485

K8. Övriga administrationskostnader, forts.**Revisionsarvoden**

Mn euro	2016	2015
PricewaterhouseCoopers		
Revisionsuppdrag	-7	-5
Revisionsverksamhet utöver revisionsuppdraget	-1	0
Skatterådgivning	-1	-1
Övriga uppdrag	5	-1
Summa	-14	-7

KPMG

Revisionsuppdrag	-	-1
Revisionsverksamhet utöver revisionsuppdraget	-	-1
Skatterådgivning	-	0
Övriga uppdrag	-	-1
Summa	-	-3

E&Y

Revisionsuppdrag	-	0
Revisionsverksamhet utöver revisionsuppdraget	-	0
Skatterådgivning	-	0
Övriga uppdrag	-	-1
Summa	-	-1
Summa revisionsarvoden	-14	-11

K9. Av- och nedskrivningar av materiella och immateriella tillgångar

Mn euro	2016	2015
Avskrivningar		
Materiella tillgångar	-106	-113
Immateriella tillgångar	-115	-76
Summa	-221	-189
Nedskrivningar		
Immateriella tillgångar	-7	-20
Summa	-7	-20
Summa	-228	-209

K10. Kreditförluster, netto

Mn euro	2016	2015
Kreditförluster fördelade per kategori		
Avsättningar	-1	-
Återföringar av tidigare gjorda avsättningar	1	1
Utlåning till kreditinstitut¹	0	1
Konstaterade kreditförluster	-600	-605
Reserver som tagits i anspråk för att täcka konstaterade kreditförluster	474	448
Återvinningar av tidigare konstaterade kreditförluster	57	63
Avsättningar	-1 056	-1 074
Återföringar av tidigare gjorda avsättningar	639	693
Utlåning till allmänheten¹	-486	-475
Konstaterade kreditförluster	-9	-11
Reserver som tagits i anspråk för att täcka konstaterade kreditförluster	9	11
Avsättningar	-96	-104
Återföringar av tidigare gjorda avsättningar	80	99
Poster utanför balansräkningen²	-16	-5
Kreditförluster, netto	-502	-479

1) Se not K13 "Utlåning och osäkra lånefordringar".

2) Inkluderade i not K31 "Avsättningar" som "Åtaganden utanför balansräkningen" och "Garantier/åtaganden".

K11. Skatter

Skattekostnad

Mn euro	2016	2015
Aktuell skatt	-1 015	-957
Uppskjuten skatt	156	-85
Summa	-859	-1 042

För aktuell och uppskjuten skatt redovisad under Övrigt totalresultat, se Rapport över totalresultat.

Skatten på koncernens rörelseresultat skiljer sig på följande sätt från det teoretiska belopp som kan beräknas med hjälp av skattesatsen i Sverige:

Mn euro	2016	2015
Resultat före skatt	4 625	4 704
Skatt beräknad med en skattesats om 22,0 procent	-1 017	-1 035
Effekt av andra skattesatser i övriga länder	-7	-34
Resultat från intresseföretag	21	6
Ej skattepliktiga intäkter	132	72
Ej skattemässigt avdragsgilla kostnader	-19	-16
Justeringar avseende tidigare år	32	-17
Utnyttjande av ej tidigare redovisade underskottsavdrag	1	-
Ändrad skattesats	3	27
Ej avräkningsbara utländska skatter	-5	-45
Skattekostnad	-859	-1 042
Genomsnittlig effektiv skattesats	19%	22%

Uppskjuten skatt

Mn euro	Uppskjutna skattefordringar		Uppskjutna skatteskulder	
	2016	2015	2016	2015
Uppskjuten skatt relaterad till:				
Skattemässiga underskott	93	86	-	-
Utlåning till allmänheten	28	22	397	430
Derivatinstrument	17	8	285	394
Immateriella tillgångar	5	6	50	45
Förvaltningsfastigheter	0	0	132	142
Pensionstillgångar/förpliktelser	45	44	77	84
Skulder/avsättningar	72	87	58	103
Övrigt	3	17	34	24
Kvittning av uppskjutna skattefordringar och skulder	-203	-194	-203	-194
Summa	60	76	830	1 028

Mn euro	2016	2015
Ej redovisade uppskjutna skattefordringar		
Outnyttjade skattemässiga underskott utan förfallotidpunkt	43	44
Summa	43	44

K12. Resultat per aktie

	2016	2015
Resultat:		
Resultat hänförligt till aktieägare i Nordea Bank AB (publ) (mn euro)	3 766	3 662
Antal aktier (miljoner):		
Antal utestående aktier vid årets början	4 050	4 050
Genomsnittligt antal egna aktier	–15	–21
Vägt genomsnittligt antal utestående aktier före utspädning	4 035	4 029
Justering för vägt genomsnittligt antal ytterligare utestående stamaktier efter utspädning ¹	2	2
Vägt genomsnittligt antal utestående aktier efter utspädning	4 037	4 031
Resultat per aktie före utspädning, euro	0,93	0,91
Resultat per aktie efter utspädning, euro	0,93	0,91

1) Avseende de långsiktiga incitamentsprogrammen. För ytterligare information om dessa program, se not K1 "Redovisningsprinciper" avsnitt 22.

K13. Utlåning och osäkra lånefordringar

Mn euro	Centralbanker och kreditinstitut		Allmänheten ¹		Summa	
	31 dec 2016	31 dec 2015	31 dec 2016	31 dec 2015	31 dec 2016	31 dec 2015
Lånefordringar som inte är osäkra	20 254	23 988	314 572	337 622	334 826	361 610
Osäkra lånefordringar	9	–	5 541	5 960	5 550	5 960
- varav reglerade	9	–	3 235	3 682	3 244	3 682
- varav oreglerade	–	–	2 306	2 278	2 306	2 278
Lånefordringar före reserver	20 263	23 988	320 113	343 582	340 376	367 570
Reserver för individuellt värderade osäkra lånefordringar	0	–	–1 913	–2 213	–1 913	–2 213
- varav reglerade	0	–	–1 054	–1 289	–1 054	–1 289
- varav oreglerade	–	–	–859	–924	–859	–924
Reserver för gruppvis värderade osäkra lånefordringar	–2	–2	–511	–449	–513	–451
Reserver	–2	–2	–2 424	–2 662	–2 426	–2 664
Lånefordringar, redovisat värde	20 261	23 986	317 689	340 920	337 950	364 906

1) Finansiell leasing där Nordea är leasegivare ingår i Utlåning till allmänheten. Se not K21 "Leasing".

K13. Utlåning och osäkra lånefordringar, forts.

Förändringar av reserver för osäkra lånefordringar

Mn euro	Centralbanker och kreditinstitut			Allmänheten			Summa		
	Individuellt värderade	Gruppvis värderade	Summa	Individuellt värderade	Gruppvis värderade	Summa	Individuellt värderade	Gruppvis värderade	Summa
Ingående balans per 1 jan 2016	0	-2	-2	-2 213	-449	-2 662	-2 213	-451	-2 664
Avsättningar	0	-1	-1	-729	-327	-1 056	-729	-328	-1 057
Återföringar av tidigare gjorda avsättningar	0	1	1	408	231	639	408	232	640
Förändringar redovisade i resultaträkningen	0	0	0	-321	-96	-417	-321	-96	-417
Reserver som tagits i anspråk för att täcka konstaterade kreditförluster	-	-	-	474	-	474	474	-	474
Omklassificeringar	-	-	-	151	42	193	151	42	193
Valutakursdifferenser	0	0	0	-4	-8	-12	-4	-8	-12
Utgående balans per 31 dec 2016	0	-2	-2	-1 913	-511	-2 424	-1 913	-513	-2 426
Ingående balans per 1 jan 2015	0	-2	-2	-2 329	-418	-2 747	-2 329	-420	-2 749
Avsättningar	-	-	-	-818	-256	-1 074	-818	-256	-1 074
Återföringar av tidigare konstaterade kreditförluster	-	1	1	476	217	693	476	218	694
Förändringar redovisade i resultaträkningen	-	1	1	-342	-39	-381	-342	-38	-380
Reserver som tagits i anspråk för att täcka konstaterade kreditförluster	-	-	-	448	-	448	448	-	448
Omklassificeringar	-	-	-	4	-	4	4	-	4
Valutakursdifferenser	-	-1	-1	6	8	14	6	7	13
Utgående balans per 31 dec 2015	0	-2	-2	-2 213	-449	-2 662	-2 213	-451	-2 664

Reserver och avsättningar¹

Mn euro	Centralbanker och kreditinstitut		Allmänheten		Summa	
	31 dec 2016	31 dec 2015	31 dec 2016	31 dec 2015	31 dec 2016	31 dec 2015
Reserver för poster i balansräkningen	-2	-2	-2 424	-2 662	-2 426	-2 664
Avsättningar för poster utanför balansräkningen	-	-	-71	-65	-71	-65
Summa reserver och avsättningar	-2	-2	-2 495	-2 727	-2 497	-2 729

1) Inkluderade i not K31 "Avsättningar" som "Transfereringsrisker" och "Garantier/åtaganden".

Nyckeltal¹

	31 dec 2016	31 dec 2015
Andel osäkra lånefordringar, brutto, punkter	163	162
Andel osäkra lånefordringar, netto, punkter	107	102
Total reserveringsgrad, punkter	71	72
Reserver i relation till osäkra lånefordringar, %	34	37
Totala reserver i relation till osäkra lånefordringar, %	44	45
Oreglerade lånefordringar som inte är osäkra, mn euro	248	485

1) För definitioner, se "Ordlista" på sid 83.

K14. Räntebärande värdepapper

Mn euro	31 dec 2016	31 dec 2015
Stater	24 597	23 093
Kommuner och andra myndigheter	2 006	2 667
Hypoteksinstitut	25 893	27 785
Övriga kreditinstitut	28 474	27 804
Företag	4 132	4 535
Företag med lägre kreditbetyg	535	650
Övriga	2 064	1
Summa	87 701	86 535

K15. Pantsatta finansiella instrument

Pantsatta finansiella instrument

Vid återköpstransaktioner och värdepapperslån överförs icke-kontanta tillgångar som säkerhet. Om den mottagande parten har rätt att sälja eller i sin tur pantsätta tillgången omklassificeras den i balansräkningen till posten Pantsatta finansiella instrument.

Mn euro	31 dec 2016	31 dec 2015
Räntebärande värdepapper	5 108	8 333
Aktier och andelar	–	8
Summa	5 108	8 341

För information om överförda tillgångar och omvända återköpsavtal, se not K41 "Finansiella instrument som kvittats i balansräkningen eller omfattas av nettningsavtal".

K16. Aktier och andelar

Mn euro	31 dec 2016	31 dec 2015
Aktier	9 598	12 135
Fondandelar, aktierelaterade	9 090	7 237
Fondandelar, ränterelaterade	2 836	2 909
Summa	21 524	22 281
- varav Pantsatta finansiella instrument (not K15)	–	8
Summa	21 524	22 273

K17. Tillgångar och inlåning i placeringsportföljer och fondförsäkringsavtal

Mn euro	31 dec 2016	31 dec 2015
Tillgångar		
Räntebärande värdepapper	1 674	1 641
Aktier och fondandelar	21 019	18 472
Fastigheter	139	111
Övriga tillgångar	270	210
Summa	23 102	20 434
Skulder		
Placeringsportföljer	4 340	4 293
Fondförsäkringsavtal	19 240	16 795
Summa	23 580	21 088

I balansräkningen för livförsäkringsverksamheten och för Nordea Bank Danmark A/S ingår tillgångar och skulder för vilka kunderna bär risken. Eftersom tillgångarna och skulderna juridiskt sett tillhör företagen, upptas tillgångarna och skulderna i koncernens balansräkning.

K18. Derivatinstrument och säkringsredovisning

Derivatinstrument för handel

31 dec 2016, Mn euro	Verkligt värde		Summa nom. belopp
	Positivt	Negativt	
Ränterelaterade kontrakt			
Ränteswappar	37 392	32 707	5 055 477
FRA	69	85	776 539
Ränteterminer	28	27	121 618
Optioner	10 223	9 323	370 301
Övriga	51	246	707
Summa	47 763	42 388	6 324 642
Aktierelaterade kontrakt			
Aktieswappar	83	105	5 574
Termiskontrakt	5	2	875
Optioner	317	623	18 242
Summa	405	730	24 691
Valutarelaterade kontrakt			
Ränte- och valutaswappar	16 244	21 209	942 503
Valuteterminer	954	659	70 464
Optioner	428	324	42 357
Övriga	10	9	4 162
Summa	17 636	22 201	1 059 486
Övriga kontrakt			
Credit Default Swaps (CDS)	1 599	1 647	75 316
Råvarurelaterade kontrakt	6	4	313
Övriga kontrakt	29	25	3 482
Summa	1 634	1 677	79 111
Summa derivatinstrument för handel	67 438	66 995	7 487 930

Derivatinstrument för säkringsredovisning

31 dec 2016, Mn euro	Verkligt värde		Summa nom. belopp
	Positivt	Negativt	
Ränterelaterade kontrakt	1 461	638	92 479
Valutarelaterade kontrakt	1 060	992	32 237
Övriga kontrakt	–	11	1 830
Summa derivatinstrument för säkringsredovisning	2 521	1 641	126 546
- varav kassaflödessäkring	804	886	18 290 ¹
- varav säkring av verkligt värde	1 660	648	96 944 ¹
- varav säkring av nettoinvestering	57	107	15 766
Samtliga kontrakt	69 959	68 636	7 614 476

1) Vissa valutaränteswappar och ränteswappar används både som säkring av verkligt värde och kassaflödessäkringar och de nominella värdena rapporteras då på bägge raderna.

Perioder under vilka de säkrade kassaflödena väntas uppkomma och när de väntas påverka resultaträkningen

31 dec 2016, Mn euro	<1 år	1–3 år	3–5 år	5–10 år	10 år
Kassainflöde (tillgångar)	–	–	–	–	–
Kassautflöde (skulder)	4 741	4 053	4 560	2 262	12 902
Netto kassautflöde	4 741	4 053	4 560	2 262	12 902

K18. Derivatinstrument och säkringsredovisning, forts.**Derivatinstrument för handel**

31 dec 2015, Mn euro	Verkligt värde		Summa nom. belopp
	Positivt	Negativt	
Ränterelaterade kontrakt			
Ränteswappar	46 918	42 076	4 517 572
FRA	7	12	51 470
Ränteterminer	264	327	1 538 842
Optioner	10 731	9 392	431 777
Summa	6	88	6 671
Summa	57 926	51 895	6 546 332
Aktierelaterade kontrakt			
Aktieswappar	294	332	6 825
Termiskontrakt	8	15	985
Optioner	521	750	24 238
Summa	823	1 097	32 048
Valutarelaterade kontrakt			
Ränte- och valutaswappar	14 529	21 136	856 486
Valuteterminer	1 708	1 219	113 622
Optioner	266	208	28 027
Övriga	1	1	79
Summa	16 504	22 564	998 214
Övriga kontrakt			
Credit Default Swaps (CDS)	2 304	2 288	92 427
Råvarurelaterade kontrakt	17	13	483
Övriga kontrakt	20	30	3 370
Summa	2 341	2 331	96 280
Summa derivatinstrument för handel	77 594	77 887	7 672 874

Derivatinstrument för säkringsredovisning

31 dec 2015, Mn euro	Verkligt värde		Summa nom. belopp
	Positivt	Negativt	
Ränterelaterade kontrakt	1 677	712	81 603
Valutarelaterade kontrakt	1 470	906	25 613
Summa derivatinstrument för säkringsredovisning	3 147	1 618	107 216
- varav kassaflödessäkring	968	849	12 664 ¹
- varav säkring av verkligt värde	1 891	708	86 503 ¹
- varav säkring av nettoinvestering	288	61	12 962
Samtliga kontrakt	80 741	79 505	7 780 090

1) Vissa valutaränteswappar och ränteswappar används både som säkring av verkligt värde och kassaflödessäkringar och de nominella värdena rapporteras då på bägge raderna.

Perioder under vilka de säkrade kassaflödena väntas uppkomma och när de väntas påverka resultaträkningen

31 dec 2015, Mn euro	<1 år	1–3 år	3–5 år	5–10 år	10 år
Kassainflöde (tillgångar)	–	–	–	–	–
Kassautflöde (skulder)	688	4 434	2 773	2 038	712
Netto kassautflöde	688	4 434	2 773	2 038	712

K19. Aktier och andelar i intresseföretag och joint ventures

Mn euro	31 dec 2016	31 dec 2015
Anskaffningsvärde vid årets början	517	488
Årets inköp	5	0
Årets försäljningar	-145	-2
Årets resultatandelar ¹	120	59
Erhållen utdelning	-32	-18
Omklassificeringar	114	0
Omräkningsdifferenser	11	-10
Anskaffningsvärde vid årets slut	590	517
Akkumulerade nedskrivningar vid årets början	-2	-1
Omräkningsdifferenser	0	-1
Akkumulerade nedskrivningar vid årets slut	-2	-2
Redovisat värde	588	515

1) Se tabell Årets resultatandelar.

Årets resultatandelar

Mn euro	31 dec 2016	31 dec 2015
Andelar i intresseföretags resultat ¹	112	39
Portföljsäkring, Eksportfinans ASA	-4	3
Intresseföretag inom livförsäkringsverksamheten, redovisade som Nettoresultat av finansiella poster till verkligt värde	12	17
Årets resultatandelar	120	59

1) Vinsten från Visa Inc:s förvärv av Visa Europe uppgick till 97 mn euro efter skatt.

Nordeas andel av intresseföretagens aggregerade balans- och resultaträkningar uppgår till:

Mn euro	31 dec 2016	31 dec 2015
Summa tillgångar	3 252	3 415
Årets resultat	96	9

Nordeas andel av eventalförpliktelser till förmån för intresseföretag uppgår till 175 mn euro (226 mn euro).

31 dec 2016	Organisationsnummer	Säte	Redovisat värde 2016, mn euro	Redovisat värde 2015, mn euro	Röstandel %
Eksportfinans ASA	816521432	Oslo	191	180	23
Ejendomspartnerskabet af 1/7 2003	27134971	Ballerup	206	200	49
Suomen Luotto-osuuskunta	0201646-0	Helsingfors	12	3	27
LR Realkredit A/S	26045304	Köpenhamn	6	6	39
Realia Holding Oy	2106796-8	Helsingfors	-	20	25
Samajet Nymøllevej 59-91	24247961	Ballerup	20	21	25
E-nettet Holding A/S	28308019	Köpenhamn	2	2	20
Hovedbanens Forretningscenter K/S	16301671	Ballerup	2	17	50
Ejendomsselskabet Axelborg I/S	79334413	Köpenhamn	8	9	33
Automatia Pankkiautomaatit Oy	0974651-1	Helsingfors	9	8	33
SWIPP Holding APS	36439696	Köpenhamn	0	3	30
Bankernas Kontantservice A/S	33077599	Köpenhamn	-	6	20
Samejet Lautruphøj I/S	50857859	Ballerup	6	6	50
NF Techfleet AB	556967-5423	Stockholm	2	2	20
NF Fleet Oy	2006935-5	Espo	8	6	20
NF Fleet AB	556692-3271	Stockholm	5	4	20
NF Fleet A/S	29185263	Köpenhamn	4	-	20
Upplýsningscentralen UC AB	556137-5113	Stockholm	3	4	26
Bankomat AB	556817-9716	Stockholm	8	6	20
Visa Sweden	801020-5097	Stockholm	88	-	-
Övriga			3	12	-
Summa			583	515	

Nordeas andel av joint ventures aggregerade balans- och resultaträkningar uppgår till:

Mn euro	31 dec 2016	31 dec 2015
Summa tillgångar	537	352
Årets resultat	24	25

K19. Aktier och andelar i intresseföretag och joint ventures, forts.

Joint ventures

31 dec 2016	Organisationsnummer	Säte	Redovisat värde 2016, mn euro	Redovisat värde 2015, mn euro	Röstandel %
Dansk ejendoms Fond I	12601840	Ballerup	0	0	56
Ejendomsselskabet af 1. marts 2006 P/S	29405069	Ballerup	0	0	50
DNP Ejendomme P/S	28865147	Ballerup	0	0	50
Indy AB	559072-8316	Stockholm	5	–	50
Relacom Management AB	556746-3103	Stockholm	–	–	61
Summa			5	0	
Summa intresseföretag och Joint ventures			588	515	

K20. Immateriella tillgångar

Mn euro	31 dec 2016	31 dec 2015
Goodwill fördelat på kassagenererande enheter¹		
Personal Banking Norge	283	269
Personal Banking Danmark	449	447
Personal Banking Sverige	131	135
Commercial & Business Banking Norge	501	476
Commercial & Business Banking Danmark	142	141
Commercial & Business Banking Sverige	87	90
Life & Pensions, Danmark	128	128
Life & Pensions, Norge	128	127
Life & Pensions, Polen	40	41
Banking Ryssland	174	139
Shipping, Offshore & Oil services	184	177
Summa goodwill	2 247	2 170
Programvara	1 447	938
Övriga immateriella tillgångar	98	100
Summa immateriella tillgångar	3 792	3 208
Förändringar av goodwill		
Anskaffningsvärde vid årets början	2 171	2 235
Omräkningsdifferenser	77	–64
Anskaffningsvärde vid årets slut	2 248	2 171
Akkumulerade nedskrivningar vid årets början	–1	–1
Akkumulerade nedskrivningar vid årets slut	–1	–1
Redovisat värde	2 247	2 170

Mn euro	31 dec 2016	31 dec 2015
Förändringar av programvara		
Anskaffningsvärde vid årets början	1 200	1 415
Årets inköp	617	429
Årets utträngingar	–	–635
Omräkningsdifferenser	–15	–9
Anskaffningsvärde vid årets slut	1 802	1 200
Akkumulerade avskrivningar vid årets början	–229	–448
Årets avskrivningar enligt plan	–85	–49
Akkumulerade avskrivningar på tillgångar som utträngats under året	–	266
Omräkningsdifferenser	–1	2
Akkumulerade avskrivningar vid årets slut	–315	–229
Akkumulerade nedskrivningar vid årets början	–33	–387
Akkumulerade nedskrivningar på tillgångar som utträngats under året	–	369
Nedskrivningar under året	–7	–20
Omräkningsdifferenser	0	5
Akkumulerade nedskrivningar vid årets slut	–40	–33
Redovisat värde	1 447	938

1) Exklusive goodwill i intresseföretag.

Prövning av nedskrivningsbehov för goodwill

En kassagenererande enhet, definierat som rörelsesegment, utgör grunden för prövningen av nedskrivningsbehov avseende goodwill. För Life & Pensions, utgörs de kassagenererande enheterna som goodwill prövas för, verksamheten i respektive land.

Nedskrivningsprövningen genomförs för varje kassagenererande enhet genom att jämföra det redovisade värdet på nettotillgångarna, inklusive goodwill, med återvinningsvärdet. Återvinningsvärdet är nyttjandevärdet och beräknas på basis av diskonterade kassaflöden. Då investeringarna är av en sådan långsiktig karaktär har eviga kassaflödena använts vid beräkningen.

Kassaflöden i en nära framtid (generellt mellan 3–5 år) baseras på finansiella prognoser, utifrån prognostiserade

marginaler, volymer, försäljning och kostnadsutveckling. Dessa variabler sätts utifrån historisk data justerade med Nordeas förväntningar på framtiden. Kassaflöden för perioden efter prognosperioden baseras på uppskattningar av sektorbaserade tillväxttal. Vid prövning av nedskrivningsbehov har en tillväxttakt på 1,3 procent (1,3 procent) använts för alla kassagenererande enheter, utom Banking Norge och Life & Pensions, Norge där 1,8 procent (1,8 procent) använts. Tillväxttaket är baserat på historiska data, vilka uppdaterats för att återspegla den aktuella situationen.

Kassaflöden inkluderar normaliserade kreditförluster.

Framräknade kassaflöden diskonteras med en ränta baserad på den långfristiga riskfria räntan plus en riskpremie. För prövningen av nedskrivningsbehovet 2016 används en ränta uppgående till 7,0 procent (7,6 procent) efter skatt, vilket mot-

K20. Immateriella tillgångar, forts.

svarar en ränta före skatt på 9,2 procent (10,0 procent). Undantag görs för verksamheten i Norge där den förväntade räntan är högre och en diskonteringsränta om 7,5 procent (8,1 procent) har tillämpats. För Ryssland har en extra riskpremie på 400 (400) punkter tillämpats och för Polen har en extra riskpremie på 140 (150) punkter tillämpats.

De prövningar av nedskrivningsbehovet som gjordes 2016 påvisade inte något behov av en nedskrivning av goodwill. Se not K1 avsnitt 4 för mer information.

En ökning av diskonteringsräntan med 1 procentenhet eller en minskning av den framtida tillväxttakten med 1 procentenhet är rimliga tänkbara ändringar i viktiga antaganden.

En sådan ändring skulle leda till följande nedskrivningar för de nedanstående kassagenererande enheterna:

Mn euro	Tillväxttakt -1%	Diskonteringsränta +1%
Life & Pensions, Norge	-59	-92
Banking Ryssland	-19	-28
Life & Pensions, Polen	-5	-4

För Life & Pensions, Norge är brytpunkten för nedskrivning en minskning av tillväxttakten med 0,3 procentenhet eller en ökning av diskonteringsräntan med 0,3 procentenhet. För Banking Ryssland är brytpunkten för nedskrivning en minskning av tillväxttakten med 0,6 procentenhet eller en ökning av diskonteringsräntan med 0,5 procentenhet. För Life & Pensions, Polen skulle varje minskning av tillväxttakten eller ökning av diskonteringsräntan leda till en nedskrivning.

K21. Leasing

Nordea som leasegivare

Finansiell leasing

Nordea äger tillgångar som leasas ut till kunder genom finansiella leasingavtal. Finansiella leasingavtal redovisas som en fordran på leasetagaren och ingår i "Utlåning till allmänheten" (se not K13) med ett belopp som motsvarar nettoinvesteringen enligt leasingavtalet. Leasingobjekten utgörs främst av fordon, maskiner och annan utrustning.

Avstämning mellan bruttoinvestering och nuvärdet av fordran avseende framtida minimileaseavgifter:

Mn euro	31 dec 2016	31 dec 2015
Bruttoinvestering	6 306	7 281
Avgår ej intjänade finansiella intäkter	-407	-282
Nettoinvestering i finansiella leasingavtal	5 899	6 999
Avgår ej garanterade restvärden som tillfaller leasegivaren	-16	-21
Nuvärde av fordran avseende framtida minimileaseavgifter	5 883	6 978
Reserv för osäkra fordringar avseende minimileaseavgifter	7	8

Per 31 december 2016 var bruttoinvesteringen och nettoinvesteringen fördelad efter återstående löptid, följande:

Mn euro	31 dec 2016	
	Bruttoinvestering	Nettoinvestering
2017	1 663	1 598
2018	1 237	1 187
2019	1 511	1 457
2020	842	687
2021	520	484
Senare år	533	486
Summa	6 306	5 899

Operationell leasing

Tillgångar som omfattas av operationell leasing utgörs främst av fordon, flygplan och annan utrustning. Dessa tillgångar redovisas i balansräkningen som materiella tillgångar.

För icke uppsägningsbara operationella leasingavtal var fördelningen av framtida minimileaseavgifter följande:

Mn euro	31 dec 2016
2017	3
2018	2
2019	1
2020	1
2021	1
Senare år	0
Summa	8

Nordea som leasetagare

Finansiell leasing

Nordea har endast i begränsad utsträckning ingått avtal om finansiell leasing.

Operationell leasing

Nordea har ingått avtal om operationell leasing avseende lokaler och kontorsutrustning.

Årets leasingkostnader

Mn euro	31 dec 2016	31 dec 2015
Årets leasingkostnader	-207	-236
- varav minimileaseavgifter	-206	-231
- varav variabla avgifter	-1	-5
Årets leasingintäkter avseende leasingobjekt som vidareuthyr	4	5

Framtida minimileaseavgifter för icke uppsägningsbara operationella leasingavtal uppgår till och fördelas enligt följande:

Mn euro	31 dec 2016
2017	194
2018	149
2019	116
2020	81
2021	64
Senare år	346
Summa	950

Framtida minimileaseavgifter för icke uppsägningsbara avtal avseende objekt som vidareuthyr uppgår till 14 mn euro.

K22. Förvaltningsfastigheter

Mn euro	31 dec 2016	31 dec 2015
Redovisat värde vid årets början	3 054	3 135
Årets inköp	376	226
Årets försäljningar	–248	–205
Justeringar till verkligt värde	55	9
Årets överföringar/omklassificeringar	–159	–156
Omräkningsdifferenser	41	45
Redovisat värde vid årets slut	3 119	3 054

Belopp redovisade i resultaträkningen¹

Mn euro	2016	2015
Justeringar till verkligt värde	87	28
Hyresintäkter	157	165
Direkta rörelsekostnader som genererat hyresintäkter	–16	–37
Direkta rörelsekostnader som inte genererat hyresintäkter	–8	–10
Summa	220	146

1) Ingår i Nettoresultat av poster till verkligt värde.

Metoden som används vid beräkning av verkligt värde är avkastningsmetoden, baserad på interna modeller. Som ett komplement till dessa värden, har värderingar även erhållits från oberoende värderingsmän på delar av förvaltningsfastigheterna.

Ca 75 procent av förvaltningsfastigheterna har värderats med hjälp av interna modeller baserade på avkastningsmetoden. De resterande 25 procent av förvaltningsfastigheterna har värderats med hjälp av externa oberoende värderingsmän.

För ytterligare information om förvaltningsfastigheter, se not K40 "Tillgångar och skulder till verkligt värde".

K23. Övriga tillgångar

Mn euro	31 dec 2016	31 dec 2015
Fondlikvidfordringar	1 944	1 596
Ställda marginalsäkerheter	15 154	14 697
Övriga	1 875	2 294
Summa	18 973	18 587

K24. Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter

Mn euro	31 dec 2016	31 dec 2015
Upplupna ränteintäkter	313	310
Övriga upplupna intäkter	483	558
Förutbetalda kostnader	653	658
Summa	1 449	1 526

K25. Skulder till kreditinstitut

Mn euro	31 dec 2016	31 dec 2015
Centralbanker	10 006	12 243
Banker	14 454	20 187
Övriga kreditinstitut	13 676	11 779
Summa	38 136	44 209

K26. In- och upplåning från allmänheten

Mn euro	31 dec 2016	31 dec 2015
Inlåning ¹	170 030	179 630
Återköpsavtal	3 998	9 419
Summa	174 028	189 049

1) Inlåning avseende individuellt pensionssparande (IPS) ingår också.

K27. Skulder till försäkringstagare

Mn euro	31 dec 2016	31 dec 2015
Försäkringstekniska avsättningar, traditionell livförsäkring	19 124	19 081
- varav garanterade avsättningar	19 023	18 989
- varav icke garanterade avsättningar	101	92
Fond för kollektivt utfördelad bonus	3 606	3 229
Försäkringstekniska avsättningar, fondförsäkring	14 240	12 236
- varav garanterade avsättningar	0	0
- varav icke garanterade avsättningar	14 240	12 236
Avsättningar för ersättningskrav	460	395
Avsättningar för sjuk- och olycksfallsförsäkring	252	249
Summa försäkringsavtal	37 682	35 190
Finansiella avtal	3 528	3 517
- varav garanterade avsättningar	3 528	3 517
- varav icke garanterade avsättningar	–	–
Summa	41 210	38 707

Skulder till försäkringstagare är förpliktade och relateras till försäkringsavtal. Dessa avtal har delats upp på avtal med försäkringsrisk och avtal utan försäkringsrisk. Den sistnämnda är ett rent finansiellt avtal.

Försäkringsavtal omfattar avsättningar avseende livförsäkringsverksamheten liksom andra försäkringsrelaterade poster.

Livförsäkringsavtal värderas och redovisas i enlighet med IFRS 4, vilket innebär att värderings- och redovisningsprinciperna under tidigare regelverk har fortsatt gälla resulterande i icke enhetliga redovisningsprinciper på konsoliderad nivå. Varje dotterföretag, verksamt på nordisk och europeisk marknad, värderar och redovisar sina försäkringsavtal enligt lokala redovisningsprinciper.

31 dec 2016, Mn euro	Försäkrings- tekniska avsättningar, traditionell livförsäkring	Finansiella avtal	Fond för kollektivt utfördelad bonus	Försäkrings- tekniska avsättningar, fond- försäkring	Avsättningar för ersätt- ningskrav	Avsättningar för sjuk- och olycksfalls- försäkring	Summa
Avsättningar/utfördelad bonus vid årets början	19 081	3 229	12 236	395	249	3 517	38 707
Bruttopremieinkomst	681	–	2 265	–	–	147	3 093
Överföringar	–152	–	111	–	–	0	–41
Tillägg för ränta/kapitalavkastning	415	–	386	–	–	119	920
Försäkringsersättningar	–1 368	–	–1 081	63	3	–282	–2 665
Intäktsförd ersättning, inklusive tillägg för bonus	–96	–	–90	–	–	–31	–217
Förändring för avsättning/kollektivt utfördelad bonus	–152	404	–242	–	–2	0	8
Övrigt	406	–	611	–	–	120	1 137
Omräkningsdifferenser	309	–27	44	2	2	–62	268
Avsättningar/utfördelad bonus vid årets slut	19 124	3 606	14 240	460	252	3 528	41 210
Avsättningar hänförliga till bonussystem/avtal med diskretionär del:	95%					75%	

K27. Skulder till försäkringstagare, forts.

31 dec 2015, Mn euro	Försäkrings- tekniska avsättningar, traditionell livförsäkring	Finansiella avtal	Fond för kollektivt utfördelad bonus	Försäkrings- tekniska avsättningar, fond- försäkring	Avsättningar för ersätt- ningskrav	Avsättningar för sjuk- och olycksfalls- försäkring	Summa
Avsättningar/ utfördelad bonus vid årets början	19 705	2 977	11 026	387	253	3 683	38 031
Bruttopremieinkomst	784	–	2 125	–	–	116	3 025
Överföringar	–499	–	354	–	–	–	–145
Tillägg för ränta/kapitalavkastning	421	–	225	–	–	38	684
Försäkringsersättningar	–1 618	–	–1 041	12	–6	–293	–2 946
Intäktsförd ersättning, inklusive tillägg för bonus	–102	–	–90	–	–	–25	–217
Förändring för avsättning/kollektivt utfördelad bonus	95	246	–333	–	4	–	12
Övrigt	605	–	1	–	–	–66	540
Omräkningsdifferenser	–310	6	–31	–4	–2	64	–277
Avsättningar/utfördelad bonus vid årets slut	19 081	3 229	12 236	395	249	3 517	38 707
Avsättningar hänförliga till bonussystem/avtal med diskretionär del:	95%					75%	

Försäkringsrisker

Försäkringsrisker beskrivs i avsnittet "Riskhantering" i Förvaltningsberättelsen. Ytterligare kvantitativ information redovisas nedan.

Livförsäkringsrisk och marknadsrisk i livförsäkringsrörelsen

Mn euro	31 dec 2016		31 dec 2015	
	Effekt på försäkrings- tagare ¹	Effekt på Nordeas eget kapital ²	Effekt på försäkrings- tagare ¹	Effekt på Nordeas eget kapital ²
Känslighetsanalys				
Mortalitet – ökad livslängd med 1 år	28,0	–21,5	27,8	–21,4
Mortalitet – minskad livslängd med 1 år	–5,8	4,5	–6,5	5,0
Invaliditet – ökning 10 procent	12,3	–9,5	13,8	–10,6
Invaliditet – minskning 10 procent	–8,5	6,5	–9,2	7,1
Ränteuppgång 50 punkter	–713,3	–3,2	–620,7	0,3
Räntenedgång 50 punkter	701,6	2,7	676,4	–0,5
Nedgång samtliga aktiekurser 12 procent	–1 274,5	–2,6	–983,6	–2,8
Nedgång fastighetsvärden 8 procent	–204,6	–1,1	–228,8	–1,5
Motparter – förlust 8 procent	–7,5	0,0	–24,9	–0,2

1) + (plus) indikerar att skulder till försäkringstagare ökar.

2) – (minus) indikerar att eget kapital minskar.

Skulder till försäkringstagare uppdelat på garantinivåer (försäkringsteknisk ränta)

31 dec 2016, Mn euro	Inga	0%	0–2%	2–3%	3–4%	över 4%	Summa skulder
Försäkringstekniska avsättningar	14 341	2 373	8 966	3 518	4 041	3 653	36 892
31 dec 2015, Mn euro	Inga	0%	0–2%	2–3%	3–4%	över 4%	Summa skulder
Försäkringstekniska avsättningar	12 328	2 340	7 666	4 820	3 996	3 684	34 834

K27. Skulder till försäkringstagare, forts.

Riskprofiler på försäkring

Produkt	Risktyper	Väsentlig effekt
Traditionell	Mortalitet	Ja
	Invaliditet	Ja
	Avkastningsgarantier	Ja
Fondförsäkring	Mortalitet	Ja
	Invaliditet	Ja
	Avkastningsgarantier	Nej
Sjuk- och olycksfallsförsäkringar	Mortalitet	Nej
	Invaliditet	Ja
	Avkastningsgarantier	Nej
Finansiella avtal	Mortalitet	Nej
	Invaliditet	Nej
	Avkastningsgarantier	Ja

K28. Emitterade värdepapper

Mn euro	31 dec 2016	31 dec 2015
Bankcertifikat	19 089	26 018
Företagscertifikat	17 805	23 243
Säkerställda obligationer	109 477	106 746
Övriga obligationer	45 319	45 860
Övriga	60	70
Summa	191 750	201 937

K29. Övriga skulder

Mn euro	31 dec 2016	31 dec 2015
Fondlikvidskulder	2 127	1 108
Sålda ej innehavda värdepapper	8 024	8 824
Leverantörsskulder	195	168
Erhållna marginalsäkerheter	9 697	11 141
Övriga	4 370	4 504
Summa	24 413	25 745

K30. Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter

Mn euro	31 dec 2016	31 dec 2015
Upplupna kostnadsräntor	7	20
Övriga upplupna kostnader	1 468	1 464
Förutbetalda intäkter	283	321
Summa	1 758	1 805

K31. Avsättningar

Mn euro	31 dec 2016	31 dec 2015
Omstruktureringskostnader	223	333
Garantier/åtaganden	71	65
Övriga	12	17
Summa	306	415

Avsättningar för omstruktureringskostnader har utnyttjats med 78 mn euro under 2016. Merparten av den återstående omstruktureringsreserven redovisades under fjärdre kvartalet förra året, och avser transformeringen till en fullt ut digital bank. Reserven förväntas till stor del bli utnyttjad under 2017. Som för alla reserver finns en osäkerhet kring timing och belopp, men denna osäkerhet förväntas minska allt eftersom planen exekveras.

Nedskrivningar av individuellt värderade garantier och andra åtaganden uppgick till 71 mn euro.

Avsättningar för andra avsättningar 12 mn euro (5 mn euro väntas regleras under 2017).

Mn euro	Omstruk- turerings- kostnader	Garantier/ åtaganden	Övriga	Summa
Vid årets början	333	65	17	415
Nya avsättningar	1	96	7	104
Utnyttjat	-78	-9	-6	-93
Återfört	-30	-80	-4	-114
Omklassificeringar	-1	-	-2	-3
Omräkningsdifferenser	-2	-1	0	-3
Vid årets slut	223	71	12	306

K32. Pensionsförpliktelser

Mn euro	31 dec 2016	31 dec 2015
Pensionstillgångar	306	377
Pensionsförpliktelser	302	329
Nettoskuld (-)/tillgång (+)	4	48

Nordea har både avgiftsbestämda och förmånsbestämda pensionsplaner. IAS 19 säkerställer att pensionsförpliktelserna, minskat med värdet av de förvaltningstillgångar som täcker dessa förpliktelser, redovisas i koncernens balansräkning. De större pensionsplanerna i respektive land är fonderade planer som täcks av tillgångar i pensionskassor/pensionsstiftelser.

Pensionsplanerna är uppbyggda i enlighet med nationella lagar och bestämmelser, nationell praxis och, i tillämpliga fall, kollektivavtal. Nordeas största förmånsbestämda pensionsplaner i Sverige, Norge och Finland grundas alla på slutlön och tjänsteår och ger pensionsförmåner utöver lagstadgade system. Samtliga förmånsbestämda planer är finansierade av arbetsgivaren och stängda för nya deltagare. Dessa erbjuds istället avgiftsbestämda pensionsplaner. De förmånsbestämda planerna i Sverige erbjuds huvudsakligen i enlighet med kollektivavtal och följer bestämmelserna i Tryggandelagen. Förvaltningstillgångarna förvaltas i en fristående pensionsstiftelse. De förmånsbestämda planerna i Norge erbjuds i enlighet med Nordeas tjänstepensionsplan för Norge och följer Foretakspensjonsloven (norsk tjänstepensionslag). Även i Norge förvaltas förvaltningstillgångarna i en fristående pensionskassa. I Finland erbjuder Nordea extra pensionsförmåner utöver det lagstadgade systemet i enlighet med Nordeas tjänstepensionsplan för Finland, och den följer bestämmelserna i lagen om pension för arbetstagare. Förvaltningstillgångarna förvaltas normalt i en fristående pensionsstiftelse. Lägsta fonderingskrav varierar för olika planer, men när kraven baseras på kollektivavtal eller interna riktlinjer gäller normalt att pensionsförpliktelserna, beräknade enligt nationella krav, ska vara helt täckta av förvaltningstillgångar eller av nationellt reglerade fonderingskrav/kapitalkrav. Vissa pensionsplaner omfattas inte av fonderingskrav och är vanligtvis ofonderade. Varje kvartal görs beräkningar för att säkerställa rätt nivå på framtida tillskott.

Förmånsbestämda planer kan påverka Nordea via förändringar i nuvärdet av nettoförpliktelserna och/eller förändringar i marknadsvärdet på förvaltningstillgångarna. Förändringar i förpliktelserna drivs huvudsakligen av förändrade antaganden gällande diskonteringsränta (räntor och kreditspreadar), löneökningar, personalomsättning och livslängd, samt relevanta erfarenhetsbaserade justeringar där faktiskt utfall avviker från antaganden. Tillgångarna investeras i diversifierade portföljer enligt nedan, med innehav i obligationer som begränsar ränterisken i förpliktelserna och en rimlig andel reelltillgångar (inflationsskyddade) för att minska den långsiktiga inflationsrisken i skulderna.

Till följd av vissa ändringar i den norska lagen om social- och pensionsförsäkring som nyligen trädde i kraft beslöt Nordea den 25 oktober att ändra pensionsavtalet med alla medarbetare i Norge födda 1958 eller senare från en förmånsbestämd pensionsplan till en avgiftsbestämd pensionsplan. Då antagandet om framtida löneökningar tagits bort, leder förändringen till en minskad pensionsförpliktelse. Detta medförde en engångsvinst 2016 om 86 mn euro, inklusive sociala avgifter.

Pensionsberäkningar och antaganden enligt IAS 19

Beräkningar för större planer utförs av externa aktuarier och baseras på olika aktuariella antaganden.

Antaganden¹

	Sve	Nor	Fin	Dan
2016				
Diskonteringsränta ²	2,67%	2,75%	1,50%	1,92%
Löneökning	2,25%	2,75%	1,75%	2,25%
Inflation	1,25%	1,75%	1,25%	1,25%
Dödlighet	DUS14	GAP07/I73	Gompertz	FSA
2015				
Diskonteringsränta ²	3,07%	2,89%	2,14%	2,67%
Löneökning	2,25%	2,75%	1,75%	2,25%
Inflation	1,25%	1,75%	1,25%	1,25%
Dödlighet	DUS06	GAP07/I73	Gompertz	FSA

1) Antagandena som anges för 2016 har en inverkan på skuldberäkningen vid slutet av 2016, medan antagandena som anges för 2015 används för beräkning av pensionskostnaden 2016.

2) Mer information om diskonteringsränta finns i not K1 "Redovisningsprinciper", avsnitt 23. Känsligheten för förändringar i diskonteringsräntan anges nedan.

Känsligheter - inverkan på pensionsförpliktelse

%	Sve	Nor	Fin	Dan
Diskonteringsränta - ökning 50 pkt	-7,7%	-6,8%	-6,9%	-5,1%
Diskonteringsränta - minskning 50 pkt	8,9%	7,6%	7,7%	5,5%
Löneökning - ökning 50 pkt	3,0%	2,3%	0,4%	5,0%
Löneökning - minskning 50 pkt	-2,1%	-2,2%	-0,3%	-4,6%
Inflation - ökning 50 pkt	7,6%	6,3%	4,7%	-
Inflation - minskning 50 pkt	-6,7%	-5,7%	-4,3%	-
Dödlighet - ökning 1 år	3,4%	3,3%	4,1%	5,1%
Dödlighet - minskning 1 år	-3,3%	-3,3%	-4,1%	-5,0%

Känslighetsanalysen utförs genom att ett aktuariellt antagande ändras medan de andra antagandena hålls oförändrade. Detta är en förenklad princip då de aktuariella antagandena vanligtvis är korrelerade. Dock möjliggör den att man kan isolera en effekt från en annan. Metoden som används för att beräkna effekten på pensionsförpliktelserna är densamma som den som används för beräkning av den redovisade pensionsförpliktelserna. Jämfört med årsredovisningen 2015 har det inte gjorts några förändringar i metoden för beräkning av känsligheterna.

Då alla pensioner i Danmark är löneindexerade har inflationen ingen inverkan på pensionsförpliktelserna i Danmark.

K32. Pensionsförpliktelser, forts.**Nettoskuld/tillgång**

Mn euro	Sve 2016	Nor 2016	Fin 2016	Dan 2016	Summa 2016	Summa 2015
Pensionsförpliktelser	1 524	869	938	103	3 434	3 271
Förvaltningstillgångar	1 591	703	1 013	131	3 438	3 319
Nettoskuld(-)/tillgång (+)	67	-166	75	28	4	48
- varav pensionsskulder	126	166	6	4	302	329
- varav pensionstillgångar	193	–	81	32	306	377

Förändringar i förpliktelserna

2016, Mn euro	Sve	Nor	Fin	Dan	Summa
Ingående balans	1 421	843	907	100	3,271
Kostnader avseende tjänstgöring under innevarande år	23	16	3	–	42
Räntekostnader	43	24	19	3	89
Utbetalda pensioner	-71	-35	-43	-6	-155
Kostnader avseende tjänstgöring tidigare år samt regleringar ¹	3	-84	-2	–	-83
Omvärdering från förändringar i demografiska antaganden	54	–	–	–	54
Omvärdering från förändringar i finansiella antaganden	93	41	87	-7	228
Omvärdering från erfarenhetsbaserade justeringar	1	15	-12	-1	3
Omräkningsdifferenser	-56	48	-21	0	-29
Förändring av avsättning för särskild löneskatt och socialförsäkringsavgifter ²	13	1	–	–	14
Utgående balans	1 524	869	938	103	3 434
- varav hänförlig till aktiva deltagare	27%	35%	14%	–	25%

1) Inkluderar vinsten i Norge från förändring i pensionavtalet.

2) Avser förändring i avsättning för särskild löneskatt och socialförsäkringsavgifter i Sverige och Norge.

2015, Mn euro	Sve	Nor	Fin	Dan	Summa
Ingående balans	1 663	968	985	111	3 727
Kostnader avseende tjänstgöring under innevarande år	29	20	3	0	52
Räntekostnader	40	24	21	2	87
Utbetalda pensioner	-73	-29	-42	-5	-149
Kostnader avseende tjänstgöring tidigare år samt regleringar	-18	16	1	–	-1
Omvärdering från förändringar i demografiska antaganden	–	–	-31	–	-31
Omvärdering från förändringar i finansiella antaganden	-204	-63	-26	-5	-298
Omvärdering från erfarenhetsbaserade justeringar	7	-23	-12	-3	-31
Omräkningsdifferenser	35	-55	8	0	-12
Förändring av avsättning för särskild löneskatt och socialförsäkringsavgifter ¹	-58	-15	–	–	-73
Utgående balans	1 421	843	907	100	3 271
- varav hänförlig till aktiva deltagare	32%	43%	11%	–	28%

1) Avser förändring i avsättning för särskild löneskatt och socialförsäkringsavgifter i Sverige och Norge.

Förpliktelsernas genomsnittliga löptid är 16 (15) år i Sverige, 15 (15) år i Norge, 13 (14) år i Finland och 11 (10) år i Danmark, baserat på diskonterade kassaflöden. Det faktum att alla förmånsbestämda pensionsplaner är stängda för nya deltagare och att det inte är några aktiva deltagare i Danmark, och till viss del även i Finland, ger en lägre duration.

K32. Pensionsförpliktelser, forts.

Förändringar i förvaltningstillgångarnas verkliga värde

2016, Mn euro	Sve	Nor	Fin	Dan	Summa
Ingående balans	1 554	644	992	129	3 319
Ränteintäkter (beräknade med diskonteringsräntan)	46	19	21	3	89
Utbetalda pensioner	–	–17	–43	–6	–66
Regleringar	–	–10	–	–	–10
Tillskott av arbetsgivare	6	24	3	–	33
Omvärdering (faktiskt avkastning minus ränteintäkter)	44	7	63	5	119
Omräkningsdifferenser	–59	36	–23	0	–46
Utgående balans	1 591	703	1 013	131	3 438

2015, Mn euro	Sve	Nor	Fin	Dan	Summa
Ingående balans	1 497	636	972	124	3 229
Ränteintäkter (beräknade med diskonteringsräntan)	37	17	20	2	76
Utbetalda pensioner	–	–17	–42	–7	–66
Regleringar	–16	–	2	–	–14
Tillskott av arbetsgivare	0	26	–1	6	31
Omvärdering (faktiskt avkastning minus ränteintäkter)	2	22	33	2	59
Omräkningsdifferenser	34	–40	8	2	4
Utgående balans	1 554	644	992	129	3 319

Tillgångsfördelning

Under 2016 blev avkastningen på tillgångarna sammantaget 6,3 procent (4,2 procent). Kapitalavkastningen härrörde från en positiv utveckling i samtliga tillgångsklasser. Vid årets slut utgjorde aktieinnehaven 27 procent (27 procent) av tillgång-

arna i Nordeas pensionskassor/pensionsstiftelser.

Koncernen räknar med att betala 32 mn euro till sina förmånsbestämda pensionsplaner under 2017.

Tillgångsfördelning i fonderade planer

%	Sve 2016	Nor 2016	Fin 2016	Dan 2016	Summa 2016	Summa 2015
Obligationer	70%	55%	59%	84%	64%	63%
- statsobligationer	37%	37%	40%	40%	38%	38%
- säkerställda obligationer	16%	6%	–	44%	10%	15%
- företagsobligationer	15%	10%	19%	–	15%	10%
- utställda av Nordea	2%	2%	–	–	1%	–
- med publicerade prisnoteringar på en aktiv marknad	70%	55%	59%	84%	64%	63%
Aktier	28%	28%	25%	12%	27%	27%
- inhemska	7%	6%	7%	12%	7%	7%
- europeiska	7%	9%	7%	–	7%	8%
- amerikanska	8%	8%	7%	–	8%	7%
- tillväxtmarknader	5%	5%	4%	–	5%	5%
- Nordeaaktier	1%	–	0%	–	0%	–
- med publicerade prisnoteringar på en aktiv marknad	28%	28%	25%	12%	27%	27%
Fastigheter¹	–	15%	12%	–	6%	6%
- nyttjade av Nordea	–	–	4%	–	1%	1%
Likvida medel	2%	2%	4%	4%	3%	4%

1) Fastigheternas geografiska läge är kopplat till pensionsplanerna i respektive land.

K32. Pensionsförpliktelser, forts.

Kostnader för förmånsbestämda pensionsplaner

Årets pensionskostnad, netto, hänförlig till förmånsbestämda pensionsplaner, uppgick i koncernens resultaträkning (inkluderad i personalkostnader) till –31 mn euro (90 mn euro). Totala pensionskostnader utgörs av kostnader för förmåns-

bestämda pensioner liksom kostnader hänförliga till avgiftsbestämda pensioner (se specifikation i not K7 "Personal-kostnader").

Redovisat i resultaträkningen

2016, Mn euro	Sve	Nor	Fin	Dan	Summa
Kostnader avseende tjänstgöring under innevarande år	23	16	3	–	42
Räntenetto	–3	5	–2	0	0
Kostnader avseende tjänstgöring tidigare år samt regleringar ¹	3	–74	–2	–	–73
Särskild löneskatt och socialförsäkringsavgifter ²	7	–7	–	–	0
Kostnad för förmånsbestämda pensionsplaner (kostnader+/intäkter-)	30	–60	–1	0	–31

1) Kostnader avseende tjänstgöring tidigare år inkluderar vinsten i Norge från förändring i pensionsavtalet.

2) Kostnader hänförliga till särskild löneskatt i Sverige och socialförsäkringsavgifter i Norge.

2015, Mn euro	Sve	Nor	Fin	Dan	Summa
Kostnader avseende tjänstgöring under innevarande år	29	20	3	0	52
Räntenetto	3	7	1	0	11
Kostnader avseende tjänstgöring tidigare år samt regleringar ¹	–2	16	–1	–	13
Särskild löneskatt och socialförsäkringsavgifter ²	8	6	–	–	14
Kostnad för förmånsbestämda pensionsplaner (kostnader+/intäkter-)	38	49	3	0	90

1) Kostnader avseende tjänstgöring tidigare år avser främst ersättningar vid uppsägning i samband med omstruktureringsaktiviteter som infördes under det fjärde kvartalet.

2) Kostnader hänförliga till särskild löneskatt i Sverige och socialförsäkringsavgifter i Norge.

Jämfört med pensionskostnaden 2015, exkluderat kostnad avseende tjänstgöring tidigare år inklusive relaterad särskild löneskatt och socialförsäkringsavgift, har kostnaden för för-

månsbestämda pensionsplaner minskat under 2016 med anledning av förändrade aktuariella antaganden i slutet av 2015.

Redovisat i övrigt totalresultat

2016, Mn euro	Sve	Nor	Fin	Dan	Summa
Omvärdering från förändringar i demografiska antaganden	54	–	–	–	54
Omvärdering från förändringar i finansiella antaganden	93	41	87	7	228
Omvärdering från erfarenhetsbaserade justeringar	1	15	–12	–1	3
Omvärdering av förvaltningstillgångar (faktisk avkastning minus ränteintäkter)	–44	–7	–63	–5	–119
Särskild löneskatt/socialförsäkringsavgifter ¹	25	14	–	–	39
Kostnad för förmånsbestämda pensionsplaner (kostnader+/intäkter-)	129	63	12	1	205

1) Kostnader hänförliga till särskild löneskatt i Sverige och socialförsäkringsavgifter i Norge. Inkluderar effekt från förändrat antagande om socialförsäkringsavgifter i Norge, vilket har ökat från 14,1 % till 19,1 % under 2016.

2015, Mn euro	Sve	Nor	Fin	Dan	Summa
Omvärdering från förändringar i demografiska antaganden	–	–	–31	–	–31
Omvärdering från förändringar i finansiella antaganden	–204	–63	–26	–5	–298
Omvärdering från erfarenhetsbaserade justeringar	7	–23	–12	–3	–31
Omvärdering av förvaltningstillgångar (faktisk avkastning minus ränteintäkter)	–2	–22	–33	–2	–59
Särskild löneskatt/socialförsäkringsavgifter ¹	–48	–16	–	–	–64
Kostnad för förmånsbestämda pensionsplaner (kostnader+/intäkter-)	–247	–124	–102	–10	–483

1) Kostnader hänförliga till särskild löneskatt i Sverige och socialförsäkringsavgifter i Norge.

K32. Pensionsförpliktelser, forts.

Planer som omfattar flera arbetsgivare

2010 beslutade norska parlamentet att revidera AFP (Avtale-festet Pensjon) i Norge från 2011. Förändringen gav upphov till en ny förmånsbestämd pensionsplan som omfattar flera arbetsgivare. Då Nordeas andel av skulderna och pensionskostnaderna i planen inte är tillgängliga från Fellesordningen (administratören) kan inte planen beräknas som en förmånsbestämd plan. Det innebär att den nya AFP-planen måste redovisas som en avgiftsbestämd plan i enlighet med IAS 19. Information om över- eller undervärden i planen finns inte tillgänglig.

Den nya AFP-planen ger berörda medarbetare ett livslångt tillägg till den normala pensionen från 62 års ålder. Enligt den nya planen har medarbetarna också rätt att fortsätta arbeta samtidigt som de erhåller AFP, utan att detta påverkar deras pensionsrätter. Planen bygger på ett trepartssamarbete mellan arbetsgivarorganisationer, arbetstagarorganisationer och norska staten. Staten täcker en tredjedel av pensionskostnaderna i AFP-planen, medan medlemsföretagen gemensamt täcker de återstående två tredjedelarna. Den premie som medlemsföretagen betalar till planen fastställs så att den täcker aktuella pensionskostnader och samtidigt bidrar till att bygga upp en pensionsfond. Syftet med pensionsfonden är att säkerställa förmågan att täcka förväntade framtida pensionsförpliktelser.

Premien för 2016 var 2,5 procent av de anställdas löner mellan 1 och 7,1 gånger det genomsnittliga basbeloppet enligt den norska lagen om folketrygd. Premien baseras på genomsnittliga löner och basbelopp från föregående år. Anställda över 61 år omfattas inte. För 2016 uppgick betalda premier till 4 mn euro. Betalningarna till planen omfattade 2 737 medarbetare. Premien för 2017 kommer att uppgå till 2,5 procent av de anställdas löner mellan 1 och 7,1 gånger det genomsnittliga basbeloppet enligt den norska lagen om folketrygd. Premierna för 2017 förväntas uppgå till 4 mn euro.

De anställda som uppfyller kraven för AFP är garanterade AFP-betalningar, oavsett arbetsgivarens betalningsförmåga. Detta innebär att de deltagande arbetsgivarna har gemensamt ansvar för två tredjedelar av pensionerna till de arbetstagarare som vid var tidpunkt uppfyller kraven för AFP. Eventuellt underskott eller överskott vid avvecklingen av planen eller företags utträde ur planen har inte någon inverkan på Nordea.

Nyckelpersoner i ledande positioner

Koncernens samlade pensionsförpliktelser gällande nyckelpersoner i ledande positioner uppgick vid årets slut till 10 mn euro (15 mn euro). Dessa åtaganden täcks till stor del av förvaltningsstillgångar. Kostnaderna för förmånsbestämda pensioner (kostnader avseende tjänstgöring innevarande år, kostnader avseende tjänstgöring tidigare år samt regleringar, definierade i IAS 19) gällande nyckelpersoner i ledande positioner uppgick 2016 till 2 mn euro (0 mn euro). Utförlig information om nyckelpersoner i ledande positioner återfinns i not K7 "Personalkostnader".

K33. Efterställda skulder

Mn euro	31 dec 2016	31 dec 2015
Daterade förlagslån	6 997	5 940
Odaterade förlagslån	272	262
Hybridkapitallån	3 190	2 998
Summa	10 459	9 200

Förlagslån är efterställda i förhållande till övriga skulder. Daterade förlagslån berättigar innehavaren till betalning före innehavare av odaterade förlagslån och hybridkapitallån. Inom respektive grupp gäller lånen med lika rätt.

K34. För egna skulder ställda säkerheter

Mn euro	31 dec 2016	31 dec 2015
För egna skulder ställda säkerheter		
Värdepapper m m ¹	16 416	17 628
Utlåning till allmänheten	138 613	134 520
Övriga ställda säkerheter	34 412	32 647
Summa	189 441	184 795
Ovanstående säkerheter avser följande skulder		
Skulder till kreditinstitut	5 822	8 178
In- och upplåning från allmänheten	7 047	6 711
Derivat	13 928	13 773
Emitterade värdepapper	108 717	106 178
Övriga skulder	22 436	22 267
Summa	157 950	157 107

1) Avser endast värdepapper som är redovisade i balansräkningen. Inlånade värdepapper och värdepapper förvärvade med återköpsklausuler redovisas ej i balansräkningen och ingår därmed inte i siffrorna. Upplysningar om sådana transaktioner finns i not K43 "Överförda tillgångar och erhållna säkerheter".

För egna skulder ställda säkerheter omfattar värdepapper som har pantsatts i samband med återköpsavtal och värdepapperslån. Transaktionerna genomförs enligt standardavtal som används av parterna på den finansiella marknaden. Motparter i dessa transaktioner är kreditinstitut och allmänheten. Transaktionerna är huvudsakligen kortfristiga med en löptid på mindre än tre månader.

Värdepapper i försäkringsverksamheten har ställts som säkerhet för motsvarande skulder till försäkringstagare. Utlåning till allmänheten har ställts som säkerhet för emitterade säkerställda obligationer och bostadsobligationer i enlighet med lokala lagar och regler. I händelse av bolagets obestånd har innehavarna av obligationerna förmånsrätt i de tillgångar som är registrerade som säkerhetsmassa.

Resterande del av övriga ställda säkerheter avser ett bankcertifikat som pantsatts av Nordea i enlighet med myndighetskrav.

K35. Övriga ställda säkerheter

Övriga ställda säkerheter avser huvudsakligen värdepapper, däribland räntebärande värdepapper pantsatta för betalningsreglering gentemot centralbanker och clearinginstitut. Värdet på dessa uppgick till 8 310 mn euro (9 019 mn euro). Enligt villkoren krävs dagliga säkerheter som avser intradagslikviditeten. Ställda säkerheter för andra poster än bolagets egna skulder, till exempel för tredje mans räkning eller för bolagets egna eventualförpliktelser, redovisas också under denna post.

K36. Eventualförpliktelser

Mn euro	31 dec 2016	31 dec 2015
Garantier		
- Kreditgarantier	5 018	5 865
- Övriga garantier	16 016	14 791
Remburer	1 937	1 805
Övriga eventualförpliktelser	118	108
Summa	23 089	22 569

Inom ramen för den normala affärsverksamheten utfärdar Nordea olika former av garantier till förmån för Nordeas kunder. Kreditgarantier ges till kunder för att garantera åtaganden i andra kredit- och pensionsinstitut. Övriga garantier utgörs främst av kommersiella garantier såsom anbudsgarantier, garantier avseende förskottsbetalningar, garantier under ansvarstiden och exportrelaterade garantier. Eventualförpliktelser omfattar också outnyttjade oåterkalleliga importremburer och bekräftade exportremburer. Dessa transaktioner ingår i Nordeas tjänster och är till stöd för bankens kunder. Garantier och remburer är poster utanför balansräkningen, såvida det inte föreligger behov av reservering för att täcka en sannolik kreditförlust som uppstår på grund av att bedömningen är att gottgörelse ej kommer att erhållas. I tabellen ovan inkluderas alla garantier, även sådana där sannolikheten för ett utflöde av resurser är ytterst liten.

Nordea Bank AB (publ) har gentemot vissa personer åtagit sig att under vissa förutsättningar svara för eventuell betalningsskyldighet som har uppkommit mot dem i deras egenkap av verkställande direktörer eller styrelseledamöter i dotterbolag till Nordea Bank AB (publ).

En begränsad andel av de anställda har rätt till avgångsvederlag om de avskedas före deras normala pensionsålder. För ytterligare upplysningar, se not K7 "Personalkostnader".

Twister

Inom ramen för den normala affärsverksamheten är Nordea föremål för ett antal krav i civilrättsliga stämningar och tvister, varav de flesta rör relativt begränsade belopp. Ingen av de pågående tvisterna bedöms för närvarande komma att medföra någon väsentlig negativ effekt på Nordea eller dess finansiella ställning.

K37. Åtaganden

Mn euro	31 dec 2016	31 dec 2015
Outnyttjad räkningskredit	30 703	37 961
Kreditlöften	47 302	36 718
Åtagande om framtida betalningar	1 107	956
Övriga åtaganden	322	2 367
Summa	79 434	78 002

Omvända återköpsavtal redovisas i balansräkningen på likviddagen. Nordea har per 31 december 2016 tecknat omvända återköpsavtal som ännu inte har likvidavräknats och som därmed inte redovisas i balansräkningen. På likviddagen kommer dessa omvända återköpsavtal till största delen ersätta existerande omvända återköpsavtal som ännu inte bokats bort från balansräkningen per 31 december 2016. Nettoeffekten i balansräkningen är begränsad. Dessa instrument har inte redovisats som åtaganden.

För ytterligare information, se not K1 "Redovisningsprinciper", avsnitt 25 om kreditåtaganden, om derivatinstrument not K18 "Derivatinstrument och säkringsredovisning", not K43 "Överförda tillgångar och erhållna säkerheter" om omvända repor.

K38. Kapiteltäckning

Kapiteltäckning är ett mått på den finansiella styrkan i en bank, och uttrycks vanligen som förhållandet mellan kapital och tillgångar. Det finns en internationell kapiteltäckningsstandard (Basel III) som tagits fram av Baselkommittén för banktillsyn. Inom EU anges kapiteltäckningskraven i kapiteltäckningsdirektivet (CRD IV) och kapiteltäckningsförordningen (CRR).

CRD IV/CRR ställer krav på mer kapital av högre kvalitet, bättre risktäckning, införande av en skuldsättningskvot som komplement till det riskbaserade kravet, åtgärder för att bygga upp kapitalreserver som kan användas under tider av finansiell stress, samt införande av likviditetsstandarder. CRD IV införlivades under 2014 i nationell lagstiftning i samtliga EU-länder, medan förordningen trädde i kraft i samma länder den 1 januari 2014.

Basel III-reglerna utgår från tre pelare:

- **Pelare I** – krav på beräkning av riskexponeringsbelopp och kapital
- **Pelare II** – regler för tillsynsprocessen, bland annat den interna kapitalutvärderingen
- **Pelare III** – regler för upplysningar om risk. Och kapitalhantering, bland annat kapiteltäckning

Nordea genomför regelbundet en så kallad intern kapitalutvärdering (IKU). Syftet är att granska koncernens hantering, begränsning och mätning av väsentliga risker för att bedöma om kapitaliseringen är tillräcklig och fastställa ett internt kapitalkrav som avspeglar institutets risker.

IKU är en kontinuerlig process som ökar medvetenheten om kapitalkrav och exponeringar för väsentliga risker i hela organisationen, på både affärsområdes- och företagsnivå. Stresstester är ett viktigt redskap för riskmedvetenhet. Här prövas regelbundet kapital och risk över hela koncernen eller, på ad hoc-basis, i specifika områden eller segment. Processen omfattar en regelbunden dialog med tillsynsmyndigheter, kreditvärderingsinstitut och andra externa intressenter om de tekniker som används för kapitalhantering, mätning och använda begränsningstekniker.

Nordea har alltså ett tillräckligt kapital i förhållande till risknivån och klarar både de interna och externa kraven. Nordea kommer under 2017 att noga följa utvecklingen av de nya kapiteltäckningskraven och ha en öppen dialog med berörda tillsynsmyndigheter.

Upplysningarna i denna not täcker Nordeas företagsgrupp, vilken definieras på sidan 146.

Kapitalbas

Kapitalbas är summan av primärkapital och supplementärt kapital. Primärkapitalet utgörs av både kärnprimärkapital och övrigt primärkapital.

Primärkapital

Primärkapitalet utgörs av kärnprimärkapital och övrigt primärkapital. Kärnprimärkapital är kapital av högsta kvalitet, med bästa förlustabsorberande förmåga, och utgörs huvudsakligen av inbetalt kapital och balanserade vinstmedel. Årets resultat får endast medräknas efter godkännande från Finansinspektionen och efter avdrag av föreslagen utdelning. Till följd av införandet av kapiteltäckningsförordningen (CRR) görs nu avdraget, som enligt tidigare regler gjordes med 50

procent vardera från primärkapital respektive supplementärt kapital, i sin helhet från kärnprimärkapitalet. Med CRR förändras också behandlingen av innehav i företag i den finansiella sektorn och uppskjutna skattefordringar som är beroende av framtida lönsamhet och uppstår till följd av temporära skillnader. Dessa ska nu riskvägas istället för att dras av från primärkapital och supplementärt kapital.

Övrigt primärkapital består av primärkapitaltillskott och överkursfond.

Primärkapitaltillskott

Primärkapitaltillskott utgörs av förlagslån som endast har högre prioritet än aktiekapitalet. CRR anger vilka villkor som måste uppfyllas för att ett förlagslån ska få räknas som primärkapitaltillskott. Förlagslån ska kunna absorbera förluster löpande. Räntebetalningar kan ställas in när som helst genom ett ensidigt beslut av emittenten och kapitalbeloppet skrivs ned om kärnprimärkapitalrelationen hamnar under en fördefinierad nivå. Primärkapitaltillskott får endast återköpas om Finansinspektionen medgett detta och tidigast fem år efter det att ett tillskott emitterats. Primärkapitaltillskott som uppfyller kraven i CRR ingår fullt ut, medan återstående instrument fasas ut enligt övergångsreglerna. Vid utgången av 2016 hade Nordea 3,0 md euro i eviga förlagslån.

Supplementärt kapital

Supplementärt kapital måste vara efterställt bankens inlåning från kunder och skulder till oprioriterade fordringsägare. Det kan inte omfattas av säkerheter eller garantier från emittenten eller närstående och inte innefatta andra arrangemang som juridiskt eller ekonomiskt förbättrar fordringens prioritet i förhållande till inlånade medel från kunder och skulder till oprioriterade fordringsägare.

Supplementärkapitalinstrument

Supplementärkapitalinstrument utgörs av förlagslån. Grundprincipen för förlagslån i kapitalbasen är prioritetsordningen i händelse av fallissemang eller konkurs.

I ett sådant fall skulle förlagslån återbetalas efter övriga skulder, men före skulden till aktieägare. Supplementärkapitalinstrument kan vara daterade eller eviga. Enligt regelverket ingår supplementärkapitalinstrument som uppfyller kraven i CRD IV fullt ut, medan återstående instrument fasas ut enligt övergångsreglerna.

Möjligheten att medräkna utestående lånebelopp i det supplementära kapitalet reduceras om den återstående löptiden är mindre än fem år. Under 2016 emitterade Nordea ett supplementärkapitalinstrument på en summa av 1,0 md euro. Vid utgången av 2016 hade Nordea 6,3 md euro i daterade förlagslån och 0,2 md euro i eviga förlagslån.

Tabellerna nedan visar de huvudsakliga beståndsdelarna i Nordeas utestående kärnprimärkapital, övrigt primärkapital och supplementära kapital.

K38. Kapittäckning, forts.**Tabell A2 Upplysningar om kapitalbas under övergångsperioden**

		(A) Belopp på upplysningsdagen, mn euro	(C) Belopp som omfattas av bestämmelser om behandling som tillämpas före förordning (eu) nr 575/2013 eller föreskri- vet restvärde enligt för- ordning (eu) nr 575/2013
1	Kapitalinstrument och tillhörande överkursfonder	5 130	–
	varav: Aktiekapital	4 050	–
2	Ej utdelade vinstmedel	22 519	–
3	Akkumulerat annat totalresultat (och andra reserver, för att inkludera realiserade vinster och förluster enligt tillämpliga redovisningsstandarder)	–97	–
5	Minoritetsintressen (tillåtet belopp i konsoliderat kärnprimärkapital)	–	–
5a	Delårsresultat netto efter avdrag för förutsebara kostnader och utdelningar som har verifierats av personer som har oberoende ställning	1 381	–
6	Kärnprimärkapital före lagstiftningsjusteringar	28 934	–
Kärnprimärkapital: lagstiftningsjusteringar			
7	Ytterligare värdejusteringar (negativt belopp)	–316	–
8	Immateriella tillgångar (netto efter minskning för tillhörande skatteskulder) (negativt belopp)	–3 435	–
10	Uppskjutna skattefordringar som är beroende av framtida lönsamhet, utom sådana som uppstår till följd av temporära skillnader (netto efter minskning för tillhörande skatteskuld när villkoren i artikel 38,3 är uppfyllda) (negativt belopp)	–	–
11	Reserver i verkligt värde relaterade till vinster eller förluster på kassaflödessäkringar	–37	–
12	Negativa belopp till följd av beräkningen av förväntade förlustbelopp	–212	–
14	Vinster eller förluster på skulder som värderas till verkligt värde och som beror på ändringar av institutets egen kreditstatus	–133	–
15	Förmånsbestämda pensionsplaner (negativt belopp)	–240	–
16	Ett instituts direkta eller indirekta innehav av egna kärnprimärkapitalinstrument (negativt belopp)	–22	–
25	Varav: uppskjutna skattefordringar som uppstår till följd av temporära skillnader	–	–
25b	förutsebara skatter som är relaterade till kärnprimärkapitalposter (negativt belopp)	–	–
26a	Lagstiftningsjusteringar som avser realiserade vinster och förluster i enlighet med artiklarna 467 och 468	–	–
	varav: ... filter för realiserad förlust 1	–	35
	varav: ... filter för realiserad vinst 1	–	256
28	Sammanlagda lagstiftningsjusteringar av kärnprimärkapital	–4 396	–
29	Kärnprimärkapital	24 538	–
Primärkapitaltillskott: instrument			
30	Kapitalinstrument och tillhörande överkursfonder	2 304	–
33	Belopp för kvalificerade poster som avses i artikel 484,4 och tillhörande överkursfonder som omfattas av utfasning från primärkapitaltillskottet	743	–
36	Primärkapitaltillskott före lagstiftningsjusteringar	3 048	–
Primärkapitaltillskott: lagstiftningsjusteringar			
37	Ett instituts direkta eller indirekta innehav av primärkapitaltillskottsinstrument (negativt belopp)	–30	–
41a	Restvärden som dras av från primärkapitaltillskott med avseende på avdrag från kärnprimärkapital under övergångsperioden i enlighet med artikel 472 i förordning (EU) nr 575/2013	–	–
	Varav: underskott	–	–
43	Summa lagstiftningsjusteringar av primärkapitaltillskott	–30	–
44	Primärkapitaltillskott	3 017	–
45	Primärkapital (primärkapital= kärnprimärkapital + primärkapitaltillskott)	27 555	–
Supplementärkapital: instrument och avsättningar			
46	Kapitalinstrument och tillhörande överkursfonder	6 467	–
47	Belopp för kvalificerade poster som avses i artikel 484,5 och tillhörande överkursfonder som omfattas av utfasning från supplementärkapitalet	81	–

K38. Kapitaltäckning, forts.**Tabell A2 Upplysningar om kapitalbas under övergångsperioden, forts.**

		(A) Belopp på upplysningsdagen, mn euro	(C) Belopp som omfattas av bestämmelser om behandling som tillämpades före förordning (eu) nr 575/2013 eller föreskrivet restvärde enligt förordning (eu) nr 575/2013
48	Kvalificerande kapitalbasinstrument som ingår i konsoliderat supplementärkapital (inbegripet minoritetsintressen och primärkapitaltillskottsinstrument som inte tas med i raderna 5 eller 34) som utfärdats av dotterföretag och innehas av tredje part	–	–
49	Varav: instrument som utfärdats av dotterföretag och som omfattas av utfasning	–	–
50	Kreditriskjusteringar	78	–
51	Supplementärkapital före lagstiftningsjusteringar	6 626	–
Supplementärkapital: lagstiftningsjusteringar			
52	Ett instituts direkta eller indirekta innehav av supplementärkapitalinstrument och efterställda lån (negativt belopp)	–72	–
55	Institutets direkta eller indirekta innehav av supplementärkapitalinstrument och efterställda lån i enheter i den finansiella sektorn i vilka institutet har en väsentlig investering (netto efter godtagbara korta positioner) (negativt belopp)	–1 205	–
56a	Restvärden som dras av från supplementärkapital med avseende på avdrag från kärnprimärkapital under övergångsperioden i enlighet med artikel 472 i förordning (EU) nr 575/2013	–	–
	Varav: underskott	–	–
57	Summa lagstiftningsjusteringar av supplementärkapital	–1 277	–
58	Supplementärkapital	5 349	–
59	Totalt kapital (Totalt kapital = primärkapital + supplementärkapital)	32 904	–
60	Totala riskvägda tillgångar	133 157	–
Kapitalrelationer och buffertar			
61	Kärnprimärkapital (som procentandel av det riskvägda exponeringsbeloppet)	18,4%	–
62	Primärkapital (som procentandel av det riskvägda exponeringsbeloppet)	20,7%	–
63	Totalt kapital (som procentandel av det riskvägda exponeringsbeloppet)	24,7%	–
64	Institutsspecifika buffertkrav (krav på kärnprimärkapital i enlighet med artikel 92,1 a plus krav på kapitalkonserveringsbuffert och kontryckisk kapitalbuffert, plus systemriskbuffert, plus buffert för systemviktiga institut (buffert för globala systemviktiga institut eller andra systemviktiga institut) uttryckt som en procentandel av det riskvägda exponeringsbeloppet)	8,0%	–
65	Varav: krav på kapitalkonserveringsbuffert	2,5%	–
66	Varav: krav på kontryckisk kapitalbuffert	0,5%	–
67	Varav: krav på systemriskbuffert	3,0%	–
67a	Varav: buffert för globalt systemviktigt institut eller för annat systemviktigt institut	2,0%	–
68	Kärnprimärkapital tillgängligt att användas som buffert (som procentandel av det riskvägda exponeringsbeloppet)	13,9%	–
Belopp under tröskelvärdena för avdrag (före fastställande av riskvikt)			
72	Direkta eller indirekta innehav i enheter i den finansiella sektorn i vilka institutet inte har någon väsentlig investering (belopp under tröskelvärdet på 10% netto efter godtagbara korta positioner)	362	–
73	Institutets direkta och indirekta innehav av kärnprimärkapitalinstrument i enheter i den finansiella sektorn i vilka institutet har en väsentlig investering (belopp under tröskelvärdet på 10%, netto efter godtagbara korta positioner)	1 027	–
75	Uppskjutna skattefordringar som uppstår till följd av temporära skillnader (belopp under tröskelvärdet på 10%, netto efter minskning för tillhörande skatteskuld när villkoren i artikel 38,3 är uppfyllda)	–	–
Tak som ska tillämpas på inkludering av avsättningar i supplementärkapitalet			
78	Kreditriskjusteringar som inkluderas i supplementärkapitalet med avseende på exponeringar som omfattas av internmetoden (före tillämpningen av taket)	93 958	–
79	Tak för inkludering av kreditriskjusteringar i supplementärkapitalet enligt internmetoden	564	–
Kapitalinstrument som omfattas av utfasningsarrangemang (får endast tillämpas mellan den 1 januari 2013 och den 1 januari 2022)			
82	Nuvarande tak för primärkapitaltillskottsinstrument som omfattas av utfasningsarrangemang	1 182	–
83	Belopp som utesluts från primärkapitaltillskott på grund av tak (överskjutande belopp över taket efter inlösen och förfallodagar)	–	–
84	Nuvarande tak för supplementärkapitalinstrument som omfattas av utfasningsarrangemang	573	–
85	Belopp som utesluts från supplementärkapital på grund av tak (överskjutande belopp över taket efter inlösen och förfallodagar)	–	–

K38. Kapitaltäckning, forts.

Minimikapitalkrav och riskexponeringsbelopp

Mn euro	31 dec 2016		31 dec 2015	
	Minimi- kapitalkrav	Riskexpo- neringsbelopp	Minimi- kapitalkrav	Riskexpo- neringsbelopp
Kreditrisk	8 601	107 512	9 358	116 978
- varav motpartsrisk	759	9 489	761	9 510
IRK-metoden	7 517	93 958	8 297	103 717
- företag	4 977	62 212	5 630	70 371
- avancerade	3 887	48 585	4 497	56 211
- grundläggande	1 090	13 627	1 133	14 160
- institut	572	7 144	682	8 526
- privatkunder	1 755	21 933	1 802	22 520
- med säkerhet i fast egendom	1 001	12 505	1 016	12 702
- övrigt privatkunder	754	9 428	786	9 818
- poster som utgör värdepapperiserade tillgångar	66	828	–	–
- övriga	147	1 841	183	2 300
Schablonmetoden	1 084	13 554	1 061	13 261
- stater eller centralbanker	26	320	40	504
- kommuner eller lokala myndigheter	21	266	19	237
- offentlig sektor	3	39	3	32
- multilaterala utvecklingsbanker	2	32	0	0
- internationella organisationer	–	–	–	–
- institut	40	498	23	282
- företag	173	2 159	169	2 109
- hushåll	258	3 223	251	3 137
- exponeringar med säkerhet i fastighet	229	2 863	231	2 887
- fallerande	9	114	9	119
- förenade med särskilt hög risk	56	701	59	741
- säkerställda obligationer	–	–	–	–
- institut och företag med kortfristigt kreditbetyg	–	–	–	–
- fondföretag	–	–	–	–
- aktier	221	2 760	209	2 617
- övriga	46	579	48	596
Risk hänförlig till kreditvärdighetsjustering	144	1 798	140	1 751
Marknadsrisk	358	4 474	522	6 534
- handelslager, interna modeller	236	2 942	239	2 990
- handelslager, schablonmetoden	74	928	96	1 209
- övrig verksamhet, schablonmetoden	48	604	187	2 335
Operativ risk	1 350	16 873	1 363	17 031
Schablonmetoden	1 350	16 873	1 363	17 031
Ytterligare riskexponeringsbelopp enligt Artikel 3 CRR	200	2 500	80	1 000
Delsumma	10 653	133 157	11 463	143 294
Justering för Basel I-golv				
Ytterligare kapitalkrav enligt Basel I-golv	6 612	82 655	6 283	78 533
Summa	17 265	215 812	17 746	221 827

Bruttosoliditetsgraden

	31 dec 2016	31 dec 2015
Primärkapital, definition inklusive övergångsregler, mn euro ¹	27 555	26 516
Totalt exponeringsmått, mn euro	555 688	576 317
Bruttosoliditetsgraden, i procent	5.0	4.6

1) Inklusive periodens resultat.

K38. Kapitaltäckning, forts.

Kapitalkrav för marknadsrisk

Mn euro	Handelslager, interna modeller		Handelslager, schablonmetoden		Övrig verksamhet, schablonmetoden		Summa	
	Risexpone-ringsbelopp	Kapitalkrav	Risexpone-ringsbelopp	Kapitalkrav	Risexpone-ringsbelopp	Kapitalkrav	Risexpone-ringsbelopp	Kapitalkrav
Ränterisk och övriga ¹	884	71	780	62	–	–	1 664	133
Aktierisk	239	19	120	10	–	–	359	29
Valutarisk	266	22	–	–	604	48	870	70
Råvarurisk	–	–	28	2	–	–	28	2
Avvecklingsrisk	–	–	0	0	–	–	0	0
Diversifieringseffekt	–557	–45	–	–	–	–	–557	–45
Stressjusterat Value-at-Risk	950	76	–	–	–	–	950	76
Ytterligare riskvärden	346	28	–	–	–	–	346	28
Övergripande riskmått	814	65	–	–	–	–	814	65
Summa	2 942	236	928	74	604	48	4 474	358

1) Ränterisk kolumn Handelslager, interna modeller inkluderar både generell och specifik ränterisk vilket i övrigt refereras till ränterisk VaR och kreditspread VaR.

Nordeakoncernen kan överföra kapital inom sina juridiska personer utan några väsentliga restriktioner enligt de allmänna villkoren för juridiska personer som anses vara solventa och ha tillräcklig likviditet enligt nationell lagstiftning och som uppfyller minimikraven vad gäller kapitaltäckning. Internationella överföringar av kapital mellan juridiska personer medger normalt av tillsynsmyndigheten i det aktuella landet och är viktiga för att styra kapitalpositionen i Nordeas juridiska personer. Sådana tillstånd måste inhämtas från och

godkännas av landets tillsynsmyndighet för interna förlagslån enligt artikel 77 i kapitalkravsförordningen.

Tabell A3-A5 innehåller upplysningar om de viktigaste delarna i kapitalinstrumenten i enlighet med 6 kap. 4§ i FFFSS 2014:18, och med tillämning av mallen i bilaga II enligt artikel 3 i kommissionens genomförandeförordning (EU) nr 1423/2013. Endast de poster i mallen som är tillämpliga har tagits med.

Tabell A3 – Mall för de viktigaste delarna i kapitalinstrument – Kärnprimärkapitalinstrument

Kärnprimärkapitalinstrument

1	Emittent	Nordea Bank AB (publ)
2	Unik identifieringskod (t.ex. identifieringskod från CUSIP, ISIN eller Bloomberg identifier för privata placeringar)	SE0000427361
3	Reglerande lag(ar) för instrumentet	Svensk lag

Rättslig behandling

4	Övergångsbestämmelser enligt kapitalkravsförordningen	Kärnprimärkapital
5	Bestämmelser enligt kapitalkravsförordningen efter övergångsperioden	Kärnprimärkapital
6	Godtagbara på individuell/grupp (undergruppsnivå)/individuell och grupp (undergrupps)nivå	Individuell & gruppnivå
7	Instrumenttyp (typer ska specificeras av varje jurisdiktion)	Aktiekapital i enlighet med artikel 28 i (EU) förordningen nr 575/2013
8	Belopp som redovisas i lagstadgat kapital (valutan i miljoner, enligt senaste rapporteringsdatum)	4 050 mn euro
9	Instrumentets nominella belopp	4 049 951 919 euro
10	Redovisningsklassificering	Eget kapital
12	Eviga eller tidsbestämda	Evigt
13	Ursprunglig förfallodag	Ingen förfallodag
14	Emittentens inlösenrätt omfattas av krav på förhandstillstånd från tillsynsmyndigheten	Nej

Kuponger/utdelningar

20a	Helt skönsmässigt, delvis skönsmässigt eller obligatoriskt (i fråga om tidpunkt)	Helt skönsmässigt
20b	Helt skönsmässigt, delvis skönsmässigt eller obligatoriskt (i fråga om belopp)	Helt skönsmässigt
35	Position i prioriteringshierarkin för likvidation (ange typ av instrument som är direkt högre i rangordningen)	Primärkapitaltillskott
36	Delar från övergångsperioden som inte uppfyller kraven	Nej

K38. Kapitaltäckning, forts.

Tabell A4 – Mall för de viktigaste delarna i kapitalinstrument – Primärkapitaltillskott

Primärkapitaltillskott									
1	Emittent	Nordea Bank AB (publ)	Nordea Bank AB (publ)	Nordea Bank AB (publ)	Nordea Bank AB (publ)	Nordea Bank AB (publ)	Nordea Bank AB (publ)	Nordea Bank AB (publ)	Nordea Bank AB (publ)
2	Unik identifieringskod (t.ex. identifieringskod från CUSIP, ISIN eller Bloomberg identifier för privata placeringar)	XS0200688256	W5795#AA7	W5795#AB5	US65557CAM55/ US65557DAM39	US65557CAN39/ US65557DAL55	XS1202091325	XS1202091671	XS1202090947
3	Reglerande lag(ar) för instrumentet	Regleras av engelsk lag förutom efterställningvillkor som regleras av svensk lag	Regleras av engelsk lag förutom efterställningvillkor som regleras av svensk lag	Regleras av engelsk lag förutom efterställningvillkor som regleras av svensk lag	Regleras av engelsk lag förutom efterställningvillkor som regleras av svensk lag.	Regleras av engelsk lag förutom efterställningvillkor som regleras av svensk lag.	Regleras av engelsk lag förutom efterställningvillkor som regleras av svensk lag.	Regleras av engelsk lag förutom efterställningvillkor som regleras av svensk lag.	Regleras av engelsk lag förutom efterställningvillkor som regleras av svensk lag.
Rättslig behandling									
4	Övergångsbestämmelser enligt kapitalkravsförordningen	Primärkapitaltillskott	Primärkapitaltillskott	Primärkapitaltillskott	Primärkapitaltillskott	Primärkapitaltillskott	Primärkapitaltillskott	Primärkapitaltillskott	Primärkapitaltillskott
5	Bestämmelser enligt kapitalkravsförordningen efter övergångsperioden	Supplementärkapital	Ej godtagbart	Ej godtagbart	Primärkapitaltillskott	Primärkapitaltillskott	Primärkapitaltillskott	Primärkapitaltillskott	Primärkapitaltillskott
6	Godtagbara på individuell/grupp (undergruppsnivå)/individuellt och grupp (undergrupps) nivå	Individuell och grupp	Individuell och grupp	Individuell och grupp	Individuell och grupp	Individuell och grupp	Individuell och grupp	Individuell och grupp	Individuell och grupp
7	Instrumenttyp (typer ska specificeras av varje jurisdiktion)	Övrigt primärkapital (enligt äldre regler) enligt artikel 484.4 i EU:s förordning 575/2013	Övrigt primärkapital (enligt äldre regler) enligt artikel 484.4 i EU:s förordning 575/2013	Övrigt primärkapital (enligt äldre regler) enligt artikel 484.4 i EU:s förordning 575/2013	Övrigt primärkapital enligt artikel 52 i EU:s förordning 575/2013	Övrigt primärkapital enligt artikel 52 i EU:s förordning 575/2013	Övrigt primärkapital enligt artikel 52 i EU:s förordning 575/2013	Övrigt primärkapital enligt artikel 52 i EU:s förordning 575/2013	Övrigt primärkapital enligt artikel 52 i EU:s förordning 575/2013
8	Belopp som redovisas i lagstadgat kapital (valutan i miljoner, enligt senaste rapporteringsdatum)	500 mn euro	162 mn euro	81 mn euro	943 mn euro	471 mn euro	234 mn euro	137 mn euro	519 mn euro
9	Instrumentets nominella belopp	500 mn euro	20 000 mn yen / 162 mn euro	10 000 mn yen / 81 mn euro	1 000 mn dollar / 949 mn euro	500 mn dollar / 474 mn euro	2 250 mkr / 236 mn euro	1 250 mn norska kronor / 138 mn euro	550 mn dollar / 522 mn euro
9a	Emissionspris	100 procent	100 procent	100 procent	100 procent	100 procent	100 procent	100 procent	100 procent
9b	Inlösenpris	100 procent av nominellt belopp	100 procent av nominellt belopp	100 procent av nominellt belopp	100 procent av nominellt belopp	100 procent av nominellt belopp	100 procent av nominellt belopp	100 procent av nominellt belopp	100 procent av nominellt belopp
10	Redovisningsklassificering	Skuld – upplupet anskaffningsvärde	Skuld – upplupet anskaffningsvärde	Skuld – upplupet anskaffningsvärde	Skuld – upplupet anskaffningsvärde	Skuld – upplupet anskaffningsvärde	Skuld – upplupet anskaffningsvärde	Skuld – upplupet anskaffningsvärde	Skuld – upplupet anskaffningsvärde
11	Ursprungligt emissionsdatum	2004-09-17	2005-03-04	2005-10-12	2014-09-23	2014-09-23	2015-03-12	2015-03-12	2015-03-12
12	Eviga eller tidsbestämda	Evigt	Evigt	Evigt	Evigt	Evigt	Evigt	Evigt	Evigt
13	Ursprungligt förfallodag	Ingen förfallodag	Ingen förfallodag	Ingen förfallodag	Ingen förfallodag	Ingen förfallodag	Ingen förfallodag	Ingen förfallodag	Ingen förfallodag
14	Emittentens inlösenrätt omfattas av krav på förhandsställstånd från tillsynsmyndigheten	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
15	Valfritt inlösendatum, villkorade inlösendatum och inlösenbelopp	2009-09-17 Dessutom inlösenrätt till följd av skatte/lagstiftningshändelse 100 procent av nominellt belopp	2035-03-04 Dessutom inlösenrätt till följd av skatte/lagstiftningshändelse 100 procent av nominellt belopp	2035-10-12 Dessutom inlösenrätt till följd av skatte/lagstiftningshändelse 100 procent av nominellt belopp	2019-09-23 Dessutom inlösenrätt till följd av skatte/lagstiftningshändelse 100 procent av nominellt belopp	2024-09-23 Dessutom inlösenrätt till följd av skatte/lagstiftningshändelse 100 procent av nominellt belopp	2020-03-12 Dessutom inlösenrätt till följd av skatte/lagstiftningshändelse 100 procent av nominellt belopp	2020-03-12 Dessutom inlösenrätt till följd av skatte/lagstiftningshändelse 100 procent av nominellt belopp	2021-09-13 Dessutom inlösenrätt till följd av skatte/lagstiftningshändelse 100 procent av nominellt belopp
16	Efterföljande inlösendatum, i förekommande fall	17 mar och 17 sept varje år efter första inlösendagen	4 mar och 4 sept varje år efter första inlösendagen	12 apr och 12 okt varje år efter första inlösendagen	23 mar och 23 sept varje år efter första inlösendagen	23 mar och 23 sept varje år efter första inlösendagen	12 mar, 12 jun, 12 sep och 12 dec varje år efter första inlösendagen	12 mar, 12 jun, 12 sep och 12 dec varje år efter första inlösendagen	13 sep varje år efter första inlösendagen

K38. Kapitaltäckning, forts.

Tabell A4 – Mall för de viktigaste delarna i kapitalinstrument – Primärkapitaltillskott, forts

Primärkapitaltillskott									
Kuponger/utdelningar									
17	Fast och rörlig utdelning/kupong	Rörlig	Fast till rörlig	Fast till rörlig	Fast	Fast	Rörlig	Rörlig	Fast
18	Kupongränta och eventuellt tillhörande index	Rörlig 10-årig CMS +0,05 procent per år, med ett tak på 8 procent	Fast ränta på 3,75 procent per år i dollar till första inlösendagen, därefter rörlig 6-månaders japansk inlåningsränta +1,22 procent per år	Fast ränta på 3,84 procent per år i dollar till första inlösendagen, därefter rörlig 6-månaders japansk inlåningsränta +1,40 procent per år	Fast ränta på 5,50 procent per år till första inlösendagen, därefter fast 5-årig mid swap +3,563 procent per år	Fast ränta på 6,125 procent per år till första inlösendagen, därefter fast 5-årig mid swap +3,388 procent per år	Rörlig 3 månaders STIBOR +3,10 procent per år	Rörlig 3 månaders NIBOR +3,10 procent per år	Fast ränta på 5,25 procent per år till första inlösendagen, därefter fast 5-årig mid swap +3,244 procent per år
19	Förekomst av utdelningsstopp	Ja	Ja	Ja	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej
20a	Helt skönmässigt, delvis skönmässigt eller obligatoriskt (i fråga om tidpunkt)	Delvis skönmässigt Utdelningsstopp	Delvis skönmässigt Utdelningsstopp	Delvis skönmässigt Utdelningsstopp	Helt skönmässigt	Helt skönmässigt	Helt skönmässigt	Helt skönmässigt	Helt skönmässigt
20b	Helt skönmässigt, delvis skönmässigt eller obligatoriskt (i fråga om belopp)	Delvis skönmässigt	Delvis skönmässigt	Delvis skönmässigt	Helt skönmässigt	Helt skönmässigt	Helt skönmässigt	Helt skönmässigt	Helt skönmässigt
21	Förekomsten av step-up eller annat incitament för återlösen	Nej	Ja	Ja	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej
22	Icke-kumulativa eller kumulativa	Icke-kumulativa	Icke-kumulativa	Icke-kumulativa	Icke-kumulativa	Icke-kumulativa	Icke-kumulativa	Icke-kumulativa	Icke-kumulativa
23	Konvertibla eller icke-konvertibla	Ej konvertibelt	Ej konvertibelt	Ej konvertibelt	Ej konvertibelt	Ej konvertibelt	Ej konvertibelt	Ej konvertibelt	Ej konvertibelt
30	Nedskrivningsdelar	Ja	Yes	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
31	Om nedskrivning, ange nedskrivningstrigger (s)	För att undvika likvidation	För att undvika likvidation	För att undvika likvidation	Koncernens kärnprimärkapitalrelation 8 procent Emittentens kärnprimärkapitalrelation 5,125 procent	Koncernens kärnprimärkapitalrelation 8 procent Emittentens kärnprimärkapitalrelation 5,125 procent	Koncernens kärnprimärkapitalrelation 8 procent Emittentens kärnprimärkapitalrelation 5,125 procent	Koncernens kärnprimärkapitalrelation 8 procent Emittentens kärnprimärkapitalrelation 5,125 procent	Koncernens kärnprimärkapitalrelation 8 procent Emittentens kärnprimärkapitalrelation 5,125 procent
32	Om nedskrivning, fullständig eller delvis	Helt eller delvis	Helt eller delvis	Helt eller delvis	Helt eller delvis	Helt eller delvis	Helt eller delvis	Helt eller delvis	Helt eller delvis
33	Om nedskrivning, permanent eller tillfällig	Temporär	Temporär	Temporär	Temporär	Temporär	Temporär	Temporär	Temporär
34	Om nedskrivningen är tillfällig, beskriv uppskrivningsmekanismen	Stämmobeslut om återkonvertering och återställande med medel från disponibla vinstmedel	Stämmobeslut om återkonvertering och återställande med medel från disponibla vinstmedel	Stämmobeslut om återkonvertering och återställande med medel från disponibla vinstmedel	Helt skönmässig, om både emittenten och koncernen redovisar positivt resultat	Helt skönmässig, om både emittenten och koncernen redovisar positivt resultat	Helt skönmässig, om både emittenten och koncernen redovisar positivt resultat	Helt skönmässig, om både emittenten och koncernen redovisar positivt resultat	Helt skönmässig, om både emittenten och koncernen redovisar positivt resultat
35	Position i prioriteringshierarkin för likvidation (ange typ av instrument som är direkt högre i rangordningen)	Supplementärkapital	Supplementärkapital	Supplementärkapital	Supplementärkapital	Supplementärkapital	Supplementärkapital	Supplementärkapital	Supplementärkapital
36	Delar från övergångsperioden som inte uppfyller kraven	Ja	Ja	Ja	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej
37	Om ja, ange vilka delar som inte uppfyller kraven	Ingen angiven trigger, utdelningsstopp	Ingen angiven trigger, step-up, utdelningsstopp	Ingen angiven trigger, step-up, utdelningsstopp	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A

K38. Kapitaltäckning, forts.

Tabell A5 – Mall för de viktigaste delarna i kapitalinstrument – Supplementärkapitalinstrument

Supplementärkapitalinstrument						
1	Emittent	Nordea Bank Norge ASA	Nordea Bank Finland PLC	Nordea Bank AB (publ)	Nordea Bank AB (publ)	Nordea Bank AB (publ)
2	Unik identifieringskod (tex. identifieringskod från CUSIP, ISIN eller Bloomberg identifier för privata placeringar)	GB0001961928	N/A	XS0497179035	XS0544654162	US65557FAA49/ US65557HAA05
3	Reglerande lag(ar) för instrumentet	Regleras av engelsk lag förutom efterställningsvillkor som regleras av norsk lag	Regleras av engelsk lag förutom efterställningsvillkor som regleras av finsk lag	Regleras av engelsk lag förutom efterställningsvillkor som regleras av svensk lag	Regleras av engelsk lag förutom efterställningsvillkor som regleras av svensk lag	Regleras av lagen i delstaten New York förutom efterställningsvillkor som regleras av svensk lag
Rättslig behandling						
4	Övergångsbestämmelser enligt kapitalkravförfordningen	Supplementärkapital	Supplementärkapital	Supplementärkapital	Supplementärkapital	Supplementärkapital
5	Bestämmelser enligt kapitalkravförfordningen efter övergångsperioden	Supplementärkapital	Ej godtagbar	Supplementärkapital	Supplementärkapital	Supplementärkapital
6	Godtagbara på individuell/grupp (undergruppsnivå)/individuell och grupp (undergrupps)nivå	Individuell, undergrupp och grupp	Individuell, undergrupp och grupp	Individuell och grupp	Individuell och grupp	Individuell och grupp
7	Instrumenttyp (typer ska specificeras av varje jurisdiktion)	Supplementärkapital enligt artikel 63 i EU:s förordning 575/2013	Supplementärkapital (enligt äldre regler) enligt artikel 484.5 i EU:s förordning 575/2013	Supplementärkapital enligt artikel 63 i EU:s förordning 575/2013	Supplementärkapital enligt artikel 63 i EU:s förordning 575/2013	Supplementärkapital enligt artikel 63 i EU:s förordning 575/2013
8	Belopp som redovisas i lagstadgat kapital (valutan i miljoner, enligt senaste rapporteringsdatum)	190 mn euro	81 mn euro	645 mn euro (64.5 procent av nominellt belopp, <5 år till förfall)	635 mn euro (84.6 procent av nominellt belopp, <5 år till förfall)	1 030 mn euro (82.4 procent av nominellt belopp, <5 år till förfall)
9	Instrumentets nominella belopp	200 mn dollar / 190 mn euro	10 000 mn yen / 81 mn euro	1 000 mn euro	750 mn euro	1 250 mn dollar / 1 186 mn euro
9a	Emissionspris	100 procent	100 procent	99,810 procent	99,699 procent	99,508 procent
9b	Inlösenpris	100 procent av nominellt belopp	100 procent av nominellt belopp	100 procent av nominellt belopp	100 procent av nominellt belopp	100 procent av nominellt belopp
10	Redovisningsklassificering	Skuld – upplupet anskaffningsvärde	Skuld – upplupet anskaffningsvärde	Skuld – upplupet anskaffningsvärde	Skuld – upplupet anskaffningsvärde	Skuld – upplupet anskaffningsvärde
11	Ursprungligt emissionsdatum	1986-11-04	2001-08-22	2010-03-26	2010-09-29	2011-05-13
12	Eviga eller tidsbestämda	Evigt	Evigt	Tidsbestämt	Tidsbestämt	Tidsbestämt
13	Ursprunglig förfallodag	Ingen förfallodag	Ingen förfallodag	2020-03-26	2021-03-29	2021-05-13
14	Emittentens inlösenrätt omfattas av krav på förhandstillstånd från tillsynsmyndigheten	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
15	Valfritt inlösendatum, villkorade inlösendatum och inlösenbelopp	1991-11-18 Dessutom inlösen till följd av skattehändelse 100 procent av nominellt belopp	2029-02-26 Dessutom inlösen till följd av skattehändelse 100 procent av nominellt belopp	Inlösen till följd av skatte-/lagstiftningshändelse 100 procent av nominellt belopp	Inlösen till följd av skattehändelse 100 procent av nominellt belopp	Inlösen till följd av skattehändelse 100 procent av nominellt belopp
16	Efterföljande inlösendatum, i förekommande fall	18 mar och 18 nov varje år efter första inlösendagen	26 feb och 26 aug varje år efter första inlösendagen	N/A	N/A	N/A

K38. Kapitaltäckning, forts.

Tabell A5 – Mall för de viktigaste delarna i kapitalinstrument – Supplementärkapitalinstrument, forts

Supplementärkapitalinstrument						
1	Emittent	Nordea Bank AB (publ)	Nordea Bank AB (publ)	Nordea Bank AB (publ)	Nordea Bank AB (publ)	Nordea Bank AB (publ)
2	Unik identifieringskod (tex. identifieringskod från CUSIP, ISIN eller Bloomberg identifier för privata placeringar)	US65557FAD87/ US65557HAD44	XS1292434146	XS1292433767	N/A	XS1317439559 XS1486520403
3	Reglerande lag(ar) för instrumentet	Regleras av lagen i delstaten New York förutom efterställningsvillkor som regleras av svensk lag	Regleras av engelsk lag förutom efterställningsvillkor som regleras av svensk lag	Regleras av engelsk lag förutom efterställningsvillkor som regleras av svensk lag	Regleras av engelsk lag förutom efterställningsvillkor som regleras av svensk lag	Regleras av engelsk lag förutom efterställningsvillkor som regleras av svensk lag
Rättslig behandling						
4	Övergångsbestämmelser enligt kapitalkravsförordningen	Supplementärkapital	Supplementärkapital	Supplementärkapital	Supplementärkapital	Supplementärkapital
5	Bestämmelser enligt kapitalkravsförordningen efter övergångsperioden	Supplementärkapital	Supplementärkapital	Supplementärkapital	Supplementärkapital	Supplementärkapital
6	Godtagbara på individuell/grupp (undergruppsnivå)/individuell och grupp (undergrupps) nivå	Individuell och grupp	Individuell och grupp	Individuell och grupp	Individuell och grupp	Individuell och grupp
7	Instrumenttyp (typer ska specificeras av varje jurisdiktion)	Supplementärkapital enligt artikel 63 i EU:s förordning 575/2013	Supplementärkapital enligt artikel 63 i EU:s förordning 575/2013	Supplementärkapital enligt artikel 63 i EU:s förordning 575/2013	Supplementärkapital enligt artikel 63 i EU:s förordning 575/2013	Supplementärkapital enligt artikel 63 i EU:s förordning 575/2013
8	Belopp som redovisas i lagstadgat kapital (valutan i miljoner, enligt senaste rapporteringsdatum)	942 mn euro	178 mn euro	240 mn euro	122mn euro	744 mn euro 991 mn euro
9	Instrumentets nominella belopp	1 000 mn dollar / 949 mn euro	1 700 mkr / 178 mn euro	2 300 mkr / 241 mn euro	15 000 mn yen / 122 mn euro	750 mn euro 1000 mn euro
9a	Emissionspris	99,364 procent	100 procent	100 procent	100 procent	99,434 procent 99,391 procent
9b	Inlösenpris	100 procent av nominellt belopp	100 procent av nominellt belopp	100 procent av nominellt belopp	100 procent av nominellt belopp	100 procent av nominellt belopp
10	Redovisningsklassificering	Skuld – upplupet anskaffningsvärde	Skuld – upplupet anskaffningsvärde	Skuld – upplupet anskaffningsvärde	Skuld – upplupet anskaffningsvärde	Skuld – upplupet anskaffningsvärde
11	Ursprungligt emissionsdatum	2012-09-21	2015-09-17	2015-09-17	2015-10-06	2015-11-10 2016-09-07
12	Eviga eller tidsbestämda	Tidsbestämt	Tidsbestämt	Tidsbestämt	Tidsbestämt	Tidsbestämt
13	Ursprunglig förfallodag	2022-09-21	2025-09-17	2025-09-17	2025-10-06	2025-11-10 2026-09-07
14	Emittentens inlösenrätt omfattas av krav på förhandstillstånd från tillsynsmyndigheten	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
15	Valfritt inlösendatum, villkorade inlösendatum och inlösenbelopp	Inlösen till följd av skatte-/lagstiftningshändelse 100 procent av nominellt belopp	2020-09-17 Dessutom inlösen till följd av skatte-/lagstiftningshändelse 100 procent av nominellt belopp	2020-09-17 Dessutom inlösen till följd av skatte-/lagstiftningshändelse 100 procent av nominellt belopp	Inlösen till följd av skatte-/lagstiftningshändelse 100 procent av nominellt belopp	2020-11-10 Dessutom inlösen till följd av skatte-/lagstiftningshändelse 100 procent av nominellt belopp 2021-09-07 Dessutom inlösen till följd av skatte-/lagstiftningshändelse 100 procent av nominellt belopp
16	Efterföljande inlösendatum, i förekommande fall	N/A	N/A	17 mar, 17 jun, 17 sep och 17 dec varje år efter första inlösendagen	N/A	10 nov varje år efter första inlösendagen 7 sep varje år efter första inlösendagen

K38. Kapitaltäckning, forts.

Tabell A5 – Mall för de viktigaste delarna i kapitalinstrument – Supplementärkapitalinstrument, forts

Supplementärkapitalinstrument						
Kuponger/utdelningar						
17	Fast och rörlig utdelning/kupong	Rörlig	Fast och rörlig	Fast	Fast	Fast
18	Kupongränta och eventuellt tillhörande index	Rörlig 6-månaders ränta i dollar +0,1875 procent per år	Fast ränta på 4,51 procent per år i dollar till inlösendagen, därefter rörlig ränta som motsvarar 6-månaders japansk inlåningsränta +2,00 procent per år	4,50%	4,00%	4,88%
						Fast ränta på 4,625 procent per år motsvarande swapräntan i euro +3,15 procent per år till inlösendagen, därefter justerad fast ränta till swapräntan i euro +3,15 procent per år
19	Förekomst av utdelningsstopp	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej
20a	Helt skönsmässigt, delvis skönsmässigt eller obligatoriskt (i fråga om tidpunkt)	Delvis skönsmässigt Utdelningstvång	Delvis skönsmässigt Utdelningstvång	Obligatoriskt	Obligatoriskt	Obligatoriskt
20b	Helt skönsmässigt, delvis skönsmässigt eller obligatoriskt (i fråga om belopp)	Delvis skönsmässigt	Delvis skönsmässigt	Obligatoriskt	Obligatoriskt	Obligatoriskt
21	Förekomsten av step-up eller annat incitament för återlösen	Nej	Ja	Nej	Nej	Nej
22	Ikke-kumulativa eller kumulativa	Kumulativa	Kumulativa	Ikke-kumulativa	Ikke-kumulativa	Ikke-kumulativa
23	Konvertibla eller ikke-konvertibla	Ej konvertibelt	Ej konvertibelt	Ej konvertibelt	Ej konvertibelt	Ej konvertibelt
30	Nedskrivningsdelar	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej
35	Position i prioriteringshierarkin för likvidation (ange typ av instrument som är direkt högre i rangordningen)	Ikke-efterställd skuld	Ikke-efterställd skuld	Ikke-efterställd skuld	Ikke-efterställd skuld	Ikke-efterställd skuld
36	Delar från övergångsperioden som inte uppfyller kraven	Nej	Ja	Nej	Nej	Nej
37	Om ja, ange vilka delar som inte uppfyller kraven	N/A	Step-up	N/A	N/A	N/A

K38. Kapitaltäckning, forts.

Tabell A5 – Mall för de viktigaste delarna i kapitalinstrument – Supplementärkapitalinstrument, forts

Supplementärkapitalinstrument						
Kuponger/utdelningar						
17	Fast och rörlig utdelning/kupong	Fast	Rörlig	Fast	Fast	Fast
18	Kupongränta och eventuellt tillhörande index	4,250%	Rörlig 3 månaders STIBOR +1,5 procent per år	Fast ränta på 1,935 procent per år till första inlösendagen, därefter fast 5-årig (mid swap) +1,5 procent per år	1,160%	Fast ränta på 1,875 procent per år till första inlösendagen, därefter fast 5-årig (mid swap) +1,7 procent per år
19	Förekomst av utdelningsstopp	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej
20a	Helt skönsmåssigt, delvis skönsmåssigt eller obligatoriskt (i fråga om tidpunkt)	Obligatoriskt	Obligatoriskt	Obligatoriskt	Obligatoriskt	Obligatoriskt
20b	Helt skönsmåssigt, delvis skönsmåssigt eller obligatoriskt (i fråga om belopp)	Obligatoriskt	Obligatoriskt	Obligatoriskt	Obligatoriskt	Obligatoriskt
21	Förekomsten av step-up eller annat incitament för återlösen	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej
22	Ikke-kumulativa eller kumulativa	Ikke-kumulativa	Ikke-kumulativa	Ikke-kumulativa	Ikke-kumulativa	Ikke-kumulativa
23	Konvertibla eller ikke-konvertibla	Ej konvertibelt	Ej konvertibelt	Ej konvertibelt	Ej konvertibelt	Ej konvertibelt
30	Nedskrivningsdelar	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej
35	Position i prioriteringshierarkin för likvidation (ange typ av instrument som är direkt högre i rangordningen)	Ikke-efterställd skuld	Ikke-efterställd skuld	Ikke-efterställd skuld	Ikke-efterställd skuld	Ikke-efterställd skuld
36	Delar från övergångsperioden som inte uppfyller kraven	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej
37	Om ja, ange vilka delar som inte uppfyller kraven	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A

K38. Kapitaltäckning, forts.**Specifikation över koncernföretag, 31 december 2016**

Ägare	Företagsnamn	Röstandel	Säte	Konsolideringsmetod
Nordea Bank AB (publ)	Nordea Bank Finland Plc	100	Finland	Förvärvsmetoden
Nordea Bank Finland Plc	Nordea Finance Finland Ltd	100	Finland	Förvärvsmetoden
	Automatia Pankkiautomaatit Oy	33	Finland	Kapitalandelsmetoden
Nordea Finance Finland Ltd	Tukirahoitus Oy	100	Finland	Förvärvsmetoden
	Nordea Finance Estonia Ltd	100	Estland	Förvärvsmetoden
	Nordea Finance Latvia Ltd	100	Lettland	Förvärvsmetoden
	Nordea Finance Lithuania Ltd	100	Litauen	Förvärvsmetoden
	Kiinteistö Oy Tampereen Kirkkokatu 7	100	Finland	Förvärvsmetoden
Nordea Finance Estonia Ltd	ALD Automotive Eesti AS	25	Estland	Kapitalandelsmetoden
Nordea Finance Latvia Ltd	ALD Automotive SIA	25	Lettland	Kapitalandelsmetoden
Nordea Finance Lithuania Ltd	UAB ALD Automotive	25	Litauen	Kapitalandelsmetoden
Nordea Bank AB (publ)	Nordea Bank Norge ASA	100	Norge	Förvärvsmetoden
Nordea Bank Norge ASA	Nordea Eiendoms kreditt AS	100	Norge	Förvärvsmetoden
	Nordea Finans Norge AS	100	Norge	Förvärvsmetoden
	Eksportfinans ASA	23	Norge	Kapitalandelsmetoden
	Nordea Utvikling AS	100	Norge	Förvärvsmetoden
Nordea Utvikling AS	Tomteutvikling Norge AS	100	Norge	Förvärvsmetoden
Nordea Bank AB (publ)	Nordea Bank Danmark A/S	100	Danmark	Förvärvsmetoden
Nordea Bank Danmark A/S	Nordea Finans Danmark A/S	100	Danmark	Förvärvsmetoden
	Nordea Kredit Realkreditaktieselskab	100	Danmark	Förvärvsmetoden
	LR-Realkredit A/S	39	Danmark	Kapitalandelsmetoden
	Fionia Asset Company A/S	100	Danmark	Förvärvsmetoden
Nordea Finans Danmark A/S	BH Finance K/S	100	Danmark	Förvärvsmetoden
	LB12 K/S	100	Danmark	Förvärvsmetoden
	NAMIT 10 K/S	100	Danmark	Förvärvsmetoden
	UL Transfer Aps	100	Danmark	Förvärvsmetoden
	UL International ApS	100	Danmark	Förvärvsmetoden
	DT Finance K/S	100	Danmark	Förvärvsmetoden
	Tide Leasing 2012 K/S	100	Danmark	Förvärvsmetoden
	BAAS 2012 K/S	100	Danmark	Förvärvsmetoden
Fionia Asset Company A/S	Ejendomsselskabet Vestre Stationsvej 7, Odense A/S	100	Danmark	Förvärvsmetoden
Nordea Bank AB (publ)	LLC Promyshlennaya Kompaniya Vestkon	100	Ryssland	Förvärvsmetoden
LLC Promyshlennaya Kompaniya Vestkon / Nordea Bank AB (publ)	Join Stock Company Nordea Bank	100	Ryssland	Förvärvsmetoden
Join Stock Company Nordea Bank	Nordea Leasing LLC	100	Ryssland	Förvärvsmetoden
Nordea Bank AB (publ)	Nordea Hypotek AB (publ)	100	Sverige	Förvärvsmetoden
	Nordea Finans Sverige AB (publ)	100	Sverige	Förvärvsmetoden
	Nordea Investment Management AB	100	Sverige	Förvärvsmetoden

K38. Kapitaltäckning, forts.

Ägare	Företagsnamn	Röstandel	Säte	Konsolideringsmetod
	Bankomat AB	20	Sverige	Kapitalandelsmetoden
	Getswish AB	20	Sverige	Kapitalandelsmetoden
	Nordea Funds Ltd	100	Finland	Förvärvsmetoden
	Nordea Mortgage Bank Plc	100	Finland	Förvärvsmetoden
	Nordea Ejendomsinvestering A/S	100	Danmark	Förvärvsmetoden
	SIA Promano Lat	100	Lettland	Förvärvsmetoden
	Promano LIT, UAB	100	Litauen	Förvärvsmetoden
	Promano Est Oü	100	Estland	Förvärvsmetoden
	SIA Realm	100	Lettland	Förvärvsmetoden
Nordea Investment Management AB	Nordea Investment Management North America Inc	100	USA	Förvärvsmetoden
	Nordea Investment Management AG	100	Tyskland	Förvärvsmetoden
Nordea Ejendomsinvestering A/S	Nordea Ejendomsforvaltning A/S	100	Danmark	Förvärvsmetoden
Nordea Finans Sweden, Finland, Norway and Denmark	NF Techfleet AB	20	Sverige	Kapitalandelsmetoden
Nordea Bank AB (publ) / Nordea Investment Management AB	Nordea Bank S.A.	100	Luxemburg	Förvärvsmetoden
Nordea Bank S.A.	Nordea Investment Funds S.A.	100	Luxemburg	Förvärvsmetoden
Nordea Investment Funds S.A.	Nordea Funds Service Germany GmbH	100	Tyskland	Förvärvsmetoden

K39. Klassificering av finansiella instrument

Tillgångar

31 dec 2016, Mn euro	Låne- fordringar och kund- fordringar	Investe- ringar som hålls till förfall	Finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen		Derivat- instrument för säkring	Finan- siella till- gångar som kan säljas	Icke finansiella tillgångar och intressebolag/ joint ventures	Tillgångar som inne- has för försäljning	Summa
			Innehas för handel	Från början värderade till verkligt värde via resultat- räkningen					
Kassa och tillgodohavanden hos centralbanker	32 099	–	–	–	–	–	–	–	32 099
Utlåning till centralbanker	11 135	–	100	–	–	–	–	–	11 235
Utlåning till kreditinstitut	6 371	–	2 655	–	–	–	–	–	9 026
Utlåning till allmänheten	241 341	–	23 712	52 636	–	–	–	–	317 689
Räntebärande värdepapper	–	3 095	34 842	17 469	–	32 295	–	–	87 701
Pantsatta finansiella instrument	–	–	5 108	–	–	–	–	–	5 108
Aktier och andelar	–	–	1 904	19 620	–	–	–	–	21 524
Tillgångar i placeringsportföljer och fondförsäkringsavtal	–	–	–	22 963	–	–	139	–	23 102
Derivatinstrument	–	–	67 438	–	2 521	–	–	–	69 959
Förändringar av verkligt värde för räntesäkrade poster i säkringsportföljer	178	–	–	–	–	–	–	–	178
Aktier och andelar i intresseföretag och joint ventures	–	–	–	–	–	–	588	–	588
Immateriella tillgångar	–	–	–	–	–	–	3 792	–	3 792
Materiella tillgångar	–	–	–	–	–	–	566	–	566
Förvaltningsfastigheter	–	–	–	–	–	–	3 119	–	3 119
Uppskjutna skattefordringar	–	–	–	–	–	–	60	–	60
Aktuella skattefordringar	–	–	–	–	–	–	288	–	288
Överskott förmånsbestämda pensioner	–	–	–	–	–	–	306	–	306
Övriga tillgångar	2 833	–	15 153	–	–	–	987	–	18 973
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	966	–	–	–	–	–	483	–	1 449
Tillgångar som innehas för försäljning	–	–	–	–	–	–	–	8 897	8 897
Summa	294 923	3 095	150 912	112 688	2 521	32 295	10 328	8 897	615 659

Skulder

	Finansiella skulder värderade till verkligt värde via resultaträkningen							
31 dec 2016, Mn euro	Innehas för handel	Från början värderade till verkligt värde via resultaträkningen	Derivat- instrument för säkring	Övriga finansiella skulder	Icke finan- siella skulder	Skulder som innehas för försäljning	Summa	
Skulder till kreditinstitut	8 145	53	–	29 938	–	–	38 136	
In- och upplåning från allmänheten	5 985	2 022	–	166 021	–	–	174 028	
Inlåning i placeringsportföljer och fondförsäkringsavtal	–	23 580	–	–	–	–	23 580	
Skulder till försäkringstagare	–	3 527	–	–	37 683	–	41 210	
Emitterade värdepapper	6 340	48 849	–	136 561	–	–	191 750	
Derivatinstrument	66 995	–	1 641	–	–	–	68 636	
Förändringar av verkligt värde för räntesäkrade poster i säkringsportföljer	–	–	–	2 466	–	–	2 466	
Aktuella skatteskulder	–	–	–	–	487	–	487	
Övriga skulder	17 721	–	–	4 678	2 014	–	24 413	
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	–	–	–	290	1 468	–	1 758	
Uppskjutna skatteskulder	–	–	–	–	830	–	830	
Avsättningar	–	–	–	–	306	–	306	
Pensionsförpliktelser	–	–	–	–	302	–	302	
Efterställda skulder	–	–	–	10 459	–	–	10 459	
Skulder som innehas för försäljning	–	–	–	–	–	4 888	4 888	
Summa	105 186	78 031	1 641	350 413	43 090	4 888	583 249	

K39. Klassificering av finansiella instrument, forts.**Tillgångar**

31 dec 2015, Mn euro	Lånefordringar och kundfordringar	Investeringar som hålles till förfall	Finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen		Derivatinstrument för säkring	Finansiella tillgångar som kan säljas	Icke finansiella tillgångar och intressebolag/joint ventures	Summa
			Innehas för handel	Från början värderade till verkligt värde via resultaträkningen				
Kassa och tillgodohavanden hos centralbanker	35 500	–	–	–	–	–	–	35 500
Utlåning till centralbanker	8 095	–	5 129	–	–	–	–	13 224
Utlåning till kreditinstitut	7 251	–	3 489	22	–	–	–	10 762
Utlåning till allmänheten	251 876	–	36 999	52 045	–	–	–	340 920
Räntebärande värdepapper	61	2 708	34 870	14 780	–	34 116	–	86 535
Pantsatta finansiella instrument	–	–	8 341	–	–	–	–	8 341
Aktier och andelar	–	–	4 917	17 356	–	–	–	22 273
Tillgångar i placeringsportföljer och fondförsäkringsavtal	210	–	–	20 113	–	–	111	20 434
Derivatinstrument	–	–	77 594	–	3 147	–	–	80 741
Förändringar av verkligt värde för räntesäkrade poster i säkringsportföljer	151	–	–	–	–	–	–	151
Aktier och andelar i intresseföretag och joint ventures	–	–	–	–	–	–	515	515
Immateriella tillgångar	–	–	–	–	–	–	3 208	3 208
Materiella tillgångar	–	–	–	–	–	–	557	557
Förvaltningsfastigheter	–	–	–	–	–	–	3 054	3 054
Uppskjutna skattefordringar	–	–	–	–	–	–	76	76
Aktuella skattefordringar	–	–	–	–	–	–	87	87
Överskott förmånsbestämda pensioner	–	–	–	–	–	–	377	377
Övriga tillgångar	2 686	–	–	14 696	–	–	1 205	18 587
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	968	–	–	–	–	–	558	1 526
Summa	306 798	2 708	171 339	119 012	3 147	34 116	9 748	646 868

Skulder

	Finansiella skulder värderade till verkligt värde via resultaträkningen					
	Innehas för handel	Från början värderade till verkligt värde via resultaträkningen	Derivatin- strument för säkring	Övriga finan- siella skulder	Icke finan- siella skulder	Summa
31 dec 2015, Mn euro						
Skulder till kreditinstitut	17 534	1 086	–	25 589	–	44 209
In- och upplåning från allmänheten	10 465	4 227	–	174 357	–	189 049
Inlåning i placeringsportföljer och fondförsäkringsavtal	–	21 077	–	11	–	21 088
Skulder till försäkringstagare	–	2 761	–	–	35 946	38 707
Emitterade värdepapper	6 885	46 229	–	148 823	–	201 937
Derivatinstrument	77 887	–	1 618	–	–	79 505
Förändringar av verkligt värde för räntesäkrade poster i säkringsportföljer	–	–	–	2 594	–	2 594
Aktuella skatteskulder	–	–	–	–	225	225
Övriga skulder	8 824	11 141	–	3 641	2 139	25 745
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	–	–	–	341	1 464	1 805
Uppskjutna skatteskulder	–	–	–	–	1 028	1 028
Avsättningar	–	–	–	–	415	415
Pensionsförpliktelser	–	–	–	–	329	329
Efterställda skulder	–	–	–	9 200	–	9 200
Summa	121 595	86 521	1 618	364 556	41 546	615 836

K39. Klassificering av finansiella instrument, forts.

Utlåning redan från början värderade till verkligt värde via resultaträkningen

Mn euro	31 dec 2016	31 dec 2015
Redovisat värde	52 636	52 067
Maximal exponering för kreditrisk	52 636	52 067
Redovisat värde på kreditderivat som används för att begränsa kreditrisken	–	–

Finansiella tillgångar och skulder redan från början värderade till verkligt värde via resultaträkningen

Förändringar av verkligt värde för finansiella skulder till följd av förändrad kreditrisk

De finansiella skulder som från början värderats till verkligt värde via resultaträkningen och som påverkats av förändrad kreditrisk utgörs av emitterade hypoteksobligationer i det danska dotterföretaget Nordea Kredit Realkreditaktieselskab, 48 849 mn euro (46 229 mn euro), finansieringen av Markets verksamhet, 2 075 mn euro (16 454 mn euro), inlåning med avkastning baserad på separata tillgångar, 4 340 mn euro (4 293 mn euro) och finansiella avtal i livförsäkringsrörelsen, 22 767 mn euro (19 545 mn euro). Finansieringen av Markets verksamhet är normalt av så kortfristig karaktär att effekten av förändring i egen kreditrisk är obetydlig. Värdet av de finansiella avtalen i livförsäkringsverksamheten och inlåning med tillgångslänkad avkastning är direkt länkade till tillgångarna i dessa kontrakt och det uppstår därmed ingen effekt av förändringar i egen kreditrisk i dessa kontrakt.

Verkligt värde för bostadsobligationer emitterade av Nordea Kredit Realkreditaktieselskab ökade med 119 mn euro (minskade med 100 mn euro) under 2016 till följd av förändring i egen kreditrisk. Den ackumulerade förändringen sedan klassificeringen skedde är en minskning med 574 mn euro (minskning med 691 mn euro). Metoden som tillämpats för att beräkna förändringen i verkligt värde tar hänsyn till förändringar i verkligt värde som är hänförliga till förändringar i marknadsvillkoren utifrån relevanta jämförelseräntor, vilket är den genomsnittliga avkastningen på danska och tyska (euro) statsobligationer.

Förändrad kreditrisk och pris på den emitterade bostadsobligationen kommer att ha motsvarande effekt på lånets värde. Anledningen är att en förändring av priset på obligationerna kompenseras av en motsatt förändring i värdet på lånets option att betala i förtid.

Förändringar i verkligt värde för finansiella tillgångar till följd av förändrad kreditrisk

Den utlåning som från början värderats till verkligt värde via resultaträkningen och som påverkats av förändrad kreditrisk utgörs av utlåning i det danska dotterföretaget Nordea Kredit Realkreditaktieselskab, 52 501 mn euro (51 713 mn euro) och utlåning inom Markets verksamhet, 135 mn euro (353 mn euro). Verkligt värde på utlåningen i Nordea Kredit Realkreditaktieselskab ökade under 2016 med 24 mn euro (minskade med 19 mn euro) till följd av förändrad kreditrisk. Den ackumulerade förändringen sedan klassificeringen är en minskning med 148 mn euro (minskning med 171 mn euro). Den metod som tillämpats för att beräkna förändringen i verkligt värde till följd av förändrad kreditrisk liknar den nedskrivningsmodell som används för tillgångar som redovisas till upplupet anskaffningsvärde enligt IAS 39. Utlåningen inom Markets är normalt så kortfristig (huvudsakligen över natten inlåning) att effekten av förändrad kreditrisk är obetydlig. Även instrument klassificerade som "Övriga tillgångar" och "Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter" är så kortfristiga att effekten av förändrad kreditrisk är obetydlig.

Jämförelse av redovisat värde och avtalsenligt belopp att betala vid förfall

Mn euro	Redovisat värde	Belopp att betala vid förfall
2016		
Finansiella skulder från början värderade till verkligt värde via resultaträkningen	78 031	76 699
2015		
Finansiella skulder från början värderade till verkligt värde via resultaträkningen	86 521	85 776

Skulder till försäkringstagare har ingen fast löptid och inget fastsatt belopp att betala vid förfall. Belopp att betala till förfall har därför bedömts uppgå till det redovisade värdet.

K40. Tillgångar och skulder till verkligt värde

Verkligt värde på finansiella tillgångar och skulder

Mn euro	31 dec 2016		31 dec 2015	
	Redovisat värde	Verkligt värde	Redovisat värde	Verkligt värde
Finansiella tillgångar				
Kassa och tillgodohavanden hos centralbanker	32 099	32 099	35 500	35 500
Utlåning	338 128	337 442	365 057	366 401
Räntebärande värdepapper	87 701	87 892	86 535	86 750
Pantsatta finansiella instrument	5 108	5 108	8 341	8 341
Aktier och andelar	21 524	21 524	22 273	22 273
Tillgångar i placeringsportföljer och fondförsäkringsavtal	22 963	22 963	20 323	20 323
Derivatinstrument	69 959	69 959	80 741	80 741
Övriga tillgångar	17 986	17 986	17 382	17 382
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	966	966	968	968
Summa	596 434	595 939	637 120	638 679

Finansiella skulder

Inlåning och skuldinstrument	416 839	417 528	446 989	446 874
Skulder till försäkringstagare	3 527	3 527	21 088	21 088
Inlåning i placeringsportföljer och fondförsäkringsavtal	23 580	23 580	2 761	2 761
Derivatinstrument	68 636	68 636	79 505	79 505
Övriga skulder	22 399	22 399	23 606	23 606
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	290	290	341	341
Summa	535 271	535 960	574 290	574 175

För information om värdering av poster redovisade till verkligt värde i balansräkningen, se not K1 "Redovisningsprinciper" och avsnittet "Fastställande av verkligt värde för poster som redovisats till verkligt värde i balansräkningen" nedan. För information om värdering av poster som inte redovisats till verkligt värde i balansräkningen, se avsnittet "Finansiella tillgångar och skulder som inte redovisas till verkligt värde i balansräkningen" nedan.

K40. Tillgångar och skulder till verkligt värde, forts.

Tillgångar och skulder redovisade till verkligt värde i balansräkningen
Fördelning i hierarkin för verkligt värde

31 dec 2016, Mn euro	Instrument med publicerade prisnoteringar på en aktiv marknad (nivå 1)	Varav Life	Värderingsmetod baserad på observerbara marknadsdata (nivå 2)	Varav Life	Värderingsmetod baserad på icke observerbara marknadsdata (nivå 3)	Varav Life	Summa
Tillgångar till verkligt värde i balansräkningen¹							
Utlåning till centralbanker	–	–	100	–	–	–	100
Utlåning till kreditinstitut	–	–	2 655	–	–	–	2 655
Utlåning till allmänheten	–	–	76 348	–	–	–	76 348
Räntebärande värdepapper ²	51 384	12 376	38 120	6 231	210	38	89 714
Aktier och andelar	17 278	15 904	461	431	3 785	3 185	21 524
Tillgångar i placeringsportföljer och fondförsäkringsavtal	21 314	17 409	1 633	1 633	155	155	23 102
Derivatinstrument	69	–	68 207	807	1 683	–	69 959
Förvaltningsfastigheter	–	–	–	–	3 119	3 104	3 119
Övriga tillgångar	–	–	15 153	83	–	–	15 153
Summa	90 045	45 689	202 677	9 185	8 952	6 482	301 674
Skulder till verkligt värde i balansräkningen¹							
Skulder till kreditinstitut	–	–	8 198	996	–	–	8 198
In- och upplåning från allmänheten	–	–	8 007	–	–	–	8 007
Inlåning i placeringsportföljer och fondförsäkringsavtal	–	–	23 580	19 240	–	–	23 580
Skulder till försäkringstagare	–	–	3 527	3 527	–	–	3 527
Emitterade värdepapper ³	48 849	–	6 340	–	–	–	55 189
Derivatinstrument ³	95	8	67 258	805	1 283	–	68 636
Övriga skulder	6 473	–	11 248	83	–	–	17 721
Summa	55 417	8	128 158	24 651	1 283	–	184 858

1) Samtliga poster värderas till verkligt värde vid slutet av varje rapportperiod.

2) Varav 5 108 mn euro avser balansposten Pantsatta finansiella instrument.

3) För strukturerade obligationer redovisas värdavtalet och det inbäddade derivatet separat. Värdavtalet redovisas som Emitterade värdepapper i balansräkningen och det inbäddade derivatet som Derivatinstrument i balansräkningen. Det totala verkliga värdet på de strukturerade obligationerna uppgick till 6 371 mn euro, varav 6 404 mn euro har hänförs till nivå 2 och ett netto negativt verkligt värde på 33 mn euro till nivå 3 i hierarkin i verkligt värde.

K40. Tillgångar och skulder till verkligt värde, forts.

Tillgångar och skulder redovisade till verkligt värde i balansräkningen

Fördelning i hierarkin för verkligt värde

31 dec 2015, Mn euro	Instrument med publicerade prisnoteringar på en aktiv marknad (nivå 1)	Varav Life	Värderingsmetod baserad på observerbara marknadsdata (nivå 2)	Varav Life	Värderingsmetod baserad på ej observerbara marknadsdata (nivå 3)	Varav Life	Summa
Tillgångar till verkligt värde i balansräkningen¹							
Utlåning till centralbanker	–	–	5 129	–	–	–	5 129
Utlåning till kreditinstitut	–	–	3 511	–	–	–	3 511
Utlåning till allmänheten	–	–	89 044	–	–	–	89 044
Räntebärande värdepapper ²	48 338	12 662	43 511	6 044	250	46	92 099
Aktier och andelar ³	16 268	12 189	1 159	856	4 854	4 187	22 281
Tillgångar i placeringsportföljer och fondförsäkringsavtal	18 531	14 892	1 558	1 558	135	135	20 224
Derivatinstrument	211	–	78 875	32	1 655	–	80 741
Förvaltningsfastigheter	–	–	–	–	3 054	2 974	3 054
Övriga tillgångar	–	–	14 696	–	–	–	14 696
Summa	83 348	39 743	237 483	8 490	9 948	7 342	330 779
Skulder till verkligt värde i balansräkningen¹							
Skulder till kreditinstitut	–	–	18 620	1 361	–	–	18 620
In- och upplåning från allmänheten	–	–	14 692	–	–	–	14 692
Inlåning i placeringsportföljer och fondförsäkringsavtal	–	–	21 077	16 784	–	–	21 077
Skulder till försäkringstagare	–	–	2 761	2 761	–	–	2 761
Emitterade värdepapper ⁴	46 229	–	6 885	–	–	–	53 114
Derivatinstrument ⁴	242	–	77 739	153	1 524	–	79 505
Övriga skulder	6 909	–	13 056	–	–	–	19 965
Summa	53 380	–	154 830	21 059	1 524	–	209 734

1) Samtliga poster värderas till verkligt värde vid slutet av varje rapportperiod.

2) Varav 8 333 mn euro avser balansposten Pantsatta finansiella instrument.

3) Varav 8 mn euro avser balansposten Pantsatta finansiella instrument.

4) För strukturerade obligationer redovisas värdaftalet och det inbäddade derivatet separat. Värdaftalet redovisas som Emitterade värdepapper i balansräkningen och det inbäddade derivatet som Derivatinstrument i balansräkningen. Det totala verkliga värdet på de strukturerade obligationerna uppgick till 6 825 mn euro, varav 6 881 mn euro har hänförs till nivå 2 och 56 mn euro till nivå 3 i hierarkin för verkligt värde.

Fastställande av verkligt värde för poster som redovisats till verkligt värde i balansräkningen

För tillgångar och skulder som redovisas till verkligt värde sker en uppdelning på de tre nivåerna i IFRS hierarki för verkligt värde. Hierarkin ger högst prioritet till noterade priser (ojusterade) på aktiva marknader för identiska tillgångar och skulder (nivå 1) och lägsta prioritet till ej observerbar indata (nivå 3). Klassificeringen av dessa instrument baseras på den lägsta nivå indata som är väsentlig för verkligt värde värderingen i sin helhet.

I nivå 1 i hierarkin för verkligt värde återfinns tillgångar och skulder som värderats med hjälp av ojusterade noterade priser på aktiva marknader för identiska tillgångar och skulder. En aktiv marknad för en tillgång eller skuld är en marknad där transaktioner för tillgången eller skulden inträffar tillräckligt ofta och med tillräcklig volym för att ge löpande prisinformation. Denna kategori omfattar noterade derivat, noterade aktier, statsobligationer i utvecklade länder och de mest likvida bostadsobligationerna och företagsobligationerna som har direkta prisnoteringar för handel.

I nivå 2 i hierarkin för verkligt värde återfinns tillgångar och skulder som inte har noterade marknadspriser direkt tillgängliga från aktiva marknader. Verkligt värde baseras på noterade priser för liknande tillgångar eller skulder på aktiva marknader, eller noterade priser på identiska eller liknande tillgångar eller skulder på marknader som inte är aktiva. Verkligt värde kan också beräknas med hjälp av värderingsmetoder

eller värderingsmodeller som baseras på marknadsdata på balansdagen, om eventuella ej observerbara marknadsdata har haft en obetydlig inverkan på de verkliga värdena. Bland dessa instrument återfinns huvuddelen av Nordeas OTC-derivat, köpta/sålda värdepapper enligt återförsäljnings-/ återköpsavtal, lånade/utlånade värdepapper och andra instrument där indata i värderingsmetoden eller värderingsmodellen baseras på uppgifter från en aktiv marknad.

I nivå 3 i hierarkin för verkligt värde återfinns de tillgångar och skulder för vilka verkliga värde inte kan erhållas direkt från noterade marknadspriser eller indirekt via värderingsmetoder eller värderingsmodeller som bygger på observerbara marknadsdata. Hit hör vanligen investeringar i onoterade värdepapper, private equity-fonder, hedgefonder, förvaltningsfastigheter, mer komplexa OTC-derivat där ej observerbara marknadsdata har en betydande inverkan på de verkliga värdena, vissa komplexa eller strukturerade instrument och illikvida räntebärande värdepapper. Komplicerade värderingsmodeller kännetecknas ofta av att de bygger på modellspecifika och ej observerbara parametrar.

Alla värderingsmodeller, både komplexa och enkla, använder sig av marknadsdata, bland annat räntor, volatilitet och korrelation. Vissa marknadsdata är observerbara, medan andra inte är det. För de flesta vanliga valutor är räntorna observerbara, och volatilitets- och korrelationstalen för dessa valutor och räntor är observerbara upp till en viss löptid. Volatilitets- och korrelationstal är också observerbara för de mest

K40. Tillgångar och skulder till verkligt värde, forts.

likvida aktieinstrumenten på kort sikt. För mindre likvida aktieinstrument är optionsmarknaden tämligen illikvid, och därför är volatilitets- och korrelationstalen inte observerbara. För varje instrument mäts känsligheten för ej observerbara data. Om ej observerbara data har en betydande inverkan på värderingen klassificeras instrumentet som tillhörande nivå 3 i hierarkin för verkligt värde.

För räntebärande värdepapper görs uppdelningen i de tre nivåerna med hjälp av en intern prissättningsmetod. Dessa värdepapper kan antingen vara noterade på en aktiv marknad (nivå 1) eller värderade med hjälp av en metod där priset baseras på observerbara marknadsdata (nivå 2). Nivå 3-obligationer kännetecknas av låg likviditet.

För OTC-derivat används värderingsmodeller för att fastställa verkligt värde. För enklare derivat används standardmodeller för värderingen, till exempel Black-Scholes. För mer exotiska OTC-derivat används mer komplexa värderingsmodeller. Modellerna har vanligtvis utvecklats internt och baseras på antaganden om beteenden hos de underliggande tillgångarna och statistiska scenarionalyser. De flesta OTC-derivaten hänförs till nivå 2 i hierarkin för verkligt värde, vilket betyder att alla väsentliga modellparametrar kan observeras på aktiva marknader.

Värderingen av private equity-fonder och onoterade aktier är till sin karaktär mer osäker än värdering av mer aktivt handlade aktieinstrument. Nordea lägger vikt vid ett konsekvent tillvägagångssätt både när det gäller olika tillgångar och över tiden. Metoderna som tillämpas följer anvisningarna i "International Private Equity and Venture Capital Valuation Guidelines", som utferdats av Invest Europe (tidigare kallad EVCA). Dessa anvisningar används som bästa praxis i private equity-branschen. För USA-baserade fonder används liknande metoder.

Nordea har också lån och emitterade skuldebrev i dotterföretaget Nordea Kredit Realkreditaktieselskab, värderade till verkligt värde. När Nordea beviljar bolån till låntagare i enlighet med dansk lagstiftning om bostadsfinansiering emitterar Nordea samtidigt skuldebrev med matchande villkor, så kallad "matchad finansiering". Verkligt värde för emitterade skuldebrev baseras på noterade priser och hänförs därför till nivå 1 i hierarkin för verkligt värde. Eftersom låntagarna har rätt att köpa skuldebrev som emitterats av Nordea på marknaden och återlämna dessa som betalning för sina lån, är det verkliga värdet på lånen samma som det verkliga värdet på de emitterade skuldebrev (till följd av att omvärderingen av återbetalningsoptionen finns inbäddad i lånet), justerat för förändringar i kreditrisken hos låntagaren. Kreditriskjusteringen beräknas med hjälp av en nedskrivningsmodell som bygger på inträffade förlusthändelser.

Verkligt värde på finansiella tillgångar och skulder beräknas vanligen som det teoretiska nuvärdet av de enskilda instrumenten, baserat på marknadsparametrar från oberoende källor enligt ovan, och under antagandet att inga risker och ingen osäkerhet föreligger. Denna beräkning kompletteras med en justering på portföljnivå.

Vid värderingen av derivat till verkligt värde gör Nordea justeringar i form av så kallade credit value adjustments (CVA) och debt value adjustments (DVA). CVA och DVA speglar hur motpartens kreditrisk respektive Nordeas egen kreditvärdighet påverkar derivatets verkliga värde. Beräkningarna baseras på uppskattningar av exponering vid fallissemang, sannolikhet för fallissemang och återvinningsgrad, för varje enskild motpart.

För CVA och DVA baseras exponering vid fallissemang vanligen på förväntad exponering och fastställs genom simulering av underliggande riskfaktorer. När så är möjligt hämtas information om sannolikhet för fallissemang och återvinningsgrad från CDS-marknaden. För motparter där sådan

information inte är direkt tillgänglig fastställs sannolikhet för fallissemang och återvinningsgrad med hjälp av en representativ metod, där de illikvida motparterna kopplas till jämförbara likvida CDS-namn.

Effekten av upplåningskostnader och upplåningskostnadsminskningar på värderingen av derivatinstrument utan säkerhet eller med obalanserad säkerhet redovisas som en verkligt värdejustering för finansieringskostnad (funding fair value adjustment, FFVA). Vid beräkning av FFVA använder Nordea en estimerad finansieringskurva som speglar marknadskostnaden för finansiering.

En annan viktig del av justeringen på portföljnivå syftar till att justera nettoexponeringarna mot marknadsrisk från ett genomsnitt av köp- och säljpriser till antingen köp- eller säljpris (beroende av nettopositionen). Exponeringarna aggregeras och nettoredovisas för olika riskkategorier i enlighet med interna riktlinjer och aggregerad marknadsprisinformation om köp- och säljpriser som används i beräkningen. Köp- och säljpriser uppdateras löpande.

Värderingen till verkligt värde av förvaltningsfastigheter tar hänsyn till en marknadsaktörs förmåga att generera ekonomiska fördelar genom att använda förvaltningsfastigheterna på maximala och bästa sätt, det vill säga tar hänsyn till den användning av förvaltningsfastigheterna som är fysiskt möjligt, lagligen tillåten och finansiellt genomförbart. I dagsläget används förvaltningsfastigheterna i Nordea på det maximala och bästa sätt. Vid värderingen av förvaltningsfastigheterna tas också hänsyn till fastighetens syfte och art genom att tillämpa den lämpligaste värderingsmetoden. Den vanligaste värderingsmetoden är en diskonterad kassaflödesmodell som använder aktuella kassaflöden, marknadsräntor och aktuell avkastning.

Överföringar mellan nivå 1 och nivå 2

Nordea har under året överfört räntebärande värdepapper (inklusive pantsatta finansiella instrument) till ett värde av 674 mn euro (1 129 mn euro) från nivå 1 till nivå 2 och 191 mn euro (295 mn euro) från nivå 2 till nivå 1 i hierarkin för verkligt värde. Nordea har också överfört derivattillgångar till ett värde av 36 mn euro (96 mn euro) och derivatskulder till ett värde av 44 mn (120 mn euro) från nivå 2 till nivå 1. Under föregående år har Nordea överfört aktier till ett värde av 22 mn euro från nivå 1 till nivå 2.

Orsaken till överföringen från nivå 1 till nivå 2 var att instrumenten upphörde att handlas aktivt under året och verkligt värde har nu beräknats med värderingsmetoder baserade på observerbar marknadsdata. Orsaken till överföringarna från nivå 2 till nivå 1 var att instrumenten handlades aktivt under perioden och tillförlitliga prisnoteringar fanns tillgängliga på marknaden. Överföringar mellan nivåerna anses ha skett vid årets slut.

K40. Tillgångar och skulder till verkligt värde, forts.**Förändringar i nivå 3**

2016, Mn euro	1 jan 2016	Omklassifiseringar	Vinster och förluster som redovisats i resultaträkningen under året		Köp/emissioner	Försäljningar	Avräkningar/likvider	Överföringar till nivå 3	Överföringar från nivå 3	Omräkningsdifferenser	31 dec 2016
			Realiserade	Orealiserade							
Räntebärande värdepapper	250	–	1	–18	4	–5	–1	–1	–21	–1	210
- varav Life	45	–	–	–2	–	–3	–	–	–	–2	38
Aktier och andelar	4 854	–	67	–52	2 799	–1 793	–80	541	–2 565	14	3 785
- varav Life	4 188	–	9	–54	2 703	–1 573	–78	541	–2 565	14	3 185
Tillgångar i placeringsportföljer och fondförsäkringsavtal	135	–	–	21	6	–7	–	–	–	–	155
- varav Life	135	–	–	21	6	–7	–	–	–	–	155
Derivatinstrument (netto)	131	–	32	133	–	–	–32	8	127	1	400
Förvaltningsfastigheter	3 054	–64	–	60	378	–350	–	–	1	40	3 119
- varav Life	2 974	–	–	60	365	–336	–	–	1	40	3 104

Orealiserade vinster och förluster avser de tillgångar och skulder som innehås vid årets slut. Orsaken till överföringen från nivå 3 var att observerbara marknadsdata blev tillgängliga. Orsaken till överföringen till nivå 3 var att observerbara marknadsdata inte längre fanns tillgängliga. Överföringar

från en nivå till en annan anses ha skett i slutet av året. Vinster och förluster redovisade i resultaträkningen under året ingår i posten "Nettoresultat av poster till verkligt värde". Tillgångar och skulder avseende derivatinstrument redovisas netto.

2015, Mn euro	1 jan 2015	Vinster och förluster som redovisats i resultaträkningen under året		Köp/emissioner	Försäljningar	Avräkningar/likvider	Överföringar till nivå 3	Överföringar från nivå 3	Omräkningsdifferenser	31 dec 2015
		Realiserade	Orealiserade							
Räntebärande värdepapper	279	1	8	75	–111	–1	–	–2	1	250
- varav Life	53	–	–3	–	–6	–	–	–	1	45
Aktier och andelar	5 418	307	65	4 468	–5 021	–58	29	–333	–21	4 854
- varav Life	4 446	281	52	4 377	–4 897	–55	3	–	–19	4 188
Tillgångar i placeringsportföljer och fondförsäkringsavtal	133	–	2	–	–	–	–	–	–	135
- varav Life	133	–	2	–	–	–	–	–	–	135
Derivatinstrument (netto)	–160	37	–18	–1	–	–37	443	–133	0	131
Förvaltningsfastigheter	3 134	–1	9	222	–263	–	–	–	–47	3 054
- varav Life	3 034	–	9	215	–237	–	–	–	–47	2 974

**Processen för värdering till verkligt värde
Finansiella instrument**

Nordea har en oberoende värderingskontroll, Group Valuation Control (GVC), som har inrättats som en del av CRO-organisationen. GVC har ansvaret för att övervaka och oberoende bedöma värderingarna av finansiella instrument som redovisas till verkligt värde i Nordeas balansräkning. Nordea

har även en Group Valuation Committee (GVaC) där koncernens CFO är ordförande och där chefen för GVC och seniora medlemmar från affärsområden och gruppfunktioner är medlemmar. GVaC är ansvarig för att etablera värderingspolicyn, för att övervara värderingsfrågor och agera som eskaleringspunkt för värderingsfrågor.

K40. Tillgångar och skulder till verkligt värde, forts.

Värderingskontrollprocessen i Nordea utgörs av flera steg. Första steget är att ta fram medelpriset vid dagens slut. Det är affärsområdena som ansvarar för att fastställa korrekta priser för värderingsprocessen. Dessa priser är antingen internt fastställda av en tradingenhet eller inhämtade från externa källor. Värderingskurserna och värderingsmetoderna kontrolleras och testas därefter av oberoende kontrollenheter. Allra viktigast i kontrollprocessen är den oberoende kontrollen av priser. Här kontrolleras riktigheten i värderingarna med hjälp av data från oberoende källor som bäst speglar marknaden. Slutligen analyseras resultatet av värderingskontrollen och värderingarna, och eventuella noteringar eskaleras, med Group Valuation Committee som beslutsinstans.

Kontrollen av riktigheten i priser och andra parametrar utförs för de flesta produkter dagligen. Information från tredje man, såsom prisnoteringar och annan prisinformation från mäklare, används som jämförelseuppgifter vid kontrollen. Jämförelseuppgifternas kvalitet bedöms regelbundet. Denna kvalitetsbedömning används i samband med mätningen av osäkerhet i värderingen.

Justeringar till verkligt värde och uppskjutna dag 1-resultat från nivå 3-transaktioner beräknas och rapporteras månadsvis. Den faktiska bedömningen av instrument i hierarkin för verkligt värde utförs kontinuerligt.

Förvaltningsfastigheter

Huvuddelen av förvaltningsfastigheterna i Nordea innehas av Nordea Liv och Pension (NLP). Förvaltningsfastigheterna i NLP värderas en gång i kvartalet av fastighetsavdelningarna i respektive bolag inom NLP, och arbetet utförs helt eller delvis av externa värderare. De avdelningar som använder sig av sina egna metoder jämför fastigheternas värdeförändringar med värderingar gjorda för liknande fastigheter av externa värderare. Värderingen presenteras för, och godkänns av, ledningen i respektive bolag. Finansdirektören i vart och ett av bolagen inom NLP godkänner de tillämpade metoderna och ansvarar för de värden som används. Principerna som tillämpas i samtliga bolag överensstämmer med de nationella tillsynsmyndigheternas bestämmelser, som i sin tur överensstämmer med internationella värderingsprinciper och IFRS.

Dessutom finns en Investment Operation Committee (IOC), som är ett gemensamt forum för frågor som rör värdering och redovisning av i NLP:s investeringsverksamhet. Bolagen inom NLP rapporterar regelbundet till IOC, och IOC rapporterar kvartalsvis till Nordeakoncernens Group Valuation Committee.

Förvaltningsfastigheterna i NLP fungerar som skuldtäckning gentemot försäkringstagarna i liv- och fondförsäkringsavtal samt i finansiella avtal, vilket innebär att effekten på Nordeas resultaträkning och eget kapital beror på återbäringsmedlen och återbäringsavtalen i det bolag som äger fastigheten.

K40. Tillgångar och skulder till verkligt värde, forts.

Värderingsmetoder och indata som används vid värderingen till verkligt värde i nivå 3

31 dec 2016, Mn euro	Verkligt värde	Varav Life ¹	Värderingsmetoder	Ej observerbara indata	Intervall för verkligt värde
Räntebärande värdepapper					
Bolåneinstitut och andra kreditinstitut ²	171	–	Diskonterade kassaflöden	Kreditspread	–2/2
Företag	39	38	Diskonterade kassaflöden	Kreditspread	–2/2
Summa	210	38			–4/4
Aktier och andelar					
Private equity-fonder	1 955	1 729	Andelsvärde ³		–230/230
Hedgefonder	390	311	Andelsvärde ³		–32/32
Kreditfonder	1 224	1 047	Andelsvärde/analytikerkonsensus ³		–77/77
Övriga fonder	99	64	Andelsvärde/fondkurser ³		–13/13
Övrigt ⁴	133	50	–		–11/11
Summa	3 801	3 201			–363/363
Derivatinstrument					
Räntederivat	332	–	Optionsmodell	Korrelationer Volatilitet	–20/17
Aktiederivat	74	–	Optionsmodell	Korrelationer Volatilitet Utdelning	–18/11
Valutaderivat	–6	–	Optionsmodell	Korrelationer Volatilitet	+/-0
Kreditderivat	–32	–	Kreditderivatmodell	Korrelationer Återvinningsgrad Volatilitet	–13/10
Övrigt	32	–	Optionsmodell	Korrelationer Volatilitet	+/-0
Summa	400				–51/38

1) Innehav i finansiella instrument utgör en stor del av livförsäkringsrörelsen, i syfte att fullgöra åtaganden i försäkringsavtal och finansiella avtal. Vinster och förluster hänförliga till dessa instrument allokteras nästan uteslutande till försäkringstagarna och påverkar därmed inte Nordeas eget kapital.

2) Varav 155 mn euro prissätts utifrån en kreditspread (skillnaden mellan diskonteringsräntan och LIBOR) på 1,45 procent, och en rimlig förändring av denna kreditspread skulle inte påverka det verkliga värdet med tanke på återköpsmöjligheten.

3) Verkligt värde baseras på kurser och andelsvärden som erhållits av externa leverantörer/förvaltare. Dessa kurser fastställs utifrån värdeutvecklingen i de underliggande till-

gångarna. Den allra vanligaste värderingsmetoden för private equity-fonder hos leverantörer/förvaltare överensstämmer med anvisningarna i International Private Equity and Venture Capital Valuation (IPEV), som utfärdats av Invest Europe (tidigare kallad EVCA). Mindre än 15 procent av innehavet i private equity-fonder justeras/värderas internt utifrån IPEV-anvisningarna. De redovisade värdena för dessa ligger i intervallet 36 till 100 procent jämfört med de värden som erhållits från leverantörer/förvaltare.

4) Varav 16 mn euro relateras till tillgångar i placeringsportföljer och fondförsäkringsavtal.

Tabellerna ovan visar, för varje tillgångs- och skuldclass som hänförs till nivå 3, det verkliga värdet, värderingsmetoderna som använts för beräkning av verkligt värde, väsentliga ej observerbara data som använts i värderingsmodellerna samt, för finansiella tillgångar och skulder, det verkliga värdets känslighet för förändringar i viktiga antaganden.

Kolumnen "intervall för verkligt värde" i tabellen ovan visar känsligheten i verkligt värde för nivå 3-instrument vid förändringar i viktiga antaganden. När exponeringen för en ej observerbar parameter kvittas mellan olika instrument redovisas endast nettoeffekten i tabellen. Redovisat intervall är sannolikt större än den faktiska osäkerheten i verkligt värde för dessa instrument, eftersom det i praktiken är osannolikt att alla ej observerbara parametrar samtidigt skulle vara i utkanten av sina intervall för rimligt möjliga alternativ. Redovisningen är varken förutsäggande eller indikativ för framtida förändringar i verkligt värde.

För att beräkna känsligheten (intervallet) i verkligt värde för derivat tillämpas en rad olika modeller för att fastställa ett osäkerhetsintervall kring det redovisade verkliga värdet. De olika modellerna är inriktade på olika aspekter av prissätt-

ningen av derivat. Två gemensamma komponenter i modellerna för derivatvärdering är volatiliteten i underliggande riskfaktorer och korrelationen mellan de relevanta riskfaktorerna. Hänsyn tas till båda dessa genom att olika antaganden om indata och/eller valet av modell tillämpas. Förutom dessa gemensamma faktorer omfattar analysen även ett antal faktorer som är specifika för tillgångsklassen, bland annat förväntad aktieutdelning, återvinningsantaganden för kreditderivat och inflationsförväntningar. Det verkliga värdet på derivat redovisas som nettot av tillgångar och skulder.

För att beräkna känsligheten (intervallet) i verkligt värde för aktier och andelar och räntebärande värdepapper ökades och minskades det verkliga värdet med 2–10 procentenheter, beroende på osäkerheten i värderingen och underliggande antaganden. Större intervall tillämpas på instrument med större osäkerhet i värderingen jämfört med aktivt handlade instrument och underliggande osäkerheter i individuella antaganden.

K40. Tillgångar och skulder till verkligt värde, forts.

Värderingsmetoder och indata som används vid värderingen till verkligt värde i nivå 3

31 dec 2015, Mn euro	Verkligt värde	Varav Life ¹	Värderingsmetoder	Ej observerbara indata	Intervall för verkligt värde
Räntebärande värdepapper					
Bolåneinstitut och andra kreditinstitut ²	205	–	Diskonterade kassaflöden	Kreditspread	–5/5
Företag	45	45	Diskonterade kassaflöden	Kreditspread	–3/3
Summa	250	45			–8/8
Aktier och andelar					
Private equity-fonder	1 965	1 781	Andelsvärde ³		–218/232
Hedgefonder	450	274	Andelsvärde ³		–29/35
Kreditfonder	423	237	Andelsvärde/analytikerkonsensus ³		–23/28
Övriga fonder	1 880	1 868	Andelsvärde/fondkurser ³		–223/224
Övrigt ⁴	160	52	–		–11/11
Summa	4 878	4 212			–504/530
Derivatinstrument					
Räntederivat	180	–	Optionsmodell	Korrelationer Volatilitet	–26/19
Aktiederivat	–24	–	Optionsmodell	Korrelationer Volatilitet Utdelning	–26/19
Valutaderivat	–35	–	Optionsmodell	Korrelationer Volatilitet	+/–0
Kreditderivat	–18	–	Kreditderivatmodell	Korrelationer Återvinningsgrad	–8/6
Övrigt	28	–	Optionsmodell	Korrelationer Volatilitet	+/–0
Summa	131	–			–60/44

1) Innehav i finansiella instrument utgör en stor del av livförsäkringsrörelsen, i syfte att fullgöra åtaganden i försäkringsavtal och finansiella avtal. Vinster och förluster hänförliga till dessa instrument allokteras nästan uteslutande till försäkringstagarna och påverkar därmed inte Nordeas eget kapital.

2) Varav 155 mn euro prissätts utifrån en kreditspread (skillnaden mellan diskonteringsräntan och LIBOR) på 1,45 procent, och en rimlig förändring av denna kreditspread skulle inte påverka det verkliga värdet med tanke på återköpsmöjligheten.

3) Verkligt värde baseras på kurser och andelsvärden som erhållits av externa leverantörer/förvaltare. Dessa kurser fastställs utifrån värdeutvecklingen i de underliggande

tillgångarna. Den allra vanligaste värderingsmetoden för private equity-fonder hos leverantörer/förvaltare överensstämmer med anvisningarna i International Private Equity and Venture Capital Valuation (IPEV), som utfärdats av European Venture Capital Association (EVCA). Mindre än 15 procent av innehavet i private equity-fonder justeras/värderas internt utifrån IPEV-anvisningarna. De redovisade värdena för dessa ligger i intervallet 0 till 100 procent jämfört med de värden som erhållits från leverantörer/förvaltare.

4) Varav 24 mn euro relateras till tillgångar i placeringsportföljer och fondförsäkringsavtal.

K40. Tillgångar och skulder till verkligt värde, forts.**Förvaltningsfastigheter**

31 dec 2016, Mn euro	Verkligt värde ¹	Varav Life	Värderingsmetoder	Ej observerbara indata	Intervall för ej observerbara data	Vägt genomsnitt för ej observerbara data
Danmark	1 761	1 751	Diskonterade kassaflöden	Marknadshyra		
				Kommersiella	75–320 EUR/m ²	179 EUR/m ²
				Kontor	32–332 EUR/m ²	111 EUR/m ²
				Lägenheter	88–250 EUR/m ²	174 EUR/m ²
				Avkastningskrav		
				Kommersiella	4,9% – 9,5%	7,5%
				Kontor	3,9% – 9,3%	6,0%
				Lägenheter	3,5% – 6,0%	4,2%
Norge	568	567	Diskonterade kassaflöden	Marknadshyra		
				Kommersiella	47–294 EUR/m ²	163 EUR/m ²
				Kontor	156–792 EUR/m ²	293 EUR/m ²
				Lägenheter	187 EUR/m ²	187 EUR/m ²
				Övriga	29–190 EUR/m ²	122 EUR/m ²
				Avkastningskrav		
				Kommersiella	5,6% – 6,0%	5,8%
				Kontor	4,0% – 7,5%	5,3%
				Lägenheter	4,6% – 4,6%	4,6%
Finland ³	725	725	Diskonterade kassaflöden ²	Marknadshyra		
				Kommersiella	136–324 EUR/m ²	210 EUR/m ²
				Kontor	126–300 EUR/m ²	187 EUR/m ²
				Lägenheter	182–300 EUR/m ²	240 EUR/m ²
				Övrigt	94–117 EUR/m ²	97 EUR/m ²
				Avkastningskrav		
				Kommersiella	4,8% – 6,9%	5,8%
				Kontor	4,8% – 8,0%	6,4%
				Lägenheter	3,5% – 5,0%	4,3%
Sverige	200	200	Diskonterade kassaflöden ²	Marknadshyra		
				Kommersiella	112–190 EUR/m ²	157 EUR/m ²
				Kontor	237 EUR/m ²	237 EUR/m ²
				Lägenheter	144– 169 EUR/m ²	151 EUR/m ²
				Övrigt	69 EUR/m ²	69 EUR/m ²
				Avkastningskrav		
				Kommersiella	5,7% – 6,8%	6,0%
				Kontor	4,9% – 5,0%	4,9%
				Lägenheter	3,2% – 4,0%	3,5%
Övriga	4	–	Diskonterade kassaflöden	–	–	–
				–	–	–
Summa	3 258	3 243				

1) Fördelning baserad på de värderingsmetoder som används i olika länder.

2) Verkligt värde beräknas av externa värderare.

3) Varav 139 mn euro relateras till tillgångar i placeringsportföljer och fondförsäkringsavtal i Life.

K40. Tillgångar och skulder till verkligt värde, forts.**Förvaltningsfastigheter**

31 dec 2015, Mn euro	Verkligt värde ¹	Varav Life	Värderingsmetoder	Ej observerbara indata	Intervall för ej observerbara data	Vägt genomsnitt för ej observerbara data
Danmark	1 688	1 679	Diskonterade kassaflöden	Marknadshyra		
				Kommersiella	25–312 EUR/m ²	159 EUR/m ²
				Kontor	34–324 EUR/m ²	110 EUR/m ²
				Lägenheter	65–245 EUR/m ²	151 EUR/m ²
				Avkastningskrav		
				Kommersiella	6,4% – 9,5%	7,5%
				Kontor	4,3% – 9,5%	6,1%
				Lägenheter	3,5% – 6,0%	3,9%
Norge	695	689	Diskonterade kassaflöden	Marknadshyra		
				Kommersiella	82–234 EUR/m ²	170 EUR/m ²
				Kontor	114–746 EUR/m ²	205 EUR/m ²
				Lägenheter	151–151 EUR/m ²	151 EUR/m ²
				Övriga	66–86 EUR/m ²	67 EUR/m ²
				Avkastningskrav		
				Kommersiella	5,0% – 6,5%	5,5%
				Kontor	4,3% – 7,8%	5,5%
				Lägenheter	5,6% – 5,6%	5,6%
Finland ³	564	563	Diskonterade kassaflöden ²	Marknadshyra		
				Kommersiella	104–327 EUR/m ²	177 EUR/m ²
				Kontor	125–306 EUR/m ²	187 EUR/m ²
				Lägenheter	186–237 EUR/m ²	210 EUR/m ²
				Övriga	89–127 EUR/m ²	97 EUR/m ²
				Avkastningskrav		
				Kommersiella	4,8% – 6,8%	5,8%
				Kontor	4,8% – 8,0%	6,4%
				Lägenheter	4,0% – 6,0%	5,0%
Sverige	154	154	Diskonterade kassaflöden ²	Marknadshyra		
				Kommersiella	117–195 EUR/m ²	146 EUR/m ²
				Lägenheter	149–176 EUR/m ²	156 EUR/m ²
				Övriga	65–66 EUR/m ²	65 EUR/m ²
				Avkastningskrav		
				Kommersiella	5,8% – 6,8%	6,3%
				Lägenheter	3,5% – 4,4%	3,7%
				Övriga	7,0% – 7,8%	7,4%
Övriga ³	64	–	Diskonterade kassaflöden	–	–	–
Summa	3 165	3 085				

1) Fördelning baserad på de värderingsmetoder som används i olika länder.

2) Verkligt värde beräknas av externa värderare.

3) Varav 111 mn euro relateras till tillgångar i placeringsportföljer och fondförsäkringsavtal i Life.

De väsentliga ej observerbara indata som används när förvaltningsfastigheterna värderas till verkligt värde är marknadshyra och avkastningskrav. Betydande höjningar (sänkningar) av marknadshyran eller avkastningskravet skulle, isolerat, resultera i en betydligt lägre (högre) verkligt värde.

K40. Tillgångar och skulder till verkligt värde, forts.

Förändringar i uppskjutna dag 1-resultat

Transaktionspriset för finansiella instrument överensstämmer i vissa fall inte med verkligt värde vid första redovisningstillfället (enligt använd värderingsmodell). Skälet är huvudsakligen att transaktionspriset inte har kunnat fastställas på en aktiv marknad. Om väsentliga ej observerbara data används i värderingsmetoden (nivå 3) redovisas det finansiella instrumentet till transaktionspriset, och den eventuella skillnaden mellan transaktionspriset och det verkliga värdet vid första redovisningstillfället, enligt använd värderingsmodell (dag 1-resultat), skjuts upp. För ytterligare information, se not K1 "Redovisningsprinciper". Tabellen nedan visar den totala skillnaden som kvarstår att periodisera i resultaträkningen vid periodens början och slut, samt en avstämning av hur detta skillnadsbelopp har förändrats under året (förändring i uppskjutna dag 1-resultat).

Uppskjutna dag 1-resultat – derivat, netto

Mn euro	2016	2015
Belopp vid årets början	34	36
Uppskjutna resultat från nya transaktioner	19	9
Redovisat i resultaträkningen under året ¹	-30	-11
Belopp vid årets slut	23	34

1) Varav -14 mn euro (0 mn euro) relateras till överföringar av derivatinstrument från nivå 3 till nivå 2.

Finansiella tillgångar och skulder som inte redovisas till verkligt värde i balansräkningen

	31 dec 2016		31 dec 2015		Nivå i hierarkin för verkligt värde
Mn euro	Redovisat värde	Verkligt värde	Redovisat värde	Verkligt värde	
Tillgångar som inte redovisas till verkligt värde i balansräkningen					
Kassa och tillgodohavanden hos centralbanker	32 099	32 099	35 500	35 500	3
Utlåning¹	259 025	258 339	267 571	268 915	3
Räntebärande värdepapper	3 095	3 286	2 769	2 984	1, 2, 3
Övriga tillgångar²	2 833	2 833	2 698	2 698	3
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	966	966	968	968	3
Summa	298 018	297 523	309 506	311 065	
Skulder som inte redovisas till verkligt värde i balansräkningen					
Inlåning och skuldinstrument	345 445	346 134	360 563	360 448	3
Övriga skulder³	4 678	4 678	3 652	3 652	3
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	290	290	341	341	3
Summa	350 413	351 102	364 556	364 441	

1) Varav 198 mn euro relateras till utlåning i placeringsportföljer och fondförsäkringsavtal 31 december 2015.

2) Varav 12 mn euro relateras till övriga tillgångar i placeringsportföljer och fondförsäkringsavtal 31 december 2015.

3) Varav 11 mn euro relateras till övriga skulder i placeringsportföljer och fondförsäkringsavtal 31 december 2015.

Kassa och tillgodohavanden hos centralbanker

Verkligt värde på "Kassa och tillgodohavanden hos centralbanker" antas, till följd av dess kortfristiga natur, vara samma som det redovisade värdet och hänförs därför till nivå 3 i hierarkin för verkligt värde.

Utlåning

Det verkliga värdet på "Utlåning till centralbanker", "Utlåning till kreditinstitut" och "Utlåning till allmänheten" har beräknats genom att diskontera de förväntade framtida kassaflödena med en antagen kundränta som skulle ha används på marknaden om lånen hade emitterats vid värderingstidpunkten. Den antagna kundräntan beräknas som referensräntan plus den genomsnittliga marginalen på nyutlåning i Personal Banking, Commercial & Business Banking respektive Wholesale Banking.

Värderingen till verkligt värde har hänförs till nivå 3 i hierarkin för verkligt värde.

Räntebärande värdepapper

Det verkliga värdet uppgår till 3 286 mn euro (2 984 mn euro), varav 0 mn euro (2 mn euro) har hänförs till nivå 1, 3 286 mn euro (2 922 mn euro) till nivå 2 och 0 mn euro (60 mn euro) till nivå 3 i hierarkin för verkligt värde. Värderingsprinciperna är desamma som för liknande instrument som redovisas till verkligt värde i balansräkningen.

Övriga tillgångar samt förutbetalda kostnader och upplupna intäkter

Balansposterna "Övriga tillgångar" och "Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter" utgörs av kortfristiga fordringar, huvudsakligen upplupna ränteintäkter. Det verkliga värdet anses därför vara detsamma som det redovisade värdet och har hänförs till nivå 3 i hierarkin för verkligt värde.

Inlåning och skuldinstrument

Det verkliga värdet på "Skulder till kreditinstitut", "In- och upplåning från allmänheten", "Emitterade värdepapper" och "Efterställda skulder" har beräknats som det redovisade vär-

K40. Tillgångar och skulder till verkligt värde, forts.

det justerat för förändringar i verkligt värde gällande ränterisk och egen kreditrisk. Det verkliga värdet har hänförs till nivå 3 i hierarkin för verkligt värde. Förändringarna i verkligt värde hänförliga till ränterisk baseras på förändringar i berörda räntor jämfört med motsvarande nominell ränta i portföljerna. Förändringarna i verkligt värde hänförliga till kreditrisk beräknas som skillnaden mellan creditspreaden i de nominella räntorna och aktuell creditspread på marknaden. Beräkningen utförs på aggregerad nivå för all långfristig upplåning som redovisas under balansposterna "Emitterade värdepapper" och "Efterställda skulder". Eftersom den avtalade löptiden är kort för "Skulder till kreditinstitut" och "In- och upplåning från allmänheten" antas förändringarna i Nordeas egen kreditrisk hänförliga till dessa poster vara obetydliga. Det samma gäller kortfristig upplåning som redovisas under balansposterna "Emitterade värdepapper" och "Efterställda skulder".

Övriga skulder samt upplupna kostnader och förutbetalda intäkter

Balansposterna "Övriga skulder" och "Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter" utgörs av kortfristiga skulder, huvudsakligen fondlikvidskulder. Det verkliga värdet anses därför vara detsamma som det redovisade värdet och har hänförs till nivå 3 i hierarkin för verkligt värde.

K41. Finansiella instrument som kvittats i balansräkningen eller omfattas av nettningsavtal

31 dec 2016, Mn euro	Redovisade finansiella tillgångar ¹ , brutto	Redovisade finansiella skulder, brutto, som kvittats i balans-räkningen	Nettoredovisat värde i balans-räkningen ²	Belopp som inte kvittats men som omfattas av ramavtal för nettnings eller liknande avtal			Netto-belopp
				Finansiella instrument	Erhållna finansiella säkerheter	Erhållna kontant-säkerheter	
Tillgångar							
Derivatinstrument	242 279	−172 626	69 653	−49 528	–	−7 547	12 578
Omvända återköpsavtal	31 772	−9 991	21 781	–	−21 781	–	0
Avtal om inlåning av värdepapper	4 547	–	4 547	–	−4 547	–	0
Summa	278 598	−182 617	95 981	−49 528	−26 328	−7 547	12 578

31 dec 2016, Mn euro	Redovisade finansiella skulder ¹ , brutto	Redovisade finansiella tillgångar, brutto, som kvittats i balansräkningen	Nettoredovisat värde i balansräkningen ²	Belopp som inte kvittats men som omfattas av ramavtal för nettnings eller liknande avtal			Nettobelopp
				Finansiella instrument	Lämnade finansiella säkerheter	Lämnade kontant-säkerheter	
Skulder							
Derivatinstrument	239 120	−172 626	66 494	−49 528	–	−8 031	8 935
Återköpsavtal	21 838	−9 991	11 847	–	−11 847	–	0
Avtal om utlåning av värdepapper	2 245	–	2 245	–	−2 245	–	0
Summa	263 203	−182 617	80 586	−49 528	−14 092	−8 031	8 935

1) Alla belopp har värderats till verkligt värde.

2) Omvända återköpsavtal och avtal om inlåning av värdepapper har i balansräkningen klassificerats som "Utlåning till centralbanker", "Utlåning till kreditinstitut" eller "Utlåning till allmänheten". Återköpsavtal och avtal om utlåning av värdepapper har i balansräkningen klassificerats som "Skulder till kreditinstitut" eller "In- och upplåning från allmänheten".

31 dec 2015, Mn euro	Redovisade finansiella tillgångar ¹ , brutto	Redovisade finansiella skulder, brutto, som kvittats i balans-räkningen	Nettoredovisat värde i balans-räkningen ²	Belopp som inte kvittats men som omfattas av ramavtal för nettning eller liknande avtal			Netto-belopp
				Finansiella instrument	Erhållna finansiella säkerheter	Erhållna kontant-säkerheter	
Tillgångar							
Derivatinstrument	207 514	−127 812	79 702	−60 192	−	−9 828	9 682
Omvända återköpsavtal	60 734	−9 888	50 846	−16 491	−34 162	−	193
Avtal om inlåning av värdepapper	4 765	−	4 765	−	−4 765	−	0
Summa	273 013	−137 700	135 313	−76 683	−38 927	−9 828	9 875

31 dec 2015, Mn euro	Redovisade finansiella skulder ¹ , brutto	Redovisade finansiella tillgångar, brutto, som kvittats i balansräkningen	Nettoredovisat värde i balansräkningen ²	Belopp som inte kvittats men som omfattas av ramavtal för nettningsavtal			Nettobelopp
				Finansiella instrument	Lämnade finansiella säkerheter	Lämnade kontant-säkerheter	
Skulder							
Derivatinstrument	205 970	-127 812	78 158	-60 192	-	-10 991	6 975
Återköpsavtal	46 372	-9 888	36 484	-16 491	-19 956	-	37
Avtal om utlåning av värdepapper	1 402	-	1 402	-	-1 402	-	0
Summa	253 744	-137 700	116 044	-76 683	-21 358	-10 991	7 012

1) Alla belopp har värderats till verkligt värde.

2) Omvända återköpsavtal och avtal om inlåning av värdepapper har i balansräkningen klassificerats som "Utlåning till centralbanker", "Utlåning till kreditinstitut" eller "Utlåning till allmänheten". Återköpsavtal och avtal om utlåning av värdepapper har i balansräkningen klassificerats som "Skulder till kreditinstitut" eller "In- och upplåning från allmänheten".

K41. Finansiella instrument som kvittats i balansräkningen eller omfattas av nettningsavtal, forts.

Rättsligt bindande ramavtal om nettningsavtal eller liknande avtal

Finansiella instrument bruttoredo visas i balansräkningen men det innebär inte att dessa instrument inte omfattas av ramavtal för nettningsavtal eller liknande avtal. Normalt omfattas finansiella instrument (derivat, repor och värdepapperslån) av ramavtal för nettningsavtal, och Nordea skulle därmed tillåtas använda nettningsavtal i händelse av fallissemang och i beräkningen av motpartsrisk.

En närmare beskrivning av motpartsrisk finns i förvaltningsberättelsen, i avsnittet Risk-, likviditets- och kapitalhantering.

K42. Avyttringsgrupper som innehas för försäljning

Balansräkning - sammandrag¹

Mn euro	2016
Tillgångar	
Utlåning till kreditinstitut	34
Utlåning till allmänheten	8 556
Övriga tillgångar	307
Summa tillgångar som innehas för försäljning	8 897
Skulder	
Skulder till kreditinstitut	22
In- och upplåning från allmänheten	4 776
Övriga skulder	90
Summa skulder som innehas för försäljning	4 888

1) Innefattar de externa tillgångar och skulder som innehas för försäljning. Den externa finansieringen av den baltiska verksamheten som kvarstår efter transaktionen har inte medräknats.

Tillgångar och skulder som innehas för försäljning avser Nordeas tidigare meddelade beslut att slå samman sin baltiska verksamhet med motsvarande verksamhet i DNB. De individuella tillgångarna och skulderna kommer att bokas bort ur balansräkningen och i stället ersättas av en investering i intressebolag. Affären väntas slutföras kring andra kvartalet 2017 och förutsätter ett godkännande från myndigheterna. Avvecklingsgruppen redovisas i segmentet "Personal Banking" i not K2 "Segmentrapportering". Tillgångar som innehas för försäljning inkluderar även Nordeas utlåning till retailkunder i Ryssland, med ett redovisat värde på 228 mn euro. Utlåningsportföljen har sålts och bokats bort ur balansräkningen under 2017.

K43. Överförda tillgångar och erhållna säkerheter

Överförda tillgångar som fortsatt redovisas i balansräkningen samt hänförliga skulder

Alla tillgångar som överförts redovisas fortsatt i balansräkningen om Nordeas exponering för förändringar i verkligt värde för tillgången kvarstår. Så är fallet vid återköpsavtal och värdepapperslån.

Återköpsavtal är en form av inlåning mot säkerhet där Nordea säljer värdepapper med ett avtal om att till ett fast

pris återköpa dessa vid ett senare datum. Likvida medel som erhållits redovisas som inlåning (skuld). Värdepapper som har lämnats enligt återköpsavtal bokas inte bort från balansräkningen.

Utlåning av värdepapper är transaktioner där Nordea lånar ut innehavda värdepapper till en motpart och erhåller en avgift.

Eftersom både återköpsavtal och värdepapperslån innebär att värdepappren återlämnas till Nordea, kvarstår alla risker och rättigheter förknippade med de överförda instrumenten hos Nordea, även om de inte är tillgängliga för Nordea under den period då de är överförda. Motparten i transaktionen innehar värdepappren som säkerhet, men har inte någon rätt till andra tillgångar i Nordea.

De värdepapper som fortsatt redovisas i balansräkningen samt hänförliga skulder värderas till verkligt värde.

Mn euro	31 dec 2016	31 dec 2015
Återköpsavtal		
Räntebärande värdepapper	5 108	8 333
Avtal om utlåning av värdepapper		
Aktier och andelar	–	8
Summa	5 108	8 341

Skulder hänförliga till tillgångarna

Mn euro	31 dec 2016	31 dec 2015
Återköpsavtal		
Skulder till kreditinstitut	2 475	6 288
In- och upplåning från allmänheten	2 491	1 921
Avtal om utlåning av värdepapper		
Skulder till kreditinstitut	–	8
Summa	4 966	8 217
Netto	142	124

Erhållna säkerheter som kan säljas eller pantsättas på nytt

Nordea erhåller säkerheter enligt omvända återköpsavtal och avtal om värdepapperslån, vilka kan säljas eller pantsättas på nytt i enlighet med avtalsvillkoren. Transaktionerna genomförs enligt standardavtal som används av parterna på den finansiella marknaden. Vanligtvis så kräver avtalen ytterligare säkerheter om värdet på värdepapper sjunker under en förutbestämd nivå. Enligt standardavtalen för de flesta återköpsavtal så har mottagaren av säkerheten ovillkorlig rätt att sälja eller återpantsätta säkerheten förutsatt att likvärdiga värdepapper överförs vid likvidtillfället. Det verkliga värdet på erhållna säkerheter enligt omvända återköpsavtal och avtal om värdepapperslån upplyses om nedan.

Mn euro	31 dec 2016	31 dec 2015
Omvända återköpsavtal		
Erhållna säkerheter som kan säljas eller pantsättas på nytt	30 002	38 819
- varav sålda eller pantsatta på nytt	16 129	19 447
Avtal om värdepapperslån		
Erhållna säkerheter som kan säljas eller pantsättas på nytt	4 552	4 869
- varav sålda eller pantsatta på nytt	47	152
Summa	34 554	43 688

K44. Löptidsanalys för tillgångar och skulder

Förväntad löptid

Mn euro	Not	31 dec 2016 Förväntas återvinnas eller regleras:			31 dec 2015 Förväntas återvinnas eller regleras:		
		Inom	Efter	Summa	Inom	Efter	Summa
		12 månader	12 månader		12 månader	12 månader	
Kassa och tillgodohavanden hos centralbanker		32 099	–	32 099	35 500	–	35 500
Utlåning till centralbanker	K13	11 235	–	11 235	13 224	–	13 224
Utlåning till kreditinstitut	K13	4 236	4 790	9 026	9 559	1 203	10 762
Utlåning till allmänheten	K13	71 245	246 444	317 689	111 672	229 248	340 920
Räntebärande värdepapper	K14	19 131	68 570	87 701	22 243	64 292	86 535
Pantsatta finansiella instrument	K15	1 194	3 914	5 108	1 539	6 802	8 341
Aktier och andelar	K16	1 410	20 114	21 524	2 624	19 649	22 273
Tillgångar i placeringsportföljer och fondförsäkringsavtal	K17	7 775	15 327	23 102	2 285	18 149	20 434
Derivatinstrument	K18	12 764	57 195	69 959	12 527	68 214	80 741
Förändringar av verkligt värde för räntesäkrade poster i säkringsportföljer		31	147	178	10	141	151
Aktier och andelar i intresseföretag och joint ventures	K19	0	588	588	2	513	515
Immateriella tillgångar	K20	102	3 690	3 792	93	3 115	3 208
Materiella tillgångar		6	560	566	20	537	557
Förvaltningsfastigheter	K22	3	3 116	3 119	3	3 051	3 054
Uppskjutna skattefordringar	K11	30	30	60	41	35	76
Aktuella skattefordringar		288	–	288	87	–	87
Pensionstillgångar	K32	2	304	306	74	303	377
Övriga tillgångar	K23	18 914	59	18 973	18 569	18	18 587
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	K24	1 098	351	1 449	1 164	362	1 526
Tillgångar som innehas för försäljning	K42	8 897	–	8 897	–	–	–
Summa tillgångar		190 460	425 199	615 659	231 236	415 632	646 868
Skulder till kreditinstitut	K25	35 750	2 386	38 136	41 800	2 409	44 209
In- och upplåning från allmänheten	K26	169 982	4 046	174 028	182 423	6 626	189 049
Inlåning i placeringsportföljer och fondförsäkringsavtal	K17	9 327	14 253	23 580	6 475	14 613	21 088
Skulder till försäkringstagare	K27	2 274	38 936	41 210	1 915	36 792	38 707
Emitterade värdepapper	K28	64 406	127 344	191 750	72 977	128 960	201 937
Derivatinstrument	K18	14 243	54 393	68 636	13 724	65 781	79 505
Förändringar av verkligt värde för räntesäkrade poster i säkringsportföljer		1 168	1 298	2 466	521	2 073	2 594
Aktuella skatteskulder		487	–	487	225	0	225
Övriga skulder	K29	24 271	142	24 413	25 646	99	25 745
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	K30	1 718	40	1 758	1 769	36	1 805
Uppskjutna skatteskulder	K11	75	755	830	83	945	1 028
Avsättningar	K31	209	97	306	305	110	415
Pensionsskulder	K32	5	297	302	3	326	329
Efterställda skulder	K33	1 590	8 869	10 459	642	8 558	9 200
Skulder som innehas för försäljning	K42	4 888	–	4 888	–	–	–
Summa skulder		330 393	252 856	583 249	348 508	267 328	615 836

K44. Löptidsanalys för tillgångar och skulder, forts.**Avtalsenliga odiskonterade kassaflöden**

31 dec 2016, Mn euro	Betalbara vid anfordran	Högst 3 månader	3–12 månader	1–5 år	Mer än 5 år	Summa
Räntebärande finansiella tillgångar	53 094	76 815	43 924	159 816	240 561	574 210
Ej räntebärande finansiella tillgångar	–	–	–	–	74 321	74 321
Icke finansiella tillgångar	–	–	–	–	10 328	10 328
Summa tillgångar	53 094	76 815	43 924	159 816	325 210	658 859
Räntebärande finansiella tillgångar	150 378	94 422	48 371	106 640	48 356	448 167
Ej räntebärande finansiella tillgångar	–	–	–	–	127 851	127 851
Icke finansiella tillgångar	–	–	–	–	75 500	75 500
Summa skulder och eget kapital	150 378	94 422	48 371	106 640	251 707	651,518
Derivatinstrument, kassainflöde	–	576 857	155 966	229 126	29 417	991 366
Derivatinstrument, kassautflöde	–	574 442	158 633	229 672	28 899	999 646
Nettoexponering	–	2 415	–2 667	–546	518	–280
Exponering	–97 284	–15 192	–7 114	52 630	74 021	7 061
Kumulativ exponering	–97 284	–112 476	–119 590	–66 960	7 061	–

31 dec 2015, Mn euro	Betalbara vid anfordran	Högst 3 månader	3–12 månader	1–5 år	Mer än 5 år	Summa
Räntebärande finansiella tillgångar	52 162	96 460	50 330	153 919	244 812	597 683
Ej räntebärande finansiella tillgångar	–	–	–	–	67 601	67 601
Icke finansiella tillgångar	–	–	–	–	9 748	9 748
Summa tillgångar	52 162	96 460	50 330	153 919	322 161	675 032
Räntebärande finansiella tillgångar	148 270	120 280	56 979	105 474	49 556	480 559
Ej räntebärande finansiella tillgångar	–	–	–	–	46 097	46 097
Icke finansiella tillgångar	–	–	–	–	72 578	72 578
Summa skulder och eget kapital	148 270	120 280	56 979	105 474	168 231	599 234
Derivatinstrument, kassainflöde	–	526 203	115 018	57 379	14 915	713 515
Derivatinstrument, kassautflöde	–	526 114	115 240	61 418	14 387	717 159
Nettoexponering	–	89	–222	–4 039	528	–3 644
Exponering	–96 108	–23 731	–6 871	44 406	154 458	72 154
Kumulativ exponering	–96 108	–119 839	–126 710	–82 304	72 154	–

Tabellen är baserad på avtalsenliga löptider för posterna i balansräkningen. För derivat har förväntade in- och utflöden av kontanter redovisats för både derivattillgångar och derivatsskulder eftersom derivat hanteras netto. Utöver posterna i balansräkningen har Nordea utställda kreditlöften om 78 005 mn euro (74 679 mn euro), vilka kan utnyttjas när som helst.

Nordea har också ställt ut garantier om 21 034 mn euro (20 656 mn euro) som kan komma att leda till ett utflöde av kontanter om särskilda händelser inträffar.

För ytterligare information om återstående löptider, se avsnittet om "risk-, likviditets- och kapitalhantering".

K45. Transaktioner med närstående

Informationen nedan presenteras ur Nordeas perspektiv, dvs den visar hur Nordeas siffror har påverkats av transaktioner med närstående parter.

Mn euro	Intresseföretag och joint ventures		Övriga närstående parter ¹	
	31 dec 2016	31 dec 2015	31 dec 2016	31 dec 2015
Tillgångar				
Utlåning	438	546	–	–
Räntebärande värdepapper	24	73	–	–
Derivatinstrument	46	76	–	–
Aktier och andelar i intresseföretag och joint ventures	588	515	–	–
Summa tillgångar	1 096	1 210	–	–
Skulder				
In- och upplåning	65	69	36	74
Derivatinstrument	26	118	–	–
Summa skulder	91	187	36	74
Poster utanför balansräkningen²	3 428	5 307	–	–

Mn euro	Intresseföretag och joint ventures		Övriga närstående parter ¹	
	2016	2015	2016	2015
Räntenetto	1	5	–	–
Avgifts- och provisionsnetto	3	4	–	–
Nettoresultat av poster till verkligt värde	51	246	–	–
Resultat före kreditförluster	55	255	–	–

1) Aktieägare med väsentligt inflytande och nära anhöriga till nyckelpersoner i ledande positioner i Nordeakoncernen, samt bolag som står under betydande inflytande av nyckelpersoner i ledande positioner i Nordeakoncernen eller av nära anhöriga till dessa nyckelpersoner räknas som närstående parter till Nordea. Inkluderat i denna grupp av närstående parter är Sampo Oyj och Aegon Asset Management. Om transaktioner med dessa närstående parter görs som ett led i Nordeas och de närstående parternas normala affärsverksamhet och på samma kriterier och villkor som jämförbara transaktioner med parter med liknande kundrelation till Nordea samt om de ej innebar mer än normalt risktagande, redovisas de ej i tabellen. Nordea har således inte upplyst om några transaktioner med aktieägare med betydande inflytande.

2) Inklusive nominella belopp på derivatinstrument.

Ersättningar samt utlåning till nyckelpersoner i ledande positioner

Information om ersättningar och utlåning till nyckelpersoner i ledande positioner återfinns i not K7 "Personalkostnader".

Övriga transaktioner med närstående parter

Från och med mars 2008 ingår Nordea i ett garantikonsortium som har bildats avseende norska Eksportfinans ASA:s värdepappersportfölj. Nordea äger 23 procent av bolaget. Övriga ägare är den norska staten samt andra nordiska banker. Nordeas andel av garantins negativa verkliga värde per balansdagen uppgår till 22 mn euro. Avtalet löper ut samtidigt som de obligationer som är inkluderade i garantin. Sista förfallodagen är 31 december 2023.

K46. Upplysningar om kreditrisk

Nordeas hantering och analys av kreditrisk beskrivs i förvaltningsberättelsen, i avsnittet Risk-, likviditets- och kapitalhantering. Ytterligare information om kreditrisk finns också i Capital and Risk management Report (Pillar III) 2016, som kan hämtas på www.nordea.com. Informationen i den här noten har till stor del hämtats från Pelare III-rapporten i syfte att tillgodose upplysningskraven för kreditrisk i årsredovisningen. Pelare III-rapporten innehåller de upplysningar som krävs enligt kapitaltäckningsdirektivet (CRD), som grundas på Basel II. Pelare III-upplysningarna har anpassats efter hur Nordea hanterar kreditrisk, och bedöms vara det bästa sättet att tydliggöra Nordeas exponering för kreditrisk. Tillgångar som innehas för försäljning inkluderas därför i siffrorna i denna not.

Kreditriskexponeringar uppträder i olika form och delas in i följande typer:

Exponeringstyper, mn euro

Mn euro	31 dec 2016 ¹	31 dec 2015 ²
Exponeringar inom balansräkningen	411 692	414 675
Exponeringar utanför balansräkningen	53 849	50 746
Värdepappersiseringar	4 388	5 699
Derivat	29 240	26 757
Exponeringsbelopp vid fallissemang (EAD)	499 169	497 877

1) Exponeringar i värdepappersiseringar med ett exponeringsvärde om 9 676 mn euro per 31 dec 2016 är inkluderade i tabellen.

2) Omräkningen av åtaganden utanför balansräkningen i redovisningen per 31 december 2015 har inte reflekterats i EAD.

De tabeller som redovisas i denna not och som innehåller upplysningar om exponeringar presenterar dessa i form av exponeringsbelopp vid fallissemang (EAD). EAD motsvarar exponering efter tillämpning av konverteringsfaktorer för kreditrisk.

Avstämning av exponeringstyper mot balansräkningen

Detta avsnitt beskriver kopplingen mellan kreditportföljen, definierad i enlighet med redovisningsstandarder, och exponeringen, definierad i enlighet med CRD. De huvudsakliga skillnaderna beskrivs här för att belysa kopplingen mellan de olika redovisningsmetoderna. Ursprunglig exponering är exponeringen före beaktande av substitutionseffekter hänförliga till begränsning av kreditrisken, kreditkonverteringsfaktorer för exponeringar utanför balansräkningen och reserveringar inom ramen för schablonmetoden. I den här noten definieras emellertid exponering som exponering vid fallissemang (EAD) för IRK-exponeringar och exponeringsvärde för schablonmetodsexponeringar, om inget annat anges. I enlighet med CRD har den kreditriskexponering som redovisas i Pelare III-rapporten delats in i olika exponeringsklasser, där varje klass i sin tur delas in i exponeringstyper

- Poster i balansräkningen
- Eventualförpliktelser (t ex garantier och outnyttjad del av beviljade krediter)
- Värdepappersfinansiering (t ex omvända repor och värdepapperslån)
- Derivatinstrument

De poster som redovisas i årsredovisningen har delats in enligt följande (i enlighet med redovisningsstandarderna):

- Poster i balansräkningen (t ex utlåning till centralbanker och kreditinstitut, utlåning till allmänheten, omvända repor, positivt verkligt värde för derivat och räntebärande värdepapper).
- Eventualförpliktelser (t ex garantier och outnyttjad del av beviljade krediter).

K46. Upplysningar om kreditrisk, forts.

Tabellen nedan visar kopplingen mellan kreditriskexponering enligt CRD och poster som ingår i årsredovisningen.

Poster i balansräkningen

Som framgår av tabellen nedan har följande poster lyfts ut från balansräkningen vid beräkningen av exponering i balansräkningen enligt CRR:

- Ej CRR-relaterade poster, poster som inte ingår i den konsoliderade situationen enligt CRR, till exempel livförsäkringsrörelsen (solvensregler).
- Marknadsriskrelaterade poster i handelslaget, såsom vissa räntebärande värdepapper och pantsatta instrument.
- Repor, derivat och värdepapperslån. Dessa transaktioner ingår antingen i beräkningen av marknadsrisk i handelslaget eller redovisas som separata exponeringstyper (derivat eller värdepappersfinansiering).
- Övriga, huvudsakligen reserveringar, immateriella tillgångar och uppskjutna skattefordringar.

- Ej CRR-relaterade poster som inte ingår i den konsoliderade situationen enligt CRR, till exempel livförsäkringsrörelsen (solvensregler).
- För egna skulder ställda säkerheter och Övriga ställda säkerheter (förutom leasing) dessa transaktioner redovisas som värdepappersfinansiering (dvs en separat exponeringstyp).
- Derivatinstrument

Derivatinstrument och värdepappersfinansiering

Derivat kan redovisas som både balansposter (dvs positivt verkligt värde) och eventalförpliktelser (dvs nominella belopp) i enlighet med gällande redovisningsstandarder. Enligt CRD redovisas däremot derivat och värdepappersfinansiering som separata exponeringstyper. Vidare grundas beräkningen av repor och in- och utlåning av värdepapper i balansräkningen på nominellt värde. I CRD-beräkningarna fastställs dessa exponeringstyper med avdrag för värdet på säkerheterna.

Poster utanför balansräkningen

Följande eventalförpliktelser som angetts i årsredovisningen ingår inte när exponeringen för eventalförpliktelser beräknas i enlighet med CRD:

Exponeringar inom balansräkningen¹

Mn euro	Ursprunglig exponering	Tillgångar relaterade till marknadsrisk	Repor, derivat och värdepappersfinansieringar	Poster exkluderade från konsolidering enligt CRR ⁴	Övrigt	Balansräkning
31 dec 2016						
Kassa och tillgodohavanden hos centralbanker	32 192	—	—	–93	—	32 099
Utlåning till kreditinstitut och centralbanker	17 178	0	2 755	343	–16	20 260
Utlåning till allmänheten	303 662	0	26 590	–13 031	468	317 689
Räntebärande värdepapper och pantsatta finansiella instrument	54 156	17 345	—	21 308	—	92 809
Derivatinstrument ²	—	—	71 147	–1 188	—	69 959
Immateriella tillgångar	0	—	—	357	3 435	3 792
Övriga tillgångar och förutbetalda kostnader	5 440	23 375	—	49 428	808	79 051
Summa tillgångar	412 628	40 720	100 492	57 124	4 695	615 659
Exponeringsbelopp vid fallissemang³	411 692					
31 dec 2015						
Kassa och tillgodohavanden hos centralbanker	35 500	—	—	—	—	35 500
Utlåning till kreditinstitut och centralbanker	14 409	—	8 618	961	–2	23 986
Utlåning till allmänheten	304 896	—	39 527	–4 386	883	340 920
Räntebärande värdepapper och pantsatta finansiella instrument	56 629	18 483	—	19 764	—	94 876
Derivatinstrument ²	—	—	82 781	–2 040	—	80 741
Immateriella tillgångar	—	—	—	342	2 866	3 208
Övriga tillgångar och förutbetalda kostnader	4 283	26 549	—	36 384	421	67 637
Summa tillgångar	415 717	45 032	130 926	51 025	4 168	646 868
Exponeringsbelopp vid fallissemang³	414 675					

1) Exponeringar i värdepappersfinansieringar med en ursprunglig exponering om 6 907 mn euro och en exponering om 6 907 mn euro är inkluderade i tabellen.

2) Derivat inkluderas i "banking book" och "trading book", men inte till redovisade värden. Motpartsrisk i tradingderivat inkluderas i kreditriskberäkningarna.

3) Balansräkningsexponeringen har en konverteringsfaktor på 100% men kan ändå ha ett lägre exponeringsbelopp vid fallissemang på grund av avsättningar i standardmetoden, vilka avräknas från den ursprungliga exponeringen när exponeringsbeloppet vid fallissemang beräknas.

4) Tillgångar som innehas för försäljning redovisas separat i balansräkningen under "Övriga tillgångar och förutbetalda kostnader" men inkluderas rad för rad i kolumnen ursprunglig exponering och förklarar de negativa beloppen i kolumnen "Poster exkluderade från konsolidering enligt CRR".

K46. Upplysningar om kreditrisk, forts.

Exponeringar utanför balansräkningen¹

31 dec 2016, Mn euro	Kreditrisk enligt CRR	Poster exkluderade från konsolidering enligt CRR	Inkluderat i derivat och värdepapperiseringar	Exponeringar utanför balansräkningen
Eventualförpliktelser	23 051	38	–	23 089
Kreditlöften och övriga åtaganden	78 270	1 164	–	79 434
Summa exponeringar utanför balansräkningen	101 321	1 202	–	102 523

31 dec 2016, Mn euro	Kreditrisk enligt CRR	Exponeringar utanför redovisningen	Ursprunglig exponering	Genomsnittlig konverteringsfaktor	Exponeringsbelopp vid fallissemang
Kreditfaciliteter	48 900	1 277	50 177	53%	26 365
Checkräkningskredit	16 204	3 913	20 117	54%	10 883
Lånelöften	13 089	2 507	15 596	47%	7 291
Garantier	21 566	–	21 566	41%	8 778
Övrigt	1 563	14	1 577	34%	532
Summa	101 322	7 711	109 033		53 849

1) Exponeringar i värdepapperiseringar med en ursprunglig exponering om 2 769 mn euro och en exponering om 1 493 mn euro är inkluderade i tabellen.

31 dec 2015, Mn euro	Kreditrisk enligt CRR	Poster exkluderade från konsolidering enligt CRR	Inkluderat i derivat och värdepapperiseringar	Exponeringar utanför balansräkningen
Eventualförpliktelser	22 541	28	–	22 569
Kreditlöften och övriga åtaganden	73 673	990	–	74 663
Summa exponeringar utanför balansräkningen	96 214	1 018	–	97 232

31 dec 2015, Mn euro	Kreditrisk enligt CRR	Exponeringar utanför redovisningen	Ursprunglig exponering	Genomsnittlig konverteringsfaktor	Exponeringsbelopp vid fallissemang
Kreditfaciliteter	50 637	1 422	52 059	48%	24 760
Checkräkningskredit	16 800	4 205	21 005	51%	10 786
Lånelöften	6 194	7 827	14 021	41%	5 692
Garantier	21 012	–	21 012	44%	8 939
Övrigt	1 571	27	1 598	36%	569
Summa	96 214	13 481	109 695		50 746

Exponeringsklasser uppdelad per exponeringstyp

Vid årsskiftet 2016 beräknades 79 procent av de totala ursprungliga kreditexponeringarna i enlighet med IRK-metoden. Den samlade IRK-exponeringen består till största del av portföljer inom IRK företag och IRK hushåll. De största förändringarna under 2016 var en minskning av IRK företag för

alla exponeringstyper förutom derivat och en minskning av portföljen IRK institut. Minskningen uppvägdes delvis av portföljen IRK hushåll som ökade med 3,9 md euro för poster i balansräkningen och med 2,9 md euro för poster utanför balansräkningen.

31 dec 2016, Mn euro	Exponeringar inom balansräkningen	Exponeringar utanför balansräkningen	Värdepapperiseringar	Derivat	Summa exponering
Stater, kommuner och centralbanker	78 537	898	810	4 967	85 212
Institut	30 766	962	2 014	10 272	44 014
Företag	115 663	34 914	1 275	13 492	165 344
Hushåll ¹	171 122	15 368	2	198	186 690
Övrigt	6 907	1 493	–	–	8 400
Övrigt	8 697	214	287	311	9 509
Summa exponering	411 692	53 849	4 389	29 240	499 169

K46. Upplysningar om kreditrisk, forts.

31 dec 2015, Mn euro	Exponeringar inom balans- räkningen	Exponeringar utanför balans- räkningen	Värdepapper- iseringar	Derivat	Summa exponering
Stater, kommuner och centralbanker	76 620	1 074	713	4 418	82 825
Institut	35 462	1 086	3 335	8 548	48 431
Företag	126 266	34 021	1 111	13 416	174 814
Hushåll ¹	167 086	14 367	1	89	181 543
Övrigt	9 241	198	539	286	10 264
Summa exponering	414 675	50 746	5 699	26 757	497 877

1) Inklusive exponeringar med säkerhet i fastigheter.

Exponeringar uppdelade geografiskt och per exponeringsklass

31 dec 2016, Mn euro	Norden	- varav Danmark	- varav Finland	- varav Norge	- varav Sverige	Baltikum	Ryssland	USA	Övriga	Summa exponering
Stater, kommuner och centralbanker	41 183	15 196	10 588	4 165	11 234	276	157	35 292	8 304	85 212
Institut	26 855	11 693	133	5 008	10 021	8	245	685	16 221	44 014
Företag	130 745	40 484	27 621	29 104	33 536	5 407	2 340	2 301	24 551	165 344
Hushåll ¹	180 536	52 401	40 129	31 530	56 476	3 476	240	4	2 434	186 690
Övrigt	5 352	1 049	1 355	1 015	1 933	176	90	145	3 746	9 509
Summa exponering²	384 671	120 823	79 826	70 822	113 200	9 343	3 072	38 427	55 256	490 769

31 dec 2015, Mn euro	Norden	- varav Danmark	- varav Finland	- varav Norge	- varav Sverige	Baltikum	Ryssland	USA	Övriga	Summa exponering
Stater, kommuner och centralbanker	39 469	11 708	12 014	2 978	12 769	327	234	33 961	8 834	82 825
Institut	29 311	15 229	546	4 634	8 902	6	156	2 022	16 936	48 431
Företag	139 110	43 823	27 073	29 222	38 992	5 368	4 271	2 381	23 684	174 814
Hushåll ¹	175 519	51 961	39 886	28 313	55 359	3 315	263	5	2 441	181 543
Övrigt	5 925	1 142	1 405	942	2 436	185	113	200	3 841	10 264
Summa exponering	389 334	123 863	80 924	66 089	118 458	9 201	5 037	38 569	55 736	497 877

1) Inklusive exponeringar med säkerhet i fastigheter.

2) Exponeringar i värdepapperiseringar med en ursprunglig exponering om 8 400 mn euro per 31 dec 2016 är inte inkluderade i tabellen.

Exponeringar uppdelade per kundkategori

I tabellen nedan har exponeringen fördelats per bransch. Branschindelningen följer i huvudsak den internationella standarden GICS (Global Industries Classification Standard) och bygger på NACE-koder (statistisk klassificering av ekonomiska aktiviteter i EU). Företagsportföljen har en god spridning mellan olika branscher. Fastighetsförvaltning är den största branschen. Fastighetsförvaltning och den näst största branschen, Övriga finansinstitut, svarar för 38 procent av den samlade IRK-exponeringen mot företag. 98 procent av den samlade IRK-exponeringen mot privatpersoner utgörs av hypotekslån som kategoriseras som Övriga, allmänhet och organisationer. Mellan 2015 och 2016 minskade företagsport-

följen mest i kategorin Övriga, allmänhet och organisationer (främst företagslån och krediter). Den största ökningen skedde i Övriga finansiella företag. I portföljen IRK hushåll står motparter som kategoriseras som Övriga, allmänhet och organisationer fortsatt för den största exponeringen och det är även denna kategori som ökar.

Inom ramen för schablonmetoden ökade den samlade exponeringen främst till följd av en större kreditportfölj för stater. Ökningen skedde främst i branscherna Övriga finansiella företag samt Övriga, allmänhet och organisationer. Den största minskningen under året skedde i kategorin Övriga material (kemiska material, byggmaterial, etc).

K46. Upplysningar om kreditrisk, forts.

Exponeringar uppdelade per kundkategori

Mn euro	31 dec 2016 ¹	31 dec 2015
Bygg och anläggning	6 399	5 673
Konsumentkapitalvaror (bilar, apparater, etc)	3 184	4 543
Dagligvaror (livsmedel, jordbruksprodukter, etc)	12 271	13 685
Energi (olja, gas etc)	4 202	4 337
Hälsovård och läkemedel	1 623	2 010
Producentkapitalvaror	4 589	4 931
Producenttjänster	14 342	16 154
IT mjukvara, maskinvara och tjänster	1 811	1 856
Media och fritid	2 644	2 730
Metaller och gruvmaterial	1 160	1 081
Övriga finansiella företag	65 060	67 167
Övriga material (byggmaterial etc)	6 303	8 213
Övriga, allmänhet och organisationer	278 222	275 013
Papper och skogsprodukter	2 542	2 467
Fastighetsförvaltning	45 534	46 619
Detaljhandel	12 788	13 045
Sjöfart och offshoreverksamhet	12 595	13 065
Teleutrustning	255	283
Teleoperatörer	1 727	1 642
Transport	4 583	4 626
El, gas och vatten (distribution och produktion)	8 935	8 737
Summa exponering	490 769	497 877

1) Exponeringar i värdepapperiseringar med ett exponeringsvärde om 8 400 mn euro per 31 dec 2016 är inte inkluderade i tabellen.

Exponeringar täckta av ställda säkerheter, garantier och kreditderivat

I slutet av 2016 var cirka 44 procent (43 procent) av den samlade exponeringen täckt av godtagbara säkerheter. Motsvarande siffra för IRK-portföljen var 56 procent (53 procent). Ökningen härrörde främst från portföljerna inom IRK företag och IRK hushåll. Cirka 3 procent (3 procent) av den samlade exponeringen var täckt av garantier och kreditderivat.

Exponeringar täckta av ställda säkerheter, garantier och kreditderivat

31 dec 2016, Mn euro	Ursprunglig exponering	Exponeringsbelopp vid fallissemang (EAD)	- varav täckta av garantier och kreditderivat	- varav täckta av ställda säkerheter
Stater, kommuner och centralbanker	85 311	85 212	631	0
Institut	45 816	44 014	121	403
Företag	205 698	165 344	10 969	69 018
Hushåll ¹	198 957	186 690	1 859	148 278
Övrigt	10 087	9 509	21	60
Summa exponering²	545 869	490 769	13 601	217 759

31 dec 2015, Mn euro	Ursprunglig exponering	Exponeringsbelopp vid fallissemang (EAD)	- varav täckta av garantier och kreditderivat	- varav täckta av ställda säkerheter
Stater, kommuner och centralbanker	82 345	82 825	551	–
Institut	50 375	48 431	144	608
Företag	222 486	174 814	11 551	67 611
Hushåll ¹	191 986	181 543	2 054	143 507
Övrigt	10 967	10 264	53	52
Summa exponering	558 159	497 877	14 353	211 778

1) Inklusive exponeringar med säkerhet i fastigheter.

2) Exponeringar i värdepapperiseringar med en ursprunglig exponering om 9 676 mn eur och en exponering om 8 400 mn euro är inte inkluderade i tabellen.

Fördelning av säkerheter

Tabellen nedan visar fördelningen av säkerheter som används i beräkningen av kapitaltäckning. Bostadsfastigheter utgör 72 procent av de godtagbara säkerheterna och denna siffra är stabil. Bostadsfastighetssäkerheterna är inte koncentrerade

till någon särskild region i Norden eller Baltikum. De olika kategoriernas andel av de samlade godtagbara säkerheterna var relativt stabil under 2016. Det var bara övriga fysiska säkerheter som minskade något.

K46. Upplysningar om kreditrisk, forts.

	31 dec 2016	31 dec 2015
Finansiella säkerheter	1,4%	1,3%
Fordringar	1,0%	0,8%
Bostadsfastigheter	71,9%	71,8%
Affärsfastigheter	17,8%	17,4%
Övriga fysiska säkerheter	7,9%	8,7%
Summa	100,0%	100,0%

Belåningsgrad

Belåningsgraden anses vara ett bra mått på värdet av en säkerhet. Belåningsgraden beräknas genom att dividera kreditexponeringen med säkerhetens marknadsvärde. I tabellen nedan har hypoteksexponeringarna fördelats utifrån olika intervall av belåningsgrad. Under 2016 var hypoteksexponeringarnas säkerhetstäckning i stort sett oförändrad. Andelen med en belåningsgrad under 50 procent ökade från 78,4 procent under 2015 till 79,5 procent under 2016. Denna positiva utveckling motverkades till viss del av en liten ökning för andelen som har en belåningsgrad på över 80 procent.

Belåningsgrad

	31 dec 2016		31 dec 2015	
	Md euro	%	Md euro	%
<50%	110,3	79	105,3	78
50–70%	20,8	15	21,4	16
70–80%	4,9	4	5,1	4
80–90%	1,9	1	1,7	1
>90%	0,9	1	0,8	1
Summa	138,8	100	134,4	100

Collateralised Debt Obligations (CDO) – Exponering¹, inklusive Nordea Life Pension

Nordea agerar som förmedlare av kreditderivat, särskilt i nordiska namn. Nordea använder även kreditderivat för egen räkning för att reducera risken i positioner i företagsobligationer och syntetiska CDO (Collateralised Debt Obligations). När Nordea säljer skydd i en CDO-transaktion bär Nordea risken för förluster i referensportföljen om en kredithändelse inträffar. När Nordea köper skydd i en CDO-transaktion är det säljaren av skyddet som bär risken för förluster i referensportföljen om en kredithändelse inträffar.

Kreditderivat skapar motpartsrisker på liknade sätt som andra derivattransaktioner. Parter i denna typ av transaktioner har typiskt sett avtal om ställande av säkerheter, där exponeringen täcks av dagliga marginalsäkerheter.

	31 dec 2016		31 dec 2015	
Nominellt, Mn euro	Köpt skydd	Sålt skydd	Köpt skydd	Sålt skydd
CDO, brutto	842	2 522	788	2 418
Säkrad exponering	806	806	754	754
CDO, netto²	36³	1 716⁴	34³	1 664⁴
- varav Equity	3	293	3	509
- varav Mezzanine	15	767	10	626
- varav Senior	18	656	21	529

1) First-To-Default swappar är inte klassificerade som CDO:er och ingår därför inte i tabellen. Nettopositionen från köpt skydd uppgår till 7 mn euro (15 mn euro) och nettopositionen från sålt skydd uppgår till 13 mn euro (64 mn euro). Både köpt och sålt skydd är, till merparten, investment grade.

2) Nettoexponeringen exkluderar exponeringar där köpta och sålda andelar är helt identiska avseende säkerhetsstruktur, löptid och valuta.

3) Varav investment grade 0 mn euro (0 mn euro) och sub investment grade 36 mn euro (34 mn euro).

4) Varav investment grade 545 mn euro (604 mn euro) och sub investment grade 938 mn euro (962 mn euro) och utan rating 233 mn euro (98 mn euro).

Lån med förmildrande åtgärder

Mn euro	31 dec 2016	31 dec 2015
Lån med förmildrande åtgärder	6 063	5 568
- varav fallerade	2 696	2 466
Reserver för individuellt värderade osäkra lånefordringar och lån med förmildrande åtgärder	887	1 050
- varav fallerade	887	1 050

Nyckeltal

%	31 dec 2016	31 dec 2015
Andel lån med förmildrande åtgärder ¹	1,8%	1,5%
Täckningsgrad för lån med förmildrande åtgärder ²	15%	19%
- varav fallerade	33%	43%

1) Lån med förmildrande åtgärder/Lån före reserveringar.

2) Individuella reserver/Lån med förmildrande åtgärder.

Egendom övertagen för skyddande av fordran¹

Mn euro	31 dec 2016	31 dec 2015
Omsättningstillgångar, redovisat värde:		
Mark och byggnader	9	66
Aktier och övriga andelar	1	39
Övriga tillgångar	3	2
Summa	13	107

1) I enlighet med Nordeas riktlinjer för egendom övertagen för skyddande av fordran, som följer bankrörelselagen i de länder där Nordea verkar. Tillgångar som används som säkerhet för lånet övertas normalt när kunden inte längre kan fullgöra sina skyldigheter gentemot Nordea. Övertagna tillgångar avyttras senast när full återvinning har uppnåtts.

Förfallna lån som inte är osäkra

Tabellen nedan visar förfallna lånefordringar (6 dagar eller mer) som inte bedöms vara osäkra, uppdelade på företags- och privatkunder. En förfallen lånefordran uppstår när borgen inte erhåller återbetalning på ett lån på förfallodagen. Förfallna lånefordringar på företagssidan, som inte bedöms vara osäkra, uppgick vid årsskiftet till 704 mn euro, ned från 962 mn euro från året innan, medan förfallna lånefordringar på privatsidan minskade till 1 410 mn euro (1 620 mn euro). Den sammantagna minskningen beror delvis på Baltimore som inte ingår i tabell 3.24 men också på förbättrat kundbeteende.

	31 dec 2016		31 dec 2015	
Mn euro	Företagskunder	Privatkunder	Företagskunder	Privatkunder
6–30 dagar	376	939	653	1 058
31–60 dagar	134	239	153	250
61–90 dagar	73	94	37	89
>90 dagar	121	138	118	223
Summa	704	1,410	961	1 620
Förfallna lån som inte är osäkra dividerat med utlåning till allmänheten efter reserver, %	0,46	0,88	0,54	1,02

K46. Upplysningar om kreditrisk, forts.

Utlåning till företagskunder, efter lånets storlek

Som framgår av tabellen nedan är utlåningen till företag väl diversifierad sett till lånens storlek. Cirka 69 procent (66 procent) av företagsutlåningen avser lån på upp till 50 mn euro per kund.

Size in Mn euro	31 dec 2016		31 dec 2015	
	Utlåning Md euro	%	Utlåning Md euro	%
0–10	68,3	45	74,8	42
10–50	37,3	24	42,0	24
50–100	19,9	13	20,1	11
100–250	17,7	12	23,4	13
250–500	4,7	3	8,3	5
500–	5,1	3	8,8	5
Summa	153,0	100	177,4	100

Räntebärande värdepapper

För ytterligare information om kreditrisk avseende räntebärande värdepapper, se not K14 "Räntebärande värdepapper" där redovisat värde på räntebärande värdepapper har fördelats på olika typer av motparter.

K47. Andelar i strukturerade företag

Strukturerade företag är företag utformade så att rösträtt eller liknande rättigheter inte är den avgörande faktorn som bestämmer vem som kontrollerar företaget. Företagets verksamhet är normalt begränsad, med ett snävt och väldefinierat ändamål. Om Nordea kontrollerar ett sådant företag konsolideras det.

Konsoliderade strukturerade företag

Viking ABCP Conduit (Viking) har bildats med syftet att hantera fordringar och skulder i samband med värdepapperisering gentemot nordiska kunder. Viking handlar med fordringar från godkända säljare och finansierar köpen genom att antingen utfärda företagscertifikat via det etablerade programmet för värdepapperiserade företagscertifikat eller belasta tillgängliga likviditetsfaciliteter. Nordea tillhandahåller likviditetsfaciliteter om maximalt 1 330 mn euro (1 330 mn euro) varav 861 mn euro (1 018 mn euro) var utnyttjat vid årsskiftet. Tillgångarna i Viking uppgick vid årsskiftet till 919 mn euro (1 072 mn euro). Viking konsolideras eftersom det är nära sammankopplat med Nordeas verksamhet. Dessutom är Nordea exponerat för kreditrisk via likviditetsfaciliteten. Det finns inga betydande restriktioner för återbetalning av lån från Viking, förutom att betalningarna är beroende av i vilken takt Viking realiserar sina tillgångar.

Kalmar Structured Finance A/S etablerades för att kunna erbjuda kunder investeringsmöjligheter i strukturerade produkter på den globala kreditmarknaden. Detta SPE köper Credit Default Swaps (CDS) och förvärvar därmed en kreditrisk i en underliggande portfölj bestående av namn (såsom bolagsnamn). Samtidigt emitterar Kalmar Structured Finance A/S kreditlänkade obligationer med en liknande risk som reflekterar villkoren i CDS:erna. Nordea är motpart i derivattransaktionerna. Vid årsskiftet uppgick totalt nominellt belopp på utestående kreditlänkade obligationer till 1 mn euro (1 mn euro). Nordea innehar kreditlänkade obligationer som ett led i att erbjuda en andrahandsmarknad för obligationerna. Vid årsskiftet uppgick investeringen till 1 mn euro (1 mn euro).

AR Finance investerar i värdepapper säkerställda av kundfordringar. Nordea tillhandahåller likviditetsfaciliteter om maximalt 125 mn euro (125 mn euro), varav 108 mn euro (117 mn euro) var utnyttjat per årsskiftet. Företaget har tillgångar om 110 mn euro (95 mn euro) per årsskiftet.

Icke konsoliderade strukturerade företag

För strukturerade företag där Nordea har andelar men saknar bestämmande inflytande lämnas upplysningar. För att anses ha intressen i ett sådant företag måste Nordea vara exponerat för volatilitet i avkastningen från innehavet i det strukturerade företaget. Värdepappersfonder är för närvarande de enda icke konsoliderade strukturerade företag som Nordea har intressen i. Volatiliteten i avkastningen bedöms utifrån både erhållna avgifter och omvärdering av innehaven i fonderna.

Det finns flera sammanhang där Nordea investerar i värdepappersfonder:

- för försäkringstagares räkning i Nordea Life & Pensions
- för sparares räkning, där avkastningen är baserad på placeringen
- risksäkringar avseende exponeringar i strukturerade produkter till kunder
- illikvida investeringar i private equity- och kreditfonder.

Nordeas exponering för volatilitet i avkastningen redovisas brutto, men nettoexponeringen är betydligt mindre. Värdeförändringar i fondandelar förvärvade för fondförsäkringstagares och sparares räkning återspeglas i värdet på tillhörande skulder, och högsta nettoexponering för förluster är noll. Värdeförändringar i fondandelar som innehas för livförsäkringstagares räkning (traditionella livförsäkringsavtal) överförs till stor del till försäkringstagarna, men eftersom Nordea har lämnat garantier för vissa av dessa produkter är Nordea exponerat för värdeförändringarna.

Fondandelar förvärvade för att risksäkra exponeringar i strukturerade produkter ska minska exponeringarna, och i den mån säkringarna är effektiva, är Nordea inte exponerat för värdeförändringar. Den maximala förlusten i dessa fonder beräknas uppgå till 5 mn euro (6 mn euro), efter risksäkring.

Investeringar i illikvida private equity- och kreditfonder är en naturlig del i hanteringen av risker i Nordeas balansräkning. Den maximala förlusten i dessa fonder beräknas uppgå till 429 mn euro (347 mn euro), vilket motsvarar värdet av investeringarna i fonderna.

Nordeas intressen i icke konsoliderade strukturerade företag och eventuella tillhörande skulder framgår av tabellen nedan.

Mn euro	31 dec 2016	31 dec 2015
Tillgångar, redovisat värde:		
Andelar	16 952	15 669
Tillgångar i placeringsportföljer och fondförsäkringsavtal	18 151	16 520
Summa tillgångar	35 103	32 189
Skulder, redovisat värde:		
Inlåning i placeringsportföljer och fondförsäkringsavtal	1 054	1 077
Skulder till försäkringstagare	33 682	30 333
Derivatinstrument	198	109
Summa skulder	34 934	31 519
Poster utanför balansräkningen, nominellt belopp:		
Kreditåtaganden	22	28

K47. Andelar i strukturerade företag, forts.

Nordea har andelar i cirka 2 500 olika fonder som klassificeras som icke konsoliderade strukturerade företag, varav omkring 400 förvaltas av Nordea. Dessa har olika investeringsmandat och riskprofiler, allt från statsobligationsfonder med låg risk till aktiefonder med hävstång där risken är hög. Tillgångarna i fonder förvaltade av Nordea uppgår till 157 mdr euro (132 mdr euro). Alla fondinnehav finansieras

genom insättningar från fondandelsägarna. Information om tillgångarna i fonder som inte förvaltas av Nordea anses inte vara relevant för förståelsen av de aktuella riskerna och redovisas därför inte.

Nordea har inte gett stöd till något icke konsoliderat strukturerat företag där Nordea för närvarande saknar intressen.

K48. Rapportering per land

I enlighet med kraven i FFFS 2008:25, visar tabellen nedan för varje land där Nordea är etablerat, det vill säga där Nordea har en fysisk närvaro, information om verksamhetens art, geografiskt område, medeltalet anställda, rörelseintäkter,

rörelseresultat och skatt på resultatet. Nordea anses ha fysisk närvaro i ett land om Nordea har ett dotterföretag, intresseföretag eller filial i det landet. Nordea har inte erhållit några väsentliga statliga subventioner.

Land	Verksamhet ¹	Geografiskt område	2016				2015			
			Medel- antalet anställda	Summa rörelse- intäkter ² , Mn euro	Rörelse- resultat, Mn euro	Skatt, Mn euro	Medel- antalet anställda	Summa rörelse- intäkter ² , Mn euro	Rörelse- resultat, Mn euro	Skatt, Mn euro
Danmark	RB, WB, AM, LP	Danmark	8 717	2 988	1 258	-265	8 288	2 602	914	-202
Finland	RB, WB, AM, LP	Finland	7 104	1 918	978	-178	6 946	2 605	1 535	-358
Sverige	RB, WB, AM, LP	Sverige	7 276	3 021	961	-182	6 957	2 893	773	-130
Norge	RB, WB, AM, LP	Norge	3 140	1 595	895	-96	3 137	1 584	835	-180
Ryssland	WB	Russia	829	158	85	-19	1 085	182	94	-22
Polen	Other	Polen	1 571	65	9	0	1 197	62	0	-2
Estland	RB, WB, LP	Estland	559	105	51	-9	480	90	60	-12
Lettland	RB, WB	Lettland	457	84	46	-7	436	76	28	-6
Luxemburg	AM, LP	Luxemburg	441	346	224	-65	393	313	211	-64
Litauen	RB, WB, LP	Litauen	378	55	26	-4	360	38	14	-2
USA	RB, WB, AM, LP	New York	120	145	83	-26	110	147	95	-31
Storbritanien	RB, WB, AM, LP	London	77	129	-3	-3	82	128	88	-17
Singapore	WB	Singapore	85	47	0	0	86	51	28	-5
Tyskland	WB, AM	Frankfurt	55	33	10	-6	58	33	24	-9
Schweiz	AM	Zürich	29	11	2	0	32	14	4	-1
Kina	WB	Shanghai	30	6	0	1	29	7	1	-1
Brasilien	WB	Sao Paolo	5	2	0	0	5	2	0	0
Elimineringar ³			-	-781	-	-	-	-687	-	-
Summa			30 873	9 927	4 625	-859	29 681	10 140	4 704	-1 042

1) RB= Retail banking, WB=Wholesale banking, AM=Asset mangament, LP=Life and Pension

2) Summa rörelseintäkter i denna tabell är fördelade per land baserat på var Nordea har sin fysiska närvaro, dvs där Nordea har ett dotterföretag, intresseföretag eller filial, medan summa rörelseintäkter i not K2 fördelas per land baserat på lokaliseringen av kundverksamheterna.

3) Elimineringar av interna transaktioner avser huvudsakligen intern IT-service.

K48. Rapportering per land, forts.

I enlighet med kraven i FFFS 2008:25 presenterar Nordea också för varje land där Nordea är etablerad, namnen på dotterföretagen, intresseföretagen och filialerna. Dessa upplysningar framgår av tabellen nedan, tabellen "Specifikation över koncernföretag" i not K38 "Kapitaltäckning" och i den sista tabellen i not K19 "Aktier och andelar i intresseföretag".

Danmark

Nordea Liv & Pension, Livförsikringsselskab A/S
Nordea Investment Management AB, Danmark, filial af Nordea Investment Management AB, Sverige
Nordea, filial af Nordea Bank AB (publ), Sverige

Finland

Nordea Life Assurance Finland Ltd
Nordea Investment Management AB, Finnish Branch
Nordea Fund Management, filial af Nordea Funds Oy, Finland
Nordea Bank AB (publ) Finnish Branch

Sverige

Nordea Life Holding AB
Nordea Livförsäkring Sverige AB (publ)
Nordea Funds Ab, Svensk Filial

Norge

Livförsikringsselskapet Nordea Liv Norge AS
Nordea Investment Management AB, Norway Branch
Nordea Funds, Norwegian Branch
Nordea Bank AB (publ), filial i Norge

Estland

Nordea Bank AB Estonia Branch

Lettland

Nordea Bank AB Latvia Branch

Litauen

Nordea Bank AB, Lithuania Branch

Tyskland

Nordea Bank AB Frankfurt Branch

Kina

Nordea Bank AB Shanghai Branch

Polen

Nordea Bank AB Spółka Akcyjna Oddział w Polesce
Nordea Bank Danmark A/S Spółka Akcyjna Oddział w Polesce

Singapore

Nordea Bank Finland Plc, Singapore Branch
Nordea Bank S.A., Singapore Branch

Schweiz

Nordea Bank S.A., Luxemburg Zwigniederlassung Zürich

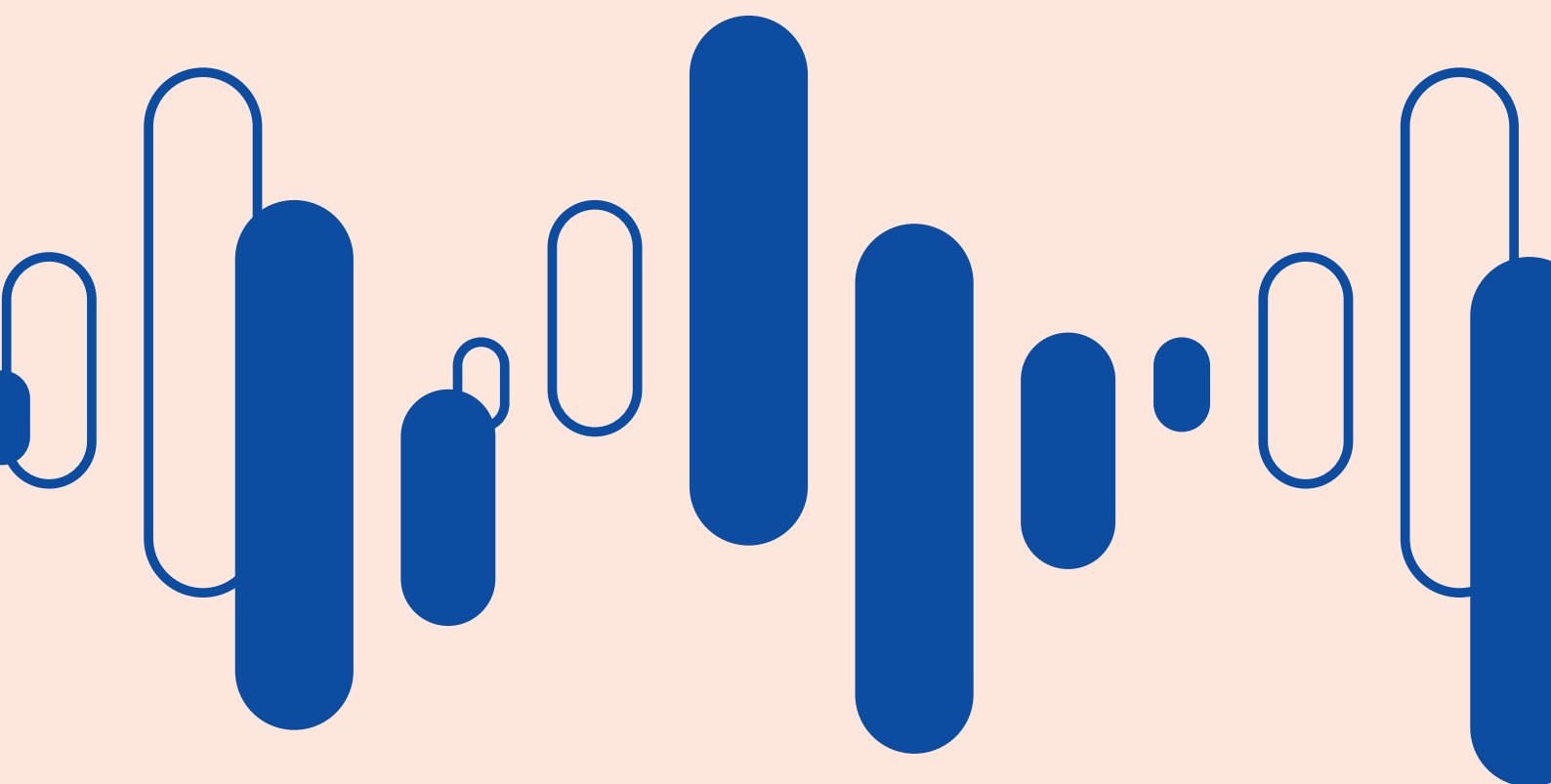
Storbritannien

Nordea Bank AB London branch

USA

Nordea Bank Finland Plc, New York Branch

Finansiella rapporter, Moderföretaget

Innehåll

Finansiella rapporter

Resultaträkning	177
Rapport över totalresultat	178
Balansräkning	179
Rapport över förändringar i eget kapital	180
Kassaflödesanalys	182
Femårsöversikt	184
Nyckeltal	185

Noter till finansiella rapporter

Redovisningsprinciper

M1 Redovisningsprinciper	186
--------------------------------	-----

Noter till resultaträkningen

M2 Segmentrapportering	187
M3 Räntenetto	188
M4 Avgifts- och provisionsnetto	188
M5 Nettoresultat av poster till verkligt värde	188
M6 Utdelningar	189
M7 Övriga rörelseintäkter	189
M8 Personalkostnader	189
M9 Övriga administrationskostnader	190
M10 Av- och nedskrivningar av materiella och immateriella tillgångar	191
M11 Kreditförluster, netto	191
M12 Bokslutsdispositioner	191
M13 Skatter	191

Noter till balansräkningen och poster inom linjen

M14 Statsskuldsförbindelser	191
M15 Utlåning och osäkra lånefordringar	192
M16 Räntebärande värdepapper	193
M17 Aktier och andelar	193
M18 Derivatinstrument och säkringsredovisning	193
M19 Aktier och andelar i koncernföretag	194
M20 Aktier och andelar i koncernföretag som ska fusioneras	196
M21 Aktier och andelar i intresseföretag och gemensamt styrda företag	198
M22 Immateriella tillgångar	198
M23 Materiella tillgångar	199
M24 Övriga tillgångar	200
M25 Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	200
M26 Skulder till kreditinstitut	200
M27 In- och upplåning från allmänheten	200
M28 Emitterade värdepapper	200
M29 Övriga skulder	200
M30 Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	200
M31 Avsättningar	201
M32 Pensionsförpliktelser	201
M33 Efterställda skulder	202
M34 Obeskattade reserver	202

Övriga noter

M35 För egna skulder ställda säkerheter	202
M36 Övriga ställda säkerheter	202
M37 Eventualförpliktelser	203
M38 Åtaganden	203
M39 Kapitaltäckning	204
M40 Klassificering av finansiella instrument	214
M41 Tillgångar och skulder till verkligt värde	216
M42 Finansiella instrument som kvittats i balansräkningen eller omfattas av nettningsavtal	220
M43 Avyttringsgrupper som innehas för försäljning	221
M44 Tillgångar och skulder i utländsk valuta	221
M45 Överförda tillgångar och erhållna säkerheter	221
M46 Löptidsanalys för tillgångar och skulder	222
M47 Transaktioner med närstående	224
M48 Förslag till vinstdisposition	225

Resultaträkning

Mn euro	Not	2016	2015
Rörelseintäkter			
Ränteintäkter		1 403	1 607
Räntekostnader		-939	-1 096
Räntenetto	M3	464	511
Avgifts- och provisionsintäkter		978	1 094
Avgifts- och provisionskostnader		-138	-208
Avgifts- och provisionsnetto	M4	840	886
Nettoresultat av poster till verkligt värde	M5	216	136
Utdelningar	M6	3 210	2 176
Övriga rörelseintäkter	M7	712	833
Summa rörelseintäkter		5 442	4 542
Rörelsekostnader			
Allmänna administrationskostnader:			
- Personalkostnader	M8	-1 113	-1 196
- Övriga administrationskostnader	M9	-1 008	-851
Av- och nedskrivningar av materiella och immateriella tillgångar	M10, M22, M23	-172	-140
Summa rörelsekostnader		-2 293	-2 187
Resultat före kreditförluster		3 149	2 355
Kreditförluster, netto	M11	-193	-143
Nedskrivning av värdepapper som innehas som finansiella anläggningstillgångar	M19	-6	-9
Rörelseresultat		2 950	2 203
Bokslutsdispositioner	M12	1	2
Skatt	M13	-51	-285
Årets resultat		2 900	1 920

Rapport över totalresultat

Mn euro	2016	2015
Årets resultat	2 900	1 920
Poster som kan komma att omklassificeras till resultaträkningen		
Valutakursdifferenser under året	-7	-4
<i>Finansiella tillgångar som kan säljas¹:</i>		
Värdeförändringar under året	45	-55
Skatt på värdeförändringar under året	-10	12
Omklassificerat till resultaträkningen under året	-4	-4
Skatt på omklassificerat till resultaträkningen under året	1	1
<i>Kassaflödessäkringar:</i>		
Värdeförändringar under året	103	181
Skatt på värdeförändringar under året	-23	-40
Omklassificerat till resultaträkningen under året	-122	-154
Skatt på omklassificerat till resultaträkningen under året	27	34
Poster som inte kan omklassificeras till resultaträkningen		
<i>Förmånsbestämda pensionsplaner:</i>		
Omvärdering av förmånsbestämda pensionsplaner	3	12
Skatt hänförlig till omvärdering av förmånsbestämda pensionsplaner	-1	-3
Övrigt totalresultat, netto efter skatt	12	-20
Totalresultat	2 912	1 900

1) Resultat från omvärderingar relaterade till säkrade risker i verkligt värde säkringar redovisas direkt i resultaträkningen.

Balansräkning

Mn euro	Not	31 dec 2016	31 dec 2015
Tillgångar			
Kassa och tillgodohavanden hos centralbanker		101	75
Statsskuldförbindelser	M14	6 583	6 905
Utlåning till kreditinstitut	M15	88 375	90 009
Utlåning till allmänheten	M15	43 726	45 820
Räntebärande värdepapper	M16	10 359	12 163
Aktier och andelar	M17	130	2 362
Derivatinstrument	M18	4 668	5 011
Förändringar av verkligt värde för räntesäkrade poster i säkringsportföljer		0	1
Aktier och andelar i koncernföretag	M19	5 733	4 601
Aktier och andelar i koncernföretag som ska fusioneras	M20	14 368	14 793
Aktier och andelar i intresseföretag och gemensamt styrda företag	M21	12	7
Ägarintressen i övriga företag		1	1
Immateriella tillgångar	M22	1 539	1 091
Materiella tillgångar	M23	132	138
Uppskjutna skattefordringar	M13	22	26
Aktuella skattefordringar		204	3
Övriga tillgångar	M24	4 560	4 387
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	M25	749	780
Summa tillgångar		181 262	188 173
Skulder			
Skulder till kreditinstitut	M26	20 374	19 069
In- och upplåning från allmänheten	M27	58 183	61 043
Emitterade värdepapper	M28	63 162	68 908
Derivatinstrument	M18	3 612	4 180
Förändringar av verkligt värde för räntesäkrade poster i säkringsportföljer		1 008	1 158
Aktuella skatteskulder		0	34
Övriga skulder	M29	3 279	3 531
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	M30	670	759
Avsättningar	M31	307	301
Pensionsförpliktelser	M32	169	159
Efterställda skulder	M33	10 086	8 951
Summa skulder		160 850	168 093
Obeskattade reserver	M34	2	2
Eget kapital			
Aktiekapital		4 050	4 050
Fond för utvecklingsutgifter		569	-
Överkursfond		1 080	1 080
Övriga reserver		-2	-21
Balanserade vinstmedel		14 713	14 969
Summa eget kapital		20 410	20 078
Summa skulder och eget kapital		181 262	188 173

Rapport över förändringar i eget kapital

2016

Mn euro	Bundet eget kapital		Fritt eget kapital¹					
	Aktie- kapital	Fond för utveck- lings- utgifter	Överkurs- fond	Övriga reserver				Summa eget kapital
				Kassa- flödes- säkringar	Finansiella tillgångar som kan säljas	Förmåns- bestämda pensions- planer	Balanse- rade vinstmedel	
Ingående balans per 1 jan 2016	4 050	–	1 080	–16	–5	0	14 969	20 078
Årets resultat	–	–	–	–	–	–	2 900	2 900
Poster som kan omklassificeras till resultaträkningen								
Valutakursdifferenser under året	–	–	–	–	–	–	–7	–7
Finansiella tillgångar som kan säljas:								
Värdeförändringar under året	–	–	–	–	45	–	–	45
Skatt på värdeförändringar under året	–	–	–	–	–10	–	–	–10
Omklassificerat till resultaträkningen under året	–	–	–	–	–4	–	–	–4
Skatt på omklassificerat till resultaträkningen under året	–	–	–	–	1	–	–	1
Kassaflödessäkringar:								
Värdeförändringar under året	–	–	–	103	–	–	–	103
Skatt på värdeförändringar under året	–	–	–	–23	–	–	–	–23
Omklassificerat till resultaträkningen under året	–	–	–	–122	–	–	–	–122
Skatt på omklassificerat till resultaträkningen under året	–	–	–	27	–	–	–	27
Poster som inte kan omklassificeras till resultaträkningen								
Förmånsbestämda pensionsplaner:								
Omvärdering av förmånsbestämda pensionsplaner under året	–	–	–	–	–	3	–	3
Skatt hänförlig till omvärdering av förmånsbestämda pensionsplaner under året	–	–	–	–	–	–1	–	–1
Övrigt totalresultat, netto efter skatt	–	–	–	–15	32	2	–7	12
Totalresultat	–	–	–	–15	32	2	2 893	2 912
Utdelning för 2015	–	–	–	–	–	–	–2 584	–2 584
Försäljning av egna aktier²	–	–	–	–	–	–	0	0
Fond för utvecklingsutgifter	–	569	–	–	–	–	–569	–
Fusionsdifferens	–	–	–	–	–	–	4	4
Utgående balans per 31 dec 2016	4 050	569	1 080	–31	27	2	14 713	20 410

1) En fri fond uppgående till 2 762 mn euro redovisas som balanserade vinstmedel.

2) Hänförlig till förändring av egna aktier relaterade till det långsiktiga incitamentsprogrammet och tradingportföljen. Antalet egna aktier var 10,9 miljoner.

Rapport över förändringar i eget kapital, forts.

2015

	Bundet eget kapital	Fritt eget kapital¹					
		Övriga reserver					
Mn euro	Aktiekapital	Överkurs- fond	Kassaflödes- säkringar	Finansiella tillgångar som kan säljas	Förmåns- bestämda pensions- planer	Balanserade vinstmedel	Summa eget kapital
Ingående balans per 1 jan 2015	4 050	1 080	-37	41	-9	15 536	20 661
Årets resultat	-	-	-	-	-	1 920	1 920
Poster som kan omklassificeras till resultaträkningen							
Valutakursdifferenser under året	-	-	-	-	-	-4	-4
Finansiella tillgångar som kan säljas:							
Värdeförändringar under året	-	-	-	-55	-	-	-55
Skatt på värdeförändringar under året	-	-	-	12	-	-	12
Omklassificerat till resultaträkningen under året	-	-	-	-4	-	-	-4
Skatt på omklassificerat till resultaträkningen under året	-	-	-	1	-	-	1
Kassaflödessäkringar:							
Värdeförändringar under året	-	-	181	-	-	-	181
Skatt på värdeförändringar under året	-	-	-40	-	-	-	-40
Omklassificerat till resultaträkningen under året	-	-	-154	-	-	-	-154
Skatt på omklassificerat till resultaträkningen under året	-	-	34	-	-	-	34
Poster som inte kan omklassificeras till resultaträkningen							
Förmånsbestämda pensionsplaner:							
Omvärdering av förmånsbestämda pensionsplaner under året	-	-	-	-	12	-	12
Skatt hänförlig till omvärdering av förmånsbestämda pensionsplaner under året	-	-	-	-	-3	-	-3
Övrigt totalresultat, netto efter skatt	-	-	21	-46	9	-4	-20
Totalresultat	-	-	21	-46	9	1 916	1 900
Aktierelaterade ersättningar	-	-	-	-	-	2	2
Utdelning för 2014	-	-	-	-	-	-2 501	-2 501
Försäljning av egna aktier²	-	-	-	-	-	16	16
Utgående balans per 31 dec 2015	4 050	1 080	-16	-5	0	14 969	20 078

1) En fri fond uppgående till 2 762 mn euro redovisas som balanserade vinstmedel.

2) Hänför sig till förändring av egna aktier relaterade till det långsiktiga incitamentsprogrammet och tradingportföljen. Antalet egna aktier var 11,7 miljoner.

En beskrivning av posterna i eget kapital återfinns i not K1 "Redovisningsprinciper".

Aktiekapital

	Kvotvärde per aktie, euro	Totalt antal aktier	Aktiekapital, euro
Utgående balans per 31 dec 2015	1,0	4 049 951 919	4 049 951 919
Utgående balans per 31 dec 2016	1,0	4 049 951 919	4 049 951 919

Utdelning per aktie

Slutgiltiga utdelningar redovisas inte förrän dessa har fastställts vid ordinarie bolagsstämma. Vid stämman den 16 mars 2017 föreslås en utdelning för 2016 om 0,65 euro per aktie (verkställd utdelning för 2015 uppgick till 0,64 euro per aktie), vilket motsvarar totalt 2 625 368 991 euro (verkställd för 2015

totalt 2 584 494 736 euro). Årsredovisningen för räkenskapsåret 2016 avspeglar inte detta beslut, som under räkenskapsåret 2017 kommer att redovisas under eget kapital som en disposition av balanserade vinstmedel.

Kassaflödesanalys

Mn euro	2016	2015
Den löpande verksamheten		
Rörelseresultat	2 950	2 203
Justering för poster som inte ingår i kassaflödet	-2 085	-1 026
Betalda inkomstskatter	-278	-226
Kassaflöde från den löpande verksamheten före förändring av den löpande verksamhetens tillgångar och skulder	587	951
Förändring av den löpande verksamhetens tillgångar		
Förändring av statsskuldförbindelser	305	-1 918
Förändring av utlåning till kreditinstitut	2 846	-7 543
Förändring av utlåning till allmänheten	1 893	-6 153
Förändring av räntebärande värdepapper	1 829	-927
Förändring av pantsatta finansiella instrument	-	43
Förändring av aktier och andelar	2 232	3 699
Förändring av derivatinstrument, netto	-693	558
Förändring av övriga tillgångar	2 485	1 643
Förändring av den löpande verksamhetens skulder		
Förändring av skulder till kreditinstitut	1 305	-5 952
Förändring av in- och upplåning från allmänheten	-2 874	11 460
Förändring av emitterade värdepapper	-5 763	5 600
Förändring av övriga skulder	-253	-1 570
Kassaflöde från den löpande verksamheten	3 899	-109
Investeringsverksamheten		
Aktieägartillskott till koncernföretag	-523	-2 754
Avyttring av rörelser	-	200
Investeringar i intresseföretag och gemensamt styrda företag	-5	-
Förvärv av materiella tillgångar	-25	-55
Avyttring av materiella tillgångar	1	1
Förvärv av immateriella tillgångar	-594	-446
Avyttring av immateriella tillgångar	-	-1
Nettoinvestering av värdepapper, som hålles till förfall	-	110
Avyttring av övriga finansiella tillgångar	69	-
Kassaflöde från investeringsverksamheten	-1 077	-2 945
Finansieringsverksamheten		
Emission av efterställda skulder	1 000	2 166
Amortering av efterställda skulder	-	-1 317
Försäljning/återköp av egna aktier, inkl. förändringar i tradingportföljen	-	16
Utbetald utdelning	-2 584	-2 501
Kassaflöde från finansieringsverksamheten	-1 584	-1 636
Årets kassaflöde	1 238	-4 690
Likvida medel vid årets början	3 343	8 033
Likvida medel vid årets slut	4 581	3 343
Förändring	1 238	-4 690

Kassaflödesanalys, forts.

Kommentarer till kassaflödesanalysen

Kassaflödesanalysen visar in- och utbetalningar av likvida medel under året för den totala verksamheten. Nordeas kassaflödesanalys har upprättats enligt den indirekta metoden, vilket innebär att rörelseresultatet har justerats för transaktioner som inte medfört in- eller utbetalningar, som t ex avskrivningar och kreditförluster. Redovisning av kassaflöden indelas i kategorierna löpande verksamhet, investeringsverksamhet och finansieringsverksamhet.

Den löpande verksamheten

Den löpande verksamheten utgörs av den huvudsakliga intäktbringande verksamheten och kassaflödet härrör huvudsakligen från rörelseresultatet, justerat för poster som inte ingår i kassaflödet samt för betalda inkomstskatter. Justering för icke kassaflödespåverkande poster innefattar:

Mn euro	2016	2015
Avskrivningar	164	130
Nedskrivningar	14	19
Kreditförluster	200	152
Orealiserade värdeförändringar	499	-14
Realisationsvinster/-förluster, netto	-68	-171
Förändring av upplupna kostnader/intäkter och avsättningar	-50	287
Anticiperade utdelningar	-1 964	-1 293
Koncernbidrag	-695	-614
Omräkningsdifferenser	-47	681
Förändringar av verkligt värde av den säkrade posten, tillgångar/skulder (netto)	-149	-210
Övrigt	11	7
Summa	-2 085	-1 026

Förändring av den löpande verksamhetens tillgångar och skulder innefattar tillgångar och skulder som ingår i den normala affärsverksamheten, som t ex utlåning, inlåning och emitterade värdepapper. Förändringar i derivatinstrument redovisas netto.

I kassaflödet från löpande verksamhet ingår erhållen ränta och betald ränta med följande belopp:

Mn euro	2016	2015
Erhållen ränta	1 393	1 574
Betald ränta	-966	-1 024

Investeringsverksamheten

Investeringsverksamheten omfattar förvärv och avyttring av anläggningstillgångar, finansiella såväl som materiella och immateriella.

Finansieringsverksamheten

Finansieringsverksamheten utgörs av den verksamhet som medför förändringar i eget kapital och efterställda skulder, som t ex nyemission av aktier, utdelningar och emission/amortering av efterställda skulder.

Likvida medel

Följande poster ingår i likvida medel:

Mn euro	31 dec 2016	31 dec 2015
Kassa och tillgodohavanden hos centralbanker	101	75
Utlåning till kreditinstitut, betalbar vid anfordran	4 480	3 268
Summa	4 581	3 343

Kassatillgångar omfattar lagliga betalningsmedel inklusive utländska sedlar och mynt. Tillgodohavanden hos centralbanker utgörs av tillgodohavanden på konton hos centralbanker och postgiron i myndighetsform, där följande förutsättningar är uppfyllda:

- centralbanken eller postgirot är hemmahörande i det land där institutet är etablerat,
- tillgodohavandet kan disponeras fritt när som helst.

Utlåning till kreditinstitut, betalbar vid anfordran, utgörs av likvida tillgångar som inte representeras av obligationer och andra räntebärande värdepapper.

Femårsöversikt

Resultaträkning¹

Mn euro	2016	2015	2014 ²	2013	2012
Räntenetto	464	511	649	641	724
Avgifts- och provisionsnetto	840	886	820	1 009	623
Nettoresultat av poster till verkligt värde	216	136	186	131	189
Utdelningar	3 210	2 176	2 333	1 827	3 554
Övriga rörelseintäkter	712	833	975	674	501
Summa rörelseintäkter	5 442	4 542	4 963	4 282	5 591
Allmänna administrationskostnader:					
Personalkostnader	-1 113	-1 196	-1 070	-982	-938
Övriga administrationskostnader	-1 008	-851	-904	-1 018	-842
Av- och nedskrivningar av materiella och immateriella tillgångar	-172	-140	-261	-109	-105
Summa rörelsekostnader	-2 293	-2 187	-2 235	-2 109	-1 885
Resultat före kreditförluster	3 149	2 355	2 728	2 173	3 706
Kreditförluster, netto	-193	-143	-98	-124	-19
Nedskrivning av värdepapper som innehas som finansiella anläggningstillgångar	-6	-9	-15	-4	-15
Rörelseresultat	2 950	2 203	2 615	2 045	3 672
Bokslutsdispositioner	1	2	-1	102	-103
Skatt	-51	-285	-189	-192	-95
Årets resultat	2 900	1 920	2 425	1 955	3 474

Balansräkning

Mn euro	31 dec 2016	31 dec 2015	31 dec 2014	31 dec 2013	31 dec 2012
Statsskuldförbindelser och räntebärande värdepapper	16 942	19 068	16 356	16 080	16 686
Utlåning till kreditinstitut	88 375	90 009	86 704	80 918	68 006
Utlåning till allmänheten	43 726	45 820	39 809	34 155	36 214
Aktier och andelar i koncernföretag	20 101	19 394	16 986	17 723	17 659
Övriga tillgångar	12 118	13 882	18 576	15 047	13 565
Tillgångar	181 262	188 173	178 431	163 923	152 130
Skulder till kreditinstitut	20 374	19 069	27 452	17 500	19 342
In- och upplåning från allmänheten	58 183	61 043	49 367	47 531	50 263
Emitterade värdepapper	63 162	68 908	63 280	62 961	48 285
Efterställda skulder	10 086	8 951	7 728	5 971	7 131
Övriga skulder/obeskattade rserver	9 047	10 124	9 943	10 039	7 734
Eget kapital	20 410	20 078	20 661	19 921	19 375
Skulder och eget kapital	181 262	188 173	178 431	163 923	152 130

1) Jämförelsetalen för 2015 har omräknats.

2) Vid årets slut.

Nyckeltal

	2016	2015	2014 ¹	2013	2012
Avkastning på eget kapital, %	15,6	10,1	12,6	10,5	20,5
Avkastning på tillgångar, %	1,6	1,0	1,4	1,2	2,3
K/I-tal, %	42,1	48,2	45,0	49,3	33,9
Kreditförluster på årsbasis, punkter	44	31	25	36	5
Kärnprimärkapitalrelation, exklusive Basel I golv ^{1,2,3} , %	18,6	18,8	21,8	20,8	17,6
Primärkapitalrelation, exklusive Basel I golv ^{1,3} , %	22,0	22,2	25,3	23,1	19,6
Total kapitalrelation, exklusive Basel I golv ^{1,3} , %	27,9	27,1	30,6	28,0	24,4
Primärkapital ^{1,2,3} , mn euro	19 167	19 314	19 932	19 300	19 244
Riskexponeringsbelopp, inklusive Basel I golv ^{1,3} , md euro	87	87	79	83	98

1) Vid årets slut.

2) Inklusive årets resultat.

3) Nyckeltalen för 2013 rapporteras enligt Basel II regelverket, och nyckeltalen för 2014, 2015 och 2016 rapporteras enligt Basel III (CRR/CRDIV) regelverket.

4) För mer detaljerad information avseende nyckeltal som definierats som Alternativa nyckeltal, se <http://www.nordea.com/en/investor-relations/>.

M1. Redovisningsprinciper

1. Grunder för presentationen

Årsredovisningen för moderföretaget, Nordea Bank AB (publ), upprättas i enlighet med Lag (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag, Finansinspektionens föreskrifter (FFFS 2008:25 med tillägg) samt redovisningsrekommendationen "RFR 2 Redovisning för juridiska personer" från Rådet för finansiell rapportering. Detta innebär att moderföretaget tillämpar International Financial Reporting Standards (IFRS), godkänd av EU-kommissionen, i den mån detta är möjligt inom ramen för svensk redovisningslagstiftning, och med beaktande av den nära kopplingen mellan finansiell rapportering och beskattning.

Koncernens redovisningsprinciper, vilka beskrivs i not K1 "Redovisningsprinciper", är tillämpliga även för moderföretaget med hänsyn tagen till den information som följer nedan.

2. Förändrade redovisningsprinciper och förändrad presentation

I allt väsentligt är redovisningsprinciperna, beräkningsgrunderna och presentationen oförändrade jämfört med årsredovisningen 2015.

Nya redovisningskrav som började tillämpas under 2016 och deras inverkan på moderföretagets redovisning beskrivs nedan.

IASB har utfärdat "Ändringar i IAS 27, Kapitalandelsmetoden i separata finansiella rapporter", vilket gör det möjligt att redovisa innehav i koncernföretag, joint ventures och intresseföretag enligt kapitalandelsmetoden. Enligt Lag (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag är det emellertid inte tillåtet att redovisa innehav i koncernföretag enligt kapitalandelsmetoden. Ändringarna infördes den 1 januari 2016, men har inte haft någon inverkan på redovisningen, kapitaltäckningen eller de stora exponeringarna under den första tillämpningsperioden.

Ändringar har också gjorts i Lag (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag (ÅRKL). Dessa ändringar började tillämpas den 1 januari 2016.

Enligt den nya lagen har investeringar vars syfte är att skapa en varaktig förbindelse med det andra företaget, som inte uppfyller kriterierna för koncernföretag eller intresseföretag, redovisats separat i balansräkningen som "Ägarintresse i övriga företag". Ett belopp motsvarande kostnaden för eget utvecklingsarbete (redovisas som en immateriell tillgång i moderföretagets balansräkning) har vidare redovisats separat inom eget kapital som "Fond för utvecklingsutgifter". Dessa ändringar har inte fått någon betydande inverkan på redovisningen.

Finansinspektionens föreskrifter FFFS 2008:25 har ändrats genom utfärdandet av FFFS 2015:20. Dessa ändringar började tillämpas den 1 januari 2016, men har inte haft någon betydande inverkan på redovisningen.

Rådet för finansiell rapportering har gjort ändringar i redovisningsrekommendationen för juridiska personer genom att ge ut "RFR 2 Redovisning för juridiska personer – januari 2016". Dessa ändringar började tillämpas den 1 januari 2016, men har inte haft någon betydande inverkan på redovisningen.

Förändrad presentation av stabilitetsavgifter

För att följa praxis på den lokala marknaden har moderföretaget omklassificerat avgifter till statliga garantiprogram från "Avgifts- och provisionsnetto" till "Räntenetto". Jämförelsesiffrorna har räknats om och inverkan på den aktuella och tidigare perioder framgår av tabellen nedan. Den förändrade presentationen har inte haft någon inverkan på balansräkning eller eget kapital.

Förändrad presentation av "Avgifts- och provisionsnetto"

Presentationen i not M4 "Avgifts- och provisionsnetto" har, utöver den förändring som beskrivs ovan, ändrats. Den huvudsakliga förändringen är att intäkter och kostnader har kvittats för att bättre spegla nettoavkastningen från olika typer av affärsverksamhet. Provisionskostnaderna har delats upp mer detaljerat för att bättre svara mot tillhörande provisionsintäkter. I not M4 åskådliggjorts även bruttoeffekten på intäkter och kostnader.

Dessutom har provisionsintäkter i samband med börsintroduktioner omklassificerats från "Depå- och emissionstjänster" till "Courtage, värdepappersemissioner och företagsfinansiering" (påverkan helåret 2015: 16 mn euro). Denna omklassificering har gjorts för att bättre spegla syftet med utförda/erhållna tjänster.

Andra förändringar

Andra förändringar som infördes av moderföretaget den 1 januari 2016 beskrivs i avsnittet "Förändrade redovisningsprinciper" i not K1 "Redovisningsprinciper". Applicerbara slutsatser i detta avsnitt är också relevanta för moderföretaget.

3. Förändringar i IFRS som ännu inte tillämpats

Kommande förändringar i IFRS, som moderföretaget ännu inte har börjat tillämpa, återfinns i avsnitt 3 "Förändringar i IFRS som ännu inte tillämpas" i not K1 "Redovisningsprinciper". Applicerbara slutsatser i detta avsnitt är också relevanta för moderföretaget.

4. Redovisningsprinciper som endast avser moderföretaget

Innehav i koncernföretag, intresseföretag och joint ventures

Moderföretagets aktier och andelar i koncernföretag, intresseföretag och joint ventures redovisas till anskaffningsvärde. Varje balansdag provas alla innehav i koncernföretag, intresseföretag och joint ventures med avseende på indikationer om nedskrivningsbehov. Om sådana indikationer finns görs en analys för att bedöma huruvida det redovisade värdet för varje aktieinnehav är fullt återvinningsbart. Återvinningsvärdet är det högre av verkligt värde, efter avdrag för försäljningskostnader, och nyttjandevärde. Eventuell nedskrivningskostnad beräknas som skillnaden mellan redovisat värde och återvinningsvärde och klassificeras i resultaträkningen som "Nedskrivning av värdepapper som innehas som finansiella anläggningstillgångar".

Moderföretaget tillämpar säkringsredovisning till verkligt värde för valutakursrisken i investeringar i koncernföretag. Aktierna i koncernföretag omvärderas med hänsyn till den säkrade risken, och motsvarande förändring redovisas i

Mn euro	2016			2015		
	Gamla riktlinjer	Omräkning	Nya riktlinjer	Gamla riktlinjer	Omräkning	Nya riktlinjer
Räntenetto	504	-40	464	576	-65	511
Avgifts- och provisionsnetto	800	40	840	821	65	886

M1. Redovisningsprinciper, forts.

”Nettoresultat av poster till verkligt värde”. Förändringen i verkligt värde av säkringsinstrumentet redovisas också i resultaträkningen i ”Nettoresultat av poster till verkligt värde”.

Utdelning

Utdelningar till aktieägarna i Nordea Bank AB (publ) redovisas som en skuld efter godkännande av ordinarie årsstämma.

Utdelningar som lämnas av koncernföretag till moderföretaget anteciperas om moderföretaget självt kan bestämma utdelningens storlek och om formellt beslut har fattats innan årsredovisningen publiceras. Utdelningar från koncern- och intresseföretag redovisas under intäktsposten ”Utdelningar”.

Goodwillavskrivning

Goodwill och övriga immateriella tillgångar med obestämmd nyttjandeperiod skrivs inte av i koncernredovisningen. I moderföretagets redovisning görs avskrivning för goodwill vanligtvis under en period av fem år såvida inte, i undantagsfall, en längre avskrivningsperiod är befogad.

Funktionell valuta

Moderföretagets redovisningsvaluta är euro. Alla transaktioner i andra valutor omräknas till euro i enlighet med riktlinjerna i avsnitt 9 ”Omräkning av fordringar och skulder i utländsk valuta” i not K1 ”Redovisningsprinciper”. Eventuellt kvarstående eget kapital i utländska filialer omräknas till balansdagens kurs, och omräkningsdifferenser redovisas under övrigt totalresultat.

Pensioner

Redovisningsprinciperna för förmånsbestämda pensionsförpliktelser följer svensk lagstiftning (Tryggandelagen) och Finansinspektionens föreskrifter eftersom detta är en förutsättning för skatteavdrag. De stora skillnaderna jämfört med IAS 19 avser främst hur diskonteringsräntan fastställs, att beräkningen av den förmånsbestämda pensionsförpliktelsen baseras på aktuell lönenivå, utan antaganden om framtida löneökningar.

I Sverige garanteras förmånsbestämda pensionsförpliktelser genom en pensionsstiftelse eller redovisas som en skuld. Inga pensionstillgångar redovisas i dessa förmånsbestämda planer. Pensionskostnaderna i moderföretaget, vilka klassificeras som ”Personalkostnader” i resultaträkningen, utgörs av förändringar i redovisade pensionsavsättningar (inklusive särskild löneskatt) för aktiva anställda, utbetalda pensioner, avsättningar till/gottgörelse från pensionsstiftelse och tillhörande särskild löneskatt.

Pensionsförpliktelserna i de utländska filialerna beräknas i enlighet med lokala redovisningsregler.

Koncernbidrag

Lämnade koncernbidrag redovisas som en ökning av värdet på aktier och andelar i koncernföretag, efter avdrag för skatt. Erhållna koncernbidrag från koncernföretag redovisas som utdelning. Eventuella skatteeffekter från erhållna koncernbidrag klassificeras i resultaträkningen som ”Skatt”.

Obeskattade reserver

Moderföretaget redovisar obeskattade reserver, som utgörs av överavskrivningar enligt gällande skattelagstiftning. I koncernredovisningen har obeskattade reserver i balansräkningen fördelats på posterna ”Balanserade vinstmedel” och ”Uppskjutna skatteskulder”.

Presentation av avyttringsgrupp som innehas för försäljning

Tillgångar och skulder hänförliga till den avyttringsgrupp som innehas för försäljning presenteras i not M43 ”Avyttringsgrupper som innehas för försäljning”. Till skillnad från presentationen för koncernen redovisas inte tillgångar och skulder hänförliga till avyttringsgruppen som separata poster i balansräkningen. Dessa tillgångar och skulder redovisas istället på relevant balanspostrad utifrån typ av tillgång och skuld.

M2. Segmentrapportering

Geografisk information

Mn euro	Sverige		Finland		Norge		Danmark		Övriga		Summa	
	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015
Räntenetto	464	511	–	–	–	–	–	–	–	–	464	511
Avgifts- och provisionsnetto	840	886	–	–	–	–	–	–	–	–	840	886
Nettoresultat av poster till verkligt värde	216	136	–	–	–	–	–	–	–	–	216	136
Utdelningar ¹	1 510	734	900	876	–	–	427	401	373	165	3 210	2 176
Övriga rörelseintäkter	–53	156	241	205	95	91	429	381	–	–	712	833
Summa rörelseintäkter	2 977	2 423	1 141	1 081	95	91	856	782	373	165	5 442	4 542

1) Avser utdelning från koncernföretag.

M3. Räntenetto

Mn euro	2016	2015
Ränteintäkter		
Utlåning till kreditinstitut	380	455
Utlåning till allmänheten	837	880
Räntebärande värdepapper	126	201
Övriga ränteintäkter	60	71
Summa ränteintäkter	1 403	1 607
Räntekostnader		
Skulder till kreditinstitut	–20	–46
In- och upplåning från allmänheten	–32	–83
Emitterade värdepapper	–923	–917
Efterställda skulder	–368	–359
Övriga räntekostnader ¹	404	309
Summa räntekostnader	–939	–1 096
Räntenetto	464	511

1) Räntenettet från derivatinstrument, som värderas till verkligt värde och är kopplade till Nordea's upplåning. Det kan ha både positiv och negativ påverkan på övriga räntekostnader, för mer information se not K1 "Redovisningsprinciper".

Ränteintäkter från finansiella instrument som inte värderas till verkligt värde via resultaträkningen uppgår till 1 274 mn euro (1 407 mn euro). Räntekostnader från finansiella instrument som inte värderas till verkligt värde via resultaträkningen uppgår till –1 401 mn euro (–1 488 mn euro). Ränta på osäkra lånefordringar utgjorde en obetydlig andel av ränteintäkter.

M4. Avgifts- och provisionsnetto

Mn euro	2016	2015
Provisioner från kapitalförvaltning	148	154
- varav intäkt	148	154
- varav kostnad	–	–
Livförsäkring & Pensioner	1	1
- varav intäkt	1	1
- varav kostnad	–	–
Inlåningsprodukter	18	19
- varav intäkt	18	19
- varav kostnad	–	–
Courtage, värdepappersemissioner och företagsfinansiering	187	142
- varav intäkt	211	166
- varav kostnad	–24	–24
Depå- och emissionstjänster	7	7
- varav intäkt	19	18
- varav kostnad	–12	–11
Betalningar	72	84
- varav intäkt	102	108
- varav kostnad	–30	–24
Kort	77	100
- varav intäkt	127	230
- varav kostnad	–50	–130
Utlåningsprodukter	154	161
- varav intäkt	155	162
- varav kostnad	–1	–1
Garantier och dokumentbetalningar	153	197
- varav intäkt	153	197
- varav kostnad	0	0
Övrigt	23	21
- varav intäkt	44	39
- varav kostnad	–21	–18
Summa	840	886

Avgifts- och provisionsintäkter från finansiella tillgångar och skulder som inte värderas till verkligt värde via resultaträkningen och som inte ingår i beräkningen av effektiv ränta uppgår till 173 mn euro (181 mn euro).

Avgifts- och provisionsintäkter från förvaltningsverksamhet som resulterar i innehav eller placering i tillgångar för kunders räkning och som inte ingår i beräkningen av effektiv ränta uppgår till 360 mn euro (321 mn euro). Motsvarande belopp för avgifts- och provisionskostnader är –36 mn euro (–35 mn euro).

M5. Nettoresultat av poster till verkligt värde

Mn euro	2016	2015
Aktierelaterade instrument	–332	7
Ränterelaterade instrument och valutakursförändringar	547	131
Övriga finansiella instrument (inklusive krediter och råvaror)	1	–2
Summa¹	216	136

1) Varav 0 mn euro (26 mn euro) är utdelning från aktier.

M5. Nettoresultat av poster till verkligt värde, forts.

Nettoresultat från kategorier av finansiella instrument

Mn euro	2016	2015
Finansiella tillgångar som kan säljas, realiserade	4	4
Finansiella instrument redan från början värderade till verkligt värde via resultaträkningen	18	19
Finansiella instrument som innehas för handel	-386	29
Finansiella instrument under säkringsredovisning	-10	1
- varav nettoresultat på säkringsinstrument	-166	-157
- varav nettoresultat på säkrade poster	156	158
Finansiella tillgångar värderade till upplupet anskaffningsvärde	1	14
Valutakursförändringar, exklusive valutasäkringar	529	69
Övrigt	60	0
Summa	216	136

M6. Utdelningar

Mn euro	2016	2015
Utdelningar från koncernföretag		
Nordea Bank Finland Abp	900	780
Nordea Bank Danmark A/S	417	395
LLC Promyshlennaya Kompaniya Vestkon	82	89
JSC Nordea Bank	6	6
Nordea Life Holding AB	700	–
Nordea Funds Ltd	130	96
Nordea Bank S.A.	155	70
Nordea Investment Management AB	115	120
Nordea Ejendomsinvestering A/S	9	5
Utdelningar från intresseföretag och gemensamt styrda företag		
Upplysningscentralen (UC) AB	1	–
Koncernbidrag		
Nordea Hypotek AB	562	492
Nordea Investment Management AB	6	11
Nordea Finans AB	127	112
Summa	3 210	2 176

M7. Övriga rörelseintäkter

Mn euro	2016	2015
Avyttring av aktier och andelar	0	170
Rörelseintäkter från koncernföretag	710	661
Övrigt	2	2
Summa	712	833

M8. Personalkostnader

Mn euro	2016	2015
Löner och arvoden (specifikation nedan) ¹	-825	-836
Pensionskostnader (specifikation nedan)	-165	-146
Sociala avgifter	-240	-233
Övriga personalkostnader	117	19
Summa	-1 113	-1 196
Löner och arvoden		
Till ledande befattningshavare ²		
- Fast ersättning och förmåner	-9	-7
- Prestationsbaserad ersättning	-4	-4
- Avsättning till vinstandelsstiftelse	0	0
Summa	-13	-11
Till övriga anställda	-812	-825
Summa	-825	-836

1) Avsättning till vinstandelsstiftelse 2016 uppgår till 11 mn euro (29 mn euro), varav 11 mn euro (28 mn euro) är ny avsättning och 0 mn euro (1 mn euro) är en justering relaterad till tidigare år.

2) Ledande befattningshavare inkluderar styrelse (inklusive suppleanter), koncernchef, vice koncernchef, vice verkställande direktörer och koncernledning i moderföretaget. Tidigare styrelseledamöter (inklusive suppleanter), koncernchefer, vice koncernchefer, verkställande direktörer samt vice verkställande direktörer, är inkluderade. Ledande befattningshavare uppgår till 19 (18) individer.

Pensionskostnader¹

Mn euro	2016	2015
Förmånsbestämda pensionsplaner	-85	-77
Avgiftsbestämda pensionsplaner	-80	-69
Summa	-165	-146

1) Se not K7 "Personalkostnader" för information kring pensionskostnader avseende ledande befattningshavare.

Svenska Finansinspektionernas föreskrifter och allmänna råd om ersättningspolicyer

De kvalitativa upplysningarna i enlighet med dessa föreskrifter redovisas i det separata avsnittet om ersättningar i förvaltningsberättelsen. De kvantitativa upplysningarna kommer att redovisas i en separat rapport som publiceras på Nordeas hemsida (www.nordea.com) senast en vecka före årsstämman den 16 mars 2017.

Ersättningar till styrelse, koncernchef och koncernledning

För information om löner och arvoden till styrelse, koncernchef och koncernledning, se not K7 "Personalkostnader".

Utlåning till nyckelpersoner i ledande positioner

Utlåning till nyckelpersoner i ledande positioner uppgår till 0 mn euro (0 mn euro). Ränteutgifter på dessa lån uppgår till 0 mn euro (0 mn euro). För information om lånevillkor, se not K7 "Personalkostnader".

Långsiktiga incitamentsprogram

Deltagandet i det Långsiktiga incitamentsprogrammet (LTIP) kräver att deltagarna tar direkt ägarskap genom att investera i Nordeaaktier. För ytterligare information om villkor och krav, se not K7 "Personalkostnader".

För information om antalet utestående rättigheter i LTIP-programmen, se not K7 "Personalkostnader". Alla rättigheter i LTIP-programmen, både till anställda i moderföretaget likväl som anställda i koncernföretagen, är utställda av Nordea Bank AB (publ).

Kostnaderna i nedanstående tabell avser endast anställda i Nordea Bank AB (publ).

M8. Personalkostnader, forts.

Kostnad för aktierelaterade ersättningar som regleras med eget kapitalinstrument¹

Mn euro	LTIP 2012
Kostnad under 2016	–
Kostnad under 2015	–1

1) Exklusive sociala avgifter.

Aktierelaterad ersättning som regleras med kontanter

Nordea tillämpar uppskjuten aktierelaterad ersättning på delar av den rörliga ersättningen till vissa kategorier av medarbetare. Som index används Nordeas totalavkastning (TSR) och ersättningen tilldelas medarbetaren antingen i sin helhet efter tre år, eller i lika delar årligen under, den tre- till femåriga uppskjutandeperioden.

Sedan 2011 tillämpar Nordea också TSR-relaterad ersättning med förfoganderestriktioner på delar av den rörliga ersättningen till vissa kategorier av medarbetare. Eftersom beslut om fördelningen av rörlig ersättning inte fattas under innevarande räkenskapsår avser uppskjuten ersättning i nedanstående tabell under året rörlig ersättning intjänad under föregående år.

Dessutom införde Nordea under 2013 ett incitamentsprogram för utvalda chefer och nyckelpersoner, Executive Incentive Programme (EIP), som syftar till att stärka Nordeas möjligheter att behålla och rekrytera de bästa talangerna. Målet är vidare att stimulera de chefer och nyckelpersoner vilkas insatser har en direkt påverkan på Nordeas resultat, lönsamhet och långsiktiga värdetillväxt. EIP erbjuds för att belöna uppfyllelsen av i förväg överenskomna mål på koncernnivå, affärsenhetsnivå och individuell nivå. Hur resultatet påverkas på lång sikt ska beaktas när målen beslutas. Utfallet från EIP ska inte överstiga den fasta lönen. EIP ska betalas i form av kontant ersättning och vara föremål för indexering till Nordeas totalavkastning, uppskjutande, justering av uppskjuten ersättning och förfoganderestriktioner i enlighet med gällande föreskrifter om ersättningar. Huvuddelen av EIP 2016 betalas ut tidigast hösten 2020. Upp till 400 chefer och andra nyckelpersoner i Nordeakoncernen erbjöds att delta i programmet. Dock omfattades inte koncernledningen, som istället erbjöds GEM EIP (ytterligare information om GEM EIP finns i avsnittet Ersättningar i förvaltningsberättelsen). EIP erbjöds berörda medarbetare istället för Nordeas långsiktiga incitamentsprogram (LTIP) och rörlig lönedel. Tilldelningen enligt EIP 2016 beslutas under våren 2017, och en avsättning på 14 mn euro, exkl. sociala avgifter, har gjorts för 2016. 80 procent av det tilldelade beloppet är föremål för indexering med Nordeas totalavkastning.

Tabellen nedan omfattar endast uppskjuten ersättning som indexerats med Nordeas TSR. EIP inkluderas från och med 2014, då uppskjuten. Ytterligare information om samtliga uppskjutna belopp finns i den separata rapport om ersättningar som publiceras på Nordeas hemsida (www.nordea.com).

Uppskjuten aktierelaterad ersättning

Mn euro	2016	2015
Vid årets början	22	7
Omklassificeringar ¹	–	2
Uppskjuten/intjänad under året	17	16
TSR-indexering under året	6	1
Utbetalningar under året ²	–6	–5
Omräkningsdifferenser	0	1
Vid årets slut	39	22

1) Hänförs sig till en omklassificering från uppskjuten ersättning som indexerats med en fast ränta.

2) Inga justeringar till följd av bortfall har gjorts.

Medelantal anställda

	Summa		Män		Kvinnor	
	2016	2015	2016	2015	2016	2015
Omräknat till heltidstjänster						
Sverige	6 778	6 450	3 257	3 034	3 521	3 416
Övriga länder	5 118	4 151	2 843	2 200	2 275	1 951
Summa genomsnitt	11 896	10 601	6 100	5 234	5 796	5 367

Fördelning efter kön, ledande befattningshavare

Procent	2016	2015
Nordea Bank AB (publ)		
Styrelse - män	56	56
Styrelse - kvinnor	44	44
Övriga ledande befattningshavare - män	90	78
Övriga ledande befattningshavare - kvinnor	10	22

M9. Övriga administrationskostnader

Mn euro	2016	2015
Informationsteknologi	–548	–467
Marknadsföring och representation	–27	–31
Porto-, transport-, telefon- och kontorskostnader	–39	–48
Hyses-, lokal- och fastighetskostnader	–121	–136
Övrigt ¹	–273	–169
Summa	–1 008	–851

1) Inkluderar arvoden och ersättning till revisorer enligt nedanstående fördelning.

Revisionsarvoden

Mn euro	2016	2015
PricewaterhouseCoopers		
Revisionsuppdrag	–3	–2
Revisionsverksamhet utöver revisionsuppdraget	–1	0
Skatterådgivning	0	0
Övriga uppdrag	–4	–1
Summa	–8	–3
KPMG		
Revisionsuppdrag	–	–1
Revisionsverksamhet utöver revisionsuppdraget	–	–1
Skatterådgivning	–	–
Övriga uppdrag	–	0
Summa	–	–2

M10. Av- och nedskrivningar av materiella och immateriella tillgångar

Avskrivningar

Mn euro	2016	2015
Materiella tillgångar (not M23)		
Inventarier	-25	-26
Immateriella tillgångar (not M22)		
Goodwill	-55	-56
Programvara	-63	-31
Övriga immateriella tillgångar	-21	-17
Summa	-164	-130

Nedskrivningar/återförda nedskrivningar

Mn euro	2016	2015
Immateriella tillgångar (not M22)		
Programvara	-8	-7
Övriga immateriella tillgångar	0	-3
Summa	-8	-10
Summa av- och nedskrivningar	-172	-140

M11. Kreditförluster, netto

Mn euro	2016	2015
Kreditförluster fördelade per kategori		
Konstaterade kreditförluster	0	-
Återvinningar av tidigare konstaterade kreditförluster	-	0
Avsättningar	-1	0
Återföringar av tidigare gjorda avsättningar	1	1
Utlåning till kreditinstitut¹	0	1
Konstaterade kreditförluster	-119	-72
Reserver som tagits i anspråk för att täcka konstaterade kreditförluster	80	34
Återvinningar av tidigare konstaterade kreditförluster	7	8
Avsättningar	-228	-175
Återföringar av tidigare gjorda avsättningar	90	84
Utlåning till allmänheten¹	-170	-121
Konstaterade kreditförluster	-3	-9
Återvinningar av tidigare konstaterade kreditförluster	4	6
Avsättningar	-39	-42
Återföringar av tidigare gjorda avsättningar	15	22
Poster utanför balansräkningen²	-23	-23
Kreditförluster, netto	-193	-143

1) Se not M15 "Utlåning och osäkra lånefordringar".

2) Inkluderade i not M31 "Avsättningar" som "Garantier".

M12. Bokslutsdispositioner

Mn euro	2016	2015
Förändring av avskrivningar utöver plan, inventarier	1	2
Summa	1	2

M13. Skatter

Skattekostnad

Mn euro	2016	2015
Aktuell skatt	-43	-303
Uppskjuten skatt	-8	18
Summa	-51	-285

Skatten på rörelseresultatet skiljer sig på följande sätt från det teoretiska belopp som kan beräknas med hjälp av skattesatsen i Sverige:

Mn euro	2016	2015
Resultat före skatt	2 951	2 205
Skatt beräknad med en skattesats om 22,0 procent	-649	-485
Ej skattepliktiga intäkter	616	381
Ej avdragsgilla kostnader	-15	-81
Justeringar avseende tidigare år	-3	-100
Skattekostnad	-51	-285
Genomsnittlig effektiv skattesats	2%	13%

Uppskjuten skatt

Mn euro	Uppskjutna skattefordringar		Uppskjutna skatteskulder	
	2016	2015	2016	2015
Uppskjuten skatt relaterad till:				
Derivatinstrument	9	4	-	-
Materiella tillgångar	-	-	15	11
Pensionstillgångar/förpliktelser	7	7	1	-
Skulder/avsättningar	22	26	-	0
Övrigt	0	-	0	-
Kvittning av uppskjutna skattefordringar och skulder	-16	-11	-16	-11
Summa	22	26	-	-

M14. Statsskuldsförbindelser

Mn euro	31 dec 2016	31 dec 2015
Stater	6 009	6 086
Kommuner och andra myndigheter ¹	574	819
Summa	6 583	6 905

1) Varav 30 mn euro (32 mn euro) redovisade till upplupet anskaffningsvärde med ett nominellt värde av 30 mn euro (32 mn euro).

M15. Utlåning och osäkra lånefordringar

Mn euro	Kreditinstitut		Allmänheten		Summa	
	31 dec 2016	31 dec 2015	31 dec 2016	31 dec 2015	31 dec 2016	31 dec 2015
Lånefordringar som inte är osäkra	88 377	90 011	43 347	45 591	131 724	135 602
Osäkra lånefordringar	–	–	820	629	820	629
- varav reglerade	–	–	562	309	562	309
- varav oreglerade	–	–	258	320	258	320
Lånefordringar före reserver	88 377	90 011	44 167	46 220	132 544	136 231
Reserver för individuellt värderade osäkra lånefordringar	–	–	–344	–314	–344	–314
- varav reglerade	–	–	–217	–120	–217	–120
- varav oreglerade	–	–	–127	–194	–127	–194
Reserver för gruppvis värderade osäkra lånefordringar	–2	–2	–97	–86	–99	–88
Reserver	–2	–2	–441	–400	–443	–402
Lånefordringar, redovisat värde	88 375	90 009	43 726	45 820	132 101	135 829

Förändringar av reserver för osäkra lånefordringar

Mn euro	Kreditinstitut			Allmänheten			Summa		
	Individuellt värderade	Gruppvis värderade	Summa	Individuellt värderade	Gruppvis värderade	Summa	Individuellt värderade	Gruppvis värderade	Summa
Ingående balans per 1 jan 2016	–	–2	–2	–314	–86	–400	–314	–88	–402
Avsättningar	–	–1	–1	–175	–53	–228	–175	–54	–229
Återföringar av tidigare gjorda avsättningar	–	1	1	53	37	90	53	38	91
Förändringar redovisade i resultaträkningen	–	0	0	–122	–16	–138	–122	–16	–138
Reserver som tagits i anspråk för att täcka konstaterade kreditförluster	–	–	–	80	–	80	80	–	80
Valutakursdifferenser	–	0	0	12	5	17	12	5	17
Utgående balans per 31 dec 2016	–	–2	–2	–344	–97	–441	–344	–99	–443
Ingående balans per 1 jan 2015	–	–2	–2	–254	–74	–328	–254	–76	–330
Avsättningar	–	0	0	–143	–32	–175	–143	–32	–175
Återföringar av tidigare konstaterade kreditförluster	–	1	1	60	24	84	60	25	85
Förändringar redovisade i resultaträkningen	–	1	1	–83	–8	–91	–83	–7	–90
Reserver avseende sålda och förvärvade låneportföljer	–	–	–	–6	–4	–10	–6	–4	–10
Reserver som tagits i anspråk för att täcka konstaterade kreditförluster	–	–	–	34	–	34	34	–	34
Valutakursdifferenser	–	–1	–1	–5	0	–5	–5	–1	–6
Utgående balans per 31 dec 2015	–	–2	–2	–314	–86	–400	–314	–88	–402

Reserver och avsättningar¹

Mn euro	Kreditinstitut		Allmänheten		Summa	
	31 dec 2016	31 dec 2015	31 dec 2016	31 dec 2015	31 dec 2016	31 dec 2015
Reserver för poster i balansräkningen	–2	–2	–441	–400	–443	–402
Avsättningar för poster utanför balansräkningen	–204	–181	–2	–2	–206	–183
Summa reserver och avsättningar	–206	–183	–443	–402	–649	–585

1) Inkluderade i not M31 "Avsättningar" som "Garantier".

M15. Utlåning och osäkra lånefordringar, forts

Nyckeltal¹

Mn euro	31 dec 2016	31 dec 2015
Andel osäkra lånefordringar, brutto, punkter	62	46
Andel osäkra lånefordringar, netto, punkter	36	23
Total reserveringsgrad, punkter	33	29
Reserver i relation till osäkra lånefordringar, %	42	50
Totala reserver i relation till osäkra lånefordringar, %	54	64
Oreglerade lånefordringar som inte är osäkra, mn euro	23	41

1) För definitioner, se "Definitioner och begrepp" på sid 83.

M16. Räntebärande värdepapper

Mn euro	31 dec 2016	31 dec 2015
Emitterade av offentliga organ	35	45
Emitterade av andra låntagare ¹	10 324	12 118
Summa	10 359	12 163
Noterade värdepapper	10 204	12 163
Onoterade värdepapper	155	–
Summa	10 359	12 163

1) Varav 26 mn euro (30 mn euro) redovisade till upplupet anskaffningsvärde med ett nominellt värde av 26 mn euro (30 mn euro).

M17. Aktier och andelar

Mn euro	31 dec 2016	31 dec 2015
Aktier	130	2 362
Aktier övertagna för skyddande av fordran	0	0
Summa	130	2 362
Noterade aktier	130	2 330
Onoterade aktier	–	32
Summa	130	2 362

M18. Derivatinstrument och säkringsredovisning

Derivatinstrument för handel

	Verkligt värde		Summa nom. belopp
31 dec 2016, Mn euro	Positivt	Negativt	
Ränterelaterade kontrakt			
Ränteswappar	1 785	1 813	239 297
FRA	8	3	25 617
Ränteterminer	–	0	4 000
Optioner	1	1	98
Övriga	12	12	10 241
Summa	1 806	1 829	279 253

Aktierelaterade kontrakt

Aktieswappar	35	58	96
Optioner	17	6	996
Summa	52	64	1 092

Valutarelaterade kontrakt

Ränte- och valutaswappar	718	643	40 600
Valuteterminer	6	2	12 355
Optioner	9	8	1 217
Summa	733	653	54 172

Kreditrelaterade kontrakt	7	5	840
Övriga derivat	4	0	1 763
Summa	2 602	2 551	337 120

Derivatinstrument för säkringsredovisning

31 dec 2016, Mn euro	Verkligt värde		Summa nom. belopp
	Positivt	Negativt	
Ränterelaterade kontrakt	1 236	200	50 345
Valutarelaterade kontrakt	830	861	12 367
Summa derivatinstrument för säkringsredovisning	2 066	1 061	62 712
- varav säkring av verkligt värde ¹	1 236	200	50 345
- varav kassaflödessäkring ¹	830	861	12 367
Samtliga kontrakt	4 668	3 612	399 832

1) Vissa valutaränteswappar och ränteswappar används både som säkring av verkligt värde och kassaflödessäkringar och de nominella värdena rapporteras då på bägge raderna.

M18. Derivatinstrument och säkringsredovisning, forts.

Derivatinstrument för handel

	Verkligt värde		Summa nom. belopp
31 dec 2015 Mn euro	Positivt	Negativt	
Ränterelaterade kontrakt			
Ränteswappar	1 913	1 983	200 183
FRA	9	10	57 952
Ränteterminer	0	0	2 696
Optioner	84	84	62 092
Summa	3	2	11 307
Summa	2 009	2 079	334 230
Aktierelaterade kontrakt			
Aktieswappar	116	137	253
Terminskontrakt	—	1	19
Optioner	57	9	334
Summa	173	147	606
Valutarelaterade kontrakt			
Ränte- och valutaswappar	630	531	16 869
Valuteterminer	47	345	27 949
Summa	677	876	44 818
Kreditrelaterade kontrakt	5	1	299
Övriga kontrakt	—	6	1 668
Summa derivatinstrument för handel	2 864	3 109	381 621

Derivatinstrument för säkringsredovisning

31 dec 2015, Mn euro	Verkligt värde		Summa nom. belopp
	Positivt	Negativt	
Ränterelaterade kontrakt	1 427	232	45 711
Valutarelaterade kontrakt	720	839	10 243
Summa derivatinstrument för säkringsredovisning	2 147	1 071	55 954
- varav säkring av verkligt värde ¹	1 612	238	50 768
- varav kassaflödessäkring ¹	535	833	10 243
Samtliga kontrakt	5 011	4 180	437 575

1) Vissa valutaränteswappar och ränteswappar används både som säkring av verkligt värde och kassaflödessäkringar och de nominella värdena rapporteras då på bägge raderna.

M19. Aktier och andelar i koncernföretag¹

Mn euro	31 dec 2016	31 dec 2015
Anskaffningsvärde vid årets början	5 235	4 572
Årets inköp/kapitaltillskott	1 254	40
Omvärdering vid säkringsredovisning	–116	663
Försäljning under året	–	–40
Anskaffningsvärde vid årets slut	6 373	5 235
Akkumulerade nedskrivningar vid årets början	–634	–625
Nedskrivningar under året	–6	–9
Akkumulerade nedskrivningar vid årets slut	–640	–634
Redovisat värde	5 733	4 601
- varav noterade aktier	–	–

1) Se även specifikation i not M20 "Aktier och andelar i koncernföretag som ska fusioneras".

M19. Aktier och andelar i koncernföretag, forts.

Specifikation

Denna specifikation omfattar alla direktägda koncernföretag samt större koncernföretag till dessa.

31 dec 2016	Organisationsnummer	Säte	Antal aktier	Redovisat värde 2016, mn euro	Redovisat värde 2015, mn euro	Röstandel, %
LLC Promyshlennaya Kompaniya Vestkon	1027700034185	Moskva	4 601 942 680 ¹	676	659	100.0
JSC Nordea Bank	1027739436955	Moskva				100.0
Nordea Life Holding AB	556742-3305	Stockholm	1 000	719	719	100.0
Nordea Liv & Pension, Livsforsikringsselskab A/S	24260577	Ballerup				100.0
Livsforsikringsselskapet Nordea Liv Norge AS	959922659	Bergen				100.0
Nordea Livförsäkring Sverige AB (publ)	516401-8508	Stockholm				100.0
Nordea Livförsäkring Finland Ab	0927072-8	Helsingfors				100.0
Nordea Mortgage Bank Plc	2743219-6	Helsingfors	257 700 000	731	–	100.0
Nordea Funds Ab	1737785-9	Helsingfors	3 350	385	385	100.0
Nordea Bank S.A.	B-14157	Luxemburg	999 999	455	455	100.0
Nordea Hypotek AB (publ) ²	556091-5448	Stockholm	100 000	2 335	1 900	100.0
Nordea Finans Sverige AB (publ) ²	556021-1475	Stockholm	1 000 000	86	118	100.0
Nordea Investment Management AB	556060-2301	Stockholm	12 600	227	231	100.0
Nordea Ejendomsinvestering A/S	26640172	Glostrup	1 000	29	29	100.0
Nordea IT Polska Sp. z.o. o. ³	0000429783	Warszawa	–	–	30	–
Nordea Markets Holding LLC	36-468-1723	Delaware, USA	–	22	–	100.0
PK Properties Int'l Corp ⁴	601624718	Atlanta, USA	–	–	0	–
Nordea Hästen Fastighetsförvaltning AB	556653-6800	Stockholm	1 000	0	0	100.0
Nordea Putten Fastighetsförvaltning AB	556653-5257	Stockholm	1 000	0	0	100.0
Nordea do Brasil Representações Ltda	51.696.268/0001-40	Sao Paulo, Brasilien	1 162 149	0	0	100.0
Nordic Baltic Holding (NBH) AB	556592-7950	Stockholm	1 000	22	26	100.0
Promano Est OÜ	11681888	Tallinn, Estland	1	10	10	100.0
Uus-Sadama 11 OÜ	11954914	Tallinn, Estland	1	0	0	100.0
SIA Promano Lat	40103235197	Riga, Lettland	21 084	10	12	100.0
SIA Realm	50103278681	Riga, Lettland	7 030	7	6	100.0
SIA Lidosta RE	40103424424	Riga, Lettland	2	0	1	100.0
SIA Trioleta	40103565264	Riga, Lettland	2 786	4	4	99.9
Promano Lit UAB	302423219	Vilnius, Litauen	34 528	10	11	100.0
UAB Recurso	302784511	Vilnius, Litauen	15 000	5	5	100.0
Summa				5 733	4 601	

1) Nominellt värde uttryckt i rubel, vilket representerar Nordeas andel in Vestkon. Kombinerat ägarskap, Nordea Bank AB (publ) direkt 7,2% och indirekt 92,8% genom LLC Promyshlennaya Kompaniya Vestkon.

2) Kreditinstitut enligt definitionen i Lag (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag (ÅRKL).

3) Det tidigare till 100% ägda bolaget fusionerades in i Nordea Bank AB (publ) i augusti 2016.

4) Det tidigare till 100% ägda bolaget likviderades i april 2016.

M20. Aktier och andelar i koncernföretag som ska fusioneras

Den 2 januari 2017 slogs Nordea Bank AB (NBAB) samman med Nordea Bank Finland Abp (NBF), Nordea Bank Norge ASA (NBN) och Nordea Bank Danmark A/S (NBD).

Den 1 januari 2017 inkluderade NBAB de tidigare dotterföretagens resultat- och balansräkningar i sin egen redovisning, eftersom dotterföretagen har upplösts och istället blivit filialer till NBAB.

Nedan presenteras NBAB:s och de tre dotterföretagens resultat- och balansräkningar som de såg ut vid utgången av

2016, i syfte att visa vilken effekt sammanslagningen skulle ha haft på NBAB:s redovisning om den hade slutförts den 31 december 2016.

De justeringar som har gjorts avser anpassningen av de sammanslagna företagens redovisningsprinciper till NBAB:s redovisningsprinciper samt elimineringen av dels NBAB:s andelar i de sammanslagna dotterföretagen, dels koncern-interna transaktioner. Resultat- och balansräkningarna nedan har endast upprättats i illustrativt syfte.

Balansräkning

Mn euro	NBAB 31 dec 2016	NBF 31 dec 2016	NBN 31 dec 2016	NBD 31 dec 2016	Justeringar	NBAB 31 dec 2016
Tillgångar						
Kassa och tillgodoavanden hos centralbanker	101	29 367	970	1 315	–	31 753
Utlåning till kreditinstitut	88 375	31 856	5 887	10 836	–78 769	58 185
Utlåning till allmänheten	43 726	56 754	42 061	27 387	–16	169 912
Räntebärande värdepapper	16 942	27 368	12 141	13 005	–50	69 406
Pantsatta finansiella instrument	0	4 139	116	4 044	–	8 299
Aktier och andelar	131	1 262	20	2 033	–26	3 420
Derivatinstrument	4 668	68 563	554	69	–2 454	71 400
Förändringar av verkligt värde för räntesäkrade poster i säkringsportföljer	0	21	22	36	–	79
Aktier och andelar i koncernföretag	5 733	306	1 130	4 338	1 513	13 020
Aktier och andelar i koncernföretag som ska fusioneras	14 368	–	–	–	–14 368	–
Aktier och andelar i intresseföretag och gemensamt styrda företag	12	8	46	15	–	81
Immateriella tillgångar	1 539	26	8	226	–78	1 721
Materiella tillgångar	132	81	44	77	–	334
Uppskjutna skattefordringar	22	–	–	–	–	22
Aktuella skattefordringar	204	–	–	34	–	238
Pensionstillgångar	–	78	5	33	–	116
Övriga tillgångar	4 560	16 205	140	831	–200	21 536
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	749	222	109	127	–109	1 098
Summa tillgångar	181 262	236 256	63 253	64 406	–94 557	450 620
Skulder						
Skulder till kreditinstitut	20 374	62 545	27 350	10 247	–74 287	46 229
In- och upplåning från allmänheten	58 183	55 351	26 353	42 691	–224	182 354
Emitterade värdepapper	63 162	18 507	991	–	–32	82 628
Derivatinstrument	3 612	70 864	349	219	–2 445	72 599
Förändringar av verkligt värde för räntesäkrade poster i säkringsportföljer	1 008	25	1	6	–	1 040
Aktuella skatteskulder	0	65	271	1	–	337
Övriga skulder	3 279	17 296	455	2 926	32	23 988
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	670	268	104	360	–89	1 313
Uppskjutna skatteskulder	–	–	188	29	–17	200
Avsättningar	307	62	24	220	–204	409
Pensionsförpliktelser	169	4	124	4	–	301
Efterställda skulder	10 086	632	1 151	1 153	–2 683	10 339
Summa skulder	160 850	225 619	57 361	57 856	–79 949	421 737
Obeskattade reserver	2	–	–	–	–	2
Eget kapital	20 410	10 637	5 892	6 550	–14 608	28 881
Summa skulder och eget kapital	181 262	236 256	63 253	64 406	–94 557	450 620

M20. Aktier och andelar i koncernföretag som ska fusioneras, forts.**Resultaträkning**

Mn euro	NBAB 2016	NBF ¹ 2016	NBN 2016	NBD 2016	Justeringar	NBAB 2016
Rörelseintäkter						
Ränteintäkter	1 403	835	1 403	952	-416	4 177
Räntekostnader	-939	-400	-612	-181	416	-1 716
Räntenetto	464	435	791	771	0	2 461
Avgifts- och provisionsintäkter	978	694	347	871	-483	2 407
Avgifts- och provisionskostnader	-138	-586	-69	-107	483	-417
Avgifts- och provisionsnetto	840	108	278	764	0	1 990
Nettoresultat av poster till verkligt värde	216	1 152	54	81	0	1 503
Utdelningar	3 210	72	155	-	-1 317	2 120
Övriga rörelseintäkter	712	95	67	354	-869	359
Summa rörelseintäkter	5 442	1 862	1 345	1 970	-2 186	8 433
Rörelsekostnader						
Allmänna administrationskostnader:						
Personalkostnader	-1 113	-484	-226	-785	4	-2 604
Övriga administrationskostnader	-1 008	-388	-206	-495	607	-1 490
Av- och nedskrivningar av materiella och immateriella tillgångar	-172	-26	-9	-30	-12	-249
Summa rörelsekostnader	-2 293	-898	-441	-1 310	599	-4 343
Resultat före kreditförluster	3 149	964	904	660	-1 587	4 090
Kreditförluster, netto	-193	-42	-161	-38	-	-434
Nedskrivning av värdepapper som innehas som finansiella anläggningstillgångar	-6	-	-	-	-	-6
Rörelseresultat	2 950	922	743	622	-1 587	3 650
Bokslutsdispositioner	1	-	-	-	-	1
Skatt	-51	-166	-184	-62	-	-463
Årets resultat	2 900	756	559	560	-1 587	3 188

1) NBF pro forma, dvs exklusive hypoteksverksamheten som avyttrades i en omvänd fusion i oktober 2016.

Specifikation

Denna specifikation omfattar alla direktägda koncernföretag som ska fusioneras.

31 dec 2016	Organisationsnummer	Säte	Antal aktier	Redovisat värde 2016, mn euro	Redovisat värde 2015, mn euro	Röstandel, %
Nordea Bank Finland Abp	1680235-8	Helsingfors	1 030 800 000	7 231	7 962	100,0
Nordea Finans Finland Ab	0112305-3	Helsingfors				100,0
Nordea Bank Danmark A/S	13522197	Köpenhamn	50 000 000	4 037	4 020	100,0
Nordea Finans Danmark A/S	89805910	Høje Taastrup				100,0
Nordea Kredit Realkreditaktieselskab	15134275	Köpenhamn				100,0
Fionia Asset Company A/S	31934745	Köpenhamn				100,0
Nordea Bank Norge ASA	911044110	Oslo	551 358 576	3 100	2 811	100,0
Nordea Eiendomskreditt AS	971227222	Oslo				100,0
Nordea Finans Norge AS	924507500	Oslo				100,0
Privatmegleren AS	986386661	Oslo				100,0
Summa				14 368¹	14 793¹	

1) Bokfört värde 31 december 2016 uppgår till 14 368 mn euro (14 793 mn euro), en minskning med 425 mn euro. Minskningen beror på etableringen av ett nytt bolag Nordea Mortgage Bank Plc i Finland 731 mn euro, se not M19 "Aktier koncernföretag" samt ökad omvärdering vid säkringsredovisning med 306 mn euro.

M21. Aktier och andelar i intresseföretag och gemensamt styrda företag

Mn euro	31 dec 2016	31 dec 2015
Anskaffningsvärde vid årets början	7	7
Årets inköp/kapitaltillskott	5	–
Anskaffningsvärde vid årets slut	12	7
- varav noterade aktier	–	–

M22. Immateriella tillgångar

Mn euro	31 dec 2016	31 dec 2015
Goodwill fördelat på kassagenererande enheter		
Personal Banking	137	170
Commercial and Business Banking	92	114
Summa goodwill	229	284
Programvara	1 272	766
Övriga immateriella tillgångar	38	41
Summa immateriella tillgångar	1 539	1 091
Förändringar av goodwill		
Anskaffningsvärde vid årets början	1 094	1 059
Årets inköp	–	35
Anskaffningsvärde vid årets slut	1 094	1 094
Akkumulerade avskrivningar vid årets början	–810	–754
Årets avskrivningar enligt plan	–55	–56
Akkumulerade nedskrivningar vid årets slut	–865	–810
Redovisat värde	229	284
Förändringar av programvara		
Anskaffningsvärde vid årets början	861	682
Årets inköp	576	388
Årets försäljningar/utrangeringar	–7	–209
Omklassificeringar	1	–
Anskaffningsvärde vid årets slut	1 431	861
Akkumulerade avskrivningar vid årets början	–88	–120
Årets avskrivningar enligt plan	–63	–31
Akkumulerade avskrivningar på tillgångar som sålts/utrangerats under året	0	63
Akkumulerade avskrivningar vid årets slut	–151	–88
Akkumulerade nedskrivningar vid årets början	–7	–146
Akkumulerade nedskrivningar på tillgångar som sålts/utrangerats under året	7	146
Nedskrivningar under året	–8	–7
Akkumulerade nedskrivningar vid årets slut	–8	–7
Redovisat värde	1 272	766

M22. Immateriella tillgångar, forts.

Mn euro	31 dec 2016	31 dec 2015
Förändringar av övriga immateriella tillgångar		
Anskaffningsvärde vid årets början	106	89
Årets inköp	17	23
Årets utrangeringar	-2	-6
Anskaffningsvärde vid årets slut	121	106
Ackumulerade avskrivningar vid årets början	-62	-51
Årets avskrivningar enligt plan	-21	-17
Ackumulerade avskrivningar på tillgångar som utranterats under året	0	6
Ackumulerade avskrivningar vid årets slut	-83	-62
Ackumulerade nedskrivningar vid årets början	-3	-1
Ackumulerade nedskrivningar på tillgångar som utranterats under året	3	1
Nedskrivningar under året	0	-3
Ackumulerade nedskrivningar vid årets slut	0	-3
Redovisat värde	38	41

Prövning av nedskrivningsbehov för goodwill

En kassagenererande enhet, definierat som rörelsesegment, utgör grunden för prövningen av nedskrivningsbehov avseende goodwill. Se not K20 "Immateriella tillgångar" och K1 "Redovisningsprinciper" avsnitt 4 för mer information.

M23. Materiella tillgångar

Mn euro	31 dec 2016	31 dec 2015
Materiella tillgångar	132	138
- varav egenutnyttjade fastigheter	0	0
Summa	132	138
Förändringar av inventarier		
Anskaffningsvärde vid årets början	307	266
Årets inköp	25	55
Genom fusioner	8	0
Årets försäljningar/utrangeringar	-15	-14
Omklassificeringar	-1	0
Anskaffningsvärde vid årets slut	324	307
Ackumulerade avskrivningar vid årets början	-169	-147
Ackumulerade avskrivningar på tillgångar som sålts/utranterats under året	12	4
Årets avskrivningar enligt plan	-25	-26
Genom fusioner	-6	0
Omklassificeringar	-4	0
Ackumulerade avskrivningar vid årets slut	-192	-169
Redovisat värde	132	138

Operationell leasing

Nordea har ingått avtal om operationell leasing avseende lokaler och kontorsutrustning, se även not K1 "Redovisningsprinciper", avsnitt 15.

Årets leasingkostnader

Mn euro	31 dec 2016	31 dec 2015
Årets leasingkostnader	-121	-141
- varav minimileaseavgifter	-120	-137
- varav variabla avgifter	-1	-4
Årets leasingintäkter avseende leasingobjekt som vidareuthyrts	16	13

Framtida minimileaseavgifter för icke-uppsägningsbara operationella leasingavtal uppgår till och fördelas enligt följande:

Mn euro	31 dec 2016
2017	157
2018	134
2019	102
2020	67
2021	49
Senare år	106
Summa	615

Framtida minimileaseavgifter för icke-uppsägbara avtal avseende objekt som vidareuthyrts uppgår till 224 mn euro. Av dessa avser 210 mn euro vidareuthyrning till koncernföretag.

M24. Övriga tillgångar

Mn euro	31 dec 2016	31 dec 2015
Fondlikvidfordringar	39	403
Ställda marginalsäkerheter	1 286	1 010
Anteciperade utdelningar från koncernföretag	1 964	1 296
Koncernbidrag	695	615
Övriga	576	1 063
Summa	4 560	4 387

M25. Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter

Mn euro	31 dec 2016	31 dec 2015
Upplupna ränteutgifter	95	109
Övriga upplupna intäkter	84	101
Förutbetalda kostnader	570	570
Summa	749	780

M26. Skulder till kreditinstitut

Mn euro	31 dec 2016	31 dec 2015
Centralbanker	1 919	2 550
Banker	17 391	15 672
Övriga kreditinstitut	1 064	847
Summa	20 374	19 069

M27. In- och upplåning från allmänheten

Mn euro	31 dec 2016	31 dec 2015
Inlåning ¹	58 129	60 423
Upplåning	54	620
Summa	58 183	61 043

1) Inlåning avseende individuellt pensionssparande (IPS) ingår också.

Med inlåning från allmänheten avses medel på inlåningsräkningar som omfattas av den statliga insättargarantin men utan hänsyn till individuella beloppsbegränsningar.

M28. Emitterade värdepapper

Mn euro	31 dec 2016	31 dec 2015
Bankcertifikat	7 248	7 460
Företagscertifikat	17 805	23 244
Obligationslån	38 052	38 138
Övriga	57	66
Summa	63 162	68 908

M29. Övriga skulder

Mn euro	31 dec 2016	31 dec 2015
Fondlikvidskulder	106	69
Sålda ej innehavda värdepapper	242	136
Erhållna marginalsäkerheter	1 930	1 982
Leverantörsskulder	22	15
Övriga	979	1 329
Summa	3 279	3 531

M30. Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter

Mn euro	31 dec 2016	31 dec 2015
Upplupna kostnadsräntor	5	6
Övriga upplupna kostnader	458	526
Förutbetalda intäkter	207	227
Summa	670	759

M31. Avsättningar

Mn euro	31 dec 2016	31 dec 2015
Omstruktureringskostnader	99	116
Garantier	206	183
Övriga	2	2
Summa	307	301

Mn euro	Omstruktureringskostnader	Garantier	Övriga	Summa
Vid årets början	116	183	2	301
Nya avsättningar	29	39	0	68
Utnyttjat	-35	0	0	-35
Återfört	-8	-15	-	-23
Omräkningsdifferenser	-3	-1	-	-4
Vid årets slut	99	206	2	307

Nya avsättningar för omstruktureringskostnader har redovisats till 29 mn euro. Omstruktureringsaktiviteterna har initierats för att hantera transformeringen till en fullt ut digital bank. Merparten av reserven förväntas bli utnyttjad under 2017. Som för alla reserver finns en osäkerhet kring timing och belopp, men denna osäkerhet förväntas minska allt eftersom planen exekveras.

Reserver för omstruktureringskostnader uppgår till 99 mn euro och avser främst avgångsvederlag (65 mn euro) och andra reserver främst hänförliga till övertaliga hyrda lokaler (34 mn euro). Reserver för transfereringsrisker, åtaganden utanför balansräkningen uppgår till 206 mn euro, av vilka 204 mn euro täcker den garanti som lämnats för Nordea Bank Finland Abp.

M32. Pensionsförpliktelser

Pensionsavsättningar

Pensionsskulden i Nordea Bank AB (publ) täcks huvudsakligen av avsättningar till pensionsstiftelsen.

Avsättningarna i balansräkningen är huvudsakligen hänförliga till tidigare anställda i Postgirot Bank och för pensionsåtaganden i utländska filialer. Av avsättningarna omfattas 141 mn euro (129 mn euro) av Tryggandelagen.

En liten andel av pensionsförpliktelserna täcks av försäkringar.

Siffrorna nedan baseras i huvudsak på beräkningar i enlighet med svenska bestämmelser.

Pensionsförpliktelserna i de utländska filialerna beräknas i enlighet med lokala redovisningsregler.

Specifikation av belopp som redovisas i balansräkningen

Mn euro	31 dec 2016	31 dec 2015
Förpliktelsernas nuvärde avseende helt eller delvis fonderade pensionsplaner	-1 469	-1 323
Verkligt värde vid utgången av perioden avseende särskilt avskilda tillgångar	1 469	1 421
Överskott i pensionsstiftelse	0	98
Förpliktelsernas nuvärde avseende ofonderade pensionsplaner	-169	-159
Ej redovisat överskott i pensionsstiftelse	0	-98
Nettoskuld i balansräkningen	-169	-159

Förändringar av den nettoskuld som redovisas i balansräkningen avseende pensionsförpliktelser

Mn euro	31 dec 2016	31 dec 2015
Nettoskuld vid årets början avseende pensionsåtaganden	159	171
I resultaträkningen redovisad kostnad för pensionering avseende tidigare anställda i Postgirot Bank	-7	-7
Kalkylmässig kostnad för intjänande av pensioner via resultaträkningen	20	14
Kalkylmässig kostnad för intjänande av pensioner via balansräkningen	-6	-18
Omräkningsdifferenser	3	-1
Nettoskuld vid årets slut	169	159

Specifikation av periodens kostnader och intäkter avseende pensioner

Mn euro	31 dec 2016	31 dec 2015
Kostnad för pensionering avseende tidigare anställda i Postgirot Bank	-7	-7
Kostnad för pensionering tryggad i stiftelsen	-65	-63
Kalkylmässig kostnad för intjänande av pensioner	-13	-7
Kostnad för förmånsbestämda pensionsplaner	-85	-77
Avgiftsbestämda pensionsplaner	-80	-69
Pensionskostnader¹	-165	-146
Procentuell avkastning på särskilt avskilda tillgångar, %	6,0	2,5

1) Se not M8, "Personalkostnader".

M32. Pensionsförpliktelser, forts.

Verkligt värde för tillgångar i pensionsstiftelsen

Mn euro	31 dec 2016	31 dec 2015
Aktier	386	370
Räntebärande värdepapper	1 039	1 004
Övriga tillgångar	44	47
Summa	1 469	1 421

Huvudsakliga antaganden för förmånsbestämda pensionsplaner

Mn euro	31 dec 2016	31 dec 2015
Diskonteringsränta	0,7%	1,6%
Beräkningarna bygger på löne- och pensionsnivå på balansdagen	Ja	Ja

Nästa års förväntade utbetalning avseende förmånsbestämda pensionsplaner uppgår till 65 mn euro.

M33. Efterställda skulder

Mn euro	31 dec 2016	31 dec 2015
Daterade förlagslån	7 007	5 949
Hybridkapitallån	3 079	3 002
Summa	10 086	8 951

Förlagslån är efterställda i förhållande till övriga skulder. Daterade förlagslån berättigar innehavaren till betalning före innehavare av hybridkapitallån. Inom respektive grupp gäller lånen med lika rätt.

Redovisat värde vid årets slut avseende förändringar i verkligt värde för den säkrade delen i efterställda skulder inkluderas i "Förändringar i verkligt värde för räntesäkrade poster i säkringsportföljen" under "Skulder" och uppgår till 339 mn euro (386 mn euro).

Per 31 december 2016 var det sju lån – med nedan angivna villkor – som översteg 10 procent av total utestående volym för daterade förlagslån.

Mn euro	Nominellt värde	Redovisat värde	Ränta (kupong)
Daterat lån ¹	1 250	1 181	Fast
Daterat lån ²	750	750	Fast
Daterat lån ³	1 000	998	Fast
Daterat lån ⁴	750	748	Fast
Daterat lån ⁵	1 000	942	Fast
Daterat lån ⁶	750	744	Fast
Daterat lån ⁷	1 000	991	Fast

1) Förfall 13 maj 2021.

2) Möjlig förtidsinlösen 15 februari 2017, förfall 15 februari 2022.

3) Förfall 26 mars 2020.

4) Förfall 29 mars 2021.

5) Förfall 21 september 2022.

6) Möjlig förtidsinlösen 10 november 2020, förfall 10 november 2025.

7) Möjlig förtidsinlösen 7 september 2021, förfall 7 september 2026.

M34. Obeskattade reserver

Mn euro	31 dec 2016	31 dec 2015
Akkumulerade överavskrivningar, inventarier	2	2

M35. För egna skulder ställda säkerheter

För egna skulder ställda säkerheter

Mn euro	31 dec 2016	31 dec 2015
Värdepapper m m ¹	1 080	1 208

Ovanstående säkerheter avser följande skulder

Mn euro	31 dec 2016	31 dec 2015
Skulder till kreditinstitut	255	337
In- och upplåning från allmänheten	913	1 014
Summa	1 168	1 351

1) Avser endast värdepapper som är redovisade i balansräkningen. Inlånade värdepapper och värdepapper förvärvade med återköpsklausuler redovisas ej i balansräkningen och ingår därmed inte i siffrorna. Upplysningar om sådana transaktioner finns i not M45 "Överförda tillgångar och erhållna säkerheter".

För egna skulder ställda säkerheter omfattar värdepapper som har pantsatts i samband med återköpsavtal och värdepapperslån. Transaktionerna genomförs enligt standardavtal som används av parterna på den finansiella marknaden. Motparter i dessa transaktioner är kreditinstitut och allmänheten. Transaktionerna är huvudsakligen kortfristiga med en löptid på mindre än tre månader.

M36. Övriga ställda säkerheter

Övriga ställda säkerheter avser huvudsakligen värdepapper, däribland räntebärande värdepapper pantsatta för betalningsreglering gentemot centralbanker och clearinginstitut. Värdet på dessa uppgick till 11 750 mn euro (7 686 mn euro). Enligt villkoren krävs dagliga säkerheter som avser intradagslikviditeten. Ställda säkerheter för andra poster än bolagets egna skulder, till exempel för tredje mans räkning eller för bolagets egna eventualförpliktelser, redovisas också under denna post.

M37. Eventualförpliktelser

Mn euro	31 dec 2016	31 dec 2015
Garantier		
- Kreditgarantier	67 928	69 576
- Övriga garantier	3 682	2 667
Remburser	304	125
Övriga eventualförpliktelser	51	34
Summa	71 965	72 402

Inom ramen för den normala affärsverksamheten utfärdar Nordea olika former av garantier till förmån för bankens kunder. Kreditgarantier ges till kunder för att garantera åtaganden i andra kredit- och pensionsinstitut. Övriga garantier utgörs främst av kommersiella garantier såsom anbudsgarantier, garantier avseende förskottsbetalningar, garantier under ansvarstiden och exportrelaterade garantier.

Nordea Bank AB (publ) har utfärdat en garanti till fördel för sitt ryska dotterföretag JSC Nordea Bank där Nordea Bank AB (publ) garanterar specifika exponeringar i JSC Nordea Bank. Per den 31 december 2016 täcker garantin exponeringar uppgående till 1 md euro. Garantin är prissatt genom armlängdsprincipen. Alla interna transaktioner relaterat till garantin är eliminerade i koncernredovisningen.

Nordea Bank AB (publ) har utfärdat en garanti avseende max 60 md euro till fördel för Nordea Bank Finland Abp där Nordea Bank AB (publ) garanterar majoriteten av exponeringen i exponeringsklassen IRB företag i Nordea Bank Finland Abp. Garantin täcker 3 md euro av företagslån, garantier, remburser samt låneåtaganden. Därtill täcker garantin 4 md euro för derivat per den 31 december 2016. Maximalt belopp för derivat som täcks av garantin är 10 md euro. Riskexponeringsbelopp för garantin summerade till 7 md euro per den 31 december 2016. Garantin kommer att generera ett provisionsnetto, medan förlusterna som är hänförliga till garantins exponering kommer föras över till Nordea Bank AB (publ). Garantin är prissatt genom armlängdsprincipen, och prissättningen beaktar förväntade kreditförluster och på grund av garantin nödvändig kapitalkostnad. Alla interna transaktioner relaterat till garantin är eliminerade i koncernredovisningen.

Nordea Bank AB (publ) har gentemot vissa personer åtagit sig att under vissa förutsättningar svara för eventuell betalningsskyldighet som har uppkommit mot dem i deras egenkap av verkställande direktörer eller styrelseledamöter i koncernföretag till Nordea Bank AB (publ).

En begränsad andel av de anställda har rätt till avgångsverderlag om de avskedas före deras normala pensionsålder. För ytterligare information, se not K7 "Personalkostnader".

Twister

Inom ramen för den normala affärsverksamheten är banken föremål för ett antal krav i civilrättsliga stämningar och tvister, varav de flesta rör relativt begränsade belopp. Ingen av de pågående tvisterna bedöms för närvarande komma att medföra någon väsentlig negativ effekt på Nordea eller dess finansiella ställning.

M38. Åtaganden

Mn euro	31 dec 2016	31 dec 2015
Kreditlöften	10 972	10 988
Åtagande om framtida betalningar	15 890	16 658
Övriga åtaganden	131	281
Summa	26 993	27 927

För information om derivatinstrument, se not M18 "Derivat-instrument och säkringsredovisning".

Nordea Bank AB (publ) har ställt ut en likviditetsgaranti till förmån för Nordea Hypotek AB. Garantin täcker det belopp som är nödvändigt för att säkerställa betalningsflödet för alla räntor och amorteringar som förfaller planenligt utifrån befintliga och framtida löptider för säkerställda obligationer utställda av Nordea Hypotek AB. Garantin ingår i tabellen ovan med 523 mn euro.

Omvända återköpsavtal redovisas i balansräkningen på likviddagen. Nordea har per 31 december 2016 tecknat omvända återköpsavtal som ännu inte har likvidavräknats och som därmed inte redovisas i balansräkningen. På likviddagen kommer dessa omvända återköpsavtal till största delen ersätta existerande omvända återköpsavtal som ännu inte bokats bort från balansräkningen per 31 december 2016. Nettoeffekten i balansräkningen är begränsad. Dessa instrument har inte redovisats som åtaganden.

Samtliga redovisade åtaganden är oåterkalleliga. För ytterligare information om kreditåtaganden, not K1 "Redovisningsprinciper", avsnitt 24.

M39. Kapitältäckning

Tabell A2 Upplysningar om kapitalbas under övergångsperioden

För information om kapitältäckningsreglerna, se not K38 "Kapitältäckning".

Kärnprimärkapital: Instrument och reserver

		(A) Belopp på upplysningsdagen, mn euro	(C) Belopp som omfattas av bestämmelser om behandling som tillämpas före förordning (eu) nr 575/2013 eller föreskri- vet restvärde enligt för- ordning (eu) nr 575/2013
1	Kapitalinstrument och tillhörande överkursfonder	5 130	–
	varav: Aktiekapital	4 050	–
2	Ej utdelade vinstmedel	12 384	–
3	Ackumulerat annat totalresultat (och andra reserver, för att inkludera orealiserade vinster och förluster enligt tillämpliga redovisningsstandarder)	–2	–
5	Minoritetsintressen (tillåtet belopp i konsoliderat kärnprimärkapital)	–	–
5a	Delårsresultat netto efter avdrag för förutsebara kostnader och utdelningar som har verifierats av personer som har oberoende ställning	274	–
6	Kärnprimärkapital före lagstiftningsjusteringar	17 786	–

Kärnprimärkapital: lagstiftningsjusteringar

7	Ytterligare värdejusteringar (negativt belopp)	–72	–
8	Immateriella tillgångar (netto efter minskning för tillhörande skatteskulder) (negativt belopp)	–1 539	–
10	Uppskjutna skattefordringar som är beroende av framtida lönsamhet, utom sådana som uppstår till följd av temporära skillnader (netto efter minskning för tillhörande skatteskuld när villkoren i artikel 38,3 är uppfyllda) (negativt belopp)	–	–
11	Reserver i verkligt värde relaterade till vinster eller förluster på kassaflödessäkringar	31	–
12	Negativa belopp till följd av beräkningen av förväntade förlustbelopp	–	–
14	Vinster eller förluster på skulder som värderas till verkligt värde och som beror på ändringar av institutets egen kreditstatus	–57	–
15	Förmånsbestämda pensionsplaner (negativt belopp)	–	–
16	Ett instituts direkta eller indirekta innehav av egna kärnprimärkapitalinstrument (negativt belopp)	–	–
25	Varav: uppskjutna skattefordringar som uppstår till följd av temporära skillnader	–	–
25b	förutsebara skatter som är relaterade till kärnprimärkapitalposter (negativt belopp)	–	–
26a	Lagstiftningsjusteringar som avser orealiserade vinster och förluster i enlighet med artiklarna 467 och 468	–	–
	varav: ... filter för orealiserad förlust 1	–	11
	varav: ... filter för orealiserad vinst 1	–	143
28	Sammanlagda lagstiftningsjusteringar av kärnprimärkapital	–1 636	–
29	Kärnprimärkapital	16 150	–

Primärkapitaltillskott: instrument

30	Kapitalinstrument och tillhörande överkursfonder	2 304	–
33	Belopp för kvalificerade poster som avses i artikel 484,4 och tillhörande överkursfonder som omfattas av utfasning från primärkapitaltillskottet	743	–
36	Primärkapitaltillskott före lagstiftningsjusteringar	3 048	–

Primärkapitaltillskott: lagstiftningsjusteringar

37	Ett instituts direkta eller indirekta innehav av primärkapitaltillskottsinstrument (negativt belopp)	–30	–
41a	Restvärden som dras av från primärkapitaltillskott med avseende på avdrag från kärnprimärkapital under övergångsperioden i enlighet med artikel 472 i förordning (EU) nr 575/2013	–	–
	Varav: underskott	–	–
43	Summa lagstiftningsjusteringar av primärkapitaltillskott	–30	–
44	Primärkapitaltillskott	3 017	–
45	Primärkapital (primärkapital= kärnprimärkapital + primärkapitaltillskott)	19 167	–

M39. Kapitaltäckning, forts.

		(A) Belopp på upplysningsdagen, mn euro	(C) Belopp som omfattas av bestämmelser om behandling som tillämpades före förordning (eu) nr 575/2013 eller föreskrivet restvärde enligt förordning (eu) nr 575/2013
Supplementärkapital: instrument och avsättningar			
46	Kapitalinstrument och tillhörande överkursfonder	6 277	–
47	Belopp för kvalificerande poster som avses i artikel 484,5 och tillhörande överkursfonder som omfattas av utfasning från supplementärkapitalet	–	–
50	Kreditriskjusteringar	134	–
51	Supplementärkapital före lagstiftningsjusteringar	6 411	–
Supplementärkapital: lagstiftningsjusteringar			
52	Ett instituts direkta eller indirekta innehav av supplementärkapitalinstrument och efterställda lån (negativt belopp)	–69	–
55	Institutets direkta eller indirekta innehav av supplementärkapitalinstrument och efterställda lån i enheter i den finansiella sektorn i vilka institutet har en väsentlig investering (netto efter godtagbara korta positioner) (negativt belopp)	–1 205	–
57	Summa lagstiftningsjusteringar av supplementärkapital	–1 274	–
58	Supplementärkapital	5 137	–
59	Totalt kapital (Totalt kapital = primärkapital + supplementärkapital)	24 304	–
60	Totala riskvägda tillgångar	87 041	–
Kapitalrelationer och buffertar			
61	Kärnprimärkapital (som procentandel av det riskvägda exponeringsbeloppet)	18,6%	–
62	Primärkapital (som procentandel av det riskvägda exponeringsbeloppet)	22,0%	–
63	Totalt kapital (som procentandel av det riskvägda exponeringsbeloppet)	27,9%	–
64	Institutsspecifika buffertkrav (krav på kärnprimärkapital i enlighet med artikel 92,1 a plus krav på kapitalkonserveringsbuffert och kontryckisk kapitalbuffert, plus systemriskbuffert, plus buffert för systemviktiga institut (buffert för globala systemviktiga institut eller andra systemviktiga institut) uttryckt som en procentandel av det riskvägda exponeringsbeloppet)	3,1%	–
65	Varav: krav på kapitalkonserveringsbuffert	2,5%	–
66	Varav: krav på kontryckisk kapitalbuffert	0,6%	–
67	Varav: krav på systemriskbuffert	–	–
67a	Varav: buffert för globalt systemviktigt institut eller för annat systemviktigt institut	–	–
68	Kärnprimärkapital tillgängligt att användas som buffert (som procentandel av det riskvägda exponeringsbeloppet)	14,1%	–
Belopp under tröskelvärdena för avdrag (före fastställande av riskvikt)			
72	Direkta eller indirekta innehav i enheter i den finansiella sektorn i vilka institutet inte har någon väsentlig investering (belopp under tröskelvärdet på 10% netto efter godtagbara korta positioner)	209	–
73	Institutets direkta och indirekta innehav av kärnprimärkapitalinstrument i enheter i den finansiella sektorn i vilka institutet har en väsentlig investering (belopp under tröskelvärdet på 10%, netto efter godtagbara korta positioner)	725	–
75	Uppskjutna skattefordringar som uppstår till följd av temporära skillnader (belopp under tröskelvärdet på 10%, netto efter minskning för tillhörande skatteskuld när villkoren i artikel 38,3 är uppfyllda)	22	–
Tak som ska tillämpas på inkludering av avsättningar i supplementärkapitalet			
78	Kreditriskjusteringar som inkluderas i supplementärkapitalet med avseende på exponeringar som omfattas av internmetoden (före tillämpningen av taket)	31 061	–
79	Tak för inkludering av kreditriskjusteringar i supplementärkapitalet enligt internmetoden	186	–
Kapitalinstrument som omfattas av utfasningsarrangemang (får endast tillämpas mellan den 1 januari 2013 och den 1 januari 2022)			
82	Nuvarande tak för primärkapitaltillskottsinstrument som omfattas av utfasningsarrangemang	1 182	–
83	Belopp som utesluts från primärkapitaltillskott på grund av tak (överskjutande belopp över taket efter inlösen och förfallodagar)	–	–
84	Nuvarande tak för supplementärkapitalinstrument som omfattas av utfasningsarrangemang	300	–
85	Belopp som utesluts från supplementärkapital på grund av tak (överskjutande belopp över taket efter inlösen och förfallodagar)	–	–

M39. Kapitaltäckning, forts.**Minimikapitalkrav och riskexponeringsbelopp**

Mn euro	31 dec 2016		31 dec 2015	
	Minimikapitalkrav	Risk-exponerings-belopp	Minimikapitalkrav	Risk-exponerings-belopp
Kreditrisk	6 120	76 502	6 346	79 328
- varav motpartsrisk	266	3 329	133	1 660
IRK-metoden	2 485	31 061	2 849	35 613
- företag	2 062	25 772	2 367	29 584
- <i>avancerade</i>	1 393	17 408	1 718	21 467
- <i>grundläggande</i>	669	8 364	649	8 117
- institut	244	3 054	255	3 195
- privatkunder	121	1 512	125	1 562
- <i>med säkerhet i fast egendom</i>	6	73	7	83
- <i>övrigt privatkunder</i>	115	1 439	118	1 479
- övrigt	58	723	102	1 272
Schablonmetoden	3 635	45 441	3 497	43 715
- stater eller centralbanker	5	56	5	67
- kommuner eller lokala myndigheter	2	23	2	19
- offentlig sektor	–	–	–	–
- multilaterala utvecklingsbanker	0	6	–	–
- internationella organisationer	–	–	–	–
- institut	1 251	15 641	1 279	15 986
- företag	137	1 707	42	529
- hushåll	18	231	26	324
- exponeringar med säkerhet i fastighet	210	2 626	212	2 646
- fallerande	3	38	3	43
- förenade med särskilt hög risk	–	–	–	–
- säkerställda obligationer	–	–	0	0
- institut och företag med kortfristigt kreditbetyg	–	–	–	–
- fondföretag	–	–	–	–
- aktier	2 007	25 089	1 925	24 065
- övriga	2	24	3	36
Risk hänförlig till kreditvärdighetsjustering	16	195	13	156
Marknadsrisk	450	5 628	210	2 623
- handelslager, interna modeller	13	165	23	288
- handelslager, schablonmetoden	–	–	–	–
- övrig verksamhet, schablonmetoden	437	5 463	187	2 335
Operativ risk	369	4 614	378	4 730
Schablonmetoden	369	4 614	378	4 730
Ytterligare riskexponeringsbelopp enligt Artikel 3 CRR	8	102	16	195
Delsumma	6 963	87 041	6 963	87 032
Justering för Basel I-golv				
Ytterligare kapitalkrav enligt Basel I-golv	–	–	–	–
Summa	6 963	87 041	6 963	87 032

M39. Kapitaltäckning, forts.

Bruttosoliditetsgraden

	31 dec 2016	31 dec 2015
Primärkapital, definition inklusive övergångsregler, mn euro ¹	19 167	19 314
Totalt exponeringsmått, mn euro ²	216 455	224 816
Bruttosoliditetsgraden, i procent ²	8,9	8,6

1) Inklusive periodens resultat.

2) Siffror för 2015 har justerats.

Ytterligare information om kapitaltäckningen för Nordea-koncernen finns i avsnitt "Risk-, likviditet- och kapitalhantering".

Tabell A3 – Mall för de viktigaste delarna i kapitalinstrument – Kärnprimärkapitalinstrument

Kärnprimärkapitalinstrument

1	Emittent	Nordea Bank AB (publ)
2	Unik identifieringskod (t.ex. identifieringskod från CUSIP, ISIN eller Bloomberg identifier för privata placeringar)	SE0000427361
3	Reglerande lag(ar) för instrumentet	Svensk lag

Rättslig behandling

4	Övergångsbestämmelser enligt kapitalkravsförordningen	Kärnprimärkapital
5	Bestämmelser enligt kapitalkravsförordningen efter övergångsperioden	Kärnprimärkapital
6	Godtagbara på individuell/grupp (undergruppsnivå)/individuell och grupp (undergrupps) nivå	Individuell & gruppnivå
7	Instrumenttyp (typer ska specificeras av varje jurisdiktion)	Aktiekapital i enlighet med artikel 28 i (EU) förordningen nr 575/2013
8	Belopp som redovisas i lagstadgat kapital (valutan i miljoner, enligt senaste rapporteringsdatum)	4 050 mn euro
9	Instrumentets nominella belopp	4 049 951 919 euro
10	Redovisningsklassificering	Eget kapital
12	Eviga eller tidsbestämda	Evigt
13	Ursprunglig förfallodag	Ingen förfallodag
14	Emittentens inlösenrätt omfattas av krav på förhandstillstånd från tillsynsmyndigheten	Nej

Kuponger/utdelningar

20a	Helt skönsmässigt, delvis skönsmässigt eller obligatoriskt (i fråga om tidpunkt)	Helt skönsmässigt
20b	Helt skönsmässigt, delvis skönsmässigt eller obligatoriskt (i fråga om belopp)	Helt skönsmässigt
35	Position i prioriteringshierarkin för likvidation (ange typ av instrument som är direkt högre i rangordningen)	Primärkapitaltillskott
36	Delar från övergångsperioden som inte uppfyller kraven	Nej

M39. Kapitaltäckning, forts.

Tabell A4 – Mall för de viktigaste delarna i kapitalinstrument – Primärkapitaltillskott

Primärkapitaltillskott									
1	Emittent	Nordea Bank AB (publ)	Nordea Bank AB (publ)	Nordea Bank AB (publ)	Nordea Bank AB (publ)	Nordea Bank AB (publ)	Nordea Bank AB (publ)	Nordea Bank AB (publ)	Nordea Bank AB (publ)
2	Unik identifieringskod (t.ex. identifieringskod från CUSIP, ISIN eller Bloomberg identifier för privata placeringar)	XS0200688256	W5795#AA7	W5795#AB5	US65557CAM55/ US65557DAM39	US65557CAN39/ US65557DAL55	XS1202091325	XS1202091671	XS1202090947
3	Reglerande lag(ar) för instrumentet	Regleras av engelsk lag förutom efterställningvillkor som regleras av svensk lag	Regleras av engelsk lag förutom efterställningvillkor som regleras av svensk lag	Regleras av engelsk lag förutom efterställningvillkor som regleras av svensk lag	Regleras av engelsk lag förutom efterställningvillkor som regleras av svensk lag.	Regleras av engelsk lag förutom efterställningvillkor som regleras av svensk lag.	Regleras av engelsk lag förutom efterställningvillkor som regleras av svensk lag.	Regleras av engelsk lag förutom efterställningvillkor som regleras av svensk lag.	Regleras av engelsk lag förutom efterställningvillkor som regleras av svensk lag.
Rättslig behandling									
4	Övergångsbestämmelser enligt kapitalkravsförordningen	Primärkapitaltillskott	Primärkapitaltillskott	Primärkapitaltillskott	Primärkapitaltillskott	Primärkapitaltillskott	Primärkapitaltillskott	Primärkapitaltillskott	Primärkapitaltillskott
5	Bestämmelser enligt kapitalkravsförordningen efter övergångsperioden	Supplementärkapital	Ej godtagbart	Ej godtagbart	Primärkapitaltillskott	Primärkapitaltillskott	Primärkapitaltillskott	Primärkapitaltillskott	Primärkapitaltillskott
6	Godtagbara på individuell/grupp (undergruppsnivå)/individuellt och grupp (undergrupps)nivå	Individuell och grupp	Individuell och grupp	Individuell och grupp	Individuell och grupp	Individuell och grupp	Individuell och grupp	Individuell och grupp	Individuell och grupp
7	Instrumenttyp (typer ska specificeras av varje juridiktion)	Övrigt primärkapital (enligt äldre regler) enligt artikel 484.4 i EU:s förordning 575/2013	Övrigt primärkapital (enligt äldre regler) enligt artikel 484.4 i EU:s förordning 575/2013	Övrigt primärkapital (enligt äldre regler) enligt artikel 484.4 i EU:s förordning 575/2013	Övrigt primärkapital enligt artikel 52 i EU:s förordning 575/2013	Övrigt primärkapital enligt artikel 52 i EU:s förordning 575/2013	Övrigt primärkapital enligt artikel 52 i EU:s förordning 575/2013	Övrigt primärkapital enligt artikel 52 i EU:s förordning 575/2013	Övrigt primärkapital enligt artikel 52 i EU:s förordning 575/2013
8	Belopp som redovisas i lagstadgat kapital (valutan i miljoner, enligt senaste rapporteringsdatum)	500 mn euro	162 mn euro	81 mn euro	943 mn euro	471 mn euro	234 mn euro	137 mn euro	519 mn euro
9	Instrumentets nominella belopp	500 mn euro	20 000 mn yen / 162 mn euro	10 000 mn yen / 81 mn euro	1 000 mn dollar / 949 mn euro	500 mn dollar / 474 mn euro	2 250 mkr / 236 mn euro	1 250 mn norska kronor / 138 mn euro	550 mn dollar / 522 mn euro
9a	Emissionspris	100 procent	100 procent	100 procent	100 procent	100 procent	100 procent	100 procent	100 procent
9b	Inlösenpris	100 procent av nominellt belopp	100 procent av nominellt belopp	100 procent av nominellt belopp	100 procent av nominellt belopp	100 procent av nominellt belopp	100 procent av nominellt belopp	100 procent av nominellt belopp	100 procent av nominellt belopp
10	Redovisningsklassificering	Skuld - upplupet anskaffningsvärde	Skuld - upplupet anskaffningsvärde	Skuld - upplupet anskaffningsvärde	Skuld - upplupet anskaffningsvärde	Skuld - upplupet anskaffningsvärde	Skuld - upplupet anskaffningsvärde	Skuld - upplupet anskaffningsvärde	Skuld - upplupet anskaffningsvärde
11	Ursprungligt emissionsdatum	2004-09-17	2005-03-04	2005-10-12	2014-09-23	2014-09-23	2015-03-12	2015-03-12	2015-03-12
12	Eviga eller tidsbestämda	Evigt	Evigt	Evigt	Evigt	Evigt	Evigt	Evigt	Evigt
13	Ursprungligt förfallodag	Ingen förfallodag	Ingen förfallodag	Ingen förfallodag	Ingen förfallodag	Ingen förfallodag	Ingen förfallodag	Ingen förfallodag	Ingen förfallodag
14	Emittentens inlösenrätt omfattas av krav på förhandsstillstånd från tillsynsmyndigheten	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
15	Valfritt inlösendatum, villkorade inlösendatum och inlösenbelopp	2009-09-17 Dessutom inlösenrätt till följd av skatte/lagstiftningshändelse 100 procent av nominellt belopp	2035-03-04 Dessutom inlösenrätt till följd av skatte/lagstiftningshändelse 100 procent av nominellt belopp	2035-10-12 Dessutom inlösenrätt till följd av skatte/lagstiftningshändelse 100 procent av nominellt belopp	2019-09-23 Dessutom inlösenrätt till följd av skatte/lagstiftningshändelse 100 procent av nominellt belopp	2024-09-23 Dessutom inlösenrätt till följd av skatte/lagstiftningshändelse 100 procent av nominellt belopp	2020-03-12 Dessutom inlösenrätt till följd av skatte/lagstiftningshändelse 100 procent av nominellt belopp	2020-03-12 Dessutom inlösenrätt till följd av skatte/lagstiftningshändelse 100 procent av nominellt belopp	2021-09-13 Dessutom inlösenrätt till följd av skatte/lagstiftningshändelse 100 procent av nominellt belopp
16	Efterföljande inlösendatum, i förekommande fall	17 mar och 17 sept varje år efter första inlösendagen	4 mar och 4 sept varje år efter första inlösendagen	12 apr och 12 okt varje år efter första inlösendagen	23 mar och 23 sept varje år efter första inlösendagen	23 mar och 23 sept varje år efter första inlösendagen	12 mar, 12 jun, 12 sep och 12 dec varje år efter första inlösendagen	12 mar, 12 jun, 12 sep och 12 dec varje år efter första inlösendagen	13 sep varje år efter första inlösendagen

M39. Kapitaltäckning, forts.

Tabell A4 – Mall för de viktigaste delarna i kapitalinstrument – Primärkapitaltillskott, forts

Primärkapitaltillskott									
Kuponger/utdelningar									
17	Fast och rörlig utdelning/kupong	Rörlig	Fast till rörlig	Fast till rörlig	Fast	Fast	Rörlig	Rörlig	Fast
18	Kupongränta och eventuellt tillhörande index	Rörlig 10-årig CMS +0,05 procent per år, med ett tak på 8 procent	Fast ränta på 3,75 procent per år i dollar till första inlösendagen, därefter rörlig 6-månaders japansk inlåningsränta +1,22 procent per år	Fast ränta på 3,84 procent per år i dollar till första inlösendagen, därefter rörlig 6-månaders japansk inlåningsränta +1,40 procent per år	Fast ränta på 5,50 procent per år till första inlösendagen, därefter fast 5-årig mid swap +3,563 procent per år	Fast ränta på 6,125 procent per år till första inlösendagen, därefter fast 5-årig mid swap +3,388 procent per år	Rörlig 3 månaders STIBOR +3,10 procent per år	Rörlig 3 månaders NIBOR +3,10 procent per år	Fast ränta på 5,25 procent per år till första inlösendagen, därefter fast 5-årig mid swap +3,244 procent per år
19	Förekomst av utdelningsstopp	Ja	Ja	Ja	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej
20a	Helt skönmässigt, delvis skönmässigt eller obligatoriskt (i fråga om tidpunkt)	Delvis skönmässigt Utdelningsstopp	Delvis skönmässigt Utdelningsstopp	Delvis skönmässigt Utdelningsstopp	Helt skönmässigt	Helt skönmässigt	Helt skönmässigt	Helt skönmässigt	Helt skönmässigt
20b	Helt skönmässigt, delvis skönmässigt eller obligatoriskt (i fråga om belopp)	Delvis skönmässigt	Delvis skönmässigt	Delvis skönmässigt	Helt skönmässigt	Helt skönmässigt	Helt skönmässigt	Helt skönmässigt	Helt skönmässigt
21	Förekomsten av step-up eller annat incitament för återlösen	Nej	Ja	Ja	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej
22	Icke-kumulativa eller kumulativa	Icke-kumulativa	Icke-kumulativa	Icke-kumulativa	Icke-kumulativa	Icke-kumulativa	Icke-kumulativa	Icke-kumulativa	Icke-kumulativa
23	Konvertibla eller icke-konvertibla	Ej konvertibelt	Ej konvertibelt	Ej konvertibelt	Ej konvertibelt	Ej konvertibelt	Ej konvertibelt	Ej konvertibelt	Ej konvertibelt
30	Nedskrivningsdelar	Ja	Yes	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
31	Om nedskrivning, ange nedskrivningstrigger (s)	För att undvika likvidation	För att undvika likvidation	För att undvika likvidation	Koncernens kärnprimärkapitalrelation 8 procent Emittentens kärnprimärkapitalrelation 5,125 procent	Koncernens kärnprimärkapitalrelation 8 procent Emittentens kärnprimärkapitalrelation 5,125 procent	Koncernens kärnprimärkapitalrelation 8 procent Emittentens kärnprimärkapitalrelation 5,125 procent	Koncernens kärnprimärkapitalrelation 8 procent Emittentens kärnprimärkapitalrelation 5,125 procent	Koncernens kärnprimärkapitalrelation 8 procent Emittentens kärnprimärkapitalrelation 5,125 procent
32	Om nedskrivning, fullständig eller delvis	Helt eller delvis	Helt eller delvis	Helt eller delvis	Helt eller delvis	Helt eller delvis	Helt eller delvis	Helt eller delvis	Helt eller delvis
33	Om nedskrivning, permanent eller tillfällig	Temporär	Temporär	Temporär	Temporär	Temporär	Temporär	Temporär	Temporär
34	Om nedskrivningen är tillfällig, beskriv uppskrivningsmekanismen	Stämmobeslut om återkonvertering och återställande med medel från disponibla vinstmedel	Stämmobeslut om återkonvertering och återställande med medel från disponibla vinstmedel	Stämmobeslut om återkonvertering och återställande med medel från disponibla vinstmedel	Helt skönmässigt, om både emittenten och koncernen redovisar positivt resultat	Helt skönmässigt, om både emittenten och koncernen redovisar positivt resultat	Helt skönmässigt, om både emittenten och koncernen redovisar positivt resultat	Helt skönmässigt, om både emittenten och koncernen redovisar positivt resultat	Helt skönmässigt, om både emittenten och koncernen redovisar positivt resultat
35	Position i prioriteringshierarkin för likvidation (ange typ av instrument som är direkt högre i rangordningen)	Supplementärkapital	Supplementärkapital	Supplementärkapital	Supplementärkapital	Supplementärkapital	Supplementärkapital	Supplementärkapital	Supplementärkapital
36	Delar från övergångsperioden som inte uppfyller kraven	Ja	Ja	Ja	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej
37	Om ja, ange vilka delar som inte uppfyller kraven	Ingen angiven trigger, utdelningsstopp	Ingen angiven trigger, step-up, utdelningsstopp	Ingen angiven trigger, step-up, utdelningsstopp	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A

M39. Kapitaltäckning, forts.

Tabell A5 – Mall för de viktigaste delarna i kapitalinstrument – Supplementärkapitalinstrument

Supplementärkapitalinstrument					
1	Emittent	Nordea Bank AB (publ)	Nordea Bank AB (publ)	Nordea Bank AB (publ)	Nordea Bank AB (publ)
2	Unik identifieringskod (t.ex. identifieringskod från CUSIP, ISIN eller Bloomberg identifier för privata placeringar)	XS0497179035	XS0544654162	US65557FAA49/ US65557HAA05	XS0743689993 US65557FAD87/ US65557HAD44
3	Reglerande lag(ar) för instrumentet	Regleras av engelsk lag förutom efterställningsvillkor som regleras av svensk lag	Regleras av engelsk lag förutom efterställningsvillkor som regleras av svensk lag	Regleras av lagen i delstaten New York förutom efterställningsvillkor som regleras av svensk lag	Regleras av engelsk lag förutom efterställningsvillkor som regleras av svensk lag Regleras av lagen i delstaten New York förutom efterställningsvillkor som regleras av svensk lag
Rättslig behandling					
4	Övergångsbestämmelser enligt kapitalkravsförordningen	Supplementärkapital	Supplementärkapital	Supplementärkapital	Supplementärkapital
5	Bestämmelser enligt kapitalkravsförordningen efter övergångsperioden	Supplementärkapital	Supplementärkapital	Supplementärkapital	Supplementärkapital
6	Godtagbara på individuell/grupp (undergruppsnivå)/individuell och grupp (undergrupps)nivå	Individuell och grupp	Individuell och grupp	Individuell och grupp	Individuell och grupp
7	Instrumenttyp (typer ska specificeras av varje jurisdiktion)	Supplementärkapital enligt artikel 63 i EU:s förordning 575/2013	Supplementärkapital enligt artikel 63 i EU:s förordning 575/2013	Supplementärkapital enligt artikel 63 i EU:s förordning 575/2013	Supplementärkapital enligt artikel 63 i EU:s förordning 575/2013
8	Belopp som redovisas i lagstadgat kapital (valutan i miljoner, enligt senaste rapporteringsdatum)	645 mn euro (64,5 procent av nominellt belopp, <5 år till förfall)	635 mn euro (84,6 procent av nominellt belopp, <5 år till förfall)	1030 mn euro (82,4 procent av nominellt belopp, <5 år till förfall)	750 mn euro 942 mn euro
9	Instrumentets nominella belopp	1 000 mn euro	750 mn euro	1 250 mn dollar / 1 186 mn euro	750 mn euro 1 000 mn dollar / 949 mn euro
9a	Emissionspris	99,810 procent	99,699 procent	99,508 procent	99,803 procent 99,364 procent
9b	Inlösenpris	100 procent av nominellt belopp	100 procent av nominellt belopp	100 procent av nominellt belopp	100 procent av nominellt belopp 100 procent av nominellt belopp
10	Redovisningsklassificering	Skuld - upplupet anskaffningsvärde	Skuld - upplupet anskaffningsvärde	Skuld - upplupet anskaffningsvärde	Skuld - upplupet anskaffningsvärde Skuld - upplupet anskaffningsvärde
11	Ursprungligt emissionsdatum	2010-03-26	2010-09-29	2011-05-13	2012-02-15 2012-09-21
12	Eviga eller tidsbestämda	Tidsbestämt	Tidsbestämt	Tidsbestämt	Tidsbestämt Tidsbestämt
13	Ursprunglig förfallodag	2020-03-26	2021-03-29	2021-05-13	2022-02-15 2022-09-21
14	Emittentens inlösenrätt omfattas av krav på förhandstillstånd från tillsynsmyndigheten	Ja	Ja	Ja	Ja Ja
15	Valfritt inlösendatum, villkorade inlösendatum och inlösenbelopp	Inlösen till följd av skatte-/lagstiftningshändelse 100 procent av nominellt belopp	Inlösen till följd av skattehändelse 100 procent av nominellt belopp	Inlösen till följd av skattehändelse 100 procent av nominellt belopp	2017-02-15 Dessutom inlösen till följd av skattehändelse 100 procent av nominellt belopp Inlösen till följd av skatte-/lagstiftningshändelse 100 procent av nominellt belopp
16	Efterföljande inlösendatum, i förekommande fall	N/A	N/A	N/A	N/A N/A

M39. Kapitaltäckning, forts.

Tabell A5 – Mall för de viktigaste delarna i kapitalinstrument – Supplementärkapitalinstrument, forts

Supplementärkapitalinstrument					
1	Emittent	Nordea Bank AB (publ)	Nordea Bank AB (publ)	Nordea Bank AB (publ)	Nordea Bank AB (publ)
2	Unik identifieringskod (t.ex. identifieringskod från CUSIP, ISIN eller Bloomberg identifier för privata placeringar)	XS1292434146	XS1292433767	N/A	XS1317439559
3	Reglerande lag(ar) för instrumentet	Regleras av engelsk lag förutom efterställningsvillkor som regleras av svensk lag	Regleras av engelsk lag förutom efterställningsvillkor som regleras av svensk lag	Regleras av engelsk lag förutom efterställningsvillkor som regleras av svensk lag	Regleras av engelsk lag förutom efterställningsvillkor som regleras av svensk lag
Rättslig behandling					
4	Övergångsbestämmelser enligt kapitalkravsförordningen	Supplementärkapital	Supplementärkapital	Supplementärkapital	Supplementärkapital
5	Bestämmelser enligt kapitalkravsförordningen efter övergångsperioden	Supplementärkapital	Supplementärkapital	Supplementärkapital	Supplementärkapital
6	Godtagbara på individuell/grupp (undergruppsnivå)/individuell och grupp (undergrupps)nivå	Individuell och grupp	Individuell och grupp	Individuell och grupp	Individuell och grupp
7	Instrumenttyp (typer ska specificeras av varje jurisdiktion)	Supplementärkapital enligt artikel 63 i EU:s förordning 575/2013	Supplementärkapital enligt artikel 63 i EU:s förordning 575/2013	Supplementärkapital enligt artikel 63 i EU:s förordning 575/2013	Supplementärkapital enligt artikel 63 i EU:s förordning 575/2013
8	Belopp som redovisas i lagstadgat kapital (valutan i miljoner, enligt senaste rapporteringsdatum)	178 mn euro	240 mn euro	122mn euro	744 mn euro
9	Instrumentets nominella belopp	1 700 mkr / 178 mn euro	2 300 mkr / 241 mn euro	15 000 mn yen / 122 mn euro	750 mn euro
9a	Emissionspris	100 procent	100 procent	100 procent	99,434 procent
9b	Inlösenpris	100 procent av nominellt belopp	100 procent av nominellt belopp	100 procent av nominellt belopp	100 procent av nominellt belopp
10	Redovisningsklassificering	Skuld - upplupet anskaffningsvärde	Skuld - upplupet anskaffningsvärde	Skuld - upplupet anskaffningsvärde	Skuld - upplupet anskaffningsvärde
11	Ursprungligt emissionsdatum	2015-09-17	2015-09-17	2015-10-06	2015-11-10
12	Eviga eller tidsbestämda	Tidsbestämt	Tidsbestämt	Tidsbestämt	Tidsbestämt
13	Ursprunglig förfallodag	2025-09-17	2025-09-17	2025-10-06	2025-11-10
14	Emittentens inlösenrätt omfattas av krav på förhandstillstånd från tillsynsmyndigheten	Ja	Ja	Ja	Ja
15	Valfritt inlösendatum, villkorade inlösendatum och inlösenbelopp	2020-09-17 Dessutom inlösen till följd av skatte-/lagstiftningshändelse 100 procent av nominellt belopp	2020-09-17 Dessutom inlösen till följd av skatte-/lagstiftningshändelse 100 procent av nominellt belopp	Inlösen till följd av skatte-/lagstiftningshändelse 100 procent av nominellt belopp	2020-11-10 Dessutom inlösen till följd av skatte-/lagstiftningshändelse 100 procent av nominellt belopp
16	Efterföljande inlösendatum, i förekommande fall	17 mar, 17 jun, 17 sep och 17 dec varje år efter första inlösendagen	17 sep varje år efter första inlösendagen	N/A	10 nov varje år efter första inlösendagen

M39. Kapitaltäckning, forts.

Tabell A5 – Mall för de viktigaste delarna i kapitalinstrument – Supplementärkapitalinstrument, forts

Kuponger/utdelningar						
17	Fast och rörlig utdelning/ kupong	Fast	Fast	Fast	Fast	Fast
18	Kupongränta och eventuellt tillhörande index	4,50%	4,00%	4,875%	Fast ränta på 4,625 pro- cent per år motsvarande swapräntan i euro +3,15 procent per år till inlösendagen, därefter justerad fast ränta till swapräntan i euro +3,15 procent per år	4,25%
19	Förekomst av utdelningsstopp	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej
20a	Helt skönsmässigt, delvis skönsmässigt eller obligatoriskt (i fråga om tidpunkt)	Obligatoriskt	Obligatoriskt	Obligatoriskt	Obligatoriskt	Obligatoriskt
20b	Helt skönsmässigt, delvis skönsmässigt eller obligatoriskt (i fråga om belopp)	Obligatoriskt	Obligatoriskt	Obligatoriskt	Obligatoriskt	Obligatoriskt
21	Förekomsten av step-up eller annat incitament för återlösen	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej
22	Ikke-kumulativa eller kumulativa	Ikke-kumulativa	Ikke-kumulativa	Ikke-kumulativa	Ikke-kumulativa	Ikke-kumulativa
23	Konvertibla eller ikke-konvertibla	Ej konvertibelt	Ej konvertibelt	Ej konvertibelt	Ej konvertibelt	Ej konvertibelt
30	Nedskrivningsdelar	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej
35	Position i prioriteringshierarkin för likvidation (ange typ av instrument som är direkt högre i rangordningen)	Ikke-efterställd skuld	Ikke-efterställd skuld	Ikke-efterställd skuld	Ikke-efterställd skuld	Ikke-efterställd skuld
36	Delar från övergångsperioden som inte uppfyller kraven	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej

M39. Kapitaltäckning, forts.

Tabell A5 – Mall för de viktigaste delarna i kapitalinstrument – Supplementärkapitalinstrument, forts

Supplementärkapitalinstrument							
Kuponger/utdelningar							
17	Fast och rörlig utdelning/kupong	Rörlig	Fast	Fast	Fast	Fast	Fast
18	Kupongränta och eventuellt tillhörande index	Rörlig 3 månaders STIBOR +1,5 procent per år	Fast ränta på 1,935 procent per år till första inlösendagen, därefter fast 5-årig (mid swap) +1,5 procent per år	1,16%	Fast ränta på 1,875 procent per år till första inlösendagen, därefter fast 5-årig (mid swap) +1,7 procent per år	Fast ränta på 1,00 procent per år till första inlösendagen, därefter fast 5-årig (mid swap) +1,25 procent per år	Fast ränta på 1,00 procent per år till första inlösendagen, därefter fast 5-årig (mid swap) +1,25 procent per år
19	Förekomst av utdelningsstopp	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej
20a	Helt skönsmåssigt, delvis skönsmåssigt eller obligatoriskt (i fråga om tidpunkt)	Obligatoriskt	Obligatoriskt	Obligatoriskt	Obligatoriskt	Obligatoriskt	Obligatoriskt
20b	Helt skönsmåssigt, delvis skönsmåssigt eller obligatoriskt (i fråga om belopp)	Obligatoriskt	Obligatoriskt	Obligatoriskt	Obligatoriskt	Obligatoriskt	Obligatoriskt
21	Förekomsten av step-up eller annat incitament för återlösen	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej
22	Ikke-kumulativa eller kumulativa	Ikke-kumulativa	Ikke-kumulativa	Ikke-kumulativa	Ikke-kumulativa	Ikke-kumulativa	Ikke-kumulativ
23	Konvertibla eller ikke-konvertibla	Ej konvertibelt	Ej konvertibelt	Ej konvertibelt	Ej konvertibelt	Ej konvertibelt	Ej konvertibelt
30	Nedskrivningsdelar	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej
35	Position i prioriteringshierarkin för likvidation (ange typ av instrument som är direkt högre i rangordningen)	Ikke-efterställd skuld	Ikke-efterställd skuld	Ikke-efterställd skuld	Ikke-efterställd skuld	Ikke-efterställd skuld	Ikke-efterställd skuld
36	Delar från övergångsperioden som inte uppfyller kraven	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej

M40. Klassificering av finansiella instrument

Tillgångar

31 dec 2016, Mn euro	Lånefordringar och kundfordringar	Investeringar som hålls till förfall	Finansiella skulder värderade till verkligt värde via resultaträkningen		Derivat-instrument för säkring	Finansiella tillgångar som kan säljas	Icke finansiella tillgångar, koncern-/intresseföretag och gemensamt styrda företag	Summa
			Innehas för handel	Från början värderade till verkligt värde via resultaträkningen				
Kassa och tillgodohavanden hos centralbanker	101	–	–	–	–	–	–	101
Statsskuldförbindelser	30	–	3 873	–	–	2 680	–	6 583
Utlåning till kreditinstitut	88 375	–	0	–	–	–	–	88 375
Utlåning till allmänheten	39 220	–	4 506	–	–	–	–	43 726
Räntebärande värdepapper	26	2	3 058	–	–	7 273	–	10 359
Aktier och andelar	–	–	129	1	–	–	–	130
Derivatinstrument	–	–	2 602	–	2 066	–	–	4 668
Förändringar av verkligt värde för räntesäkrade poster i säkringsportföljer	0	–	–	–	–	–	–	0
Aktier och andelar i koncernföretag	–	–	–	–	–	–	5 733	5 733
Aktier och andelar i koncernföretag som ska fusioneras	–	–	–	–	–	–	14 368	14 368
Aktier och andelar i intresseföretag och gemensamt styrda företag	–	–	–	–	–	–	12	12
Ägarintressen i övriga företag	–	–	–	1	–	–	–	1
Immateriella tillgångar	–	–	–	–	–	–	1 539	1 539
Materiella tillgångar	–	–	–	–	–	–	132	132
Uppskjutna skattefordringar	–	–	–	–	–	–	22	22
Aktuella skattefordringar	–	–	–	–	–	–	204	204
Övriga tillgångar	199	–	1 286	–	–	–	3 075	4 560
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	665	–	–	–	–	–	84	749
Summa	128 616	2	15 454	2	2 066	9 953	25 169	181 262

Skulder

31 dec 2016, Mn euro	Finansiella skulder värderade till verkligt värde via resultaträkningen		Derivat-instrument för säkring	Övriga finansiella skulder	Icke finansiella skulder	Summa
	Innehas för handel	Från början värderade till verkligt värde via resultaträkningen				
Skulder till kreditinstitut	256	–	–	20 118	–	20 374
In- och upplåning från allmänheten	1 988	–	–	56 195	–	58 183
Emitterade värdepapper	–	–	–	63 162	–	63 162
Derivatinstrument	2 551	–	1 061	–	–	3 612
Förändringar av verkligt värde för räntesäkrade poster i säkringsportföljer	–	–	–	1 008	–	1 008
Aktuella skatteskulder	–	–	–	–	–	0
Övriga skulder	2 172	–	–	319	788	3 279
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	–	–	–	212	458	670
Avsättningar	–	–	–	–	307	307
Pensionsförpliktelser	–	–	–	–	169	169
Efterställda skulder	–	–	–	10 086	–	10 086
Summa	6 967	–	1 061	151 100	1 722	160 850

M40. Klassificering av finansiella instrument, forts.**Tillgångar**

31 dec 2015, Mn euro	Lånefordringar och kundfordringar	Investeringar som hålles till förfall	Finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen		Derivatinstrument för säkring	Finansiella tillgångar som kan säljas	Icke finansiella tillgångar, koncern-/intresseföretag och gemensamt styrda företag	Summa
			Innehas för handel	Från början värderade till verkligt värde via resultaträkningen				
Kassa och tillgodohavanden hos centralbanker	75	–	–	–	–	–	–	75
Statsskuldförbindelser	32	–	3 999	–	–	2 874	–	6 905
Utlåning till kreditinstitut	90 005	–	4	0	–	–	–	90 009
Utlåning till allmänheten	41 104	–	4 716	–	–	–	–	45 820
Räntebärande värdepapper	28	2	3 963	86	–	8 084	–	12 163
Aktier och andelar	–	–	2 329	33	–	–	–	2 362
Derivatinstrument	–	–	2 863	–	2 148	–	–	5 011
Förändringar av verkligt värde för räntesäkrade poster i säkringsportföljer	1	–	–	–	–	–	–	1
Aktier och andelar i koncernföretag	–	–	–	–	–	–	4 601	4 601
Aktier och andelar i koncernföretag som ska fusioneras	–	–	–	–	–	–	14 793	14 793
Aktier och andelar i intresseföretag och gemensamt styrda företag	–	–	–	–	–	–	7	7
Ägarintressen i övriga företag	–	–	–	1	–	–	–	1
Immateriella tillgångar	–	–	–	–	–	–	1 091	1 091
Materiella tillgångar	–	–	–	–	–	–	138	138
Uppskjutna skattefordringar	–	–	–	–	–	–	26	26
Aktuella skattefordringar	–	–	–	–	–	–	3	3
Övriga tillgångar	629	–	–	1 010	–	–	2 748	4 387
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	679	–	–	–	–	–	101	780
Summa	132 553	2	17 874	1 130	2 148	10 958	23 508	188 173

Skulder

31 dec 2015, Mn euro	Finansiella skulder värderade till verkligt värde via resultaträkningen		Derivatinstrument för säkring	Övriga finansiella skulder	Icke finansiella skulder	Summa
	Innehas för handel	Från början värderade till verkligt värde via resultaträkningen				
Skulder till kreditinstitut	337	983	–	17 749	–	19 069
In- och upplåning från allmänheten	1 014	683	–	59 346	–	61 043
Emitterade värdepapper	–	–	–	68 908	–	68 908
Derivatinstrument	3 109	–	1 071	–	–	4 180
Förändringar av verkligt värde för räntesäkrade poster i säkringsportföljer	–	–	–	1 158	–	1 158
Aktuella skatteskulder	–	–	–	–	34	34
Övriga skulder	136	1 982	–	330	1 083	3 531
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	–	–	–	232	527	759
Avsättningar	–	–	–	–	301	301
Pensionsförpliktelser	–	–	–	–	159	159
Efterställda skulder	–	–	–	8 951	–	8 951
Summa	4 596	3 648	1 071	156 674	2 104	168 093

M40. Klassificering av finansiella instrument, forts.

Finansiella tillgångar och skulder redan från början värderade till verkligt värde via resultaträkningen

Förändringar av verkligt värde för finansiella skulder till följd av förändrad kreditrisk

Finansieringen av Markets verksamhet är värderad till verkligt värde och klassificerad i kategorin "Från början värderade till verkligt värde via resultaträkningen". Finansieringen av Markets verksamhet är normalt av så kortfristig karaktär att effekten av förändring i egen kreditrisk är obetydlig.

Förändringar i verkligt värde för finansiella tillgångar till följd av förändrad kreditrisk

Utlåningen inom Markets är normalt så kortfristig (huvudsakligen över natten inlåning) att effekten av förändrad kreditrisk är obetydlig.

Jämförelse av redovisat värde och avtalsenligt belopp att betala vid förfall

Mn euro	Redovisat värde	Belopp att betala vid förfall
2016		
Finansiella skulder från början värderade till verkligt värde via resultaträkningen	–	–
2015		
Finansiella skulder från början värderade till verkligt värde via resultaträkningen	3 648	3 648

M41. Tillgångar och skulder till verkligt värde

Verkligt värde på finansiella tillgångar och skulder

Mn euro	31 dec 2016		31 dec 2015	
	Redovisat värde	Verkligt värde	Redovisat värde	Verkligt värde
Finansiella tillgångar				
Kassa och tillgodo-havanden hos centralbanker	101	101	75	75
Statsskuld-sförbindelser	6 583	6 583	6 905	6 905
Utlåning	132 101	132 178	135 830	136 258
Räntebärande värdepapper	10 359	10 359	12 163	12 163
Aktier och andelar	130	130	2 362	2 362
Ägarintressen i övriga företag	1	1	1	1
Derivatinstrument	4 668	4 668	5 011	5 011
Övriga tillgångar	1 485	1 485	1 639	1 639
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	665	665	679	679
Summa	156 093	156 170	164 665	165 093
Finansiella skulder				
Inlåning och skuldinstrument	152 813	153 112	159 129	159 080
Derivatinstrument	3 612	3 612	4 180	4 180
Övriga skulder	2 491	2 491	2 448	2 448
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	212	212	232	232
Summa	159 128	159 427	165 989	165 940

För information om värdering av poster redovisade till verkligt värde i balansräkningen, se not K1 "Redovisningsprinciper" och avsnittet "Fastställande av verkligt värde för poster som redovisats till verkligt värde i balansräkningen" i not K40 "Tillgångar och skulder till verkligt värde". För information om värdering av poster som inte redovisas till verkligt värde i balansräkningen, se avsnittet "Finansiella tillgångar och skulder som inte redovisas till verkligt värde i balansräkningen" i not K40.

M41. Tillgångar och skulder till verkligt värde, forts.

Tillgångar och skulder redovisade till verkligt värde i balansräkningen

Fördelning i hierarkin för verkligt värde

31 dec 2016, Mn euro	Instrument med publicerade prisnoteringar på en aktiv marknad (nivå 1)	Värderingsmetod baserad på observerbara marknadsdata (nivå 2)	Värderingsmetod baserad på icke observerbara marknadsdata (nivå 3)	Summa
Tillgångar till verkligt värde i balansräkningen¹				
Statsskuldsförbindelser	5 208	1345	–	6 553
Utlåning till kreditinstitut	–	0	–	0
Utlåning till allmänheten	–	4 506	–	4 506
Räntebärande värdepapper	6 072	4 104	155	10 331
Aktier och andelar	130	–	0	130
Ägarintressen i övriga företag	–	–	1	1
Derivatinstrument	2	4 653	13	4 668
Övriga tillgångar	–	1 286	–	1 286
Summa	11 412	15 894	169	27 475
Skulder till verkligt värde i balansräkningen¹				
Skulder till kreditinstitut	–	256	–	256
In- och upplåning från allmänheten	–	1 988	–	1 988
Derivatinstrument	1	3 585	26	3 612
Övriga skulder	–	2 172	0	2 172
Summa	1	8 001	26	8 028

1) Samtliga poster värderas till verkligt värde vid slutet av varje rapportperiod.

31 dec 2015, Mn euro	Instrument med publicerade prisnoteringar på en aktiv marknad (nivå 1)	Värderingsmetod baserad på observerbara marknadsdata (nivå 2)	Värderingsmetod baserad på ej observerbara marknadsdata (nivå 3)	Summa
Tillgångar till verkligt värde i balansräkningen¹				
Statsskuldsförbindelser	2 613	4 260	–	6 873
Utlåning till kreditinstitut	–	4	–	4
Utlåning till allmänheten	–	4 716	–	4 716
Räntebärande värdepapper	6 944	5 034	155	12 133
Aktier och andelar	2 334	–	28	2 362
Ägarintressen i övriga företag	–	–	1	1
Derivatinstrument	4	4 983	24	5 011
Övriga tillgångar	–	1 010	–	1 010
Summa	11 895	20 007	208	32 110
Skulder till verkligt värde i balansräkningen¹				
Skulder till kreditinstitut	–	1 320	–	1 320
In- och upplåning från allmänheten	–	1 697	–	1 697
Derivatinstrument	7	4 150	23	4 180
Övriga skulder	–	2 118	–	2 118
Summa	7	9 285	23	9 315

1) Samtliga poster värderas till verkligt värde vid slutet av varje rapportperiod.

För fastställande av verkligt värde för poster som redovisats till verkligt värde i balansräkningen se not K40 "Tillgångar och skulder till verkligt värde".

Överföringar mellan nivå 1 och nivå 2

Inga överföringar mellan nivå 1 och nivå 2 har inträffat under året eller 2015. Överföringar mellan nivåerna anses ha skett vid årets slut.

M41. Tillgångar och skulder till verkligt värde, forts.

Förändringar i nivå 3

31 dec 2016, Mn euro	1 jan 2016	Försäljningar	Överföringar till nivå 3	31 dec 2016
Räntebärande värdepapper	155	–	–	155
Aktier och andelar	28	–28	–	0
Ägarintressen i övriga företag	1	–	–	1
Derivatinstrument (netto)	1	–	–14	–13

Under året har Nordea Bank AB överfört (netto) –14 mn euro till nivå 3. Orsaken till överföringen till nivå 3 är att observerbara marknadsdata inte längre fanns tillgängliga. Överföringar mellan nivåerna anses ha skett vid årets slut. Vinsten och

förluster redovisade i resultaträkningen under året ingår i Not 5 "Nettoresultat av poster till verkligt värde". Tillgångar och skulder avseende derivatinstrument redovisas netto.

Förändringar i nivå 3

31 dec 2015, Mn euro	1 jan 2015	Köp	Överföringar till nivå 3	Överföringar från nivå 3	31 dec 2015
Räntebärande värdepapper	155	–	–	–	155
Aktier och andelar	28	–	–	–	28
Ägarintressen i övriga företag	1	–	–	–	1
Derivatinstrument (netto)	8	–1	–1	–5	1

Under året har Nordea Bank AB överfört (netto) –5 mn euro från nivå 3 och –1 mn euro till nivå 3. Orsaken till överföringen från nivå 3 är att observerbara marknadsdata blivit tillgängliga. Orsaken till överföringen till nivå 3 är att observerbara marknadsdata inte längre fanns tillgängliga. Överföringar mellan nivåerna anses ha skett vid årets slut. Vinsten och förluster redovisade i resultaträkningen under året ingår i Not 5 "Nettoresultat av poster till verkligt

värde. Tillgångar och skulder avseende derivatinstrument redovisas netto.

Processen för värdering till verkligt värde i nivå 3 Finansiella instrument

För mer information om värderingsprocessen, se not K40 "Tillgångar och skulder till verkligt värde".

Värderingsmetoder och indata som används vid värderingen till verkligt värde i nivå 3

31 dec 2016, Mn euro	Verkligt värde	Värderingsmetoder	Ej observerbara indata	Intervall för verkligt värde
Räntebärande värdepapper				
Kreditinstitut ¹	155	Diskonterade kassaflöden	Kreditspread	+/-0
Ägarintressen i övriga företag				
Onoterade aktier	1	Andelsvärde	–	+/-0
Derivatinstrument				
Räntederivat	–13	Optionsmodell	Korrelationer, Volatilitet	–3/+3

1) Varav 155 mn euro prissätts utifrån en kreditspread (skillnaden mellan diskonteringsräntan och LIBOR) på 1,45 procent, och en rimlig förändring av denna kreditspread skulle inte påverka det verkliga värdet med tanke på återköpsmöjligheten.

För mer information om värderingen av verkligt värde i tabellen ovan, se avsnitt "Finansiella tillgångar och skulder som inte redovisas till verkligt värde i balansräkningen" i not K40 "Tillgångar och skulder till verkligt värde".

M41. Tillgångar och skulder till verkligt värde, forts.

31 dec 2015, Mn euro	Verkligt värde	Värderingsmetoder	Ej observerbara indata	Intervall för verkligt värde
Räntebärande värdepapper				
Andra kreditinstitut ¹	155	Diskonterade kassaflöden	Kreditspread	+/-0
Aktier och andelar				
Onoterade aktier	28	Andelsvärde	–	+/-0
Ägarintressen i övriga företag				
Onoterade aktier	1	Andelsvärde	–	+/-0
Derivatinstrument				
Räntederivat	1	Optionsmodell	Korrelationer, Volatilitet	+/-0

1) Varav 155 mn euro prissätts utifrån en kreditspread (skillnaden mellan diskonteringsräntan och LIBOR) på 1,45 procent, och en rimlig förändring av denna kreditspread skulle inte påverka det verkliga värdet med tanke på återköpsmöjligheten.

För mer information om värderingen av verkligt värde i tabellen ovan, se avsnitt "Finansiella tillgångar och skulder som inte redovisas till verkligt värde i balansräkningen" i not K40 "Tillgångar och skulder till verkligt värde".

Finansiella tillgångar och skulder som inte redovisas till verkligt värde i balansräkningen

Mn euro	31 dec 2016		31 dec 2015		Nivå i hierarkin för verkligt värde
	Redovisat värde	Verkligt värde	Redovisat värde	Verkligt värde	
Tillgångar som inte redovisas till verkligt värde i balansräkningen					
Kassa och tillgodohavanden hos centralbanker	101	101	75	75	3
Statsskuldsförbindelser ^{1,2}	30	30	32	32	3
Utlåning	127 595	127 672	131 110	131 538	3
Räntebärande värdepapper ²	28	28	30	30	1, 2, 3
Övriga tillgångar	199	199	629	629	3
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	665	665	679	679	3
Summa	128 618	128 695	132 555	132 983	
Skulder som inte redovisas till verkligt värde i balansräkningen					
Inlåning och skuldinstrument	150 569	150 868	156 112	156 063	3
Övriga skulder	319	319	330	330	3
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	212	212	232	232	3
Summa	151 100	151 399	156 674	156 625	

1) Värderingsprinciperna är detsamma som för liknande instrument som redovisas till verkligt värde i balansräkningen.

2) Det verkliga värdet av statsskuldsförbindelser och räntebärande värdepapper uppgår till 58 mn euro (62 mn euro), varav 2 mn euro (2 mn euro) har hänförs till nivå 1 och 0 mn euro (0 mn euro) till nivå 2 och 56 mn euro (60 mn euro) till nivå 3 i hierarkin för verkligt värde.

För mer information om värderingen av verkligt värde i tabellen ovan, se avsnitt "Finansiella tillgångar och skulder som inte redovisas till verkligt värde i balansräkningen" i not K40 "Tillgångar och skulder till verkligt värde".

M42. Finansiella instrument som kvittats i balansräkningen eller omfattas av nettningsavtal

31 dec 2016, Mn euro	Redovisade finansiella tillgångar ¹ , brutto	Redovisade finansiella skulder, brutto, som kvittats i balansräkningen	Netto-redovisat värde i balansräkningen ²	Belopp som inte kvittats men som omfattas av ramavtal för nettnings eller liknande avtal			Nettobelopp
				Finansiella instrument	Erhållna finansiella säkerheter	Erhållna kontant-säkerheter	
Tillgångar							
Derivatinstrument	9 289	−4 666	4 623	−1 486	−	−1 790	1 347
Avtal om inlåning av värdepapper	4 505	−	4 505	−	−4 505	−	0
Summa	13 794	−4 666	9 128	−1 486	−4 505	−1 790	1 347

31 dec 2016, Mn euro	Redovisade finansiella skulder ¹ , brutto	Redovisade finansiella tillgångar, brutto, som kvittats i balans- räkningen	Netto- redovisat värde i balans- räkningen ²	Belopp som inte kvittats men som omfattas av ramavtal för nettningsavtal eller liknande avtal			Nettobelopp
				Finansiella instrument	Lämnade finansiella säkerheter	Lämnade kontant- säkerheter	
Skulder							
Derivatinstrument	8 214	-4 666	3 548	-1 486	-	-94	1 968
Avtal om utlåning av värdepapper	2 244	-	2 244	-	-2 244	-	0
Summa	10 458	-4 666	5 792	-1 486	-2 244	-94	1 968

31 dec 2015, Mn euro	Redovisade finansiella tillgångar ¹ , brutto	Redovisade finansiella skulder, brutto, som kvittats i balansräkningen	Netto-redovisat värde i balansräkningen ²	Belopp som inte kvittats men som omfattas av ramavtal för nettningsavtal eller liknande avtal			Nettobelopp
				Finansiella instrument	Erhållna finansiella säkerheter	Erhållna kontant-säkerheter	
Tillgångar							
Derivatinstrument	4 696	−320	4 376	−2 111	−	−1 854	411
Avtal om inlåning av värdepapper	4 718	−	4 718	−	−4 718	−	0
Summa	9 414	−320	9 094	−2 111	−4 718	−1 854	411

31 dec 2015, Mn euro	Redovisade finansiella skulder ¹ , brutto	Redovisade finansiella tillgångar, brutto, som kvittats i balans- räkningen	Netto- redovisat värde i balans- räkningen ²	Belopp som inte kvittats men som omfattas av ramavtal för netting eller liknande avtal			Nettobelopp
				Finansiella instrument	Lämnade finansiella säkerheter	Lämnade kontant- säkerheter	
Skulder							
Derivatinstrument	4 289	−320	3 969	−2 111	–	−130	1 728
Avtal om utlåning av värdepapper	1 351	–	1 351	–	−1 351	–	0
Summa	5 640	−320	5 320	−2 111	−1 351	−130	1 728

1) Alla belopp har värderats till verkligt värde.

2) Avtal om inlåning av värdepapper har i balansräkningen klassificerats som "Utlåning till kreditinstitut" eller "Utlåning till allmänheten". Avtal om utlåning av värdepapper har i balansräkningen klassificerats som "Skulder till kreditinstitut" eller "In- och upplåning från allmänheten".

För mer information om ramavtal för nettningsavtal och liknande avtal se avsnittet "Rättsligt bindande ramavtal om nettningsavtal eller liknande avtal" i not K41 "Finansiella instrument som kvittats i balansräkningen eller omfattas av nettningsavtal".

M43. Avyttringsgrupp som innehas för försäljning

Balansräkning – sammandrag¹

Mn euro	31 dec 2016
Tillgångar	
Utlåning till kreditinstitut	818
Utlåning till allmänheten	6 589
Övriga tillgångar	295
Summa tillgångar som innehas för försäljning	7 702
Skulder	
Skulder till kreditinstitut	4 308
In- och upplåning från allmänheten	4 783
Övriga skulder	121
Summa skulder som innehas för försäljning	9 212

1) Innefattar de externa tillgångar och skulder som innehas för försäljning. Den externa finansieringen av den baltiska verksamheten som kvarstår efter transaktionen har inte medräknats.

Tillgångar och skulder som innehas för försäljning avser Nordeas tidigare meddelade beslut att slå samman sin baltiska verksamhet med motsvarande verksamhet i DNB. De individuella tillgångarna och skulderna kommer bokas bort ur balansräkningen och i stället ersättas av en investering i intressebolag. Affären väntas slutföras kring andra kvartalet 2017 och förutsätter godkännande från myndigheterna.

M44. Tillgångar och skulder i utländsk valuta

31 dec 2016, Md euro	EUR	SEK	DKK	NOK	USD	Övriga	Summa
Summa tillgångar	65,7	56,5	2,6	2,0	32,1	22,4	181,3
Summa skulder	44,4	53,3	4,0	1,7	35,0	22,4	160,8

31 dec 2015, Md euro	EUR	SEK	DKK	NOK	USD	Övriga	Summa
Summa tillgångar	58,6	55,3	6,4	2,2	37,0	28,7	188,2
Summa skulder	37,9	55,9	6,4	2,2	37,0	28,7	168,1

M45. Överförda tillgångar och erhållna säkerheter

Överförda tillgångar som fortsatt redovisas i balansräkningen samt hänförliga skulder

Alla tillgångar som överförts redovisas fortsatt i balansräkningen om Nordeas exponering för förändringar i verkligt värde för tillgången kvarstår. Så är fallet vid återköpsavtal och värdepapperslån.

Återköpsavtal är en form av inlåning mot säkerhet där Nordea säljer värdepapper med ett avtal om att till ett fast pris återköpa dessa vid ett senare datum. Likvida medel som erhållits redovisas som inlåning (skuld). Värdepapper som har lämnats enligt återköpsavtal bokas inte bort från balansräkningen.

Utlåning av värdepapper är transaktioner där Nordea lånar ut innehavda värdepapper till en motpart och erhåller en avgift.

Eftersom både återköpsavtal och värdepapperslån innebär att värdepappren återlämnas till Nordea, kvarstår alla risker och rättigheter förknippade med de överförda instrumenten hos Nordea, även om de inte är tillgängliga för Nordea under den period då de är överförda. Motparten i transaktionen innehar värdepappren som säkerhet, men har inte någon rätt till andra tillgångar i Nordea.

De värdepapper som fortsatt redovisas i balansräkningen samt hänförliga skulder värderas till verkligt värde.

Erhållna säkerheter som kan säljas eller pantsättas på nytt

Nordea erhåller säkerheter enligt omvända återköpsavtal och avtal om värdepapperslån, vilka kan säljas eller pantsättas på nytt i enlighet med avtalsvillkoren. Transaktionerna genomförs enligt standardavtal som används av parterna på den finansiella marknaden. Vanligtvis så kräver avtalen ytterligare säkerheter om värdet på värdepapper sjunker under en förutbestämd nivå. Enligt standardavtalen för de flesta återköpsavtal så har mottagaren av säkerheten ovillkorlig rätt att sälja eller återpantsätta säkerheten förutsatt att likvärdiga värdepapper överförs vid likvidtillfället. Det verkliga värdet på erhållna säkerheter enligt omvända återköpsavtal och avtal om värdepapperslån upplyses om nedan.

Mn euro	31 dec 2016	31 dec 2015
Avtal om värdepapperslån		
Erhållna säkerheter som kan säljas eller pantsättas på nytt	4 505	4 718
- varav sålda eller pantsatta på nytt	4 505	4 718

M46. Löptidsanalys för tillgångar och skulder

Förväntad löptid

Mn euro	Not	31 dec 2016 Förväntas återvinnas eller regleras:			31 dec 2015 Förväntas återvinnas eller regleras:		
		Inom	Efter	Summa	Inom	Efter	Summa
		12 månader	12 månader		12 månader	12 månader	
Kassa och tillgodohavanden hos centralbanker		101	–	101	75	–	75
Statsskuldförbindelser	M14	3 438	3 145	6 583	3 295	3 61	6 905
Utlåning till kreditinstitut	M15	61 362	27 013	88 375	60 125	29 884	90 009
Utlåning till allmänheten	M15	13 973	29 753	43 726	37 993	7 827	45 820
Räntebärande värdepapper	M16	1 339	9 020	10 359	2 165	9 998	12 163
Aktier och andelar	M17	1	129	130	2 330	32	2 362
Derivatinstrument	M18	804	3 864	4 668	994	4 017	5 011
Förändringar av verkligt värde för räntesäkrade poster i säkringsportföljer		0	–	0	0	1	1
Aktier och andelar i koncernföretag	M19	–	5 733	5 733	30	4 571	4 601
Aktier och andelar i koncernföretag som ska fusioneras	M20	14 368	–	14 368	14 793	–	14 793
Aktier och andelar i intresseföretag och gemensamt styrda företag	M21	–	12	12	–	7	7
Ägarintressen i övriga företag		–	1	1	–	1	1
Immateriella tillgångar	M22	–	1 539	1 539	–	1 091	1 091
Materiella tillgångar	M23	–	132	132	–	138	138
Uppskjutna skattefordringar	M13	4	18	22	20	6	26
Aktuella skattefordringar		204	–	204	3	–	3
Övriga tillgångar	M24	4 560	–	4 560	4 387	–	4 387
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	M25	404	345	749	412	368	780
Summa tillgångar		100 558	80 704	181 262	126 622	61 551	188 173
Skulder till kreditinstitut	M26	13 240	7 134	20 374	12 693	6 376	19 069
In- och upplåning från allmänheten	M27	58 099	84	58 183	60 367	676	61 043
Emitterade värdepapper	M28	34 450	28 712	63 162	32 726	36 182	68 908
Derivatinstrument	M18	1 154	2 458	3 612	1 151	3 029	4 180
Förändringar av verkligt värde för räntesäkrade poster i säkringsportföljer		1 008	–	1 008	296	862	1 158
Aktuella skatteskulder		–	0	0	34	–	34
Övriga skulder	M29	3 113	166	3 279	3 531	–	3 531
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	M30	670	–	670	759	–	759
Avsättningar	M31	295	12	307	299	2	301
Pensionsförpliktelser	M32	6	163	169	8	151	159
Efterställda skulder	M33	1 590	8 496	10 086	642	8 309	8 951
Summa skulder		113 625	47 225	160 850	112 506	55 587	168 093

M46. Löptidsanalys för tillgångar och skulder, forts.**Avtalsenliga odiskonterade kassaflöden**

31 dec 2016, Mn euro	Betalbara vid anfordran	Högst 3 månader	3–12 månader	1–5 år	Mer än 5 år	Summa
Statsskuldsförbindelser	–	3 058	430	2 966	269	6 723
Utlåning till kreditinstitut	4 490	52 181	11 389	18 616	2 427	89 103
Utlåning till allmänheten	975	12 271	5 951	22 542	5 170	46 909
Räntebärande värdepapper	–	360	1 330	9 092	1 003	11 785
Övriga	–	5 163	–	–	22 466	27 629
Summa finansiella tillgångar	5 465	73 033	19 100	53 216	31 335	182 149
Skulder till kreditinstitut	4 113	6 870	2 409	6 684	379	20 455
In- och upplåning från allmänheten	51 280	5 544	1 278	86	–	56 188
- varav inlåning	51 280	4 632	1 278	86	–	57 276
- varav upplåning	–	912	–	–	–	912
Emitterade värdepapper	–	23 493	12 791	31 713	9 362	77 359
- varav emitterade värdepapper	–	22 556	12 604	23 672	6 760	65 592
- varav övriga	–	937	187	8 041	2 602	11 767
Övriga	–	5 235	–	–	216	5 451
Summa finansiella skulder	55 393	41 142	16 478	38 483	9 957	161 453
Derivatinstrument, kassainflöde	–	74 164	10 408	13 892	5 357	103 821
Derivatinstrument, kassautflöde	–	73 505	10 254	10 790	4 700	99 249
Nettoexponering	–	659	154	3 102	657	4 572
Exponering	–49 928	32 550	2 776	17 835	22 035	25 268
Kumulativ exponering	–49 928	–17 378	–14 602	3 233	25 268	–

31 dec 2015, Mn euro	Betalbara vid anfordran	Högst 3 månader	3–12 månader	1–5 år	Mer än 5 år	Summa
Statsskuldsförbindelser	–	96	1 823	4 786	407	7 112
Utlåning till kreditinstitut	3 456	50 765	14 488	18 984	3 378	91 071
Utlåning till allmänheten	1 138	13 205	6 059	19 836	9 202	49 440
Räntebärande värdepapper	–	2 338	1 666	9 084	834	13 922
Övriga	–	33 443	–	–	–	33 443
Summa finansiella tillgångar	4 594	99 847	24 036	52 690	13 821	194 988
Skulder till kreditinstitut	3 243	8 866	2 258	4 385	405	19 157
In- och upplåning från allmänheten	52 019	7 137	1 633	270	1	61 060
- varav inlåning	52 019	6 123	1 633	270	1	60 046
- varav upplåning	–	1 014	–	–	–	1 014
Emitterade värdepapper	–	25 506	11 752	32 648	12 419	82 325
- varav emitterade värdepapper	–	25 332	11 580	27 180	7 278	71 370
- varav övriga	–	174	172	5 468	5 141	10 955
Övriga	–	30 486	–	–	–	30 486
Summa finansiella skulder	55 262	71 995	15 643	37 303	12 825	193 028
Derivatinstrument, kassainflöde	–	68 574	8 698	14 606	5 603	97 481
Derivatinstrument, kassautflöde	–	68 234	8 096	12 160	4 690	93 180
Nettoexponering	–	340	602	2 446	913	4 301
Exponering	–50 668	28 192	8 995	17 833	1 909	6 261
Kumulativ exponering	–50 668	–22 476	–13 481	4 352	6 261	–

Tabellen är baserad på avtalsenliga löptider för finansiella instrument i balansräkningen. För derivat har förväntade inflöden och utflöden av kontanter redovisats för både derivattillgångar och derivatsskulder eftersom derivat hanteras netto. Utöver instrument i balansräkningen och derivatinstrument, har Nordea utställda kreditlöften om 26 993 mn euro

(27 927 mn euro), vilka kan utnyttjas när som helst. Nordea har också ställt ut garantier om 71 965 mn euro (72 402 mn euro) som kan leda till ett utflöde av kontanter om särskilda händelser inträffar.

För ytterligare information om återstående löptider, se avsnittet om "Risk-, likviditets- och kapitalhantering".

M47. Transaktioner med närstående

Informationen nedan presenteras ur Nordeas perspektiv, d.v.s. den visar hur Nordeas siffror har påverkats av transaktioner med närstående parter. För mer information om definitioner, se not K1 "Redovisningsprinciper", avsnitt 26 och not K45 "Transaktioner med närstående".

Mn euro	Koncernföretag		Intresseföretag		Övriga närstående parter	
	31 dec 2016	31 dec 2015	31 dec 2016	31 dec 2015	31 dec 2016	31 dec 2015
Tillgångar						
Utlåning	86 819	85 865	317	333	–	–
Räntebärande värdepapper	–	87	–	–	–	–
Derivatinstrument	1 577	1 780	4	–	–	–
Aktier och andelar i koncernföretag	20 101	19 394	–	–	–	–
Övriga tillgångar	704	914	–	–	–	–
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	509	579	–	–	–	–
Summa tillgångar	109 710	108 619	321	333	–	–
Skulder						
In- och upplåning	14 790	13 052	2	3	8	43
Emitterade värdepapper	54	111	–	–	–	–
Derivatinstrument	2 433	2 798	–	5	–	–
Övriga skulder	0	2	–	–	–	–
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	23	286	–	–	–	–
Efterställda skulder	19	12	–	–	–	–
Summa skulder	17 319	16 261	2	8	8	43
Poster utanför balansräkningen¹	68 197	70 814	1 763	1 668	–	–

1) Inklusive garantier till Nordea Bank Finland Abp, se not M37 "Eventualförpliktelser", samt nominella belopp på derivatinstrument avseende intresseföretag.

Mn euro	Koncernföretag		Intresseföretag		Övriga närstående parter	
	2016	2015	2016	2015	2016	2015
Räntenetto	–168	–26	1	1	0	0
Avgifts- och provisionsnetto	396	399	1	0	–	–
Nettoresultat av poster till verkligt värde	–161	–229	5	–3	–	–
Övriga rörelseintäkter	708	748	–	–	–	–
Totala rörelsekostnader	–146	–565	–	0	–	–
Resultat före kreditförluster	629	327	7	–2	0	0

Ersättningar samt utlåning till nyckelpersoner i ledande positioner

Information om ersättningar och utlåning till nyckelpersoner i ledande positioner återfinns i not K7 "Personalkostnader".

Övriga transaktioner med närstående parter

Nordea Bank AB ingår i ett garantikonsortium avseende norska Eksportfinans ASA. För ytterligare information, se not K45 "Transaktioner med närstående".

M48. Förslag till vinstdisposition

Enligt balansräkningen står följande vinstmedel till årsstäm-
mans förfogande:

Euro	
Övrigt tillskjutet kapital	1 079 925 521
Balanserade vinstmedel	9 049 852 113
Övriga fria fonder	2 762 284 828
Årets resultat	2 899 588 070
Summa	15 791 650 532

Styrelsen föreslår att vinstmedlen disponeras på följande sätt:

Euro	
Utdelning till aktieägare, 0,65 euro per aktie	2 625 368 991
Till ny räkning förs:	
- övrigt tillskjutet kapital	1 079 925 521
- balanserade vinstmedel	9 324 071 192
- övriga fria fonder	2 762 284 828
Summa	15 791 650 532

Det är styrelsens bedömning att den föreslagna utdelningen är försvarlig med hänsyn till de krav som verksamhetens art, omfattning och risker ställer på storleken av bolagets och koncernens egna kapital, konsolideringsbehov, likviditet och ställning i övrigt.

Årsredovisningens undertecknande

Styrelsen och verkställande direktören försäkrar att årsredovisningen har upprättats i enlighet med god redovisningssed i Sverige och koncernredovisningen har upprättats i enlighet med de internationella redovisningsstandarder (IFRS/IAS) som avses i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1606/2002 av den 19 juli 2002 om tillämpning av internationella redovisningsstandarder. De ger en rättvisande bild av Koncernens och Bolagets ställning och resultat. Förvaltningsberättelsen för Koncernen och Bolaget ger en rättvisande översikt över utvecklingen av Koncernens och Bolagets verksamhet, ställning och resultat samt beskriver väsentliga risker och osäkerhetsfaktorer som Bolaget och de företag som ingår i Koncernen står inför.

3 februari 2017

Björn Wahlroos
Ordförande

Marie Ehrling
Vice ordförande

Tom Knutzen
Styrelseledamot

Robin Lawther
Styrelseledamot

Toni H. Madsen
Styrelseledamot¹

Lars G Nordström
Styrelseledamot

Gerhard Olsson
Styrelseledamot¹

Hans Christian Riise
Styrelseledamot¹

Sarah Russell
Styrelseledamot

Silvija Seres
Styrelseledamot

Kari Stadigh
Styrelseledamot

Birger Steen
Styrelseledamot

Casper von Koskull
Verkställande direktör och koncernchef

Vår revisionsberättelse har avgivits den 13 februari 2017

Öhrlings PricewaterhouseCoopers AB

Peter Clemedtson
*Auktoriserad revisor
Huvudansvarig*

Catarina Ericsson
Auktoriserad revisor

1) Arbetstagarrepresentant.

Revisionsberättelse

Till bolagsstämman i Nordea Bank AB (publ), org.nr 516406-0120

Rapport om årsredovisningen och koncernredovisningen

Uttalanden

Vi har utfört en revision av årsredovisningen och koncernredovisningen för Nordea Bank AB (publ) för år 2016, med undantag för bolagsstyrningsrapporten på sidorna 59–65. Bolagets årsredovisning och koncernredovisning ingår på sidorna 35–225 i detta dokument.

Enligt vår uppfattning har årsredovisningen upprättats i enlighet med lagen om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag och ger en i alla väsentliga avseenden rättvisande bild av moderbolagets finansiella ställning per den 31 december 2016 och av dess finansiella resultat och kassaflöde för året enligt lagen om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag. Koncernredovisningen har upprättats i enlighet med lagen om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag och ger en i alla väsentliga avseenden rättvisande bild av koncernens finansiella ställning per den 31 december 2016 och av dess finansiella resultat och kassaflöde för året enligt International Financial Reporting Standards (IFRS), såsom de antagits av EU, och Lagen om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag. Våra uttalanden omfattar inte bolagsstyrningsrapporten på sidorna 59–65. Förvaltningsberättelsen är förenlig med årsredovisningens och koncernredovisningens övriga delar.

Vi tillstyrker därför att bolagsstämman fastställer resultaträkningen och balansräkningen för moderbolaget och koncernen.

Grund för uttalanden

Vi har utfört revisionen enligt International Standards on Auditing (ISA) och god revisionssed i Sverige. Vårt ansvar enligt dessa standarder beskrivs närmare i avsnittet Revisorns ansvar. Vi är oberoende i förhållande till moderbolaget och koncernen enligt god revisorssed i Sverige och har i övrigt fullgjort vårt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för våra uttalanden.

Vår revisionsansats

Revisionens inriktning och omfattning

Vi utformade vår revision genom att fastställa väsentlighetsnivå och bedöma risken för väsentliga felaktigheter i de finansiella rapporterna. Vi beaktade särskilt de områden där den verkställande direktören och styrelsen gjort subjektiva bedömningar, till exempel viktiga redovisningsmässiga uppskattningar som har gjorts med utgångspunkt från antaganden och prognoser om framtida händelser, vilka till sin natur är osäkra. Liksom vid alla revisioner har vi också beaktat risken för att styrelsen och den verkställande direktören åsidosätter den interna kontrollen, och bland annat övervägt om det finns belägg för systematiska avvikelser som givit upphov till risk för väsentliga felaktigheter till följd av oegentligheter.

Vi anpassade vår revision för att utföra en ändamålsenlig granskning i syfte att kunna uttala oss om de finansiella rapporterna som helhet, med hänsyn tagen till koncernens

struktur, redovisningsprocesser och kontroller samt den bransch i vilken koncernen verkar.

Nordeakoncernen har centraliserade koncernfunktioner och globala processer för varje affärsområde. Vi har organiserat revisionsarbetet så att vårt centrala team testat de centraliserade systemen och processerna, medan de lokala revisorerna granskar system och processer i varje affärsområde och juridisk enhet.

Enheter med stor betydelse och risk för koncernen har omfattats av en fullständig revision. Revisionen omfattar bedömning och testning av kontroller över väsentliga affärsprocesser och tester av bokföring kombinerat med analytisk granskning.

För enheter som inte anses vara av stor betydelse eller innebära stor risk, utförs ur ett koncernrevisionsperspektiv granskningsinsatser på utvalda områden.

Vår revision utförs fortlöpande under året. I december rapporterade vi till styrelsens revisionskommitté resultatet av vår granskning av intern kontroll och ledningens förvaltning. Vid räkenskapsårets slut rapporterade vi våra slutsatser till styrelsens revisionskommitté och till styrelsen i sin helhet. Vi har också gjort en översiktlig granskning av kvartalsrapporten per den 30 juni 2016.

Väsentlighet

Revisionens omfattning och inriktning påverkades av vår bedömning av väsentlighet. En revision utformas för att uppnå en rimlig grad av säkerhet om huruvida de finansiella rapporterna innehåller några väsentliga felaktigheter. Felaktigheter kan uppstå till följd av oegentligheter eller fel. De betraktas som väsentliga om enskilt eller tillsammans rimligen kan förväntas påverka de ekonomiska beslut som användarna fattar med grund i de finansiella rapporterna.

Baserat på professionellt omdöme fastställde vi vissa kvantitativa väsentlighetstal, däribland för den finansiella rapportering som helhet. Med hjälp av dessa och kvalitativa överväganden fastställde vi revisionens inriktning och omfattning och våra granskningsåtgärders karaktär, tidpunkt och omfattning, samt bedömde effekten av enskilda och sammantagna felaktigheter på de finansiella rapporterna som helhet.

Särskilt betydelsefulla områden

Särskilt betydelsefulla områden för revisionen är de områden som enligt vår professionella bedömning var de mest betydelsefulla för revisionen av årsredovisningen och koncernredovisningen för den aktuella perioden. Dessa områden behandlades inom ramen för revisionen av, och i vårt ställningstagande till, årsredovisningen och koncernredovisningen som helhet, men vi gör inga separata uttalanden om dessa områden.

I tabellen på sidan 229 presenterar vi vilka särskilt betydelsefulla områden vi haft i revisionen och hur dessa områden har beaktats i revisionen.

Särskilt betydelsefullt område

Hur det särskilt betydelsefulla området beaktades vid vår revision

Nedskrivning av lån till kunder

För att redovisa nedskrivning av lån till kunder måste ledningen bedöma vid vilken tidpunkt nedskrivningen ska redovisas och hur stora eventuella avsättningar ska vara för sådan nedskrivning.

Nordea gör avsättningar för kreditförluster utifrån såväl en individuell som kollektiv bedömning.

Viktiga områden för nedskrivning av lån till kunder är:

- Identifiering av lån med nedskrivningsbehov, inklusive fullständighet i de kundkonton som ingår i beräkningen av nedskrivningsbehov.
- Ledningens antaganden och skattningar som ligger till grund för beräkningen av avsättningar för individuell och kollektiv nedskrivning. Det kan till exempel gälla beräkningar av sannolikhet för fallissemang och förlust vid fallissemang.

Se not K1 till årsredovisningen – Redovisningsprinciper (Kritiska bedömningar och osäkerhet i uppskattningar), not K10 – Kreditförluster, netto och not K13 – Utlåning och osäkra lånefordringar.

Vår revision bestod av såväl tester av den interna kontrollen över den finansiella rapporteringen som substansgranskning. Vi bedömde och testade utformningen av och funktionen hos kontrollerna över:

- kreditrating och scoring av kunder,
- beräkning av individuellt bedömt nedskrivningsbehov av lån,
- beräkning av kollektivt bedömt nedskrivningsbehov av lån.

Vi gjorde detaljerade tester av ett urval av lån för att kontrollera om vi håller med om den riskbedömning som uttrycks i den interna kreditratingen eller scoringen. Vi inriktade oss särskilt på lån till kunder inom sjötransport-, olje- och offshoretjänster.

Vi testade beräkningar av nedskrivningsbehov i ett urval av betydande lån med nedskrivningsbehov, inklusive en bedömning av förväntat framtida kassaflöde. Dessutom granskade vi ett urval av lån som ledningen inte hade identifierat i behov av nedskrivning.

Vi bedömde också lämpligheten i relevanta parametrar i modellerna för kollektiv nedskrivning.

Värdering av vissa finansiella instrument i Nivå II och Nivå III som innehas till verkligt värde

I värderingen av finansiella instrument i Nivå II och Nivå III används icke observerbara indata för återkommande beräkningar av verkligt värde.

Betydande portföljer av finansiella instrument värderas baserat på modeller och vissa antaganden som inte är observerbara för tredje part. Viktiga områden för värdering av finansiella instrument som innehas till verkligt värde är bl.a.:

- Ramar och policys för modeller och värdering.
- Interna kontroller av hierarkin för verkligt värde, justeringar av verkligt värde, pristester samt kontroll och styrning av modeller.
- Nivåindelning av och upplysningar om finansiella instrument.

Se not K1 till årsredovisningen – Redovisningsprinciper (Kritiska bedömningar och osäkerhet i uppskattningar), not K18 – Derivatinstrument och säkringsredovisning, not K39 – Klassificering av finansiella instrument och K40 – Tillgångar och skulder till verkligt värde.

I vår revision bedömde och testade vi utformningen av och funktionen hos kontrollerna över:

- identifiering, beräkning och övervakning av värderingen av finansiella instrument,
- hierarkin för verkligt värde, justeringar av verkligt värde och oberoende prisverifiering,
- kontroll och styrning av modeller.

Vi granskade koncernens processer för oberoende prisverifiering, validering och godkännande av modeller. Därutöver granskades kontroller av dataflöden och datainput för värdering samt koncernens styrnings- och rapporteringsprocesser.

För de värderingar som är beroende av icke observerbar indata eller som kräver en högre grad av bedömningar, utgick vi från de antaganden, metoder och modeller som koncernen använde. Vi gjorde dessutom en oberoende värdering av ett urval positioner.

När det gäller justeringar av verkligt värde, exempelvis kreditvärdighetsjustering (*credit valuation adjustments, CVA*), justering för värdering av egna skulder (*debt valuation adjustments, DVA*) och verkligt värdejustering för finansieringskostnad (*funding fair value adjustment, FFVA*) bedömde vi den metod som använts, underliggande modeller samt koncernens antaganden och jämförde detta med vår kännedom om nuvarande praxis i branschen. Vi testade kontrollerna över indata till de underliggande modellerna och testade ett urval av underliggande transaktioner mot bekräftande bevis.

Aktuariella antaganden relaterade till affärsområdet Life

Försäkringstekniska avsättningar har en väsentlig inverkan på redovisningen. Vissa av de ekonomiska och icke-ekonomiska aktuariella antaganden som används i värderingen av försäkringsavtal är till sin natur beroende av bedömningar.

Se not K1 till årsredovisningen – Redovisningsprinciper (Kritiska bedömningar och osäkerhet i uppskattningar) och not K27 – Skulder till försäkringstagare.

I vår revision bedömde vi utformningen av och testade funktionen hos kontrollerna över processerna för att beräkna avsättningar inom affärsområdet Life.

Vår granskning omfattade också bedömningar av aktuariella rapporter, antaganden som använts i beräkningar och den aktuariella förändringsanalysen. PwC:s egna aktuarier bidrog till revisionen.

Avsättningar för osäkra skattefordringar och skatteskulder

Koncernen är föremål för beskattning i ett flertal länder. I vissa fall krävs bedömning för att redovisa och beräkna skatten då den slutgiltiga hanteringen avgörs i framtiden av respektive lands berörda skattemyndighet. Se not K1 till årsredovisningen – Redovisningsprinciper (Kritiska bedömningar och osäkerhet i uppskattningar) och not K11 – Skatter.

Vi bildade oss en uppfattning av koncernens interna processer för att bestämma avsättningar för osäkra skattepositioner.

Våra skattespecialister granskade korrespondensen mellan koncernen och de berörda skattemyndigheterna. Vi granskade och testade ett urval av betydande tvistiga frågor och ledningens avsättningar för dem, samt betydande skatteberäkningar.

IT-system som stödjer processer för finansiell rapportering

Koncernens redovisning är starkt beroende av IT-system med stöd för automatisk redovisning och avstämning. För att säkerställa fullständiga och korrekta räkenskaper är det viktigt att de generella IT-kontrollerna är utformade så att de fungerar effektivt.

Vi bedömde och testade utformningen och funktionen hos de IT-system och IT-kontroller som är relaterade till den finansiella rapporteringen. Vi granskade koncernens ramverk för kontroll över programförändringar, åtkomst till program och information samt IT-drift.

- För åtkomst till program och information omfattade vår granskning test av upplägg, borttag och övervakning av åtkomsträttigheter.
- Andra områden som testades var bl.a. säkerhetskonfiguration, kontroll över ändringar i IT-system och lämplig fördelning av arbetsuppgifter.

Annan information än årsredovisningen och koncernredovisningen

Detta dokument innehåller även annan information än årsredovisningen, koncernredovisningen vilken återfinns på sidorna 4–34. Det är styrelsen och den verkställande direktören som har ansvaret för denna information.

Vårt uttalande avseende årsredovisningen och koncernredovisningen omfattar inte denna information och vi gör inget uttalande med bestyrkande avseende denna information.

I samband med vår revision av årsredovisningen och koncernredovisningen är det vårt ansvar att läsa den information som identifieras ovan och överväga om informationen i väsentlig utsträckning är oförenlig med årsredovisningen och koncernredovisningen. Vid denna genomgång beaktar vi även den kunskap vi i övrigt inhämtat under revisionen samt bedömer om informationen i övrigt verkar innehålla väsentliga felaktigheter.

Om vi, baserat på det arbete som har utförts avseende denna information, drar slutsatsen att den andra informationen innehåller en väsentlig felaktighet, är vi skyldiga att rapportera detta. Vi har inget att rapportera i det avseendet.

Styrelsens och den verkställande direktörens ansvar

Det är styrelsen och den verkställande direktören som har ansvaret för att årsredovisningen och koncernredovisningen upprättas och att den ger en rättvisande bild enligt lagen om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag och, vad gäller koncernredovisningen, enligt IFRS så som de antagits av EU. Styrelsen och den verkställande direktören ansvarar även för den interna kontroll som de bedömer är nödvändig för att upprätta en årsredovisning och koncernredovisning som inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel.

Vid upprättandet av årsredovisningen och koncernredovisningen ansvarar styrelsen och den verkställande direktören för bedömningen av bolagets och koncernens förmåga att fortsätta verksamheten. De upplyser, när så är tillämpligt, om förhållanden som kan påverka förmågan att fortsätta verksamheten och att använda antagandet om fortsatt drift. Antagandet om fortsatt drift tillämpas dock inte om styrelsen och den verkställande direktören avser att likvidera bolaget, upphöra med verksamheten eller inte har något realistiskt alternativ än att göra något av detta.

Styrelsens revisionsutskott ska, utan att det påverkar styrelsens ansvar och uppgifter i övrigt, bland annat övervaka bolagets finansiella rapportering.

Revisorns ansvar

Våra mål är att uppnå en rimlig grad av säkerhet om huruvida årsredovisningen och koncernredovisningen som helhet inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel, och att lämna en revisionsberättelse som innehåller våra uttalanden. Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men är ingen garanti för att en revision som utförs enligt ISA och god revisionssed i Sverige alltid kommer att upptäcka en väsentlig felaktighet om en sådan finns. Felaktigheter kan uppstå på grund av oegentligheter eller fel och anses vara väsentliga om de enskilt eller tillsammans rimligen kan förväntas påverka de ekonomiska beslut som användare fattar med grund i årsredovisningen och koncernredovisningen.

En ytterligare beskrivning av vårt ansvar för revisionen av årsredovisningen och koncernredovisningen finns på Revisorsnämndens webbplats: www.revisorsinspektionen.se/rn/showdocument/documents/rev_dok/revisors_ansvar.pdf. Denna beskrivning är en del av revisionsberättelsen.

Rapport om andra krav enligt lagar och andra författningar

Uttalanden

Utöver vår revision av årsredovisningen och koncernredovisningen har vi även utfört en revision av styrelsens och den verkställande direktörens förvaltning för Nordea Bank AB (publ) för år 2016 samt av förslaget till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust.

Vi tillstyrker att bolagsstämman disponerar vinsten enligt förslaget i förvaltningsberättelsen och beviljar styrelsens ledamöter och verkställande direktören ansvarsfrihet för räkenskapsåret.

Grund för uttalanden

Vi har utfört revisionen enligt god revisionssed i Sverige. Vårt ansvar enligt denna beskrivs närmare i avsnittet Revisorns ansvar. Vi är oberoende i förhållande till moderbolaget och koncernen enligt god revisorssed i Sverige och har i övrigt fullgjort vårt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för våra uttalanden.

Styrelsens och den verkställande direktörens ansvar

Det är styrelsen som har ansvaret för förslaget till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust. Vid förslag till utdelning innefattar detta bland annat en bedömning av om utdelningen är försvarlig med hänsyn till de krav som bolagets och koncernens verksamhetsart, omfattning och risker ställer på storleken av moderbolagets och koncernens egna kapital, konsolideringsbehov, likviditet och ställning i övrigt.

Styrelsen ansvarar för bolagets organisation och förvaltningen av bolagets angelägenheter. Detta innefattar bland annat att fortlöpande bedöma bolagets och koncernens ekonomiska situation, och att tillse att bolagets organisation är utformad så att bokföringen, medelsförvaltningen och bolagets ekonomiska angelägenheter i övrigt kontrolleras på ett betryggande sätt. Den verkställande direktören ska sköta den löpande förvaltningen enligt styrelsens riktlinjer och anvisningar och bland annat vidta de åtgärder som är nödvändiga för att bolagets bokföring ska fullgöras i överensstämmelse med lag och för att medelsförvaltningen ska skötas på ett betryggande sätt.

Revisorns ansvar

Vårt mål beträffande revisionen av förvaltningen, och därmed vårt uttalande om ansvarsfrihet, är att inhämta revisionsbevis för att med en rimlig grad av säkerhet kunna bedöma om någon styrelseledamot eller den verkställande direktören i något väsentligt avseende:

- företagit någon åtgärd eller gjort sig skyldig till någon försummelse som kan föranleda ersättningsskyldighet mot bolaget,
- på något annat sätt handlat i strid med aktiebolagslagen, Lagen om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag eller bolagsordningen.

Vårt mål beträffande revisionen av förslaget till dispositioner av bolagets vinst eller förlust, och därmed vårt uttalande om

detta, är att med rimlig grad av säkerhet bedöma om förslaget är förenligt med aktiebolagslagen.

Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men ingen garanti för att en revision som utförs enligt god revisionssed i Sverige alltid kommer att upptäcka åtgärder eller försummelser som kan föranleda ersättningsskyldighet mot bolaget, eller att ett förslag till dispositioner av bolagets vinst eller förlust inte är förenligt med aktiebolagslagen.

En ytterligare beskrivning av vårt ansvar för revisionen av förvaltningen finns på Revisorsnämndens webbplats: www.revisorsinspektionen.se/rn/showdocument/documents/rev_dok/revisors_ansvar.pdf. Denna beskrivning är en del av revisionsberättelsen.

Stockholm den 13 februari 2017

Öhrlings PricewaterhouseCoopers AB

Peter Clemedtson
Auktoriserad revisor
Huvudansvarig revisor

Catarina Ericsson
Auktoriserad revisor

Styrelse

Björn Wahlroos

Marie Ehrling

Tom Knutzen

Robin Lawther

Lars G Nordström

Sarah Russell

Silvija Seres

Kari Stadigh

Björn Wahlroos, Ordförande

Ekonomie doktor, 1979. Styrelseledamot sedan 2008 och ordförande sedan 2011. Född 1952. *Medborgarskap*: finländare. Styrelseordförande i Sampo Abp och UPM-Kymmene Oyj. *Andra uppdrag*: Styrelseordförande i Hanken (Svenska handelshögskolan). Styrelseledamot i ett flertal stiftelser, bl a Näringslivets Delegation EVA/ETLA och Mannerheim-stiftelsen.

Tidigare befattningar:

2001–2009 Verkställande direktör och koncernchef i Sampo Abp.
2005–2007 Ordförande i Sampo Bank Abp.
1998–2000 Ordförande och verkställande direktör i Mandatum Bank Abp.
1992–1997 Verkställande direktör i Mandatum & Co Ab.
1985–1992 Flertal befattningar inom Föreningsbanken i Finland, bl a vice verkställande direktör och direktionsmedlem 1989–1992.
1974–1985 Flertal akademiska befattningar, bland annat professor i national-ekonomi vid Hanken (Svenska handelshögskolan) och biträdande professor vid Brown University och Kellogg Graduate School of Management, Northwestern University.

Aktieinnehav i Nordea: 100 000.¹

Marie Ehrling, Vice ordförande

Civilekonom. Styrelseledamot sedan 2007 och vice ordförande sedan 2011. Född 1955. *Medborgarskap*: svenska. Styrelseordförande i Telia Company AB (publ) och Securitas AB (publ). Vice ordförande i Axel Johnson AB. *Andra uppdrag*: Ordförande i Handelshögskolans Advisory Board (Stockholm). Ledamot i Kungl. Ingenjörsvetenskapsakademien (IVA).

Tidigare befattningar:

2003–2006 Verkställande direktör i TeliaSonera Sverige AB.
1982–2002 Vice koncernchef i SAS, chef för SAS Airline och andra ledande befattningar inom SAS.
1980–1982 Informationssekreterare vid Finansdepartementet.
1979–1980 Informationssekreterare vid Utbildningsdepartementet.
1977–1979 Finansanalytiker vid Fjärde AP-fonden.

Aktieinnehav i Nordea: 3 075.¹

Tom Knutzen

Civilekonom. Styrelseledamot sedan 2007. Född 1962. *Medborgarskap*: dansk. Verkställande direktör i Jungbunzlauer Suisse AG och styrelseordförande i flera koncernföretag. Styrelseledamot i FLSmidth & Co A/S.

Tidigare befattningar:

2006–2011 Verkställande direktör i Danisco A/S.
2000–2006 Verkställande direktör i NKT Holding A/S.
1996–2000 Finansdirektör i NKT Holding A/S.
1988–1996 Flertal befattningar inom Niro A/S.
1985–1988 Flertal befattningar inom Fællesbanken.

Aktieinnehav i Nordea: 75 000.¹

Robin Lawther

Bachelor Honours (ekonomi), magisterexamen (redovisning och finansiering). Styrelseledamot sedan 2014. Född 1961. *Medborgarskap*: amerikanska och brittiska.

Styrelseledamot i Oras Invest Ltd.

Andra uppdrag: Styrelseledamot i UK Government Investments Limited.

Tidigare befattningar:

1985–2012 Flertal befattningar inom J.P. Morgan.
2011–2012 Chef, Wealth Management for Southeast, USA.
2007–2011 Chef, Nordic Investment Bank, UK.
2005–2007 Chef, Mergers & Acquisitions Execution, European Financial Institutions, UK.
2003–2005 Chef, Commercial Banking Group, UK.
1994–2005 Managing Director, Financial Institutions Investment Banking, UK.
1990–1994 Vice President, Mergers & Acquisitions, UK.
1985–1990 International Capital Markets, USA.

Aktieinnehav i Nordea: 50 000.¹

Lars G Nordström

Juridikstudier vid Uppsala universitet. Styrelseledamot sedan 2003. Född 1943. *Medborgarskap*: svensk. Styrelseordförande i Vattenfall AB. Styrelseledamot i Viking Line Abp.

Andra uppdrag: Styrelseordförande i Finsk-Svenska Handelskammaren. Styrelseledamot i Svensk-Amerikanska Handelskammaren och Studieförbundet Näringsliv och Samhälle (SNS). Ledamot i Kungl. Ingenjörsvetenskapsakademien (IVA).

Finsk honorärkonsul i Sverige.

Tidigare befattningar:

2008–2011 Verkställande direktör och koncernchef för Posten Norden AB.
2006–2010 Styrelseledamot i TeliaSonera AB.
2005–2009 Styrelseordförande i Kungliga Operan.
2002–2007 Verkställande direktör och koncernchef för Nordea Bank AB.
1993–2002 Flertal chefsbefattningar inom Nordeakoncernen.
1970–1993 Flertal befattningar inom Skandinaviska Enskilda Banken (vice verkställande direktör från 1989).

Aktieinnehav i Nordea: 23 250.¹

Sarah Russell

Magisterexamen i tillämpad ekonomi och finans. Styrelseledamot sedan 2010. Född 1962. *Medborgarskap*: australiska. Verkställande direktör i Aegon Asset Management Holdings NV och styrelseledamot i flera koncernföretag. Vice ordförande i supervisory board i La Banque Postale Asset Management SA. *Andra uppdrag*: Medlem i supervisory board i Nederlandse Investeringsinstelling NV.

Tidigare befattningar:

1994–2008 Flertal ledande befattningar inom ABN AMRO, bland annat vice verkställande direktör och verkställande direktör i ABN AMRO Asset Management 2006–2008.
1981–1994 Flertal chefsbefattningar och andra befattningar inom Financial Markets i Toronto Dominion Australia Ltd.

Aktieinnehav i Nordea: 0.¹

Birger Steen

Kari Ahola

Toni H. Madsen

Gerhard Olsson

Hans Christian Riise

Silvija Seres

MBA, fil.dr (matematik) och magisterexamen (datateknik). Styrelseledamot sedan 2015. Född 1970. *Medborgarskap:* norska. Styrelseledamot i Enoro Holding AS, Academedia AB, Synchron AB och Eidsiva Energi AS.

Andra uppdrag: Styrelseledamot i Norsk rikskringkasting AS (NRK), Oslo Business Region AS, Simula Research Laboratory AS, Transparency International Norge, Seema AS och Kavilifondet. Ordförande i Polyteknisk Forening. Medlem i bedriftsforsamlingen och valberedningen i Telenor ASA.

Tidigare befattningar:

- 2011–2016 Verkställande direktör i TechnoRocks AS.
- 2008–2011 Director of Business Management, Microsoft Development Center, Norge.
- 2004–2008 Vice President for Services Strategic Development, Product Marketing and Strategic Development i Fast Search & Transfer ASA.
- 1997–2003 Prize Fellow, handledare och föreläsare vid University of Oxford, Storbritannien.
- 2003 Gästforskare vid Chinese Academy of Sciences i Beijing, Kina.
- 2002 Biträdande professor och programansvarig vid Dar Al Hekma University i Jeddah, Saudiarabien.
- 1999 Gästforskare vid DEC/Compaq Systems Research Center i Palo Alto, USA.
- 1996–1997 Forskare vid Norsk Regnesentral.
- 1994–1996 IT-utvecklare i Skrivervik Data.

Aktieinnehav i Nordea: 0.¹

Kari Stadigh

Diplomingenjör och civilekonom. Styrelseledamot sedan 2010. Född 1955. *Medborgarskap:* finländare.

Verkställande direktör och koncernchef i Sampo Abp. Styrelseordförande i If Skadeförsäkring Holding AB (publ) och Mandatum Livförsäkringsaktiebolag. Styrelseledamot i Nokia Corporation och Waypoint Group Holding Ltd. *Andra uppdrag:* Styrelseledamot i Finansbranschens Centralförbund (Finland) och Niilo Helanders stiftelse.

Tidigare befattningar:

- 2001–2009 Vice verkställande direktör i Sampo Abp.
- 1999–2000 Verkställande direktör i Sampo Livförsäkringsaktiebolag.
- 1996–1998 Verkställande direktör i Nova Livförsäkringsaktiebolag.
- 1991–1996 Verkställande direktör i Jaakko Pöyry-koncernen.
- 1985–1991 Verkställande direktör i JP Finance Oy.

Aktieinnehav i Nordea: 100 000.¹

Birger Steen

Civilingenjör (datavetenskap) och MBA. Styrelseledamot sedan 2015. Född 1966. *Medborgarskap:* norman. Verkställande direktör för Parallels, Inc. Styrelseledamot i Schibsted ASA.

Andra uppdrag: Medlem av Board of Trustees för Nordic Heritage Museum i Seattle.

Tidigare befattningar:

- 2009–2010 Vice President för Worldwide SMB & Distribution i Microsoft Corporation.
- 2004–2009 General Manager för Microsoft Russia.
- 2002–2004 General Manager för Microsoft Norge.
- 2000–2002 Verkställande direktör för Scandinavia Online AS.
- 1996–1999 Vice President för Business Development i Schibsted ASA.
- 1993–1996 Konsult i McKinsey & Company.
- 1992–1993 Oljehandlare i Norwegian Oil Trading AS.

Aktieinnehav i Nordea: 0.¹

Arbetsgagarrepresentanter

Kari Ahola

Styrelseledamot sedan 2006. Född 1960.

Aktieinnehav i Nordea: 0.¹

Toni H. Madsen

Styrelseledamot sedan 2013. Född 1959.

Aktieinnehav i Nordea: 3 299.¹

Gerhard Olsson

Styrelseledamot sedan 1 oktober 2016. Född 1978.

Aktieinnehav i Nordea: 0.¹

Hans Christian Riise

Styrelseledamot sedan 2013. Född 1961.

Aktieinnehav i Nordea: 0.¹

1) Aktieinnehav, per den 31 december 2016, omfattar även familjemedlemmars och närstående bolags eventuella innehav.

Koncernledning

Koncernledning, från vänster till höger: Snorre Storset, Karen Tobiasen, Matthew Elderfield, Erik Ekman, Julie Galbo, Heikki Ilkka, Casper von Koskull, Martin Persson, Topi Manner och Torsten Hagen Jørgensen.

Casper von Koskull

Verkställande direktör och koncernchef sedan 2015.
Född 1960.
Medlem i koncernledningen sedan 2010.
Aktieinnehav i Nordea: 238 758.¹

Tidigare befattningar:

2010–2015 Chef för Wholesale Banking, Nordea Bank AB.
1998–2010 Verkställande direktör och partner på Goldman Sachs International i London, chef för Nordic Investment Banking.
1994–1998 Verkställande direktör, Nordic Investment Banking, UBS, London.
1992–1994 Chef för Derivatives Marketing and Structuring för tyska företagskunder, Citibank, Frankfurt.
1990–1992 Vice President Leverage Finance, Citibank, New York.
1987–1990 Vice President Nordic Coverage Citicorp Investment Bank, Ltd, London.
1984–1987 Account Manager, Citibank, Helsingfors.

Torsten Hagen Jørgensen

Group COO och ställföreträdande koncernchef sedan 2015.
Född 1965.
Medlem i koncernledningen sedan 2011.
Aktieinnehav i Nordea: 111 722.¹

Martin Persson

Executive Vice President, chef för Wholesale Banking.
Född 1975.
Medlem i koncernledningen sedan 2016.
Aktieinnehav i Nordea: 0.¹

Heikki Ilkka

Executive Vice President, Group CFO, chef för Group Finance and Business Control.
Född 1970.
Medlem i koncernledningen sedan 2016.
Aktieinnehav i Nordea: 0.¹

Erik Ekman

Executive Vice President, chef för Commercial and Business Banking.
Född 1969.
Medlem i koncernledningen sedan 2015.
Aktieinnehav i Nordea: 0.¹

Topi Manner

Executive Vice President, chef för Personal Banking.
Född 1974.
Medlem i koncernledningen sedan 2016.
Aktieinnehav i Nordea: 49 671.¹

Julie Galbo

Chief Risk Officer, chef för Group Risk Management and Control.
Född 1971.
Medlem i koncernledningen sedan 2017.
Aktieinnehav i Nordea: 0.¹

Matthew Elderfield

Group Compliance Officer och chef för Group Compliance.
Född 1966.
Medlem i koncernledningen sedan 2016.
Aktieinnehav i Nordea: 26 360.¹

Snorre Storset

Executive Vice President, chef för Wealth Management.
Född 1972.
Medlem i koncernledningen sedan 2015.
Aktieinnehav i Nordea: 12 300.¹

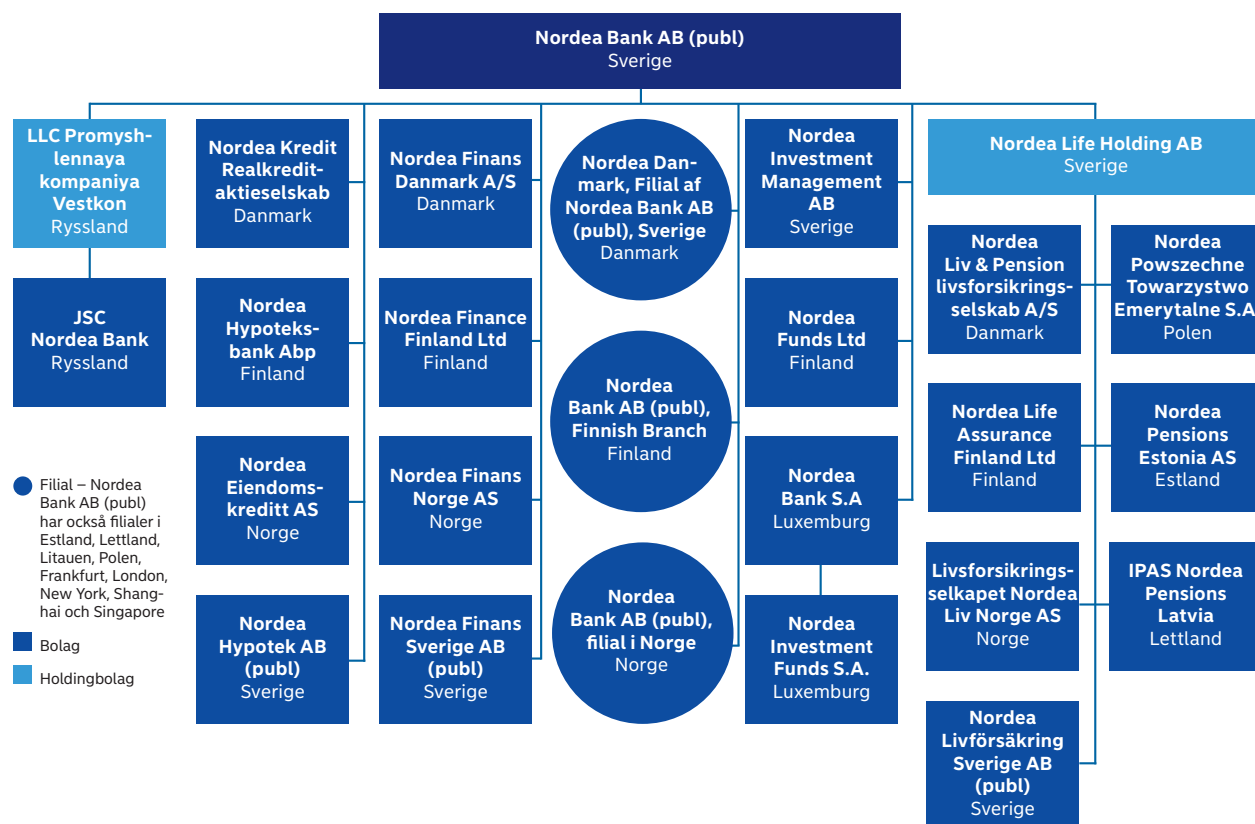
Karen Tobiasen

Chief People Officer
Född 1965.
Medlem i koncernledningen sedan 2016.
Aktieinnehav i Nordea: 0.¹

¹) Aktieinnehav, per den 31 december 2016, omfattar även familjemedlemmars och närstående bolags eventuella innehav.

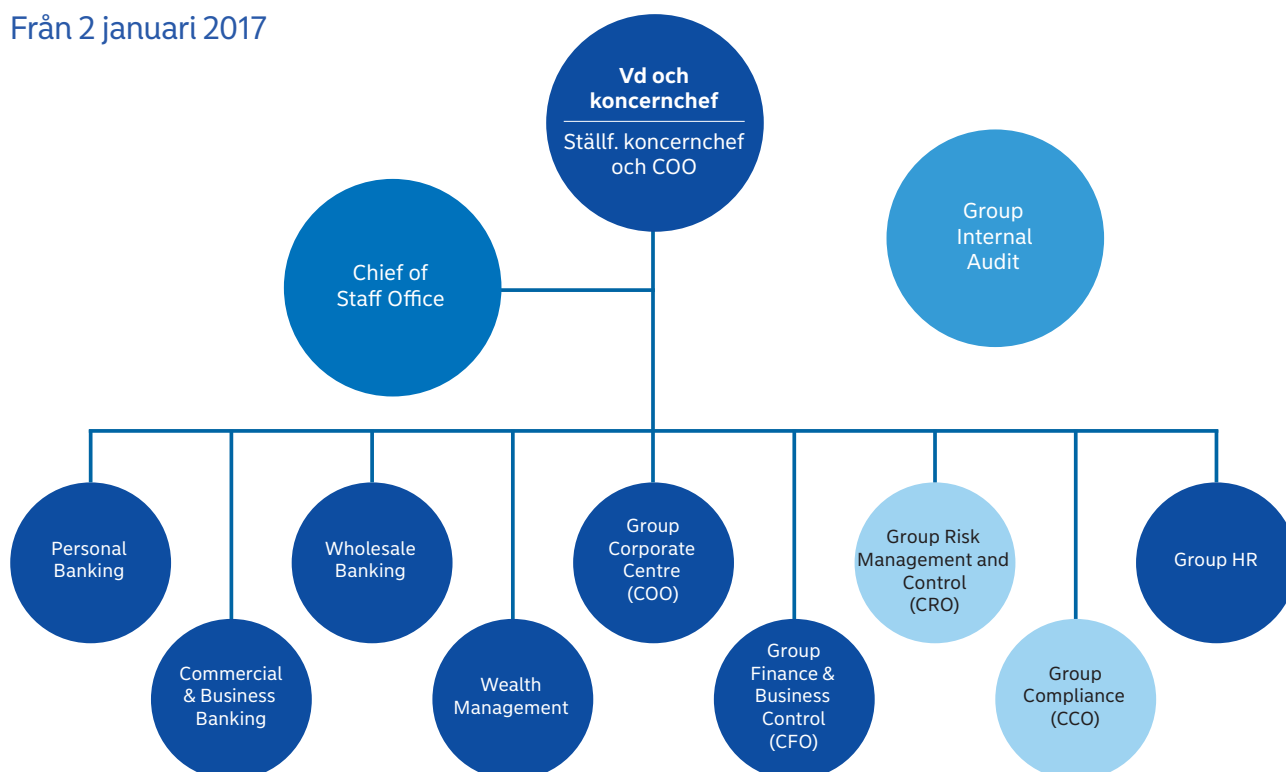
Koncernstruktur

Huvudsaklig koncernstruktur från 2 januari 2017

Nordeas organisation

Från 2 januari 2017

Årsstämma den 16 mars 2017

Nordeas årsstämma 2017 hålls torsdagen den 16 mars kl. 13.00 svensk tid i Stockholm City Conference Centre, Folkets Hus, Barnhusgatan 12–14, Stockholm.

Anmälan om deltagande etc

Aktieägare som önskar delta i årsstämman ska vara införd i den av Euroclear Sweden AB i Sverige förda aktieboken den 10 mars 2017, och anmäla sig till Nordea. Aktieägare som har sina aktier förvaltarregistrerade måste därför tillfälligt låta omregistrera aktierna i eget namn hos Euroclear Sweden AB för att ha rätt att delta i årsstämman. Detta gäller bland annat för innehavare av FDR-aktiedepåbevis i Finland och innehavare av aktier registrerade i VP Securities i Danmark. Sådan omregistrering ska vara verkställd hos Euroclear Sweden AB i Sverige den 10 mars 2017. Detta innebär att aktieägaren i god tid före denna dag måste underrätta förvaltare om detta.

Aktieägare registrerade i Euroclear Sweden AB i Sverige

Anmälan till årsstämman ska göras till Nordea Bank AB (publ) senast den 10 mars 2017, helst före kl. 13.00 svensk tid, på adress: Nordea Bank AB (publ), c/o Euroclear Sweden AB, Box 191, SE-101 23 Stockholm, Sverige, eller per telefon +46 8 402 90 64, eller på Nordeas webbplats, nordea.com.

Innehavare av FDR-aktiedepåbevis i Finland

Anmälan till årsstämman och omregistrering av aktier till Euroclear Sweden AB ska göras senast den 9 mars 2017 kl. 12.00 finsk tid, på adress Nordea Bank AB (publ), c/o Euroclear Sweden AB, Box 191, SE-101 23 Stockholm, Sverige, eller per telefon +46 8 402 90 64, eller på Nordeas webbplats, nordea.com.

Aktieägare registrerade i VP Securities i Danmark

Anmälan till årsstämman och omregistrering av aktier till Euroclear Sweden AB ska göras senast den 9 mars 2017 kl. 12.00 dansk tid, på adress Nordea Bank AB (publ), c/o Euroclear Sweden AB, Box 191, SE-101 23 Stockholm, Sverige, eller per telefon +46 8 402 90 64, eller på Nordeas webbplats, nordea.com.

Finansiell kalender

Finansiell kalender 2017

Årsstämma	16 mars
Första dag för handel	
exklusive utdelning	17 mars
Avstämningsdag	20 mars
Utbetalning av utdelning	27 mars
Delårsredogörelse, första kvartalet	27 april
Delårsrapport, andra kvartalet	20 juli
Delårsredogörelse, tredje kvartalet	26 oktober

Kontakter

Torsten Hagen Jørgensen, Group COO
och ställföreträdande koncernchef
Tel: +46 8 614 78 00

Investor Relations

Rodney Alfvén, chef för Investor Relations
Ylva Andersson
Carolina Brikho
Michel Karimunda
Andreas Larsson
Pawel Wyszynski

105 71 Stockholm, Sverige
Tel: +46 10 156 2962

Webbplats

Alla rapporter och pressmeddelanden finns tillgängliga på internet, på adress nordea.com. Finansiella rapporter från Nordeakoncernen kan beställas på nätet och från Investor Relations.

Nordeas rapport om kapitaltäckning och riskhantering, i enlighet med upplysningskraven i pelare 3 och EU:s kapitaltäckningsförordning, finns på nordea.com.

Årsredovisning 2016

Denna årsredovisning omfattar Nordea Bank AB (publ) och avser verksamheten i Nordeakoncernen, vars koncernstruktur presenteras på sidan 235.

I årsredovisningen presenteras Nordeakoncernens resultaträkningar och andra finansiella data uttryckta i euro.

Denna årsredovisning omfattar Nordea Bank AB (publ) och avser verksamheten i Nordeakoncernen, vars koncernstruktur presenteras på sidan 235.

I årsredovisningen presenteras Nordeakoncernens resultaträkningar och andra finansiella data uttryckta i euro.